ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆ

ಋಕ್, ಪದ, ಗಾನ, ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯ
ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ, ಪದ್ಯಾನುವಾದ ಸಹಿತ

ಸಂಪುಟ ೫

ಆರಣ್ಯಮ್ ಕಾಣ್ಡಮ್

ಋಕ್ ೫೮೬ ರಿಂದ ೬೫೦

ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಪ್ರಕಾಶನ

ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆ

ಋಕ್, ಪದ, ಗಾನ, ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯ
ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ, ಪದ್ಯಾನುವಾದ ಸಹಿತ

ಸಂಪುಟ ೫

ಆರಣ್ಯಮ್ ಕಾಣ್ಡಮ್

ಋಕ್ ೫೮೬ ರಿಂದ ೬೪೦

ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಪ್ರಕಾಶನ

ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆ

ಪಂಚಮ ಸಂಪುಟ

ಆರಣ್ಯಮ್ ಕಾಣ್ಡಮ್
ಋಕ್ ೫೮೬ ರಿಂದ ೬೪೦

ಸಂಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು
ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ
ನಂ ೮೦೧, ೩ನೆಯ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ,
೪ನೆಯ ಬ್ಲಾಕು, ರಾಜಾಜಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೦
ದೂರವಾಣಿ ೨೩೧೫೩೨೪೮

ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ ೨೦೧೫

ಬೆಲೆ ರೂ ೨೫೦/-

ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ – ಪರಿಚಯ

ಸಾಮವೇದದ ಅಧ್ಯಯನ ಆಧ್ಯಾಪನ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಸಾಮವೇದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳ ಸಾಮವೇದಾಧ್ಯಯನ ಆಸಕ್ತರಿಂದ 'ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ'ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಥೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಯಾವ ಶುಲ್ಕವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಯಥಾಮತಿ ವೇದ ಪುರುಷನ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮವೇದದ ಓಲೇಗರಿ ಹಾಗೂ ಹಸ್ತ ಲಿಖಿತ ಗ್ರಂಥಗಳು ನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಈಗೀಗ ಪ್ರಯೋಗ ಕರ್ತೃಗಳು ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಪೂರ್ವಾಪರ ಪ್ರಯೋಗ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿದ್ದು ವೈದಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ, ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿಯ ಬಯಸುವವರಿಗೆ ಉಪಾದೇಯ ವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮವೇದದ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನ ಮಾಡಲಾಶಿಸುವವರು ದೇವ ನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿರುವ / ಗ್ರಂಥಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿರುವ ಮುದ್ರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸ ಬೇಕಾಗಿದೆ.ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವದೂ ಕನ್ನಡಿಗ ಸಾಮ ವೇದಿಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ ತಾಳದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣ ವಾಗಿದೆ.ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ತುಂಬಬೇಕೆಂಬುದೇ ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಆಶಯ ವಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ನಾಗರೀ ದೇವನಾಗರೀ ಗ್ರಂಥಾಕ್ಷರಗಳ ಓಲೇಗರಿ, ಹಸ್ತಲಿಖಿತ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಿತ ಸಾಮವೇದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ವ್ಯತ್ಯಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದು, ಅವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸ್ಥಳ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಖಚಿತ ಪಾಠವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸ ಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗದ ಅಂಶಗಳು ಆಯಾಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಮಂಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯ ನಂತರ ವೈದಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಆನುಪೂರ್ವಿಯ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಋಕ್ ಪದ ಗಾನ ಭಾಷ್ಯ ಅರ್ಥ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಲು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬಯಸು ವವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮನ್ತ್ರ, ತನ್ತ್ರ, ಅನುಷ್ಠಾನ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಯಥಾಮತಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮನ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಸೂಕ್ತ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಯಥಾನುಕೂಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ 'ಸಾಮವೇದ ಪರಿಚಯ', 'ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕ', 'ಪೂರ್ವ ಪ್ರಯೋಗ', ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪ್ರಯೋಗ', 'ಅಪರ ಪ್ರಯೋಗ', 'ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆ – ಮೂರುಸಂಪುಟ' ಗ್ರಂಥಗಳು ೧/೮ರ ಆಕಾರದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿ ೧೯೯೬ ರಿಂದ ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮನ್ತ್ರ ಅರ್ಥ ಆಧಾರ ವಿವರಣೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಸಂಶೋಧನಾನಿರತರೂ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನನಿರತರೂ ಪ್ರಯೋಗಕರ್ತೃಗಳೂ ವೇದದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಕುತೂಹಲ ವುಳ್ಳವರೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದೀಗ ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆಯ ಚತುರ್ಥ ಸಂಪುಟವಾಗಿ ಪಾವಮಾನ ಕಾಂಡವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬಹುನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ಯಜ್ಞಾರ್ಥಾತ್ ಕರ್ಮಣೋನ್ಯತ್ರ . . . । 'ಕರ್ಮಬ್ರಹ್ಮೋದ್ಭವಂ ವಿದ್ಧಿ . . . । 'ಕರ್ಮಣೈವ ಹಿ ಸಂಸಿದ್ಧಿಮ್ . . . ' – ಛಾಂ.ಉ. ೫.೧೦.೬-೮, ಬೃ.ಉ ೬.೨.೧೬, ಭ.ಗೀ. ೩.೯, ೧೫.೨೦ ॥ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಮನ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಕರ್ಮ ವೀರ್ಯವತ್ತಾಗಿ ಸಮೃದ್ಧ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕರ್ತೃವಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದೇ ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿದೆ.

ಯುಗಾದಿ
ಶ್ರೀ ಖರ ಸಂವತ್ಸರ
೪-೦೪-೨೦೧೧

ಟಿ. ಗೌರೀಪತಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ

ಸಂಪಾದಕರ ಬಿನ್ನಹ

ಇದೀಗ ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆಯ ಪಂಚಮ ಸಂಪುಟವಾಗಿ ಆರಣ್ಯ ಕಾಂಡವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಸಂಪುಟಗಳಂತೆಯೇ ಋಕ್ ಪದ ಗಾನ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳು ಭಾವಾರ್ಥ ಕನ್ನಡದ ಪದ್ಯ ಸಹಿತ ಈ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿವೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಲು ಸಹಕಾರ ನೀಡಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವರೆಲ್ಲರೂ ಅದೇ ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉದಾರತೆಯಿಂದ ಈ ಸಂಪುಟದ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನೆಸಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿನ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವ ಶತಾವಧಾನಿ ಡಾ. ಆರ್. ಗಣೇಶ್‌ರವರೇ, ಈ ಸಂಪುಟದ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಪಿರಿದರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪುಟ್ಟಪುಟ್ಟ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಪುಂಜಗಳಲ್ಲಡಗಿಸಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ವೇದಪುರುಷನ ಆರಾಧನೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಋಷಿಸ್ವರೂಪವಾದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಾಮನಸ್ಸಿನವರಿಗೆ ವೇದ ಪುರುಷನು ಶಾಂತಿಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ತನ್ನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಲಿರಲೆಂದು ಮುಡಿಚಾಚಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶಂಕರ ಜಯಂತಿ
ಶ್ರೀ ಖರ ಸಂವತ್ಸರ
೮-೦೫-೨೦೧೧

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಿ
ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ

ಅಥ ಆರಣ್ಯಮ್ ಕಾಣ್ಡಮ್ ॥

॥ ಅರಣ್ಯೇಛನ್ದಾರ್ಚಿಕಃ ಗೇಯಗಾನಂ ಚ ॥

॥ ಅಥಾರ್ಕ ಪರ್ವ ॥

॥ ಅಷ್ಟೌ ವೈರೂಪಾಣಿ । ಅಞ್ಜೋವೈರೂಪಮ್ ॥ ವೈರೂಪೋ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರ ಇನ್ದ್ರ ಸೂರ್ಯೌ ವಾ ॥

೧.೧. ಓಮ್ ॥ ಯದ್ಯಾವಈ ॥ ದ್ರತಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಶಾऽ೨೩೪ತಾಮ್ । ಹಾಹಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೨೩೪ಡಾ । ಶತಂ ಭೂಮೀಃ । ಉತಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಸೀऽ೨೩೪ಯೂಃ । ಹಾಹಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೨೩೪ಡಾ ॥ ನತ್ವಾವಜ್ರಿನ್ತ್ಸಹಸ್ರꣳ\ಸೂ । ರಿಯಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ ॥ ಆऽ೨೩೪ನೂ । ಹಾಹಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೨೩೪ಡಾ । ನಜಾತಮ । ಷ್ಟರೋऽ೩ । ಆಉ । ವಾऽ೨೩ । ದಾऽ೨೩೪ಸೀ । ಹಾಹಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾऽ೨೩೪೫ । *ದೀ-೧೦ । ಪ-೨೨ । ಮಾ-೧೩ । ಫಿ ॥ ೧.೧ ॥*

॥ ಹ್ರಸ್ವಾ ವೈರೂಪಮ್ ॥

೧.೨. ಯದ್ಯಾವಇನ್ದ್ರತೇಶತಮ್ । ಏ । ಶತಂಭೂಮೀರುತ । ಸ್ಯೋವಾ ॥ ನಾತ್ವಾವಜ್ರಿನ್ । ಸಹಸ್ರꣳ\ಸೂರಿಯಾऽ೨ಆನೂऽ೨ ॥

ನಾಜಾಽ೨ತಮಾ ॥ ಷ್ಟರೋಽ೨೩ । ದಾಽ೨ಸಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥
ದಿಶಂವಿಶ್ವ\ಹಸ್ । ಅಶ್ವಾಶಿಶುಮತೀಽ೩ । ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪
೫ ॥ *ದೀ - ೧೦ । ಪ - ೧೨ । ಮಾ - ೭ । ಫೇ ॥ ೨.೨ ॥*

॥ ಪಂಚನಿಧನಂ ವೈರೂಪಮ್ ॥

೧.೩. ಯದ್ಯಾವಇನ್ದ್ರತೇಶತಮ್ । ಏ । ಶತಂಭೂಮೀರುತ ।
ಸ್ಯೋವಾ ॥ ಓವಾಽ೨ । ಹಉ\ಽ೨ । ೩ । ಓವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ ।
ನತ್ವಾವಜ್ರಿನ್ತ್ಸಹಸ್ರಜ್ಸೂರ್ಯಾ\ಅನು । ಓವಾಽ೨ । ಹಉ\ಽ೨ । ೩ ।
ಓವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ । ನಜಾತಮಷ್ಟರೋದಸೀ ॥ ಓವಾಽ೨ ।
ಹಉ\ಽ೨ । ೩ । ಓವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ । ದಿಶಂವಿಶ್ವ\ಹಸ್ ॥ ಓ
ವಾಽ೨ । ಹಉ\ಽ೨ । ೩ । ಓವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ ॥ ಅಶ್ವಾಶಿಶುಮ
ತೀ । ಓವಾಽ೨ । ಹಉ\ಽ೨ । ೩ । ಓವಾಽ೩ ॥ ಹಾಉವಾಽ೩ ।
ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೨೩ । ಪ - ೩೯ । ಮಾ - ೧೦ । ಢೌ ॥ ೩.೩ ॥

॥ ಷಣ್ಣಿಧನಂ ವೈರೂಪಮ್ ॥

೧.೪. ಯದ್ಯಾವಇನ್ದ್ರತೇಶತಮ್ । ಏ । ಶತಂಭೂಮೀರುತ ।
ಸ್ಯೋವಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ನತ್ವಾವಜ್ರಿನ್ತ್ಸಹಸ್ರಜ್ಸೂ

೨೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦
ರ್ಯಾ೯ಅನು । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ನಜಾತಮಷ್ಟರೋ೯ದಸೀ ।
೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ದಿಶಂವಿಶ೮ಹಸ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೧ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧
ಉವಾ ॥ ಅಶ್ವಾಶಿಶುಮತೀ೯ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯುವತಿ
೨ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೧
ಶ್ಚಕುಮಾರಿಣೀ೯ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ೩ಽ೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ
೧ ೧ ೧
೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೧೫ । ಪ – ೧೬ । ಮಾ – ೨ । ಪಿ ॥ ೪.೪ ॥*

॥ ಸಪ್ತ ನಿಧನಂ ವೈರೂಪಮ್ ॥

೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨೧ ೦ ೦ ೨ ೧
೧.೫. ಯದ್ಯಾವಇನ್ದ್ರತೇ೯ಶತಮ್ । ಏ । ಶತಂಭೂಮೀ೯ರುತ ।
೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦
ಸ್ಯೋ೯ವಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ನತ್ವಾವಜ್ರಿನ್ತ್ಸಹಸ್ರಜ್ಸೂ
೨೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦
ರ್ಯಾ೯ಅನು । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ನಜಾತಮಷ್ಟರೋ೯ದಸೀ ।
೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ದಿಶಂವಿಶ೮ಹಸ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೧ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦
ಉವಾ । ಅಶ್ವಾಶಿಶುಮತೀ೯ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸೂವಃ ।
೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೦ ೦ ^
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಜ್ಯೋತಿಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾಽ
೧ ೧ ೧ ೧
೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೫ । ಪ – ೧೮ । ಮಾ – ೨೮ । ಬೈ ॥ ೫.೫ ॥

॥ ಅಷ್ಟಾ ನಿಧನಂ ವೈರೂಪಮ್ ॥

೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨೧ ೦ ೦ ೨ ೧
೧.೬. ಯದ್ಯಾವಇನ್ದ್ರತೇ೯ಶತಮ್ । ಏ । ಶತಂಭೂಮೀ೯ರುತ ।

೨ರ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ರ
ಸ್ಯೋವಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ನತ್ವಾವಜ್ರಿನ್ತ್ಸಹಸ್ರಞ್ಸೂ
೨ರ ೧ ೨ರ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ರ ೨ರ
ರ್ಯಾಅನು । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ನಜಾತಮಷ್ಟರೋದಸೀ ।
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ರ ೦ ೦
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ದಿಶಂವಿಶಳ್ಹಸ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೧ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦
ಉ ವಾ । ಅಶ್ವಾಶಿಶುಮತೀ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯುವ
೧ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ರ ೦ ೦ ೧ರ ೨
ತಿಶ್ಚಕುಮಾರಿಣೀ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸೂವಃ । ಹಾ
೧ರ ೨ರ ೦ ೦
ಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಜ್ಯೋತಿಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾಽ೩ ॥
೧ ೧ ೧ ೧
ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೧೭ । ಪ - ೨೦ । ಮಾ - ೩೧ । ಇ ॥ ೬.೬ ॥

॥ ದ್ವಾದಶ ನಿಧನಂ ವೈರೂಪಮ್ ॥

೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧
೧.೭. ಯದ್ಯಾವಇನ್ದ್ರತೇಶತಮ್ । ಏ । ಶತಂಭೂಮೀರುತ ।
೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨
ಸ್ಯೋವಾ ॥ ಓಹಹಾಉಹಾಉ । ಓಹಹಾಉವಾ । ನತ್ವಾವ
೧ ೨ ೧ ೨ರ ೧ ೩ರ ೨ರ ೧ರ ೨ರ ೩ರ ೨ರ ೧ರ
ಜ್ರಿನ್ತ್ಸಹಸ್ರಞ್ಸೂರ್ಯಾಅನು । ಓಹಾಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾಓ
೨ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ರ ೨ರ ೧ ೨ ೦
ಹಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ । ನಜಾತಮಷ್ಟರೋದಸೀ । ಓಹಹಾಉ
೧ ೨ ೧ ೩ರ೨ರ^೧ರ ೨ರ
ಹಾಉ । ಓಹಹಾಉವಾ । ದಿಶಂವಿಶಳ್ಹಸ್ ॥ ಓಹಾಓಹಾ ।
೩ರ ೨ರ ೧ರ ೨ ^ ೨ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೨ ೦
೨ । ಓಹಾಓಹಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ ॥ ಅಶ್ವಾಶಿಶುಮತೀ । ಓಹಹಾ
೧ ೨ ೧ರ ೦ ೩ರ ೨ರ ೧ರ ೨ರ
ಉಹಾಉ । ಓಹಹಾಉವಾ । ಸೂವಾಃ । ಓಹಾಓಹಾ । ೨ ।

೩೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೨ ೧೦ ೧ ೨ ೦ ೧
ಓಹಾಓಹಾಽಇ । ಹಾಉವಾ । ಜ್ಯೋತಿಃ । ಓಹಹಾಉಹಾಉ । ಓ
೨ ೧೦ ೦ ೩೦ ೨೦ ೧೦ ೨^ ೩೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ^
ಹಹಾಉವಾ । ಈಡಾ । ಓಹಾಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾಓಹಾಽಇ ।
೨ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೨
ಹಾಉವಾ । ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾ । ಓಹಹಾಉಹಾಉ । ಓಹಹಾಉ
^ ೨ ^ ೨ ೨ ^ ೩ ೧೧೧
ವಾಽಇ ॥ ಹೌಽಇ । ಆಽಇ । ಊಽಇ । ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ- ೬೮ । ಪ- ೪೨ । ಮಾ- ೩೮ । ತ್ರೈ ॥ ೭೭ ॥

॥ ಪುಷ್ಯಮ್ ವೈರೂಪಮ್ ॥

೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨೧ ೦ ೦ ೨೧
೧೮. ಯದ್ಯಾವಇನ್ದ್ರತೇಶತಮ್ । ಏ । ಶತಂಭೂಮೀರುತ ।
೨೦ ೩೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೧ ೦
ಸ್ಯೋವಾ ॥ ಹಾಓವಾ । ೨ । ಹುವೇ । ಹಾಓವಾ । ಹುವೇ ।
೨^ ೩ ೫ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩೦
ಹಾಓಽ೨೩೪ವಾ । ನತ್ವಾವಜ್ರಿನ್ತ್ಸಹಸ್ರಜ್‌ಸೂರ್ಯಾಅನು । ಹಾಓ
೦ ೧ ೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೧ ೦ ೨^ ೩
ವಾ । ೩ । ಹುವೇ । ಹಾಓವಾ । (೨-೨) ಹುವೇ । ಹಾಓಽ
೫ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೦ ೩೦ ೦ ೧ ೦
೨೩೪ವಾ । ನಜಾತಮಷ್ಟರೋದಸೀ । ಹಾಓವಾ । ೪ । ಹುವೇ ।
೨೦ ೩೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೩೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧
ಹಾಓವಾ । ೨-೪ ॥ ನಾಜಾತಮಷ್ಟರೋದಸಾಇ । ಐಹೋಇ ।
೩ ೫ ೨೦ ೩೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೩೦ ೦
ಆಽ೨೩೪ಇಹೀ ॥ ೩-೪ । ಹಾಓವಾ । ೫ । ಹುವೇ । ಹಾಓವಾ ।
೨ ೧ ನ ೨ ೧೧೧
೨-೫ । ಹೈಹೈಹೈಹೋವಾಽಇ । ಹಾಉವಾಽಇ ॥ ಊಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೧೫ । ಪ – ೬೩ । ಮಾ – ೪೪ । ಥೀ ॥ ೮.೮ ॥

ಈ ೧-೮ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಯದ್ಯಾವಇನ್ದ್ರತೇಶತಮ್ ೨೭೮ನೆಯ ಋಕ್‌ನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಋಕ್ ಪದ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ೨೭೮ನೆಯ ಋಕ್ ಸಂಖ್ಯೆಯಡಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಯಥಾ ವಿರೂಪಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರಷ್ಟಸು । ಅಙ್ಗಃ ಪ್ರಥಮಂ ಹ್ರಸ್ವಾ ಬೃಹದೋಪಶಾದ್ವಿತೀಯಮ್ ಪಂಚಷಟ್ ಸಪ್ತಾಷ್ಟ ದ್ವಾದಶ ನಿಧನಾನಿ ಪಂಚಸು ಪುಷ್ಯಮಷ್ಟಮಂ ಆ. ಬ್ರಾ ೩–೮ ॥ **ದಿಶಂ ವಿಶಂ** ಚ ಜಯತಿ । **ಅಶ್ವಾಶಿಶುಮತೀ** ತ್ಯಶ್ವಾದಿ ರೂಪೇಣ ಸ ಏವ ವಿಹರತಿ । ಅರ.ಸಾ ೨ ॥ **ಯುವತಿಶ್ಚ**ಕುಮಾರಿಣೀ ಕುಮಾರೀ ಅನ್ತ್ಯನ್ತಮಭಿಲಷಣೀಯಾ ಸಾ ಏವ ಕುಮಾರಿಣೀ । ೪ ॥ **ಸ್ವರ್ಜ್ಯೋತಿ** ರಿಡೇತ್ಯಾದಿ ತಸ್ಯೈವ ರೂಪಂ । ೫ ॥ ತಂ ಏವಂ ವಿಧಂ **ಹುವೇ** ಆಹ್ವಯಾಮ । ೮ ॥ ಇತಿ ಸ್ತೋಭಾರ್ಥ ಯೋಜನಾ ॥

ಅರಣ್ಯಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ಆಯಾ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಅಪರೂಪವೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಆದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಗಾನಮಾಡುವುದು ಅಧಿಕ ಫಲಪ್ರದವಾದುದು.

ಅಶ್ವಾ ಶಿಶುಮತೀ ದೂರವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುವ ಸಂಕೇತವಾದ ಮುಗ್ಧಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಮರಿಯ ರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ಭಗವಂತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬೃ. ಉ. ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಅಶ್ವವು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೇ **ದಿಶಂ ವಿಶಂ** ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. । ಅರ. ಸಾ. ೨ ॥ **ಯುವತಿಶ್ಚ ಕುಮಾರಿಣೀ – ಯುವತಿಂ** ನಿತ್ಯ ತರುಣೀಮ್ ಬಾಲ್ಯವಾರ್ಧಕ್ಯಾದ್ಯ ವಿಕ್ರಿಯಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । **ಕುಮಾರಿಣೀಂ** ಕುತ್ಸಿತಂ ಮಾರಯನ್ತೀತಿ ಕುಮಾರೀ ರಕ್ಷಃ ಪ್ರಭೂತಯ ಸ್ತೈಸ್ತದ್ವತೀಮ್ । ಸಾ.ವಿ.ಬ್ರಾ ೩–೮–೨ ॥ ಕುತ್ಸಿತವಾದ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರ ಅಪೇಕ್ಷಾಯೋಗ್ಯಳಾಗಿ ಬಾಲ್ಯ ವಾರ್ಧಕ್ಯಾದಿ ವಿಕಾರಗಳಿಗತೀತವಾದ ಚಿರಯೌವನವತಿಯಾದ **ಕುಮಾರೀ** ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ಪೂಜ್ಯಳಾಗಿರುವ । ಸಾ. ೪ ॥ **ಸ್ವರ್ಜ್ಯೋತಿರಿಡಾ** ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಒಲವಿನ ಭೂಮಿ ಗೋವು ಬುದ್ಧಿ ಅನ್ನಾದಿ ಅನಂತರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಗನ್ಮಾತೆಯನ್ನು । ಸಾ–೫ ॥ ಹುವೇ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇವೆ । ಸಾ–೫ ರಿಂದ ೮ ॥

ವೈರೂಪಾಷ್ಟಕಂ ಆ.ಗಾ ೧–೮ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಯುಞ್ಜಾನೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂಜುಷತೇ ॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯ । ಅಥ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಾಮಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಮಾಹ ವೈರೂಪಾಷ್ಟಕಮಿತಿ । ಸ್ಪಷ್ಟೋಽರ್ಥಃ । ಶ್ರೀಃ ಸರ್ವಕಾಮಸಮೃದ್ಧಿಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ದರ್ಶನೀಯತ್ವಸಹಿತಾ ಸಮೃದ್ಧಿರಿತಿ ಭೇದಃ ॥ ಭರತಸ್ವಾಮೀ ಪದಾರ್ಥ ವಿವೃತಿಃ–ವೈರೂಪಾಷ್ಟಕಮಿತಿ । ಸ್ಪಷ್ಟೋಽರ್ಥಃ ಇತಿ । ಶ್ರೀಃ ಸರ್ವಕಾಮ ಸಮೃದ್ಧಿಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ದರ್ಶನೀಯತ್ವ ಸಹಿತಾ ಸಮೃದ್ಧಿರಿತಿ ವಿವೇಕ ಇತಿ ॥ ಸಾ.ವಿ.ಬ್ರಾ ೩–೨–೭ ॥

ಅರಣ್ಯ ಕಾಂಡದ ಈ ಪ್ರಥಮ ಎಂಟು ಸಾಮಗಳು ವೈರೂಪಾಷ್ಟಕವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈ ಗಾನಗಳ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಪಾರಾಯಣ ಜಪ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದರ್ಶನವೂ ಸಮಸ್ತಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಇವು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸೂಕ್ತವೆಂಬ ಅಭಿಧಾನದಿಂದ ಭಗವತಿಯ ಪೂಜಾದಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿ ಯೋಗವಾಗಿವೆ.

॥ ಅಂತರಿಕ್ಷೇ ದ್ವೇ ॥ ದ್ವಯೋಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೧ ೨೦ ೦ ೧೦
೨.೧. ಹಾಉಪಿಬಾಸುತಾ ॥ ಸ್ಯರಸಿ । ನಾಃ । ಔಹೌಹೋವಾ೨ ।
೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೦ ೧೦
ಇಹಾ । ಮತ್ಸ್ವಾನಇನ್ದ್ರಗೋಮ । ತಾಃ । ಔಹೌಹೋವಾ೨ ।
೧ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೦
ಇಹಾ । ಆಪಿನೋರ್ಬೋಧಿಸಧಮಾದ್ಯೇವೃ । ಧಾಇ । ಔಹೌ
೧೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨೦ ೦ ೧೦
ಹೋವಾ೨ । ಇಹಾ ॥ ಅಸ್ಮಾ೧\ಅ । ವಾ । ಔಹೌಹೋವಾ೨ ।
೧ ೨ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೨ ೧
ಇಹಾ ॥ ತುತಾಇ । ಧಾ೨ಯಾ೨ಇಳಔಹೋವಾ ॥ ಸುಷ್ಟುಭಸ್ತು
೦ ೦ ೨ ೧ ೧೧೧
ಭೋಶ್ವಾಶಿಶುಮಕ್ರಾ೩ಇನ್ । ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾ೨೩ಳಾ ॥

ದೀ - ೨೬ / ಪ - ೨೧ / ಮಾ - ೧೦ / ಕೌ // ೯.೯ //

೨ ೦ ೧ ೨ ೧
೨.೨. ಪಿಬಾಸುತಾ ॥ ಸ್ಯರಸಿನಃ । ಮಾತ್ಸ್ವಾ೧ನಾಈ೨ । ಆ ।
೨ ೦ ೦ ೨ ೨ ೫ ೨ ೧೦
ಔ೩ಹೋವಾಹಾಉವಾ೩ । ಈ೩ಳಡಾ । ದ್ರಗೋಮತಃ । ಆ
ಅ ೧ ೨ ^ ೦ ೦ ೨ ೨
ಪಿನೋರ್ಬೋ೨ । ಆ । ಔ೩ಹೋವಾಹಾಉವಾ೩ । ಈ೩
೫ ೧ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಳಡಾ । ಧಿಸಧಮಾದ್ಯೇವೃಧೇ ॥ ಆಸ್ಮಾಜ್೧ಅವಾ೨ । ಆ ।
೨ ೦ ೦ ೨ ೨ ೫ ೨ ೧ ^
ಔ೩ಹೋವಾಹಾಉವಾ೩ । ಈ೩ಳಡಾ ॥ ತುತಾಇ । ಧಾ೨

೩ ೫೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨ ^
ಯಾ೩ಯಿಳ ಔಹೋವಾ ॥ ವಿಷ್ಟುಭಸ್ತುಭೋ೩ಶ್ವಾಶಿಶುಮಕ್ರಾ೩ಇನ್ ॥

೧ ೧೧೧
ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾ೩ಯಿಳಃ ॥

ದೀ - ೧೫ । ಪ - ೨೦ । ಮಾ - ೧೧ । ಮ ॥ ೧೦.೧೦ ॥

ಈ ೯-೧೦ ಸಾಮಗಳು ಪಿಬಾಸುತಸ್ಯ ಋಕ್ ೨೫೯ರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆಯಾಗಿ ಋಕ್ ಪದ ಭಾಷ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ೨೫೯ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಋಕ್‌ನಡಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಸುಷ್ಟುಭಃ ಸುಖೇನ ಸ್ತುಂಭಕಃ ಜಗತೋಧಾರಯಿತಾ । ತುಭಃ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಹಿಂಸಕಃ । ಅಶ್ವಾದಿ ರೂಪೇಣ ಶಿಶುಂ ಕಿಶೋರಾದಿಕಂ । ಅಕ್ರಾನ್ ವರ್ಧಯಿತುಂ ಆಕ್ರಾಮತಿ ಇತಿ ಯೋಜನಾ ॥ ೯-೧೦ ॥

ಸುಷ್ಟುಭಃ ಯಾವ ಕಷ್ಟ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಸುಖದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವ **ತುಭಃ** ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ **ಅಶ್ವಾದಿ** ರೂಪದಿಂದ ಸಂಕೇತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಅಶ್ವಾದಿ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನ ಅಬೋಧ ಮುಗ್ಧ ಶಿಶುಗಳನ್ನೂ ಕಿಶೋರರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಇಡೀ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ । ೯-೧೦ ॥

॥ ಅರಿಷ್ಟೇ ದ್ವೇ ॥ ದ್ವಯೋಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಜಗತೀ ಸೋಮಃ ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿರ್ವಾ ॥

೩೦ ೨೦ ೩ ೦ ೪ ೫ ೧
೩.೧. ಹಾಹ । ಹೋಇಯಾ । ೨-೩ । ಪಾವೀ । ತ್ರನ್ತ್ವಾಇ ।

೨ ೧ ೨ ೩ ೫ ೪ ೫ ೧೦
ವಿತತಾ೩ಇಮ್ಬ್ರ । ಹ್ಮಣಸ್ಪಾ೩ಯಿಳತಾಇ ॥ ಪ್ರಾಭೂಃ । ಗಾತ್ರಾ ।

೨ ೧ ೨ ೧ ೨^ ೩ ೫ ೪ ೫ ೧
ಣೀ೩ಇಪರಿಯಾಇ । ಷಿವಾಇಶ್ವಾ೩ಯಿಳತಾಃ ॥ ಆತಾ । ಪ್ತತಾ ।

೨ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೩ ೫ ೪ ೫ ೧
ನೂ೩ಇರ್ನತದಾ । ಮೋಅಶ್ನೂ೩ಯಿಳತಾಇ ॥ ಶಾತಾ । ಸ

೨ ೧ ೨೦ ೩ ೫ ೩೦
ಆಇತ್ । ವಹನ್ತಃ । ಸಮ್ । ತದಾಶಾ೩ಯಿಳತಾ । ಹಾಹ ।

೨೦ ೩ ೦ ೩೦ ೪ ೫೦ ೩
ಹೋ೯ಇಯಾ । ೨–೩ ॥ ಹೋ೯ಇಡಾ । ೨ । ಹೋ೯ಽ೨೩೪೫ಇ ॥

ಡಾ ॥ *ದೀ – ೨೬ / ಪ – ೩೩ / ಮಾ – ೨೨ / ಗಾ ॥ ೧೧.೧೧ ॥*

೩೦ ೨ ೧೧೧ ೪ ೫ ೧
೩.೨. ಹಾಹ । ಹೌ೩೪೫ । ೨–೩ । ಪಾವೀ । ತ್ರನ್ತಾಇ । ವಿತ
೨ ೧ ೨ ೩ ೫ ೪ ೫ ೧೦ ೨
ತಾಽ೩ಮ್ಬ್ರ । ಹ್ಮಣಸ್ಪಾಽ೨೩೪ತಾಇ ॥ ಪ್ರಾಭೂಃ । ಗಾತ್ರಾ । ಣೀ೯ಽ
೧೨ ೧ ೨^ ೩ ೫ ೪ ೫ ೧ ೨
೩ಪರಿಯಾಇ । ಷಿವಾಇಶ್ವಾಽ೨೩೪ತಾಃ ॥ ಆತಾ । ಪ್ತತಾ । ನೂಽ
೧ ೨೧೦ ೦ ೨ ೩ ೫ ೪ ೫ ೧
೩ರ್ನ್ನತದಾ । ಮೋ೯ಅಶ್ನ್ನೂಽ೨೩೪ತಾಇ ॥ ಶಾರ್ತಾ । ಸಆಇತ್ ।
೨ ೧ ೨೦ ೩ ೫ ೩೦ ೨ ೧೧೧
ವಹನ್ತಃ । ಸಮ್ । ತದಾಶಾಽ೨೩೪ತಾ । ಹಾಹ । ಹೌ೩೪೫ ।
೩೦ ೪ ೫೦ ೩
೨–೩ । ಹೋ೯ಇಡಾ । ೨ । ಹೋ೯ಽ೨೩೪೫ಇ ॥ ಡಾ ॥
ದೀ – ೧೪ / ಪ – ೩೩ / ಮಾ – ೧೬ / ದೂ ॥ ೧೨.೧೨ ॥

ಈ ೧೧–೧೨ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಪವಿತ್ರನ್ತೇ ವಿತತಂ ೫೬೫ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿ ವಿವರಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಅಹರೀತೇ ದ್ವೇ ॥ ದ್ವಯೋಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ಋಭುರ್ವಾ ॥

೧ ೨ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ^
೪.೧. ಹಾವಾಭೀ ॥ ತ್ವಾಪೂರ್ವಪೀತ । ಯಾಇ । ಇಹಾಽ೩ ।
೨ ೫ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೩೦ ೨
ಹಾಉವಾಽ೩ । ಬೃ್ಹಾಽ೨೩೪ಹಾತ್ । ಇನ್ದ್ರಾಸ್ತೋಮಾಇ । ಭಿರಾಯ
೧ ೨ ೨ ೫ ೨ ೧
ವಾಃ । ಇಹಾಽ೩ । ಹಾಉವಾಽ೩ । ಬೃ್ಹಾಽ೨೩೪ಹಾತ್ ॥ ಸಮಾ
೨೦ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧ ೧ ೨ ೨
ಇಚೀನಾ । ಸಋಭವಾಃ । ಸಮಾಽ೨ಸ್ವರಾನ್ । ಇಹಾಽ೩ । ಹಾ

೫ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೩೦ ೨ ೧

ಉವಾಽ೩ । ಬೃ೨೩೪ಹಾತ್ ॥ ರುದ್ರಾ೨ಗೃಣಾ । ತಪೂರ್ವಿ೨ಯಾ

೨ ೨ ೫ ೨೦

ಮ್ । ಇಹಾಽ೩ । ಹಾಉವಾಽ೩ । ಬೃ೨೩೪ಹಾತ್ ॥ ಏ । ಬೃ

೧

ಹತ್ ॥ *ದೀ – ೮ । ಪ – ೨೪ । ಮಾ – ೧೭ । ಥೇ ॥ ೧೩.೧೩ ॥*

೧೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೨

೪.೨. ಅಭೀಹಾಉ ॥ ತ್ವಾಪೂರ್ವಪೀತಯಾಇ । ಇಹ । ಹಾಽ೩

೫ ೧ ೦ ೦ ೦

೧ಉವಾಽ೨೩ । ಸೂಽ೨೩೪ವಾಃ । ಇನ್ದ್ರಸ್ತೋಮೇಭಿರಾಯವಾಃ ।

೨ ೫ ೩ ೦ ೨೦

ಇಹ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಸೂಽ೨೩೪ವಾಃ ॥ ಸಮೀ । ಚೀ

೧೦ ೨

ನಾಸಋಭವಸ್ಸಮಸ್ವರಾನ್ । ಇಹ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಸೂಽ

೫ ೨ ೧೦ ೦ ೨

೨೩೪ವಾಃ ॥ ರುದ್ರಾ೨ಗೃಣನ್ತಪೂರ್ವಿ೨ಯಾಮ್ । ಇಹ । ಹಾಽ೩

೫ ೨ ೧ ೧ ೧ ೧

೧ಉವಾಽ೨೩ । ಸೂಽ೨೩೪ವಾಃ ॥ ಏಽ೩ । ಸುವಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೧ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೧೫ । ಜು ॥ ೧೪.೧೪ ॥

ಈ ೧೩–೧೪ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಅಭಿತ್ವಾಪೂರ್ವಪೀತಯೇ ೨೫೬ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಚತುರ್ದಶ ಪ್ರಥಮಃ ಖಣ್ಡಃ । ೧ ॥

॥ ವರುಣಸ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನಮ್ । ವರುಣೋ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦

೫.೧. ಹಾಉಪಿಬಾಸುತಾ ॥ ಸ್ಯರಸಿನಾಽ೩ಃ । ಹೋಇ । ೩ । ಹಾ

೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ^

ಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸಹೋನರಃ । ಮತ್ಸ್ವಾನಇನ್ದ್ರಗೋಮತಾಽ೩ಃ ।

೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦೧
ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸತ್ಯಮೋ೯ಜಃ । ಆಪಿ

೦ ೨೦ ೧ ೨ ^ ೧ ೨೦ ೦ ೦
ನೋ೯ಬೋ೯ಧಿಸಧಮಾ೨೩ । ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ

೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦
ಉವಾ । ಸ್ವರ್ಜ್ಯೋ೯ತಿಃ ॥ ದಿಯೇ೯ವೃಧೇ೨೩ । ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಹಾ

೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೦
ಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಏಸ್ಥಾದಿದಮ್ । ೩ । ಅಸ್ಕಾ೮\ಅವನ್ತ್ತೇ

೧ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦
ಧಿಯಾ೨೩ಃ । ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ದ್ಯೌರ

೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧
ಕ್ರಾನ್ಭೂಮಿರತತನತ್ಸಮುದ್ರ೮\ಸಮಚೂಕುಪತ್ । ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾ೨೨

೧ ೧ ೧
೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೨೩ । ಪ - ೩೪ । ಮಾ - ೪೪ । ಥೀ ॥ ೧೫.೧೫ ॥*

೧೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪಿಬಾಸುತಸ್ಯ ರಸಿನಃ ೨೫೯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಇನ್ದ್ರಃ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಸಹಃ ಬಲೇನ ನರಃ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಸತ್ಯಂ ಓಜಶ್ಚ ಯಸ್ಮಿನ್ ಜಗದಿದಂ ಸ್ಥಾತ್ ತಿಷ್ಠತಿ । ತಥಾ ದ್ಯೌಃ ಆದಿತ್ಯಃ ಯೇನ ಅಕ್ರಾನ್ ಕ್ರಾಮತಿ । ಭೂಮಿಃ ಅತ ತನತ್ ಪ್ರಥತೇ, ಸಮುದ್ರಂ ಸಮಚೂಕುಪತ್ ಮೇಘ ರೂಪೇಣ ವಿಕ್ಷೋಭಯತಿ ಚ । ೧೫ ॥

ಇನ್ದ್ರಃ ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಬಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ **ಸತ್ಯಂ ಓಜಃ** ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ತೇಜೋಯುಕ್ತ ಮನುಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು **ಸ್ಥಾತ್** ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ **ದ್ಯೌಃ** ದ್ಯುಲೋಕದಿಂದ ಆದಿತ್ಯನು **ಅಕ್ರಾನ್** ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ **ಸಮುದ್ರಂ** ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನೀರನ್ನು **ಸಮಚೂಕುಪತ್** ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಮೇಘರೂಪವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಅಥವಾ ಶೋಷಿಸಿ **ಭೂಮಿಃ ಅತ ತನತ್** ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದನು.

॥ ಬೃಹದ್ದೇವಸ್ಥಾನಮ್ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಬೃಹತೀ ಮರುತಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨
೬.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಬೃಹಾತ್ । ೩ । ಬೃಾಹತ್ । ೩ ।

೧ ೨ ೦ ೧ ೨ — ೦
ಬೃಹಾತ್ । ೩ । ಬೃಹದಿನ್ದ್ರಾಯಽ೩ಗಾಯಾಽ೧ತಾಽ೨ ॥ ಮರುತೋ

೧ ೨ — ೦ ೦ ^
ವೃತ್ರಽ೩ಹಾನ್ತಾಽ೧ಮಾಽ೨ಮ್ ॥ ಯೇನಜ್ಯೋತಿರಜನಯನ್ನೃಽ೩

೧ ೨ — ೦ ೦ ೦ ^ ೧ ೨
ತಾವಾಽ೧ದ್ಧಾಽ೨ಃ ॥ ದೇವನ್ದೇವಾಯಽ೩ಜಾಗೃಽ೧ವೀಽ೨೩ ।

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಬೃಹಾತ್ । ೩ । ಬೃಹತ್ । ೩ । ಬೃಹಾ

೨ — ೦ ೧
ತ್ । ೨ । ಬೃಹಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ ॥ ಏ ॥ ಬೃಹತ್ । ೨-೩ ॥

ದೀ - ೧೬ । ಪ - ೩೧ । ಮಾ - ೨೯ । ಕೋ ॥ ೧೬.೧೬ ॥

ಈ ೧೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಬೃಹದಿನ್ದ್ರಾಯ ಗಾಯತ ೨೫೮ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಐರಯದ್ವೈರಿಣೇ ದ್ವೇ ॥ ವರುಣೋ ಬೃಹತೀ ಸೋಮಃ ॥

೧೦ — ೧೦ ೧ ೨
೭.೧. ಐರಾಯಾಽ೨ತ್ । ೨ । ಐರಾಯಾಽ೨೩ತ್ । ಸುವರಾಽ೩ಳ ।

೩೦ ೨ ೦ ೦ ೧ ೨ — ೦
ಹಾಹೋಇ । ಪುನಾನಸ್ಸೋಮಽ೩ಧಾರಾಽ೧ಯಾಽ೨ ॥ ಅಪೋ

೦ ೦ ೧ ೨ — ೦ ೦ ೦
ವಸಾನೋಽ೩ಅರ್ಷಾಽ೧ಸೀಽ೨ ॥ ಆರತ್ನಧಾಯೋನಿಮೃತಸ್ಯಽ೩

೧ ೨ — ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ —
ಸಾಇದಾಽ೧ಸೀಽ೨ ॥ ಉತ್ಸೋದೇವೋಹಿಽ೩ರಾಣ್ಯಾಽ೧ಯಾಽ೨ಃ ।

೧೦ — ೧೦ ೧ ೨
ಐರಾಯಾಽ೨ತ್ । ೨ । ಐರಾಯಾಽ೨೩ತ್ । ಸುವರಾಽ೩ಳ ।

೩೦ ೨ ೫೦ ೦ ೨ ೨೦ ೧೦ ೦ ೦ ೩ ೧೧
ಹಾಹಾಽ೩ಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏಽ೩ । ದೇವಾದಿವಾಜ್ಯೋತೀಽ೨೩ಳ

೧
೫ಃ ॥ *ದೀ - ೨೫ । ಪ - ೧೭ । ಮಾ - ೧೧ । ಫ ॥ ೧೭.೧೭ ॥*

ಈ ೧೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪುನಾನಸ್ಸೋಮಧಾರಯಾ ೫೧೧ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಐರಯತ್ ಪ್ರೇರಯತಿ ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ । ದೇವಾಃ ಇನ್ದ್ರಾದಯಃ ದಿವಾ ಅಹನಿ ಚ ಜ್ಯೋತಿಃ ಸೋಮ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದೇನ್ನೈವೇತಿ । ೧೭ ॥

ಸೋಮಃ ಸೋಮ ಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನ ಸಂತೋಷ ಅನುಗ್ರಹಗಳಿಂದಲೇ ದೇವಾಃ ಇನ್ದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ದಿವಾ ಜ್ಯೋತಿರೂಪವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಐರಯತ್ ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ । ೧೭ ॥

॥ ಐರಿಣಮ್ ॥ ವರುಣೋಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೨೦
೭.೨. ಹಾವೌಹೋ೯ಹಾಉ । ಅಭಿತ್ವಾವಾಷಾ೯ಽ೩ಭಾಸುತಾ೩ । ಅ
೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೨೦
ಭಿತ್ವಾವಾ । ಷಾಭಾಸ್ಮತಾ೩ । ಅಭಿತ್ವಾವಾಷಾ೯ಽ೩ಭಾಸುತಾ೩ ।
೧೦ ೨೦ ೧೦ — ೦ ೨೦
ಔಹೋ೯ಹಾವೌಹೋ೯ಽ೨ । ಸುತಲ\ಸೃಜಾಮೀ೯ಽ೩ಪೀತಯಾ೩ ॥
೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೨೦
ಸುತಲ\ಸೃಜಾ । ಮೀ೯ಪೀತಯಾ೩ । ಸುತಲ\ಸೃಜಾಮೀ೯ಽ೩ಪೀತ
೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೨೦
ಯಾ೩ ॥ ಹಾವೌಹೋ೯ಹಾಉ । ತೃಮ್ಪಾವಿಯಾಶ್ನೂ೯ಽ೩ಹೀ೯ಮ
೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೦
ದಾಮ್ । ತೃಮ್ಪಾವಿಯಾ । ಶ್ನೂಹೀ೯ಮದಾಮ್ । ತೃಮ್ಪಾವಿಯಾ
೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦ U ^
ಶ್ನೂ೯ಽ೩ಹೀ೯ಮದಾಮ್ ॥ ಔಹೋ೯ಹಾವೌಹೋ೯ಽ೨ । ಉಹುವಾ೯ಽ೩
೨ ^ ೧
ಹಾಉ । ವಾ೯ಽ೩ ॥ ಹಸ್ ॥

ದೀ - ೩೪ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೧೩ । ಧ ॥ ೧೮.೧೮ ॥

ಈ ೧೮ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಭಿತ್ವಾವೃಷಭಾ ೧೬೧ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಆಂಗಿರಸೇ ದ್ವೇ ॥ ಅಂಗಿರಾ ಬೃಹತೀ ಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ^ ೩ ೫ ೨೦ ^

೮.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ। ಹೌವಾ೬ಽ೨೩೪ವಾ । ಹಾಹಾಽ೩೧

— ೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦

ಉವಾಽ೨। ಪುನಾನಸ್ಸೋಮಧಾರಯಾ। ಶ್ರವೋಬೃಹದಿಹಾಇಡಾ ॥

೨ ೧೦ ೨೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೦ ೨

ಅಪೋವಸಾನೋಅರ್ಷಸಿ । ಶ್ರವೋಬೃಹದಿಹಾಇಡಾ ॥ ಆರತ್ನ

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೧ ೦

ಧಾಯೋನಿಮೃತಸ್ಯಸೀದಸಿ । ಶ್ರವೋಬೃಹದಿಹಾಇಡಾ ॥ ಉತ್ಸೋ

೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦

ದೇವೋಹಿರಣ್ಯಯಃ। ಶ್ರವೋಬೃಹದಿಹಾಇಡಾ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ

^ ೩ ೫ ೨೦ — ೧ ೨

ಉ । ಹೌವಾ೬ಽ೨೩೪ವಾ । ಹಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨ ॥ ಸುವರ್ಜ

೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೧೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧

ಗನ್ಮಹಸ್ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿವಮಾಶಕೇಮವಾಜಿನೋಯಮಮ್ । ಹಸ್ ।

೧ ೧ ೧

ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೩೯ / ಪ - ೧೭ / ಮಾ - ೧೯ / ಥೋ ॥ ೧೯.೧೯ ॥

ಈ ೧೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪುನಾನಸ್ಸೋಮಧಾರಯಾ ೫೧೧ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪುನಾನಃ ಸೋಮಃ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾದಿಹ ಶ್ರವೋ ಬೃಹತ್ ಧನಂ ಇಡಾಂ ಚ ಅನ್ನಂ ಭವತಿ ॥

ಪುನಾನಃ ಪವಿತ್ರಕಾರಕನಾದ ಸೋಮಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ **ಶ್ರವೋ** ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವೂ ಇಡಾಂ ಚ ಅನ್ನವೂ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ । ೧೯ ॥

॥ ಆಂಗಿರಸಮ್ ॥ ಅಂಗಿರಾಬೃಹತೀಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೧

೯.೧. ಔಹೋವಾಔಹೋವಾಔಹೋಽ೩ವಾ। ತವೇದಿನ್ದ್ರಾವಮಂ

೨ ೧ ೨ ೧ ೨೧೦ ೨ ೧ ೨೦
ವಸು ॥ ತ್ವಂಪುಷ್ಯಸಿಮಧ್ಯಮಮ್ ॥ ಸತ್ರಾವಿಶ್ವಸ್ಯಪರಮಸ್ಯರಾಜಸಿ ॥
೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨
ನಕಿಷ್ಟ್ವಾಗೋಷುವೃಣ್ವತೇ । ಔಹೋವಾಔಹೋವಾಔಹೋಽಇವಾ ॥
೧ ೨ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೧೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨
ಸುವರ್ಜಗನ್ಮದೇವಾನಾಮವಸಾವಜ್ಯಶಕೇಮವಾಜಿನೋಯ
೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧
ಮಮ್ । ಸುವರ್ಜಗನ್ಮಹಸ್ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿವಮಾ । ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಬೃಹನ್ನ
೧೧೧
ಮಾಽ೨ಇಳಾಃ ॥ *ದೀ - ೩೦ / ಪ - ೬ / ಮಾ - ೮ / ಛೈ ॥ ೨೦.೨೦ ॥*

॥ ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯಮ್ ॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ^ ೨ ೧ ೨ ^
೬.೨. ಔಹೋಔಹೋಽಇವಾ । ೩ । ಇಡಾಽ೨ಇಭಿರಾಽಇಳ ।
೫೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧
ಔಹೋವಾ । ತವೇದಿನ್ದ್ರಾವಮಂವಸು ॥ ತ್ವಂಪುಷ್ಯಸಿಮಧ್ಯಮ
೨೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦
ಮ್ ॥ ಸತ್ರಾವಿಶ್ವಸ್ಯಪರಮಸ್ಯರಾಜಸಿ ॥ ನಕಿಷ್ಟ್ವಾಗೋಷುವೃಣ್ವತೇ ।
೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೨ ೧ ೨ ೫೦ ೦
ಔಹೋಔಹೋಽಇವಾ । ೩ । ಇಡಾಽ೨ಇಭಿರಾಽಇಳ । ಔಹೋ
೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೧೧೧
ವಾ ॥ ಇಡಾಸುವ್ರೋಬೃಹನ್ನಮಾಽ೨ಇಳಾಃ ॥

ದೀ - ೩೧ / ಪ - ೧೫ / ಮಾ - ೮ / ಜೈ ॥ ೨೧.೨೧ ॥

ಈ ೨೦-೨೧ನೆಯ ಸಾಮಗಳು ತವೇದಿನ್ದ್ರಾವಮಂವಸು ೨೭೦ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ತಥಾ ಯಮಮ್ ನಿಯನ್ತಾರಂ ಸ್ವರಾದಿತ್ಯಂ ಮಹಃ ಸುಖೇನ ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ಪೃಥಿವೀತಃ ದಿವಂ ಜಗನ್ಮ ಗಚ್ಛಾಮಃ ವಾಜಿನಃ ವೇಗವನ್ತಃ ವಯಂ ಯದಿ ಶಕೇಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಇನ್ದ್ರ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಶಕೇಮ ಯಾಗಾದಿ ಕರ್ತುಮ್ । ದೇವಾನಾಂ ಅವಸಾಪಾಲನೇನ ಸ್ವರ್ಜಗನ್ಮ ಗಚ್ಛೇಮ ವಯಮಿತಿ । ೨೦ ।

ತವೇದಿನ್ದ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ । ಇನ್ದ್ರಾಯ ಇಡಾಭಿಯುಕ್ತಾಯ ಇಡಾ ಸುವಃ । ಬೃಹಚ್ಚ ನಮೋಸ್ತು ॥೨೧॥

ಯಮಮ್ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಒಂದು ನಿಯಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು **ಸ್ವರಾದಿತ್ಯಂ** ಸುವರ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ **ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ವಯಂ** ಪೃಥಿವೀ ಲೋಕಸ್ಥರಾದ ನಾವು **ವಾಜಿನಃ** ಸೋಮಾರಿತನವಿಲ್ಲದೆ ಸಮರ್ಥ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ತ್ವರಿತವಾಗಿ **ದಿವಂ ಜಗನ್ಮ** ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸೋಣ. **ಇನ್ದ್ರ** ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ **ಶಕೇಮ** ಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ದೇವತೆಗಳ **ಅವಸಾ** ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟು **ಸ್ವರ್ಜಗನ್ಮ** ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯೋಣ. **ತವೇದಿನ್ದ್ರ** ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೂ **ಇಡಾಭಿಯುಕ್ತಾಯ** ಅನ್ನಾದಿ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ ಇನ್ದ್ರನಿಗೂ **ಇಡಾಸುವಃ** ವಾಕ್‌ಗೂ ಪ್ರಕಾಶಯುತ ಸುವರ್ಲೋಕಕ್ಕೂ ಬೃಹತ್ ತತ್ವಕ್ಕೂ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು । ೨೦-೨೧ ॥

॥ ಭಾರದ್ವಾಜಮ್ ॥ ಭರದ್ವಾಜೋ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
೧೦.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋಆತ್ವಾಸಹಸ್ರಮಾಶತಾಮ್ ॥
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೨೦ ೦
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯುಕ್ತಾರಾಽ೧ಥಾಽ೨೩ಇ । ಹಾಉಹಾಉ
೦ ೧ ೨ ೨೦ ೦ ೦ ೧
ಹಾಉ । ಹಿರಾಣ್ಯಾಽ೧ಯಾಽ೨೩ಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಬ್ರ
೨ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ಹ್ಮಾಯೂಽ೧ಜಾಽ೨೩ಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾರಯಇ ।
೧ ೨ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ದ್ರಕಾಇಶಾಽ೧ಇನಾಽ೨೩ಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಹಾನ್ತೊಽ
೨೦ ೦ ೦ ೩ ೨ ೧
೧ಸೋಽ೨೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಮಪೀಽ೩ । ತಾಽ೨೩ಳ
೫ ೫ ೧
ಯಾಇ । ಉಹುವಾಽ೬ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಹಸ್ ॥

ದೀ – ೨೬ / ಪ – ೧೯ / ಮಾ – ೩೩ / ಘಿ ॥ ೨೨.೨೨ ॥

ಈ ೨೨ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಆತ್ವಾಸಹಸ್ರಮಾ ಶತಮ್ ೨೪೫ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಅಥರ್ವಣಮ್ ॥ ಅಥರ್ವಾಗಾಯತ್ರೀ ಆಪಃ ॥

೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨
೧೧.೧. ಉಹುವಾಓಹಾ । ಔಹೋವಾ । ಶನ್ನೋದೇವೀಃ ॥ ಉ
೦ ೦ ೦ ೧೦ ೩೦ ೨ ೧ ೨ ೧
ಹುವಾಓಹಾ । ಔಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ । ಆವತ್ । ಅಭಿಷ್ಟಾಽ
೨ ೨ ೩೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೦
೨೩ಯಾಽ೩ಇ ॥ ಉಹುವಾಓಹಾ । ಔಹೋವಾ । ಶನ್ನೋಭವಾ ॥
೨ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೩೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦
ಉಹುವಾಓಹಾ । ಔಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ । ಸೂವಃ । ತುಪೀ
೨ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ತಾಽ೨೩ಯಾಽ೩ಇ ॥ ಉಹುವಾಓಹಾ । ಔಹೋವಾ । ಶಂಯೋ
೦ ೦ ೦ ೧೦ ೩೦ ೨ ೧ ೨
ರಭೀ ॥ ಉಹುವಾಓಹಾ । ಔಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ । ಜ್ಯೋತಿಃ ।
೧ ೨ ೨ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೩೦ ೨
ಸ್ರವನ್ತೂಽ೨೩ನಾಽ೩ಃ । ಉಹುವಾಓಹಾ । ಔಹೋವಾಹಾಉ ।
೧ ೧ ೧
ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೪೩ / ಪ - ೨೮ / ಮಾ - ೧೮ / ಡ್ರೈ // ೨೩.೨೩ //

ಈ ೨೩ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಶನ್ನೋದೇವೀರಭಿಷ್ಟಯೇ ೩೩ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಆವತ್ ತೃಪ್ತಿಃ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಜ್ಯೋತಿಃ ಆತ್ಮನಿ । ಸಾ ೨೩ ।

ಆವತ್ ಸದಾ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವ ಸಾಧಕನ **ಜ್ಯೋತಿಃ** ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯು **ಸ್ವಃ** ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿದ್ದು ಅನ್ಯರಿಗೂ ಬೆಳಕು ನೀಡುತ್ತದೆ ॥ ಸಾ ೨೩ ॥

ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕ ಯಉಸ್ರಿಯಾ ಋ ೫೮೫ ಹಾಗೂ ಸಾಮಗಾನ ಪಾವಮಾನ ಕಾಂಡದ ೧೧೯೮ನೆಯ ಸಾಮ ಪೂರ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಅರಣ್ಯಗಾನವು ಅಷ್ಟೌವ್ಯೆ ರೂಪಾಣಿ ಸಾಮಗಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆಯಾಗಿ ೫೮೫ ಋಕ್‌ಗಾನಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ – ಸಾಮಶ್ರಮಿಗಳು ಈ ೨೩ ಸಾಮಗಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟವೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಸಹ – ಇನ್ದ್ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಎಂಬ ೫೮೬ನೆಯ ಋಕ್ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಾರದ್ವಸವಮ್ ಎಂಬ ೨೪ನೆಯ ಸಾಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಗಿಲ ಸೀಳಿ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿದಂತೆಯೇ
ಮಘವಂತಂ; ರಸಸೋಮ !
ಕವಚಧಾರಿಬಟನೆಂತೆ ಕಾದಿ ನೀಂ
ರಿಪುವಶಾಶ್ವಗೋಗಳನುಳಿಸಯ್ !

ಋಕ್ – ೫೮೬

॥ ಶಂಯುರ್ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯಃ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಇನ್ದ್ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ನ ಆ ಭರ ಓಜಿಷ್ಠಂ ಪುಪುರಿ ಶ್ರವಃ ।
೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ
ಯದ್ದಿಧೃಕ್ಷೇಮ ವಜ್ರಹಸ್ತ ರೋದಸೀ ಓಭೇ ಸುಶಿಪ್ರ ಪಪ್ರಾಃ ॥

೧೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧೨ರ ೧ ೨ರ ೧೨ರ ೧
ಇನ್ದ್ರ–ಜ್ಯೇಷ್ಠಮ್–ನಃ–ಆ–ಭರ । ಓಜಿಷ್ಠಮ್–ಪುಪುರಿ–ಶ್ರವಃ ॥ ಯತ್–ದಿ
೨ರ ೩ ೧ ೨ರ೩ ೧೨ ೩ ೧ ೨ ೩
ಧೃಕ್ಷೇಮ–ವಜ್ರಹಸ್ತ–ವಜ್ರ–ಹಸ್ತ–ರೋದಸೀ–ಇತಿ । ಆ–ಉಭೇ–ಇತಿ–ಸುಶಿ
ಪ್ರ–ಸು–ಶಿಪ್ರ–ಪಪ್ರಾಃ ॥ ೧–೫೮೬ ॥

॥ ನಾರದ್ವಸವಮ್ ॥ ನರದ್ವಸುರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨
೧೨.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋಇನ್ದ್ರಜ್ಯೇಷ್ಠನ್ನಆಭರಾಽ೩ಏ ॥
೦ ೦ ೦ ೧೦ — — ೦ ೧ ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋಽ೨ । ಓಽ೨ । ಜಿಷ್ಠಮ್ಪೂಪಾರಾ ।

೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೧೦ —

ಔಹೋವಾಶ್ರಾವಾಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋಽ೨ ।

— ೦ ೧ ೨ ೦೦ ೦೦ ೧ ೨

ಯಾಽ೨ಇತ್ । ದಿಧೃಕ್ಷೇಮಾವ । ಜ್ರಹಸ್ತ । ಔಹೋವಾರೋದಾಸೀ ॥

೦ ೦ ೦ ೧೦ — — ೦ ೧ ೨

ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋಽ೨ । ಓಽ೨ । ಭೇಸುಶಾಇಪ್ರಾ ।

೦೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೧೦ — ೧ ೮

ಔಹೋವಾಪಾಪ್ರಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋಽ೨ । ಓಽ೨ ।

೨ ೧

ಉಹುವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಹಸ್ ॥

ದೀ – ೩೬ । ಪ – ೨೪ । ಮಾ – ೨೪ । ಘೀ ॥ ೨೮.೨೪ ॥

ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಪ್ರಶಸ್ಯತಮಮ್ ಓಜಿಷ್ಠಮ್ ಅತಿಶಯೇನ ಬಲಕರಮ್ । ಪುಪುರಿಪೂರಕಮ್ । ಶ್ರವಃ ಅನ್ನಮ್ । ನಃ ಅಸ್ಮಭ್ಯಮ್ ಆಭರ । ಆಹರ । ಪ್ರಯಚ್ಛ । ಹೇ ವಜ್ರಹಸ್ತ ವಜ್ರಬಾಹೋ । ಹೇ ಸುಶಿಪ್ರ ಶೋಭನಹನುಕ । ಏವಂಭೂತ ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ಯತ್ ಅನ್ನಂ ದಿಧೃಕ್ಷೇಮ ಧಾರಯಿತುಮಿಚ್ಛೇಮ । ಯಚ್ಚಾನ್ನಮ್ ಇಮೇ ಪರಿದೃಶ್ಯ ಮಾನೇ ಉಭೇ ರೋದಸೀ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಆ ಪಪ್ರಾಃ ಆ ಪೂರಯಸಿ । ತದನ್ನಮಾಹರೇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಯೇನೇಮೇ ಚಿತ್ರ ವಜ್ರಹಸ್ತ ಯದ್ವಿಧೃಕ್ಷೇಮ ಸುಶಿಪ್ರಪ್ರಾಃ ಇತಿ ಚ ಬಹ್ವೃಚಾನಾಂ ಪಾಠಾಃ ॥

ಸುಶಿಪ್ರ ಸುಂದರವಾದ ಮೂಗು ಆದಿ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದಾಗಿ ಆಕರ್ಷಕ ರೂಪವುಳ್ಳ ವ್ಯಾಪಕಗತಿಯುಳ್ಳ **ವಜ್ರಹಸ್ತ** ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯಾದ ವಜ್ರೋ ವೈ ಓಜಃ ಶ ೮-೪-೧ ॥ ಆತ್ಮಬಲದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ **ಇನ್ದ್ರ** ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ **ದಿಧೃಕ್ಷೇಮಾ** ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ **ಉಭೇ ರೋದಸೀ** ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥ್ವೀ ಲೋಕಗಳೆರಡನ್ನೂ **ಪಪ್ರಾಃ** ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಂತಹ **ಆ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ** ಪರಮ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ **ಓಜಿಷ್ಠಂ** ಅತ್ಯಂತ ವೀರ್ಯವತ್ತಾದ **ಪುಪುರಿ** ಪುಷ್ಟಿದಾಯಕವೂ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವೂ ಆದ **ಶ್ರವಃ** ಅನ್ನಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗವನ್ನು ಆನಂದವನ್ನು **ನಃ** ನಮಗೆ **ಆಭರ** ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯೂ ಆಕರ್ಷಕರೂಪಿಯೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥ್ವೀ ಲೋಕಗಳೆರಡನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತಹ ಪರಮ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ವೀರ್ಯವತ್ತಾದ ನಾವು ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದಂತಹ ಪುಷ್ಟಿಯುತವೂ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವೂ ಆದ ಅನ್ನಾದಿ ಭೋಗವನ್ನೂ ಆನಂದವನ್ನೂ ನಮಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ದಂಭೋಲಿಧರನೆ ! ಸುಂದರಾಂಗನೇ !
ಬಾನುಬುವಿಗಳೊಳ್ ತುಂಬಿದೊಡೆಯನೇ !
ನಮ್ಮದೆನಿಪ ಸೌಭಾಗ್ಯಮನೆಲ್ಲಮನೆಮಗೆ
ನೀಳ್ವುದಯ್ ! ದಯದಿಂದಂ ॥

॥ ಬೃಹತೀ ವಾಮದೇವ್ಯೇ ದ್ವೇ ॥ ವಾಮದೇವೋ ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೦
೧೩.೧.ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ । ೩ । ಬೃಹತ್ಪಾ
೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧
ರ್ಥಿವಮ್ । ೩ । ಬೃಹದನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ । ೩ । ಬೃಹದ್ದಿವಮ್ । ೩ ।
೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೦
ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ । ೩ । ಕಯಾನಶ್ಚಿತ್ರಽ೩ಆಭೋಽ೧ವಾಽ೨ತ್ ॥ ಊ
೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨
ತೀಸದಾವೃಽ೩ಧಾಃಸಾಽ೧ಖಾಽ೨ ॥ ಕಯಾಶಚಿಷ್ಠಽ೩ಯಾವಾಽ೧
೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧
ತಾರ್ಽ೨೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ । ೩ । ಬೃಹ
೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧
ತ್ಪಾರ್ಥಿವಮ್ । ೩ । ಬೃಹದನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ । ೩ । ಬೃಹದ್ದಿವಮ್ ।
೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೩೦ ೨
೩ । ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ । ೨ । ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ । ಔಹೋವಾಹಾಉ ।
೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦
ವಾ ॥ ಏ । ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ । ಏ । ಬೃಹದ್ಭ್ಯೋವಾಮಮ್ । ಏ ।
೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧
ವಾಮೇಭ್ಯೋವಾಮಮ್ । ಏ । ವಾಮಮ್ । ವಾಮಮ್ । ವಾಮ

ಮ್ ॥ *ದೀ – ೪೫ । ಪ – ೪೭ । ಮಾ – ೪೫ । ಘು ॥ ೨೫.೨೫* ॥

೩ ೨ ೧ ೨^ ೧೦ ೨ ^ ೩
೧೩.೨. ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ । ೩ । ಕಯಾನಶ್ಚಾಇ । ತ್ರಆಽ೨ಭೋಽ೨
೫ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೫ ೨ ೧೦
೩ಳವಾತ್ ॥ ಊತಾಇಸದಾ । ವಾರ್ಧಃಸಾಽ೨೩ಳಖಾ ॥ ಕಯಾ

ಅ ^ ೩ ೫ ೩ ೨ ೧ ೨ ^
ಶಚಾಇ । ಷ್ಠಯಾಽ೨ವಾಽ೨೩ಳತರ್ಾ ॥ ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ । ೨ ॥
೩ ೨ ೧೦ ನ ೨ ೦ ೧ ೨೦ ೧
ಬೃಹತ್ । ವಾಮಾಽ೩ಉವಾ ॥ ಏ । ಬೃಹದ್ವಾಮಮ್ ॥ ೨-೩ ॥
ದೀ - ೧೦ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೧೫ । ಘು ॥ ೨೬.೨೬ ॥

ಈ ೨೫-೨೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಕಯಾನಶ್ಚಿತ್ರ ೧೬೯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಬೃಹತ್ ವಾಮಂ ಬೃಹತ್ ಪಾರ್ಥಿವಮ್ ಬೃಹತ್ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಬೃಹತ್ ದಿವಂ ಬೃಹದ್ಭ್ಯಃ ವಾಮೇಭ್ಯಃ ವಾಮಮ್ ॥ ಬೃಹದ್ವಾಮಂ - ವಾಮದೇವಃ । ಬೃಹದ್ಭ್ಯೋ ಬೃಹದ್ವಾಮಂ -ಉತ್ಕೃಷ್ಟಪರಮೇಶ್ವರ ಸ್ವರೂಪಂ ॥

॥ ಬೃಹತ್ಸಾಮ । ಭರದ್ವಾಜೋ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೦ ೧೦ ೦
೧೪.೧. ಔಹೋಇತ್ವಾಮಿದ್ಧಿಹವಾಮಹಾಽ೩ಏ ॥ ಸಾತೌವಾಜಾ ।
೨^ ೩ ೫ ೧ ೨ ೩೦ ೪೦ ೫ ೨ ೧
ಸ್ಯಾಕಾರಾಽ೨೩ಳವಾಃ । ತುವಾಽ೩ಳ । ಔಹೋವಾ । ವೃತ್ರಾಇಷು
೨ ೨ ೩ ೫ ೧೦ ೦ ೨
ವಾಇ । ದ್ರಾಸಾಽ೩೧ತ್ । ಪತಿನ್ನಾಽ೨೩ಳರಾಃ ॥ ತ್ವಾಂಕಾಷ್ಠಾಽ೩ಳ ।
೩೦ ೪೦ ೫ ೧ ೧ ೫ ೫
ಔಹೋವಾ ॥ ಸೂಽ೨ಆರ್ವಾಽ೨೩ಳ । ತಾಃ । ಉಹುವಾಽ೬ಹಾ
೧
ಉ । ವಾ ॥ ಹಸ್ ॥ *ದೀ -೧೩ । ಪ -೧೫ । ಮಾ - ೧೧ । ಣ ॥ ೨೭.೨೭ ॥*

ಈ ೨೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ತ್ವಾಮಿದ್ಧಿ ಹವಾಮಹೇ ೨೩೪ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತ ವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ತ್ರಯೋದಶ ದ್ವಿತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ ॥

॥ ಇತಿ ಅರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇ ಪ್ರಥಮಸ್ಯಾರ್ಧಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠಜಮದಗ್ನ್ಯೋರರ್ಕೌದ್ವಾವಗಸ್ತ್ಯಜಮದಗ್ನ್ಯೋರ್ವಾ ॥ ವಸಿಷ್ಠಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೫.೧. ಇಯಾಽ೩ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ೯ । ನೇ೯ಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋ೯ನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋ೯ಮತಾಇ । ವ್ರಜೇ೯ಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಇಯಾಽ೩ಹೋ೯ಇ । ೨ । ಇಯಾಽ೩ಹೋ೯ಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ಔಹೋ೯ವಾ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ೯ - ೧೧ । ಪ - ೨೦ । ಮಾ - ೧೩ । ಜೆ ॥ ೧.೨೮ ॥

॥ ಜಮದಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೫.೨. ಓಹೋ೯ಇಯಾ । ೩ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ೯ । ನೇ೯ಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋ೯ನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋ೯ಮತಾಇ । ವ್ರಜೇ೯ಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಓಹೋ೯ಇಯಾ । ೨ । ಓಹೋ೯ಽ೩೪೫ಯಾಽ೬೫೬ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ೯ - ೨೫ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೧೨ । ಛ್ರಾ ॥ ೨.೨೯ ॥

ಈ ೨೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಸ್ವಾಶಿರಾಮರ್ಕಃ । ಸ್ವಾಶಿರಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೋಮೇನ್ದ್ರೌ ॥

೩ ೨೦ ೧ ೨^ ೧೦ ^ ೩ ೨^
೧೬.೧. ಅಯಾಮಾಯಾಯಾಮ್ । ೩ । ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾಽ೨ । ಮದಾ೩
೩ ೫ ೧ ^ ೩ ೨^ ೩ ೫ ೧
ಷ್ಠಾಽ೨೩೪ಯಾ ॥ ಪವಸ್ವಸೋಽ೨ । ಮಧಾರಾಽ೨೩೪ಯಾ ॥ ಇ
೦ ^ ೩ ೨ ^ ೩ ೫ ೩ ೨೦ ೧ ೨^
ನ್ದ್ರಾಯಪಾಽ೨ । ತವಾ೩ಸೂಽ೨೩೪ತಾಃ ॥ ಅಯಾಮಾಯಾಯಾಮ್ ।
೩ ೨೦ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೩
೨ । ಅಯಾಮ್ । ಆಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಈಽ೨
೧ ೧ ೧
೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೧೦ । ಪ - ೧೬ । ಮಾ - ೯ । ಪ್ರೋ ॥ ೩.೩೦ ॥*

ಈ ೩೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ ಮದಿಷ್ಠಯಾ ೪೬೮ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ದೀರ್ಘತಮಸೋಽರ್ಕಃ ದೀರ್ಘತಮಾ ಜಗತೀ ಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
೧೭.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋವಾಏಹಿಯಾಹಾಉ ।
೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
ಧಾರ್ತ್ತಾ । ದಾ೩ವಽಪವತೇಕೃತ್ವಿಯಃ । ರಸೋರಸೋ । ರಸಃ ॥
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋವಾಏಹಿಯಾಹಾಉ । ದಾಕ್ಷಾಃ ।
೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦
ದಾ೩ವಾನಾಮನುಮಾದಿಯಃ । ನೃಭೀರ್ನೃಭೀಃ । ನೃಭೀಃ ॥ ಹಾ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋವಾಏಹಿಯಾಹಾಉ । ಹಾರೀಃ । ಸಾ
೦ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೨ ೦ ೦
ಜಾರ್ನೋ ಅತ್ಯೋನಸ । ತ್ವಭೀಸ್ತ್ವಭೀಃ । ತ್ವಭೀಃ ॥ ಹಾಉಹಾ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦
ಉಹಾಉ । ಔಹೋವಾಏಹಿಯಾಹಾಉ । ವಾರ್ಥಾ । ಪಾಜಾಉ

೨ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦
ಸಿಕೃಣುಷೇನದೀ । ಷುವಾಷುವಾ । ಷುವಾ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೧ ೧
ಔಹೋವಾಏಹಿಯಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥
ದೀ – ೫೩ । ಪ – ೨೮ । ಮಾ – ೩೭ । ಶ್ರೇ ॥ ೪.೩೧ ॥

ಈ ೩೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಧರ್ತಾ ದಿವಃ ಪವತೇ ೫೫೮ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಮರುತಾಮರ್ಕೌ ದ್ವೌ । ಮರುತೋ ಬೃಹತೀ ಮರುತಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
೧೮.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪ್ರವಇನ್ದ್ರಾಯಬೃಹಾತಾಇ । ಹಾ
೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ತಾಇ । ೨ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಮರುತೋಬ್ರಹ್ಮಅರ್ಚಾತಾ ।
೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧
ಚಾತಾ । ೨ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವೃತ್ರಙ್ಹನತಿವೃತ್ರಹಾಶತಕ್ರಾ
೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦
ತೂಃ । ಕ್ರಾತೂಃ । ೨ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಜ್ರೇಣಶತಪ
೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೧
ರ್ವಾಣಾ । ರ್ವಾಣಾ । ೨ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಇ
೧ ೧ ೧
ಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ–೧೬ । ಪ–೧೯ । ಮಾ–೨೪ । ಘೋ ॥ ೫.೩೨ ॥*

॥ ಮರುತಾಂ ಸಂಸ್ತೋಭಃ । ಮರುತೋ ಬೃಹತೀ ಮರುತಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೦
೧೮.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸನ್ತ್ವಾನೋನವುಃ । ೩ । ಅನೋ
೨ ೧ ೨೦ ೦
ನವುಃ । ೩ । ಮರುತಃ । ೩ । ವಿಶ್ವಸ್ಮಾತ್ । ೩ । ಪ್ರವಇನ್ದ್ರಾಯಬೃ
೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ಹಾತಾಇ । ಹಾತಾಇ । ೨ ॥ ಮರುತೋಬ್ರಹ್ಮಅರ್ಚಾತಾ । ಚಾತಾ ।
೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦
೨ ॥ ವೃತ್ರಙ್ಹನತಿವೃತ್ರಹಾಶತಕ್ರಾತೂಃ । ಕ್ರಾತೂಃ । ೨ ॥ ವಜ್ರೇಣ

१ २ १ २ ० ० ० १ ०
ಶತಪರ್ವಾಣಾ । ವಾರ್ಣಾ । ೨ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸನ್ನಾ
೨೦ १२० १ ೨೦
ನೋ೯ನವು: । ೩ । ಅನೋ೯ನವು: । ೩ । ಮರುತಃ । ೩ । ವಿಶ್ವಸ್ಮಾತ್ ।
೩ ೫೦ ೦ ೩ ೧೧೧
೨ । ವಾ೩ಶ್ವಸ್ಮಾ೨೩೪ಔಹೋ೯ವಾ ॥ ಈ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೩೫ । ಪ - ೩೯ । ಮಾ - ೩೯ । ಭ್ರೋ ॥ ೬೩೩ ॥

ಈ ೩೨, ೩೩ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಪ್ರವಇನ್ದ್ರಾಯ ಬೃಹತೇ ೨೫೭ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋ೯ಭಭಾಷ್ಯ - ಸಮನೋ೯ನವು: ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ತುವನ್ತಿ । ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

॥ ಅಗ್ನೇರರ್ಕಃ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

१ ೨ १ ೨ ०
೧೯.೧. ಹೋ೯ಹೋ೯ವಾ । ಈ । ಈಯಾ । ೩-೩ । ಅಗ್ನಿರ್ಮೂ
० ೨ ० १ ೨
ರ್ದ್ಧಾದಿ೨೩ವಾ:ಕಾ೨೧ಕೂ೨೨ತ್ ॥ ಪತಿ೭ಪೃಥಿ೯ವಿ೨೩ಯಾಆ೨೧ಯಾ
० ० ० १ ೨ १
೨೨ಮ್ ॥ ಅಪಾ೮ರೇತಾ೮ಸಿ೨೩ಜಾ೩ನಾ೨೧ತೀ೯೨೨ ॥ ಹೋ೯
೨ १ ೨ १ ೨ १
ಹೋ೯ವಾ । ಈ । ಈಯಾ । ೩-೨ । ಹೋ೯ಹೋ೯ವಾ । ಈ । ಈ
^ ೩ ೫೦ ೦ ೨೦ १ ೨೦ १० ೨
೨೨ । ಯಾ೨೨೩೪ । ಔಹೋ೯ವಾ ॥ ಏ । ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ದ್ಧಾಭವ
१
ದ್ದಿವಃ ॥ *ದೀ - ೧೧ । ಪ - ೨೫ । ಮಾ - ೫ । ಜು ॥ ೬೩೪ ॥*

ಈ ೩೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ದ್ಧಾ ದಿವಃ ಕಕುತ್ ೨೭ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇರರ್ಕಃ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿರನುಷ್ಟುಪ್ ॥ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ॥

೨೦.೧. ಹೋವಾ । ಈಯಾ । ಔಽ೨೩ಹೋ೬ಆಽ೩ । ಆಯಾಮ್ । ಪೂಷಾಽ೨ । ರಯಿರ್ಭಾಽ೨೩೪ಗಾಃ ॥ ಸೋಮಾಃ । ಪುನಾಽ೨ । ನೋ೬ಅರ್ಷಾಽ೨೩೪ತೀ ॥ ಪಾತೀಃ । ವಿಶ್ವಾಽ೨ । ಸ್ಯಭೂಮಾಽ೨೩೪ನಾಃ ॥ ವಾಯಾ । ಖ್ಯದ್ರೋಽ೨ । ದಸೀಉಊಽ೨೩೪ಭಾಇ । ಹೋವಾ । ಈಯಾ । ಔಽ೨೩ಹೋ೬ಆಽ೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥ ದೀ – ೬ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೧೦ । ಜ್ರೌ ॥ ೮.೩೫ ॥

ಈ ೩೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಅಯಂಪೂಷಾರಯಿರ್ಭಗಃ ೫೪೬ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಋಕ್ – ೫೮೭

॥ ವಸಿಷ್ಠೋ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

ಇನ್ದ್ರೋ ರಾಜಾ ಜಗತಶ್ಚರ್ಷಣೀನಾಮಧಿ ಕ್ಷಮಾ ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಯದಸ್ಯ । ತತೋ ದದಾತಿ ದಾಶುಷೇ ವಸೂನಿ ಚೋದದ್ರಾಧ ಉಪಸ್ತುತಂ ಚಿದರ್ವಾಕ್ ॥ ೨-೫೮೭ ॥

ಇನ್ದ್ರಃ–ರಾಜಾ–ಜಗತಃ–ಚರ್ಷಣೀನಾಮ್ । ಅಧಿ–ಕ್ಷಮಾ–ವಿಶ್ವರೂಪಮ್–ವಿ

೨ ೩ ೨ ೩ ೧೨ರ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೨
ಶ್ವ–ರೂಪಮ್–ಯತ್–ಅಸ್ಯ ॥ ತತಃ–ದದಾತಿ–ದಾಶುಷೇ–ವಸೂನಿ । ಚೋದ
೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೨
ತ್–ರಾಧಃ–ಉಪಸ್ತುತಮ್–ಉಪ–ಸ್ತುತಮ್–ಚಿತ್–ಅರ್ವಾಕ್ ॥

॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯಾರ್ಕೌ ದ್ವೌ ॥ ದ್ವಯೋರಿನ್ದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦
೨೧.೧. ಹಾವೀನ್ದ್ರಾಃ ॥ ರಾಜಾ । ಜಗತಃ । ಚರ್ಷಣೀನಾಮ್ ।
೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦
ನಾಮ್ । ನಾಮ್ । ನಾಓಇನಮ್ । ೩ । ನಾಹೋಇನಮ್ ।
೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨
೩। ಹಾವೌಹೋಹಾಉ । ಅಧಿಕ್ಷಮಾ । ವಿಶ್ವರೂ । ಪಂಯದಸ್ಯಾ ।
೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೧೦
ಸ್ಯಾ । ಸ್ಯಾ । ಸ್ಯಾಓಇನಮ್ । ೩ । ಸ್ಯಾಹೋಇನಮ್ । ೩ । ಔ
೨೦ ೧೦ — ೧೦ ೨ ೧೦ ೨
ಹೋಹಾವೌಹೋ೯೨ ॥ ತತೋದದಾ । ತೀ೯೩ದಾಶು । ಷಾಇವ
೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦
ಸೂನೀ । ನೀ । ನೀ । ನಾಓಇನಮ್ । ೩ । ನಾಹೋಇನಮ್ ।
೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨
೩ । ಹಾವೌಹೋಹಾಉ ॥ ಚೋದದ್ರಾಧಾಃ । ಉಪಸ್ತು । ತಂಚಿ
೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦
ದರ್ವಾ । ರ್ವಾ । ರ್ವಾ । ರ್ವಾಓಇನಮ್ । ೩ । ರ್ವಾಹೋ
೧೦ ೨೦ ೧೦ ನ ೨
ಇನಮ್ । ೩ । ಔಹೋಹಾವೌಹೋ೯೩ । ಹಾಉ ವಾ೯೩ ॥
೧ ೧ ೧
ಈ೯೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೬೬ । ಪ – ೫೧ । ಮಾ – ೭೦ । ಕ್ರೌ ॥ ೯.೩೬ ॥*

೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦
೨೧.೨. ಇನ್ದ್ರೋಹಾಉ ॥ ರಾಜಾ । ಜಗತಃ । ಚರ್ಷಣೀನಾಮ್ ।
೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦
ನಾಮ್ । ನಾಮ್ । ನೋವಾ । ೩ । ನೋವಾಹಾಇ । ೩ । ಹಾ
೨ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨
ಓ೯೩ । ಹಾ೯೩ಹಾಉ । ಅಧಿಕ್ಷಮಾ । ವಿಶ್ವರೂ । ಪಂಯದಸ್ಯಾ ।

೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦
ಸ್ವಾ । ಸ್ವಾ । ಸ್ವೋ೭ವಾ । ೩ । ಸ್ವೋ೭ವಾಹಾ೩ । ೩ । ಹಾ೦ಽ೩ ।
೨ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೦
ಹಾಽ೩ಹಾಉ ॥ ತತೋದದಾ । ತೀಽ೩ದಾಶು । ಷಾ೩ವಸೂನೀ೭ ।
೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦
ನೀ೭ । ನೀ೭ । ನೋ೭ವಾ । ೩ । ನೋ೭ವಾಹಾ೩ । ೩ । ಹಾ೦ಽ೩ ।
೨ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨
ಹಾಽ೩ಹಾಉ ॥ ಚೋ೭ದದ್ರಾಧಾಃ । ಉಪಸ್ತು । ತಂಚಿದರ್ವಾ ।
೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦
ರ್ವಾ । ರ್ವಾ । ರ್ವೋ೭ವಾ । ೩ । ರ್ವೋ೭ವಾಹಾ೩ । ೩ । ಹಾ
೨ ೨ ೧ ೧ ೧
೦ಽ೩ । ಹಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೭೨ । ಪ - ೫೫ । ಮಾ - ೨೭ । ಘ್ರೀ ॥ ೧೦.೩೭ ॥

ಯಃ ಇನ್ದ್ರಃ ಜಗತೋ೭ ಜಂಗಮಸ್ಯ ಪಶ್ವಾದೇಃ ಯತೋ೭ ರಾಜಾ ಈಶ್ವರೋ೭ ಭವತಿ । ಚರ್ಷಣೀನಾಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಚ ರಾಜಾ ಭವತಿ । ಕಿಂಚ । ಅಧಿಕ್ಷಮಾ ಸಪ್ತಮ್ಯೇಕವಚನಸ್ಯ ಲುಕ್ ಕ್ಷಮಾಯಾಮ್ । **ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಯತ್** ಧನ ಮಸ್ತಿ ತಸ್ಯಾಪಿ ರಾಜಾ ಭವತಿ । **ತತೋ೭ ದದಾತಿ ದಾಶುಷೇ ವಸೂನಿ** । ಯಜಮಾನಾಯ ವಸೂನಿ ಧನಾನಿ ದದಾತಿ । ಸ ಇನ್ದ್ರಃ ಅಸ್ಮಾಭಿಃ **ಉಪಸ್ತುತಂ** ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ತುತಂ **ರಾಧಃ** ಧನಮ್ **ಅರ್ವಾಕ್** ಅಸ್ಮದಭಿಮುಖಂ **ಚೋದತ್** ಪ್ರೇರಯತು ॥ **ಅಧಿಕ್ಷಮಾ** ಅಧಿಕ್ಷಮಿ ಇತಿ । **ವಿಶ್ವರೂಪಂ ವಿಷುರೂಪಂ** ಇತಿ । **ಉಪಸ್ತುತಂ ಉಪಸ್ತುತಃ** ಇತಿ । ಚ ಸಾಮ್ನ ಋಚಃ ಪಾಠಭೇದಾಃ ॥

ಇನ್ದ್ರಃ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನು **ಜಗತಃ** ಜಂಗಮ ಜಗತ್ತಿನ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ **ಚರ್ಷಣೀನಾಂ** ಸಕಲಮಾನವರಿಗೂ ಚರ್ಷಣಯಃ ಮನುಷ್ಯಾಃ । ನಿಘಂ. ೨-೩ । **ರಾಜಾ** ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. **ಅಧಿಕ್ಷಮಾ** ಭೂಮಿಯ **ವಿಶ್ವರೂಪಂ ಯತ್** ಸಮಸ್ತ ರೂಪದ ವಸ್ತುಗಳೂ ಧನವೂ **ಅಸ್ಯ** ಇವನದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. **ತತಃ** ಆದುದರಿಂದ **ದಾಶುಷೇ** ದಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ **ವಸೂನಿ** ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ **ದದಾತಿ** ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. **ಉಪಸ್ತುತಂ** ನಮ್ಮಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅದೇ ಇನ್ದ್ರನು **ರಾಧಃ** ಧನವನ್ನು **ಅರ್ವಾಕ್ ಚಿತ್** ನಮಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ **ಚೋದತ್** ಪ್ರೇರಿಸಲಿ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ.

ಸಕಲ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಮಾನವರಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ ಇನ್ದ್ರನದೇ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಸಮಸ್ತವೂ ಆಗಿದ್ದು ದಾನಶೀಲನಾದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಡುವ ಇಂತಹ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಶಾಲಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರನು ನಮ್ಮ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಧನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ.

ಚರಾಚರೋರ್ವೀ ವಿಭುವಿಂದ್ರನಲ್ತೆ
ವದಾನ್ಯಭಕ್ತರ್ಗಮಿತಪ್ರದಾತಂ ।
ನಮ್ಮಿಂದಿನಿತ್ತೊಮ್ಮನದಿಂದೆ ನಿತ್ಯಂ
ಸ್ತುತಂ ಗಡೆಮ್ಮಾಶೆಯನೀವನೊಲ್ದು ॥

ಋಕ್ – ೫೮೮

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ಉ ೩ ೨ ೩ ೨ರ
ಯಸ್ಯೇದಮಾರಜೋ ಯುಜಸ್ತುಜೇ ಜನೇ ವನ೦\ ಸ್ವಃ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ರನ್ತ್ಯಂ ಬೃಹತ್ ॥ ೩-೫೮೮ ॥

೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೧ ೨ರ ೧
ಯಸ್ಯ–ಇದಮ್–ಆರಜಃ–ಆ–ರಜಃ–ಯುಜಃ । ತುಜೇ–ಜನೇ–ವನಮ್–ಸ್ವಽ**ಃರಿತಿ ॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ–ರನ್ತ್ಯಮ್–ಬೃಹತ್** ॥ ೩-೫೮೮ ॥
೧ ೨ ೧ ೨ರ ೧ ೩ ೨

॥ ಅರ್ಕಶಿರಃ ॥ ಅರ್ಕೋಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೧೦ ೨ ೧ ೦ ೨ —
೨೨.೧. ಹಾಉಯಾಸ್ಯಾ ॥ ಇದಮಾರಜೋಯೂಽ೧ಜಾಽ೨ಃ ॥
೧೦ ೦ ೨ — ೧ ೨
ತುಜೇಜನೇವನಾಙ್ಸೂಽ೧ವಾಽ೨ಃ ॥ ಆಇನ್ದ್ರಸ್ಯಾಽ೩ಳ೫ರಾಽ೬
೨ ೧
೫೬ ॥ ತಿಯಂಬೃಹತ್ ॥

ದೀ – ೩ / ಪ – ೫ / ಮಾ – ೫ / ಋ ॥ ೧೧.೩೮ ॥

ರಜೋಽಯುಜಃ ಜ್ಯೋತಿಭಿರ್ಯುಕ್ತಸ್ಯ ಜ್ಯೋತೀ ರಜ ಇತಿ ಯಾಸ್ಕಃ ಅತ್ಯನ್ತತೇಜಸ್ವಿನಃ ಯಸ್ಯ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಇದಂ ಪುರೋಽವರ್ತಿ ಸ್ತೋತ್ರಯುಕ್ತಂ ಹವಿರಸ್ತಿ ತದ್ಧವಿಃ ಸ್ವಃ ಸ್ವರ್ಗೇ ಸರ್ವತ್ರ ವಾ ತುಜೇ ದಾತರಿ ಜನೇ ಯಜಮಾನವಿಷಯೇ ವನಂ ಯತೋ ವನನೀಯಂ ಸಂಭಜನೀಯಂ ಖಲು । ಅತಃ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ದಾನಂ ರನ್ತ್ಯಮ್ ಅತ್ಯನ್ತ ರಮಣೀಯಂ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಭೂತಂ ಭವತಿ ॥

ರಜೋಽಯುಜಃ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜ್ಯೋತಿ ರಜ ಉಚ್ಯತೇ ನಿರು. ೪-೧೯ । ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ **ಯಸ್ಯ** ಇನ್ದ್ರನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾದ **ಇದಂ** ಸ್ತುತಿ ಯುಕ್ತವಾದ ಹವಿಸ್ಸು **ಸ್ವಃ** ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ **ತುಜೇ ಜನೇ** ದಾತಾರನಾದ ಯಜಮಾನನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ **ವನಂ** ಪ್ರಶಂಸಿಸಿರುವುದರಿಂದ **ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ** ಇನ್ದ್ರನ ದಾನಾದಿ ಅನುಗ್ರಹವು **ರನ್ತ್ಯಮ್** ರಮಣೀಯವಾದುದೂ ಅಮೂಲ್ಯ ವಾದುದೂ **ಬೃಹತ್** ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ್ದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬಹುತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸ್ತುತಿಯುಕ್ತವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನರ್ಪಿಸಿದ ಯಜಮಾನನು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕದಲ್ಲೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ದ್ರನ ದಾನಾದಿ ಅನುಗ್ರಹವು ರಮಣೀಯವಾದುದೂ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ್ದೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

॥ ಅರ್ಕಗ್ರೀವಃ ॥ ಅರ್ಕೋ ಯಜುರರ್ಕಃ ॥

೧ ೧೨೧ ೧ ೨

೨೨.೨. ಪಾತೀಽ೨ಃ । ೩ । ದಿವಆ ॥ ಪಾತೀಽ೨ಃ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ।

೧ ೧೦ ೨ ೧

ಸ್ಯಾ । ಪಾತೀಽ೨ಃ । ೩ । ಪಾರ್ಥಿವ । ಸ್ಯಾ ॥ ಪಾತೀಽ೨ಃ । ೩ ।

೧೦ ೦ ೨೦ ೧ ೧ ೨ ೦ ೧

ಅಪಾಮೋಽಷಧೀ । ನಾಮ್ ॥ ಪಾತೀಽ೨ಃ । ೩ । ವಿಶ್ವಸ್ಯಭೂತ ।

೧ ೧ ^ ೩ ೫೦

ಸ್ಯಾ । ಪಾತೀಽ೨ಃ । ಪಾತೀಽ೨೩ಃ । ಪಾಽ೨ । ತಾಽ೨೩ಳ । ಔ

೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೧ ೨ ೦ ೧೨

ಹೋಽವಾ ॥ ಏ । ಪತಿರ್ದಿವಃ । ಏ । ಪತಿರನ್ತರಿಕ್ಷಸ್ಯ । ಏ । ಪತಿಃ

೧೦ ೨ ೦ ೧ ೨೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೧೨೧

ಪಾರ್ಥಿವಸ್ಯ । ಏ । ಪತಿರಪಾಮೋಽಷಧೀನಾಮ್ । ಏ । ಪತಿರ್ವಿಶ್ವ

೨ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೩ ೧೧೧

ಸ್ಯಭೂತಸ್ಯ । ಏ । ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩ಳಃ ॥

ದೀ - ೨೦ । ಪ - ೪೧ । ಮಾ - ೨೨ । ಪಾ-೧೨ ॥ ೩೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಬಾಷ್ಯ – ಯಸ್ಯೇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಯುಜೋ ಯೋಜಯಿತುಃ ಜನೇ ಲೋಕೇ ಇದಂ ರಜೋ ಜಗತ್ ವನಂ ಉದಕಂ ಸ್ವಃ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥಂ ರನ್ತ್ಯಮ್ ರಮಣೀಯಂ ಭೂತಮ್ ತುಜೇ ನಿಕೇತನೇ ಯಾಮಿ ಸ್ತೌಮಿ । ಪತಿಃ ದಿವಃ ಆ ಸರ್ವತ್ರ ಇನ್ದ್ರಃ ಪತಿಃ ಪಾಲಯಿತಾ ॥

ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸರ್ವತ್ರ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವ ಒಡೆಯನಾದ ಇನ್ದ್ರನು ಆದಿತ್ಯ ಮಂಡಲಸ್ಥವಾದ ರಮಣೀಯವಾದ ಸುವರ್ಲೋಕವನ್ನು ರಜೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಜಗತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಮಳೆಯ ಉದಕಗಳ ಮೂಲಕ ಜೋಡಿಸಿ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ ॥

ಸರ್ವಪಾಲಕಂ ಪೋಷಕಂ ನಾಥನಿಂದ್ರಂ
ಸತ್ತ್ವಸಾಂದ್ರದ್ಯುಲೋಕಮಂ ರಜದ ಜಗಕಂ ।
ಬೆಸೆದು ಮಳೆಯೀವನೆಂದವಂ ನುತಿಸುತಿರ್ಪೆಂ ॥

ಋಕ್ – ೫೮

॥ ಶುನಃಶೇಪ ಆಜೀಗರ್ತಿಃ ಕೃತ್ರಿಮೋ ದೇವರಾತೋ ವೈಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ವಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ವರುಣಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ಉದುತ್ತಮಂ ವರುಣ ಪಾಶಮಸ್ಮದವಾಧಮಂ ವಿ ಮಧ್ಯಮ೦\ ಶ್ರ
೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಥಾಯ । ಅಥಾದಿತ್ಯ ವ್ರತೇ ವಯಂ ತವಾನಾಗಸೋ ಅದಿತಯೇ

ಸ್ಯಾಮ ॥ ೪–೫೮ ॥

೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨
ಉತ್–ಉತ್ತಮಮ್–ವರುಣ–ಪಾಶಮ್–ಅಸ್ಮತ್ । ಅವ–ಅಧಮಮ್–ವಿ–
೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦
ಮಧ್ಯಮಮ್–ಶ್ರಥಾಯ ॥ ಅಥ–ಆದಿತ್ಯ–ಆ–ದಿತ್ಯ–ವ್ರತೇ–ವಯಮ್–ತವ ।
೩ ೧೨ ೩ ೧೨ ೧೨೦ ೩
ಅನಾಗಸಃ–ಅನ್–ಆಗಸಃ–ಅದಿತಯೇ–ಆ–ದಿತಯೇ–ಸ್ಯಾಮ ॥

॥ ವರುಣಗೋತಮಯೋರರ್ಕಃ ॥ ವರುಣಗೋತಮೌ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ವರುಣಾದಿತ್ಯೌ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ರ ೦ ೨ರ
೨೩.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಯುಶ್ಚಕ್ಷುರ್ಜ್ಯೋ೯ತಿಃ । ಔ
೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨
ಹೋವಾ । ಈಯಾ । ಉದುತ್ತಮಂವರುಣಪಾಶಮಾಽ೨೩ಸ್ಮಾತ್ ॥
೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨
ಅವಾಧಮಂವಿಮಧ್ಯವಜ್ಶ್ರಥಾಽ೨೩ಯಾ ॥ ಅಥಾದಿತ್ಯವ್ರತೇವ
೧ ೨ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨
ಯನ್ತ್ವಾಽ೨೩ವಾ ॥ ಅನಾಗಸೋಽಅದಿತಯೇಸಿಯಾಽ೨೩ಮಾಽ೩ ।
೨ರ ೦ ೦ ೧ರ ೦ ೨ರ ೧ ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಯುಶ್ಚಕ್ಷುರ್ಜ್ಯೋ೯ತಿಃ । ಔಹೋವಾ ।
೧ ^ ೩ ೫ರ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ಈಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೨೧ । ಪ - ೧೫ । ಮಾ - ೧೦ । ಪ್ರೌ ॥ ೧೩.೪೦ ॥

ಹೇ ವರುಣ ಉತ್ತಮಮ್ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಶಿರಸಿಬದ್ಧಂ ಪಾಶಮ್ ಅಸ್ಮತ್ ಅಸ್ಮಭ್ಯಮ್ ಉತ್‌ಶ್ರಥಾಯ ಉತ್‌ಕೃಷ್ಟಂ ಶಿಥಿಲಂ ಕುರು । ಅಧಮಂ ನಿಕೃಷ್ಟಂ ಪಾದೇ ಅವಸ್ಥಿತಂ ಪಾಶಮ್ ಅವಶ್ರಥಾಯ । ಅವಾಧಸ್ತಾತ್ ಶಿಥಿಲೀಕುರು ಮಧ್ಯಮಂ ನಾಭಿದೇಶಗತಂ ಪಾಶಂ ವಿಶ್ರಥಾಯ ವಿಯುಜ್ಯ ಶಿಥಿಲೀಕುರು । ಅಥ ಅನಂತರಂ ಹೇ ಆದಿತ್ಯ ಅದಿತೇಃ ಪುತ್ರ ವರುಣ ವಯಂ ಶುನಃಶೇಪಾಃ ತವ ವ್ರತೇ ತ್ವದೀಯೇ ಕರ್ಮಣಿ । ಅದಿತಯೇ ಖಣ್ಡನರಾಹಿತ್ಯಾಯ । ಅನಾಗಸಃ ಅಪ ರಾಧರಹಿತಾಃ ಸ್ಯಾಮ ಭವೇಮ । ಅಥಾದಿತ್ಯವ್ರತೇವಯನ್ತ್ವ ಅಥಾ ವಯಮಾ ದಿತ್ಯವ್ರತೇ ತವ ಇತಿ ಸಾಮ್ನು ಋಚಃ ಪಾಠ ಭೇದಃ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಆಯುಃ ಜೀವಿತಂ ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರಕಾಶಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಃ ಈ ದೃಶೋ ವರುಣ ಏವ ಭಗವಾನ್ ಪಾಶವಿಮೋಚನಾತ್ । ಸಾ.೪೦ ॥ ಭಗವಂತನಾದ ವರುಣನಿಂದ ಪಾಶವಿಮೋಚನೆಯಾದನಂತರ ನಾವು ಜೀವನಪೂರ್ತ ಚಿತ್‌ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತೇವೆ. ॥ ಸಾ.೪೦ ॥

ವರುಣ ವರುಣ ಭಗವಂತನೇ **ಅಸ್ಮತ್** ನಮ್ಮಿಂದ **ಉತ್ತಮಮ್ ಪಾಶಮ್** ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಂಧನವನ್ನು ಅವಿವೇಕದಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣ ಶರೀರರೂಪವಾದ ಬಂಧನವನ್ನು **ಉತ್** ಮೇಲಿನಿಂದಲೂ **ಅಧಮಂ** ಕೆಳಗಡೆ ಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿರುವ ಬಂಧನವನ್ನು ಭೋಗಕೃತ ಸ್ಥೂಲಶರೀರರೂಪವಾದ ಬಂಧನವನ್ನು **ಅವ** ಕೆಳಗಡೆಯಿಂದಲೂ **ಮಧ್ಯಮಂ** ಶರೀರದ ಮಧ್ಯವಾದ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿರುವ

ಬಂಧನವನ್ನೂ ವಾಸನಾಕೃತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರರೂಪವಾದ ಬಂಧನವನ್ನು ವಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಳಚಿ **ಶ್ರಥಾಯ** ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡು **ಅಥ** ಅನಂತರ **ಅನಾಗಸಃ** ಅಪರಾಧರಹಿತರೂ ಪಾಪದೂರರೂ ಆಧ **ವಯಂ** ನಾವು ಶುನಃಶೇಪರಾದ ನಾವು ಶುನಃಶೇಪೋಖ್ಯಾನದಂತೆ ಋ. ಸಂ. ೧-೬-೨೪ ॥ **ಆದಿತ್ಯ** ಅದಿತಿ ಪುತ್ರನಾದ ವರುಣನೇ - ನಿರು ೧೧-೨೩ ॥ **ತವ ವ್ರತೇ** ನಿನ್ನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ **ಅದಿತಯೇ ಸ್ಯಾಮ** ದುಃಖ ದೂರರಾಗಿ ಅಖಂಡ ಆನಂದಾನುಭವಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವೆವು.

ಭಗವಂತನಾ ದವರುಣನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಸತ್ವರಜೋತಮ ಬಂಧನಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಾರಣ ಶರೀರಗಳ ಕಟ್ಟುಪಾಡಿನಿಂದಲೂ ಜಾಗೃತ ಸ್ವಪ್ನ ಸುಷುಪ್ತಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡು. ಆಗ ನಾವು ಅಪರಾಧರಹಿತರೂ ಪಾಪದೂರರೂ ಆಗಿ ನಿನ್ನ ನಿಯಮಪಾಲಕರೂ ಧ್ಯಾನ ಉಪಾಸನಾನಿರತರೂ ಆಗಿ ಅಖಂಡವಾದ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪಾನುಭವದಲ್ಲಿರುವೆವು.

ರಜಸ್ತಮೋಬಂಧನದಿನರಂ ಮೇಣ್
ದೇಹಾದ್ಯವಸ್ಥಾತ್ರಿತಯಾರ್ತರಂ ಮೇಣ್ ।
ವಿಮೋಚಿಸಯ್ ಪಾಶಿ ! ಋತಾತ್ಮ ! ಪುಣ್ಯಂ-
-ಗೊಳಲ್ ಸ್ವಕಾನಂದದೊಳಿರ್ಪವೆಂದುಂ ॥

ಈ ಸಾಮಗಾನ ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋನೇಮಧಿತಾ...ಋಕ್ ೩೧೮ರ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಅರ್ಕಪುಷ್ಪೇ ದ್ವೇ ॥ ದ್ವಯೋಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨ ನ ೨
೨೪.೧. ಇಯ । ಹೋ೯ಇ । ಇಯಇಯಈ೭೩ಯಾ । ೩-೩ ।

೧ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೪ ೫ ೨ ೧ರ
ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇ೭೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ ।

೨ ೧ ೨^ ೩ ೪ ೫ ೨ರ ೧ರ ೨ ೧ ೨
ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋನೃಷಾ । ತಾ೭೩ಶ್ರವ । ಸ

೩ ೪ರ ೫ ೨ರ ೧ರ ೨ ೧ರ ೨ರ ೩ ೪ ೫ ೧
ಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋಮತಾಇ । ವ್ರಜೇಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಇ

೨ ನ ೨ ೧
ಯ । ಹೋ೯ಇ । ಇಯಇಯಈ೭೩ಯಾ । ೩-೨ । ಇಯ ।

೨ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦
ಹೋ೬ಇ । ಇಯಇಯ । ಈ೩೨ । ಯಾ೩೨೩ಳ । ಔಹೋ೬ವಾ ॥
೩ ೧೧೧
ಈ೩೨೩ಳ೫ ॥ *ದೀ – ೧೧ । ಪ – ೩೪ । ಮಾ – ೨೪ । ಪ್ರೀ ॥ ೧೪.೪೧ ॥*

೧ ೨ ನ ೨
೨೪.೨. ಉವ । ಹೋ೬ಇ । ಉವಉವಊ೩೩ವಾ । ೩–೩ । ಇ
೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨ ೧೦
ನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇ೩೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ ।
೨ ೧ ೨ ^ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋ೬ನೃಷಾ । ತಾ೩೩ಶ್ರವ । ಸ
೩ ೪೦ ೫ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೧
ಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋ೬ಮತಾಇ । ವ್ರಜೇ೬ಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಉ
೨ ನ ೨ ೧
ವ । ಹೋ೬ಇ । ಉವಉವಊ೩೩ವಾ । ೩–೨ । ಉವ ।
೨ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦
ಹೋ೬ಇ । ಉವಉವ । ಊ೩೨ । ವಾ೩೨೩ಳ । ಔಹೋ೬ವಾ ॥
೩ ೧೧೧
ಈ೩೨೩ಳ೫ ॥ *ದೀ – ೧೧ । ಪ – ೩೪ । ಮಾ – ೨೪ । ಪ್ರೀ ॥ ೧೫.೪೨ ॥*

ಈ ೪೧–೪೨ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋನೇಮಧಿತಾ ೩೧೪ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಪಂಚದಶಸ್ತೃತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ ॥

॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮ ॥ ಆಜ್ಯದೋಹಮ್ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ವೈಶ್ವಾನರಃ ॥ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಗ್ನಿರ್ವೈಶ್ವಾನರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦
೨೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಜ್ಯದೋ೬ಹಮ್ । ೩ । ಮೂ
೧೦ ೨ ೧ ೨ ೩ ೪ ೫ ೨೦೧೦
ರ್ದ್ಧಾನನ್ದಾಇ । ವಾ೩೩ಅರ । ತಿಂಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ॥ ವೈಶ್ವಾನರಾಮ್ ।
೨ ೧೦ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨೧ ೨ ^ ೧ ೨ ೩
ಋತಆ । ಜಾತಮಗ್ನೀ೬ಮ್ ॥ ಕವಿ೧ಸಮ್ರಾ । ಜಾ೩೩ಮತಿ । ಥಿಂಜ

೪೦ ೫ ೨೦ ೨ ೧ ೨ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦

ನಾನಾಮ್ ॥ ಆಸನ್ನಪಾ । ತ್ರಾಽ೩ಜ್ಞನ । ಯನ್ತದೇವಾಃ । ಹಾ

೦ ೦ ೦ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦ ೩ ೪

ಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಜ್ಯದೋಹಮ್ । ೨ । ಆಜ್ಯದೋಽ೩ಹಾಉ ।

೨೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೩

ವಾ । ಏ । ಆಜ್ಯದೋಹಮ್ । ೨–೨ । ಏ । ಆಜ್ಯದೋಹಾಽ

೧೧೧

೨೩೪೫ಮ್ ॥ *ದೀ – ೩೨ । ಪ – ೨೭ । ಮಾ – ೨೩ । ಥಿ ॥ ೧೭.೪೩ ॥*

॥ ಈನಿಧನಮಾಜ್ಯದೋಹಮ್ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨

೨೫.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಿಮ್ ಸ್ಥಿ ಚಿದೋಹಮ್ । ಚಿ

೧ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೩ ೪

ದೋಹಮ್ । ೨ । ಮೂರ್ದ್ಧಾನನ್ದಾಇ । ವಾಽ೩ಅರ । ತಿಂಪೃಥಿ

೫ ೨೦೧೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨೧

ವ್ಯಾಃ ॥ ವೈಶ್ವಾನರಾಮ್ । ಋತಆ । ಜಾತಮಗ್ನೀಮ್ ॥ ಕವಿಂ

೨ ೧ ೨ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦೧ ೨

ಸಮ್ರಾ । ಜಾಽ೩ಮತಿ । ಥಿಂಜನಾನಾಮ್ ॥ ಆಸನ್ನಪಾ । ತ್ರಾಽ೩

೧ ೨ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೦

ಜ್ಞನ । ಯನ್ತದೇವಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಿಮ್ ಸ್ಥಿ ಚಿ

೧ ೨ ೧ ೨ ನ ೨

ದೋಹಮ್ । ಚಿದೋಹಮ್ । ಚಿದೋಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥

೩ ೧೧೧

ಈಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೧೭ । ಪ – ೨೨ । ಮಾ – ೨೨ । ಧ್ರಾ ॥ ೧೭.೪೪ ॥*

॥ ಋತನಿಧನಮಾಜ್ಯದೋಹಮ್ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧೦

೨೫.೩ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಚ್ಯೋಹಮ್ । ೩ । ಮೂರ್ದ್ಧಾನ

೨ ೧ ೨ ೩ ೪ ೫ ೨೦೧೦ ೨ ೧೦

ನ್ದಾಇ । ವಾಽ೩ಅರ । ತಿಂಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ॥ ವೈಶ್ವಾನರಾಮ್ । ಋತಆ ।

೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೪೦ ೫

ಜಾತಮಗ್ನೀಮ್ ॥ ಕವಿ೮\ಸಮ್ರಾ । ಜಾಽ೩ಮತಿ । ಥಿಂಜನಾನಾಮ್ ॥

೨೦೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦ ೦ ೦

ಆಸನ್ನಃಪಾ । ತ್ರಾಽ೩ಇಜ್ಞನ । ಯನ್ತದೇವಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ

೧ ೨ ನ ೨ ೨

ಉ । ಚ್ಯೋಹಮ್ । ೨ । ಚ್ಯೋಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಏಽ೩ ।

೨ ೧

ಋತಮ್ ॥ ದೀ - ೧೫ । ಪ - ೨೩ । ಮಾ - ೨೧ । ಬ ॥ ೧೮.೪೫ ॥

ಈ ೪೩, ೪೪, ೪೫ ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಮೂರ್ಧಾನಂ ದಿವೋ ಅರತಿಂ ೬೭ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಬಾಷ್ಯ – ಆಜ್ಯದೋಹಾನಿ ಆಚಿದೋಹಾನಿ ಆಚ್ಯಾದೋಹಾನಿ ವೇತಿ ಸಾಮ ವಿಕಲ್ಪಃ । ಆಜ್ಯದೋಹಃ ಆಜ್ಯಾಹುತಿಭ್ಯಃ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೇಃ । ಅಗ್ನಿಃ ಆಜ್ಯದೋಹಃ ವಿಜ್ಞಾನಯೋಗಾತ್ ಚಿದೋಹಃ । ಹವಿಷದಃ ಹವಿಶ್ಚ್ಯಾವನಾತ್ ಚ್ಯೋಹಃ । ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ದೇವಾ ಅಜನಯನ್ತ ಇತಿ ಸಂಗತಿಃ ॥

ಸಾಮರುದ್ರ ಭಾಷ್ಯ – ಅತ್ರ ಸಾಮತ್ರಯೇ ಕ್ರಮೇಣ ಆಮ್ನಾತಾಃ ಆಜ್ಯ ದೋಹಂ ಚಿದೋಹಂ ಚ್ಯೋಹಂ ಇತ್ಯೇತೇ ತ್ರಯಃಸ್ತೋಭಾಃ । ತೃತೀಯಸಾಮ ನಿಧನಭೂತ ಋತಮಿತಿ ಸ್ತೋಭಶ್ಚತುರ್ಥಃ । ಚತ್ವಾರೋಽಪಿ ದ್ವಿತೀಯಾನ್ತಾಃ । ಮೂರ್ಧಾನಮಿತಿ ಋಚಿ ವಿದ್ಯಮಾನೇನ ಅಗ್ನಿಮಿತ್ಯನೇನ ಸಂಬನ್ಧಮರ್ಹನ್ತಿ । ಸಾಮ ಸಂಬಂಧಿನಾಂ ಋಗಕ್ಷರಾಣಾಂ ಸ್ತೋಭಾಕ್ಷರಾಣಾಂ ಚ ಏಕವಾಕ್ಯತ್ವಸಂಭವೇ ವಾಕ್ಯಭೇದಾಶ್ರಯಣಸ್ಯಾನ್ಯಾಯ್ಯತ್ವಾತ್ । ಅಗ್ನಿಷ್ಟಪತೀತ್ಯವಭೃಥಸಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತೋಭಾನಾಂ ಅಗ್ನಿಂ ಹೋತಾರಮಿತಿ ಋಗಕ್ಷರಾಣಾಂಚ ವಿರುದ್ಧ ವಿಭಕ್ತ್ಯವರು ದ್ಧತ್ವಾದಿನಾ ಏಕವಾಕ್ಯತ್ವಾಸಂಭವ ಏವ ತದ್ಭೇದಾಶ್ರಯಣಾತ್ । ಮೂರ್ಧಾನಮಿತ್ವಾದಿ ವತ್ ಆಜ್ಯದೋಹಂ ಇತ್ಯಾದೀನ್ಯಪಿ ಅಗ್ನಿವಿಶೇಷಣಾನಿ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಅಗ್ನಿರಾಜ್ಯ ದೋಹಃ ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ ॥

ದುಹ್ಯತೇ ಅಭಿವ್ಯಜ್ಯತ ಇತಿ ದೋಹಃ । ದುಹ ಧಾತೋಃ ಕರ್ಮಣಿ ಧಞ್ । ಆಜ್ಯೈಃ ಅಜ್ಯಾಹುತಿಭಿಃ ದೋಹಃ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಇತ್ಯಾಜ್ಯದೋಹಃ । ಅಯಮ್ ಆಜ್ಯದೋಹ ಶಬ್ದಃ ಸ್ತೋಭಪದೇಷು ಅನ್ತೋದಾತ್ತಃ ಪಠ್ಯತೇ । ಸ ಚ ಸ್ವರಃ । ಚಿದೋಹ ಇತ್ಯತ್ರ ಚಿತೀ ಸಂಜ್ಞಾನೇ ಇತ್ಯಸ್ಮಾದ್ಧಾತೋಃ ಕ್ವಿಪಿ ನಿಷ್ಪನ್ನಸ್ಯ ಚಿಚ್ಛಬ್ದಸ್ಯ ಕರ್ತರಿ ಕೃತ್ ಇತ್ಯನುಶಾಸನಾನುರೋಧೇನ ವಿಜ್ಞಾನವದರ್ಥಕಸ್ಯ ದೋಹಶಬ್ದೇನಾಬಿ ವ್ಯಕ್ತಾರ್ಥಕೇನ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ । ವಿಜ್ಞಾತೃತ್ವೇನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ತಕಾರಲೋಪಃ ಛಾನ್ದಸಃ । ತದಾಹ ವಿಜ್ಞಾನ ಯೋಗಾತ್ ಚಿದೋಹ ಇತಿ । ಸ್ತೋಭಪದೇಷು ಚಿದೋಹ ಶಬ್ದೇ ಓಕಾರೋದಾತ್ತ ಪಾಠಸ್ತು । ಪರಾದಿಃ ಛನ್ದಸಿ ಬಹುಲಮ್ ಇತ್ಯನೇನ

ಸಂಗಮನೀಯಃ ॥ ಚ್ಯೋಹ ಇತ್ಯತ್ರತು ಹೂಯತ ಇತಿ ಹಃ ಹವಿಃ ಜುಹೋತೇಃ । .. । ಚ್ಯವತ ಇತಿ ಚ್ಯೌಃ । .... । ಚ್ಯೌಃ ಹಃ ಯಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ಬಹುವ್ರೀಹೌ ಚ್ಯೋಹಃ । ಹವಿಶ್ಚ್ಯವನಾಧಿಕರಣೀಭೂತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಹವಿಷಃ ಚ್ಯಾವನಾಚ್ಚ್ಯೋಹಃ ಇತಿ ಸ್ತೋಭಪದೇಷು ಚ್ಯೋಹಮಿತ್ಯಾದ್ಯುದಾತ್ತ ಪಾಠಃ । ..... । ದುಹ್ಯತ ಇತಿ ದೋಹಃ ಕ್ಷೀರಂ ದಧಿ ಚ । ದುಗ್ಧದೋಹಾ ನಿರಿನ್ದ್ರಿಯಾಃ । ಸಾಯಂ ದೋಹಃ ಪ್ರಾತರ್ದೋಹಃ ಇತಿ ಚ ಪ್ರಯೋಗಾತ್ । ಆಜ್ಯಂ ಚ ದೋಹಶ್ಚ ಆಜ್ಯದೋಹೌ ತಾವಸ್ಯ ಪ್ರಿಯತ್ವೇನ ಸ್ತಃ ಇತಿ ಆಜ್ಯದೋಹಃ । ... । ಚಿದೋಹ ಇತ್ಯಸ್ಯ ತು ಸರ್ವಚೇತನ ರೂಪತ್ವೇನಾಭಿವ್ಯಕ್ತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ... । ಚಿತೋ ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ದೋಹೋಽಭಿವ್ಯಕ್ತಿರಸ್ಮಾದಿತಿ ವ್ಯಧಿಕರಣ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ । ಮೋಚಕಜ್ಞಾನಪ್ರದ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ... । ಚ್ಯೋಹಶಬ್ದೇತು ಚ್ಯೋರ್ಹಃ ಯಸ್ಮೈ ಇತಿ ಚತುರ್ಥೀ ಬಹುವ್ರೀಹಿರಾಶ್ರಯಣೀಯಃ । ಸ್ತುಗಾದ್ಯುಪಾದಾನಕ ಹವಿಶ್ಚ್ಯವನೋಪಲಕ್ಷಿತ ಯಾಗ ಹೋಮಾದೀನಾಂ ಈಶ್ವರ ಪ್ರೀತ್ಯುದ್ದೇಶ್ಯಕತ್ವೇನ ತಾದರ್ಥ್ಯಾತ್ । ಅತಃಚ್ಯೋಹ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಯಾಗಹೋಮಾದಿಭಿಃ ಪ್ರೀಣನೀಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ಋತಮ್ ಸತ್ಯಮ್ ಸತ್ಯವನ್ತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಗ್ನೇರ್ಹಿ ಸತ್ಯಪರತ್ವಂ ಭಾರತೇ ಪೌಲೋಮೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್ । ಋತೇರೀಯಙ್ ಇತಿ ಸೂತ್ರ ಪಠಿತಸ್ಯ ಋತ ಧಾತೋಃ ಕೃಪಾಽರ್ಥಕತ್ವೇನ ಶಾಬ್ದಿಕೈಃ ವ್ಯುತ್ಪಾದನಾತ್ । ಅರ್ತನಂ ಚ ಋತೀ ಯಾಚೇ ತಿ ಕೋಶಾಚ್ಚ ಯದ್ವಾ ಋತೇ ಪರಮಾರ್ಥಸತ್ಯೇ ಸ್ವಸ್ವರೂಪೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠ ಮಿತಿಶೇಷಃ ॥ ಸಾ ೪೩-೪೫ ।

ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಈ ೪೩-೪೪-೪೫ ಮೂರು ಸಾಮಗಾನಗಳು ಮೂರ್ಧಾನಂದಿವೋ ದೇವಾಃ ॥ ಎಂಬ ೬೭ನೆಯ ಋಕ್ ಮನ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ. ಭಗವಂತನಾದ ವೈಶ್ವಾನರಾಗ್ನಿಯು ದೇವಲೋಕದ ಶಿರೋ ಪ್ರಾಯನಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೂ ಎಲ್ಲದರೊಂದಿಗೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವನಾಗಿದ್ದು ಸತ್ಯಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದವನು. ಬಹುವಿಧ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳವನೂ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನೂ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವವನೂ ಅತಿಥಿಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಈ ಅಗ್ನಿಭಗವಂತನು ಸರ್ವರಿಗೂ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿ ಮುಖವಾಗಿಯೇ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಮುಖ ಸ್ಥಾನೀಯನೂ ಸರ್ವರ ರಕ್ಷಕನೂ ಆಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣೋಪೇತನಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಋತ್ವಿಜರು ಅರಣಿಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನಮಾಡಿದರು. ಆಜ್ಯದೋಹಾದಿ ಸ್ತೋತ್ರಪದಗಳು ಅಗ್ನಿಗೆ ವಿಶೇಷಣಗಳು. ಆಜ್ಯಾಹುತಿಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಆಜ್ಯಾದೋಹ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗದಿಂದ ಚಿದೋಹ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದರಿಂದ ಚ್ಯೋಹ. ಋತಮ್ ಎಂದರೆ ಅಗ್ನಿಯು ಸತ್ಯವಂತನೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ತಿಳಿದರು. ಇಂತಹ ದೋಹ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನು ಅಭಿಷೇಕಾದಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳ ಪ್ರಿಯನೆಂದೂ ಚಿದೋಹಪದಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತರಲ್ಲೂ ಇರುವ

ಚೇತನ ರೂಪವೆಂದೂ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಗಾನಮಾಡುವ ಈ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಪೂಜಾ ಪಾರಾಯಣ ಜಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿವೆ.

॥ ರುದ್ರಸ್ಯ ತ್ರಯ ಋಷಭಾಃ । ತತ್ರೇದಂ ಪ್ರಥಮಮ್ ರೈವತಋಷಭಃ ॥ ರುದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥

೨ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ . ೦

೨೬.೧. ಸುರೂಪಕೃತ್ನುಮೂತಯೇ । ೩ । ಸುದುಘಾಮಿವಗೋ

೧ ೦ ೩ ೨ ೦ ೧ ೨೦ ೧

ದುಹೇ । ಜುಹೂಮಸಾಇ ॥ ದ್ಯಾವಿದ್ಯವಾಇ ॥ ೨ । ದ್ಯಾವಿದ್ಯ

೨ ೧

ವಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨೩ ॥ ಉಮ್ । ೩ ॥

ದೀ – ೧೫ । ಪ – ೧೨ । ಮಾ – ೭ । ಫೇ ॥ ೧೯.೪೬ ॥

ಈ ೪೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಸುರೂಪ ಕೃತ್ನುಮೂತಯೇ ೧೬೦ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.
॥ ರುದ್ರಸ್ಯ ವೈರಾಜಋಷಭಮಿದಂ ದ್ವಿತೀಯಮ್ ॥ ರುದ್ರೋ ವಿರಾಡಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧

೨೭.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಇಹೀ । ೩ । ಆಇ । ೩ ।

೨ ೧೦ ೦ ೨ ೩ ೪ ೫

ಇಯಾಹಾಉ । ೩ । ಪಿಬಾಸೋಮಾಮ್ । ಇನ್ದ್ರ । ಮನ್ದತುತ್ವಾ ॥

೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೧ ೦

ಯನ್ತೇಸುಷಾ । ವಾಽ೩ಹರಿ । ಅಶ್ವಅದ್ರೀಃ ॥ ಸೋತುರ್ಬಾಹೂ ।

೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೧

ಭ್ಯಾಽ೩ಇಜ್ಸುಯ । ತೋನಅರ್ವಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆ

೨ ೧ ೨ ೧ ನ ೨

ಇಹೀ । ೩ । ಆಇ । ೩ । ಇಯಾಹಾಉ । ೨ । ಇಯಾಽ೩ಹಾ

೧೧೧

ಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೨ । ಪ – ೩೧ । ಮಾ – ೨೮ । ಜ್ಯೈ ॥ ೨೦.೪೭ ॥

ಈ ೪೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪಿಬಾಸೋಮಮಿನ್ದ್ರ ೩೭೮ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ರುದ್ರಸ್ಯ ಶಾಕ್ವರಋಷಭಮಿತಿ ತೃತೀಯಮ್ ॥ ರುದ್ರಃ ಪಙ್ಕ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨೧
೨೮.೧. ಓಽ೩೧ಮ್ । ೩। ಸ್ವಾದೋರೇಇತ್ಥಾಏವಿಷೂಏವತಆ ।
೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨೧ ೨೧
ಶಂಯೋಃ । ೨। ಮಧೋರೇಪಿಬಾಏನ್ತಿಗೋಏರಿಯಆ । ಹವಿಃ ।
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧
೨ । ಯಾಆಏನ್ದ್ರೇಣಾಏಸಯಾಏವರಿಯಾ । ಸುವಃ ॥ ೨ । ವೃ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦೧ ೦ ೦ ೦ ೦
ಷ್ಣಾಏಮದಾಏನ್ತಿಶೋಏಭಥಾಆ । ಜ್ಯೋತಿಃ । ೨ । ವಸ್ವೀರೇಅನೂ
೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೨ ೫
ಏಸ್ವರಾಏಜಿಯಮಾ । ಓಽ೩೧ಮ್ । ೨ । ಓಽ೩೧೨೩೪ । ವಾ ॥
೧ ೧೧೧
ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೩೮ । ಪ - ೨೧ । ಮಾ - ೩೨ । ಟಾ ॥ ೨೧.೪೮ ॥

ಈ ೪೮ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಸ್ವಾದೋರಿತ್ಥಾ ವಿಷೂವತಃ ೪೦೯ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಶಂಯೋಃ ದೀಪ್ಯಮಾನಃ ಬೆಳಗುವ ಹವಿಃ ಜಗದಾಪ್ಯಾಯಕಂ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸುವಃ ಪ್ರಕಾಶಜನಕಃ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ । ಸಾ ೪೮ ॥

॥ ಅತೀಷಂಗಾನಿ ತ್ರೀಣಿ ॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ತ್ರಯೋ ಅತೀಷಂಗಾಃ ಅಥಾಪರಂ ರೌದ್ರಃ ರುದ್ರ ಇನ್ದ್ರೋಽನುಷ್ಟುಪ್‌ಗಾಯತ್ರೀ ಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೦
೨೯.೧. ಏಪುರೋಜಿತೀ ॥ ವೋಅನ್ಧಸಸ್ಸುತಾಯಮಾದಯಾಽ೨
೧ ೨ ೦ ೧೦ ೧
ಇತ್ನವಾಇ । ಇಡಾ ॥ ಊಚ್ಚಾ ॥ ತೇಜಾತಮಾಽ೨ನ್ಧಸಾಃ । ಅಥಾ ॥

ದಾಇವೀ ॥ ಸದ್ಭೂಮಿಯಾಽ೨ದದಾಇ । ಅಥಾ ॥ ಊಗ್ರಮ್ ॥

ಶರ್ಮಮಹಾಽ೨ಇಶ್ರವಾಃ । ಅಥಾ । ಅಪಶ್ವಾನ೮\ಶ್ನಥಾಽ೧ಇಷ್ಟಾಽ

೩ನಾ ॥ ಸಖಾಯೋ೬ದೀರ್ಘಜಾಽ೨೩ಹೋ೬ಇ ॥ ಹ್ವಾಯಮಾಽ೩

೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೧೨ । ಪ - ೧೬ । ಮಾ - ೧೩ । ಚಿ ॥ ೨೨.೪೯ ॥

ಈ ೪೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪುರೋಜಿತೀ ವೋ ಅನ್ಧಸಃ ೫೪೫ನೆಯ ಋಕ್ ಮತ್ತು ಉಚ್ಚಾತೇಜಾತಮನ್ಧಸಃ ೪೭೭ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಅತೀಷಂಗಮ್ ॥ ವಾಸವಃ ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೋಮಶ್ಯೇನೌ ॥

೩೦.೧. ಏಆಸಾ ॥ ಜಿವಕ್ವಾರಥ್ಯೇಯಥಾಽ೨ಜಾಉ । ಇಡಾ ॥ ಆಸಾ ॥

ವ್ಯಜ್ಶುರ್ಮದಾಽ೨ಯಾ । ಅಥಾ ॥ ಧಾಯಾ ॥ ಮನೋ೬ತಾ

ಪ್ರಥಮಾಮನಾಽ೨ಇಷಾ । ಇಡಾ ॥ ಆಪ್ಸೂ ॥ ದಕ್ಷೋ೬ಗಿರಾಽ೨ಇ

ಷ್ಟಾಃ । ಅಥಾ ॥ ದಾಶಾ ॥ ಸ್ವಸಾರೋ೬ಅಧಿಸಾನೋ೬ಽ೨ಅವ್ಯಾಇ ।

ಇಡಾ ॥ ಶ್ಯಾಇನೋ೬ ॥ ನಯೋ೬ನಿಮಾಽ೨ಸದಾತ್ । ಅಥಾ ॥

ಮಾರ್ಜಾ ॥ ತಿವಹ್ನಿ೮\ಸದನೇಷುವಾಽ೨ಚ್ಛಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨೩ ॥

ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೧೧ । ಪ - ೨೨ । ಮಾ - ೧೨ । ಖಾ ॥ ೨೩.೫೦ ॥

ಈ ೫೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಸರ್ಜಿವಕ್ವಾರರಥ್ಯೇ ಯಥಾ ೫೪೩ನೆಯ ಮತ್ತು ಅಸಾವ್ಯಂಶುರ್ಮದಾಯ ೪೭೩ ಋಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಅತೀಷಂಗಮ್ ॥ ಪಾರ್ಜನ್ಯೋ ವೈಶ್ವದೇವೋ ವಾ ॥ ಇನ್ದ್ರೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೋಮೇನ್ದ್ರಾ ॥

೧ ೨ ೧ — ೧ ೨ — ೧

೩೧.೧. ಏಳಭೀ ॥ ನವನ್ತಆಽ೨ । ದ್ರುಹಆಽ೩೧ಉವಾಽ೨ । ತರ

೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ — ೧ ೨

ತ್ಸಮನ್ದೀಧಾವತಿ ॥ ಪ್ರಾಯಮ್ ॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯಕಾಽ೨ । ಮಿಯಮಾಽ೩

— ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦

೧ಉವಾಽ೨ । ಧಾರಾಸುತಸ್ಯಾನ್ಧಸಃ ॥ ವಾತ್ಸಮ್ ॥ ನಪೂರ್ವ

— ೧ ೨ — ೧ ೦ ೨೦ ೧

ಆಽ೨ । ಯುನಿಯಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨ । ತರತ್ಸಮನ್ದೀಧಾವತಿ ॥ ಜಾ

೨ ೧ — ೧ ೨ ೧

ತಮ್ ॥ ರಿಹನ್ತಿಮಾಽ೨ । ತರಆಽ೩೧ಉವಾಽ೨ಇ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ

೧ ೧ ೧

ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೮ । ಪ – ೧೬ । ಮಾ – ೧೪ । ಟೀ ॥ ೨೪.೫೧ ॥*

ಈ ೫೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಭಿನವನ್ತೇ ಅದ್ರುಹಃ ೫೫೦ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ತರತ್ಸಮನ್ದೀ ಧಾವತೀ ೫೦೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾಶ್ಚತ್ವಾರಃ ಪದಸ್ತೋಭಾಃ ॥ ಅಷ್ವೇಡಪದಸ್ತೋಭಃ ॥ ಪ್ರಥಮಮ್ ॥

॥ ಗೋತಮೌವಾವೈಶ್ವಾಮಿತ್ರಾವೈನ್ದ್ರಾಗ್ನೀ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಜಗತೀಸೋಮಃ ॥

೩೦ ೨ ^ ೩ ೫ ೨೦ ೧೦ ೦

೩೨.೧. ಹಾಹ । ಹೌವಾಓಽ೨೩೪ವಾ । ೨–೩ । ಏ । ಔಹೌ

೩೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨೦

ಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ । ಈಡಾ । ಧರ್ತ್ತಾದಿವಽಪವತೇಕೃತ್ವ್ಯೋ

೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨

ರಸಃ । ಈಡಾ ॥ ಈಡಾ । ದಕ್ಷೋದೇವಾನಾಮನುಮಾದ್ಯೋನೃಭಿಃ ।

೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦
ಈಡಾ ॥ ಈಡಾ । ಹರಿಃಸೃಜಾನೋಅತ್ಯೋನಸತ್ವಭಿಃ । ಈಡಾ ॥
೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೩೦
ಈಡಾ । ವೃಥಾಪಾಜಾಜ್ಸಿಕೃಣುಷೇನದೀಷುವಾ೨೧ । ಹಾಹ ।
೨ ^ ೩ ೫ ೨೦ ೧೦ ೦ ೩೦ ೨
ಹೌವಾಓ೨೩ಳವಾ । ೨–೩ । ಏ । ಔಹೌಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ ॥
೧೦ ೦
ಈಡಾ ॥ *ದೀ–೪೭ । ಪ – ೩೦ । ಮಾ – ೧೨ । ಞಾ ॥ ೨೫.೫೨ ॥*

॥ ಷಡಿಡಪದಸ್ತೋಭಃ ॥ ದ್ವಿತೀಯಮ್ ॥ ಗೋತಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೨ ^ ೩ ೫ ೨೦ ೧೦ ೦
೩೨.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹೌವಾಓ೨೩ಳವಾ । ಏ । ಔಹೌ
೩೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧
ಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ । ಧರ್ತ್ತಾದಿವಃಪವಾ । ಈಡಾ । ತೇಕೃ
೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨
ತ್ವ್ಯೋರಸಃ ॥ ಈಡಾ । ದಕ್ಷೋದೇವಾನಾಮನುಮಾದ್ಯೋನೃಭಿಃ ।
೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦
ಈಡಾ ॥ ಹರಿಃಸೃಜಾನಅ । ಈಡಾ । ತ್ಯೋನಸತ್ವಭಿಃ ॥ ಈಡಾ ।
೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೨೦ ೦ ೦
ವೃಥಾಪಾಜಾಜ್ಸಿಕೃಣುಷೇನದೀಷುವಾ೨೧ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
^ ೩ ೫ ೨೦ ೧೦ ೦ ೩೦ ೨ ೧೦
ಹೌವಾಓ೨೩ಳವಾ । ಏ । ಔಹೌಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಈ
೦
ಡಾ ॥ *ದೀ – ೪೪ । ಪ – ೨೨ । ಮಾ – ೧೪ । ಥೀ ॥ ೨೬.೫೩ ॥*

॥ ಚತುರಿಡಪದಸ್ತೋಭಃ ॥ ತೃತೀಯಮ್ ॥ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಃ ॥

೧ ೨೦ ೧೦ — ೧೦ — ೦ ೧೦ ೦ ೩೦
೩೨.೩. ಔಹೌಹೋವಾ೨೨ । ಓವಾ೨೨ । ಏ । ಔಹೌಹೋವಾ
೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨
ಹಾಉ । ವಾ । ಧರ್ತ್ತಾದಿವಃಪವಾ । ಈಡಾ । ತೇಕೃತ್ವ್ಯೋರಸಃ ॥

೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨

ದಕ್ಷೋ೯ದೇವಾನಾಮಾ । ಈಡಾ । ನುಮಾದ್ಯೋ೯ನೃಭಿಃ ॥ ಹರಿಃಸೃ

೦ ೧ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧೦

ಜಾನಅ । ಈಡಾ । ತ್ಯೋ೯ನಸತ್ವಭಿಃ ॥ ವೃಥಾಪಾಜಾಜ್ಸಿಕೃಾ । ಈ

೦ ೨೦ ೧೦ — ೧೦ — ೦ ೧೦ ೦ ೩೦ ೨

ಡಾ । ಔಹೌಹೋ೯ವಾಽ೨ । ಓವಾಽ೨ । ಏ । ಔಹೌಹೋ೯ವಾಹಾ

೦ ೧೦ ೨

ಉ । ವಾ ॥ ಣುಷೇನದೀ೯ಷುವಾಽ೧ ॥

ದೀ – ೪೨ / ಪ – ೨೨ / ಮಾ – ೬ / ಘೂ ॥ ೨೭.೫೪ ॥

॥ ದ್ವಿರಿಡಪದಸ್ತೋಭಃ ॥ ಚತುರ್ಥಮ್ ॥ ಇನ್ದ್ರಾಗ್ನೀರ್ವಾ ॥

೨^೩೦ ೪ ೫ ೨೦ ೧೦ ೦ ೩೦ ೨

೩೨.೪. ಆಔಹೋ೯ವಾಹಾಇ। ಏ। ಔಹೌಹೋ೯ವಾಹಾಉ । ವಾ ।

೧೦ — ೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦

ಧರ್ತಾ । ದೀ೯ಽ೨ । ವ⌣ಪ । ವಾ । ತೇ೯ಕೃತ್ವ್ಯಃ ॥ ರಸಃ । ದಕ್ಷೋ೯

೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧ ೦ ೦ ೨ ೦

ದೇ೯ವಾನಾಮನುಮಾದ್ಯೋ೯ನೃಭಿಃ । ಈಡಾ ॥ ಹರಿಃ । ಸಾ । ಜಾ

೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧೦

ನೋ೯ಅ । ತ್ಯೋ೯ನ ॥ ಸತ್ವಭಿಃ । ವೃಥಾಪಾಜಾಂ\ಸಿಕೃಣುಷೇನದೀ೯

೨ ೨^೩೦ ೪ ೫ ೨೦ ೧೦ ೦ ೩೦ ೨

ಷುವಾಽ೧ । ಆಔಹೋ೯ವಾಹಾಇ । ಏ । ಔಹೌಹೋ೯ವಾಹಾಉ ।

೧೦ ೦

ವಾ ॥ ಈಡಾ ॥ *ದೀ – ೩೦ / ಪ – ೨೩ / ಮಾ – ೧೨ / ಬಾ ॥ ೨೮.೫೫ ॥*

ಈ ೫೨–೫೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಧರ್ತಾ ದಿವಃ ಪವತೇ ೫೫೮ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ತ್ರಯೋದಶ ಚತುರ್ಥಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೪ ॥

॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇಪ್ರಥಮಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥ ೧ ॥

೪೩

॥ ದಶಸಂಸರ್ಪಾಣಿ ಮಹಾಸರ್ಪಾಣಿ ಸರ್ಪಸಾಮಾನಿ ವಾ ಸರ್ಪಮ್ । ಅಥಾಪರಂ । ಬಾಭ್ರವಾಣಿ ಚತ್ವಾರಿ । ಅಗ್ನಿರ್ಜಗತೀನ್ದ್ರಃ ॥ ಪ್ರಥಮಮ್ ॥

೩೩.೧. ಅಭಾಇಮಾಹೇ । ೩ । ಚರ್ಷಣೀಧೃತಂಮಘವಾನಽ೩ಮೂಕ್ಥ್ಯಽ೧ಯಾಽ೨ಮ್ ॥ ಇನ್ದ್ರಂಗಿರೋಬೃಹತೀರಭ್ಯಽ೩ನೂಷಾಽ೧ತಾಽ೨ ॥ ವಾವೃಧಾನಂಪುರುಹೂತꣳಸುಽ೩ವಾಕ್ತ್ರಾಽ೧ಇಭೀಽ೨ಃ ॥ ಅಮರ್ತ್ಯಂಜರಮಾಣಂದಿಽ೩ವಾಇದಾಽ೧ಇವೇಽ೨। ಅಭಾಇಮಾಹೇ । ೨ । ಅಭಾಽ೨೩ಇ । ಮಾಽ೨ । ಹಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಸರ್ಪಸುವಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೦ । ಪ – ೧೪ । ಮಾ – ೧೨ । ಭಾ ॥ ೧.೫೬ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅಭಿ ಅಭಿಮುಖ್ಯೇನ – ಎದುರೆದುರಾಗಿ ಈ ಮಹೇ ಧನಾನಿ ಯಾಚಾಮಹೇ – ಧನ ಆದಿ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇವೆ. ಆತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಃ ಸರ್ಪಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಉಪಸರ್ಪತಿ ಚ–ಸ್ವತಃ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

॥ ಪೃಥಿವ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ಪಮ್ ಪ್ರಸರ್ಪಂವಾ । ಬಾಭ್ರವಂ ಪೃಥಿವೀ ಜಗತೀನ್ದ್ರಃ ॥ ದ್ವಿತೀಯಮ್ ॥

೩೩.೨. ಅಭಿಪ್ರಮꣳಹಿಽ೩ರಾಇಮಾಹೇ । ೩ । ಚರ್ಷಣೀಧೃತಂಮಘವಾನಽ೩ಮೂಕ್ಥ್ಯಽ೧ಯಾಽ೨ಮ್ ॥ ಇನ್ದ್ರಗ್ಗಿರೋಬೃಹತೀರಭ್ಯಽ೩ನೂಷಾಽ೧ತಾಽ೨ ॥ ವಾವೃಧಾನಂಪುರುಹೂತꣳಸುಽ೩ವಾಕ್ತ್ರಾಽ೧ಇಭೀಽ೨ಃ ॥ ಅಮರ್ತ್ಯಂಜರಮಾಣಂದಿಽ೩ವಾಇದಾಽ೧ಇವೇಽ೨ ।

೧ ೨ ೧
ಅಭಿಪ್ರಮ೮\ಹಿಂಽ೩ರಾಇಮಾಹೇ । ೨ । ಅಭಿಪ್ರಮ೮\ಹಿಂಽ೩ರಾಽ೨

೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೧ ೨ ೧
೩ಇ । ಮಾಽ೨ । ಹಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಪ್ರಸರ್ಪಸು

೧ ೧ ೧
ವಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥ *ದೀ- ೧೦ । ಪ - ೧೪ । ಮಾ - ೧೨ । ಭಾ ॥ ೧.೫೭ ॥*

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅಭಿ ಪ್ರಮೇಹಿಃ । ಮಹಾನ್ತಂ ಅಭಿ ಪ್ರ ಈ ಮಹೇ ಪ್ರಸರ್ಪಂ ಚರತಿ ॥ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅವನೆಡೆಗೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗುತ್ತೇವೆ.

॥ ವಾಯೋಶ್ಚ ಸರ್ಪಮ್ ಉತ್ಸರ್ಪಮ್ವಾ । ಬಾಭ್ರವಮ್ ವಾಯುರ್ಜಗತೀ ಸೋಮಃ ॥ ತೃತೀಯಮ್ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧
೩೩.೩. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಚರ್ಷಣೀಧೃತಂಮಘವಾನಮು

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧೦
ಕ್ಥ್ಯಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಇನ್ದ್ರಂಗಿರೋಬೃಹತೀರಭ್ಯ

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧
ನೂಷತ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ವಾವೃಧಾನಂಪುರುಹೂತ

೨ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦
೮\ಸುವೃಕ್ತಿಭಿಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಅಮರ್ತ್ಯಂಜರಮಾ

೧೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಣಂದಿವೇದಿವೇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಉತ್ಸರ್ಪಸುವಾಽ೨

೧ ೧ ೧
೩೪೫ಃ ॥ *ದೀ - ೧೧ । ಪ - ೧೦ । ಮಾ - ೧೮ । ಜೈ ॥ ೩.೫೮ ॥*

ಈ ೫೬, ೫೭, ೫೮ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಚರ್ಷಣೀ ಧೃತಂ ಮಘವಾನಮ್ ೩೭೪ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಸ್ಯ ಸರ್ಪಮ್ ॥ ಅನ್ತರಿಕ್ಷೌ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦
೩೪.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸುವಃಸಜ್ಸರ್ಪನ್ತಃ । ತವೇದಿ

೨ರ ೧ ೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ನ್ದ್ರಾವಮಂವಸು ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸುವಃಸಜ್ಸರ್ಪನ್ತಃ ।
೧ ೨ ೧ ೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨
ತ್ವಂಪುಷ್ಯಸಿಮಧ್ಯಮಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸುವಃಸಜ್
೧ ೨ ೧ರ ೨ ೧ ೨ರ ೦ ೦ ೦
ಸರ್ಪನ್ತಃ । ಸತ್ರಾವಿಶ್ವಸ್ಯಪರಮಸ್ಯರಾಜಸಿ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೧ರ ೨ ೦ ೦
ಉವಾ । ಸುವಃಸಜ್ಸರ್ಪನ್ತಃ । ನಕಿಷ್ಟ್ವಾಗೋಽಷುವೃಣ್ವತೇ । ಹಾ
೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨೧
ಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಸುವಃಸಜ್ಸರ್ಪನ್ತಃ । ಏ । ಸರ್ಪತಪ್ರಸ
೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧
ರ್ಪತಸುವರ್ಗಮೇಽಮತೇಽವಯಮ್ ॥

ದೀ – ೧೦ । ಪ – ೧೬ । ಮಾ – ೨೨ । ಪಾ ॥ ೪.೫೯ ॥

॥ ಆದಿತ್ಯಮ್ ಆದಿತ್ಯಸ್ಯ ಚ ಸರ್ಪಮ್ । ಆದಿತ್ಯೋಽಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥ ಪಾವಮಾನಂ ಪ್ರಥಮಮ್ ॥

೧ ೨ ೧ ೧ ೨
೩೪.೨. ಸುವಸ್ಸಉ\ಸಾರ್ಪಸಉ\ಸರ್ಪಾಽ೨ । ೨ । ಸುವಸ್ಸಉ\ಸಾರ್ಪ
೧ ^ ೩ ೫ರ ೦ ೧ ೦ ೨ರ ೧
ಸಮ್ । ಸಾಽ೨ । ಪಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋಽವಾ । ತವೇದಿನ್ದ್ರಾವಮಂ
೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ರ ೨ ೧ ೨ರ
ವಸು ॥ ತ್ವಂಪುಷ್ಯಸಿಮಧ್ಯಮಮ್ ॥ ಸತ್ರಾವಿಶ್ವಸ್ಯಪರಮಸ್ಯರಾಜಸಿ ॥
೧ ೨ರ ೧ರ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧
ನಕಿಷ್ಟ್ವಾಗೋಽಷುವೃಣ್ವತೇ । ಸುವಸ್ಸಉ\ಸಾರ್ಪಸಉ\ಸರ್ಪಾಽ೨ । ೨ ।
೧ ೨ ೧ ^ ೩ ೫ರ ೦
ಸುವಸ್ಸಉ\ಸಾರ್ಪಸಮ್ । ಸಾಽ೨ । ಪಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋಽವಾ ॥
೨ ೧ ೨ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ಏಽ೩ । ಸುವರ್ಗಮೇಮಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೨ । ಪ – ೧೮ । ಮಾ – ೩ । ಜೆ ॥ ೫.೬೦ ॥

ಈ ೫೯, ೬೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ತವೇದಿನ್ದ್ರಾವಮಂ ವಸು ೨೭೦ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಉತ್ಸರ್ಪಂ ಸ್ವಃ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಮೇಲಿನ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯೋಣ.. ತವೇದಿನ್ದ್ರಾ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸುವಃ ಸ್ವ ಮೇಲು ಮೇಲಿನ ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಸರ್ಪನ್ತ ಸ್ತುಮಃ ಏರುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವೆವು. ಜನಾಃ ಜನರು ಸರ್ಪ ತ ಇನ್ದ್ರಂ ಪ್ರಸರ್ಪತಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಇನ್ದ್ರನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏವಂ ಕುರ್ವನ್ತಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ಮೇಧಾಂ ಗಮೇಮ ಪ್ರಾಪ್ನುವಾಮ । ಸಃ ಸಂಸರ್ಪಂ ಸಂಸರ್ಪತಿ ಈ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾದ ಅವನ ಸಾಮಿಪ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ ॥ ಸಾ ೫೯, ೬೦ ॥

॥ ದಿವಶ್ಚ ಸರ್ಪಮ್ ದ್ಯೌರ್ಜಗತೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥ ಪಾವಮಾನಂ ದ್ವಿತೀಯಾ ॥

೩೫.೧. ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ಸೃ । ಪಾ । ಇಹಾ । ಈಽಽಇಯಾ । ೪–೩ । ಅಭಿಪ್ರಿಯಾಣಿಪವತೇಚಽಽಇನೋಽಹಾಽಽ೧ಇತಾಽಽ೨ಃ ॥ ನಾಮಾನಿಯ ಹ್ವೋಽಅಧಿಯೇಷುಽಽಇವಾದ್ರ್ಧಾಽಽ೧ತಾಽಽ೨ಇ ॥ ಆಸೂರ್ಯಸ್ಯಬೃಹತೋ ಬೃಽಽಇಹಾನಾಽಽ೧ಧೀಽಽ೨ ॥ ರಥಂವಿಷ್ವಂಚಮರುಹದ್ವಿಽಽಇಚಾಕ್ಷಾಽಽ೧ ಣಾಽಽ೨ಃ । ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ಸೃ । ಪಾ । ಇಹಾ । ಈಽಽಇಯಾ । ೪–೨ । ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ಸೃ । ಪಾ । ಇಹಾ । ಈಽಽ೨ । ಯಾಽಽ೨ಇ೪ । ಔ ಹೋವಾ ॥ ಏ । ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ಸೃಪಾಯ । ೨–೨ । ಏ । ಸೃಪಾ ಯಪ್ರಸ್ಸೃಪಾಯಾಽಽ೨ಇ೪೫ ॥

ದೀ – ೨೬ । ಪ – ೩೬ । ಮಾ – ೫ । ಕು ॥ ೬.೬೧ ॥

ಈ ೬೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಅಭಿಪ್ರಿಯಾಣಿ ಪವತೇ ೫೫೪ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಕುತ್ಸ ಆಂಗಿರಸಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಪವಮಾನಸ್ಸೋಮಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨೦
ತ್ವಯಾ ವಯಮ್ ಪವಮಾನೇನ ಸೋಮ ಭರೇ ಕೃತಮ್ ವಿ ಚಿನು
೩ ೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ಯಾಮ ಶಶ್ವತ್ । ತನ್ನೋ ಮಿತ್ರೋ ವರುಣೋ ಮಾಮಹನ್ತಾಮದಿ
೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
ತಿಃ ಸಿನ್ಧುಃ ಪೃಥಿವೀ ಉತ ದ್ಯೌಃ ॥ ೫–೫೯೦ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩
ತ್ವಯಾ–ವಯಮ್–ಪವಮಾನೇನ–ಸೋಮ । ಭರೇ–ಕೃತಮ್–ವಿ–ಚಿನುಯಾ
೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧
ಮ–ಶಶ್ವತ್ ॥ ತತ್–ನಃ–ಮಿತ್ರಃ–ಮಿ–ತ್ರಃ–ವರುಣಃ–ಮಾಮಹನ್ತಾಮ್ । ಅ
೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ದಿತಿಃ–ಅ–ದಿತಿಃ–ಸಿನ್ಧುಃ–ಪೃಥಿವೀ–ಉತ–ದ್ಯೌಃ ॥ ೫–೫೯೦ ॥

॥ ಅಪಾಂ ಸರ್ಪಸಾಮ ॥ ಆಪಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಸೋಮಃ ಲಿಂಗೋಕ್ತಾವಾ ॥ ಪಾವಮಾನಂ ತೃತೀಯಮ್ ॥

೨ ೦ ೧ ೩೦ ೨ ನ ೨
೩೬.೧. ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ರೃ । ಪಾ । ಓಹಾ । ಈಽಽಇಯಾ । ೪–೩ ।
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦
ತ್ವಯಾವಯಂಪವಮಾನೇನಸೋಮಾ ॥ ಭರೇಕೃತಂವಿಚಿನುಯಾ
೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ಮಶಾಶ್ವಾತ್ ॥ ತನ್ನೋಮಿತ್ರೋವರುಣೋಮಾಮಹಾನ್ತಾಮ್ ॥
೦ ೧ ೨ ೦ ೧ ೩೦ ೨
ಅದಿತಿಽಸ್ಸಿನ್ಧುಪೃಥಿವೀಉತಾದ್ಯೌಃ । ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ರೃ । ಪಾ । ಓಹಾ ।
ನ ೨ ೦ ೧ ೩೦ ೨ ೧ ^
ಈಽಽಇಯಾ । ೪–೨ । ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ರೃ । ಪಾ । ಓಹಾ । ಈಽಽ೨ ।

೩ ೫೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧

ಯಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ಸುವಃ । ೨–೨ । ಏ । ಸು

೧೧೧

ವಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥ *ದೀ – ೨೭ / ಪ – ೩೬ / ಮಾ – ೭ / ಜೇ ॥ ೭೬೨ ॥*

॥ ಸಮುದ್ರಸ್ಯಸರ್ಪಸಾಮ । ಸಮುದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಸೋಮಃ ಲಿಂಗೋಕ್ತಾವಾ ॥ ಪಾವಮಾನಂ ಚತುರ್ಥಮ್ ॥

೨ ೦ ೧ ೩೦ ೨ ೦

೩೬.೨. ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ಸೃ । ಪಾ । ಓಹಾ । ೩–೩ । ತ್ವಯಾವಯಂ

೦ ೦೧ ೨ ೦ ೦೧ ೨

ಪವಮಾನೇನಸೋಮಾ ॥ ಭರೇಕೃತಂವಿಚಿನುಯಾಮಶಾಶ್ವಾತ್ ॥

೦ ೦ ೦ ೦೧ ೨

ತನ್ನೋಮಿತ್ರೋವರುಣೋಮಾಮಹಾನ್ತಾಮ್ ॥ ಅದಿಽತಿಸ್ಸಿನ್ಧುಪೃ

೦೧ ೨ ೦೧ ೩೦ ೨

ಥಿವೀಉತಾದ್ಯೌಃ । ಸೃಪಾಯಪ್ರಸ್ಸೃ । ಪಾ । ಓಹಾ । ೩–೨ । ಸೃ

೦ ೧ ೦ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೧

ಪಾಯಪ್ರಸ್ಸೃ । ಪಾ । ಓಽ೨ । ಹಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಸುವಃ ।

೨೦ ೧ ೩ ೧೧೧

ಏ । ೨–೨ । ಸುವಃ । ಏಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೨೬ / ಪ – ೩೦ / ಮಾ – ೭ / ಜೇ ॥ ೮.೬೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಸೃಪಾಯ ಪ್ರಸರ್ಪಕಾಯ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿ ಕರ್ತ್ರೇ ಸೋಮೋ ಭಗವಾನ್ ಪವತೇ । ತ್ವಯಾ ವಯಂ ಸೋಮಭರೇ ಯಾಗಾದಿಕೇ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಅಸುರಭಾವ ವಿಜಯೇ ಯತ್ಕೃತಂ ಶುಭಫಲಾರ್ಜನಂ ತದ್ವಿಚಿನುಯಾಮ ಶಶ್ವತ್ ನಿತ್ಯಂ ವೃದ್ಧಿಂ ಗಮಯಾಮ । ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ತತ್ ನಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಮಿತ್ರಾ ವರುಣೋ ಅದಿತಿಸ್ಸಿನ್ಧುಃ ಪೃಥಿವೀ ದ್ಯೌಶ್ಚ ಮಾಮಹನ್ತಾಂ ಪೂಜಯನ್ತು । ತತ್ ವರ್ಧನೇ ಬುದ್ಧಿಂ ದದತು ॥ ಸಾಮ ೬೧–೬೨–೬೩ ॥

ಸೋಮ ಭಗವಂತನು ಸ್ತುತಿ ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿ ಮುನ್ನಡಿ ಇಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಸುರಭಾವ ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವ ಯಾಗಾದಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಸಿಗುವ ಶುಭಫಲಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತೇವೆ. ಮಿತ್ರಾವರುಣರ ಅದಿತಿ ಸಿನ್ಧು ಪೃಥ್ವೀ ದ್ಯುಲೋಕಗಳ

ಮಹಿಮೆಯನ್ನರಿತು ಪೂಜ್ಯಭಾವದಿಂದ ಅವರ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಮುಂದುವರೆಸುವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸೋಣವಾಗಲಿ.

ಹೇ ಸೋಮ ಪವಮಾನೇನ ಪವಿತ್ರೇಣ ಪೂಯಮಾನೇನ ತ್ವಯಾ ಸಹಾಯೇನ । ಭರೇ ಸಂಗ್ರಾಮ ನಾಮ ನೈ ೨-೧೭.೬ । ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಶಶ್ವತ್ ಬಹು ಕೃತಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ವಯಂ ವಿ ಚಿನುಯಾಮ । ವಿಶೇಷೇಣ ಕುರ್ಯಾಮ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವ ಸಾಹಾಯ್ಯೇನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ಮಃ ತತ್ ತಸ್ಮಾತ್ ಅಸ್ಮಾನ್ ಮಿತ್ರಃ ವರುಣಃ ಅದಿತಿಃ ಏತನ್ನಾಮಕಾಃ । ಸ್ನುಃ ಏತದಭಿಧಾನಾ ತಥಾ ಪೃಥಿವೀ । ಉತ ಅಪಿ ಚ ದ್ಯೌಃ ಏತೇ ಮಿತ್ರಾದಯಃ ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ ಮಾಮಹನ್ತಾಮ್ ಪೂಜಯನ್ತು ಧನಾದಿದಾನೇನ ॥

ಪವಮಾನೇನ ತ್ವಯಾ ಪವಿತ್ರವಾಗುವ ಸೋಮನ ಪವಮಾನ ದೇವತೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ **ವಯಂ** ನಾವು **ಭರೇ** ಭರಣ ಪೋಷಣರೂಪೀ ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ **ಶಶ್ವತ್ ಕೃತಂ** ಸದಾ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರತರಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ – ಧೀರಾಣಾಮ್ ಶಶ್ವತಾಮ್ ಅಥರ್ವ. ೨೦-೧೨೮-೪ ॥ **ವಿ ಚಿನುಯಾಮ** ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯೋಣ **ತತ್** ಈ ಕಾರಣದಿಂದ **ಮಿತ್ರಃ ವರುಣಃ** ಮಿತ್ರ ವರುಣದೇವತೆಗಳೂ ಶರೀರಸ್ಥ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳೂ **ಅದಿತಿಃ** ಅದಿತಿ ದೇವತೆಯೂ – ಅದಿತಿರಪ್ಯಗ್ನಿರುಚ್ಯತೇ । ನಿರು ೪-೨೩ ॥ ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಯೂ ಬುದ್ಧಿಯೂ **ಸಿನ್ಧುಃ** ನದೀ ಸಮುದ್ರರೂರೂಪಿ ಅಬ್ದೇವತೆಗಳೂ ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ದೇವತೆಯೂ **ಪೃಥ್ವೀ** ಭೂಮಿಯೂ **ಉತ** ಮತ್ತು **ದ್ಯೌಃ** ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪವಾದ ದ್ಯುಲೋಕವೂ **ನಃ** ನಮಗೆ **ಮಾಮಹನ್ತಾಮ್** ಅನ್ನಾದಿ ದಿವ್ಯಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಮಹತ್ತಾದ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪೂಜ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ.

ಭರಣ ಪೋಷಣ ರೂಪವಾದ ಈ ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರನಾದ ಪವಮಾನದೇವತೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸದಾ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯೋಣ. ಇದರಿಂದ ಮಿತ್ರಾವರುಣರೂ ಅದಿತಿ ಅಗ್ನಿ ಅಪ್ ಪೃಥ್ವಿ ಆಕಾಶಾದಿ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ನಮಗೆ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಅನ್ನಾದಿ ದಿವ್ಯಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಮಹತ್ತಾದ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪೂಜ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿ.

ತಾಳ್ವಂ ನೀಳ್ವಂ ಜೀವಸಂಗ್ರಾಮದೊಳ್ ಮೇಣ್
ಶ್ರೇಷ್ಠಶ್ರೀಕಪ್ರೇಷ್ಠಕರ್ಮಾನುಕೂಲಂ ।
ದೇವಂ ಸೋಮಂ ಪಾವನಂ ಸರ್ವದೇವೋ–
–ದ್ಭಾವಂ ಕಾಯ್ಗೆ ಪ್ರೇಮದಿಂ ಕೀರ್ತಿಕಾಂತಂ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦೧೨ ೦
೩೭.೧. ಸ್ವಾದೋ೯ರಿತ್ಥಾವಿಷೂವತಾಏಹಾಉ ॥ ಮಧೋ೯ಽಪಿಬನ್ತಿ
೦ ೦೧೨ ೦ ೦ ೦ ೦೧೨
ಗೌರಿಯಾಏಹಾಉ । ಯಾಇನ್ದ್ರೇಣಸಯಾವರಾಏಹಾಉ ॥ ವೃ
೦ ೦ ೦೧೨ ೦ ೦ ೦ ನ
ಷ್ಣಾಮದನ್ತಿಶೋ೯ಭಥಾಏಹಾಉ ॥ ವಸ್ವೀರನುಸ್ವರಾಜಿಯಾಮೇಽಇ
೨ ೦ ೧ ೨೧೨೧ ^ ೩ ೫೦
ಹಾಉ । ವಾ । ಏ । ದಿಶಃಪ್ರದಿಶಃಕ । ಪಾಽ೨ । ತಾಽ೨೩ಳ । ಔ
೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೦ ೩ ೧೧೧
ಹೋ೯ವಾ ॥ ಏ । ರಾಜಂಗಮೇ೯ಮಸ್ವರಾಜಂಗಮೇ೯ಮಾಽ೨೩ಳಶ ॥

ದೀ - ೨೬ । ಪ - ೧೩ । ಮಾ - ೧೦ । ಗೌ ॥ ೯.೬೪ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦೧೨ ೦ ೦
೩೭.೨. ಸ್ವಾದೋ೯ರಿತ್ಥಾವಿಷೂವತಾಓಹಾಉ ॥ ಮಧೋ೯ಽಪಿಬನ್ತಿಗೌ
೦೧೨ ೦ ೦ ೦ ೦೧೨ ೦
ರಿಯಾಓಹಾಉ । ಯಾಇನ್ದ್ರೇಣಸಯಾವರಾಓಹಾಉ ॥ ವೃಷ್ಣಾ
೦ ೦೧೨ ೦ ೦ ೦ ನ ೨
ಮದನ್ತಿಶೋ೯ಭಥಾಓಹಾಉ ॥ ವಸ್ವೀರನುಸ್ವರಾಜಿಯಾಮೋ೯ಽಇಹಾ
೦ ೧ ೦ ೨೧೨೧ ^ ೩
ಉ । ವಾ । ಏ । ಉದ್ದಿಶೋ೯ವಿದಿಶಃಕ । ಪಾಽ೨ । ತಾಽ೨೩ಳ ।
೫೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೦ ೩ ೧
ಔಹೋ೯ವಾ ॥ ಏ । ವಿರಾಜಂಗಮೇ೯ಮಸ್ವರಾಜಂಗಮೇ೯ಮಾಽ೨೩
೧೧
ಳಶ ॥ *ದೀ - ೨೭ । ಪ - ೧೩ । ಮಾ - ೧೦ । ಜೌ ॥ ೧೦.೬೫ ॥*

ಈ ೬೪ ಮತ್ತು ೬೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಸ್ವಾದೋರಿತ್ಥಾ ವಿಷೂವತಃ ೪೯೧ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಸ್ವಾದೋರಿತ್ಥಾ ಭಗವತಃ ಸೋಮಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದತ್ ದಿಶ ಪ್ರದಿಶಶ್ಚ ಕಲ್ಪನ್ತಾಂ । ರಾಜಂ ರಾಜ್ಯಂ ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಸ್ವರಾಜಂ ಚ ಗಮೇಮ । ಉದ್ದಿಶಃ ಊರ್ಧ್ವಾ ದಿಶಃ ಅವಾನ್ತರ ದಿಶಾಶ್ಚ ಕಲ್ಪನ್ತಾಮಿತಿ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಸೋಮದೇವತೆಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ನಮ್ಮದನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಊರ್ಧ್ವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವರಾಜ್ಯವಾದ ಆತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸೋಣ ॥ ಸಾ. ೬೪-೬೫ ॥

॥ ದಶ ಪಞ್ಚಮಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೫ ॥

॥ ತ್ರಿಷನ್ಧಿ ಬೃಹತ್ಸಾಮ ರಥನ್ತರಮ್ ವಾಮದೇವ್ಯಮ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪಥ್ಯಾಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೨ ೧
೩೮.೧. ಔಹೋಽಇತ್ವಮಿನ್ದ್ರಪ್ರತೂರ್ತಿಷೂಽ೩ವಿ ॥ ಅಭಾಇವಾಇಶ್ವಾಃ ।
೨ ೩ ೫ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧
ಆಸಿಸ್ವಾಽ೨೩ಳದ್ಧಾಃ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಆಶಸ್ತಿಹಾಜನಿತಾವೃ । ತ್ರತೂಽ೨೩
೨ ೧ ೦ ೨^ ೩ ೦ ೨ ೧
ರಸಾಇ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ತುವಾಽ೨೩ನ್ಮೂರ್ತಿಯಾ ॥ ತರೌಹೋಽ೩ । ಹಿಂ
— ೧ ^ ೨
ಮ್ಮಾಽ೨ ॥ ಷ್ಯಾಽ೨ತೋಽ೩೫ಹಾಇ ॥

ದೀ - ೭ / ಪ - ೯ / ಮಾ - ೮ / ಧ್ಯು // ೧೧.೬೬ //

ಈ ೬೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ತ್ವಮಿನ್ದ್ರಪ್ರತೂರ್ತಿಷು ೩೧೧ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ॥ ಔಹೋಽಇತ್ವಮಿನ್ದ್ರ । ಋಷಿಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ । ತ್ರಯಾಣಾಂ ಸಾಮ್ನಾಂ ಸನ್ಧಾನಂ ಅತ್ರ ಇತಿತ್ರಿಷನ್ಧಿಃ ॥ ಔಹೋಽಇತ್ವಮಿನ್ದ್ರಪ್ರತೂರ್ತಿಷೂಽ೩ವಿ । ಅಭಾಇವಾಇಶ್ವಾಃ । ಆಸಿಸ್ವಾಽ೨೩ಳದ್ಧಾಃ ॥ ಇತಿ ಬಾರ್ಹತ ರೂಪಮ್ ॥ ಆಶಸ್ತಿಹಾಜನಿತಾವೃ । ತ್ರತೂಽ೨೩ರಸಾಇ ॥ ಇತಿ ರಾಥನ್ತರಂ ರೂಪಮ್ ॥ ತುವಾಽ೨೩ನ್ಮೂರ್ತಿಯಾ ॥ ತರೌಹೋಽ೩ । ಹಿಮ್ಮಾಽ೨ ॥ ಷ್ಯಾಽ೨ತೋಽ೩೫ಹಾಇ ॥ ಇತಿ ವಾಮದೇವ್ಯ ಗೀತಿಃ ॥ ಸಾ ೬೬॥

॥ ಯಜ್ಞಸಾರಥಿಃ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧ ೨ ೦ ೧ — ೧
೩೯.೧. ಏಬಾಣ್ಮಾ ॥ ಹಾಜ್ಅಸಿಸೂಽ೨ರಿಯಾ । ಇಡಾ । ಬ್ಯಾ ।
೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ — ೧
ಹಾಉವಾ । ಆಥಾ ॥ ಬಾಡಾ ॥ ದಿತ್ಯಮಹಾಽ೨೮\ಅಸಾಇ ।
೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧೦
ಇಡಾ । ಹರಿಃ । ಹಾಉವಾ । ಆಥಾ ॥ ಮಾಹಃ ॥ ತೇಸತೋ
೦ — ೧ ೨ ೧
ಮಹಿಮಾಪನಾಽ೨ಇಷ್ಟಮಾ । ಇಡಾ । ಮತಿಃ । ಹಾಉವಾ । ಆ
೨ ೧ ೨ ೦ ೧ — ೧ ೧೧೧
ಥಾ ॥ ಮಾಹ್ನಾ ॥ದೇವಮಹಾಽ೨೮\ಅಸಾಇ ॥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೫ । ಪ - ೨೧ । ಮಾ - ೧೨ । ಪಾ ॥ ೧೨.೬೭ ॥

ಈ ೬೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಬಣ್ಮಹಾ೮\ಅಸಿಸೂರ್ಯ ೨೭೬ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಇಡಾ ಹರಿಃ ಮತಿಃ ಭಗವನ್ ಸೂರ್ಯ ಏವ ॥ ಬುದ್ಧಿಯು ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನೇ ಆಗಿದೆ. ॥ ಸಾ೬೭ ॥

ಋಕ್ - ೫೯೧

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ಏಕಪಾಜ್ಜಗತೀ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ಇಮಂ ವೃಷಣಂ ಕೃಣುತೈಕಮಿನ್ಮಾಮ್ ॥ ೬-೫೯೧ ॥

೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦
ಇಮಮ್-ವೃಷಣಮ್-ಕೃಣುತ-ಏಕಮ್-ಇತ್-ಮಾಮ್ ॥

॥ ವೃಷಾಪ್ರಜಾಪತಿರೇಕಪದಾ । ತ್ರಿಷ್ಟುಬ್ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

೩ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೧ ೩
೪೦.೧. ಇಮಾಓವಾ । ೩ ॥ ಇಮಾಽ೩ । ಓಇ । ೨-೨ । ಇ
೨ ೧ ೫ ೩ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೧
ಮಾಽ೩ । ಓಽ೨೩೪ವಾ ॥ ವೃಷಾಓವಾ । ೩ । ವೃಷಾಽ೩ । ಓ

೩ ೨ ೧ ೫ ೩ ೨೦ ೩ ೦ ೦೨೦
ಇ । ೨–೨ । ವೃಷಾಽ೩ । ಓಽ೨೩೪ವಾ । ಣಂಕೃಣಾವತಾ । ಏಕಾ
೩೦ ೦ ೨ ೧ ೩೦ ೨ ೧
ಓವಾ । ೩ । ಏಕಾಽ೩ । ಓಇ । ೨–೨ ॥ ಏಕಾಽ೩ । ಓಽ೨೩೪
೫ ೨ ೩ ೧೧೧
ವಾ ॥ ಇನ್ಮಾಽ೨೩೪೫ಮ್ ॥

ದೀ – ೩೫ । ಪ – ೨೯ । ಮಾ – ೧೬ । ಭೂ ॥ ೧೩.೬೮ ॥

ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಮೃಚಿ ಪ್ರಕೃತಾಃ ಹೇ ಮಿತ್ರಾದಯೋ ದೇವಾಃ ಯೂಯಮ್ **ಏಕಮ್** ಅದ್ವಿತೀಯಂ ದಾನಕರ್ಮಣಿ **ಇಮಂ** ಸೋಮಂ **ವೃಷಣಂ** ಕಾಮಾನಾಮಭಿವರ್ಷಕಂ । **ಕೃಣುತ** । ಕುರುತ । **ಇಮಾಂ** ಕ್ರಿಯಾಂ ಫಲಾಭಿವರ್ಷಿಕಾಂ ಕುರುತ ।

ಏಕಮ್ ದಾನಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯರಾದ **ಇಮಂ** ಈ ಸೋಮನನ್ನು **ವೃಷಣಂ** ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಮಳೆಗರೆಯುವಂತೆ **ಕೃಣುತ** ಮಾಡಿರಿ **ಇಮಾಂ** ಈ ಫಲಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಾನು ಈ ಫಲವನ್ನು ಅನ್ಯರಿಗೂ ಹಂಚುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಈ ಹಿಂದಿನ ಮನ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಿರುವ ಮಿತ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೇ ನೀವು ದಾನ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯರಾಗಿರುವಿರಿ. ಈ ಸೋಮನನ್ನು ಕಾಮನೆಗಳ ಮಳೆಗರೆಯುವವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ನಾನು ಈ ಫಲವನ್ನು ಅನ್ಯರಿಗೂ ಹಂಚುವಂತೆ ಮಾಡಿ.

ವದಾನ್ಯನಿಂ ಕಾಮಿತಕ್ಕೆ ಸರ್ವದಾ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಹೇ ದೇವ ಇಮಂ ವೃಷಣಂ ಇನ್ದ್ರಂ ಮಾಞ್ಚ ಏವಮೇವ ಕೃಣುತ । ಏತತ್ಸಾಯುಜ್ಯ ಗಮನಂ ಮೇ ಭವೇದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಭಗವಂತನೇ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಮಳೆಗರೆಯುವ ಇನ್ದ್ರನೊಂದಿಗೆ ನಾನೂ ಸೇರಿ ಇರುವಂತಹ ಸಾಯುಜ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನನುಗ್ರಹಿಸು । ಸಾಮ ೬೮ ॥

೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಏ ಕ ಮ್–ಸಮ್–ಐರಯತ್–ವೃಧೇ–ಏ ಕ ಮ್–ಸಮ್–ಐ
೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩
ರಯತ್–ಮಹೇ–ಏ ಕ ಃ–ವೃಷಾ–ವಿ–ರಾಜತಿ ॥ ಸಾ ೬೯ ॥

॥ ಏಕವೃಷಮ್ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿರುಷ್ಣಿಗಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦

೪೧.೧. ಹಾಹಿಮ್ । ೩ । ಯೋವಾ । ೩ । ಯೋವಾಹಾಇ । ೩ ।

೧ ೦೨೧೨೧ ೨೦ ೧೦೨ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೦

ಯಏಕಇದ್ವಿದಯತೇ । ಏಕಜ್ಸಮ್ಮೈರಯದ್ವೃಧೇ ॥ ವಸುಮರ್ತ್ಯಾ

೨ ೦ ೧ ೨೦ ೧೦೨ ೧ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨

ಯದಾಶುಷೇ । ಏಕಜ್ಸಮ್ಮೈರಯನ್ಮಹೇ ॥ ಈಶಾನೋಅಪ್ರತಿ

೧೦೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦

ಷ್ಕುತಃ । ಏಕೋವೃಷಾವಿರಾಜತಿ ॥ ಇನ್ದ್ರೋಅಂಗಹಾಹಿಮ್ । ೩ ।

೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ನ ೨

ಯೋವಾ । ೩ । ಯೋವಾಹಾಇ । ೨ ॥ ಯೋವಾಽ೩ಹಾಉ ।

೧೧೧

ವಾಽ೩ । ಈಽ ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೫೯ । ಪ – ೨೭ । ಮಾ – ೧೭ । ಫ್ರೇ ॥ ೧೪.೬೯ ॥

ಈ ೬೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಯ ಏಕ ಇದ್ವಿದಯತೇ ೩೮೯ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಏಕಮಿನ್ದ್ರಂ ವೃಧೇ ವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಮಹೇ ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮೈರಯತ್ ಸ್ತುತ್ಯಾ ಪ್ರವರ್ತಯತಿ । ಯತಃ ಏಕ ಏವ ವೃಷಾ ವಿರಾಜತಿ ಸ್ವ ಮಹಿಮಾ ॥ ಸಾಮ ೬೯ ॥

ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯವಂತನಾದ ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯನಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಪಠಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಏಕ ಮೇವ ಬಲಶಾಲಿಯೂ ವೀರ್ಯವಂತನೂ ಜೀವಾಂಕುರನೂ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ॥ ಸಾ ೬೯ ॥

॥ ವಿದ್ರಥಮ್ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಕಕುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೦

೪೨.೧. ಹೋವಾಹಾಇ । ಯೋನಃ ॥ ಹೋವಾಹಾಇ । ೩ । ಔ

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೦

ಹೋವಾಹಾಇ । ೩ । ಇದಾಮೇ । ೨ । ಪುರಾಪಿ । ಹೋವಾ

೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧
ಹಾಇ । ಇ । ಔಹೋವಾಹಾಇ । ಇ । ಪ್ರವಾಏ । ಸ್ಯಆಏ । ನಿನಾ
೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨
ಏ । ಹೋವಾಹಾಇ । ಇ । ಔಹೋವಾಹಾಇ । ಇ । ಯತಾಮೇ ।
೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨
ಉವಾಏ । ಸ್ತುಷಾಏ ॥ ಹೋವಾಹಾಇ । ಇ । ಔಹೋವಾಹಾಇ ।
೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦
ಇ । ಸಖಾಏ । ಯಆಏ । ದ್ರಮೂಏ । ತಯಾಏ । ಹೋವಾಹಾ
೦ ೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧೦ ನ ೨
ಇ । ಇ । ಔಹೋವಾಹಾಇ । ೨ ॥ ಔಹೋವಾಽಇಹಾಉ । ವಾಽಇ ॥
೧ ೨ ೧ ೧ ೧ ೧
ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಬೃಹನ್ನಮಾಽ೨ಇಳಇಃ ॥

ದೀ – ೮೯ । ಪ – ೪೭ । ಮಾ – ೪೬ । ಥೂ ॥ ೧೫.೭೦ ॥

ಈ ೭೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಯೋನ ಇದಮಿದಂ ಪುರಾ ೪೦೦ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಹೋವಾ ಹಾಇ ಬೃಹನ್ನಮಃ ಮಹಾನ್ನಮಸ್ಕಾರಃ ಇನ್ದ್ರಾಯಾಸ್ತು । ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಸಲ್ಲಲಿ ॥ ಸಾಮ ೭೦ ॥

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಹುವೇ–ವಿರಾಜಮ್–ವಿ–ರಾ ಜ ಮ್–ಸ್ವರಾಜಮ್–ಸ್ವ–ರಾ ಜ ಮ್–
೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩
ಮಹತ್–ಸಾಮ–ಆಜೀಜನೇ–ಮಹತ್–ಭದ್ರಮ್–ಅಜೀಜನೇ–ಅಭ್ರಾತೃವ್ಯಮ್–ಅ –ಭ್ರಾತೃ
೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
ವ್ಯಮ್–ಅಜೀ–ಜನೇ–ಅಭಿಭೂಃ–ಅಭಿ–ಭೂಃ–ಅಸಿ–ರಾ–ವ್ರ–ರೇ ॥ ೭೧ ॥

॥ ಅಭ್ರಾತೃವ್ಯಮ್ ಭ್ರಾತೃವ್ಯಮ್ವಾ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಕಕುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
೪೩.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹುವೇವಿರಾಜಂ ಸ್ವರಾಜಮ್ । ಇ ।
೦ ೩೦ ೦ ೨ ೧ ೫ ೨ ೧
ಹಾಓವಾ । ಇ । ಹಾಽಇಓಽ೨ಇಳವಾ । ೨ । ಹಾಉವಾ । ಮಹ

೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦

ತ್ವಾಮಅಜೀಜನೇ । ಅಭ್ರಾತೃವ್ಯೋಽಅನಾತ್ವಮ್ ॥ ಮಹದ್ಭದ್ರಮಜೀ

೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೦ ೧ ೨೦ ೦

ಜನೇ । ಅನಾಪಿರಿನ್ದ್ರಜನುಷಾಸನಾದ ॥ ಸ್ಯಭ್ರಾತೃವ್ಯಮಜೀಜನೇ ।

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ಯುಧೇದಾಪಿತ್ವಮಿಚ್ಛಸೇ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹುವೇವಿರಾ

೧ ೨ ೦ ೩೦ ೦ ೨ ೧ ೫

ಜಂ\ಸ್ವರಾಜಮ್ । ಇ । ಹಾಓವಾ । ಇ । ಹಾಽಇಓಽ೨ಇಳಾ ।

೨ ೨ ೨ ೧೦ ೩ ೧ ೧ ೧

೨ । ಹಾಉವಾಽಇ ॥ ಏಽಇ । ಅಭಿಭೂರಸೀಽ೨ಇಳಾ ॥

ದೀ - ೫೪ । ಪ - ೨೮ । ಮಾ - ೨೭ । ದೇ ॥ ೧೬.೭೧ ॥

ಈ ೭೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಭ್ರಾತೃವ್ಯೋ ಅನಾತ್ವಂ ೩೯೯ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಹುವೇ ವಿರಾಜಮ್ ಸ್ವರಾಜಮ್ । ಇನ್ದ್ರಮ್ ಹುವೇ ಆಹ್ವ ಯಾಮಿ । ಮಹತ್ ಸಾಮ ಮಹತೀ ಸ್ತುತಿಂ ಅಜೀಜನೇ ಜನಯಾಮಿ । ಮಹದ್ಭದ್ರಮ್ ಅಜೀಜನೇ ಜನಯಾಮಿ । ಯದುತ ಅಭ್ರಾತೃವ್ಯಮ್ ಅಶತ್ರುಂ ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಾ ಅಜೀಜನೇ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿನಾ ವ್ಯನಜ್ಮೀತಿ ಯತಸ್ತ್ವಮಿನ್ದ್ರ ಅಭಿ ಭೂರಸಿ ಅಭಿ ಭವಿತಾ ಸರ್ವಸ್ಯಾಸಿ ॥ ಸಾ ೭೧ ॥

ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನೂ ಶತ್ರುರಹಿತನೂ ವಿರಾಟ್‌ಪುರುಷನೂ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಯುತನೂ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಹ್ವಾನಿಸಿ ಮಹಾ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತ ಸಾಮಗಾನಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ ॥ ಸಾಮ ೭೧ ॥

॥ ರೈವತೇ ದ್ವೇ ॥ ದ್ವಯೋಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧೦ U

೪೪.೧. ಹಾಉರೇವಾ ॥ ತೀರ್ನಾಃ । ಇಹಾ । ಸಧಮಾದಾಽ೨ ।

೨ ೨ ೫ ೨ — ೧

ಹಾಽಇ೧ಉವಾಽ೨ಇ ॥ ಈಽಇಳಾಡಾ ॥ ಇನ್ದ್ರಾಽ೨ಇಸನ್ತು ॥ ಇಹಾ ।

೨ ೧ ೦ U ೨ ೫ ೨

ತುವಿವಾಜಾಽ೨ಃ । ಹಾಽಇ೧ಉವಾಽ೨ಇ ॥ ಈಽಇಳಾಡಾ ॥ ಕ್ಷುಮಾ

— ೦ ೧ ೨೧ ೦ ೮

ಽ೨ನ್ತೋೕಯಾ ॥ ಇಹಾ । ಭಿರ್ಮದೇಮಾಽ೨ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ

೨ ೫

೨೩ ॥ ಈಽ೩ಳಡಾ ॥ *ದೀ – ೫ । ಪ – ೧೬ । ಮಾ – ೭ । ಪೇ ॥ ೧೭.೭೨ ॥*

೧ ೨ — ೧ ೨೦ ೦ ೧

ಳಳ.೨. ರಾ ॥ ವತಾಽ೨ಇಃ । ನಾಃ । ಇಹಾ । ಔಹೌಹೋೕ । ಇಡಾ ।

೨ — ೦ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨

ಸಧಾಽ೨ । ಮಾದಾಇ । ಇಹಾ । ಔಹೌಹೋೕ । ಇಡಾ ॥ ಇನ್ದ್ರಾ

— ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ —

ಽ೨ಇ । ಸನ್ತೂ । ಇಹಾ । ಔಹೌಹೋೕ । ಇಡಾ ॥ ತುವಾಽ೨ಇ ।

೦ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ — ೦

ವಾಜಾಃ । ಇಹಾ । ಔಹೌಹೋೕ । ಇಡಾ ॥ ಕ್ಷುಮಾಽ೨ । ತೋೕ

೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ — ೦ ೧

ಯಾ । ಇಹಾ । ಔಹೌಹೋೕ । ಇಡಾ ॥ ಭಿರ್ಮ್ಮಾಽ೨ । ದೇಮಾ ।

೨೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೧ ೧

ಇಹಾ । ಔಹೌಹೋೕ । ಇಡಾ ॥ ಏರಾ । ಏಬ್ಯಾ । ಏರೇಽ ೨೩ಳ

೧

೫ ॥ *ದೀ – ೧೯ । ಪ – ೩೪ । ಮಾ – ೭ । ಧೇ ॥ ೧೮.೭೩ ॥*

ಈ ೭೨ ಮತ್ತು ೭೩ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ರೇವತೀರ್ನಸಧಮಾದ ೧೫೩ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋೕಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರ ಏವ ಭಗವಾನ್ ಇಡಾ ಅನ್ನಮ್ ॥

ಋಕ್ – ೫೯೨–೯೩

॥ ಅಮಹೀಯುರಾಙ್ಗಿರಸಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಪವಮಾನಸ್ತೋಮಃ ॥

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨

ಸ ನ ಇನ್ದ್ರಾಯ ಯಜ್ಯವೇ ವರುಣಾಯ ಮರುದ್ಭ್ಯಃ ।

೩ ೧ ೨೦

ವರಿವೋವಿತ್ಪರಿ ಸ್ರವ ॥ ೭–೫೯೨ ॥

೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩
ಸಃ–ನಃ–ಇನ್ದ್ರಾಯ–ಯಜ್ಯವೇ । ವರುಣಾಯ–ಮರುದ್ಭ್ಯಃ ॥ ವರಿವೋವಿತ್–ವ
೨ ೧ ೨ರ ೩
ರಿವಃ–ವಿತ್–ಪರಿ–ಸ್ರವ ॥ ೭–೫೯೨ ॥

॥ ಅಮಹೀಯುರಾಙ್ಗಿರಸಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಪವಮಾನಸ್ಸೋಮಃ ॥

೩ ೧ ೨ರ ೩ ೨ಉ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಏನಾ ವಿಶ್ವಾನ್ಯರ್ಯ ಆ ದ್ಯುಮ್ನಾನಿ ಮಾನುಷಾಣಾಮ್ ।
೧ ೨
ಸಿಷಾಸನ್ತೋವನಾಮಹೇ ॥ ೮–೫೯೩ ॥

೩ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ
ಏನಾ–ವಿಶ್ವಾನಿ–ಅರ್ಯಃ–ಆ । ದ್ಯುಮ್ನಾನಿ–ಮಾನುಷಾಣಾಮ್ ॥ ಸಿಷಾಸನ್ತಃ–
೩
ವನಾಮಹೇ ॥ ೮–೫೯೩ ॥

॥ ಶಾಕ್ವರವರ್ಣಮ್ ॥ ಶಾಕ್ವರವರ್ಣೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೋಮಃ ॥

೪೫–೪೭. ೧. ಏಊೂಚ್ಛಾ ॥ ತೇಜಾತಮನ್ಧಸೋದಿವಿಸದ್ಭೂಮಿ
ಯಾಽ೨ದದಾಇ । ಇಡಾ । ಉಗ್ರಂ ಶರ್ಮಮಹಾಽ೧ಇಶ್ರಾಽ೩ವಾಃ ॥
ಶ್ರೀ ॥ ಸಾನಃ ॥ ಇನ್ದ್ರಾಯಯಜ್ಯವೇವರುಣಾಯಮರೂಽ೨ದ್ಭಿಯಾಃ ।
ಇಡಾ । ವರಿವೋವಿತ್ಪರಾಽ೧ಇಸ್ರಾಽ೩ವಾ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಆಇನಾ । ವಿ
ಶ್ವಾನ್ಯರ್ಯಆದ್ಯುಮ್ನಾನಿಮಾನುಷಾಽ೨ಣಾಮ್ । ಇಡಾ ॥ ಸಿಷಾಸ
ನ್ತೋವನಾಽ೨೩ಹೋಇ ॥ ಮಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥ
ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೧೪ । ಪ – ೧೪ । ಮಾ – ೧೩ । ಧಿ ॥ ೧೯.೭೪ ॥*

ಈ ೭೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಉಚ್ಚಾ ತೇಜಾತಮನ್ದಸಃ ೪೬೭ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಸನ ಇನ್ದ್ರಾಯ ೫೭೨ನೆಯ ಋಕ್ ಏನಾ ವಿಶ್ವಾ ೫೭೩ನೆಯ ಋಕ್ ಹೀಗೆ ಮೂರು ಋಕ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಹೇ ಸೋಮ ಸಃ **ವರಿವೋವಿತ್** ಧನಸ್ಯ ಲಮ್ಭಕಸ್ತ್ವಂ ನಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಯಜ್ಯವೇ ಯಷ್ಟವ್ಯಾಯ ಇನ್ದ್ರಾಯ **ವರುಣಾಯ ಮರುದ್ಭ್ಯಶ್ಚ ಪರಿಸ್ರವ** ಧಾರಯಾ ಕ್ಷರ ॥ ೫೭೨ ॥

ಸಃ ವರಿವೋವಿತ್ ಅಭೀಷ್ಟ ಧನಸಂಪದ್ಭರಿತನಾದ ಸೋಮದೇವನೇ **ನಃ ಯಜ್ಯವೇ** ನಾವು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿಯೂ **ಇನ್ದ್ರಾಯ** ಇನ್ದ್ರನನ್ನು ಮುದಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ **ವರುಣಾಯ** ಮೇಘವರ್ಷಕನಾದ ವರುಣನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ **ಮರುದ್ಭ್ಯಶ್ಚ** ಮರುತ್ತುಗಳ ತೃಪ್ತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ **ಪರಿ ಸ್ರವ** ಧಾರಾರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸು.

ಧನ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದಿರುವ ಸೋಮದೇವನೇ ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಇನ್ದ್ರ ವರುಣ ಮರುತ್ತುಗಳ ತೃಪ್ತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಧಾರಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸು ॥ ೫೭೨ ॥

ಸಿರಿಯ ಬಲ್ಲುಳ್ಳ ಸೋಮನೇ ! ನಮ್ಮ ನೋಂಪಿ–
–ಯಪ್ಪ ಜನ್ನಕೆಂದೊಲ್ದು ನೀಂ ಬಂದು ಪರಸಯ್ !
ಅಂತೆಯೇ ಇಂದ್ರವರುಣಾದ್ಯರಳ್ತಿಗಾಗಯ್ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಸಃ ನಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಇನ್ದ್ರಾಯ **ಯಜ್ಯವೇ** ಯಷ್ಟವ್ಯಾಯ ತಥಾ **ವರುಣಾಯ ಮರುದ್ಭ್ಯಶ್ಚ** ತ್ವಂ **ವರಿವೋವಿತ್** ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಸ್ಯ ರಸಸ್ಯ ವೇತ್ತಾ ಪರಿಸ್ರವ । **ಏನಾ** ಅನೇನ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿನಾ **ವಿಶ್ವಾನಿ** ಸರ್ವಾಣಿ **ದ್ಯುಮ್ನಾನಿ** ಅನ್ನಾನಿ ಮಾನುಷಾಣಾಂ ಅನುಭೋಗ್ಯಾನಿ ಸಿಷಾಸನ್ತಃ ಸೇವಮಾನಾಃ **ವನಾಮಹೇ** ಯಾಚಾಮಹೇ । ಸಾ ೭೪ ॥

ಇನ್ದ್ರ ವರುಣ ಮರುತ್ತುಗಳ ಕುರಿತು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಸಜ್ಞನಾದ ನೀನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಆನಂದರಸವು ಸೋಮರಸವು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಅನ್ನ ಸಂಕೇತವಾದ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಬೇಡುತ್ತೇವೆ. ॥ ಸಾಮ ೭೪ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಏನಾ ಏನೇನಾನ್ನೇನ ಸೋಮೇನ **ಮಾನುಷಾಣಾಂ** ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ **ವಿಶ್ವಾನಿ** **ದ್ಯುಮ್ನಾನಿ** ಅನ್ನಾನಿ **ಅರ್ಯಃ** ಅಭಿಗಚ್ಛನ್ತಃ **ಸಿಷಾಸನ್ತಃ** ಸಂಭೋಕ್ತುಮಿಚ್ಛನ್ತಶ್ಚ ವಯಂ **ವನಾಮಹೇ** ಭಜಾಮಹೇ ॥ ೫೩ ॥

ಏನಾ ಈ ಸೋಮದೇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ **ಮಾನುಷಾಣಾಂ** ಮನನ ಶೀಲರಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದುದೂ **ದ್ಯುಮ್ನಾನಿ** ಪ್ರಕಾಶಕರವಾದದೂ ಶೋಭಾಯ ಮಾನವಾದುದೂ ಯಶಸ್ಕರವಾದುದೂ ಆದ **ವಿಶ್ವಾನಿ** ಅನ್ನ ಧನ ಸಂಕೇತವಾದ ಸಮಸ್ತಭೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ **ಸಿಷಾಸನ್ತಃ** ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೂ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಹಂಚಲಾಶಿಸುತ್ತಲೂ **ಅರ್ಯಃ** ಅರ್ಯಮ್ ವಿಭಕ್ತಿವ್ಯತ್ಯಯಃ – ಅರ್ಯಃ ಸ್ವಾಮಿವೈಶ್ಯಯೋಃ । ಅಷ್ಟಾ ೩–೧–೧೦೩ । ಒಡೆಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನ ಸಂಗವನ್ನು **ವನಾಮಹೇ** ಬೇಡುತ್ತೇವೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಸೋಮದೇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾದ ಶೋಭಾಯ ಮಾನವಾದ ಯಶಸ್ಕರವಾದ ಅನ್ನಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಹಂಚುತ್ತಾ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನ ಸಂಗ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಆನಂದವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೇವೆ.

ಸೋಮನೊಲ್ಮೆಯಿಂ ಮನುಜರ್ಗೆ ಸೇಮಮಪ್ಪ
ರಮ್ಯಕೀರ್ತಿಪ್ರದಾನ್ನಾದಿಸಕಲಭೋಗಂ ।
ಸಂದು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತನ್ಯರ್ಗಮೆಸೆವೆವಲ್ತೆ ॥

॥ ನಿತ್ಯವತ್ಸಾಃ ನಿತ್ಯವತ್ಸಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿರತ್ಯಷ್ಟಿಸ್ಸೋಮಃ ॥

೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
೪೮.೧. ಏಆಯಾ॥ ರುಚಾಹರಿಣ್ಯಾಪುನಾನೋವಿಶ್ವಾದ್ವೇಷಾ೮\ಸಿ
— ೧ ೦ ೦ ೨ ೨
ತರತಿಸಯೂಽ೨ಗ್ವಭಾಇಃ । ಇಡಾ । ಸೂರೋನಸಯೂಽ೧ಗ್ವಾ
೨ ೧ ೨ ೧ — ೧ ೨
೩ಭೀಃ ॥ ಧಾರಾ ॥ ಪೃಷ್ಠಸ್ಯರೋಽ೨ಚತಾಇ । ಇಡಾ ॥ ಧಾರಾ ।
೧ — ೧ ೨ ೧ —
ಪೃಷ್ಠಸ್ಯರೋಽ೨ಚತಾಇ । ಅಥಾ ॥ ಧಾರಾ । ಪೃಷ್ಠಸ್ಯರೋಽ೨ಚ
೧ ೦ ೦ ೨ ೨ ೨ ೧೦
ತಾಇ । ಇಡಾ । ಪುನಾನೋಅರುಷೋಽ೧ಹಾಽ೩ರೀಃ । ವಿಶ್ವಾ

೦ ೦ ೦ ೨ ೪ ೫ ೨೧೦ ೦
ಯದ್ರೊಪಾಪರಿಯಾಸಿಯಾಽ೩ । ಕ್ವಾಭೀಃ । ಸಪ್ತಾಸ್ಯೇಭಿರಾಽ೨೩
೧ ೨ ೧ ೧ ೧೧೧
ಹೋ । ಕ್ವಾಭಿರಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೭ । ಪ – ೧೯ । ಮಾ – ೧೨ । ಝ್ರೂ ॥ ೨೦.೭೫ ॥

ಈ ೭೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಯಾರುಚಾಹರಿಣ್ಯ ೪೬೩ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ ಇಡಾ ಅನ್ನಂ ಅಥೇತಿ – ಚನ್ದ್ರಮಸಾ ಅಧಿಷ್ಠಿತಮಿತಿ ಪಾಠಾನ್ತರಂ–ಚನ್ದ್ರಮಸೇತಿ ಅಧಿತಿಷ್ಠತು ॥ ಸಾಮ ೭೫ ॥ ಓಷಧಿಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ ಭಗವಂತನಾದ ಚನ್ದ್ರನೇ ಅನ್ನದ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವಾಗಿದ್ದಾನೆ । ಸಾಮ ೭೫ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಚ ರಥನ್ತರಮ್ । ವಸಿಷ್ಠೋ ಬೃಹತೀಶಾನರುದ್ರೌ ॥

೨ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೦
೪೯.೧. ಆಭಿತ್ವಾಶೂರನೋನುಮೋವಾ ॥ ಆದುಗ್ಧಾಇವಧೇನವ
೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧
ಈಶಾನಮಸ್ಯಜಗತಃ । ಸುವಾಽ೨೩ರ್ದೃಶಾಮ್ ॥ ಆಇಶಾನಮಾ
೪ ೧ ೦ ೦ ೫ ೫
ಽ೨೩ ಇನ್ದ್ರಾಽ೩ ॥ ತಾಸ್ಥೂಽ೨೩೪ಷಾ । ಓವಾಽ೬ । ಹಾಉವಾ ॥
೧
ಅಸ್ ॥ *ದೀ – ೧೦ । ಪ – ೮ । ಮಾ – ೮ । ಬೈ ॥ ೨೧.೭೬ ॥*

ಈ ೭೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಭಿತ್ವಾಶೂರನೋನುಮಃ ೨೩೩ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಜಮದಗ್ನೇಶ್ಚ ಸಪ್ತಹಮ್ ॥ ಜಮದಗ್ನಿರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೩ ೨ ೧ ೨ ^ ೦ ೧ ೨೦ ೧೦
೫೦.೧. ಅಯಂವಾಯಾಉ । ೩ । ತ್ವಾಮಿದ್ಧಾಇ । ಹಾವಾಮ
೨೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧
ಹಾಇ। ೩ । ಸಾತೌವಾಜಾ । ಸ್ಯಾಕಾರವಾಃ । ೩ ॥ ತ್ವಾಂವೃತ್ರಾಇ ।
೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧
ಷೂಇನ್ದ್ರಸಾತ್ । ಪಾತಿಂನರಾಃ । ೩ । ತ್ವಾಂಕಾಷ್ಠಾ । ಸೂಅ

೩ ೨ ೧ ೨ ^ ೩ ೨ ೧ ^
ರ್ವತಾಃ । ೩ । ಅಯಂವಾಯಾಉ । ೨ । ಅಯಮ್ । ವಾ೭೨ ।
೩ ೫೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧
ಯಾ೭೨೩೪। ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ತ್ರಿವೃತಂಪ್ರವೃತಮ್ । ೨-೨ ।
೨೦ ೧ ೨ ೧ ೧೧೧
ಏ । ತ್ರಿವೃತಂಪ್ರವೃತಾ೭೨೩೪೫ಮ್ ॥

ದೀ - ೩೧ / ಪ - ೩೨ / ಮಾ - ೨೮ / ಖೈ ॥ ೨೨.೭೭ ॥

ಈ ೭೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ತ್ವಾಮಿದ್ಧಿ ಹವಾಮಹೇ ೨೩೪ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಅಯಂ ಅನ್ನಂ ವಾಯೌ ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಾಂ ಇನ್ದ್ರ ಅಹಂ ತ್ರಿವೃತಮ್ ತ್ರಿಷುಸ್ಥಾನೇಷು ಯಜ್ಞೇ ಮೇಘೇ ವೃಷ್ಟೌ ಚ ವೃತಂ ಆಶ್ರಿತಂ ಸ್ತೌಮಿ । ಇತಿ ಋಕ್ ಸ್ತೋಭಾರ್ಥಃ ಸಾಮ ೭೭ ॥

ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಯಜ್ಞ ಮೇಘ ವೃಷ್ಟಿಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಆಶ್ರಯಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ವಾಯು ಇನ್ದ್ರರೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ । ಸಾ ೭೭ ॥

॥ ಪಂಚಪವಿಮನ್ತಿ ॥ ಮಹಾಸಾಮಾನಿ ॥ ರುದ್ರಸೂಕ್ತಮ್ ॥ ರುದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
೫೧.೧. ಆಕ್ರನ್ದಯಕುರುಘೋ೭ಷಂಮಹಾನ್ತಜ್‌ಹರೀ೭ಇನ್ದ್ರಸ್ಯಾಭಿಯೋ೭
೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩
ಜಯಾಶೂ।ಮರ್ಮ್ಮಾವಿಧನ್ದದತಾಮನ್ಯೋ೭ಅನ್ಯಜ್‌ಶಲ್ಯಾತ್ಮಾಪತತು
೨ ೩ ೧ ೨
ಶ್ಲೋಕಮಚ್ಛ ॥

॥ ರುದ್ರಸೂಕ್ತಮ್ ॥ ರುದ್ರೋ೭ನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ಉ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
೫೧.೨ ಪ್ರಯಚ್ಛಕ್ರಮರಾವ್ಣೇ೭ಸನತಾಅಭ್ಯವರ್ತ್ತಯತ್ ।
ಉ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಜ್ಯೋ೭ಗಿತ್ತ್ರಿಸ್ರಓಹಾತ್ರೈಶಯಾತ್ರೈಕೇ೭ಶವಚ್ಛಿರಃ ॥

ಸ್ವರಿತಮ್ - ೨ / ಉದಾತ್ತಮ್ - ೨ / ಧಾರಿ - ೧೫ / ಋ - ೨೩ - ೭೮ ॥

೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩೦೧೨ ೧೨೦ ೩ ೨
೫೧.೧. ಆ–ಕ್ರನ್ದಯ–ಕುರು–ಘೋಷಮ್–ಮಹಾನ್ತಮ್ ॥ ಹರೀಇತಿ–ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ–ಅಭಿ–
೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩
ಯೋಜಯ–ಆಶೂಇತಿ ॥ ಮರ್ಮಾವಿಧಮ್–ಮರ್ಮ–ವಿಧಮ್–ದದತಾಮ್–ಅನ್ಯಃ–ಅ
೨ ೩೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧೨೦
ನ್–ಯಃ–ಅನ್ಯಮ್–ಅನ್–ಯಮ್ ॥ ಶಲ್ಯಾತ್ಮಾ–ಶಲ್ಯ–ಆತ್ಮಾ–ಪತತು–ಶ್ಲೋಕಮ್–ಅಚ್ಛ॥
೨ ೩೨ ೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩೧೨ ೩ ೧
೫೧.೨.ಪ್ರ–ಯತ್–ಚಕ್ರಮ್–ಅರಾವ್ಣೇ–ಅ–ರಾವ್ಣೇ ॥ ಸನತ್ಯೈ–ಅಭ್ಯವರ್ತ್ತಯತ್–ಅಭಿ–ಅ
೨೦ ೩೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೨೦
ವರ್ತಯತ್ ॥ ಜ್ಯೋಕ್–ಇತ್–ತಿಸ್ರಃ–ಓಹಾತ್ಯೈ ॥ ಶಯಾತ್ಯೈ–ಕೇಶವತ್–ಶಿರಃ ॥

ಆದ್ಯುದಾತ್ತಮ್–೧೧ / ಅವಗ್ರಹಮ್–೬ / ಪದಮ್–೪೩ / ಕಿ–೨೪–೭೯॥

॥ ಪಂಚ ಪವಿಮನ್ತಿ ಮಹಾಸಾಮಾನಿ । ತತ್ರಪ್ರಥಮಮಿದಮ್ । ಶರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಥಮೋತ್ತಮೇ । ತತ್ರಪ್ರಥಮಮಿದಮ್ । ಅಥಾಪರಮಗ್ನೇರ್ಹರಸೀ ದ್ವೇ ॥ ಶರ್ವಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೧ ೨ ೧ ೦ — ೧ —
೫೧.೩. ಆಕ್ರನ್ದಯೋ೩ವಾ ॥ ಕುರುಘೋ೩ಷಂಮಹಾಽ೨ । ಆನ್ತಾಽ೨
೧ ೦ ೦ ೦ — ೧ — ೦
ಮ್ । ಹರೀ೩ಇನ್ದ್ರಸ್ಯಾಭಿಯೋ೩ಜಯಾಽ೨ । ಆಶೂಽ೨ ॥ ಮರ್ಮಾ
೧ ೦ — ೧ — ೧೦ ೦
ವಿಧಂದದತಾಮನ್ಯೋ೩ಽ೨ । ಆನ್ಯಾಽ೨ಮ್ ॥ ಶಲ್ಯಾತ್ಮಾಪತತು
೦ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೧
ಶ್ಲೋ೩ಕಮಾಽ೨೩। ಆಽ೨ । ಚ್ಛಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋ೩ವಾ ॥ ಅಸ್ ॥

ದೀ – ೧೨ / ಪ – ೧೨ / ಮಾ – ೪ / ಚೇ ॥ ೨೫.೮೦ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇಲ್ಲಿ ೫೧–೧ ಮತ್ತು ೨ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ಆಕ್ರನ್ದಯ ... ಶ್ಲೋಕಮಚ್ಛ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಚ್ಛ ... ಚ್ಛಿರಃ ಎಂಬೆರಡು ಋಕ್‌ಗಳು ಸಾಮವೇದ ಋಕ್ ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪಠಿತವಾಗಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿಲ್ಲವಾದರೂ ಈ ಎರಡು ಋಕ್‌ಗಳೂ ಸಾಮವೇದ ಸಾಮಗಾನ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲೇ ಸಂಹಿತೆಯ ೫೯೩ ಋಕ್ ಸಂಬಂಧಿತ ಗಾನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ೭೮ ಸಂಖ್ಯೆಯಡಿ ಪಠಿತವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಶ್ರಮಿಗಳು ಈ ಋಕ್ ಪದ ಗಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೫೧–೨ ಸಂಖ್ಯೆಯಡಿ ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಋಕ್‌ಗಳ ಪದ ಪಾಠಗಳಿವೆ. ಈ ಪದಪಾಠಗಳು ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕ ಪದಪಾಠಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಾಮಗಾನ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲೇ ಮೇಲಿನ ಋಕ್‌ಗಳ ನಂತರ ೭೯ರ ಸಂಖ್ಯೆಯಡಿ ಇವೆ. ಇವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಹ ೫೧–೩, ೫೧–೪, ೫೧–೫, ೫೧–೬ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಗಾನಗಳು ಆರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ೮೦, ೮೧, ೮೨, ೮೩

ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಸಾಯಣರ ಭಾಷ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಶೋಭಾಕರಭಟ್ಟವಿರಚಿತ ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಆಕ್ರನ್ದಯ ಪಂಚಮಹಾಸಾಮಾನಿ ಪವಿಮನ್ತಿ ವಜ್ರವನ್ತೀವ ದುಷ್ಟ ನಿವರ್ತಕತ್ವಾತ್ । ಅತಏವ ಏಷಾಂ ಮಹತ್ವಮ್ । ಶರ್ವ ಋಷಿಃ ಪ್ರಥಮೋತ್ತಮಯೋಃ । ರುದ್ರಃ ಮಧ್ಯಾನಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ । ಶ್ರುಣಾತೀತಿಶರ್ವಃ ರುದ್ರ ಏವ । ಏವಮೇವ ಆರ್ಷೇಯ ಬ್ರಾ ೬-೧-೬-೧೩ ಅಗ್ನೇರ್ಹರಸೀ ದ್ವೇ । ಕ್ಷುರಸ್ಯ ಹರಸೀ ದ್ವೇ ಇತಿ । ಅಥಾಪರಂ ಅಗ್ನೇರ್ಹರಸೀರಾದ್ಯಯೋಃ । ಕ್ಷುರೋ ಅಪರೋಯರ್ಹರಸೀ । ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ಪಂಚಮಸ್ಯ ಹರಸಃ । ಪ್ರಯಚ್ಛಮಿತಿ ಯತ್ತ್ರಿಕಂ ತತ್ರಾದ್ಯೆ ಸಾಮನೀ ಹರಸೀ । ಲೋಕಾನಾಂ ಶಾನ್ತಿಸ್ತೃತೀಯಂ ಇತಿ ನಾಮ ವಿಕಲ್ಪಃ ।

ಪರ್ಜನ್ಯೇ ಮಹಚ್ಛಬ್ದಕಾರಿತ್ವೇನ ರವಣಾದ್ರುದ್ರರೂಪೋ ದೇವತಾ । ವಿದ್ಯುದಧಿಷ್ಠಾತೃತ್ವೇನ ಅಗ್ನಿರೂಪೋ ವಾ ತಸ್ಯೋಚ್ಯತೇ । ಭಗವಾನ್ ಪರ್ಜನ್ಯ ಪಿಶಾಚಾದಿಕಂ ಶತ್ರುಂ ಚ ಆಕ್ರನ್ದಯ ಹುಂಕಾರಾದಿನಾ ಸಮೀಪಮಾನಯ । ವಿನಾಶನಾರ್ಥಮ್ । ಕುರು ಘೋಷಂ ಮಹಾನ್ತಮ್ । ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ದುಷ್ಟವಧಕರ್ಮಣಿ ಸಹಾಯಭೂತೇ ರಥೇ ಆಶೂ ಕ್ಷಿಪ್ರಗತೀ । ಹರೀ ಅಶ್ವೌ ಯೋಜಯ । ಮರ್ಮಾವಿಧಂ ಮರ್ಮಣಾಂ ವಿಹನ್ತಾರಂ ದುಷ್ಟಸಮೂಹಂ ಅನ್ಯೋನ್ಯಮ್ ಪರಸ್ಪರಂ ದದತಾಮ್ ಜಿಘಾಂಸತಾಂ ಯಃ ಶಲ್ಯಾತ್ಮಾ ಶಲ್ಯಸ್ವರೂಪಃ ಸಃ ಶ್ಲೋಕಮಚ್ಛ ತ್ವದೀಯಂಶಬ್ದಂ ಅಭಿಘೋಷಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪತತು ವಿನಾಶಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತು । ಸಾಮ ೮೦ ॥

ಪರ್ಜನ್ಯ ದೇವತೆಯೇ ಭಯಂಕರವಾದ ಹುಂಕಾರ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾ ಪಿಶಾಚಿಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತಂದುಬಿಡು. ವೃತ್ರವಧಾದಿ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಇನ್ದ್ರನಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಹರಿ ಎಂಬ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಅವರ ರಥಕ್ಕೆ ಹೂಡು. ದುಷ್ಟ ಸಮೂಹವು ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಎದೆಗುಂದಿ ಬೆಚ್ಚಿ ದಿಕ್ಕುಗೆಟ್ಟು ಪರಸ್ಪರ ಕಾದಾಡಿ ನಾಶವಾಗುವಂತಹ ಶಲ್ಯದಂತೆ ಮೊನಚಾದ ಘೋರವಾದ ಭಯಂಕರವಾದ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನೂ ಕೂಗುಗಳನ್ನೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡು । ಸಾಮ ೮೦ ॥

॥ ಪಂಚ ಪವಿಮನ್ತಿಮಹಾಸಾಮಾನಿ ತತ್ರದ್ವಿತೀಯಮಿದಮ್ । ರುದ್ರಸ್ಯತ್ರೀಣಿ । ತತ್ರಾದ್ಯಮಿದಮ್ ॥

೨೦ ೩೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಅಸ್–ಘಟ್–ಮ್ಯಸ್–ಹಸ್ । ಸಾ ೮೧ । ಅಭಿ–ಅಭೂಃ–ಹಸ್–
೩೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩೨ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦
ಪ್ರಹಸ್–ಪ್ರ–ಹಸ್–ಚಕ್ಷುಃ । ಸಾ ೮೨ । ಕ್ಷುರಃ–ಹರೋಹರಃ–ಹ ರ ಃ–ಹರಃ–ವೃಶ್ಚ–ಪ್ರವೃ
೩ ೨ ೧೨೦ ೩೨ ೩೨ ೩ ೩೨ ೩
ಶ್ಚ–ಪ್ರ–ವೃಶ್ಚ–ಪ್ರ–ಛಿನ್ಧಿ । ಸಾ ೮೩ । ವಯಃ–ಬೃಹತ್–ಋತಮ್–ಹವಿಃ–ಭದ್ರಾಮ್–ಸ್ವ

೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೨
ಧಾಮ್–ಸ್ವ–ಧಾಮ್–ಸ್ವಯಮ್–ಸ್ಕೃಣ್ವೇ–ಇಷಮ್–ಊರ್ಜಮ್–ರಜಃ–ಸ್ವಃ–ವಾಕ್–ಇ
೨೦ ೩ ೨ ೩೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦
ಡಾ–ಸ್ವಃ –ಬೃಹತ್–ಭಾಃ–ಅರ್ಕಮ್–ಅರ್ಚತ–ದೇವಾವೃಧಮ್–ದೇವ–ವೃಧಮ್ । ಸಾ
೮೪ ॥

॥ ಅಗ್ನೇರ್ಹರಸೀ ದ್ವೇ । ತತ್ರ ದ್ವಿತೀಯಮಿದಮ್ । ರುದ್ರೋ ಅನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧
೫೧.೪. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಸ್ । ३ । ಫಟ್ । ३ । ಮೃಸ್ ।
೦ ವ ೧ ವ ೧೦ ವಂ ೧೦
३ । ಹಸ್ । ३ । ಪ್ರಾಯಽಇತ್ । ಚಕ್ರಽಇಮ್ । ಆರಾಽ೨ । ಆ
ವಂ ೧೦ ವ ೧೦ ವ ೧೦ ವ ೧೦ ವ
ವ್ಣಾಽ೨ಇ ॥ ಸಾನಽ೨ । ತಾಅಽ೨ । ಭ್ಯಾವಽ೨ । ತಾಯಽ೨ಇತ್ ॥
೧೦ ವಂ ೧ ವ ೧೦ ವಂ ೧೦ ವಂ ೧೦ ವಂ
ಜೀಯೋಽ೨ಇಕ್ । ಇತ್ತಿಽ೨ । ಸ್ರಾಓಽ೨ । ಹಾತ್ರೈಽ೨ ॥ ಶಾಯಾಽ
೧೦ ವಂ ೧೦ ವ ೧೦ ವ ೨೦ ೦ ೦
೨ । ತ್ರೈಕೇಽ೨ । ಶಾವಽ೨ಇತ್ । ಶಾಇರಽ೨ಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೧ ३
ಉ । ಅಸ್ । ३ । ಫಟ್ । ३ । ಮೃಸ್ । ३ । ಹಸ್ । ೨ । ಹಾಽ
೫೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧
೨३४ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏಅಸ್ । ಏಫಟ್ । ಏಮೃಸ್ । ಏಹ
३ ೧ ೧ ೧
ಸ್ । ಈಽ೨३४೫ ॥ *ದೀ –३३ । ಪ –೪೮ । ಮಾ –೪೪ । ಶ್ರೀ ॥ ೨೬.೮೧ ॥*

॥ ಪಂಚಪವಿಮನ್ತಿ ಮಹಾಸಾಮಾನಿ । ತತ್ರ ತೃತೀಯಮಿದಮ್ ॥ ರುದ್ರಸ್ಯ ತ್ರೀಣಿ । ತತ್ರದ್ವಿತೀಯಮಿದಮ್ ॥ ಕ್ಷುರಸ್ಯ ಹರಸೀ ದ್ವೇ । ತತ್ರ ಪ್ರಥಮಮಿದಮ್ ॥ ರುದ್ರೋಽನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೧ ೨ ೧೦ ವ ೧ ವ ೧೦ ವಂ
೫೧.೫. ಅಭ್ಯಾಭೂಃ । ३ । ಪ್ರಾಯಽ೨ಇತ್ । ಚಕ್ರಽ೨ಇಮ್ । ಆರಾಽ
೧೦ ವಂ ೧೦ ವ ೧೦ ವ ೧೦ ವ ೧೦
೨ । ಆವ್ಣಾಽ೨ಇ । ३ ॥ ಸಾನಽ೨ । ತಾಅಽ೨ । ಭ್ಯಾವಽ೨ । ತಾ

ಯಽ೨ತ್ । ೩ ॥ ಜೇಯೋಽ೨ಕ್ । ಇತ್ತೀಽ೨ । ಸ್ರಾಓಽ೨ । ಹಾ
ತ್ರೈಽ೨ । ೩ ॥ ಶಾಯಾಽ೨ । ತ್ರೈಕೇಽ೨ । ಶಾವಽ೨ತ್ । ಶಾಇರ
ಽ೨ಃ । ೩ । ಅಭ್ಯಾಭೂಃ । ೨ । ಅ । ಭ್ಯಾಽ೨ । ಭೂಽ೨೩೪ । ಔ
ಹೋವಾ ॥ ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಪ್ರಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಏಽ೩ಚಕ್ಷೂಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೩೫ / ಪ - ೩೪ / ಮಾ - ೨೬ / ಭೂ ॥ ೨೭.೮೨ ॥

॥ ಪಂಚಪವಿಮನ್ತಿಮಹಾಸಾಮಾನಿ ತತ್ರ ಚತುರ್ಥಮಿದಮ್ । ರುದ್ರಸ್ಯ ತ್ರೀಣಿ ತತ್ರ ತೃತೀಯಮಿದಮ್ । ಕ್ಷುರಸ್ಯ ಹರಸೀ ದ್ವೇ । ತತ್ರ ದ್ವಿತೀಯಮಿದಮ್ ॥ ರುದ್ರೋಽನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೫೧.೬. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಕ್ಷುರೋಹರೋಹರೋಹರಃ । ೩ ।
ವೃಶ್ಚಪ್ರವೃಶ್ಚಪ್ರಚ್ಛಿನ್ಧಿ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಪ್ರಯಚ್ಛಕ್ರಮ
ರಾವ್ಣೇ ॥ ಸನತಾಅಭ್ಯವರ್ತ್ತಯತ್ ॥ ಜ್ಯೋಗಿತ್ತಿಸ್ರಓಹಾತ್ರೈ ॥ ಶ
ಯಾತ್ರೈಕೇಶವಚ್ಛರಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಕ್ಷುರೋಹರೋಹ
ರೋಹರಃ । ೩ । ವೃಶ್ಚಪ್ರವೃಶ್ಚಪ್ರಚ್ಛಿನ್ಧಿ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥
ಏ । ವೃಶ್ಚಪ್ರವೃಶ್ಚಪ್ರಚ್ಛಿನ್ಧಿ । ೨-೨ । ಏ । ವೃಶ್ಚಪ್ರವೃಶ್ಚಪ್ರಚ್ಛಿನ್ಧೀಽ೨೩
೪೫ ॥ *ದೀ - ೩೭ / ಪ - ೨೬ / ಮಾ - ೨೨ / ಚಾ ॥ ೨೮.೮೩ ॥*

ಇನ್ದ್ರಃ ಯತ್ ಯದಾ ಚಕ್ರಂ ಚಕ್ರವದ್ದೀಪ್ತಂ ವಜ್ರಂ । ಅರಾವ್ಣೇ ಅನೃತಭಾಷಿಣೇ ದುಷ್ಟ ಸತ್ತ್ವಾಯ ಸನತ್ರೈ ಜಂಭನಾಯ ಅಭ್ಯವರ್ತಯತ್ ಪ್ರವರ್ತ ಯತಿ । ತದಾ ಜ್ಯೋಕ್ ಚಿರಂ ತಿಸ್ರಃ ವಾಗ್ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಾಣವೃತ್ತಿ ಮನೋವೃತ್ತಯಃ ಓಹಾತ್ರೈ ಪ್ರವರ್ತನ್ತೇ ನಿರ್ಗಚ್ಛನ್ತಿ । ಕೇಶವತ್ ಯಥಾಕೇಶಃ ಅವತಾರಿತಃ ಭೂಮೌ ತಿಷ್ಠತಿ ।

ಏವಂ ದುಷ್ಟ ಸತ್ವಸ್ಯ ಶಿರಃ ಶಯಾತ್ಯ ಪತಿತಮಾಸ್ತೇ । ಇನ್ದ್ರ ದುಷ್ಟಂ ಅಸ್ ಕ್ಷಿಪ । ಅಸ್ ಘಟ್ ವಿಶರಣಮಸ್ಯ ಕುರು । ಮೃಸ್ ಮರ್ದಯ । ಹಸ್ ಹಸೇತಿ । ಸಾಮ ೮೧ । ಅಭಿಭೂಃ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಅಭಿಭವಿತಾಸಿ । ತೇಷಾಂ ಹಸ್ ಪ್ರಹಸ್ । ಚಕ್ಷುಃ ನಾಶಯ । ಸಾಮ ೮೨ । ಇನ್ದ್ರ ಕ್ಷುರಃ ವಜ್ರಂ ಹರೋ ಗೃಹಾಣ । ದುಷ್ಟಾನ್ ಪ್ರಾಣಿನೋ ವೃಶ್ಚ ಪ್ರವೃಶ್ಚ ಪ್ರಚ್ಛಿನ್ಧಿ । ತಾವತ್ ಪ್ರಯಚ್ಛಕ್ರಮಿತಿ ಪೂರ್ವವತ್ ಯೋಜನಾ ॥ ಸಾಮ ೮೧ ೮೨ ೮೩ ॥

ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತೆ ಬಹುಮಹಿಮಾನ್ವಿತವಾದ ಪಂಚ ಮಹಾಸಾಮಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಸಾಮಗಾನಗಳು ನಮಗೆ ಬರುವ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸಾಮಗಾನಗಳಿಗಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಮಳೆಯು ಸುರಿಯುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಬಹು ರಭಸದ ಕಾರಣ ರುದ್ರ ದೇವತೆಯೆಂದೂ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿರೂಪವೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿಷ್ಣುಚಕ್ರದಂತೆ ಬಹುತೀಕ್ಷ್ಣಧಾರೆಯ ಬಹುಹರಿತವಾದ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾದ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಸುಳ್ಳುಗಾರರಾದ ನೀಚರಾದ ದುಷ್ಟರ ತಲೆಗಳು ಅಂದರೆ ವಾಗ್ವೃತ್ತಿ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಪ್ರಾಣವೃತ್ತಿಗಳು ಶರೀರದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕ್ಷೌರ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವಂತೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಲಿ. ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ದುಷ್ಟರ ಮೇಲೆ ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡು. ದುಷ್ಟರನ್ನು ಮರ್ದನಮಾಡು. ಅಟ್ಟಹಾಸ ಮಾಡು. ಸಾಯಿಸು. ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಅಪಮಾನಮಾಡು. ಸೋಲಿಸು. ನಾಶಮಾಡು. ಇನ್ದ್ರನೇ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿ. ದುಷ್ಟರನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿ. ಭೇದಿಸಿ ಛೇದಿಸಿ ನಾಶಮಾಡು । ಸಾಮ ೮೧, ೮೨, ೮೩ ॥

॥ ಪಂಚಪವಿಮನ್ತ್ರಿಮಹಾಸಾಮಾನಿ ॥ ತತ್ರ ಪಂಚಮಮಿದಮ್ – ಶರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಥಮೋತ್ತಮೇ । ತತ್ರೋತ್ತಮಮಿದಮ್ – ಮೃತ್ಯೋರ್ಹರಃ ಲೋಕಾನಾಂ ಶಾನ್ತಿರುತ್ತರಮ್ ಶಾನ್ತಿರುತ್ತಮಮ್ ವಾ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ರ

೫೨.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಯೋಬೃಹದ್ವೃತಜ್ಹವಿರ್ಭದ್ರಾ

೨ ೧ರ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ರ ೨ ೧

ಜ್ಸ್ವಧಾಜ್ಸ್ವಯಉಸ್ಕೃಣ್ವಇಷಮೂರ್ಜಜ್ರಜಸ್ಸುವಃ । ಹಿಮ್ ।

೩ ೫ರ ೦ ೨

೩ । ಹೋ । ೩ । ಹಉ । ೨ । ಹಉ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ । ಅ

೧ ೦ ೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ರ ೦ ೧ ೦

ಭಿತ್ವಾಶೂರನೋನುಮೋಹಸ್ ॥ ಅದುಗ್ಧಾಇವಧೇನವೋಹಸ್ ॥

೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೦

ಈಶಾನಮಸ್ಯಜಗತಸ್ಸ್ವರ್ದೃಶ೦\ಹಸ್ ॥ ಈಶಾನಮಿನ್ದ್ರತಸ್ಥುಷೋ

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦

ಹಸ್ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಯೋಬೃಹದೃತಜ್ಹವಿರ್ಭದ್ರಾ

೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧

ಜ್ಸ್ವಧಾಜ್ಸ್ವಯ೦\ಸ್ಕೃಣ್ವಇಷಮೂರ್ಜಜ್ರಜಸ್ಸುವಃ । ಹಿಮ್ । ೩ ।

೩ ೫೦ ೦ ೨೦

ಹೋ । ೩ । ಹ೦\ । ೨ । ಹಜ್ಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ ।

೧೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦

ವಾಕ್ । ಏ । ಇಡಾ । ಏ । ಸುವಃ । ಏ । ಬೃಹತ್ । ಏ । ಭಾಃ ।

೨೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧

ಏ । ಅರ್ಕಮರ್ಚತದೇವಾವೃಧಜ್ಹಸ್ ॥

ದೀ – ೪೧ । ಪ – ೪೦ । ಮಾ – ೨೬ । ಜೂ ॥ ೨೮.೮೪ ॥

ಈ ೮೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಭಿತ್ವಾಶೂರನೋ ೨೩೩ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ವಯೋ ಬೃಹತ್ । ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಾ ಯತೋನೋನುಮಃ ತೇನ ಬೃಹತ್ ವಯಃ ಮಹತ್ ಧನಂ ಋತಂ ಸತ್ಯಂ ಹವಿಃ ಭದ್ರಾಂ ಸ್ವಧಾಂ ಪ್ರಶಸ್ತಮನ್ನಂ ಇಷಮ್ ಊರ್ಜಮ್ ಅಭೀಷ್ಟಂ ಬಲಮ್ ರಜೋ ಅಮೃತರೂಪಂ ಜಲಂ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಕೃಣ್ವೇ ಸ್ವಯಮೇವ ಸಂಪಾದಯಾಮಿ । ವಾಕ್ ಇಡಾ ಭುವಃ ಬೃಹತ್ ಆದಿತ್ಯೋ ಭಾಃ ಪ್ರಕಾಶ ಇನ್ದ್ರ ಏವ । ಅತ ಇನ್ದ್ರಮರ್ಕಂ ದೇವಾವೃಧಂ ದೇವವರ್ಧಕಂ ಅರ್ಚತೇತಿ ಋಕ್ ಸ್ತೋಭಾರ್ಥ ಯೋಜನಾ । ಸಾಮ ೮೪ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ಕ್ರಿಯಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ದೀರ್ಘ ಆಯುಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಋತ ಸತ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಹವಿಸ್ಸೆಂಬ ಅನ್ನ ಹಾಗೂ ಅನ್ನ ಸಂಕೇತವಾದ ಮಹಾಭೋಗಗಳೂ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪವಾದ ನೀರೂ ತೇಜಸ್ಸೂ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವಯಮೇವ ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ವಾಕ್ ಬುದ್ಧಿ ಭುವರಾದಿ ಲೋಕಗಳು ಆದಿತ್ಯನ ಮಹಾಪ್ರಕಾಶವೂ ಇನ್ದ್ರನೇ ಆಗಿದ್ದು ದೇವತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧಾವರ್ಧಕನಾದ ಇನ್ದ್ರಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಾದಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತೇವೆ ॥ ಸಾಮ ೮೪ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಇಹ–ಪ್ರಜಾಮ್–ಪ್ರ–ಜಾಮ್–ಇಹ–ರಯಿಮ್–ರರಾಣಃ–ರಾಯ

೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩

ಸ್ಪೋಷಾಯ–ರಾಯಃ–ಪೋಷಾಯ–ಸುಕೃತಾಯ–ಸು–ಕೃತಾಯ–ಭೂಯಸೇ–ಅಗನ್ –

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ವಾಮಮ್-ಇದಮ್-ಬೃಹತ್-ಇದಮ್-ವಾಮಮ್-ಇದಮ್-ಬೃಹತ್-ಚರಾ ಚರಾಯ
೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೨೦ ೧ ೨೦
-ಬೃಹತೇ-ಇದಮ್- ವಾಮಮ್- ಇದಮ್-ಬೃಹ । ಮತ್ಸ್ವ-ಓಜಃ-ಸಹಃ-ಬಲಮ್-
೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨
ಇನ್ದ್ರಃ-ವಯಃ-ದಧೇಸಧಮ್-ಋತಮ್ ॥ ೮೬ ॥

॥ ಪಂಚನಿಧನಂ ವಾಮದೇವ್ಯಮ್ । ವಾಮದೇವೋ ಗಾಯತ್ರೀ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

೧ ೨ ^ ೨ ^ ೧ ^ ೩ ೨ ೧೧೧
೫೩.೧. ಹೋವಾಽಇಹಾಽಇ । ಆಽ೨ಇ । ಹಿಯಾಽ೨ಇಳಿಳಿ ।
೨೦ ೦ ೦ ೧೦೨ ೦ ೦ ೩೦ ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏಹಿಯಾಹಾಉ । ೨ । ಏಹಿಯಾಽಇಳಿ ।
೫೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೧
ಔಹೋವಾ । ಇಹಪ್ರಜಾಮಿಹರಯಿ೪ರರಾಣೋಹಸ್ । ಹೋ
೨ ೨ ೧ ^ ೩ ೨ ೧೧೧ ೨೦ ೦ ೦
ವಾಽಇಹಾಽಇ । ಆಽ೨ಇ । ಹಿಯಾಽ೨ಇಳಿಳಿ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೧೦೨ ೦ ೦ ^ ೧೦ ಅ ^ ೩
ಉ । ಏಹಿಯಾಹಾಉ । ೩ । ಕಯಾನಶ್ಚಾಇ । ತ್ರಆಽ೨ಭೂಽ೨
೫ ೧ ೨ ^ ೨ ^ ೧ ^ ೩ ೨ ೧೧೧
ಇಳಿವಾತ್ । ಹೋವಾಽಇಹಾಽಇ । ಆಽ೨ಇ । ಹಿಯಾಽ೨ಇಳಿಳಿ ।
೨೦ ೦ ೦ ೧೦೨ ೦ ೦ ^ ೩೦ ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏಹಿಯಾಹಾಉ । ೨ । ಏಹಿಯಾಽಇಳಿ ।
೫೦ ೦ ೨೦ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧
ಔಹೋವಾ । ರಾಯಸ್ಪೋಷಾಯಸುಕ್ರತಾಯಭೂಯಸೇಹಸ್ ।
೨ ೨ ೧ ^ ೩ ೨ ೧೧೧ ೨೦ ೦
ಹೋವಾಽಇಹಾಽಇ । ಆಽ೨ಇ । ಹಿಯಾಽ೨ಇಳಿಳಿ । ಹಾಉಹಾ
೦ ೧೦೨ ೦ ೦ ^ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ಉಹಾಉ । ಏಹಿಯಾಹಾಉ । ೩ । ಊತಾಇಸದಾ । ವಾರ್ಧಃ
೩ ೫ ೧ ೨ ೨ ೧ ^ ೩ ೨ ೧
ಸಾಽ೨ಇಳಿಖಾ । ಹೋವಾಽಇಹಾಽಇ । ಆಽ೨ಇ । ಹಿಯಾಽ೨ಇ
೧೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦೨ ೦ ೦ ^ ೩೦
ಳಿಳಿ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏಹಿಯಾಹಾಉ । ೨ । ಏಹಿ

೨ ೫೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧

ಯಾಽ೩೪ । ಔಹೋವಾ । ಆಗನ್ವಾಮಮಿದಂಬೃಹದ್ಧಸ್ । ಹೋ

೨ ^ ೨ ^ ೧ ^ ೩ ೨ ೧೧೧ ೨೦ ೦ ೦

ವಾಽ೩ಹಾಽ೩ । ಆಽ೨೩ । ಹಿಯಾಽ೨೩೪೫ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ

೧೦೨ ೦ ೦ ^ ೧೦ ೮ ^ ೩

ಉ । ಏಹಿಯಾಹಾಉ । ೩ । ಕಯಾಶಚಾ೩ । ಷ್ಠ್ಯಾಽ೨ವಾಽ

೫ ೧ ೨ ೨ ೧ ^ ೩ ೨ ೧೧೧

೨೩೪ರ್ತ್ಯಾ ॥ ಹೋವಾಽ೩ಹಾಽ೩ । ಆಽ೨೩ । ಹಿಯಾಽ೨೩೪೫ ।

೨೦ ೦ ೦ ೧೦೨ ೦ ೦ ^ ೩೦ ೨

ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏಹಿಯಾಹಾಉ । ೨ । ಏಹಿಯಾಽ೩೪ ।

೫೦ ೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೨

ಔಹೋವಾ । ಇದಂವಾಮಮಿದಂಬೃಹದ್ಧಸ್ । ಹೋವಾಽ೩ಹಾಽ

೧ ^ ೩ ೨ ೧೧೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦೨

೩ । ಆಽ೨೩ । ಹಿಯಾಽ೨೩೪೫ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏಹಿ

೦ ೦ ೧೦ ೮ ^ ೩ ೫

ಯಾಹಾಉ । ೩ । ಕಯಾಶಚಾ೩ । ಷ್ಠ್ಯಾಽ೨ವಾಽ೨೩೪ರ್ತ್ಯಾ ॥

೧ ೨ ೨ ೧ ^ ೩ ೨ ೧೧೧ ೨೦ ೦

ಹೋವಾಽ೩ಹಾಽ೩ । ಆಽ೨೩ । ಹಿಯಾಽ೨೩೪೫ । ಹಾಉಹಾ

೦ ೧೦೨ ೦ ೦ ^ ೩೦ ೨ ^ ೫೦ ೦

ಉಹಾಉ । ಏಹಿಯಾಹಾಉ । ೨ । ಏಹಿಯಾಽ೩೪ । ಔಹೋ

೨ ೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧

ವಾ ॥ ಚರಾಚರಾಯಬೃಹತಇದಂವಾಮಮಿದಂಬೃಹದ್ಧಸ್ ॥

ದೀ - ೧೨೭ । ಪ - ೮೧ । ಮಾ - ೭೦ । ಚೌ ॥ ೩೦.೮೫ ॥

ಈ ೮೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಕಯಾನಶ್ಚಿತ್ರ ಆಭುವತ್ ೧೬೯ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪಞ್ಚನಿಧನಾನಿ – ಇಹ ಪ್ರಜಾ ... ಹಸ್ । ರಾಯಸ್ಪೋಷಾ .. ಹಸ್ । ಆಗನ್ವಾಮಂ .. ಸ್ ।ಇದಂವಾಮಸ್ । ಚರಾ ... ಸ್ । ಇತಿ ನಿಧನಯೋಗಾತ್ ಪಞ್ಚನಿಧನಮ್ ॥ ಇಹ ಪ್ರಜಾಂ ರಯಿಂ ರರಾಣಃ ದದತ್ । ಇನ್ದ್ರಃ ಆಭುವತ್ ಆವಿರ್ಭವತಿ । ತಥಾ ರಾಯಸ್ಪೋಷಾಯ ಭೂಯಸೇ ಪ್ರಭೂ ತಾಯ ಧನಾಯ ಸುಕೃತಾಯ ಸುಕೃತಾರ್ಥಾಯ ಭವತು । **ವಾಮಂ** ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪುತ್ರಾದಿ ಬೃಹತ್ ಆಗನ್ ಆಗಚ್ಛತಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದಾತ್ । ಇದಂ **ವಾಮಂ** ವಿಜ್ಞಾನಂ

ಇದಂ ಚ ಕರ್ಮ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಆಗಚ್ಛತೀತ್ಯನುಷಜ್ಗಃ । ತಥಾ ಚರಾ ಚರಾಯ ಬೃಹತೇ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾರ್ಥೇ ಇದಂ ವಾಮಂ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಇದಂ ಬೃಹತ್ ವೈದಿಕ ಕರ್ಮ । ಹಸ್ ಅಶುಭನಿವರ್ತಕಮ್ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾದೇವ ಲಭಾಮಹ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೮೫ ॥

ಈ ಗಾನದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಗುರುತಿಸಿರುವಂತೆ ಐದು ನಿಧನಪದಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಪಂಚನಿಧನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಇನ್ದ್ರನು ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿ ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಅನ್ನಾದಿ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಿಪುಲವಾದ ಧನ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆನುಷಂಗಿಕವಾದ ವಿಜ್ಞಾನರೂಪದ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗಿ ಚರಾಚರಗಳ ಅಶುಭಗಳು ನಿವಾರಣೆಗೊಂಡು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವೂ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಲಭಿಸಲಿ. ॥ ಸಾಮ ೮೫ ॥

೧ ೨ ೧ ೨ ೧೨ರ ೧೨ರ ೧೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೧೨ರ
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಮತ್ಸ್ವ–ಓಜಃ–ಸಹಃ–ಬಲಮ್–ಇನ್ದ್ರಃ–ವಯಃ–ದಧೇಸಧಮ್–
೩ ೨
ಋತಮ್ । ಸಾ ೮೬ ॥

॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಮಹಾವೈರಾಜಂ ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ವಾ ॥ ಇನ್ದ್ರೋವಿರಾಡಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ರ ೨ ೩ ೨
ಔಳ.೧.ಹೋಽಇಯಾಹೋಽಇಯಾಹೋಽಇಯಾಽ೩ಳ೩ಪಿಬ ॥ ಮತ್ಸ್ವಹಾಉ । ಓಜೋಽಹಾಉ । ಸಹೋಽಹಾಉ । ಬಲಮ್ಹಾಉ । ಇನ್ದ್ರೋಽಹಾಉ । ವಯೋಽಹಾಉ । ಬೃಹದ್ಧಾಉ । ಋತಮ್ಹಾಉ । ಸ್ವರ್ಹಾಉ । ಜ್ಯೋತಿರ್ಹಾಉ । ದಾಽ೩ಧೇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋಽ೧ಇ । ೩ । ಸೋಽಮಾಮ್ । ಇನ್ದ್ರಮಾ । ದತುತ್ವಾ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋಽ೧ಇ । ೩ । ಪಿಬಾ ಸೋಽಮಾಮ್ । ಇನ್ದ್ರಮಾ । ದತುತ್ವಾ । ೩ । ೯–೨ । ಮತ್ಸ್ವಹಾಉ । ಓಜೋಽಹಾಉ । ಸಹೋಽಹಾಉ । ಬಲಮ್ಹಾಉ । ಇ

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ನ್ದ್ರೋ೩ಹಾಉ । ವಯೋ೩ಹಾಉ । ಬೃಹದ್ಧಾಉ । ಋತಅ\ಹಾಉ ।

೦ ೦ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦
ಸ್ವರ್ಹಾ೨ಉ । ಜ್ಯೋತಿರ್ಹಾ೨ಉ । ದಾಽ೩ಧೇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ

೩೦ ೨ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦
ಉ । ಔಹೋ೩ಽ೧ಇ । ೩ । ಯನ್ತೇಸುಷಾ । ವಾಹರಿಯಾ । ಶ್ವಾ

ಏ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ದ್ರಿಽ೨ಃ । ೨ । ಶ್ವಾದ್ರಿಃ । ೬– ೩ । ಮತ್ಸ್ವಾಹಾಉ । ಓಜೋ೩ಹಾ

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ಉ । ಸಹೋ೩ಹಾಉ । ಬಲಅ\ಹಾಉ । ಇನ್ದ್ರೋ೩ಹಾಉ । ವಯೋ೩

೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ಹಾಉ । ಬೃಹದ್ಧಾಉ । ಋತಅ\ಹಾಉ । ಸ್ವರ್ಹಾ೨ಉ । ಜ್ಯೋತಿ

೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೩೦ ೨
ರ್ಹಾ೨ಉ । ದಾಽ೩ಧೇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಔಹೋ೩ಽ೧ಇ ।

೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ಎಂ
೩ । ಸೋ೩ತುರ್ಬಾ೨ಹೂ । ಭ್ಯಾಜ್ಸುಯತೋ೩ । ನಾವಾ೨ಽ೨ । ೨ ।

೧೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೨
ನಾವಾ೨ । ೬–೩ ॥ ಸಧಮೇ೩ । ಸಧಮೇ೩ । ಸಾಧಾಽ೩ಮಾಇ ।

೧ ೨೦ ೧ ೨ ೨ ೧ ೨ ೧
ಋತಮೇ೩ । ೨ । ಆತಾ೨ಽ೩ಮಾಇ । ಇಯಾಹಾಉ । ೨ । ಇ

ನ ೨ ೧೧೧
ಯಪಿಬಮತ್ಸ್ವಾಽ೩ । ಹಾಉ ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೬೪ । ಪ – ೧೨೬ । ಮಾ – ೧೦೪ । ತ್ರೀ ॥ ೩೧.೮೬ ॥

ಈ ೮೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪಿಬಾ ಸೋಮಮಿನ್ದ್ರ ೩೯೮ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಮತ್ಸ್ವ ತರ್ಪಯ ತ್ವಂ ಯತಃ ಓಜಃ ಸಹಃ ಅಭಿನವಂ ಬಲಂ ವಯಃ ಅನ್ನಂ ಬೃಹತ್ ಋತಂ ಉದಕಂ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಜ್ಯೋತಿಃ ಚಿತ್ ಪ್ರಬೋಧಃ ಇನ್ದ್ರೋದಧೇ ಧಾರಯತಿ । ಸಧಂ ಸಾಧಕಂ ಋತಂ ಅಮೃತರೂಪಂ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಂ ಧತ್ತೇ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ॥ ಸಾ ೮೬ ॥

ದಾನ ಮಾಡಲೆಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನ್ನ ನೀರು ಆದಿ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ದೇಹಬಲ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿ ತೇಜಸ್ಸು ಚಿತ್ ಪ್ರಬೋಧಕವಾದ ಪ್ರಕಾಶಗಳನ್ನೂ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ಇನ್ದ್ರನು ಅಮೃತತ್ವಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಭಾಗ್ಯನಾದ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ । ಸಾಮ ೮೬ ।

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ –ಪ್ರಿಯ–ಪ್ರಿಯಮ್–ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮ್–ಯತ್–ಮನಃ –ತತ್–ಮಯಿ–ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮ್–ಪಶೂನಾಂ–ಯತ್–ಮನಃ–ತತ್–ಮಯಿ–ಪಶೂನಾಮ್–ಯೋಷಿತಾಮ್–ಯತ್–ಮನಃ–ತತ್–ಮಯಿ–ಯೋಷಿತಾಮ್ । ಸಾಮ–೮೭ ॥

॥ ಅಗ್ನೇಶ್ಚ ಪ್ರಿಯಮ್ ॥ ಅಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೫೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪ್ರಿಯಹೋಇ । ೩ । ಪ್ರಿಯಮೋಇ । ೩ । ಅಗ್ನಆಯಾಹಿಽ೩ವಾಇತಾಽ೧ಯಾಽ೨ಇ ॥ ಗೃಣಾನೋಹವ್ಯಽ೩ದಾತಾಽ೧ಯಾಽ೨ಇ ॥ ನಿಹೋತಾಸತ್ಸಿಽ೩ಬಾರ್ಹಾಽ೧ಇಷೀಽ೨೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪ್ರಿಯಹೋಇ । ೩ । ಪ್ರಿಯಮೋಇ । ೨ । ಪ್ರಿ । ಯಾಽ೨ಮ್ । ಆಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ಪ್ರಿಯಮ್ । ೨–೩ । ಏ । ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂಯನ್ಮನಸ್ತನ್ಮಯಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಮ್ । ಏ । ಪಶೂನಾಂಯನ್ಮನಸ್ತನ್ಮಯಿಪಶೂನಾಮ್ । ಏ । ಯೋಷಿತಾಂಯನ್ಮನಸ್ತನ್ಮಯಿಯೋಷಿತಾಽ೨೩೪೫ಮ್ ॥ *ದೀ – ೩೩ । ಪ – ೩೨ । ಮಾ – ೨೯ । ಶೋ ॥ ೩.೨.೮೭ ॥*

ಈ ೮೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಗ್ನಆಯಾಹಿ ವೀತಯೇ ೧ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅಗ್ನೇಃ ಪ್ರಿಯಸ್ಯ । ಹೇ ಅಗ್ನೇ ಪ್ರಿಯ ಸರ್ವ ಸ್ಯಾಭಿಪ್ರೇತ ತ್ವದನುಗ್ರಹಾತ್ ಪ್ರಿಯಂ ಮನೋಮೇ ಅಸ್ತು ವಶೀಕೃತ ಚಿತ್ತಂ ಮೇ ಭವತು । ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಪಶೂನಾಂ ಯೋಷಿತಾಂ ಚ ಯನ್ಮನಃ ತನ್ಮಯಿ ಭವತು । ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪಶವಃ ಯೋಷಿತಶ್ಚ ಮಮವಶೀಕೃತಾಃ ತಿಷ್ಠನ್ತು । ಸಾಮ ೮೭ ॥

ಸರ್ವರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ಸರ್ವರೂ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯ ರಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಿಯರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೂ ಪಶುಗಳೊಂದಿಗೂ ತನ್ಮಯವಾಗಿರಲಿ । ಸಾಮ ೮೭ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦
ಸ್ತೋಭಪದಪಾಠ – ವೀಹಿ–ಯವೇ–ಸಮ್–ಯಮನ್–ನ–ವ್ಯಾಯಮನ್–ವಿ–ಆಯ
೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩
ಮನ್–ವಿ–ಯಮನ್–ನ–ಸಮಾಯಮನ್–ಸಮ್–ಆಯಮನ್–ಯೇ–ಕೇ–ಚ–ಉದ
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦
ರಸರ್ಪಿಣಃ–ಉದರ–ಸರ್ಪಿಣಃ–ತೇಭ್ಯಃ–ನಮಃ ॥ ಸಾಮ ೮೮ ॥

ಸರ್ಪ ಸಾಮ ಕಲ್ಮಾಷಂ ವಾ ವಾಮದೇವ್ಯಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

೨೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧
೫೬.೧. ವೀಹಾಯವಾಇ । ೩ । ವೀಹಾಯವಾಇ । ೩ । ಕಯಾನ
ಅ ^ ೩ ೫ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ಶ್ಚಾಇ । ತ್ರಆಽ೨ಭೂಽ೨೩೪ವಾತ್ ॥ ಊತಾಇಸದಾ । ವಾರ್ದ್ಧಃ
೩ ೫ ೨ ೧೦ ಅ ೩ ೫
ಸಾಽ೨೩೪ಖಾ ॥ ಕಯಾಶಚಾಇ । ಷ್ಠಯಾಽ೨ವಾಽ೨೩೪ರ್ತ್ತಾ ॥
೨೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧೦ ^
ವೀಹಾಯವಾಇ । ೩। ವೀಹಾಯವಾಇ । ೨ । ವೀಹಾ।ಯಾಽ೨ ।
೩ ೫೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨
ವಾಽ೨೩೪।ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ಸಂಯಮನ್ನವ್ಯಾಯಮನ್ವಿಯಮ
೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧
ನ್ನಸಮಾಯಮನ್ ಸ್ಥಿ ಯೇಕೇಚೋದರಸರ್ಪಿಣಸ್ತೇಭ್ಯೋನಮಾಽ
೧ ೧ ೧
೨೩೪೫ಃ ॥ *ದೀ – ೩೭ / ಪ – ೨೩ / ಮಾ – ೧೮ / ಜೈ ॥ ೩೩.೮೮ ॥*

ಈ ೮೮ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಕಯಾನಶ್ಚಿತ್ರ ಆಭುವತ್ ೧೬೯ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರ ವೀಹಿ ಯವೇ ಯವ್ಯೈಕದೇಶವಂ ಭಕ್ಷಯ । ತ್ವದಾಶ್ರಿತಾಃ ಸರ್ಪಾ ನಾಗಾಃ ಪುಣ್ಯಕಾರಿಣಾಂ ಸಂಯಮನ್ ಅನುಸಂಗತಾಃ ತೇಭ್ಯೋ ನ ವ್ಯಾಯಮನ್ ನ ವಿಯುಕ್ತಾ ಭವನ್ತಿ । ವಿಯಮನ್ ಅನ್ಯೇಭ್ಯಃ ಪಾಪಕರ್ಮಭ್ಯಃ ವಿಮುಕ್ತಾಃ ತೇಷಾಂ ನ ಸಮಾಯಮನ್ ನ ಸಂಗತಾ ಭವನ್ತಿ । ಯೇಕೇಚ ಯೇ ಕೇಚಿತ್ ಉದರಸರ್ಪಿಣೋ ಏತನ್ನಾಮಾನಃ ತೇಭ್ಯೋ ನಮೋಽಸ್ತು ॥ ಸಾಮ ೮೮ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ಈ ವೀಹಿ ಎನಿಸಿರುವ ಕೆಂಪು ಬತ್ತವು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಪುರೋಡಾಶವನ್ನೂ – ಅಥ ೨೦.೨೩–೩, ತೈಬ್ರಾ ೨–೪–೬೭ ॥ ಯವ ಎನಿಸಿರುವ ಜವೆಗೋಧಿ ಸಂಕೇತವಾದ ಸೋಮ ರಸವನ್ನೂ–ಅಥರ್ವ ೯–೨–೧೩ ॥ ಸ್ವೀಕರಿಸು ಭಕ್ಷಿಸು. ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವ ಸರ್ಪಗಳಂತೆ ವಕ್ರ ಗತಿಯುಳ್ಳವರೂ ನಾಗಗಳಂತೆ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿಗಳೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಪುಣ್ಯ ಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸಂಯಮದ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉದರದಂತೆ ರಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸಿ ಬೇಡವಾದುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಉದರದಿಂದ ಸರಿಯುವ ಸರ್ಪವು ಸಂಕೇತಿಸುವ ದುಷ್ಟತೆಯಿಂದ ದೂರಸರಿದು ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯೆಡೆಗೆ ಸರಿಯುವ ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಋಕ್ – ೫೯೪

॥ ಆತ್ಮಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಬನ್ನಮ್ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩
ಅಹಮಸ್ಮಿ ಪ್ರಥಮಜಾ ಋತಸ್ಯ ಪೂರ್ವಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಅಮೃತಸ್ಯ
೧ ೨ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ಉ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ಉ ೨ ೩ ೧ ೨
ನಾಮ । ಯೋ ಮಾ ದದಾತಿ ಸ ಇದೇವ ಮಾವದಹಮನ್ನಮದನ್ತ
ಮದ್ಮಿ ॥ ೯–೫೯೪ ॥

ಸ್ವ–೧೩ / ಉ ೫ / ಧಾ ೫೬ / ಣ್ಯೈ / ದ ೧ /

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧
ಅಹಮ್–ಅಸ್ಮಿ–ಪ್ರಥಮಜಾಃ–ಪ್ರಥಮ–ಜಾಃ–ಋತಸ್ಯ । ಪೂರ್ವಮ್–ದೇವೇ
೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨
ಭ್ಯಃ–ಅಮೃತಸ್ಯ–ಅ–ಮೃತಸ್ಯ–ನಾಮ ॥ ಯಃ–ಮಾ–ದದಾತಿ–ಸಃ–ಇತ್–ಏವ
೩ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩
–ಮಾ–ಅವತ್ । ಅಹಮ್–ಅನ್ನಮ್–ಅನ್ನಮ್–ಅದನ್ತಮ್–ಅದ್ಮಿ ॥

ಆ ೫೦ / ಅ ೧೩ / ಪ ೧೫೨ / ವಾ / ದ ೧ /

ಇತಿ ಪ್ರಥಮಾದಶತಿಃ । ೧ । ಪ್ರಥಮಃ ಖಣ್ಡಃ । ೧ ।

೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೧೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಸೇತೂನ್–ತರ–ದುಸ್ತರಾನ್–ದುಃ–ತರಾನ್–ದಾನೇನ–ಅದಾನಮ್
೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
–ಅ–ದಾನಮ್–ಅಕ್ರೋಧೇನ–ಅ–ಕ್ರೋಧೇನ–ಕ್ರೋಧಮ್–ಶ್ರದ್ಧಯಾ–ಶ್ರತ್ – ಧಯಾ–
೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨
ಅಶ್ರದ್ಧಾಮ್–ಅ–ಶ್ರದ್ಧಾಮ್–ಸತ್ಯೇನ–ಅನೃತಮ್–ಅನ್–ಋತಮ್–ಏಷಾ–ಗತಿಃ–ಏತತ್
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
–ಅಮೃತಮ್–ಅ–ಮೃತಮ್–ಸ್ವಃ–ಗಚ್ಛ–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಗಚ್ಛ–ಸೇತೂನ್–ತೀರ್ತ್ವಾ–ಚತುರಃ
॥ ಸಾಮ ೮೯ ॥

॥ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಮ್ ಸೇತುಷಾಮ ಪುರುಷಗತಿರ್ವಾ ವಿಶೋಕಂ ವಾ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಾತ್ಮಾ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧
೫೭.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸೇತೂಞ್ಸ್ತರ । ೩ । ದುಸ್ತ ।
೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦
ರಾನ್ । ೨–೩ । ದಾನೇನಾದಾನಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೦ ೧ ೨ ೧ ೧ ೧ ೨೦ ೦
ಉ । ಅಹಮಸ್ಮಿಪ್ರಥಮಜಾಋತಾಽ೨೩ಸ್ಯಾಽ೩೪೫ ॥ ಹಾಉಹಾ
೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧
ಉಹಾಉ । ಸೇತೂಞ್ಸ್ತರ । ೩ । ದುಸ್ತ । ರಾನ್ । ೨–೩ । ಅ
೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨೦
ಕ್ರೋಧೇನಕ್ರೋಧಮ್ । ೨ । ಅಕ್ರೋಧೇನಕ್ರೋಧಮ್ । ಹಾಉ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಹಾಉಹಾಉ । ಪೂರ್ವನ್ದೇವೇಭ್ಯೋಅಮೃತಸ್ಯನಾಽ೨೩ಮಾಽ೩
೧ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧
೪೫ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸೇತೂಞ್ಸ್ತರ । ೩ । ದುಸ್ತ ।
೨ ೧ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦
ರಾನ್ । ೨–೩ । ಶ್ರದ್ಧಯಾಶ್ರದ್ಧಾಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೧ ೧ ೨೦ ೦
ಯೋಮಾದದಾತಿಸಇದೇವಮಾಽ೨೩ವಾಽ೩೪೫ತ್ ॥ ಹಾಉಹಾ
೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨
ಉಹಾಉ । ಸೇತೂಞ್ಸ್ತರ । ೩ । ದುಸ್ತ । ರಾನ್ । ೨–೩ । ಸ

೧೦ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦
ತ್ಯೇನಾನ್ನತಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಹಮನ್ನಮನ್ನಮದ
೧ ೨ ೧೧೧ ೨ ೨೦ ೧೦
ನ್ತಮಾ೨ಽ೩ದ್ಮೀ೩ಽ೩೪೫ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಏಷಾಗತಿಃ ।
೨೦೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨
೩ । ಏತದಮೃತಮ್ । ೩ । ಸ್ವರ್ಗಚ್ಛ । ೩ । ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಚ್ಛ ।
೧೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೧೧೧
೩ । ಸೇತೂಙ್ಸ್ತೀರ್ತ್ವಾಚತುರಾ೨ಽ೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೧೦೬ । ಪ - ೭೪ । ಮಾ - ೬೨ । ಘಾ ॥ ೩೪.೮೯॥

॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇ ದ್ವಿತೀಯಸ್ಯಾರ್ದ್ಧಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

॥ ಇತ್ಯರ್ಕಪರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ ॥

ದೇವೇಭ್ಯಃ ಪೂರ್ವಮ್ ಅಗ್ನಿವರುಣಾದಿದೇವೇಭ್ಯಃ ಪುರಾ ಅಹಮ್ ಅನ್ನದೇವತಾ ಅಮೃತಸ್ಯ ವಿನಾಶರಹಿತಸ್ಯ ಋತಸ್ಯ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಂಬನ್ಧಿನೀ ಪ್ರಥಮಜಾಃ ಅಸ್ಮಿ ನಾಮ । ಪ್ರಥಮತ ಏವೋತ್ಪನ್ನಾ ಭವಾಮಿ ಖಲು । ಯಃ ಪುಮಾನ್ ಮಾಂ ದದಾತಿ ಅನ್ನರೂಪಾಂ ಮಾಮ್ ಅತಿಥ್ಯಾದಿಭ್ಯೋ ದದಾತಿ ಸ ಇತ್ ಸ ಏವ ಏವಂ ಪರಿದೃಶ್ಯಮಾನಪ್ರಕಾರೇಣ ಆವತ್ । ಅವತಿ ಸರ್ವಾನ್ ಪ್ರಾಣಿನೋ ರಕ್ಷತಿ । ಯಸ್ತು ಲೋಭಯುಕ್ತಃ ಸನ್ ಪ್ರಾಣಿಭ್ಯೋಽನ್ನಮದತ್ವಾ ಸ್ವಯಮೇವ ತದನ್ನಮತ್ತಿ । ಅನ್ನಮದನ್ತಂ ನಾನಾವಿಧಾನ್ನಭಕ್ಷಕಂ ತಂ ಲೋಭಿನಮ್ ಅಹಮ್ ಅನ್ನಮ್ ಅನ್ನದೇವತಾ ಅದ್ಮಿ ಭಕ್ಷಯಾಮಿ । ವಿನಾಶಯಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಋ ೫೯೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಅನ್ನದೇವತಾ ಬ್ರವೀತಿ । ಅಹಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ ಯಾಗಾದಿಭ್ಯಶ್ಚಪೂರ್ವಂ ಪ್ರಥಮಜಾಃ ಅಸ್ಮಿ । ತದಾಪ್ಯಾಯಿತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾದೇಃ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಃ । ಋತಸ್ಯ ಉದಕಸ್ಯ ಅಮೃತಸ್ಯನಾಮ ಅಹಮನ್ನಮಿತಿ । ಯೋ ಮಾಂ ದೇವತಾದಿಭ್ಯೋ ದದಾತಿ ಸ ಏವ ಮಾ ಅವತ್ ಮಾಂ ಪ್ರವಿಶತಿ । ಅಗ್ನ್ಯಾದಿರೂಪೇಣ ಸ್ಥಿತಂ ಪರಮೇಶ್ವರಂ ಭೋಕ್ತಾರಮ್ ಬುದ್ಧ್ವಾ ಆತ್ಮಗ್ರಹೇಣ ಯೋ ಅನ್ನಮತ್ತಿ ತಂ ಅದನ್ತಂ ಅಹಮದ್ಮಿ ಸ್ವರೂಪಾತ್ ಚ್ಯುತಂ ಸಂಸಾರೇ ಪ್ರಕ್ಷಿಪಾಮೀತಿ । ಅತಃ ಸಂಸಾರಿಣ ಉಚ್ಯತೇ । ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗ ಪ್ರತಿಬನ್ಧಕಾನ್ ಸೇತೂನ್ ಅಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ ದುಸ್ತರಾನ್ ಲೋಭ ಕ್ರೋಧ ಅಶ್ರದ್ಧ ಅನ್ಯತಭಾಷಣ ಲಕ್ಷಣಾನ್ ಅನಾತ್ಮಧರ್ಮಾನ್ ದಾನ ಕ್ಷಮಾ ಶ್ರದ್ಧಾ ಸತ್ಯ ಭಾಷಣಾದಿಭಿಃ ತರ ಅತಿಕ್ರಾಮ । ಏಷಾ ಗತಿಃ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯುಪಾಯಃ । ಏತದಮೃತಂ ಅಮರಣೇ ಪರಂ ಸಾಧನಂ ಏತದಾಚರನ್ ಸ್ವರ್ಗಚ್ಛ ಯದ್ವಾ ಏತತ್ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚ ಅನುತಿಷ್ಠ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಚ್ಛ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕುರು । ಸೇತೂನ್ ಚತುರಃ ತೀರ್ತ್ವಾ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ಇತಿ ॥ ಸಾಮ ೮೯ ॥

ಅಮೃತಸ್ಯ ವಿನಾಶರಹಿತನಾದ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪನಾದ **ಅಹಮ್** ಅನ್ನ ದೇವತೆಯಾದ ನಾನು **ದೇವೇಭ್ಯಃ** ಅಗ್ನಿ ವಾಯು ಆದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ **ಪೂರ್ವಮ್** ಮುಂಚೆಯೇ ಮೊದಲೇ **ಋತಸ್ಯ** ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ- ಬ್ರಹ್ಮವಾ ಋತಮ್ । ಶ ೪-೧-೪-೧೦ ॥ **ಪ್ರಥಮಜಾಃ** ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು **ನಾಮ ಅಸ್ಮಿ** ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ - ನಾಮ ಸನ್ನಾಮಯತಿ ನಿರು ೪-೨೭ ॥ **ಯಃ** ಯಾರು **ಮಾಮ್** ಅನ್ನ ದೇವತೆಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಅನ್ನವನ್ನು **ದದಾತಿ** ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಹಸಿದಿರುವವರಿಗೂ ಅರ್ಪಿಸುವ **ಸಃ ಇತ್** ಆ ಮಹಾನುಭಾವನೇ **ಏವಮ್ ಆವತ್** ಸಮಸ್ತ ಜೀವ ರಾಶಿಯನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿದವನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ-ಅವರಕ್ಷಣ- ಆಲಿಂಗನ-ವೃದ್ಧಿಷು । ಭ್ವಾದಿ ॥ **ಅಹಮ್ ಅನ್ನಮ್** ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಅವನ ಅನ್ನವಾಗಿ ಅನ್ನರೂಪ ಆತ್ಮಾ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದೇನೆ - ಅನ್ನಂ ವೈ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಮಾತ್ಮಾ । ಗೋ ೨-೧-೩॥ **ಅನ್ನಮ್ ಅದನ್ತಮ್** ಅದ್ಮಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಹಸಿದಿರುವವರಿಗೂ ಸಮರ್ಪಿಸದೆ ಲೋಭದಿಂದ ತಾನೇ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಭೋಗ ಪಡುವಂತಹವನನ್ನು ಅನ್ನದೇವತೆಯಾದ ನಾನೇ ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ॥ ಋ ೫೯೪ ॥

ಅನ್ನದೇವತೆಯು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರನ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದೆ. - ಅಮೃತದ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರಾಗಿರುವ ನಾನು ಅನ್ನ ವಾಯ್ವಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವಿಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೂ ಹಸಿದವರಿಗೂ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವವರೇ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ನದಾನಮಾಡದೆ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಲೋಭಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಅನ್ನಾದಿ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಭೋಗಪಡುವವರನ್ನು ನಾನೇ ತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಮೃತ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಾನೇ ಅನ್ನವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವವರೇ ನನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ದಾನ ಭಾವರಹಿತರಾದವರನ್ನು ನಾನೇ ನಾಶಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞಕ್ಕೂ ಮುಂಚಿನಿಂದ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಅನ್ನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಅನ್ನದಾನಮಾಡುವವರು ಎಲ್ಲರ ರಕ್ಷಣೆಯ ಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡದೆ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಊಟಮಾಡುವವರನ್ನು ಅನ್ನ ದೇವತೆಯೇ ತಿಂದು ಬಿಡುವುದರಿಂದ ಅವರು ನಷ್ಟಪ್ರಾಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ॥ ಋ ೫೯೪ ॥

ದಾನಮಾಡದ ಕಾರಣ ಉಂಟಾದ ಶತ್ರುವರ್ಗವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿ ಗೆಲ್ಲು. ಕೋಪದಿಂದಾದ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಪರಿಹರಿಸಿಕೋ. ಅಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದೊದಗಿದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನೀಗಿಕೋ. ಸತ್ಯವಾಕ್ಯದಿಂದ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡು. ದಾಟಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಸೇತುವೆ ಮೂಲಕ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ದಾಟು. ಚತುರನಿಗೆ ಇದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗತಿ. ಇದೇ ಅಮೃತ. ಈ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸೇರು. ಈ ಅರ್ಥ

ಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ॥ ನಿರು ೧೪-೧ ರಿಂದ ೧೦, ಛಾಂ. ೮-೪ಖಂ ಮುಂ ೨-೨-೫ ಬೃ.ಉ ೧-೨-೩ ಮತ್ತು ೧-೪-೬ ಬ್ರಸೂ ೧-೩.೧ ॥ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು ॥ ಸಾಮ೮೯ ॥

ನಾಂ ಸನಾತನಯಜ್ಞದಿಂದುದಿಸಿದೆಂ ಸುರರ್ಕಳುಂ
ಜನಿಪ ಮುನ್ನಮೆ; ಎನ್ನನಾರೀವರೋ ಯೋಗ್ಯರೊಳ್ ।
ಅವರ್ಗೆಲ್ಲಮೆಸಗಿದಪೆನೊಲ್ಮೆಯಿಂ ಸನ್ಮಂಗಳಂ
ಬರಿದೆನ್ನನಾಶಿಪ್ಪ ಕೃಪಣರಂ ನುಂಗಿನೊಣೆವೆಂ ॥

॥ ಅಥ ದ್ವನ್ದ್ವ ಪರ್ವ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಆಯುಃ-ಸತ್ಯಮ್ । ೯೦ ॥ ಆ-ನಃ-ಹಿಯ । ಮನದೋಹ
೩ ೨ ೨೧೦ ೧೨೦ ೩ ೪ ೩೦ ೧೨
ಮ್-ಮನ-ದೋಹಮ್ । ೯೧ ॥ ಏನ್ಯಾವೇನ್ಯೌ-ಏನ್ಯೌ-ಏನ್ಯೌ । ೯೨ ॥ ಅಹೋ- ಇತಿ
೩
-ಏನ್ಯೌ ॥ ೯೩ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ದ್ವೌ । ದ್ವಯೋರ್ವಸಿಷ್ಠಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦
೫೮.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತ್ರಿವಾರಂನಿಶ್ವಸೇತ್ । ಆಯುಃ ।
೧೦ ೨೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫
೩ । ಸಾತ್ಯಮ್ । ೩ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾ
೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ^ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೧೦
ಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋ
೨ ೧ ೨೩೪೦ ೫ ೨೧೧೦ ೨ ೧೦
ನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋಮತಾಇ । ವ್ರಜೇ
೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦
ಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತ್ರಿವಾರಂನಿಶ್ವಸೇತ್ ।
೧೦ ೦ ೩ ೨ ೫೦ ೦
ಆಯುಃ । ೩ । ಸಾತ್ಯಮ್ । ೨ । ಸತ್ಯಾಽ೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥
೧ ೧ ೧
ಈಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೨೮ । ಪ – ೩೪ । ಮಾ – ೨೪ । ಥ್ರೀ ॥ ೧.೯೦ ॥*

೨ರ ರ ರ ೧ರ ರ
೫೮.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತ್ರಿವಾರಮುಚ್ಛ್ವಸೇತ್ । ಆನೋ

೨ ರ ೧ ೨ ೧ ೧
ಹಿಯ । ೩ । ಮನದೋಽಹಮ್ । ೩ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮ

೨ರ ೩ ೪ ೫ ೨ ೧ರ ೨ ೧ ೨^ ೩ ೪ ೫
ಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥

೨ರ ೧ರ ೨ ೧ ೨೩೪ರ ೫ ೨ರ ೧ರ
ಶೂರೋಽನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋಽಮತಾಇ ।

೨ ೧ರ ೨ರ ೩ ೪ ೫ ೨ರ ರ ರ
ವ್ರಜೇಽಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತ್ರಿವಾರಮುಚ್ಛ್ವ

೧ರ ರ ೨ ರ ೧ ೧
ಸೇತ್ । ಆನೋಽಹಿಯ । ೩ । ಮನದೋಽಹಮ್ । ೨ । ಮ

ರ ೨ ೫ರ ರ ೩ ೧ ೧ ೧
ನಾಽ೨೩ದೋಽಹಾಽ೩೪ । ಔಹೋಽವಾ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೩೫ । ಪ - ೩೪ । ಮಾ - ೧೮ । ಭ್ರೈ ॥ ೨.೯೧ ॥

॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯೈಲನ್ಯೌದ್ವೌ । ದ್ವಯೋರಿನ್ದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ರ ರ ರ ೧ರ ರ ರ ರ ೨
೫೮.೩. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏನ್ಯೌ । ೩ । ಏನ್ಯಾಹಾಉ । ೩ ।

೧ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೪ ೫ ೨ ೧ರ
ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ ।

೨ ೧ ೨ ^ ೩ ೪ ೫ ೨ರ ೧ರ ೨ ೧ ೨
ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋಽನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸ

೩ ೪ರ ೫ ೨ರ ೧ರ ೨ ೧ರ ೨ರ ೩ ೪ ೫ ೨ರ
ಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋಽಮತಾಇ । ವ್ರಜೇಽಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಹಾ

ರ ರ ೧ರ ರ ೧ರ ರ ೨ ೧ರ ನ
ಉಹಾಉಹಾಉ । ಏನ್ಯೌ । ೩ । ಏನ್ಯಾಹಾಉ । ೨ । ಏನ್ಯಾಽ೩

೨ ೩ ೧ ೧ ೧
ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೩೮ । ಪ - ೨೮ । ಮಾ - ೧೬ । ಥ್ರೌ ॥ ೩.೯೨ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦

೫೮.೪. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಹೋಏನ್ಯೌ । ೩ । ಆಹೋಽ೨

೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫

ಏನ್ಯಾಉ । ೩ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾ೪ ॥

೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ^ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೧೦

ಯತ್ವಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾ೪ಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋನೃಷಾ ।

೨ ೧ ೨ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦

ತಾಽ ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾ೪ ॥ ಆಗೋಮತಾ೪ । ವ್ರಜೇಭ । ಜಾ

೩ ೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦

ತುವನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಹೋಏನ್ಯೌ । ೩ । ಆ

೧೦ ೧೦ ೧೦ ರ ೨

ಹೋಽ೨ಏನ್ಯಾಉ । ೨ । ಆಹೋಽ೨ಏನ್ಯಾಽ೩ । ಹಾಉವಾಽ೩ ॥

೧ ೧೧೧

ಈಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೫೧ । ಪ - ೨೮ । ಮಾ - ೩೧ । ಗ್ರ ॥ ೪.೯೩ ॥*

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ವ್ರತಪಕ್ಷೌ ದ್ವೌ ಅಹೋರಾತ್ರಯೋರ್ವಾ । ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦

೫೮.೫. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಉ\ಹಉ\ಹಜ್ಹಉ\ । ೩ । ಹಾ

೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫

ಉಹಾಉಹಾಉ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾ೪ ॥

೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ^ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೧೦

ಯತ್ವಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾ೪ಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋನೃಷಾ ।

೨ ೧ ೨ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦

ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾ೪ ॥ ಆಗೋಮತಾ೪ । ವ್ರಜೇಭ । ಜಾ

೩ ೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨

ತುವನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಉ\ಹಉ\ಹಜ್ಹಉ\ । ೩ ।

೦ ೦ ೦ ೧೧೧

ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೧೮ । ಪ - ೨೪ । ಮಾ - ೧೯ । ಢೋ ॥ ೫.೯೪ ॥

೫೮.೬. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಇಹಾ । ಹಂ\ಹಜ್ಹಂ\ । ೨ -
೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹ
ವನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂ
ರೋನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋಮತಾಇ । ವ್ರ
ಜೇಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಇಹಾ ।
ಹಂ\ಹಜ್ಹಂ\ । ೨-೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥
ಈಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೧೮ । ಪ - ೩೦ । ಮಾ - ೧೯ । ಶ್ರೋ ॥ ೬.೯೫ ॥*

॥ ಇನ್ದ್ರಾಣ್ಯಾ ಉಲ್ಬಜರಾಯುಣೀ ದ್ವೇ । ಅಹೋರಾತ್ರಿಯೋರಿನ್ದ್ರಾಣೀ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೫೮.೭. ಹಾವೀನ್ದ್ರಮ್ ॥ ನರೋನೇಮಧಿತಾಹ । ವಾಽ೨೧ ।
ತಾಽ೨ಇ । ಯಾತ್ಪಾಽ೨ । ಯಾರ್ಯುನಜತೇಧಿ । ಯಾಽ೨೧ಃ ।
ತಾಽ೨ಃ ॥ ಶೂರೋಽ೨ । ನೃಷಾತಾಶ್ರವಸಶ್ಚ । ಕಾಽ೨೧ । ಮಾ
ಽ೨ಇ ॥ ಆಗೋಽ೨ । ಮತಿವ್ರಜೇಭಜಾತು । ವಾಽ೨೩ । ಆಽ೨ ।
ನಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೧೧ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೫ । ಘ್ರು ॥ ೭.೯೬ ॥

೫೮.೮. ಉವಾ । ಓವಾ । ೨-೨ । ಉವಾ । ಓವಾಽ೩ । ಆಇನ್ದ್ರಾ

೧೦ ೦ ೦ ೨ ೪ ೫ ೧೦
ಮ್ । ನರೋನೇಮಧಿತಾಹವಾ೨೩ಸ್ತಾ೩ಇ ॥ ಯಾತ್ವಾ । ಯಾ
೦ ೨ ೪ ೫ ೧೦೦
ಯುನಜತೇಧಿಯಾ೨೩ಸ್ತಾ೩ಃ ॥ ಶೂರೋ । ನೃಷಾತಾಶ್ರವಸಶ್ಚ
೨ ೪ ೫ ೧ ೦ ೦ ೨
ಕಾ೨೩ಮಾ೩ಇ ॥ ಆಗೋ । ಮತಿವ್ರಜೇಭಜಾತುವಾ೨೩ನ್ನಾಃ ।
೧ ೨ ೧ ^ ೩ ೫೦
ಉವಾ । ಓವಾ । ೨–೨ । ಉವಾ । ಓ ೨ । ವಾ೨೩೪ । ಔ
೦ ೩ ೧೧೧
ಹೋವಾ ॥ ಈ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೧ / ಪ – ೨೩ / ಮಾ – ೬ / ಗೂ // ೮.೯೭ //

ಈ ೯೦ ರಿಂದ ೯೭ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ಹವನ್ತೇ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ **ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ** ದ್ವೌ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅರ. ೯೦ ಮತ್ತು ೯೧ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಪ್ರಾಣಾಪಾನರೂಪದಾಗಿವೆ. – ಆಬ್ರಾ, ೬–೨–೧ ॥ ಪಕ್ಷಿರೂಪಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಮಹಾವ್ರತಸ್ಯ ಗೀಯಮಾನಂ **ಪ್ರಾಣಸ್ಸಾಮ್ನಾ** ಪುರಸ್ತಾತ್ ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ದಿಶ್ಯವಸ್ಥಾಯ . . . . ಆಹವನೀಯಸ್ಯ ಪೂರ್ವ ಭಾಗಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ **ಉಪಸ್ಥಾನ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ** । . . . . ಸರ್ವಾಣ್ಯುದ್ಗಾತಾ ಸಕೃತ್ ಸಕೃತ್ ಗಾಯೇತ್ ॥ ಪಕ್ಷಿರೂಪದ ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆಹವನೀಯಾಗ್ನಿಯ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದ್ಗಾತೃ – ಪ್ರಾಣಃ ಇನ್ದ್ರ ಏವ । ಪ್ರಾಣ ರೂಪನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ನಿಃಶ್ವಾಸರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸು – ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಈ ಪ್ರಾಣಸಾಮವನ್ನು ಸಾಮಗಾನದ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿರುವ **ತ್ರಿವಾರನ್ನಿಶ್ವಸೇತ್** ಎಂಬ ಎರಡು ಪರ್ವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುಬಾರಿ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾ ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ಯಥಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು.

ಅಥ ಚಿತ್ಯಾಗ್ನೇಃ ಪೃಚ್ಛಸ್ಯ ಅಪಾನ ಸಾಮ್ನೋಪಸ್ಥಾನಂ ವಿಧತ್ತೇ । ಅಪಾನೇನ ಪಶ್ಚಾತ್ ಪೃಚ್ಛಮುಪತಿಷ್ಠನ್ತೇ ಗೀಯಮಾನಂ ಸಾಮ ಅಪಾನಃ । ತೇನ ಪ್ರಚ್ಛೋ ಪತಿಷ್ಠೇರನ್ ತತ್ತೇನ ಪ್ರತ್ಯನ್ । ದಿಕ್ ಸಂಬಂಧನೀಯ ಸ್ಥಾನೇನ . . . ॥ ಪ್ರಚ್ಛಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ಯಾಗ್ನಿಯ ಇನ್ದ್ರನೇ ಅಪಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಉಚ್ಛ್ವಾಸ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಗಾನಮಾಡುವಾಗ ಎರಡೂ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿರುವ ಉಚ್ಛ್ವಸೇತ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಉಸಿರನ್ನು ಮೂರುಬಾರಿ ಒಳಕ್ಕೆಳದುಕೊಂಡು ಯಥಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮಗಾನ ಮಾಡುವುದು – ಪ್ರಾಣಾದ ಪಾನತೀ – ಸಾಮ ಋಕ್

೬೩೧ ‖ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಯೋಃ ಸನ್ಧಿಃ । ಛಾಂ.ಉ. ೧-೩-೩ ‖ ತಾಂ.ಬ್ರಾ. ೫-೪-೧ ‖ ದಾ. ಶ್ರಾ. ಸೂ ೪-೧೦-೧ ‖

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರನ್ನರಃ । ವಸಿಷ್ಠಃ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಯೋಃ । ಆಯುಃ ಪ್ರಾಣಃ ಸತ್ಯಂ ಧೃತಿಃ । ಪ್ರಾಣಃ ಇನ್ದ್ರ ಏವ ಅತಃ ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ ಇನ್ದ್ರ ಅಪಾನ ರೂಪೇಣ ಆಯಾಹಿ ಆಗಚ್ಛ । ಮನದೋಹಮ್ ಮನಸಾ ಯತ್ಪೂರ್ಯತೇ ಹೃದಯಾದಿ ಸ್ಥಾನಂ ತದಾಗಚ್ಛ ‖ ಇನ್ದ್ರ ಏನ್ಯಯೋಃ । ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಜೀವಾತ್ಮನಾವಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಏನ್ಯೌ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಏತವ್ಯೌ ‖ ಆಹೋ ಶರೀರಗ್ರಹಣಸಮಕಾಲಮೇತವ್ಯೌ ತಾಭ್ಯಾಂ ವಿನಾ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಾನುಪಪತ್ತೇಃ । ವ್ರತಪಕ್ಷೌ ಅಹೋರಾತ್ರೇ ವಾ ‖ ಇನ್ದ್ರಾಣೀ ಉಲ್ವಜರಾಯುಣೋಃ । ಬೃಹಸ್ಪತಿರಿನ್ದ್ರೋ ವಾ । ಬಲಭಿದೀ ಸಾಮನೀ । ಉಭಯೋಃ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ । ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಇನ್ದ್ರೋವಾ । ಉದ್ಭಿದ್ವಲಭಿದೀವಾ ‖ ಸಾಮ ೬೦-೬೭ ‖

ಪ್ರಾಣವೇ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಧರಿಸಿರುವುದು ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣವು ಇನ್ದ್ರನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ದ್ರನೇ ಅಪಾನರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ. ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೃದಯವನ್ನು ತುಂಬಲು ಬಾ. ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳು ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಜೀವಾತ್ಮನು ಶರೀರ ಗ್ರಹಣಮಾಡಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

‖ ಬೃಹಸ್ಪತೇರ್ಬಲಭಿದೀ ದ್ವೇ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ವಾ ಉದ್ಭಿದ್ವಾ ಅನಯೋಃ ಪೂರ್ವಮ್ । ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ‖

೨೦ ೦ ೦ ೨ ೦
೫೯.೧. ಹೋವಾಇ । ೨ । ಹೋವಾऽಇಹಾಇ । ಉಪತ್ವಾಜಾऽಇ
೪ ೨೦ ೩ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೨
ಮಾऽಇಯೋಗಿರಃ ‖ ಹೋವಾಇ । ೨ । ಹೋವಾऽಇಹಾಇ ।
೦ ೪ ೨ ೩ ೫ ೨೦ ೦ ೦
ದೇದಿಶತೀऽಇಹರ್ಾऽಇವಿಷ್ಕೃತಃ ‖ ಹೋವಾಇ । ೨ । ಹೋವಾऽ
೨ ೦ ೦ ೪ ೨ ೩ ೫ ೨೦ ೦
ಇಹಾಇ । ವಾಯೋರನೀऽಇಕಾऽಇಅಸ್ಥಿರನ್ ‖ ಹೋವಾಇ । ೨ ।
೦ ೨ ೫೦ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ಹೋವಾऽಇಹಾऽಇಳ । ಔಹೋವಾ ‖ ಈऽ೨ಇಳಾ ‖

ದೀ – ೨೭ / ಪ – ೧೭ / ಮಾ – ೧೫ / ಢು ‖ ೬.೯೮ ‖

॥ ಬೃಹಸ್ಪತೇರ್ಬಲಭಿತ್ । ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೨ ೦ ೪
೫೯.೨. ಓವಾ । ೨ । ಓವಾಽ೩ಹಾಇ । ಉಪತ್ವಾಜಾಽ೩ಮಾಽ೩
೨೦ ೩ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೨ ೦
ಯೋಗಿರಃ ॥ ಓವಾ । ೨ । ಓವಾಽ೩ಹಾಇ । ದೇದಿಶತೀಽ೩
೪ ೨ ೩ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೨ ೦ ೦
ಹರ್ಾಽ೩ವಿಷ್ಕೃತಃ ॥ ಓವಾ । ೨ । ಓವಾಽ೩ಹಾಇ । ವಾಯೋರ
೪ ೨ ೩ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೨ ೫೦
ನೀಽ೩ಕಾಽ೩ಅಸ್ಥಿರನ್ ॥ ಓವಾ । ೨ । ಓವಾಽ೩ಹಾಽ೩೪ । ಔ
೦ ೩ ೧೧೧
ಹೋವಾ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೨೭ / ಪ - ೧೭ / ಮಾ - ೭ / ಪ್ರೇ ॥ ೧೦.೯೯ ॥

ಈ ೫೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಉಪತ್ವಾ ಜಾಮಯೋ ಗಿರಃ ೧೩ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಪ್ರಥಮಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೧ ॥

॥ ಭರ್ಗಯಶಸೀ ದ್ವೇ ತತ್ರಾದ್ಯಮಿದಂಭರ್ಗಂ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨
೬೦.೧. ಹಾಉಧಾಮಯತ್ । ಹಾಹಾಉಧಾಮಧಾಮಾಯತ್ ।
೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧ ^
ಹಾಹಾಉಬೃಹದ್ಧಾಮಧಾಮಾಯತ್ । ಬೃಹದಿನ್ದ್ರಾ । ಯಗಾಽ೨
೩ ೫ ೨ ೦ ೧ ^ ೩ ೫
ಯಾಽ೨೩೪ತಾ ॥ ಮರುತೋವೃ । ತ್ರಹಾಽ೨ನ್ತಾಽ೨೩೪ಮಾಮ್ ॥
೨೦ ೦ ೧ ^ ೩ ೫ ೨೦
ಯೇನಜ್ಯೋತಿರಜನಯನ್ । ಋತಾಽ೨ವಾಽ೨೩೪ದ್ರ್ಧಾಃ ॥ ದೇ
೦ ೦ ೧ ^ ೩ ೫ ೨೦ ೦
ವನ್ದೇವಾ । ಯಜಾಽ೨ಗೃ್ಯಾಽ೨೩೪ವೀ । ಹಾಉಧಾಮಯತ್ ।

೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೧೦

ಹಾಹಾಉಧಾಮಧಾಮಾಯತ್ । ಹಾಹಾಉಬೃಹದ್ಧಾಮಧಾ ।

^ ೩ ೫೦ ೦ ೨ ೧ ೧೧೧

ಮಾ೨೨ । ಯಾ೨೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ೨೩ । ಭರ್ಗಾ೨೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೨೯ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೧೫ । ಧು ॥ ೧೧.೧೦೦ ॥

ಈ ೧೦೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಬೃಹದಿನ್ದ್ರಾಯ ಗಾಯತ ೨೫೮ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಧಾಮ ಸ್ಥಾನಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯದೇಷ ಇನ್ದ್ರಃ । ಭರ್ಗಃ ತೇಜ ಏಷ ಏವ ॥ ಸಾಮ ೧೦೦ ॥

೧ ೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ–ಯಶಃ–ವರ್ಚಃ–ಅಸ್ಮಿನ್–ಆಯುಃ–ವಿಶ್ವಾ–ಆಯುಃ–ವಿಶ್ವಂ–ವಿಶ್ವಂ–ಆಯುಃ–ಅಶೀಮಹಿ–ಪ್ರಜಾಂ – ಪ್ರ–ಜಾಂ–ತ್ವಷ್ಟಃ–ಅಧಿ–ನಿ–ಧೇಹಿ–ಅಸ್ಮೇ–ಇತಿ–ಶತಂ–ಜೀ ವೇಮ–ಶರದಃ–ವಯಮ್–ತೇ ॥ ಸಾಮ ೧೦೧ ॥

(swara marks on the above: ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ / ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩)

॥ ದ್ವಿತೀಯಂಚೈತತ್ಯಶಃಸಾಮಃ । ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

೬೧.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯಶೋಹಾಉ । ೩ । ವರ್ಚೋ

೦ ೧ ೨ ೧ ೨

ಹಾಉ । ೩ । ಆಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿ ಹಾಇ । ೨ । ಆಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿ ಹಾ೨೩೧ಉ ।

— ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨

ವಾ೨೨ । ತವೇದಿನ್ದ್ರಾವಮಂವಸು ॥ ತ್ವಮ್ಪುಷ್ಯಸಿಮಧ್ಯಮಮ್ ॥ ಸ

೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೨೦

ತ್ರಾವಿಶ್ವಸ್ಯಪರಮಸ್ಯರಾಜಸಿ ॥ ನಕಿಷ್ಟ್ವಾಗೋಷುವೃಣ್ವತೇ । ಹಾಉ

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧

ಹಾಉಹಾಉ । ಯಶೋಹಾಉ । ೩ ॥ ವರ್ಚೋಹಾಉ । ೩ । ಆ

೨ ೧ ೨ — ೧೦

ಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿ ಹಾಇ । ೨ । ಆಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿ ಹಾ೨೩೧ಉ । ವಾ೨೨ ॥ ಆ

೧ ೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨೧೨೧
ಯುರ್ವಿಶ್ವಾಯುರ್ವಿಶ್ವಂವಿಶ್ವಮಾಯುರಶೀಮಹಿಪ್ರಜಾಂತ್ವಷ್ಟರಧಿನಿ
೦ ೨೧೦೨೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೩ ೧೧೧
ಧೇಹ್ಯಸ್ಮೇಶತಂಜೀವೇಮಶರದೋವಯನ್ತೇऽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೪೭ । ಪ – ೨೭ । ಮಾ – ೩೧ । ಥ ॥ ೧೨.೧೦೧ ॥

ಈ ೧೦೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ತವೇದಿನ್ದ್ರಾವಯಂ ವಸು ೨೭೦ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಭಗವನ್ನಿನ್ದ್ರ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಯಶೋ ಅನ್ನಂ ವರ್ಚೋ ದೀಪ್ತಿಂ ಆಯುಃ ಚಿರಂ ಜೀವನಂ ವಿಶ್ವಾಯುಃ ಸರ್ವೈಃ ಪುತ್ರ ದಾರಾದಿಭಿಃ ಸಹ ಯತ್ ಆಯುಃ ವಿಶ್ವಂ ಮೂರ್ತಿಕ್ರಿಯಾಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಸಂಯೋಗಾತ್ । ಸರ್ವಂ ಯದಾಯುಃ ತದಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಆಶೀಮಹಿ । ತ್ವಷ್ಟಃ ಇನ್ದ್ರಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಪ್ರಜಾಂ ಅಧಿ ನಿಧೇಹಿ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾನುತ್ಕರ್ಷೇ ಸ್ಥಾಪಯ । ತೇ ತವ ವಯಂ ಪರಿಚರ್ಯಾಂ ಕುರ್ವಾಣಾಃ ಶತಂ ಶರದಃ ಶತಂ ವರ್ಷಾಣಿ ಜೀವೇಮ । ನ ವೃಥಾ ಕಾಲೋಗಚ್ಛೇದಿ ತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೧೦೧ ॥

ಪೃಥ್ವೀ ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ದ್ಯುಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾದ ಇನ್ದ್ರಭಗವಂತನೇ ನಿಕೃಷ್ಟವಾದ ಮಧ್ಯಮವಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಗೋ ಧನಾದಿ ಸಕಲ ಸಂಪದೈಶ್ವರ್ಯಗಳೂ ನಿನ್ನವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವನ್ನು ನಮಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯಲಾರರು. ಹೀಗಾಗಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಅನ್ನ ಸಂಕೇತವಾದ ಸಕಲ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯ ವರ್ಚಸ್ಸು ತೇಜಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯವಾದ ಸದೃಢಶರೀರಶಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಉತ್ಕರ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ಪತ್ನೀ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಶರದೃತುವಿನಂತಹ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದ ಒಂದುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶಾಂತಿ ಸಂತೋಷ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ಮಾಡುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಆಶೀರ್ವದಿಸು । ಸಾಮ ೧೦೧ ॥

॥ ಯಾಮೇ ದ್ವೇ । ಯಮೋ ಬೃಹತ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨
ಓ೨.೧.ಕಾಯಮಾನೋವನಾತುವಾಮ್ ॥ ಯನ್ಮಾತ್ರೂರಜಗಾನಾऽ೧
— — — ೧ ೨ ೫
ಪಾऽ೨ಃ । ಔऽ೨ । ಹೌऽ೨ । ಹುವಾಇ । ಔऽ೩ಹೋऽ೨೩೪ವಾ ॥
೧ ೦ ೦ ೨ — — —
ನತತ್ತೇಅಗ್ನೇಪ್ರಮೃಷೇನಿವಾರ್ತಾऽ೧ನಾऽ೨ಮ್ । ಔऽ೨ । ಹೌऽ೨ ।

೧ ೨ ೫ ೧ ೦ ೦ ೨
ಹುವಾಇ । ಔಽ೩ಹೋಽ೨೩ಳವಾ ॥ ಯದ್ದೂರೇಸನ್ನಿಹಾಭೂಽ೧

— — — ೧ ೨
ವಾಽ೨ಃ । ಔಽ೨ । ಹೌಽ೨ । ಹುವಾಇ । ಔಽ೩ಹೋಽ೨೩ಳ೫

೨೦ ೧೦ ೨೧೦ ೧೧೧
ವಾಽ೬೫೬ ॥ ಏ । ರಾಜಜ್ಸ್ವರಾಜಾಽ೨೩ಳ೫ಮ್ ॥

ದೀ – ೧೪ । ಪ – ೧೮ । ಮಾ – ೯ । ದೋ ॥ ೧೩.೧೦೨ ॥

೨೦೧೧೦ — ೦ ೧ ^ ೩
೬೨.೨. ಔಹೋವಾಽ೨ । ೨ । ಔ । ಹೋಽ೨ । ವಾಽ೨೩ಳ ।

೫೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨
ಔಹೋವಾ । ಕಾಯಮಾನೋವನಾತ್ವಮ್ ॥ ಯನ್ಮಾತೃರಜಗನ್ನ

೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦
ಪಃ ॥ ನತತ್ತೇಅಗ್ನೇಪ್ರಮೃಷೇನಿವರ್ತನಮ್ । ಯದ್ದೂರೇಸನ್ನಿಹಾ

೨ ೦ ೧೦ — ೦ ೧ ^ ೩ ೫೦
ಭುವಃ । ಔಹೋವಾಽ೨ । ೨ ॥ ಔ ॥ ಹೋಽ೨ । ವಾಽ೨೩ಳ । ಔ

೦ ೨೦ ೧೦ ೨೧೦ ೧೧೧
ಹೋವಾ ॥ ಏ । ವಿರಾಜಜ್ಸ್ವರಾಜಾಽ೨೩ಳ೫ಮ್ ॥

ದೀ – ೨೯ । ಪ – ೧೮ । ಮಾ – ೬ । ದೂ ॥ ೧೪.೧೦೩ ॥

ಈ ೧೦೨ ಮತ್ತು ೧೦೩ ಗಾನಗಳು ಕಾಯಮಾನೋವನಾತ್ವಂ ೫೩ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

॥ ಘರ್ಮತನೂ ದ್ವೇ । ದ್ವಯೋಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
೬೩.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪ್ರಸೋಮದೇವಽ೩ವಾಇತಾಽ೧

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ಯಾಽ೨೩ಇ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸಿನ್ಧುರ್ನಪಿಪ್ಯೇಽ೩ಅರ್ಣ್ಸಾಽ

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦
೧ಸಾಽ೨೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಂಶೋಃಪಯಸಾಮದಿ

೦ ೧ ೨ ೨೦ ೦ ೦ ೦
ರೋಽನಽ೩ಜಾಗೃವಾಽ೧ವೀಽ೨೩ಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಚ್ಛಾ

ಕೋಶಮ್ಮ್ಽ೩ಧೂಶ್ಚೂಽ೧ತಾಽ೨೩ಮ್ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
ವಾ ॥ ಘರ್ಮಽಪ್ರವೃಕ್ತಸ್ತನ್ವಾಸಮಾನ್ಯೃಧೇವೃಧೇಸುವಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥
ದೀ - ೨೪ । ಪ - ೧೧ । ಮಾ - ೨೧ । ತ ॥ ೧೫.೧೦೪ ॥

೬೩.೨. ಔಹೋಽ೩ವಾ । ೩ । ಈಽ೩ಯಾ । ೩ । ಆಇಹೀಽ೨ ।
೩ । ಪ್ರಸೋಮದೇ । ವವಾಽ೨ಇತಾಽ೨೩೪ಯಾಇ ॥ ಸಿನ್ಧುರ್ನಪಿ ।
ಪ್ಯೇಆಽ೨ರ್ಣಾಽ೨೩೪ಸಾ ॥ ಅ೮ಶೋಽಪಯಸಾಮದಿರಃ । ನ
ಜಾಽ೨ಗೃಽ೨೩೪ವೀಃ ॥ ಅಚ್ಛಾಕೋಶಮ್ । ಮಧೂಽ೨ಶ್ಚೂಽ೨೩೪
ತಾಮ್ । ಔಹೋಽ೩ವಾ । ೩ । ಈಽ೩ಯಾ । ೩ । ಆಇಹೀಽ೨ ।
ಆಇಹೀಽ೨೩ । ಆಽ೨ಇ । ಹಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಘರ್ಮ
ಽಪ್ರವೃಕ್ತಸ್ತನ್ವಾಸಮಾನಶೇಮಹೇಸುವಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥
ದೀ - ೧೩ । ಪ - ೨೬ । ಮಾ - ೧೪ । ಧೀ ॥ ೧೬.೧೦೫ ॥

ಈ ೧೦೪ ಮತ್ತು ೧೦೫ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಪ್ರಸೋಮದೇವವೀತಯೇ ೫೧೪ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಪ್ರಸೋಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಘರ್ಮ ತನ್ವೋಃ । ಭಗವಾನ್ ಸೋಮಃ ಧರ್ಮಃ ವಿಶ್ವಸ್ಯಾಪ್ಯಾಯನೇನ ಸಂಜಾತ ವರ್ಗಃ । ಪ್ರ-ವೃತ್ತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಃ । ವೃಧೇ ವೃದ್ಧಯೇ ತನ್ವಾ ಸ್ವಃ ಆದಿತ್ಯಂ ಸಮಾನ್ಯೃಧೇ ವರ್ಧಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಏವಂ ಮಹೇ ದೇವಾನ್ ಪೂಜಯಿತುಂ ಸ್ವಃ ಸಮಾನ ದೇಶೇ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಸಾಮ ೧೦೪-೧೦೫ ॥

ಧರ್ಮದ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪಿಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸೋಮ ಆದಿತ್ಯರು ಧರ್ಮವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಮಹಾಮಹಿಮರಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪೂಜಾರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ । ಸಾಮ ೧೦೪–೧೦೫ ॥

ಧರ್ಮ ತನ್ವೋಃ ಶ್ರೀ ಕಂಚಿ ಕಾಮಕೋಟಿಪೀಠ ಪ್ರಕಾಶಿತ ಸಂಹಿತಾ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಆರ್ಷೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮಶ್ರಮಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಾಕ್ಷರ ಪಾಠಗಳಲ್ಲೂ **ಘರ್ಮ** ಎಂಬ ಪಾಠವೇ ಇದೆಯಾದರೂ ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ **ಧರ್ಮ** ಶಬ್ದ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಅನ್ವೇಷಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಹೃ–ಹರಣಮಾಡು + ಮಕ್ = ಹರ್ಮ = ಘರ್ಮ–ಹೃ–ದೀಪ್ತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ+ಮಕ್ ಘರ್ಮ ನಿರು ೧೧–೪೨ ರಸಾನಾಂ ಹರ್ತಾ ಹರಣ । ಹರಣಶೀಲನಾದ ಅಥವಾ ದೀಪ್ತಿಕಾರಕನಾದ **ತನೂ** ಆದಿತ್ಯ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇಶ್ಚಕ್ಷೂಂಷಿತ್ರೀಣಿ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಸೋಮಃ ॥

೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೫ ೨ ೧ ೨ ೧

೬೪.೧. ಅಯಂಪೂಷಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ ॥ ರಯಿರ್ಭಗಃ । ರಯಿ

೨ ೧ ೫ ೩ ೫ ೨೦ ೧ ೨

ರ್ಭಗಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ಚಾಽ೨೩೪ಕ್ಷೂಃ ॥ ಸೋಽಮಃಪುನಾಽ

೧ ೫ ೨೦ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧

೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ನೋಽಅರ್ಷತಿ । ನೋಽಅರ್ಷಾತಾಽ೩ಓಽ೨೩೪

೫ ೩ ೫ ೨ ೧ ೨ ೧ ೫ ೨ ೧೦

ವಾ । ಸೂಽ೨೩೪ವಾಃ । ಪತಿರ್ವಿಶ್ವಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ಸ್ವಭೂ

೨ ೧೦ ೨ ೧ ೫ ೩ ೫ ೨

ಮನಃ । ಸ್ವಭೂಮಾನಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ಜ್ಯೋಽ೨೩೪ತೀಃ ॥ ವಿ

೧ ೨ ೧ ೫ ೨೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧

ಯಖ್ಯದ್ರೋಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ದಸೀಽಉಭೇ । ದಸೀಽಊಭಾಽ೩ಓಽ

೫ ೩ ೫

೨೩೪ವಾ ॥ ಚಾಽ೨೩೪ಕ್ಷೂಃ ॥

ದೀ – ೯ । ಪ – ೧೬ । ಮಾ – ೧೮ । ತ್ರೈ ॥ ೧೭.೧೦೬ ॥

೨ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೨ ೧

೬೪.೨. ಅಯಮ್ । ಪೂಽ೨ಷಾಽ೨೩೪ಔಹೋಽವಾ ॥ ರಯಿರ್ಭ

೨ ೧ ^ ೩ ೫ರ ೦ ೧ರ ೨ ೦
ಗಃ । ರಯಿಃ । ಭಾಽ೨ಗಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ । ಸೋಮಃಪುನಾ
೧ರ ೨ ೦ ೧ ^ ೩ ೫ರ ೦ ೧
ನೋಅರ್ಷತಿ । ನೋಅ । ಷಾಽ೨ತಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ । ಪತಿ
೨ ೧ರ ೨ ೧ರ ^ ೩ ೫ರ ೦
ರ್ವಿಶ್ವಸ್ಯಭೂಮನಃ ॥ ಸ್ಯಭೂ । ಮಾಽ೨ನಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥
೧ ೨ ೧ರ ೨ರ ೧ರ ೨ ೧ರ ^ ೩ ೫ರ ೦
ವ್ಯಖ್ಯದ್ರೋದಸೀಉಭೇ । ದಸೀ । ಊಽ೨ಭಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ।
೪ ೫ ೩ರ ೨ ^ ೩ ೫
ಚಾಽ೨೩೪ಕ್ಷೂಃ । ಔಹೋಽ೩೧ಇ । ಔಽ೨ಹೋಽ೨೩೪ವಾ ।
೩ ೫ ೩ರ ೨ ^ ೩ ೫
ಸೂಽ೨೩೪ವಾಃ । ಔಹೋಽ೩೧ಇ । ಔಽ೨ಹೋಽ೨೩೪ವಾ ।
೩ ೫ ೩ರ ೨ ^ ೩ ೫
ಜ್ಯೋಽ೨೩೪ತೀಃ । ಔಹೋಽ೩೧ಇ । ಔಽ೨ಹೋಽ೨೩೪ವಾ ॥
೩ ೫
ಚಾಽ೨೩೪ಕ್ಷೂಃ ॥ *ದೀ–೨೩ । ಪ – ೪ । ಮಾ –೧೯ । ಘೋ ॥ ೧೮.೧೦೭ ॥*

೨ರ ೦ ೦ ೧ರ
೬೪.೩. ಏಅಯಮ್ಪೂಷಾರಯಿರ್ಭಗಾಃ ॥ ಸೋಮಃಪುನಾ । ಇಹಾ ।
೧ ೨ ೨ ೨
ನೋಽ೨ಅರ್ಷಾ । ಇಡಾ । ತಾಇಪತಿರ್ವಿಶ್ವಸ್ಯಭೂಽ೧ಮಾಽ೩ನಾಃ ॥
೧ ೦ ೧ ೨
ವಿಯಖ್ಯದ್ರೋದಸಾಽ೨೩ಹೋಇ ॥ ಊಭಆಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥
೧ ೧೧೧
ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೫ । ಪ – ೬ । ಮಾ – ೬ । ಘೋ ॥ ೧೯.೧೦೮ ॥

ಈ ೧೦೬, ೧೦೭ ಮತ್ತು ೧೦೮ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಅಯಂಪೂಷಾರಯಿರ್ಭಗಃ ೫೪೬ನೆಯ ಋಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಸೋಮ ಏವ ಚಕ್ಷುಃ ಆತ್ಮಪ್ರಕಾಶ ಜನಕಃ । ಸ್ವಃ ಸೂರ್ಯಃ ಜ್ಯೋತಿಃ ಸೌರ ಪ್ರಕಾಶಃ ॥ ಆತ್ಮಪ್ರಕಾಶಜನಕನಾದ ಸೋಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು

ಚಕ್ಷುಸ್ಥಾನೀಯನು. ಸ್ವರ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನು ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನು ।
ಸಾಮ ೧೦೬-೧೦೮ ॥

ಋಕ್ - ೫೯೫

॥ ಶ್ರುತಕಕ್ಷ ಆಙ್ಗಿರಸಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಇನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ತ್ವಮೇತದಧಾರಯಃ ಕೃಷ್ಣಾಸು ರೋಹಿಣೀಷು ಚ ।
೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಪರುಷ್ಣೀಷು ರುಶತ್ಪಯಃ ॥ ೧-೫೯೫ ॥

೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ
ತ್ವಮ್-ಏತತ್-ಅಧಾರಯಃ । ಕೃಷ್ಣಾಸು-ರೋಹಿಣೀಷು-ಚ ॥ ಪರುಷ್ಣೀಷು-
೧ ೨ರ ೧ ೨ ರ
ರುಶತ್-ಪಯಃ ॥ ೧-೫೯೫ ॥

॥ ವಾರ್ಷಾಹರಾಣಿತ್ರೀಣಿ ॥ ತ್ರಯಾಣಾಂವೃಷಾಹರಿಃ ಗಾಯತ್ರೀಸೋಮಃ ॥

೨ರ ರ ರ೧ರ ೨^ ೩
೬೫.೧. ಹಾಉತ್ವಮೇತಾತ್ ॥ ಏತದೇತಾತ್ । ಆಧಾರಾऽ೨೩ಳ
೫ ೨ ೧ರ ರ ೨ ೨ ೨ ೧
ಯಾಃ । ಕೃಷ್ಣಾಸುರೋಹಿಣಾऽ೧ಇಷೂऽ೩ಚಾ ॥ ಪರುಷ್ಣಾऽ೨೩ಇ
೨ ೧ ^ ೩ ೫ರ ರ
ಷೂ ॥ ರುಶತ್ । ಪಾऽ೨ಯಾऽ೨೩ಳಔಹೋವಾ ॥

ದೀ - ೮ / ಪ - ೭ / ಮಾ - ೮ / ಶ್ರೈ ॥ ೨೦.೧೦೯ ॥

೨ ರ ೧ ೨ ೧ ೨
೬೫.೨. ತ್ವಮೇತದ್ಧೋಹಾಇ ॥ ಹೋಇ । ಆಧಾऽ೧ರಾಯಾऽ೨ಃ ।
೧ ೨ ೧ ೨
ಹೋಇ । ಕಾಷ್ಣಾऽ೧ಸುರೋऽ೨ । ಹೋಇ । ಹಾಇಣೇऽ೧
೧ ಅ ೧ ೨೧
ಷುಚಾऽ೨ ॥ ಹೋಇ । ಪಾರುಷ್ಣಾಇಷೂऽ೨ ॥ ಹೋಇ । ರುಶ
^ ೩ ೫ರ ರ
ತ್ । ಪಾऽ೨ಯಾऽ೨೩ಳಔಹೋವಾ ॥

ದೀ - ೩ / ಪ - ೧೨ / ಮಾ - ೧೧ / ಶ ॥ ೨೦.೧೧೦ ॥

೨೦ ೦ ೧ ೨ — ೧ ೨
೬೫.೩. ಆಇತ್ವಮೇತಾತ್ ॥ ಆಅಧಾ೭೧ರಾಯಾ೭೨ಃ । ಆಇಕಾಷ್ಣಾ

— ೧ ೨ — ೧ ಅ
೯೭೧ಸುರೋ೭೨ । ಆಇಹಾಇಣೀ೭೧ಷುಚಾ೭೨ ॥ ಆಇಪಾರು

— ೧ ೨೧ ^ ೩ ೫೦ ೦
ಷ್ಣಾಇಷೂ೭೨ ॥ ಆಇ । ರುಶತ್ । ಪಾ೭೨ಯಾ೭೨೩೪ಔಹೋ

೨೧೦ ೨ ೧ ೨೧ ೦ ೨೦೧೦ ೨ ೧ ೨೧
ವಾ ॥ ಅಭಿಸ್ಫೂರ್ಜ್ಜಯಂದ್ವಿಷ್ಮಃ । ಸಮೋಷಾಭಿಸ್ಫೂರ್ಜ್ಜಯಂದ್ವಿಷ್ಮಃ ।

೨೧೨ ೦ ೧೨೩ ೧೧೧
ಅಸ್ಮಭ್ಯಂಗಾತುವಿತ್ತಮಾ೭೨೩೪೫ಮ್ ॥

ದೀ - ೯ । ಪ - ೧೧ । ಮಾ - ೧೫ । ತು ॥ ೨೨.೧೧೧ ॥

॥ ದ್ವಾದಶದ್ವಿತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೨ ॥

॥ ಇತಿ ಅರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇದ್ವಿತೀಯಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಕೃಷ್ಣಾದಿಕಾಸು ಗೋಷು ಪರುಷ್ಣೀಷು ಚ ನದೀಷು ರುಶತ್ ಪವಿತ್ರಂ ಪಯಃ ಏತತ್ ಸೋಮ ತ್ವಮಧಾರಯಃ ಧಾರಯಸಿ ಸಂಪಾದಯಸಿ । ಯಂ ಶತ್ರುಂ ದ್ವಿಷ್ಮಃ ತಂ ಅಭಿಸ್ಫೂರ್ಜ ನಾಶಯ । ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಗಾತುವಿತ್ತಮಃ ಭೂಮಿಜಂ ಶತ್ರುಂ ಸಮೋಷ ದಹ ಇತಿ ॥ ಸಾಮ ೧೦೯-೧೧೧ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಸೋಮದೇವನೇ ನೀನು ಕೃಷ್ಣಾದಿ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣದ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹಾಲನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೀಯೆ ಹಾಗೆಯೇ ವಿವಿಧ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನದಾಯಕವಾದ ನೀರನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ಜೀವಕೋಟಿಗೆ ಬದುಕಲವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿಬಿಡು । ಸಾಮ ೧೦೯-೧೧೧ ॥

ಅಸ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮೇವೋಪಪಾದಯತಿ । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ಕೃಷ್ಣಾಸು ಕೃಷ್ಣವರ್ಣಾಸು ಗೋಷು । ತಥಾ ರೋಹಿಣೀಷು ಚ । ವರ್ಣಾದನುದಾತ್ತಾತ್ತೋಪಧಾತ್ತೋ ನಃ - ಪಾ ೪.೧.೩೯ । ಇತಿ ಜೀಪ್ । ರೋಹಿತ ವರ್ಣಾಸು । ಪರುಷ್ಣೀಷು ಪರುಷ್ಣೀ ಪರ್ವವತೀತಿಯಾಸ್ಕಃ । ಪರ್ವಶಃ ಪರ್ವಶೋ ನಾನಾ ವರ್ಣಾಸು ಗೋಷು ಚ ರುಶತ್ । ರೋಚತೇರ್ದೀಪ್ತಿಕರ್ಮಣಃ । ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಶ್ವೇತಮ್ ಏತತ್ ಪರಿದೃಶ್ಯಮಾನಂ ಪಯಃ ಕ್ಷೀರಮ್ । ತ್ವಮ್ ಅಧಾರಯಃ ಧಾರಯಸಿ । ತಸ್ಮಾತ್ ಬಲಂ ಪೂಜಯಾಮಃ ಇತಿ ಸಮನ್ವಯಃ ॥

ತ್ವಂ ನೀನು **ಕೃಷ್ಣಾಸು** ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ **ರೋಹಿಣೀಷು** ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ **ಪರುಷ್ಣೀಷು ಚ** ಮಿಶ್ರಬಣ್ಣಗಳ ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ **ರುಶತ್** ಒಂದೇ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ **ಪಯಃ** ಹಾಲನ್ನು **ಅಧಾರಯಃ** ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

ಭಗವಂತನೇ ನೀನು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಿಶ್ರಬಣ್ಣದ ಹಸುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಹಾಲನ್ನು ತುಂಬುತ್ತೀದ್ದೀಯೆ. ಈ ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಜಂಭರಿಪು ! ತುಂಬಿದಯ್ ಬಿಳಿಯ ಪಾಲನೊಂದಂ
ಕೆಂಪು–ಕರ್ಪು–ಮೇಣ್‌ಬಿಳ್ಪು–ಸಮ್ಮಿಶ್ರಮೆಂಬ ।
ಸಕಲಗೋಗಳೊಳ್; ನಿನ್ನ ಬಲ್ಪದ್ವಿತೀಯಂ ॥

॥ ದ್ಯೌತೇ ದ್ವೇ ದ್ಯೌಗತೇ ವಾ । ದ್ವಯೋರ್ದ್ಯುತೋ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೬೬.೧. ಹಾಉಯಚ್ಛಕ್ರಾಸೀ ॥ ಪಾರಾವಾऽ೨೩ಳತೀ । ಈऽಳಯ । ಇಯಾऽ೨೩ಳ । ಇಯಾಹಾಉ । ಯಾದರ್ವಾऽ೨೩ಳವಾ । ತಾಇವೃತ್ರಾऽ೨೩ಳಹಾನ್ । ಈऽಳಯ । ಇಯಾऽ೨೩ಳ । ಇಯಾಹಾಉ ॥ ಆತಸ್ತ್ವಾऽ೨೩ಳಗೀ । ಭಾಇದ್ಯೂಗಾऽ೨೩ಳದೀ । ದ್ರಾಕೇಶಾऽ೨೩ಳಇಭೀಃ । ಈऽಳಯ । ಇಯಾऽ೨೩ಳ । ಇಯಾಹಾಉ ॥ ಸೂತಾವಾಜ್ऽ೨೩ಳಆ । ವಾಇವಾಸಾऽ೨೩ಳತೀ । ಈऽಳಯ । ಇಯಾऽ೨೩ಳ । ಇಯಾऽ೫ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಅಶ್ವಮಿಷ್ಟಯೇऽ೩ಹಸ್ ॥ *ದೀ – ೨ । ಪ – ೨೩ । ಮಾ – ೧೩ । ಜೆ ॥ ೧.೧೧೨ ॥*

೬೬.೨. ಈ೩ಳಯ । ಇಯಾ೩೨೩ಳ೫ । ೨-೩ । ಇಯಾಹಾಉ । ಯಾಚ್ಛಾ । ಕ್ರಾ । ಸೀ೩ಪಾ೩ರಾವತಿ ॥ ಯಾದಾ । ರ್ವಾ । ವಾ೩ ೩ತಾ೩೩ಇವೃತ್ರಹನ್ ॥ ಆತಾಃ । ತ್ವಾ । ಗೀರ್ಭಿರ್ದ್ಯುಗದೀ೩೩ನ್ದ್ರಾ೩ ೩ಕೇಶಿಭಿಃ ॥ ಸೂತಾ । ವಾ೮\ । ಆ೩೩ವೀ೩೩ವಾಸತಿ । ಈ೩ಳಯ । ಇಯಾ೩೨೩ಳ೫ ॥ ೨-೩ । ಇಯಾ೫ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಅಶ್ವದಿಷ್ಟ ಯೇ೩೩ಹಸ್ ॥ *ದೀ - ೪ । ಪ - ೨೮ । ಮಾ - ೭ । ದೇ ॥ ೨.೧೧೩ ॥*

ಈ ೧೧೨ ಮತ್ತು ೧೧೩ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಯಚ್ಛಕ್ರಾಸಿ ಪರಾವತಿ ೨೬೪ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಾಂ ಅಶ್ವಂ ವ್ಯಾಪಕಂ ಹಸ್ ದುಷ್ಟ ಹನ್ತಾರಂ ಇಷ್ಟಯೇ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಯೇ ಸುತಾವಾನ್ ಆವಿವಾಸತಿ ಪರಿಚರತಿ । ತತಃ ಶಶ್ವತ್ ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ವಾಂ ಅಭಿ ಅನುಗಚ್ಛನ್ ಆವಿವಾಸತಿ ಚರೀ ಚರತೀತಿ ಋಕ್ ಸ್ತೋಭ ಪದಯೋಜನಾ ॥ ಸಾಮ ೧೧೨-೧೧೩ ॥

ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ನೀನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅತುಳ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ನಾನಾಗುಣಗಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲು ಆತುರನಾಗಿರುತ್ತೀಯೆ ॥ ಸಾಮ ೧೧೨-೧೧೩ ॥

॥ ತಾಸ್ಪನ್ದ್ರೇ ದ್ವೇ । ತಸ್ಯೇನ್ದ್ರಃ ತಸ್ಪನ್ದ್ರೋವಾ ಅನುಷ್ಟುಪ್ಸೋಮಃ ಸೋಮೇನ್ದ್ರೌ ವಾ ॥

೬೭.೧. ಆ । ಭೀನವ । ತಲಆ೩೨೧೨ । ದ್ರುಹಲಆ೩೩೧ಲಉವಾ೩೨ ೩ । ಈ೩೨೩ಳಡಾ ॥ ಪ್ರಾ । ಯಮಿನ್ದ್ರ । ಸ್ಯಕಾ೩೨೧೨ । ಮಿಯ ಮಾ೩೩೧ಲಉವಾ೩೨೩ । ಈ೩೨೩ಳಡಾ ॥ ವಾ । ತ್ಸಂನಪೂ ।

‾‾ ೧ ೨ ೫
ರ್ವಆಽ೨೧೨ । ಯುನಿಯಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಈಽ೨೩೪ಡಾ ॥
೨ ೧ ‾‾ ೧ ೨ ೧
ಜಾ । ತಳ್ರಿಹ । ತಿಮಾಽ೨೧೨ । ತರಆಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಇ
೧೧೧
ಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೨ / ಪ – ೨೦ / ಮಾ – ೯ / ಇಳೋ // ೩.೧೧೪ //

೨ ೧೦ ೨ ೫
೬೭.೨. ಅಭೀನವ । ತಆಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ದ್ರೂಽ೨೩೪ಹಾಃ ।
೧ ೨೦ ೫
ಹೋಇ । ಹೋ । ವಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಈಽ೨೩೪ಡಾ ॥
೨ ೧ ೨ ೫
ಪ್ರಿಯಮಿನ್ದ್ರ । ಸ್ಯಕಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಮೀಽ೨೩೪ಯಾಮ್ ।
೧ ೨೦ ೫
ಹೋಇ । ಹೋ । ವಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಈಽ೨೩೪ಡಾ ॥
೨ ೧ ೦ ೨ ೫
ವತ್ಸಂನಪೂ । ರ್ವಆಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಯೂಽ೨೩೪ನೀ ।
೧ ೨೦ ೫
ಹೋಇ । ಹೋ । ವಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಈಽ೨೩೪ಡಾ ॥
೨೦ ೧ ೨ ೫ ೧
ಜಾತಳ್ರಿಹ । ತಿಮಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ತಾಽ೨೩೪ರಾಃ । ಹೋ
೨೦ ೧ ೧೧
ಇ । ಹೋ । ವಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪
೧
೫ ॥ *ದೀ – ೭ / ಪ – ೨೮ / ಮಾ – ೧೮ / ಜೈ // ೪.೧೧೫ //*

ಈ ೧೧೪ ಮತ್ತು ೧೧೫ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಅಭೀನವನ್ತೇ ಅದ್ರುಹಃ ೫೫೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

॥ ತೌರಶ್ರವಸೇ ದ್ವೇ । ತುರಶ್ರವಾ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧

೬೮.೧. ಯದಿನ್ದ್ರಶಾಸೋಽಅವ್ರಾತಾಮ್ ॥ ಚ್ಯಾವಯಾಸದಾಽ೩ಸಾಽ

೨ ೧ ೨ ೧ ೨

೨೩ಸ್ಪರಾಇ । ಆಽ೨೩ಸ್ಮಾ । ಕಮ । ಶುಂಮಾಘಾಽ೧ವಾಽ೨೩ನ್ ।

೧ ^ ೩ ೫ ೨ ೧ ೨ ೩೦ ೪೦ ೫

ಪೂರೂಽ೨ಸ್ಪೃಽ೨೩೪ಹಾಮ್ ॥ ವಸಾವ್ಯಾಆಽ೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥

೧ ೨ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೩ ೧

ಧಾಽ೨೩ಇವಾಽ೩ । ಹಾಽ೨ವಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಯಾಽ೨೩

೧ ೧

೪೫ ॥ *ದೀ – ೮ । ಪ – ೧೧ । ಮಾ – ೮ । ಟೈ ॥ ೫.೧೧೬ ॥*

೩ ೪ ೨ ೪ ೫ ೨೦ ೧

೬೮.೨. ಯಾಽ೫ದಿನ್ದ್ರ । ಶಾಽ೩ಸೋಽಽ೩ಅವ್ರಾತಾಮ್ ॥ ಚ್ಯಾವ

೦ — ೧ ೨ ^ ೩ ೨ ನ ೨

ಯಾಸಾಽ೨ । ದಸಾಸ್ವಾಽ೧ರಾಽ೨ಇ । ಉವಾಽ೩ । ಓಽ೩ವಾ । ಅ

೧ ೨ — ೧ ೨ ^ ೩ ೨ ನ

ಸ್ಮಾಕಾಽ೧ಮಾಽ೨ । ಶುಂಮಾಘಾಽ೧ವಾಽ೨ನ್ । ಉವಾಽ೩ । ಓಽ

೨ ೧ ೨ — ೧ ೨ ^ ೩

೩ವಾ । ಪುರೂಸ್ಪೃಽ೧ಹಾಽ೨ಮ್ ॥ ವಸಾವ್ಯಾಽ೧ಯಾಽ೨ । ಉ

೨ ನ ೨ ೪ ೫ ೪ ೫

ವಾಽ೩ । ಓಽ೩ವಾಽ೩ ॥ ಧಿಬೋಽವಾ । ಹಾಽ೫ಯೋಽಽ೬ಹಾಇ ॥

ದೀ – ೨ । ಪ – ೧೬ । ಮಾ – ೬ । ಚೂ ॥ ೬.೧೧೭ ॥

ಈ ೧೧೬ ಮತ್ತು ೧೧೭ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಯದಿನ್ದ್ರ ಶಾಸೋ ಅವ್ರತಂ ೨೯೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

॥ ಧೇನುಷಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ಸೋಮಃ ಸೋಮೇನ್ದ್ರೌ ವಾ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩೦ ೨^ ೩೦ ೨೦ ೧

೬೯.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾಇ । ಇಯಾ

೨ ^ ೩೦ ೨ ೨೦ ೧
ಹಾಉ । ೩ । ಔಹೋಽ೧ಇ । ೩ । ಭುವತ್ । ಇಡಾ । ಸ್ವಾದಿ

೨೦ ೧ ೨ ೧
ಷ್ಠಯಾ । ಮಾದಿಷ್ಠಯಾ ॥ ಜನತ್ । ಇಡಾ । ಪವಸ್ವಸೋ ।

೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧ ೨೦ ೧
ಮಾಧಾರಯಾ ॥ ವೃಧತ್ । ಇಡಾ । ಇನ್ದ್ರಾಯಪಾ । ತಾವಾ

೨೦ ೦ ೦ ೩೦೨೦^
ಇಸುತಾಃ ॥ ಕರತ್ । ಇಡಾಽ೨೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಓಹಾ ।

೩೦ ೨೦ ೧ ೨^ ೩೦ ೨ ೩೦
೨ । ಓಹಾಇ । ಇಯಾಹಾಉ । ೩ । ಔಹೋಽ೧ಇ । ೨ । ಔ

೨ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೨ ೨೦ ೧
ಹೋಽ೧೨ । ಯಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏಽ೩ । ಧೇನು ॥

ದೀ – ೩೩ । ಪ – ೩೭ । ಮಾ – ೨೬ । ಶೂ ॥ ೭.೧೧೮ ॥

ಈ ೧೧೮ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಸ್ವಾದಿಷ್ಠಯಾ ಮದಿಷ್ಠಯಾ ೪೬೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಧೇನುಪಯಸೋಃ । ಭುವತ್ ಜಗತೋಭಾವುಕಃ ಭಗವಾನ್ ಸೋಮಃ । ಇಡಾಚಾನ್ನಂ ಜನತ್ ಜನಯಿತಾ, ವೃಧತ್ ವರ್ಧಕಃ ಕರತ್ ಕರ್ತಾ । ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾನುಸಾರೇಣ ಜಗತಃ ಪ್ರಜಾಪತಿನಾ ನಿರ್ಮಾಣಾತ್ । ಧೇನು ಭೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ ಧೇನುಸದೃಶಃ ಸೋಮಃ ॥ ಸಾಮ ೧೧೮ ॥

ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅಧರ್ಮದ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಂತನಾದ ಸೋಮನೇ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾದ ಅನ್ನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ವೃದ್ಧಿಯ ಕರ್ತೃವೇ ಆಗಿದ್ದೇಯೆ. ಧೇನು ಸದೃಶನಾದ ಸೋಮನೇ ಧೇನುವಿನ ಹಾಗೂ ಹಾಲು ಆದಿ ಗವ್ಯಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನೂ ಜಗತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಆದರಿಸುವಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಆದರಿಸುತ್ತದೆ । ಸಾಮ ೧೧೮ ॥

॥ ಪಯಸ್ಸಾಮ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥

೨ ೨ ೧ ೧ ೨
೭೦.೧. ಇಯೋಽ೩ । ಇಯಾ । ಇಯೋಽ೨ಇಯಾ । ಇ

೨ ೦ ೦ ೨೦ ೧೦
ಯೋಽ೩ । ಇಯಾ । ಅಗ್ನೇಯುಽಕ್ಷ್ವಾಹೀಽ೩ಯೇತವಾ । ಅಗ್ನೇ

೨೧ ೧೧ ೨ ೧ ೧ ೨೧

ಯುಜ್‌ಕ್ಷ್ವಾವ । ಹೀಯೇತವಾ । ಅಗ್ನೇಯುಛ\ಕ್ಷ್ವಾವಹೀ೬೩ಯೇ

೨ ೧ ‿೧ ೨

ತವಾ ॥ ಇಯೋ೬೩ । ಇಯಾ । ಇಯೋ೬೨ಇಯಾ । ಇ

೨ ೧ ೧ ೧ ೨೧ ೧೧

ಯೋ೬೩ । ಇಯಾ । ಅಶ್ವಾಸೋದಾಇವಾ೬೩ಸಾಧವಾಃ । ಅಶ್ವಾ

೧ ೨೧ ೧೧ ೨ ೧ ೧ ೧ ೨೧

ಸೋದಾಇ । ವಾಸಾಧವಾಃ । ಅಶ್ವಾಸೋದಾಇವಾ೬೩ಸಾಧವಾಃ ॥

೨ ೧ ‿೧ ೨

ಇಯೋ೬೩ । ಇಯಾ । ಇಯೋ೬೨ಇಯಾ । ಇಯೋ೬೩ । ಇ

೨ ೧ ೨೧ ೧ ೨೧ ೧೧

ಯಾ । ಅರಂವಹಾನ್ತೀ೬೩ಆಶವಾಃ । ಅರಂವಹಾ । ತೀಯಾಶವಾಃ ।

೨ ೧ ೨೧ ೨ ೧

ಅರಂವಹಾನ್ತೀ೬೩ಆಶವಾಃ ॥ ಇಯೋ೬೩ । ಇಯಾ । ಇಯೋ

‿೧ ೨ ೧ ‿ ೧

೬೨ಇಯಾ । ಇಯೋಇಯಾ೬೩ ಉವಾ೬೩ ॥ ಆ೬೨ । ೩ । ಹಸ್

೨ ೧ ೧೧೧

ಷ್ಠಿ ಏ೬೩ಪಯಾ೬೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೨೮ । ಪ - ೩೫ । ಮಾ - ೧೯ । ಶೋ ॥ ೮.೧೧೯ ॥

ಈ ೧೧೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಅಗ್ನೇಯುಜ್‌ಕ್ಷ್ವಾಹಿ ಏತವಾ ೨೫ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಆಗನ್ತುಃ ಇಯಾ ಆಗಚ್ಛ ಅಗ್ನೇ ಪಯೋಹವಿಃ ಗೃಹೀತುಂ ॥ ಸಾಮ ೧೧೯ ॥

ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ಹಾಲು ರೂಪವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ದಯಮಾಡು.

ಋಕ್ - ೫೯೬

॥ ಪವಿತ್ರ ಆಙ್ಗೀರಸಃ ಜಗತೀ ಪವಮಾನಃ ಸೋಮಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೨೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨

ಅರೂರುಚದುಷಸಃ ಪೃಶ್ನಿರಗ್ರಿಯ ಉಕ್ಷಾ ಮಿಮೇತಿ ಭುವನೇಷು ವಾ

೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಜಯುಃ । ಮಾಯಾವಿನೋ ಮಮಿರೇ ಅಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ ನೃಚಕ್ಷಸಃ
೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಪಿತರೋ ಗರ್ಭಮಾ ದಧುಃ ॥ ೨-೫೬ ॥

೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ರ
ಅರೂರುಚತ್–ಉಷಸಃ–ಪೃಶ್ನಿಃ–ಅಗ್ರಿಯಃ । ಉಕ್ಷಾ–ಮಿಮೇತಿ–ಭುವನೇಷು
೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩
–ವಾಜಯುಃ ॥ ಮಾಯಾವಿನಃ–ಮಮಿರೇ–ಅಸ್ಯ–ಮಾಯಯಾ । ನೃಚಕ್ಷಸಃ–ನೃ
೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೩
–ಚಕ್ಷಸಃ–ಪಿತರಃ–ಗರ್ಭಮ್–ಆ–ದಧುಃ ॥ ೨-೫೬ ॥

॥ ಸ್ವರ್ಜ್ಯೋತಿಷೀ ದ್ವೇ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಜಗತೀ ಆದಿತ್ಯಃ ಸೋಮೋವಾ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨
೭೧.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸ್ವರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ಅರೂರುಚತ್ ।
೧ ೧ ೨ರ ೦ ೦ ೧
೩ । ಉಷಸಽ೨ಪೃಶ್ನಿರಾಽ೨ಗ್ರಾಯಾಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸ್ವ
೨ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೧
ರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ಉಕ್ಷಾಮಿಮೇ । ೩ । ತಿಭುವನೇಷುವಾಽ೨ಜಾ
೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ರ ೦
ಯೂಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸ್ವರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ಮಾಯಾ
೨ ೧ ೦ ೧ ೨ರ ೦ ೦
ವಿನಃ । ೩ । ಮಮಿರೇಅಸ್ಯಮಾಽ೨ಯಾಯಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೧ ೨ ೧ ೨ ೧ರ
ಉ । ಸ್ವರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ನೃಚಕ್ಷಸಃ । ೩ । ಪಿತರೋಗರ್ಭಮಾ
೧ ೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಽ೨ದಾಧೂಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸ್ವರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೨ । ಸು
೨ ೨ ೧ ೧೧೧
ವಾಽ೨೩ವಿರ್ಶ್ವಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಏಽ೩ । ಸುವಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೩೩ / ಪ – ೩೯ / ಮಾ – ೪೪ / ಢೀ ॥ ೯.೧೨೦ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ರ ೨ ೧ ೦
೭೧.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ಅರೂ

೨ ೧ ೨ ೪ ೫ ೨೦ ೦
ರುಚತ್ । ೩ । ಉಷಸಸ್ಪೃಶ್ನಿರಾಽ೩ । ಗ್ರಾಯಾಃ ॥ ಹಾಉಹಾ
೦ ೧೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೦
ಉಹಾಉ । ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ಉಕ್ಷಾಮಿಮೇ । ೩ । ತಿ
೧ ೦ ೨ ೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦
ಭುವನೇಷುವಾಽ೩ । ಜಾಯುಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಜ್ಯೋ
೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨
ತಿರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ಮಾಯಾವಿನಃ । ೩ । ಮಮಿರೇಅಸ್ಯಮಾಽ೩ ।
೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧
ಯಾಯಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ನೃ
೨ ೧ ೦ ೨ ೪ ೫ ೨೦ ೦
ಚಕ್ಷಸಃ । ೩ । ಪಿತರೋಗರ್ಭಮಾಽ೩ । ದಾಧುಃ । ಹಾಉಹಾ
೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨
ಉಹಾಉ । ಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಶ್ವಮ್ । ೨ । ಜ್ಯೋತಾಽ೨೩ಇರ್ವಿಶ್ವಾ
೨ ೧೦ ೩ ೧೧೧
ಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಏಽ೩ । ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೪೯ । ಪ - ೪೩ । ಮಾ - ೪೫ । ದು ॥ ೧೦.೧೨೧ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪೃಶ್ನಿಃ ಆದಿತ್ಯಃ ಅಗ್ರಿಯಃ ಪ್ರಧಾನಃ ಉಷಸೋ ಅರೂರುಚತ್ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ । ತಥಾ ಸ ಏವೋಕ್ಷಾ ಸೇಕ್ತಾ ಭುವನೇಷು ಭೂತೋ ಪಯೋಗಾರ್ಥಂ ವಾಜಯುಃ ಅನ್ನಮಿಚ್ಛನ್ ಮಿಮೇತಿ ಮೇಘಾನ್ತರ್ಗತಃ ಶಬ್ದಂಕರೋತಿ। ಅಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಸಂಬನ್ಧಿನಃ ಯೇ ಮಾಯಾವಿನಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಯುಕ್ತಾಃ ಮನ್ವಾದಯಃ ಪ್ರಜಾಪತಯಃ ಮಮಿರೇ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಂ ಕುರ್ವನ್ತಿ । ನೃಚಕ್ಷಸಃ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ದ್ರಷ್ಟಾರಃ ಭೃಗ್ವಾದಯಃ ಪಿತರಃ ಅಸ್ಯ ಮಾಯಯಾ ಗರ್ಭಂ ಆದಧುಃ ಪ್ರಾಣಿ ಕರ್ಮಾನುಸಾರೇಣ ಸೃಷ್ಟಿಂಕುರ್ವನ್ತೀತಿ । ಅತೋ ವಿಶ್ವಂ ಸರ್ವಂ ಸ್ವ ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯೇ ಏವೇತಿ ॥ ಸಾಮ ೧೨೦-೧೨೧ ॥

ಸ್ವರ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಆದಿತ್ಯನಿಂದಲೇ ಉಷಸ್ಸು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಅನ್ನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಆದಿತ್ಯನು ಮೇಘಗಳಿಂದ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸೂರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಮನ್ವಾದಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಭೃಗು ಆದಿ ಮನುಷ್ಯದ್ರಷ್ಟಾರರಾದ ಪಿತೃಗಳು ಜೀವ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸ್ವರ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಆದಿತ್ಯನೇ ಈ ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ । ಸಾಮ ೧೨೦-೧೨೧ ॥

ಉಷಸಃ ಸಂಬನ್ಧೀ **ಪೃಶ್ನಿಃ** ಆದಿತ್ಯಃ । ಪೃಶ್ನಿರಾದಿತ್ಯೋ ಭವತಿ । ಪ್ರಾಶ್ನುತ ಏನಂ ವರ್ಣ – ನಿ. ೨–೧೪ – ಇತಿನೈರುಕ್ತಾಃ । ಅಗ್ರಿಯಃ ಅಗ್ರ್ಯಃ ಮುಖ್ಯಃ ಸೋಮಃ **ಅರೂರುಚತ್** ಶೇ ಚಯತಿ । ಸ **ಉಕ್ಷಾ** ಜಲಸ್ಯ ಸೇಕ್ತಾ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸನ್ **ಮಿಮೇತಿ** । ಭೃಶಂ ಶಬ್ದಾಯತೇ । **ಭುವನೇಷು** ಭೂತಜಾತೇಷು **ವಾಜಯುಃ** ತೇಷಾ ಮನ್ನಮಿಚ್ಛನ್ **ಮಾಯಾವಿನಃ** ಮಾಯಾ ಪ್ರಜ್ಞಾ ತದ್ವನ್ತೋ ದೇವಾಃ **ಅಸ್ಯ** ಸೋಮಸ್ಯ **ಮಾಯಯಾ** ಪ್ರಜ್ಞಯಾ **ಮಮಿರೇ** ನಿರ್ಮಿತವನ್ತಃ । ಸೋಮಸ್ಯ ಏಕೈಕಾಂಶಪಾನವಶಾತ್ – ಜಾತ ಬಲಾಃ – ಅಗ್ನ್ಯಾದಯಃ ಸ್ವಸ್ವವ್ಯಾಪಾರೇಣ ಜಗತ್ ಸೃಜನ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ ಅಸ್ಯ **ಮಾಯಯಾ** **ನೃಚಕ್ಷಸಃ** ನೃಣಾಂ ದ್ರಷ್ಟಾರಃ **ಪಿತರಃ** ಪಾಲಕಾ ದೇವಾಃ ಅಙ್ಗಿರಸಃ ಪಿತರೋ ವಾ **ಗರ್ಭಮ್ ಆದಧುಃ** ಧಾರಯನ್ತಿ ಓಷಧೀಷು । ಸ ಚಾತ್ರ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಾ ಸೋಮಃ ಸ್ತೂಯತೇ । ಸೂರ್ಯರಶ್ಮ್ಯನುಗಮಾಧೀನಾಚ್ಚ ಚನ್ದ್ರಸ್ಯ । ಯದ್ವಾ ಅಯಮುಷಸಃ ಪೃಶ್ನಿಃ ಸವಿತಾ **ಅರೂರುಚತ್** ರೋಚಯತಿ ರೋಚತೇ ವಾ । ಸರ್ವಂ ಶಿಷ್ಟಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ । ತತ್ಸಂಬನ್ಧಿನೋ ನೃಚಕ್ಷಸೋ ನೃಣಾಂ ದ್ರಷ್ಟಾರಃ ಪಿತರೋ ಜಗದ್ರಕ್ಷಕಾಃ ರಶ್ಮಯಃ ಗರ್ಭಮಾದಧುಃ ವೃಧ್ಯರ್ಥಮ್ ॥ ಮಿಮೇತಿ ಭುವನೇಷು – ಬಿಭರ್ತಿ ಭುವನಾನಿ ಇತಿ ಸಾಮ್ನ ಋಚಃ ಪಾಠ ಭೇದಃ ॥

ಉಷಸಃ ಉಷಸ್ಸಿಗೆ ಉಷಃ ಕಾಲದೊಂದಿಗೆ ಸಮ್ಬನ್ಧಿಸಿರುವ **ಅಗ್ರಿಯಃ** ಪ್ರಮುಖನಾದ **ಪೃಶ್ನಿಃ** ಆದಿತ್ಯನು ಆದಿತ್ಯರೂಪನಾದ ಸೋಮನು ಸ್ವಸುರ್ಜಾರಃ ಶೃಣೋತು ನ ಇತ್ಯುಷಸಮಸ್ಯ ಸ್ವಸಾರಮಾಹ ಸಾಹಚರ್ಯಾತ್ ರಸಹರಣಾದ್ವಾಪಿ ನಿರು ೩–೧೬ ॥ **ಅರೂರುಚತ್** ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. **ಉಕ್ಷಾ ಮಿಮೇತಿ** ವೃಷ್ಟಿ ಪ್ರದನಾಗಿ ಮೇಘ ಘರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಳೆಸುರಿಸಿ **ಭುವನೇಷು** ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ **ವಾಜಯುಃ** ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಚ್ಛಿಸುವನು. **ಅಸ್ಯ** ಈ ಆದಿತ್ಯನ ಸೋಮನ **ಮಾಯಯಾ** ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕುಶಲತೆಯಿಂದ **ಮಾಯಾವಿನಃ** ಪ್ರಾಜ್ಞರೂ ಕುಶಲಿಗಳೂ ಆದ ದೇವತೆಗಳು **ಮಮಿರೇ** ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. **ನೃಚಕ್ಷಸಃ ಪಿತರಃ** ಮಾನವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಶಕ್ತರಾದ ಅಂಗಿರಸಾದಿ ಗುರುಜನರು – ಯೇ ವೈ ವಿದ್ವಾಂಸಸ್ತೇ ನೃಚಕ್ಷಸಃ – ಕಾಠ ೨೧–೧ ॥ ಮಾನವನ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಪಿತೃವರ್ಗವು **ಗರ್ಭಮ್ – ಆದಧುಃ** ಗರ್ಭೋ ಗೃಣಾತ್ಯರ್ಥೇ ನಿರು. ೧೦–೨೩ ॥ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅಕ್ಷುಣ್ಣವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಬೀಜವನ್ನು ಓಷಧ್ಯಾದಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸೂಕ್ತ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ.

ಉಷಸ್ಸಿನ ಸಂಬಂಧಿಯೂ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖನೂ ಆದ ಆದಿತ್ಯನು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿ ಮೇಘಗರ್ಜನೆಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅನ್ನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಆದಿತ್ಯನ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಕುಶಲತೆಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರೂ ಕುಶಲಿಗಳೂ ಆದ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನವನ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾದ ಅಂಗಿರಸಾದಿ ಗುರು ಜನರು ಪಿತೃ ಸಮಾನ

ಹಿತೈಷಿಗಳಾಗಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಅಕ್ಷುಣ್ಣವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೀಜವನ್ನು ಓಷದ್ಧ್ಯಾದಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸೂಕ್ತ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆ.

ಉಷೆಯ ಕಾದಲನಖಿಲಕಾಲದ ನಾಯಕಂ ತರುಣಾರುಣಂ
ಮುಗಿಲ ರೂಪಿಸಿ ಮಳೆಗರೆದು ವಿಶ್ವಂಗಳಂ ನೆರೆಪೊರೆದಪಂ ।
ಈತನೂರ್ಜೆಯಿನಾದುದೀ ಜಗಮಲ್ತೆ ಸುರರ ಹಸಾದದಿಂ
ಕವಿಗಳೀ ಅನ್ವಯವನೊಲ್ದರು ಕಾಂತಿಬಿಂದುವ ಬಿತ್ತುತುಂ ॥

ಋಕ್ – ೫೭೭–೫೭೮

॥ ಮಧುಚ್ಛನ್ದಾ ವೈಶ್ವಾಮಿತ್ರಃ ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೩ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಇನ್ದ್ರ ಇದ್ಧರ್ಯೋ೯ಃ ಸಚಾ ಸಂಮಿಶ್ಲ ಆ ವಚೋ೯ಯುಜಾ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಇನ್ದ್ರೋ೯ ವಜ್ರೀ೯ ಹಿರಣ್ಯಯಃ ॥ ೩–೫೭೭ ॥

೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧
ಇನ್ದ್ರಃ–ಇತ್–ಹರ್ಯೋ೯ಃ–ಸಚಾ । ಸಂಮಿಶ್ಲಃ–ಸಮ್–ಮಿಶ್ಲಃ–ಆ–ವಚೋ೯ಯು
೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಜಾ–ವಚಃ–ಯುಜಾ ॥ ಇನ್ದ್ರಃ–ವಜ್ರೀ೯–ಹಿರಣ್ಯಯಃ ॥ ೩–೫೭೭ ॥

॥ ಮಧುಚ್ಛನ್ದಾ ವೈಶ್ವಾಮಿತ್ರಃ ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ।

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಇನ್ದ್ರ ವಾಜೇ೯ಷು ನೋ೯ಽವ ಸಹಸ್ರಪ್ರಧನೇ೯ಷು ಚ ।
೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಉಗ್ರ ಉಗ್ರಾಭಿರೂತಿಭಿಃ ॥ ೪–೫೭೮ ॥

೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩
ಇನ್ದ್ರ–ವಾಜೇ೯ಷು–ನಃ–ಅವ । ಸಹಸ್ರಪ್ರಧನೇ೯ಷು–ಸಹಸ್ರ–ಪ್ರಧನೇ೯ಷು–ಚ ॥ ಉ
೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಗ್ರಃ–ಉಗ್ರಾಭಿಃ–ಊತಿಭಿಃ ॥ ೩–೫೭೮ ॥

೭.೨.೧. ಇನ್ದ್ರಮಿದ್ಗಾಥಿನೋಬೃಹತ್ । ಏಽ೨ । ಇನ್ದ್ರಮರ್ಕೇಭಿಃ ।
ಅರ್ಕಿಣೋವಾ ॥ ಔಹೋವಾಔಹೋವಾಔಹೋವಾ । ಔಹೋ
ಹಾಇ । ೩ । ಇನ್ದ್ರಂವಾಣೀರನೂಽ೨೩ಷತಾಲು । ವಾಽ೩ । ಈಽ
೨೩ಳಡಾ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಔಹೋವಾಔಹೋವಾಔಹೋವಾ । ಔ
ಹೋಹಾಇ । ೩ । ಇನ್ದ್ರಇದ್ಧರ್ಯೋಃಽ೨೩ಸ್ಸಚಾಽ೩ । ಸಂಮಿಶ್ಲಆ
ವಚೋಽ೨೩ಯುಜಾಽ೩ ॥ ಔಹೋವಾಔಹೋವಾಔಹೋವಾ ।
ಔಹೋಹಾಇ । ೩ । ಇನ್ದ್ರೋವಜ್ರೀಹಿರಾಽ೨೩ಣ್ಯಯಾಲು । ವಾಽ೩ ।
ಈಽ೨೩ಳಡಾ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಔಹೋವಾ । ಔಹೋವಾ । ಔಹೋವಾ ।
ಔಹೋಹಾಇ । ೩ । ಇನ್ದ್ರವಾಜೇಷುನೋಽ೨೩ಅವಾಽ೩ । ಸಹ
ಸ್ರಪ್ರಧನಾಽ೨೩ಇಷುಚಾಽ೩ । ಔಹೋವಾ । ಔಹೋವಾ । ಔ
ಹೋವಾ । ಔಹೋಹಾಇ । ೩ । ಉಗ್ರಉಗ್ರಾಭಿರೂಽ೨೩ತಿಭಾಲು ।
ವಾಽ೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩ಳ೫ ॥

ದೀ - ೭೧ । ಪ - ೩೭ । ಮಾ - ೩೬ । ಖೋ ॥ ೧೧.೧೨೨ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಇನ್ದ್ರ ಇತ್ ಹರ್ಯೋಃ ಸಚಾ ಅಶ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಸಂಮಿಶ್ಲಃ ಅಸ್ಮಾಭಿಃ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟೋ ವಚೋಯುಜಾ ಸ್ತುತಿಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ವಚೋಯುಕ್ತಾ ಗೃಹೀತಾ ಇನ್ದ್ರಃ ಏವ ಹಿರಣ್ಯಃ ಹಿರಣ್ಯೇನ ಸದೃಶಃ ವಜ್ರೀ ನಾನ್ಯೋ ವಜ್ರೇಣ ಕಾರ್ಯ ಕರ್ತುಂ ಸಮರ್ಥ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಂ ಉಗ್ರಃ ವಾಜೇಷು ಸಂಗ್ರಾಮೇಷು ಸಹಸ್ರ ಪ್ರಧನೇಷು ಬಹುಧನಂ ವಿದ್ಯತೇ ಯೇಷು । ಯಥಾ ಉಗ್ರ ಉಗ್ರಾಭಿಃ ಊತಿಭಿಃ ಪ್ರಕೃಷ್ಟೇನ ಪಾಲನೇನ ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ ಅವ ಪಾಲಯ ॥ ಸಾಮ ೧೨೨ ॥

ಇನ್ದ್ರಮಿದ್ಗಾಥಿನೋ ಬೃಹತ್ ೧೯೮ ಋಕ್ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಬಹುದು.

ಅಶ್ವರಥಾರೂಢನಾದ ಇನ್ದ್ರಭಗವಂತನೇ ನಮ್ಮ ಸ್ತುತಿವಚನಗಳನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಸುವರ್ಣದಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥವಾದ ವಜ್ರದಂಡ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲನಾಗಿ ವಿಪುಲ ಧನವನ್ನು ಪಡೆದು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿ ಪಾಲಿಸು । ಸಾಮ ೧೨೨ ॥

ಇನ್ದ್ರ ಇತ್ । ಇನ್ದ್ರ ಏವ ಹರ್ಯೋಃ ಹರಿನಾಮಕಯೋರಶ್ವಯೋಃ ಸಚಾ ಸಹ ಯುಗಪತ್ **ಆಸಂಮಿಶ್ಲಃ** ಸರ್ವತಃ ಸಂಮ್ಯಕ್ ಮಿಶ್ರಯಿತಾ । ಕೀದೃಶಯೋಃ ಹರ್ಯೋಃ **ವಾಚೋಯುಜಾ** ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ವಚನಮಾತ್ರೇಣ ರಥೇ ಯುಜ್ಯಮಾನಯೋಃ । ಸುಶಿಕ್ಷಿತಯೋರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಯಮ್ ಇನ್ದ್ರಃ **ವಜ್ರೀ** ವಜ್ರಯುಕ್ತಃ **ಹಿರಣ್ಯಯಃ** ಹಿರಣ್ಮಯ ಸರ್ವಾಭರಣೈರುಪೇತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೫೯೭ ॥

ಇನ್ದ್ರಃ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನು **ವಜ್ರೀ** ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿದವನೂ **ಹಿರಣ್ಯಯಃ** ಚಿನ್ನಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನೂ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿತವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವವನೂ ಆಗಿ **ವಚೋಯುಜಾ** ವಚನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ರಥದ ನೊಗಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ **ಹರ್ಯೋಃ** ಹರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕುದುರೆಗಳ ಆ **ಸಂಮಿಶ್ಲಃ** ಸಹಿತ ಆತ್ಮೀಯ ವಾಹನದಿಂದ **ಇನ್ದ್ರ ಇತ್** ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ **ಆಯಾತಿ** ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಚಿನ್ನಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರನು ವಜ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ವಚನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ರಥಕ್ಕೆ ಹೆಗಲುಕೊಡುವ ಹರಿ ಎಂಬ ಅಶ್ವಗಳು ಎಳೆಯುವ ಆತ್ಮೀಯ ರಥದಲ್ಲಿ ಆರೂಢನಾಗಿ ಬಿಜಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೊಳೆವ ಹೊನ್ನಿನ ತೊಡವಸಾಂತ ಕಾಂತಾಂತ್ಯನಿಂದ್ರಂ
ವಜ್ರಧರನಾಗಿ ಪಡಿಮಾತಿಗೇ ಹೆಗಲನೀವ,
ರಥವನೆಳೆಯುವ ಹರಿಹಯಂಗಳನ್ನೇರಿ ಬರ್ಪಂ ॥

ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ಉಗ್ರಃ ಶತ್ರುಭಿರಪ್ರಧೃಷ್ಯಸ್ತ್ವಮ್ ಉಗ್ರಾಭಿಃ ಅಪ್ರಧೃಷ್ಯಾಭಿಃ **ಊತಿಭಿಃ** ಅಸ್ಮದ್ವಿಷಯರಕ್ಷಾಭಿಃ **ವಾಜೇಷು** ಯುದ್ಧೇಷು ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ ಅವ ರಕ್ಷ । ತಥಾ ಸಹಸ್ರಪ್ರಧನೇಷು ಚ ಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯಾಕಗಜಾಶ್ವಾದಿಲಾಭಯುಕ್ತೇಷು ಮಹಾ ಯುದ್ಧೇಷ್ವಪಿ ರಕ್ಷ ॥ ಋಕ್೫೯೮ ॥

ಉಗ್ರಃ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಬಲಶಾಲಿಯೂ ವೀರನೂ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಜಯಿ ಸಲ್ಪಡದವನೂ ಆದ **ಇನ್ದ್ರ** ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ **ಉಗ್ರಾಭಿಃ** ಯಾರಿಗೂ ಬಗ್ಗದ

ಶತ್ರುಗಳು ಸಹಿಸಲಾಗದಂತಹ **ಊತಿಭಿಃ** ರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಿವಿಧಾನಾದಿ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ **ನಃ** ನಮ್ಮನ್ನು **ವಾಜೇಷು** ಸಾಧಾರಣ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೂ ಇನ್ದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಘರ್ಷಣೆಗಳಲ್ಲೂ **ಸಹಸ್ರಪ್ರಧನೇಷು** ಅಪರಿಮಿತ ಗಜಾಶ್ವಧನಾದಿಗಳು ದೊರೆಯುವ ಮಹಾ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೂ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳಲ್ಲೂ **ಅವ** ರಕ್ಷಿಸು.

ಅಪರಿಮಿತ ಶಕ್ತಿಯುತನೂ ವೀರನೂ ಬಲಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ಯಾರಿಗೂ ಬಗ್ಗದಂತಹ ರಕ್ಷಣಾ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಾಧಾರಣ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೂ ಇನ್ದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯಲ್ಲೂ ಅಪರಿಮಿತ ಗಜಾಶ್ವಧನ ದೊರೆಯುವ ಮಹಾಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳಲ್ಲೂ ರಕ್ಷಿಸು ಕಾಪಾಡು.

ಅಸಮಬಲ ! ಬಲವೈರಿ ! ಆರಿಗಂ ಸಗ್ಗದಿರ್ಪ
ಬಗೆಯಿಂದೆ ಬಹಿರಂತರಂಗಸಮರಂಗಳೊಳ್ ನೀಂ ।
ಸಕಲವಿಧದೊಳ್ ಪೊರೆದು ಜಯಮನೀಯಯ್ ನಮ್ಮೊಳು ॥

॥ ಅಪತ್ಯಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ಸೋಮಃ ॥

೨ರ ರ ರ ರ ರ ರ ೧ ೨
೭೩.೧.ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ। ಉಚ್ಚಾತೇಜಾತಮಾಽ೨೩ನ್ಧಸಾಽ೩ಃ ॥
೨ರ ರ ರ ರ ೧ ೨ ೨ರ
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ದಿವಿಸದ್ಭೂಮಿಯಾಽ೨೩ದದಾಽ೩ಇ । ಹಾ
ರ ರ ೧ ೨
ಉಹಾಉಹಾಉ । ಉಗ್ರಂಶರ್ಮಮಹಾಽ೨೩ಇಶ್ರವಾಉ । ವಾಽ೩ ॥
೫ ೨ರ ರ ರ ರ ೧
ಈಽ೨೩೪೫ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸನಇನ್ದ್ರಾಯ
೨ ೨ರ ರ ರ ರ ೧
ಯಾಽ೨೩ಜ್ಯವಾಽ೩ಇ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವರುಣಾಯಮ
೨ ೨ರ ರ ರ ರ ೧
ರೂಽ೨೩ದ್ಭಿಯಾಽ೩ಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವರಿವೋವಿತ್ವರಾಽ
೨ ೫ ೨ರ ರ
೨೩ಇಸ್ರವಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಹಾಉಹಾ
ರ ರ ರ ರ ೧ ೨ ೨ರ ರ ರ
ಉಹಾಉ । ಏನಾವಿಶ್ವಾನಿಆಽ೨೩ರ್ಯಆಽ೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ

ಉ । ದ್ಯುಮ್ನಾನಿಮಾನುಷಾಽ೨೩ಣಾಽ೩ಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ
ಉ । ಸಿಷಾಸನ್ತೋವನಾಽ೨೩ಮಹಾಉ । ವಾಽ೩ । ಇಟ್ ಸ್ಥಿ
ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೪೧ । ಪ - ೨೪ । ಮಾ - ೪೧ । ಘ ॥ ೧೨.೧೨೩ ॥*

ಈ ೧೨೩ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಉಚ್ಚಾತೇಜಾತಮನ್ಧಸಃ ೪೬೭ ಸನ ಇನ್ದ್ರಾಯ ಯಜ್ಯವೇ ೫೯೨ ಏನಾ ವಿಶ್ವಾನ್ಯರ್ಯ ಆ ೫೯೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.
॥ ಆಯುರ್ನವ ಸ್ತೋಭೇ ದ್ವೇ ಆಯುಸ್ಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ವಿಷ್ಟಾರಪಙ್ಕ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ ॥

೭೪.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ವಿಶ್ವತೋದಾವನ್ವಿಶ್ವತೋನಆಭ
ರ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯನ್ತ್ವಾಶವಿಷ್ಠಮೀಮಹೇ । ಹಾ
ಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಆಯುಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಸೂವಃ ।
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಜ್ಯೋತಿಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾಽ೩ ॥
ಈಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೧೦ । ಪ - ೧೨ । ಮಾ - ೨೨ । ಘ್ರಾ ॥ ೧೩.೧೨೪ ॥*

॥ ನವಸ್ತೋಭಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ವಿಷ್ಟಾರಪಙ್ಕ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ ॥

೭೪.೨. ವಿಶ್ವತೋದಾವನ್ವಿಶ್ವತೋನಆ । ಭರಾಓವಾ । ೩ । ಹಾಓ
ವಾ । ೩ । ಹಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ೨ । ಹಾಉವಾ ॥ ವಿಶ್ವತೋ
ದಾವನ್ವಿಶ್ವತೋನಆಭರ । ಭರಾಓವಾ । ೩ । ಹಾಓವಾ । ೩ ।
ಹಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ೨ । ಹಾಉವಾ । ಯನ್ತ್ವಾಶವಿಷ್ಠಮೀಮ

೨೦^ ೩ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೧
ಹೇ । ಮಹಾಓವಾ । ೩ । ಹಾಓವಾ । ೩ । ಹಾಽ೩ಓಽ೨೩೪

೫ ೨ ೧೦ ೦ ೩ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨೦ ೩೦ ೦
ವಾ । ೨ । ಹಾಉವಾ । ಈಡಾ । ಇಡಾಓವಾ । ೩ । ಹಾಓವಾ ।

೨ ೧ ೫ ೨ ೧೦ ೩ ೨೦
೩ । ಹಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ೨ । ಹಾಉವಾ ॥ ಸೂವಃ । ಸುವಾ

೩೦ ೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೧ ೫ ೨
ಓವಾ । ೩ । ಹಾಓವಾ । ೩ । ಹಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ೨ । ಹಾ

೧೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨೦ ೩೦ ೦
ಉವಾ ॥ ಜ್ಯೋತಿಃ । ಜ್ಯೋತಾಓವಾ । ೩ । ಹಾಓವಾ । ೩ ।

೨ ೧ ೫ ೨ ೧
ಹಾಽ೩ಓಽ೨೩೪ವಾ । ೨ । ಹಾಉವಾಽ೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ

೧ ೧ ೧
೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೧೨೬ । ಪ – ೬೧ । ಮಾ – ೫೯ । ಕೋ ॥ ೧೪.೧೨೫ ॥*

ಈ ೧೨೪ ಮತ್ತು ೧೨೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ವಿಶ್ವತೋದಾವನ್ವಿಶ್ವತಃ ೪೩೭ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

॥ ರಾಯೋವಾಜೀಯಮ್ । ರಾಯೋವಾಜಃ ಪಙ್ಕ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦
೭೫.೧. ಏಸ್ವಾದೋಃ ॥ ಇತ್ಥಾವಿಷೂವತೋಮಧೋಽಪಿಬನ್ತಿಗೌಽ೨

೧ ೦ ೦ ೨ ೨ ೨ ೧೦
ರಿಯಾಃ । ಇಡಾ । ಯಾಇನ್ದ್ರೇಣಸಯಾಽ೧ವಾಽ೩ರೀಃ । ವೃಷ್ಣಾ

೨ ೪ ೫ ೧ ೦ ೧
ಮದನ್ತಿಶೋಽ೩ । ಭಾಥಾ ॥ ವಸ್ವೀರನುಸ್ವರಾಽ೨೩ಹೋಇ ॥ ಜಾ

೨ ೧ ೧ ೧ ೧
ಯಮಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೮ । ಪ – ೯ । ಮಾ – ೭ । ಥೇ ॥ ೧೫.೧೨೬ ॥

ಈ ೧೨೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಸ್ವಾದೋರಿತ್ಥಾ ವಿಷೂವತಃ ೪೦೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

॥ ಬಾರ್ಹದ್ಗಿರಮ್ । ಬೃಹದ್ಗಿರಿಃ ಪಥ್ಯಾಪಙ್ಕ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ ॥

೭೬.೧. ಇನ್ದ್ರೋ೯ಮದಾ ॥ ಯವಾವೃಧೇಶವಸೇವೃತ್ರಹಾऽ೨ನೃಭಾಇ । ಅಥಾ । ತಮ್ಮಿನ್ಮಹತ್ಸುವಾऽ೧ಜಾऽ೩ಇಷೂ । ಊತಿಮರ್ಭೇ೯ಹವಾऽ೩ಇ । ಮಾಹಾಇ ॥ ಸವಾಜೇಷುಪ್ರನಾऽ೨೩ಹೋ೯ಇ ॥ ವಾಇಷದಾऽ೩೧ ಉವಾऽ೨೩ ॥ ಆऽ೨೩ಳಥಾ ॥

ದೀ – ೮ । ಪ – ೯ । ಮಾ – ೬ । ಘೂ ॥ ೧೬.೧೨೭ ॥

ಈ ೧೨೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಇನ್ದ್ರೋ ಮದಾಯ ವಾವೃಧೇ ೪೧೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಸಂಕೃತಿ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ದೇವಾವಾ ಪಙ್ಕ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ ॥

೭೭.೧. ಏಸ್ವಾದೋಃ ॥ ಇತ್ಥಾವಿಷೂऽ೨೩ಹೋ೯ऽ೨೩ । ವತಾऽ೨೩ಃ । ಹಾಓವಾ । ೩ । ಹಾऽ೩ಓऽ೨೩ಳವಾ । ೨ । ಹಾಉವಾ । ಮಧೋ೯ಃಪಿಬನ್ತಿಗೌರ್ಯ೯ಃ । ಯಾಇನ್ದ್ರೇಣಸಯಾವರೀ೯ಃ ॥ ವೃಷ್ಣಾ ಮದನ್ತಿಶೋ೯ಭಥಾ ॥ ವಸ್ವೀರನುಸ್ವರಾಜ್ಯಮ್ । ಹಾಓವಾ । ೩ । ಹಾऽ೩ಓऽ೨೩ಳವಾ । ೨ । ಹಾಉವಾऽ೩ ॥ ಹೌऽ೩ । ಆऽ೩ । ಊऽ೩ । ಈऽ೨೩ಳ೫ ॥

ದೀ – ೩೦ । ಪ – ೨೩ । ಮಾ – ೧೮ । ಬ್ರೈ ॥ ೧೭.೧೨೮ ॥

॥ ಪಾರ್ಥುರಶ್ಮಮ್ ಪೃಥುರಶ್ಮಿಃ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪಙ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ ॥

೭೭.೨. ಏಸ್ವಾದೋ೬ಃ । ಓಽ೨೩೪ವಾ ॥ ಇತ್ಥಾವಿಷೂಽ೨ವತಾಃ ।
ಅಥಾ ॥ ಏಮಧೋ೬ಃ । ಓಽ೨೩೪ವಾ ॥ ಪಿಬನ್ತಿಗೌಽ೨ರಿಯಾಃ ।
ಅಥಾ ॥ ಏಯಾಈ । ಓಽ೨೩೪ವಾ ॥ ದ್ರೇಣಸಯಾಽ೨ವರಾಇ ।
ಅಥಾ ॥ ಏವೃಷ್ಣಾ । ಓಽ೨೩೪ವಾ ॥ ಮದನ್ತಿಶೋ೬ಽ೨ಭಥಾ ।
ಅಥಾ ॥ ಏವಸ್ವೀ೬ಃ । ಓಽ೨೩೪ವಾ ॥ ಅನುಸ್ವರಾಽ೨ಜಿಯಾಮ್ ।
ಅಥಾಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೨ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೮ । ಞೈ ॥ ೧೮.೧೨೯ ॥*

ಈ ೧೨೮, ೧೨೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಸ್ವಾದೋರಿತ್ಥಾ ವಿಷೂವತಃ ೪೮೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

॥ ಶ್ಯೈನ ವೃಷಕೇ ದ್ವೇ ಶ್ಯೈನಮ್ । ಷಟ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಪದಾನಿ ಜಗತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೭೮.೧. ಊಭಾಇ ॥ ಯದಿನ್ದ್ರರೋ೬ಽ೨ದಸಾಇ । ಇಡಾ ॥ ಆಪಾ ॥
ಪ್ರಾಥಉಷಾಽ೨ಇವಾ । ಇಡಾ ॥ ಮಾಹಾ ॥ ತನ್ತ್ವಾಮಹಾಽ೨ಇ
ನಾಮ್ । ಇಡಾ ॥ ಸಾಮ್ರಾ ॥ ಜಂಚರ್ಷಣಾಽ೨ಇನಾಮ್ ।
ಇಡಾ ॥ ದೇವೀ೬ । ಜನಿತ್ರ್ಯಜಾಽ೨ಇಜನಾತ್ ॥ ಇಡಾ ॥ ಭಾದ್ರಾ ॥
ಜನಿತ್ರ್ಯಜಾಽ೨ಇಜನಾತ್ ॥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೨ । ಪ – ೧೮ । ಮಾ – ೧೨ । ಜಾ ॥ ೧೯.೧೩೦ ॥

ಈ ೧೩೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಉಭೇಯದಿನ್ದ್ರರೋದಸೀ ೩೭೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ವೃಷಕಮ್ । ವೃಷಕಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಪಙ್ಕ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ ॥

೭೯.೧. ಏಸ್ವಾದೋಃ । ೨ । ಇತ್ಥಾವಿಷೂಽ೨ವತಾಃ । ಇಡಾ ॥ ಏಮಧೋಃ । ೨ । ಪಿಬನ್ತಿಗೌಽ೨ರಿಯಾಃ । ಇಡಾ ॥ ಏಯಾಈ । ೨ ॥ ದ್ರೇಣಸಯಾಽ೨ವರಾಇ । ಇಡಾ ॥ ಏವೃಷ್ಣಾ । ೨ ॥ ಮದನ್ತಿಶೋಽ೨ಭಥಾ । ಇಡಾ ॥ ಏವಸ್ವೀಃ । ೨ । ಅನುಸ್ವರಾಽ೨ಜಿಯಾಮ್ ॥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೨ । ಪ - ೨೦ । ಮಾ - ೧೨ । ಞ ॥ ೨೦.೧೩೦ ॥

ಈ ೧೩೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಸ್ವಾದೋರಿತ್ಥಾವಿಷೂವತಃ ೪೦೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಭದ್ರಮ್ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಭುವನೋ ದ್ವಿಪದಾವಿರಾಡ್ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

೮೦.೧. ಹೋಇಹಾ । ೩ । ಇಹೋಇಹಾ । ೩ । ಔಹೋಽ೨ । ಇಹಾ । ೨-೨ । ಔಹೋಇಹಾಽ೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಇಮಾನುಕಂಭುವನಾಸೀಷಧೇಮಾಽ೩ । ಇಹಾ । ಇನ್ದ್ರಶ್ಚವಿಶ್ವೇಚದೇವಾಽ೩ಃ । ಇಹಾ । ಹೋಇಹಾ । ೩ । ಇಹೋಇಹಾ । ೩ । ಔಹೋಽ೨ । ಇಹಾ । ೨-೨ । ಔಹೋಇಹಾಽ೩೪ ॥ ಔಹೋವಾ ॥ ಏಽ೩ । ಭದ್ರಮ್ ॥ *ದೀ - ೪೨ । ಪ - ೩೦ । ಮಾ - ೧೬ । ಞೂ ॥ ೨೦.೧೩೨ ॥*

॥ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ವಿರಾಟ್ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦ —
೮೦.೨. ಹೋಽಇಯಾ । ೩ । ಇಯೋಽಇಯಾ । ೩ । ಔಹೋಽ೨ ।
೧ ೦ ೨೦ ೩ ೨ ೫೦ ೦ ೨ ೧೦
ಇಯಾ । ೨-೨ । ಔಹೋಽಇಯಾಽ೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಇಮಾ
೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೦
ನುಕಂಭುವನಾಸೀಽಷಧೇಮಾಽ೩ । ಇಯಾ । ಇನ್ದ್ರಶ್ಚವಿಶ್ವೇಽಚದೇವಾಽ
೧ ೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦
೩ಃ । ಇಯಾ । ಹೋಽಇಯಾ । ೩ । ಇಯೋಽಇಯಾ । ೩ । ಔ
— ೧ ೦ ೨೦ ೩ ೨ ೫೦ ೦
ಹೋಽ೨ । ಇಯಾ । ೨-೨ । ಔಹೋಽಇಯಾಽ೩೪ । ಔಹೋ
೨ ೧೦ ೧೧೧
ವಾ ॥ ಏಽ೩ । ಶ್ರೇಯಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೪೩ । ಪ - ೩೦ । ಮಾ - ೧೬ । ಣೂ ॥ ೨೨.೧೩೩ ॥

ಈ ೧೩೨ ಮತ್ತು ೧೩೩ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಇಮಾನು ಕಂ ಭುವನಾ ೪೫೨ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಇಯಾ ಆರಾಧನಂ ಭದ್ರಂ ಶ್ರೇಯಃ ಶ್ರೇಯಶ್ಚೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೧೩೨-೧೩೩ ॥

॥ ತನ್ತುಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦
೮೧.೧. ಹಾಉತನ್ತುಃ । ೩ । ಹಾಉವಿಶ್ವಮ್ । ೩ । ಅಚಿಕ್ರದದ್ವಾ
೧೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦
ಷಾರ್ಽಹರಾಽಇಃ ॥ ಮಹಾನ್ಮಿತ್ರೋನಾದರ್ಶತಾಃ ॥ ಸಽಸೂರಿಯೇಽ
೦ ೧ ೨೦ ೦
ಣಾದಿದ್ಯುತಾಽಇ ॥ ಹಾಉತನ್ತುಃ । ೩ । ಹಾಉವಿಶ್ವಮ್ । ೨ ।
೦ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೨ ೧
ಹಾಉ । ವಾಽ೨ಇ । ಶ್ವಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏಽ೩ । ತ
೩ ೧೧೧
ನ್ತೂಽ೨೩೪೫ಃ ॥ *ದೀ - ೨೨ । ಪ-೨೦ । ಮಾ-೨೯ । ಇಶೋ ॥ ೨೩.೧೩೪ ॥*

॥ ಓತುಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦೦ ೦ ೧೦
೮೧.೨. ಹಾವೋತುಃ । ೩ । ಹಾವೈಹೀ । ೩ । ಅಚಿಕ್ರದದ್ವಾಷಾ

೨ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೧
ಹರಾಇಃ ॥ ಮಹಾನ್ಮಿತ್ರೋನಾದರ್ಶತಾಃ ॥ ಸಲ\ಸೂರಿಯೇಣಾದಿ

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧
ದ್ಯುತಾಇ ॥ ಹಾವೋತುಃ । ೩ । ಹಾವೈಹೀ । ೨ । ಹಾಉ । ಆ

^ ೩ ೫೦ ೦ ೨ ೧೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ऽ೨ಇ। ಹಾऽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏऽ೩। ಓತೂऽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೩೯ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೧೩ । ನಿ ॥ ೨೪.೧೩೫ ॥

ಈ ೧೩೪ ಮತ್ತು ೧೩೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಅಚಿಕ್ರದದ್ವೃಷಾ ಹರಿಃ ೪೯೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ತನ್ತುನಿ ಓತುನಿ ಚ । ಸೋಮಾಹುತೇಃ ಸೂರ್ಯಾದೌ ಆವರ್ತನಾತ್ ಅನುವರ್ತನಾತ್ ತನ್ತುರೂಪತಾ । ಓತುರಿತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರೋತತ್ವಂ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨
೮೨.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪಿಬಾಸೋಮಾಮ್ । ಇನ್ದ್ರ । ಮ

೩ ೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧
ನ್ದತುತ್ವಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯನ್ತೇಸುಷಾ । ವಾऽ೩ಹರಿ ।

೨ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨
ಅಶ್ವಅದ್ರೀಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸೋತುರ್ಬಾಹೂ । ಭ್ಯಾऽ

೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨ ೨೦
೩ಜ್ಸುಯ । ತೋನಅರ್ವಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾ । ಏ ।

೧ ೨ ೦ ೧ ೨
ದಿಶಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಪ್ರದಿಶಃ । ಹಾಉ

೦ ೧ ೨
ಹಾಉಹಾಉ । ವಾ । ಏ । ಉದ್ದಿಶಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।

೨ ೧ ೩ ೧ ೧ ೧
ವಾऽ೩ ॥ ಏऽ೩ । ಸಹಾऽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೮ । ಪ – ೨೮ । ಮಾ – ೨೯ । ಡೋ ॥ ೨೫.೧೩೬ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ದಿಶಃ ಪ್ರದಿಶಃ ಉದ್ದಿಶಃ ಸಹಶ್ಚ ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ । ತಥಾ ಭೂರನ್ತರಿಕ್ಷಂ ದ್ಯೌರ್ಮಹಶ್ಚ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಕಲ್ಪನ್ತಾಮ್ । ಸಾಮ ೧೩೬ ॥

॥ ಮಹಾಸ್ನಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ವಿರಾಡಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೦
೮೨.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಪಿಬಾಸೋಮಮಿನ್ದ್ರಮನ್ದತುತ್ವಾ ।
೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಯನ್ತೇಸುಷಾವಹರ್ಯಶ್ವಾದ್ರಿಃ ॥ ಹಾ
೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೦
ಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸೋತುರ್ಬಾಹುಭ್ಯಾಙ್ಸುಯತೋನಾರ್ವಾ ।
೨ ೦ ೧೦ ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಏಭೂಮಿಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥
೨೦ ೧ ೨ ೦ ೧೦ ೨
ಏಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಏದ್ಯೌಃ । ಹಾ
೨ ೧ ೩ ೧೧೧
ಉಹಾಉಹಾಉವಾಽ೩ । ಏಽ೩ಮಹಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೭ / ಪ – ೧೪ / ಮಾ – ೨೭ / ಝೋ ॥ ೨೬.೧೩೭ ॥

ಈ ೧೩೬ ಮತ್ತು ೧೩೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಪಿಬಾಸೋಮಮಿನ್ದ್ರಂ ೩೯೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

॥ ವಾರ್ಕಜಮ್ಭೇ ದ್ವೇ ॥ ವೃಕಜಮ್ಭೋಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦
೮೩.೧. ಹಾಉಪ್ರವಇನ್ದ್ರಾಯಬೃಹಾತಾಇ ॥ ಮರುತೋಬ್ರಹ್ಮಅರ್ಚ
೨ ೧ ೨ ೧
ತಾ । ಹಾಉ । ವೃತ್ರಂ\ಹನತಿವೃತ್ರಹಾ । ಹಾಉ । ಶಾಽ೩ತಾಕ್ರಾ
೨ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ^ ೩
ತೂಽ೩ಃ । ಹಾಉ ॥ ವಾಜ್ರೇಣಶಾ । ಹಾಉ ॥ ತಾಽ೨ಪಾಽ೨೩೪
೫೦ ೦ ೨ ೧
ಔಹೋವಾ ॥ ವರ್ಣಾಽ೩ಹಸ್ ॥

ದೀ – ೬ / ಪ – ೧೧ / ಮಾ – ೧೧ / ಕ ॥ ೨೭.೧೩೮ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦
೮೩.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಿಶ್ವೇಷಾಮ್ । ೩ । ಭೂತಾನಾಮ್ ।

೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
೩ । ಸ್ತೋಭಾನಾಮ್ । ೩ । ಪ್ರವಇನ್ದ್ರಾಯಬೃಹಾತಾಇ । ಹಾತಾಇ ॥

೦ ೧ ೨ ೧ ೨
೨ । ಮರುತೋಬ್ರಹ್ಮಅರ್ಚ್ಚಾತಾ । ಚಾತಾ ॥ ೨ । ವೃತ್ರ೮\ಹನತಿ

೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨
ವೃತ್ರಹಾಶತಕ್ರಾತೂಃ । ಕ್ರಾತೂಃ ॥ ೨ । ವಜ್ರೇಣಶತಪರ್ವಾಣಾ ।

೧ ೨ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦
ವಾರ್ಣಾ । ೨ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಿಶ್ವೇಷಾಮ್ । ೩ ।

೦ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ^ ೩೦ ೦ ೨
ಭೂತಾನಾಮ್ । ೩ । ಸ್ತೋಭಾನಾಮ್ । ೨ । ಸ್ತೋಭಾನಾಽ೩೪ ।

೫೦ ೦ ೩ ೧೧೧
ಔಹೋವಾ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೫೯ । ಪ - ೩೪ । ಮಾ - ೩೧ । ಧ್ರ ॥ ೨೮.೧೩೯ ॥

ಈ ೧೩೮ ಮತ್ತು ೧೩೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಪ್ರವ ಇನ್ದ್ರಾಯ ಬೃಹತೇ ೨೫೭ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಸ್ತೋಭಾನಾಂ ಸ್ತಂಭನರೂಪಾಣಾಂ ಸ್ಥಾವರಾಣಾಂ ಇನ್ದ್ರ ಏವ ಪ್ರಾಣಾತ್ಮಾ ಸ್ಥಿತಿಹೇತುರಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೧೩೯ ॥

॥ ಇಷವಿಶ್ವಜ್ಯೋತಿಷೀ ದ್ವೇ ಇಷಸ್ಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೩೦ ೨ ೨ ೫ ೪ ೫ ೧
೮೪.೧. ಹಾಹ । ಹಾಽ೩ । ಓಽ೩೪ವಾ । ೩-೩ । ಆಸಾ । ವಿ

೨ ೧೦ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೪ ೫ ೧
ದಾಇ । ವಾಽ೩ಜ್ಯೋಖು । ಜೀಕಮನ್ಧಾಃ ॥ ನಾಯಾ । ಸ್ಮಿನ್ನಾಇ ।

೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪೦ ೫ ೪ ೫ ೧ ೨
ದ್ರೋಽ೩ಜನು । ಷೇಮುವೋಚಾ ॥ ಬೋಧಾ । ಮಸಾಇ । ತ್ವಾಽ

೧ ೨ ೩ ೪ ೫ ೪ ೫ ೧ ೨ ೧
೩ಹರಿ । ಅಶ್ವಯಜ್ಞೈಃ ॥ ಬೋಧಾ । ನಸ್ತೋ । ಮಾಽ೩ಮನ್ಧ ।

೨೦ ೩ ೪೦ ೫ ೩೦ ೨ ೨ ೫ ೩೦
ಸೋ೯ಮದೇಷೂ । ಹಾಹ । ಹಾಽ೩ । ಓಽ೩೪ವಾ । ೩–೨ । ಹಾ

೨ ೨ ೩ ೧೧೧
ಹ । ಹಾಽ೩ । ಓಽ೩೪೫ವಾಽ೬೫೬ ॥ ಈಽ ೨೩೪೫ಷ್ ॥

ದೀ – ೧೨ । ಪ – ೩೫ । ಮಾ – ೭ । ಇೀ ॥ ೨೯.೧೪೦ ॥

॥ ವಿಶ್ವಜ್ಯೋತಿಸ್ಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ಉ ^ ೩೦ ೨೦ ೧ ೩೦೨೦^
೮೪.೨. ಈಽ೨ಯೋ೯ । ೩ । ಐಹೀ೯ । ೩ । ಹಉ\ । ೩ । ಓಹಾ ।

೩೦ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ― ೧
ಓಹಾಇ । ಅಸಾವಿದಾಇ । ವಜ್ರೋ೯ಖುಜೀ೯ಽ೨ । ಕಮಾಽ೨ನ್ಧಾಃ ॥

೧ ು ^ ೩೦೨೦^ ೧ ೩೦ ೨೦ ೩೦
ಈಽ೨ಯೋ೯ । ೩ । ಐಹೀ೯ । ೩ । ಹಉ\ । ೩ । ಓಹಾ । ೨ । ಓ

೨೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ― ೧
ಹಾಇ । ನಿಯಸ್ಮಿನ್ನಾಇ । ದ್ರೋ೯ಜನುಷೇ೯ಽ೨ಮ್ । ಉವೋ೯ಽ೨ಚಾ ॥

೧ ^ ೩೦ ೨೦ ೧ ೩೦೨೦^ ೩೦
ಈಽ೨ಯೋ೯ । ೩ । ಐಹೀ೯ । ೩ । ಹಉ\ । ೩ । ಓಹಾ । ೨ । ಓ

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ― ೧ ು
ಹಾಇ । ಬೋ೯ಧಾಮಸಾಇ । ತ್ವಾಹರಿಯಾಽ೨ । ಶ್ವಯಾಽ೨ಜ್ಞ್ಣಃ ॥

೧ ು ^ ೩೦೨೦^ ೧ ೩೦ ೨೦ ೩೦
ಈಽ೨ಯೋ೯ । ೩ । ಐಹೀ೯ । ೩ । ಹಉ\ । ೩ । ಓಹಾ । ೨ । ಓ

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ― ೧ ು
ಹಾಇ । ಬೋ೯ಧಾನಸ್ತೋ೯ । ಮಾಮಂಧಸೋ೯ಽ೨ । ಮದಾಽ೨

೧ ^ ೩೦೨೦^ ೧ ೩೦೨೦^
ಇಷೂ । ಈಽ೨ಯೋ೯ । ೩ । ಐಹೀ೯ । ೩ । ಹಉ\ । ೩ । ಓಹಾ ।

ನ ೨ ೨ ೨೧೦ ೩ ೧೧೧
೨ । ಓಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಏಽ೩ । ವಿಶ್ವಜ್ಯೋ೯ತೀ೯ಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೬೮ । ಪ – ೭೫ । ಮಾ – ೧೪ । ಣೀ ॥ ೩೦.೧೪೧ ॥

ಈ ೧೪೦ ಮತ್ತು ೧೪೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಅಸಾವಿ ದೇವಮ್ ೩೧೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇಷಮನ್ನಂ ಭೋಗ್ಯಮ್ । ವಿಶ್ವಜ್ಯೋತಿಷಶ್ಚ ಭೋಕ್ತಾ ಇನ್ದ್ರ ಏವ ಭಗವಾನ್ । ಸಾಮ ೧೪೦–೧೪೧ ॥

॥ ದಶ ಪಂಚಮಃ ಖಣ್ಡಃ ॥

॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇ ತೃತೀಯಸ್ಯಾರ್ಧಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

॥ ದ್ರವಿಣಮ್ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀಮಿತ್ರಾವರುಣೋಽರ್ಯಮಾ ॥

೨ರ ೧ —೧ ೦ ೨ರ ೩ರ
೮೫.೧. ಹಾಉಮಹಿ । ೩ । ಮಹೀಽ೨ಮಹಿ । ೩ । ಮಾಹೇಮಾ
೨ರ ೧ ೦ ೦ —೧ ೨ರ ೦ ೧ರ —
ಹೇ । ೩ । ಮಹಿತ್ರೀಣಾಮವಾಽ೨ರಸ್ತು । ಔಹೌಹೋವಾಽ೨ ॥
೧ —೧ ೨ರ ೦ ೧ರ — ೦ ೧
ದ್ಯುಕ್ಷಮ್ಮಿತ್ರಸ್ಯಾಽ೨ರ್ಯಮ್ಣಃ । ಔಹೌಹೋವಾಽ೨ ॥ ದುರಾಧ
—೧ ೨ರ ೦ ೧ರ ೨ರ
ರ್ಷಂವರೂಽ೨ಣಸ್ಯಾ । ಔಹೌಹೋವಾಽ೨೩ ॥ ಹಾಉಮಹಿ ।
೧ —೧ ೦ ೨ರ ೩ರ ೨ರ ೧
೩ । ಮಹೀಽ೨ಮಹಿ । ೩ । ಮಾಹೇಮಾಹೇ । ೨ । ಮಹಿ ।
೩ ೫ರ ೦ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧
ಮಾಽ೨ಹಾಽ೨೩೪ಔಹೌವಾ ॥ ಏ । ಮಹಿ । ೨–೨ । ಏ । ಮ
೩ ೧೧೧
ಹೀಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೪೩ । ಪ – ೩೧ । ಮಾ – ೮ । ಟೈ ॥ ೧.೧೪೨ ॥*

॥ ವಿಷ್ಪರ್ಧಸ್ಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀ ಮಿತ್ರಾವರುಣೋಽರ್ಯಮಾ ॥

೨ರ ೧ —೧ ೦ ೨ರ ೩ರ
೮೫.೨. ಹಾಉದಿವಿ । ೩ ॥ ದಿವೀಽ೨ದಿವಿ । ೩ । ದಾಇವೇದಾಇ
೨ರ ೧ ೦ ೦ —೧ ೨ ೧ —
ವೇ । ೩ । ಮಹಿತ್ರೀಣಾಮವಾಽ೨ರಸ್ತು ॥ ದ್ಯುಕ್ಷಂಮಿತ್ರಸ್ಯಾಽ೨
೧ ೨ ೦ ೧ —೧ ೨ರ
ರ್ಯಮ್ಣಃ ॥ ದುರಾಧರ್ಷಂವರೂಽ೨ಣಸ್ಯಾ ॥ ಹಾಉದಿವಿ । ೩ ।

೧ —೧ ೦ ೨೦ ೩೦ ೨೦ ೧

ದಿವೀಽ೨ದಿವಿ । ೩ । ದಾಇವೇದಾಇವೇ । ೨ । ದಿವಿ । ದಾಽ೨೩

೩ ೫೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೩ ೧

ವಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ದಿವಿ । ೨-೨ । ಏ । ದಿವೀಽ೨೩

೧ ೧

೪೫ ॥ *ದೀ - ೩೪ । ಪ - ೨೮ । ಮಾ - ೧೯ । ದೋ ॥ ೨.೧೪೩ ॥*

ಈ ೧೪೨ ಮತ್ತು ೧೪೩ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಮಹಿತ್ರೀಣಾಮ ವರಸ್ತು ೧೯೨ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಮಹಿ ಮಹನೇ ಮಹೇ ಪೂಜಾಕರ್ಮಣಿ ದಿವಿ ದ್ಯೋತನವತಿ ಚೈತನ್ಯೇ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಸಮ್ಬನ್ಧಿ ಅವಃ ಪಾಲನಮಸ್ತು ॥ ಸಾಮ ೧೪೨-೧೪೩ ॥

॥ ಯಾಮಮ್ । ಯಮಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಾದಿತ್ಯಾನ್ತರ್ಗತಃ ಪರಃ ಪುರುಷಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೨ ೧

೮೬.೧. ಔಹೋಇ । ಇಯಾಹಾಉ । ಔಹೌಹೋಽ೩ವಾ । ನಾ

೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦

ಕೇಸುಪಾ । ಣಮುಪಯತ್ಪತನ್ತಮ್ ॥ ಔಹೋಇ । ಇಯಾಹಾಉ ।

೦ ೧ ೨ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೦

ಔಹೌಹೋಽ೩ವಾ । ಹಾರ್ದ್ವೇನಾ । ತೋಅಭ್ಯಚಕ್ಷತತ್ವಾ ॥

೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೨ ೧ ೨೧

ಹೋಇ । ಇಯಾಹಾಉ । ಔಹೌಹೋಽ೩ವಾ । ಹಾಇರಣ್ಯಪಾ ।

೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧

ಕ್ಷಂವರುಣಸ್ಯದೂತಮ್ ॥ ಔಹೋಇ । ಇಯಾಹಾಉ । ಔಹೌ

೨ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦೧ ೨ ೦

ಹೋಽ೩ವಾ ॥ ಯಾಮಸ್ಯಯೋ । ನೌಶಕುನಂಭುರಣ್ಯುಮ್ । ಔ

೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೨ ೨

ಹೋಇ । ಇಯಾಹಾಉ । ಔಹೌಹೋಽ೩ವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾಽ೩ ॥

೧ ೧ ೧

ಈಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೩೧ । ಪ - ೨೫ । ಮಾ - ೧೬ । ಜೂ ॥ ೩.೧೪೪ ॥*

ಈ ೧೪೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ನಾಕೇ ಸುಪರ್ಣ ೩೨೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

॥ ಮಾಧುಚ್ಛನ್ದಸಮ್ । ಮಧುಚ್ಛನ್ದಾಗಾಯತ್ರೀಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಇನ್ದ್ರೋವಾ ॥

೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨
೮೭.೧. ಸುರೂಪಕೃತ್ನುಮೂತಯೇಸುದುಘಾಮಾ ॥ ವಗೋಽ೨ । ದುಹಯಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಈಽ೨೩೪ಡಾ । ಸೂಽ೨೩೪ವಾಃ ॥ ಜುಹೂಮಾಽ೨೩ಸೀ ॥ ದ್ಯವಿದ್ಯವಿಯಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಜ್ಯೋಽ೨೩೪ತೀಃ ॥ *ದೀ - ೫ / ಪ - ೮ / ಮಾ - ೪ / ಬೀ // ೪.೧೪೫ //*

ಈ ೧೪೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಸುರೂಪಕೃತ್ನುಮೂತಯೇ ೧೬೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಋಕ್ - ೫೯

॥ ಪ್ರಥೋ ವಾಸಿಷ್ಠಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

**ಪ್ರಥಶ್ಚ ಯಸ್ಯ ಸಪ್ರಥಶ್ಚ ನಾಮಾನುಷ್ಟುಭಸ್ಯ ಹವಿಷೋ ಹವಿರ್ಯತ್ ।
ಧಾತುರ್ದ್ಯುತಾನಾತ್ಸವಿತುಶ್ಚ ವಿಷ್ಣೋ ರಥನ್ತರಮಾ ಜಭಾರಾ ವಸಿಷ್ಠಃ ॥**

ಪ್ರಥಃ–ಚ–ಯಸ್ಯ–ಸಪ್ರಥಃ–ಸ–ಪ್ರಥಃ–ಚ–ನಾಮ । ಆನುಷ್ಟುಭಸ್ಯ–ಆನು – ಸ್ತುಭ ಸ್ಯ–ಹವಿಷಃ–ಹವಿಃ–ಯತ್ ॥ ಧಾತುಃ–ದ್ಯುತಾನಾತ್–ಸವಿತುಃ–ಚ–ವಿಷ್ಣೋಃ । ರಥನ್ತರಮ್–ರಥಮ್–ತರಮ್–ಆ–ಜಭಾರ–ವಸಿಷ್ಠಃ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠ ಶಫೌದ್ವೌ । ವಸಿಷ್ಠಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಸೋಮ ಧಾತೃ ವಿಷ್ಣವಃ ॥

೮೮.೧. ಹಾಉಪ್ರಾಥಾಃ ॥ ಚಯಸ್ಯಸಪ್ರಥಃ । ಚನಾऽ೨ । ಮಾऽ೩
ಉವಾऽ೩ । ಈಹಾ । ೩ । ಹುವಾಇ । ಓऽ೨೩೪ವಾ । ಈऽ೨೩
೪ಡಾ । ಆನುಷ್ಟುಭಸ್ಯಹವಿಷಃ । ಹವಾऽ೨ಇಃ । ಯಾऽ೩ಉವಾऽ
೩ । ಈಹಾ । ೩ । ಹುವಾಇ । ಓऽ೨೩೪ವಾ । ಈऽ೨೩೪ಡಾ ॥
ಧಾತುರ್ದ್ಯುತಾನಾತ್ಸವಿತುಃ । ಚವಾऽ೨ಇ । ಷ್ಣಾऽ೩ಉವಾऽ೩ ।
ಈಹಾ । ೩ । ಹುವಾಇ । ಓऽ೨೩೪ವಾ । ಈऽ೨೩೪ಡಾ ॥ ರಥ
ನ್ತರಮಾಜಭಾರಾ । ವಸಾऽ೨ಇ । ಷ್ಠಾऽ೩ಉವಾऽ೩ । ಈಹಾ । ೩ ।
ಹುವಾಇ । ಓऽ೨೩೪ವಾ । ಈऽ೨೩೪ಡಾ ॥ ಏऽ೩ । ದ್ಯುತ್ ॥

ದೀ – ೩೧ । ಪ – ೩೯ । ಮಾ – ೧೮ । ಫೈ ॥ ೫.೧೪೬ ॥

೮೮.೨. ಪ್ರಾಥಾಃ । ಚಯಸ್ಯಸಪ್ರಥಃ । ಚನಾऽ೨ । ಮಾऽ೩೧ಉ
ವಾऽ೨೩ । ಈಡಾ । ೩ । ಹೋಇ । ಹೋ । ವಾಹಾऽ೩೧ಉ
ವಾऽ೨೩ । ಈऽ೨೩೪ಹಾ । ಆನುಷ್ಟುಭಸ್ಯಹವಿಷಃ । ಹವಾऽ೨ಇಃ ।
ಯಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈಡಾ । ೩ । ಹೋಇ । ಹೋ । ವಾ
ಹಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೨೩೪ಹಾ ॥ ಧಾತುರ್ದ್ಯುತಾನಾತ್ಸವಿ
ತುಃ । ಚವಾऽ೨ಇ । ಷ್ಣಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈಡಾ । ೩ ।

೧ ೨೦ ೫ ೨
ಹೋಇ । ಹೋ । ವಾಹಾऽಔ೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೨೩೪ಹಾ ॥ ರ
೧ ೦ ೨೦ ೦ ೧ ___ ೨೦
ಥಂತರಮಾಜಭಾರಾ । ವಸಾऽ೨ಇ । ಷ್ಠಾऽಔ೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈ
೦ ೧ ೨೦
ಡಾ । ಔ । ಹೋಇ । ಹೋ । ವಾಹಾऽಔ೧ಉವಾऽ೨೩ ।
೫ ೨ ೧ ೩ ೧೧೧
ಈऽ೨೩೪ಹಾ ॥ ಏऽ೩ । ದ್ಯುತಾऽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೩೫ । ಪ – ೪೩ । ಮಾ – ೨೧ । ಬ ॥ ೬.೧೪೭ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ರಥನ್ತರಂ ಜಗತಃ ಅಪ್ಯಾಯಕತ್ವೇನ ಗಮನಾತ್ ರಥನ್ತರಮ್ । ಘರ್ಮ ಸೋಮಾದಿ ಹವಿಃ । ಅನುಷ್ಟುಭಾ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪಯಾ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿಕಂ ಯದುಪಜನ್ಯತೇ ತತ್ ಆನುಷ್ಟುಭಂ ಹವಿಃ । ತತೋ ಯದುತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಹವಿಃ ತದ್ವಸಿಷ್ಠೋ ವಾಸಯಿತಾ ಜಗತೋಽವಸ್ಥಿತಿಕಾರೀ ಧಾತುರ್ದ್ಯುತಾನಾತ್ । ಕ್ರಿಯಾ ಶಕ್ತ್ಯುದ್ಯೋತಕತ್ವಾತ್ ಪ್ರಾಣಾಖ್ಯಾತ್ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ । ಸವಿತುಶ್ಚ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಸವಿತುಃ ವಿಷ್ಣೋರ್ವ್ಯಾಪಕಾತ್ । ಪ್ರಜಾಶಕ್ತಿಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ಆಜಭಾರ ವಿದ್ವತ್ತಯಾ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನೇನ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಹವಿಃ ಸಂಪಾದಿತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಯಸ್ಯ ಹವಿಷಃ ಪ್ರಥಃ ಪ್ರಥಿತಂ ಸಪ್ರಥಶ್ಚ ಸರ್ವತಃ ಪ್ರಥೋ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ನಾಮ ನಮನಮ್ । ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸ್ತಂಬಪರ್ಯನ್ತ ಜಗದಾಪ್ಯಾಯಕತ್ವಂ ಸರ್ವದಾ ಯಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ । ದ್ಯುತ್ ದೀಪ್ತಿಂ ದ್ಯುತಶ್ಚ ದೀಪ್ತೋಽಸೌ ಸೋಮೋ ಭಗವಾನ್ ॥

ಜಗತ್ತನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿ ವೃದ್ಧಿಸುವುದೇ **ರಥನ್ತರಮ್** ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛನ್ದಸ್ಸಿನಿಂದ ಉದಯವಾದ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾದ ಸೋಮಾದಿಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯಗಳೇ **ಅನುಷ್ಟಭಂಹವಿಃ.** ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ **ಹವಿಸ್ಸೇ ವಸಿಷ್ಠ.** ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ದ್ಯೋತಕವಾದ ಕಾಂತಿ ಹೊಳಪುಎನಿಸುವ ದ್ಯುತಿ ರೂಪವಾದ **ಧಾತು.** ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದೇ **ಪ್ರಜಾಶಕ್ತಿಯುತವಾದುದೇ ಪ್ರಜಾಪತಿ.** ಜಗತ್ತಿನ ಸಮಸ್ತದರ ತಂದೆಯೂ ರಕ್ಷಕನೂ ಆದವನೇ **ಸವಿತೃ.** ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದುದೇ **ವಿಷ್ಣು.** ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ದೇದೀಪ್ಯ ಮಾನನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನಾದ ಸೋಮನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನುಸಂಪಾದಿಸಿ ಸರ್ವತ್ರ ವಿತರಿಸಿ ಸಣ್ಣ ಹುಳುವೇ ಆದಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಪರ್ಯನ್ತ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯ – ಯಸ್ಯ ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಪ್ರಥಃ ನಾಮ ಪುತ್ರಃ । ಯಸ್ಯ ಭರದ್ವಾಜಸ್ಯ ಸ ಪ್ರಥಃ ನಾಮ ಪುತ್ರಃ । ತಯೋಶ್ಚ ವಸಿಷ್ಠಃ ಮಮ ಪಿತಾ । ಆನುಷ್ಟುಭಸ್ಯ ಅನುಷ್ಟುಪ್‌ಛನ್ದಸಾ ಯುಕ್ತಸ್ಯ ಹವಿಷಃ ಘರ್ಮಾಖ್ಯಸ್ಯ ಯದ್ಧವಿಃ - ಹವಿಷ್ಟ್ವ ಪಾದಕಂ ರಥನ್ತರಂಸಾಮ । ತದ್ರಥನ್ತರಂ ಧಾತುಃ ಧಾತೃಸಂಜ್ಞಾದ್ದೇವಾತ್ ದ್ಯುತಾನಾತ್

ದ್ಯೋತಮಾನಾತ್ ಸವಿತುಶ್ಚ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚ ಆಜಭಾರ ಆಹೃತವಾನ್ । ಹೃ ಗ್ರಹೋರ್ಭವಾರ್ತಿಕ ಇತಿ ಭತ್ವಮ್ । ರಥಶಬ್ದೋಪಪದಾತ್ ತರತೇಃ ಸಂಜ್ಞಾಯಾಂ ಭೃತೃ ವೃಜಿ ಪಾ. ೩-೨-೪ । ಇತಿ ಖಚ್ । ಅರುರ್ದ್ವಿಷದಜನ್ತಸ್ಯ ಪಾ. ೬-೩-೬೭ ಇತಿ ಮುಮಾಗಮಃ ॥

ವಸಿಷ್ಠಃ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಯು ಭಗವಂತನ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠ ಉಪಾಸಕನು – ಯೇ ವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಶುಶ್ರುವಾಂಸೋ ವಸಿಷ್ಠಾಃ–ಜೈ ೨–೨೪೨ । **ಯಸ್ಯ ಪ್ರಥಃ ನಾಮ** ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಯ ಮಗನಾದ ಪ್ರಥನೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಗುಣ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಯುತನೂ– ಜ್ಞಾನಸ್ಯೈ ವಪರಾಕಾಷ್ಠಾ ವೈರಾಗ್ಯಮ್ ಪ್ರಥಃ ಯೋಗ ೧–೧೬ ವ್ಯಾಸಃ । **ಸಪ್ರಥಃ** ಭರದ್ವಾಜರ ಮಗ ಸಪ್ರಥನೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಸಹಕಾರೀ ಕರ್ಮಯಜ್ಞ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಸ್ಥಿತೌ ಯತ್ನೋ ಅಭ್ಯಾಸ ಸಪ್ರಥ ಯೋಗ ೧–೧೩॥ **ಯತ್ ಹವಿಷಃ ಹವಿಃ** ಘರ್ಮವೆಂಬ ಹವಿಸ್ಸಿನ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಹವಿಸ್ಸುಗಳಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತಲುಪಿಸಲು **ಅನುಷ್ಟುಭಸ್ಯ** ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛನ್ದಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೈದಳೆದಿರುವ ಅನುಕ್ರಮವಾದ ಅರ್ಚನ ಸ್ತವನಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿರುವ – ಸ್ತೋಭತಿ ಅರ್ಚತಿ ಕರ್ಮಾ ನಿಘಂ ೩–೧ ॥ **ರಥನ್ತರಂ** ರಥನ್ತರವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾದ ಅತ್ಯನ್ತರಸರೂಪವಾದ ಅಮೃತವಾದ ಆನಂದವನ್ನು – ರಸತಮಂ ಹ ವೈ ತದ್ ರಥನ್ತರಮಿತ್ಯಾ ಚಕ್ಷತೇ ಪರೋಕ್ಷಮ್ । ಶ. ೯–೧–೨–೩೬ ॥ **ಧಾತುಃ** ಧಾತೃ ದೇವತೆಯಾದ ವಿಧಾತನಿಂದಲೂ **ದ್ಯುತಾನಾತ್** ಪ್ರಕಾಶಯುತನಾದ ಸವಿತುಃ ಚ ಸವಿತೃದೇವತೆಯಿಂದಲೂ **ವಿಷ್ಣೋಃ** ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಲೂ **ಆಜಭಾರ** ಪಡೆದುಕೊಂಡರು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಭಗವಂತನ ನಿಷ್ಠ ಉಪಾಸಕರಾದ ವಸಿಷ್ಠ ಋಷಿಗಳು ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಹವಿಸ್ಸುಗಳಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾದ ಆನಂದದಾಯಕವಾದ ರಥನ್ತರವೆಂಬ ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ವಿಧಾತನಿಂದಲೂ ಸವಿತೃದೇವತೆಯಿಂದಲೂ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಂತನಿಂದಲೂ ಪಡೆದರು.

ಪ್ರಥಂಗೆ ಮೇಣ್ ಸಪ್ರಥಗೆಂದು ಬಲ್ಪಿಂ
ವಸಿಷ್ಠನಿಜ್ಯಾರ್ಥಮೆನಲ್ಕೆ ನೋಂತಂ ।
ರಾಥಂತರಾನುಷ್ಟುಭಗಾನಮೊಂದಂ
ಸವಿತೃವಿಷ್ಣುಕೃಪೆಯಿಂದಮಾಂತಂ ॥

॥ ಗೃತ್ಸಮದಃ ಔಚಥ್ಯಃ ಗಾಯತ್ರೀ ವಾಯುಃ ॥

ನಿಯುತ್ವಾನ್ವಾಯವಾ ಗಹ್ಯಯಂಶುಕ್ರೋ ಅಯಾಮಿ ತೇ ।
ಗನ್ತಾಸಿ ಸುನ್ವತೋ ಗೃಹಮ್ ॥ ೬-೬೦೦ ॥

ನಿಯುತ್ವಾನ್-ನಿ-ಯುತ್ವಾನ್-ವಾಯೋ-ಆ-ಗಹಿ । ಅಯಮ್-ಶುಕ್ರಃ-ಅ
ಯಾಮಿ-ತೇ ॥ ಗನ್ತಾ-ಅಸಿ-ಸುನ್ವತಃ-ಗೃಹಮ್ ॥ ೬-೬೦೦ ॥

॥ ಶುಕ್ರಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀವಾಯುಃ ॥

೮೯.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಶುಕ್ರಮ್ । ೩ । ಶುಕ್ರ೮\ಶುಕ್ರಮ್ ।
೩ । ಶುಕ್ರಜ್‌ಶೂಕ್ರಮ್ । ೩ । ನಿಯುತ್ವಾನ್ವಾಯಽ೩ವಾಗಾಽ೧ಹೀಽ೨ ॥
ಅಯ೮\ಶುಕ್ರೋಽಅಽ೩ಯಾಮಾಽ೧ಇತಾಽ೨೩ ॥ ಗನ್ತಾಸಿಸುನ್ವಽ೩
ತೋಗೃಽ೧ಹಾಽ೨೩ಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಶುಕ್ರಮ್ ।
೩ । ಶುಕ್ರ೮\ಶುಕ್ರಮ್ । ೩ । ಶುಕ್ರಜ್‌ಶೂಕ್ರಮ್ । ೨ । ಶುಕ್ರಮ್ ।
ಶೂಽ೨ । ಕ್ರಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ಶುಕ್ರಮ್ । ೨-೩ ॥

ದೀ - ೧೫ । ಪ - ೩೨ । ಮಾ - ೩೧ । ಫ ॥ ೭.೧೪೮ ॥

ನಿಯತ್ವಾನಿತಿ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ವಾಯುಂ ಗೃತ್ಸಮದೋಽಬ್ರವೀತ್ ॥ ಹೇ ವಾಯೋ ನಿಯುತ್ವಾನ್ ನಿಯುತೋ ವಾಹನಾನಿ । ವಾಯೋಃ ನಿಯುತೋರಿತಿ ನಿಘಂ ೧-೧೫-೧೦ ॥ ತೈರ್ಯುಕ್ತಸ್ತ್ವಮ್ ಆ ಗಹಿ ಆ ಗಚ್ಛ । ಅಯಂ ಶುಕ್ರಃ ದೀಪ್ಯಮಾನಃ ಸೋಮಃ ತೇ ತುಭ್ಯಮ್ ಅಯಾಮಿ । ಯಮೇಃ ಕರ್ಮಣಿ ಲುಜಿ ರೂಪಮ್ । ನಿಯುತೋ ಗೃಹೀತ

ಆಸೀತ್ । ಯತಃ ಸುನ್ವತಃ ಸೋಮಾಭಿಷವಂ ಕುರ್ವತೋ ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಗೃಹಂ ಗನ್ತಾಸಿ ಯಾತೋಽಸಿ ॥

ವಾಯೋ ವಾಯು ಭಗವಂತನೇ ನಿಯುತ್ವಾನ್ ನಿಯುತುಗಳೆಂಬ ಬಹು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಕುದುರೆಗಳೆಳೆಯುವ ರಥಾರೂಡನಾಗಿ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಆಧಾರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ – ವಾಯುರ್ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಾಂನೇತಾ ನಿಯುತೋ ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಃ ಕಾಠ ೧೨–೧೩ । ನಿಯುತ್ವಾನ್ ಈಶ್ವರನಾಮ ೨–೧೨ ನಿಘಂ ಆ ಗಹಿ ದಯ ಮಾಡು ತೇ ನಿನಗಾಗಿ ಅಯಂ ಶುಕ್ರಃ ಅಯಾಮಿ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಸೋಮ ರಸವು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶುಕ್ರಃ–ನಿರ್ಮಲಃ ಸೋಮಃ ಶತ ೩–೩–೩–೬ ॥ ವಾಯವಾಯಾಹಿ ದರ್ಶತ ಇಮೇ ಸೋಮಾ ಅರಜಕೃತಾಃ ಋ ೧–೨–೧ । ಸುನ್ವತಃ ಗೃಹಂ ಸೋಮಯಜ್ಞವು ನೆರವೇರುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೋಮವನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜಮಾನನ ಮನೆಗೆ ಗನ್ತಾಸಿ ಬಿಜಯ ಮಾಡುವವನಾಗು.

ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಆಧಾರನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ವಾಯು ಭಗವಂತನೇ ಸಮರ್ಥವಾದ ನಿಯುತುಗಳೆಂಬ ಕುದುರೆಗಳೆಳೆಯುವ ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಸೋಮ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡು. ನಿನಗಾಗಿ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸೋಮರಸವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಟ್ಟಿದೆ.

ವಾಯುದೇವನೆ ! ಮುಮುಕ್ಷುಗಳ ನಿಧಿಯೇ ನಿಯುತಿಯೆಂ–
–ಬಶ್ವಂಗಳೇ ಸೆಳೆವ ರಥದಲ್ಲಿ ಸವನವಿದಕಂ ।
ಬರ್ಪುದಯ್, ನಿನಗಿದೋ ಸೋಮಮಿರ್ಪುದು ಸೊಗಸಿನಾ ॥

॥ ಚನ್ದ್ರಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಗಾಯತ್ರೀತ್ವಷ್ಟಾಚನ್ದ್ರಃ ॥

೬೦.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಚನ್ದ್ರಮ್ । ೩ । ಚನ್ದ್ರಇನ್ದ್ರಮ್ । ೩। ಚನ್ದ್ರಇಚಾನ್ದ್ರಮ್। ೩ । ಅತ್ರಾಹಗೋರಽಖಿಮಾನ್ವಾಽ೧ತಾಽ೨ ॥ ನಾಮತ್ವಷ್ಟುರಽಪಿಪಾಇಚಾಽ೧ಯಾಽ೨ಮ್ ॥ ಇತ್ಥಾಚನ್ದ್ರಮಽಖಿಸೋ ಗೃಹಾಽ೧ಹಾಽ೨ಇಇ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಚನ್ದ್ರಮ್ । ೩ । ಚ

೧ ೨^ ೩ ೨ ೧ ೨^ ೩ ೨ ೧ ^
ನ್ದ್ರಇಷ್ಟನ್ದ್ರಮ್ । ೩ । ಚನ್ದ್ರಇಷ್ಟಾನ್ದ್ರಮ್ । ೨। ಚನ್ದ್ರಮ್ । ಚಾ೨ ।
೩ ೫೦ ೦ ೨೦ ೧
ದ್ರಾ ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ಚನ್ದ್ರಮ್ ॥ ೨-೩ ॥

ದೀ - ೧೫ । ಪ - ೩೨ । ಮಾ - ೩೦ । ಘೌ ॥ ೮.೧೪೯ ॥

ಈ ೧೪೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅತ್ರಾಹಿ ಗೋರಮನ್ವಕ ೧೪೭ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ವಾಯೋನಿಯುಕ್ತ್ವಾನಶ್ಚ ರಥೇನಯುಕ್ತಃ ಇಹಾಗಹಿ । ಯೋಯಂ ಶುಕ್ರಃ ಶೋಚಿಷ್ಮಾನ್ ಘರ್ಮಃ ತಂ ಆನಯಾಮಿ ತೇ ತುಭ್ಯಂ । ಯತಃ ತ್ವಂ ಗನ್ತಾಸಿ ಸುವನ್ತೋ ಗೃಹಮ್ । ಸ್ವಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾಯಿನಂ ಅನುಗೃಹೀತುಮ್ ವರ್ತಸೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ತ್ವಷ್ಟುಃ ಸಂಬಂಧಿನೋ ಗೋಃ ಅತ್ರ ಚನ್ದ್ರಮಸೋ ಗೃಹೇ ಇತ್ಥಾ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕೇನ ರೂಪೇಣ ಅಪೀಚ್ಯಂ ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತಂ ಪ್ರಾಣಿಭಿರಲಕ್ಷಿತಂ ನಾಮ ನಮನಂ ಗಮನಂ ಅಮನ್ವತ ಮನ್ಯನ್ತೇ ಋಷಯಃ । ಚನ್ದ್ರಾಖ್ಯೇ ಭೋಗ್ಯೇ ಭೋಕ್ತುರಾದಿತ್ಯಸ್ಯ ಅವಸ್ಥಿತೇರಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ ಚನ್ದ್ರೇ ಹಿರಣ್ಯೇ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮೀ ರವಸ್ಥಾನಾತ್ ಮಹತ್ವಾತ್ ತದೇವ ಶುಕ್ರೋವಾಯುರ್ವಾ ಉಭಯಂ ವಾ ಪರತ್ರೇತಿ ಚ ॥ ಸಾಮ ೧೪೮-೧೪೯ ॥

ಸ್ವಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನನಿರತರ ಮನೆಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಹೋಮಾದಿ ಹವಿಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಪ್ರಕಾಶಯುಕ್ತನಾದ ಶುಕ್ರ ಭಗವಂತನು ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಬಿಜಯ ಮಾಡಲಿ ಇದರಿಂದ ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಗಿಯೇ ಆ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಸಕಲ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆಂದು ಋಷಿಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಚನ್ದ್ರನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಸುವರ್ಣ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆಯಾಗಿ ಚನ್ದ್ರಲೋಕವು ಶುಕ್ರ ಮತ್ತು ವಾಯುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ ॥ ಸಾಮ ೧೪೮-೧೪೯ ॥

ಋಕ್ – ೬೦೧

॥ ನೃಮೇಧಪುರುಮೇಧಾಙ್ಗಿರಸೌ ಅನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಯಜ್ಞಾಯಥಾ ಅಪೂರ್ವ್ಯ ಮಘವನ್ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
ತತ್ ಪೃಥಿವೀಮಪ್ರಥಯಸ್ತದಸ್ತಭ್ನಾ ಉತೋ ದಿವಮ್ ॥ ೭-೬೦೧ ॥

ಸ್ವ ೫ । ಉ ೧ । ಧಾ ೪೭ । ಪೇ । ದ ೨ ॥

೨ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨
ಯತ್–ಜಾಯಥಾಃ–ಅಪೂರ್ವ್ಯ–ಅ–ಪೂರ್ವ್ಯ । ಮಘವನ್–ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯ–
೩ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
ವೃತ್ರ–ಹತ್ಯಾಯ ॥ ತತ್–ಪೃಥಿವೀಮ್–ಅಪ್ರಥಯಃ । ತತ್–ಅಸ್ತಭ್ನಾಃ–ಉತ–
೩ ೧ ೨ರ
ಉ–ದಿವಮ್ ॥ ಆ ೩೨ । ಅ ೧೦ । ಪ ೧೦೯ । ಜೋ । ದ – ೨ ॥

ಇತಿ ದ್ವಿತೀಯಾ ದಶತಿಃ । ೨ ॥ ದ್ವಿತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ । ೨ ॥

॥ ವಾಯೋಃ ಸ್ವರಸಾಮಾನಿ ಷಟ್ । ವಾಯುರನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨
೯೧.೧. ಏಯಜ್ಜಾಯಥಾಃ ॥ ಅಪೂರ್ವಿಯಾ । ಹಾಉ । ಮಘ
೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ವನ್ವಾ । ಹಾಉ । ತ್ರಹತ್ಯಾಯಾ । ಹಾಉ । ತತ್ಪೃಥಿವೀಮ್ । ಹಾ
೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಉ । ಅಪ್ರಥಯಾಃ । ಹಾಉ । ಏಔಹೋವಾದೀಶಾಃ ॥ ತದಸ್ತ
೨ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦
ಭ್ನಾಃ । ಹಾಉ ॥ ಉತೋದಿವಾಮ್ । ಹಾಉ । ಏಔಹೋ
೧ ೧ ೧ ೧
ವಾಽ೩ ॥ ಅಸ್ ಥಿ ಪಯಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೨ । ಪ – ೧೮ । ಮಾ – ೧೭ । ಜೇ ॥ ೯.೧೫೦ ॥

॥ ದ್ವಿತೀಯಂ ಸ್ವರ ಸಾಮ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೦ ೧
೯೧.೨. ಏಹಾಉಯಜ್ಜಾಯಥಾಃ ॥ ಅಪೂರ್ವಿಯಾ । ಹೋಇ ।
೨ ೧ ೨
೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಮಘವನ್ವಾ । ಹೋಇ । ೩ । ಹಾಉ
೧೦ ೨
ಹಾಉಹಾಉ । ತ್ರಹತ್ಯಾಯಾ । ಹೋಇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉ
೧ ೨
ಹಾಉ । ತತ್ಪೃಥಿವೀಮ್ । ಹೋಇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೧ ೨ ೦ ೦ ೦
ಅಪ್ರಥಯಾಃ । ಹೋಇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏಔಹೋ

ವಾದೀಶಾಃ ॥ ತದಸ್ತಭ್ನಾಃ। ಹೋಇ। ೩। ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ॥
ಉತೋದಿವಾಮ್ । ಹೋಇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏ
ಔಹೋವಾಽ೩ ॥ ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಪಯಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೧೩ / ಪ - ೩೯ / ಮಾ - ೫೩ / ಡ ॥ ೧೦.೧೫೧ ॥

॥ ತೃತೀಯಂ ಸ್ವರ ಸಾಮ ॥

೯೧.೩. ಏಹಾಉ । ಔಹೋಽ೨ । ಯಜ್ಞಾಯಥಾಽ೩ಃ । ಅಪೂ
ರ್ವಿಯಾ ॥ ಹೋವವಾಽ೨೩ಹೋಇ । ಮಾ । ಘವನ್ವೃತ್ರಹತ್ಯಾ
ಯಾ । ಹೋವವಾಽ೨೩ಹೋಇ । ತಾತ್ । ಪೃಥಿವೀಮಪ್ರಾಥ
ಯಾಃ । ಹೋವವಾಽ೨೩ಹೋಇ । ಏಔಹೋವಾದೀಶಾಃ ॥
ಹೋವವಾಽ೨೩ಹೋಇ । ತಾತ್ । ಅಸ್ತಭ್ನಾಉತೋದಿವಾಮ್ ।
ಹೋವವಾಽ೨೩ಹೋಇ । ಏಔಹೋವಾಽ೩ ॥ ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾ
ಪಯಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥ *ದೀ- ೧೭ / ಪ- ೧೮ / ಮಾ-೧೭ / ಜೇ ॥ ೧೦.೧೫೨ ॥*

॥ ಚತುರ್ಥಂ ಸ್ವರ ಸಾಮ ॥

೯೧.೪. ಯಾಜ್ಞಾಯಾಜ್ಞಾ ॥ ಯಥಾಅಪೂರ್ವಿಯಾಔಽ೩ಹೋ ।
ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩ಹೋ । ಮಾಘವನ್ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯಾಔಽ೩ಹೋ ।
ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩ಹೋ ॥ ತಾತ್ಪೃಥಿವೀಮಪ್ರಾಥಯಾಔಽ೩

೨ ೧ ೨ ೨ ೦ ೦

ಹೋ । ಹಾಽ೨೩ಯಾ । ಔಽ೩ಹೋ ॥ ತಾದಸ್ತಭ್ನಾಉತೋದಿವಾ

೨ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೨

ಮೌಽ೩ಹೋ । ಹಾಽ೨೩ಯಾ । ಔಽ೩ಹೋವಾಹಾಉವಾಽ೩ ॥

೨ ೧ ೧೧೧

ಏಽ೩ । ಪಯಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೮ । ಪ - ೧೫ । ಮಾ - ೧೧ । ಙ ॥ ೧೨.೧೫೩ ॥

॥ ಪಂಚಮಂ ಸ್ವರ ಸಾಮ ॥

೨ ೧೦ ೨ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨

೯೧.೫. ಹುವೌಹೋಽ೧೩ । ೩ । ಯಜ್ಞಾಯಥಾಃ । ಅಪೂರ್ವಿ

೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨

ಯಾ ॥ ಮಘವನ್ವೃ । ತ್ರಹತ್ಯಾಯಾ ॥ ತತ್ಪೃಥಿವೀಮ್ । ಅಪ್ರಾಥ

೧ ೨೧೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨

ಯಾಃ॥ ತದಸ್ತಭ್ನಾಃ ॥ ಉತೋದಿವಾಮ್ ॥ ಹುವೌಹೋಽ೧೩ ।

೨ ೧೦ ೨ U ೨ ೧

೨। ಹುವೌಹೋಽ೧೨ । ಉಹುವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩॥ಹಸ್ ॥

ದೀ - ೭ । ಪ - ೧೭ । ಮಾ - ೧೨ । ಛಾ ॥ ೧೩.೧೫೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಸ್ವರಾಣಿ ಪರಾಣಿ ಸ್ವಾರಾಣಿ ಅನನ್ತ್ಯಾನಿ ಆದಿತ್ಯಾನಿ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಾಣಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಯಲೋಕಸ್ಯ ಗಮನಾನಿ ವಾ ಇತಿ ನಾಮ ವಿಕಲ್ಪಃ । ಇನ್ದ್ರ ಮಘವನ್ ಅಪೂರ್ವ್ಯ ಅವಿದ್ಯಮಾನಪೂರ್ವಕ ಪರಮಕಾರಣ ಯದ್ಯದಾ ವೃತ್ರ ಹತ್ಯಾಯ ಶತ್ರುನಾಶನಾಯ ಜಾಯಥಾಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ । ತತ್ ತದಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಪ್ರಥಯಃ ವಿಸ್ತಾರಯಸಿ । ತತ್ ತದಾ ಉತ ಅಪಿ ವಾ ದಿವಂ ಅಸ್ತಭ್ನಾಃ ಧಾರಯಸಿ । ದಿಶೋ ದಿಕ್ಷು ಪ್ರಾಣಿನಃ ಪ್ರಥಯಸಿ । ಪ್ರಥಶ್ಚ ತೇಷಾಂ ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅಸ್ ಕ್ಷಿಪಸಿ । ಹಸ್ ಹತ್ವಾ ವೃತ್ರಂ ಪಯ ಇಡಾಂಚಾನ್ನಂ ಸಂಪಾದಯಸಿ ॥ ಸಾಮ ೧೫೦-೧೫೫ ॥

ಅಪೂರ್ವ್ಯನೂ ಪರಮಕಾರಣನೂ ಆದ ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ನೀನು ಆದಿತ್ಯಾದಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅನನ್ತಸ್ವರಗಳ ಮೂಲಕ ನಾದಾನುಸಂಧಾನದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇಯೆ. ವೃತ್ರಾದಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಮೇಘಗಳಿಂದ ಮಳೆಸುರಿಸಲು ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಜೀವಜಗತ್ತು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿ ಬಾಳಿ

ಬದುಕಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀರನ್ನೂ ಅನ್ನವನ್ನೂ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೀಯೆ । ಸಾಮ ೧೫೦-೧೫೫ ॥

ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯ -ಹೇ **ಅಪೂರ್ವ್ಯ** ತ್ವತ್ತೋಽವ್ಯತಿರಿಕ್ತೇನ ಪೂರ್ವೇಣವರ್ಜಿತ । **ಹೇ ಮಘವನ್** ಮಂಹನೀಯತಮ ಧನವನ್ನಿನ್ದ್ರ । **ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯ** ವೃತ್ರಾಸುರಹನನಾಯ । **ಯತ್** ಯದಾ **ತ್ವಂ ಜಾಯಥಾಃ** ಉತ್ಪನ್ನಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತೋಽಸಿ । **ತತ್** ತದಾನೀಮೇವ **ಪೃಥಿವೀಂ** ಪ್ರಥಮಾನಾಮ್ **ಅಪ್ರಥಯಃ** ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಂ ದೃಢಾಮಕರೋಃ । **ಉತ** ಅಪಿ ಚ **ದಿವಮ್** ದ್ಯಾಂ ದ್ಯುಲೋಕಮ್ ಅನ್ತರಿಕ್ಷೇಣ **ಅಸ್ತಭ್ನಾಃ** ನಿರುದ್ಧಾಮಕಾರ್ಷೀಃ । ಈದೃಶಂ ವೀರ್ಯಂ ತ್ವದನ್ಯಸ್ಯ ನ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಂ ದ್ಯೋತಯಿತುಮ್ ಅಪೂರ್ವ್ಯೇತಿ ಪದಮ್ ॥

ಅಪೂರ್ವ್ಯನೂ ಅನಾದಿಯೂ ಪುರಾತನನೂ ನಿನಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಪ್ರಥಮರಾರೂ ಇಲ್ಲದ **ಮಘವನ್** ಜ್ಞಾನಘನನೂ ಮಹಾಧನವಂತನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರನೇ **ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯ** ವೃತ್ರಾಸುರನ ಸಂಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ – ವೃತ್ರವಧೋ ಮೇಘ ವಧಃ ತತ್ ಕೋವೃತ್ರೋ ಮೇಘ ಇತಿ ನೈರುಕ್ತಾಃ । ತ್ವಾಷ್ಟ್ರೋ ಅಸುರ ಇತಿ ಐತಿ ಹಾಸಿಕಾಃ । ಅಪಾಶ್ಚ ಜ್ಯೋತಿಷಶ್ಚ ಮಿಶ್ರೋ ಭಾವ ಕರ್ಮಣೋ ವರ್ಷಕರ್ಮ ಜಾಯತೇ ತತ್ರೋಪಮಾರ್ಥೇನ ಯುದ್ಧವರ್ಣಾ ಭವನ್ತಿ ನಿರು ೨-೧೬ ॥ **ಯತ್ ತ್ವಂ ಜಾಯಥಾಃ ತತ್** ನೀನು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಲೇ **ಪೃಥಿವೀಂ** ಈ ಭೂಲೋಕವನ್ನು **ಅಪ್ರಥಯಃ** ದೃಢವನ್ನಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿರುವೆ. **ಉತ** ಮತ್ತು **ತತ್** ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ **ದಿವಮ್** ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು **ಅಸ್ತಭ್ನಾಃ** ದೃಢಾಮಕರೋಃ ಬೀಳದಂತೆ ದೃಢವಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ.

ಜ್ಯೇಷ್ಠನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಅನಾದಿಯೂ ಜ್ಞಾನಘನನೂ ಬಹುಧನವನ್ತನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರಭಗವಂತನೇ ವೃತ್ರಾದಿ ದುಷ್ಟಸಂಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಮೇಘಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರ ಮಾಡಿ ಮಳೆಸುರಿಸಿ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾದ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಧನವಂತನೂ ಆದ ನೀನು ಭೂಲೋಕ ಸುವರ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿರುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಿ ಕಾಪಾಡಿದ್ದೀಯೆ.

ವಿಸ್ಮಯಾವಹವ್ಯೆದುಷ್ಯ !
ವೃತ್ತಸಂಹಾರಕೆಂದು ನೀಂ !
ಇಂದ್ರ ! ಈ ಭೂಮಿಯಂ ತುಂಬಿ
ವ್ಯೋಮಮಂ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡೆಯಯ್ ॥

॥ ಷಷ್ಠಂ ಸ್ವರ ಸಾಮ । ವಾಯುರನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೯೧.೬. ಯೋ೯ರಯಿಂವೋ೯ರಾ೨೩ಯಿನ್ತಮಾಃ ॥ ಯೋ೯ದ್ಯುಮ್ನಾ೨೨

೩೪೫ರ್ದ್ದ್ಯಾ । ಮ್ನಾವತ್ತಮಾ೨೨೩ಃ । ಸೋ೯ಮಾಃಸೂ೨೨೩೪ತಾಃ ।

ಸಾ೫ನ್ದ್ರತಾಯೇ೯೨೩ ॥ ಅಸ್ತಿಸ್ವಾ೨೨೩೪ಧಾ ॥ ಪತೇ೯೨೩ । ಮಾ೨೨

೩೪ದಾಃ । ಉಹುವಾ೨೬ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಅಸ್ ॥

ದೀ - ೪ । ಪ - ೧೧ । ಮಾ - ೮ । ತೈ ॥ ೧೪.೧೫೫ ॥

ಈ ೧೫೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಯೋ೯ರಯಿಂವೋ೯ರಯಿನ್ತ ಮಃ ೩೫೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭಪದಪಾಠ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್–ಸ್ವಃ–ದಿವಂ–ಜಗನ್ಮ–ಪರಾತ್–ಪ ರ ಮ್–ಐ ರ ಯನ್ತ–ಯಜ್ಞಃ –ದಿವಃ–ಮೂರ್ಧಾ–ದೇವಮಾದನಃ–ದೇವ–ಮಾ ದ ನಃ–ಘರ್ಮಃ–ಜ್ಯೋ ತಿ ಃ ॥

॥ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತ್ರೀಣಿ ಸ್ವರೀಯಾ೬ಸಿ ಪಂಚಾನುಗಾನಮ್ । ಪಂಚಾನಾಂವಾಯುರನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥ ಪಂಚ ಪ್ರಕಾರಂ ಗಾನಂ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಪಂಚಾನುಗಾನಮ್ ॥

೯೨.೧. ಹಾಉಹೋ೯ಹಾ೫ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಜ್‌ಸುವರ್ದ್ದಿವಂಜಗ ।

ನ್ಮಾ । ೨–೩ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತಾ । ೨–೨ । ಪರಾತ್ಪ

ರಮ್ಮೈರಯ । ತ । ಔಹೋ೯ವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಯಜ್ಞೋದಿ

ವೋ೯ಮೂರ್ದ್ಧಾದೇವಮಾದನೋ೯ಘರ್ಮೋ೯ಜ್ಯೋತಿಃ ॥

ದೀ - ೨೪ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೮ । ಥೈ ॥ ೧೫.೧೫೬ ॥

೩ ೨ ೩೧೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಪೃಥಿವೀ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್–ದ್ಯೌಃ–ಆಪಃ–ಕನಿಕ್ರದಾತ್–ಸಿನ್ಧುಃ–ಆಪಃ–
೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦
ಮರುತಃ–ಮಾದಯನ್ತಾಮ್–ಘರ್ಮಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ ॥ ಸಾಮ ೧೫೭ ॥

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
೯೨.೨. ಹಾಉಹೋಽಹಾಇ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಜ್ಸುವರ್ದ್ದಿವಂಜಗ ।
೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೦
ನ್ಮಾ । ೨–೩ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತಾ । ೨–೨ । ಪರಾ
೨ ೧೦ ೩೦ ೨ ೦ ೧ ೨
ತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ ।ತ। ಔಹೋಽವಾಹಾಉ । ವಾ । ಏ । ಪೃಥಿವ್ಯನ್ತರಿಕ್ಷ
೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦
ನ್ದ್ಯೌರಾಪಃಕನಿಕ್ರದಾತ್ಸಿನ್ಧುರಾಪೋಽಮರುತೋಽಮಾದಯನ್ತಾಂಘರ್ಮೋಽ
೦
ಜ್ಯೋಽತಿಃ ॥ *ದೀ – ೨೫ / ಪ – ೧೯ / ಮಾ – ೮ / ಭೈ // ೧೬.೧೫೭ //*

೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ದಿವಃ–ಮೂರ್ಧಾನಮ್–ಸಂ–ಐರಯನ್–ಯಶಃ–ಸಂ–ಐ
೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩
ರಯನ್–ತೇಜಃ–ಸಂ–ಐರಯನ್–ಸ್ವಃ –ಸಂ–ಐರಯನ್–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಸಂ–ಐರಯನ್–
೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦
ಯಶಃ–ಘರ್ಮಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ–ತೇಜಃ–ಘರ್ಮಃ – ಜ್ಯೋತಿಃ–ಸ್ವಃ–ಘರ್ಮಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ
೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦
–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಘರ್ಮಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಘರ್ಮಃ–ಘರ್ಮಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ ॥ ಸಾಮ ೧೫೮ ॥

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
೯೨.೩. ಹಾಉಹೋಽಹಾಇ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂಸುವರ್ದ್ದಿವಂಜಗ ।
೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨೧೦ ೦
ನ್ಮಾ । ೨–೩ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತಾ । ೨–೩ । ದಿವೋಽಮೂ
೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೫ ೧
ರ್ದ್ಧಾನಂಸಮ್ಮೈರಯನ್ । ಹೋಽಯೇಽ೩ । ಹೋಽ೨೩೪ವಾ ॥ ಯ
೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨
ಶೋಽಘರ್ಮ್ಮೋಽಜ್ಯೋತಿಃ । ಯಶಸ್ಸಮ್ಮೈರಯನ್ । ಹೋಽಯೇಽ೩ ।
೫ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨
ಹೋಽ೨೩೪ವಾ । ತೇಜೋಽಘರ್ಮ್ಮೋಽಜ್ಯೋತಿಃ । ತೇಜಸ್ಸಮ್ಮೈರ

೧ ೨ ೫ ೧ ೨ ೧೦
ಯನ್ । ಹೋ೯ಯೇ೯ಽ೩ । ಹೋ೯ಽ೨೩೪ವಾ ॥ ಸುವರ್ಘರ್ಮ್ಮೋ೯ರ್
೦ ೦ ೨ ೧ ೨
ಜ್ಯೋ೯ತಿಃ । ಸುವಸ್ಸಮೈರಯನ್ । ಹೋ೯ಯೇ೯ಽ೩ । ಹೋ೯ಽ೨೩೪
೫ ೧೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨
ವಾ ॥ ಜ್ಯೋ೯ತಿರ್ಘರ್ಮ್ಮೋ೯ರ್ಜ್ಯೋ೯ತಿಃ । ಜ್ಯೋ೯ತಿಸ್ಸಮೈರಯನ್ ।
೧ ೨ ೨ ೧ ೨ ೧೦
ಹೋ೯ಯೇ೯ಽ೩ । ಹೋ೯ಽ೨೩೪೫ವಾಽ೬೫೬ ॥ ಘರ್ಮ್ಮೋ೯ರ್ಘರ್ಮ್ಮೋ೯ರ್
೦
ಜ್ಯೋ೯ತಿಃ ॥ *ದೀ - ೩೯ / ಪ - ೩೫ / ಮಾ - ೧೬ / ಜು ॥ ೧೭.೧೫೮ ॥*

೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಇಡಾಮ್–ಯಜ್ಞ–ಹಸ್ಕೃತಿಮ್–ಯಜ್ಞ–ಮನಃ–ಓಜಃ–ಯಜ್ಞ–
೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ಮನಃ–ಮಹಿಮಾನಮ್–ಯಜ್ಞ–ಯಶಃ–ತ್ವಿಷಿಮ್–ಯಜ್ಞ–ಪ್ರಜಾಮ್–ಪ್ರ–ಜಾಮ್–
೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦
ವರ್ಚಃ–ಯಜ್ಞ–ಪಶೂನ್–ವಿಶಮ್–ಯಜ್ಞ–ಬ್ರಹ್ಮ–ಕ್ಷತ್ರಮ್–ಯಜ್ಞ–ಸ್ವಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ–
೩
ಯಜ್ಞ ।

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
೯೩.೧. ಹಾಉಹೋ೯ಹಾಇ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಜ್ಸುವರ್ದ್ದಿವಂಜಗ ।
೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦
ನ್ಮಾ । ೨–೩ । ಪರಾತ್ಪರಮೈರಯ । ತಾ । ೨–೨ । ಪರಾತ್ಪರಮೈ
೨ ೧೦ ೩೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧
ರಯ । ತ । ಔಹೋ೯ವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಇಡಾಂಯಜ್ಞಹ
೨ ೦ ೧ ೨೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨
ಸ್ಕೃತಿಂಯಜ್ಞ । ಏ । ಮನಓಜೋ೯ಯಜ್ಞ । ಏ । ಮನೋ೯ಮಹಿ
೧೦ ೨ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧೦
ಮಾನಂಯಜ್ಞ । ಏ । ಯಶಸ್ತ್ವಿಷಿಂಯಜ್ಞ । ಏ । ಪ್ರಜಾಂವ
೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧ ೨೧ ೨
ರ್ಚೋ೯ಯಜ್ಞ । ಏ । ಪಶೂನ್ವಿಶಂಯಜ್ಞ । ಏ । ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಂಯಜ್ಞ ।
೦ ೧ ೦ ೨
ಏ । ಸ್ವರ್ಜ್ಯೋ೯ತಿರ್ಯಜ್ಞ ॥

ದೀ - ೩೧ / ಪ - ೩೨ / ಮಾ - ೮ / ಗೈ ॥ ೧೮.೧೫೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಭಗವನ್ ಇನ್ದ್ರ ತ್ವತ್ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ– ಹೃದಯಾಕಾಶಂ ಸ್ವಃ ಆದಿತ್ಯಂ ಬುದ್ಧ್ಯಧಿಷ್ಠಾತಾರಂ ದಿವಂ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶಮಾನನ್ದ ಸ್ವರೂಪಂ । ಜಗನ್ಮ ಧ್ಯಾನ ಭಾವನಯಾಗಚ್ಛೇಮ । ಪರಾತ್ ಜೀವಾತ್ಮಾನಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಪರಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಐರಯನ್ತ ಜೀವಂ ಬುದ್ಧಯಃ ನಯನ್ತು ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇಜ್ಯತ ಇತಿ ಯಜ್ಞಃ ಇನ್ದ್ರಃ । ದಿವೋ ಮೂರ್ಧಾ ಆದಿತ್ಯಃ ದೇವಮಾದನೋ ದೇವ ತರ್ಪಕಃ ಘರ್ಮಃ ರಸಾನುಪ್ರದಾತಾ ಜ್ಯೋತಿಃ ಪ್ರಕಾಶನಿಮಿತ್ತತ್ವಾತ್ ॥ ಇನ್ದ್ರಪ್ರಸಾದೇನ ಪೃಥಿವೀ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ದ್ಯೌರಾಪಶ್ಚ ಕನಿಕ್ರದತ್ ಕನಿಕ್ರದನ್ತು ಶಬ್ದ ಮುಚ್ಚಾರಯನ್ತು । ಯಥೇಷ್ಟ ವಿಹರನ್ತು । ಸಿನ್ಧುರಾಪೋ ಮರುತೋ ಮಾದಯನ್ತಾಂ ಘರ್ಮಃ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ವಿದ್ಯುದಾಖ್ಯಂ ಮಾದಯನ್ತಾಮ್ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಇನ್ದ್ರಾಧಿಷ್ಠಾನಾಶ್ಚ ಮರುತಃ ದಿವೋ ಮೂರ್ಧಾನಂ ಸೂರ್ಯಂ ಸಮ್ಯೈರಯನ್ ಪ್ರವರ್ತಯನ್ತು । ಯಶಃ ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣ ಮನ್ನಂ ಘರ್ಮಃ ಹವಿರ್ವಿಶೇಷಃ ॥ ಸಾಮ ೧೫೭–೧೫೯ ॥

ಅನ್ತರಿಕ್ಷವೆಂಬ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಬುದ್ಧಿಯ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವಾದ ಆದಿತ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಆನಂದ ಪಡೆಯಲು ಹೋಗೋಣ. ಬುದ್ಧಿಯು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಲಿ. ಯಜ್ಞದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ ಆದಿತ್ಯ ಇನ್ದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಜೀವನರಸವಾದ ಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಾ ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ನದಿ ಸಮುದ್ರಗಳನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಲಿ.

ಇನ್ದ್ರಾಧಿಷ್ಠಾನರಾದ ಮರುತ್ತುಗಳೂ ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸೂರ್ಯನೂ ಒಲಿದು ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣವಾದ ಯಶಸ್ಸೆಂಬ ಅನ್ನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. ಬುದ್ಧಿಯು ಜೀವವನ್ನು ಭಗವಂತನೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಲಿ. ಭಗವಂತನು ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸಿನಂತಹ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಮನೋಬಲವನ್ನೂ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ದೊಡ್ಡತನವನ್ನೂ ಯಶೋ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸಂತಾನವನ್ನೂ ಗೋ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಅನ್ನ ಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷಾತ್ರ ಆತ್ಮ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ.

೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ತೇಜಃ–ಘರ್ಮಃ–ಸಂಕ್ರೀಡನ್ತೇ–ಶಿಶುಮತೀಃ–ವಾಯುಗೋಪಾಃ–
೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩
ವಾಯು–ಗೋಪಾಃ–ತೇಜಸ್ವತೀಃ–ಮರುದ್ಭಿಃ–ಭುವನಾನಿ–ಚಕ್ರದುಃ ॥ ಸಾಮ ೧೬೦ ॥

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
೯೩.೨. ಹಾಉಹೋಹಾಇ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಙ್ಸುವರ್ದ್ದಿವಂಜಗ ।
೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೦
ನ್ಮಾ । ೨–೩ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಯೈರಯ । ತಾ । ೨–೩ । ಯಜ್ಞಾಯ

೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦
ಥಾಅಪೂರ್ವಾಯಾ ॥ ಮಘವನ್ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯಾ ॥ ತತ್ಪೃಥಿವೀಮ
೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦
ಪ್ರಾಥಾಯಾಃ ॥ ತದಸ್ತಭ್ನಾಉತೋದಾಇವಾಮ್ । ಹಾಉಹೋ
೨೧ ೨ ೧ ೨ ೧
ಹಾಇ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಙ್‌ಸುವರ್ದ್ಧಿವಂಜಗ । ನ್ಮಾ । ೨–೩ । ಪ
೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧೦
ರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತಾ । ೨–೨ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತ । ಔ
೩೦ ೨ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧
ಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ತೇಜೋಘರ್ಮಾऽಸ್ಸಂಕ್ರೀಡನ್ತೇಶಿಶು
೨ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦೧೦ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦
ಮತೀರ್ವಾಯುಗೋಪಾಸ್ತೇಜಸ್ವತೀರ್ಮ್ಮರುದ್ಭಿರ್ಭುವನಾನಿಚಕ್ರದುಃ ॥
೧೧೧ ೩ ೧೧೧
ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾऽ೨೩೪೫ ॥ ಈऽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ- ೪೫ / ಪ- ೪೦ / ಮಾ- ೨೦ / ಮೌ ॥ ೧೯.೧೬೦ ॥

ಈ ೧೬೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಯಜ್ಞಾಯಥಾ ಅಪೂರ್ವ್ಯಾ ೬೦೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ತೇಜಃ ಘರ್ಮಾಃ ಸಂಕ್ರೀಡನ್ತೇ । ಶಿಶುಮತೀಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾಃ ಆಪಃ ವಾಯುಗೋಪಾ ವಾಯುನಾಗುಪ್ತಾಃ ಅಭ್ರೇಷ್ವನ್ತರವಸ್ಥಾಪಿತಾಃ । ತೇಜಸ್ವತೀಃ ಸಾದಯನ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೧೬೦ ॥

ಜೀವರಸಪ್ರದಾಯಕವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಆಡಾಡುತ್ತಲೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ನೀರನ್ನು ವಾಯುವಿನ ಮೂಲಕ ಮೋಡಗಳಲ್ಲಿ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಜೀವರಿಗೆ ರಸ ಪ್ರದಾನಮಾಡಿ ಸಂತೃಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು । ಸಾಮ ೧೬೦ ॥

೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩೧೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಇನ್ದ್ರಃ–ಧೇನುಃ–ಆಪಃ–ಧೇನುಃ–ಭೂಮಿಃ–ಧೇನುಃ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್–
೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩೨ ೩ ೨ ೩೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦
ಧೇನು–ದ್ಯೌಃ–ಧೇನು–ಪರಮ್–ಧೇನು–ವ್ರತಮ್–ಧೇನು–ಸತ್ಯಮ್–ಧೇನು–ಋತಮ್–
೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨
ಧೇನು–ಇಡಾ–ಧೇನುಃ–ಸ್ವಃ–ಧೇನುಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಧೇನುಃ ॥

॥ ದ್ವ್ಯನುಗಾನಮ್ । ವಿಷ್ಣುಃ ವಾಯುರನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥ ದ್ವಿಧಾ ಗೀಯಾಮಾನತ್ವಾತ್ ದ್ವ್ಯನುಗಾನಮ್ ॥

೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧
೯೩.೩. ಹಾಉಹೋವಾ । ೩ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತಾ । ೨-೨ ।
೦ ೦ ೨ ೧೦ ೩೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦
ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತ । ಔಹೌವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಇನ್ದ್ರೋಧೇ
೧ ೦ ೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨೧
ನುಃ । ೩ । ಆಪೋಧೇನುಃ । ೩ । ಭೂಮಿರ್ಧೇನುಃ । ೩ । ಅನ್ತರಿ
೨ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೧೨ ೧
ಕ್ಷನ್ಧೇನು । ೩ । ದ್ಯೌರ್ಧೇನುಃ । ೩ । ಪರನ್ಧೇನು । ೩ । ವ್ರತನ್ಧೇನು ।
೨ ೧ ೨೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧
೩ । ಸತ್ಯನ್ಧೇನು । ೩ । ಋತಂಧೇನು । ೩ । ಇಡಾಧೇನುಃ । ೩ ।
೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧
ಸ್ವರ್ಧೇನುಃ । ೩ । ಜ್ಯೋತಿರ್ಧೇನುಃ ॥ ೩ ॥

ದೀ – ೭೧ । ಪ – ೪೭ । ಮಾ – ೨೫ । ಋ ॥ ೨೦.೧೬೧ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರೋ ಧೇನುಃ ಉಪಜೀವ್ಯತ್ವಾತ್ ಧೇನುರಿವ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಆಪಃ ಭೂಮಿಃ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ದ್ಯೌಃ ಪರಂ ವ್ರತಂ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಭಾಷಣಂ ಋತಂ ಪರಮಾರ್ಥತೋವರ್ತನಂ ಇಡಾ ಅನ್ನಂ ಸ್ವಃ ಜ್ಯೋತಿಃ ಧೇನುಃ ಉಪಭೋಗ್ಯಂ ಸರ್ವಂ ಭವತಿ । ಸಾಮ ೧೬೧-೧೬೨ ॥

ಗೋ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೂಲಕ ಯಜ್ಞಸಾಧನವಾದ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಯಜ್ಞಫಲವಾದ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ ಧೇನುವಿನಂತೆಯೇ ಇನ್ದ್ರನು ಅಪ್ ಭೂ ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ದ್ಯುಲೋಕಗಳ ವ್ರತ ಸತ್ಯ ಋತ ಅನ್ನ ಜ್ಯೋತಿ ಪ್ರಕಾಶಗಳ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನನುಭವಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಭಗವಂತನೆಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಲಿ । ಸಾಮ ೧೬೧-೧೬೨ ॥

೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧
೯೩.೪. ಹಾಉಹೋವಾ । ೩ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತಾ । ೨-
೨ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨
೩ । ಯಜ್ಞಾಯಥಾಃ । ಅಪೂರ್ವಿಯಾ । ಅಪೂರ್ವಿಯಾಽ೩ ।

೧ ೨^ ೩ ೫ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦

ಆಪೂರ್ವಾಽ೨೩೪ಯಾ ॥ ಮಘವನ್ಸ್ವ । ತ್ರಹತ್ಯಾಯಾ । ತ್ರಹತ್ಯಾ

೨ ೧ ೨ ೩ ೫ ೧ ೨ ೧೦

ಯಾಽ೩ । ತ್ರಾಹತ್ಯಾಽ೨೩೪ಯಾ । ತತ್ಪೃಥಿವೀಮ್ । ಅಪ್ರಾಥ

೨ ೧ ೨ ೧ ೨^ ೩ ೫ ೧ ೨ ೦

ಯಾಃ । ಅಪ್ರಾಥಯಾಽ೩ಃ । ಆಪ್ರಾಥಾಽ೨೩೪ಯಾಃ ॥ ತದಸ್ತಭ್ನಾಃ ।

೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨^ ೩

ಉತೋದಿವಾಮ್ । ಉತೋದಿವಾಽ೩ಮ್ । ಊತೋದಾಽ೨೩೪

೫ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧

ಇವಾಮ್ । ಹಾಉಹೋವಾ । ೩ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತಾ । ೨

೦ ೦ ೨ ೧೦ ೩೦ ೨ ೨೦

–೨ । ಪರಾತ್ಪರಮ್ಮೈರಯ । ತ । ಔಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ ।

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧

ತೇಜೋಘರ್ಮಾಽಽಸಂಕ್ರೀಡನ್ತೇವಾಯುಗೋಪಾಸ್ತೇಜಸ್ವತೀರ್ಮ ರು

೨ ೧ ೨೦

ದ್ಭಿರ್ಭುವನಾನಿಚಕ್ರದುಃ ॥*ದೀ–೪೭ । ಪ–೩೮ । ಮಾ–೧೮ । ಜೈ ॥೨೧.೧೬೨ ॥*

ಈ ೧೬೨ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಯಜ್ಞಾಯಥಾ ಅಪೂರ್ವ್ಯ ೬೦೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ತೋಕಮ್–ಪ್ರಜಾಮ್–ಪ್ರ–ಜಾಮ್–ಗರ್ಭಃ–ನಃ–ಯಮ್–ಅದ

೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨ ೧೨೦

ಧ್ಮಹಿ–ಆ–ಚ–ಪರಾ–ಚ–ಪಥಿಭಿಃ–ಚರನ್ತಃ ॥ ೧೬೩ ॥

॥ ಚತುರನುಗಾನಮ್ । ವಿಷ್ಣುಃ । ವಾಯುರನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥ ಚತುರ್ಧಾಗೀಯಮಾನತ್ವಾತ್ ಚತುರನುಗಾನಮ್ ॥

೧ — ೧ ೧ ೨ ೧ ೨

೯೩.೫. ಹಾಽ೨ಉಊವಾಕ್ । ೩ । ಹೋವಾ । ೨ । ಹೋವಾಽ೩ ।

೨ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦

ಹಾಉವಾ । ಏ । ತೋಕಂಪ್ರಜಾಜ್ಗರ್ಭೋನೋಯಮದಧ್ಮಹ್ಯಾ

೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೩ ೧ ೧ ೧

ಚಪರಾಚಪಥಿಭಿಶ್ಚರನ್ತಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೭ । ಪ – ೯ । ಮಾ – ೮ । ಝ್ಯ ॥ ೨೨.೧೬೩ ॥

೩ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ –ಅಯಮ್–ಸಃ–ಶಿಙ್ತೇ–ಯಸ್ಮಾತ್–ದ್ಯಾವಾ–ಪೃಥಿವೀಇತಿ–ಭುವನಾ
೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧
ನಿ–ಚಕ್ರದುಃ–ಯಸ್ಮಾತ್–ಆಪಃ–ಓಷಧಯಃ–ಓಷ–ಧಯಃ–ಭುವನಾನಿ–ಚಕ್ರದುಃ–ಯ
೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩೨ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೩
ಸ್ಮಾತ್ –ಸಮುದ್ರಿಯಾಃ–ಸಂ–ಉದ್ರಿಯಾಃ–ಭುವನಾನಿ–ಚಕ್ರದುಃ–ಯಸ್ಮಾತ್–ವಿಶ್ವಾ–ಭೂ
೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦
ತಾ–ಭುವನಾನಿ–ಚಕ್ರದುಃ–ಆಪಃ ॥ ಸಾಮ ೧೬೪ ॥

೧ — ೧ ೧ ೨ ೧
೯೩.೫.೧ ಹಾಽವುಊವಾಕ್ । ೩ । ಹೋವಾ । ೩ । ಅಯಂ\ಸಶಿ
೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧
ಙ್ತೇಽ೩ । ಹೋಇ । ಯಸ್ಮಾದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀಭುವನಾನಿಚಕ್ರದುಃ ।
೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨೧೦
ಹೋಇ । ಅಯಂ\ಸಶಿಙ್ತೇಽ೩ । ಹೋಇ । ಯಸ್ಮಾದಾಪಓಷ
೨ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ಧಯೋಭುವನಾನಿಚಕ್ರದುಃ । ಹೋಇ ॥ ಅಯಂ\ಸಶಿಙ್ತೇಽ೩ ।
೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೧
ಹೋಇ । ಯಸ್ಮಾತ್ಸಮುದ್ರಿಯಾಭುವನಾನಿಚಕ್ರದುಃ । ಹೋಇ ॥
೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨೦
ಅಯಂ\ಸಶಿಙ್ತೇಽ೩ । ಹೋಇ । ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಶ್ವಾಭೂತಾಭುವನಾ
೧ — ೧ ೨
ನಿಚಕ್ರದುಃ । ಹೋಇ । ಹಾಽವುಊವಾಕ್ । ೩ । ಹೋವಾ । ೨ ।
೧ ೨ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೩ ೧೧೧
ಹೋವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ ॥ ಏ । ಆಪಃ । ಆಪಃ । ಆಪಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೯ । ಪ – ೩೩ । ಮಾ – ೨೯ । ದೋ ॥ ೨೩.೧೬೪ ॥

೧ ೨೦ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಯೇಭಿಃ–ವೃಶ್ವಮ್–ವಿ–ಅಶ್ವಮ್–ಐರಯಃ–ತೇಭಿಃ–ವಿ–ಅಶ್ನು–
೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೨೦
ಹಿ–ಮದಮ್–ಯೇಭಿಃ–ಭೂತಮ್–ಸಹಸ್ಸಹಃ–ಸಹಃ–ಸಹಃ–ತೇಭಿಃ–ತೇಜಃ–ಆಪಃ–
೩ ೧ ೨೦ ೩೧೨ ೧೨೦
ಆಪ–ಯೇಭಿಃ–ವಿ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್–ಐರಯಃ ॥ ಸಾಮ ೧೬೫ ॥

೧ — ೧ ೧ ೨ ೦
೯೩.೫.೨. ಹಾಽವುಊವಾಕ್ । ೩ । ಹೋವಾ । ೩ । ಯೇಬಿರ್ವಿ

^ ೩ ೨೦ ೧ — ೦ ^ ೩ ೨೦ ೧ —

ಯಾ । ಶ್ವಮ್ಮೈರಾಯಾಽ೨ಃ ॥ ತೇಭಿರ್ವಿಯಾ । ಶ್ನುಹೀಮಾದಾಽ೨

೦ ೦ ^ ೩ ೨ ೧ — ೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨

ಮ್ ॥ ಯೇಭಿರ್ಭೂತಾಮ್ । ಸಹಸ್ಸಾಹಾಽ೨ಃ ॥ ತೇಭಿಸ್ತೇಜಆಪಃ ।

೧೦ — ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೨ ೦

ಆಪಾಽ೨ । ಯೇಭಿರ್ವ್ಯನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ಮೈರಯಾಽ೩ಃ । ಹಾಉವಾ ॥ ಏ ।

೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೩ ೧೧೧

ಆಪಃ । ಆಪಃ । ಆಪಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೩ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೧೭ । ಣೇ ॥ ೨೪.೧೬೫ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – **ಪಥಿಭಿಃ** ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತೇನ ಮಾರ್ಗೇಣ **ಆಚರನ್ತಃ** ಸಮ್ಯಕ್ ವರ್ತಮಾನಾಃ **ಪರಾಚರನ್ತಃ** ಕಿಂಚಿತ್ ಅನ್ಯಥಾ ವರ್ತಮಾನಾಃ **ತೋಕಂ** ಪ್ರಜಾಂ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿಲಕ್ಷಣಂ ಯಂ ವ್ಯಾಪಾರಂ ಅದಧ್ಮಹಿ ಧಾರಯಾಮಃ ಸಃ ನಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಗರ್ಭಃ ದೋಷವಿನಾಶಕಃ ಅಸ್ತು । ಗರ್ಭಃ ಗಿರತ್ಯನರ್ಥಾನಿತಿ ನಿರುಕ್ತಕಾರಃ । ಯಸ್ಮಾದಿನ್ದ್ರಾತ್ **ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀ** ಭುವನಾನಿ ಭೂತಾನಿ **ಚಕ್ರದುಃ** ಶಬ್ದಂ ಕುರ್ವನ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿಂ ಲಭನ್ತೇ । ಸಃ **ಅಯಂ ಇನ್ದ್ರಃ ಶಿಙ್ಕ್ತೇ** ರಸಾನುಪ್ರದಾನಕಾಲೇ ಅವ್ಯಕ್ತಂಶಬ್ದಂ ಕರೋತಿ । **ಆಪಃ** ದೇವ ಭವದೀಯಾಃ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇತವ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಭಗವನ್ನಿನ್ದ್ರ **ಯೇಭಿಃ** ಯಾಭಿಃ ಅಚಿನ್ತ್ಯಾಭಿಃ ಶಕ್ತಿಭಿಃ **ಅಶ್ವಂ** ಹರೀ । **ವ್ಯೈರಯಃ** ಪ್ರವರ್ತಯಸಿ ತಾಭಿಃ ಹವಿರಾದಿನಾ **ಮದಂ** ತೃಪ್ತಿಂ **ವ್ಯಶ್ನುಹಿ** । ವ್ಯಾಪ್ನುಹಿ । **ಯಾಭಿಶ್ಚ** ಭೂತಂ ಭೂತಜಾತಂ ಸಹಃ **ಸಹಸಾ** ಬಲೇನ ಸಹಃ ಅಭಿಭವಸಿ **ತೇಭಿಃ** ತಾಭಿಃ **ಅಪೋ** ವ್ಯಾಪಕಂ **ತೇಜಃ** ತೇಜೋವಿಶೇಷಃ **ಆಪ** ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ । **ಯಾಭಿರಂತರಿಕ್ಷಂ** ವ್ಯೈರಯಃ ಮೇಘಾನ್ತರ್ಗತಾಭಿಃ **ವ್ಯಾಪ್ನೋಷಿ** । ತಾಃ ತ್ವದೀಯಾ **ಆಪಃ** ಜಗ ದಾಪ್ಯಾಯಿಕಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೬೩–೧೬೬ ॥

ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನೇ ಯಜ್ಞವೆಂದು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿಗಳೊಂದಿಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಆನ್ತರ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಾಮಾದಿ ದೋಷದ ಬೀಜಗಳು ನಾಶವಾಗಲಿ. ಯಾವ ಇನ್ದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥ್ವಿಗಳೂ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳೂ ಭೂತಜಾತಗಳೂ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಕುರುಹಾಗಿ ಚೈತನ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೋ ಅಂತಹ ಇನ್ದ್ರನು ಆಪೋ ದೇವತೆಗಳ ಕುರುಹಾಗಿ ಮಳೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅಚಿನ್ತ್ಯಶಕ್ತಿಗಳೂ ಹರಿ ಎಂಬ ಅಶ್ವಗಳ ರಥಾರೂಢನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ನಿನ್ನದೇ ಆಗಿದ್ದು ನೀನೇ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿನ ಹವಿರಾದಿ ಅರ್ಪಣೆಯಿಂದ ಮುದಗೊಂಡು ತೃಪ್ತನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಅನ್ತರಿಕ್ಷದ ಮೇಘಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಜಾತಕಗಳನ್ನು ಬಲಯುಕ್ತಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ನೀರಿನಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆಪ್ಯಾಯ ಮಾನವಾದ ಸಂತೋಷದ ಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ ಸಾಮ । ೧೬೩–೧೬೬ ॥

೯೩.೫.೩. ಹಾಽ೨ಉಊವಾಕ್ । ೩ । ಹೋವಾ । ೨ । ಯಜ್ಞಾಯ
ಥಾಅಪೂಹೋಽ೨ । ವಾರ್ಯಾಽ೨ । ಮಘವನ್ವೃತ್ರಹಾಹೋಽ೨ ।
ತ್ಯಾಯಾಽ೨ ॥ ತತ್ಪೃಥಿವೀಮಪ್ರಾಹೋಽ೨ । ಥಾಯಾಽ೨ಃ ॥ ತದಸ್ತ
ಭ್ನಾಉತೋಹೋಽ೨ಇ । ದಾಇವಾಽ೨ಮ್ । ಹಾಽ೨ಉಊವಾಕ್ ।
೩ । ಹೋವಾ । ೨ । ಹೋವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ ॥ ಏ । ತೇಜೋ
ಘರ್ಮಽಸ್ಸಂಕ್ರೀಡನ್ತೇಶಿಶುಮತೀರ್ವಾಯುಗೋಪಾಸ್ತೇಜಸ್ವತೀರ್ಮ
ರುದ್ಭಿರ್ಭ ವನಾನಿಚಕ್ರದೂಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೬ । ಪ – ೨೩ । ಮಾ – ೨೦ । ಗೌ ॥ ೨೫.೧೬೬ ॥

ಈ ೧೬೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಯಜ್ಞಾಯಥಾ ಅಪೂರ್ವ್ಯಾ ೬೦೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗಾನದ ಪದಪಾಠ ಸ್ತೋಭಭಾಷ್ಯ ಅರ. ೧೬೦ ನೆಯ ಗಾನಕ್ಕಿರುವಂತೆ ಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇ ತೃತೀಯಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥ ಇತಿ ದ್ವಂದ್ವಪರ್ವಸಮಾಪ್ತಮ್ ॥

॥ ಅಥ ವ್ರತಪರ್ವ ॥

॥ ವಾಚೋ ವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ವಾಗ್ಯಜುರ್ವಾಕ್ ವಾಕ್‌ತ್ರಿಷ್ಟುಬ್ವಾಕ್ ॥

೯೪.೧. ಓಮ್ ॥ ಹುವೇವಾಚಾಮ್ ॥ ವಾಚಂವಾಚಂ೧ಹುವೇ
ಽ೨ । ವಾಕ್‌ಶೃಣೋತುಶೃಣೋತುವಾಽ೨ಕ್ । ವಾಕ್‌ಸಮೈತುಸಮೈತು

—　　　೧ ೧　೨ರ　　　೧　೨ರ　　　೧
ವಾ೨ಇಕ್ ॥ ವಾಗ್ರಮತಾಮ್ । ರಮತಾಮ್ । ರಮಾ೨ಇ೩ । ತು
೨　　೫ರ ೦　　　　೨ರ ೦
ವಾ೩ಇಳಔಹೋವಾ ॥ ಈಹಾ । ೩ ॥

ದೀ – ೨೧ । ಪ – ೧೧ । ಮಾ – ೬ । ಕೂ ॥ ೧.೧೬೭ ॥

೨ ೧　೨ರ ೧　　　೨ರ　　　೧　　　　೨ರ　　೧ರ
೯೪.೨.ಹುವಾಇವಾಚಾಮ್ ।ವಾಚಜ್ಹುವಾಇ॥ ವಾಕ್ಶೃಣೋ
೪　　೨ರ　೩ ೫ರ　　　೨ರ　　೧ರ
ತೂ೨ಇ೩ । ಶಾ೩ಇಣೋತುವಾಕ್ । ವಾಕ್ಸಮ್ಯೈತೂ೨ಇ೩ ।
೪　೨ರ ೩ ೫ರ　　　೨ರ ೧　　　　　　　೨^　　　೩ ೨
ಸಾ೩ಇಮ್ಯೈತುವಾಕ್ ॥ ವಾಗ್ರಮತಾ೨ಇ೩ಮ್ ॥ ರಮ । ತುವಾ೨
೫ರ ೦　　　　೩　　೧ ೧ ೧
೩ಇಳಔಹೋವಾ ॥ ಮಾ೨ಇ೩ಳ೫ಇ । ೩ ॥

ದೀ – ೧೩ । ಪ – ೧೨ । ಮಾ – ೧೦ । ಶೌ ॥ ೨.೧೬೮ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ವಾಗೇವ ಪರಮೇಶ್ವರರೂಪಾ ಸ್ವಮಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ತೌತಿ । ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾಂ ವಾಚಂ ಹುವೇ ಆಹ್ವಯಾಮಿ । ವಾಕ್ ಶೃಣೋತು । ವಾಕ್ ಸಮ್ಯೈತು ಆಗಚ್ಛತು । ವಾಕ್ ರಮತಾಂ ಇಹ ಮೇ ಮಮ ॥ ಸಾಮ ೧೬೭–೧೬೮ ॥

ಮಾತೇ ವಾಕ್ಯವೇ ವಾಕ್ಕೇ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಶಾಬ್ದಿಕ ರೂಪವಾಗಿದ್ದು ವಾಕ್ಕೇ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಜಗತ್ತಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಒಕ್ಕಣಿಸುವ ವಾಚಂ ಮಾತನ್ನು ವಾಗ್ದೇವಿಯನ್ನು ಸರಸ್ವತೀ ದೇವತೆಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಾಕ್ಕನ್ನು ಕೇಳೋಣವಾಗಲಿ. ವಾಕ್ ಸಮಂಜಸವಾಗಿದ್ದು ಕೇಳುಗನಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳುವಂತೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲಿ. ನಾನಾಡುವ ಮಾತು ರಮಣೀಯವಾಗಿದ್ದು ನನಗೂ ಶ್ರೋತೃವಿಗೂ ಸಂತೋಷ ದಾಯಕವಾಗಿರಲಿ । ಸಾಮ ೧೬೭–೧೬೮ ॥

॥ ಶಶಸ್ಯ ಕರ್ಷೂಶರ್ವಸ್ಯವ್ರತಮ್ ಕರ್ಷೂಸಾಮ । ಶಶೋ ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ವೃತ್ರಹಾ ॥

೨ರ ೧ರ　　　　೪　　　　　೫　　　　೧ ೨ರ　೧　೨
೯೪.೩. ಆತೂನಾ೨ಇ೩ಇನ್ದ್ರವೃತ್ರಹನ್ಹಾಉ ॥ ಅಸ್ಮಾಕಮಾಹಾ
೧　೨ರ　　೧　೨　　　　೧　೨ರ　　೧　೨　^　　೩ ೨
ಉ । ಧಾಮಾಗಹಾಹಾಉ ॥ಮಾಹಾನ್ಮಹಾಹಾಉ ॥ ಭಿರೂ೨ಇ ।

೧ ೫ ೫ ೧
ತಾ೨೩೪೪೩ಭಾ೩ । ಉಹುವಾ೭ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಅಸ್ ಸ್ಥಿ ಫಟ್

೦ ೩ ೧೧೧
ಸ್ಥಿ ಮೃಸ್ ಸ್ಥಿ ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ವಾಕ್ । ಊ೨೩೪೪೫ ॥

ದೀ - ೬ / ಪ - ೧೦ / ಮಾ - ೧೩ / ಜೆ ॥ ೩.೧೬೯ ॥

ಈ ೧೬೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಆತು ನ ಇನ್ದ್ರ ವೃತ್ರಹನ್ ೧೮೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಆತೂನಾ । ಶಶಃ ಕರ್ಷೂನಾಮ । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವನ್ ಆಗತ್ಯ ಶತ್ರುವಿನಾಶಾಯ ಅಸ್ ಭವ । ಫಟ್ ವಿದಾರಯ । ಶತ್ರೂನ್ ಮೃಸ್ ಮರ್ದಯ ಹಸ್ ಹನ್ಯಾಃ ವಾಕ್ ಮೇಘಾನ್ತರ್ಗತಾತ್ವದೀಯಾ ಪ್ರವರ್ತತಾಮಿತಿ ಚ । ಸಾಮ ೧೬೯ ॥

ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ಆಗಮಿಸಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ವಿನಾಶಮಾಡು. ಸೀಳಿಬಿಡು. ಮರ್ದನಮಾಡು. ಕೊಂದುಹಾಕು. ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲುಗಳ ಶಬ್ದಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸು. । ಸಾಮ ೧೬೯ ॥

೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ –ಅಗನ್ಮ–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಅಮೃತಾಃ–ಅ–ಮೃತಾಃ–ಅಭೂಮ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್
೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩೧೨ ೧೨೦ ೩
–ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ–ಅಧಿ–ಆ – ಆರುಹಾಮ–ದಿವಮ್–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಾತ್–ಅಧಿ–ಆ–ಅರುಹಾಮ–
೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩
ಅವಿದಾಮ–ದೇವಾನ್–ಸಂ–ಉ–ದೇವೈಃ–ಅಗನ್ಮಹಿ ॥ ಸಾಮ ೧೭೦ ॥

॥ ಸತ್ರಸ್ಯರ್ದ್ಧಿ ಸಾಮ । ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨
೯೪.೪. ಔಹೋವಾಔಹೋವಾಔಹೋ೬೩ವಾ । ಅಗನ್ಮಜ್ಯೋತಿಃ ।

೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೨
೨ । ಅಗನ್ಮಜ್ಯೋತಿಃ ॥ ಅಮೃತಾಅಭೂಮ । ೨ । ಅಮೃತಾಅ

೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧ ೨
ಭೂಮಾ । ತರಿಕ್ಷಂಪೃಥಿವ್ಯಾಅಧ್ಯಾರುಹಾಮಾ । ೨ । ತರಿಕ್ಷಂಪೃಥಿ

೧೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧
ವ್ಯಾಅಧ್ಯಾರುಹಾಮ । ದಿವಮನ್ತರಿಕ್ಷಾದಧ್ಯಾರುಹಾಮ । ೩ । ಅ

೨೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೨೦ ೦
ವಿದಾಮದೇವಾನ್ । ३ । ಸಮುದೇವ್ಯೈರಗನ್ಮಹಿ । ३ । ಔಹೋ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ३ ೧೧೧
ವಾಔಹೋವಾಔಹೋऽ३ವಾ ॥ ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀऽ೨३४೫ಃ ॥

ದೀ – ೬೦ । ಪ – ೨೧ । ಮಾ – ೧೭ । ಪೇ ॥ ೪.೧೭೦ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪ್ರೇರಣಾತ್ ಇನ್ದ್ರ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಅಗನ್ಮಜ್ಯೋತಿಃ ಪ್ರಕಾಶಂ ಆಸಾದಯೇಮ । ಅಮೃತಾ ಅಭೂಮ ಭವೇಮ ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಅಧ್ಯಾರೂಹಾಮ ಅಧ್ಯಾರೂಹೇಮ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಾಚ್ಚ ದಿವಮಧ್ಯಾರೂಹಾಮ । ತತ್ರ ದೇವಾನವಿದಾಮ ವಿಜಾನೀಮ । ದೇವ್ಯೈಸ್ಸಹ ಸಮಗನ್ಮಹಿ ಯಥಾ ಇಷ್ಟಂ ವಿಹರಾಮ । ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶಂ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಪ್ರಬುದ್ಧತಾ ಸದಾಭೂಯಾತ್ ॥ ಸಾಮ ೧೭೦ ॥

ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಾಧನಾ ನಿರತರಾಗಿ ಸ್ವ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪರಾಗಿ ಪೃಥ್ವೀ ಲೋಕದಿಂದ ದಿವ್ಯವಾದ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಾದಿ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಏರಿ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪಡೆದು ಅವರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಹರಿಸೋಣ. ಪ್ರಬುದ್ಧರಾಗಿ ಅಮೃತ ಸ್ವರೂಪರಾಗೋಣ । ಸಾಮ ೧೭೦ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೨ ೦ ೧ ೦ ೨೧ ೦ ೨ ೧
೯೫.೧. ಇಮಮೂಷೂ ॥ ತ್ವಮಸ್ಮಾ । ಕಾಮ್ । ಸನಿಂಗಾಯತ್ರನ್ನ
೦ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ^ ३ ೫೦
ವ್ಯಾಙ್ಸಮ್ ॥ ಆಗ್ನೇದೇವಾಇ ॥ ಷುಪ್ರಾऽ೨ವೋऽ೨३४ಔ
೦ ३ ೧೧೧
ಹೋವಾ ॥ ಚಾऽ೨३४೫ಃ ॥

ದೀ – ೮ । ಪ – ೭ । ಮಾ – ೫ । ಥು ॥ ೫.೧೭೧ ॥

ಈ ೧೭೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಇಮ ಮೂಷತ್ವ ಮಸ್ಮಾಕಮಾ ೨೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

३೨ ३ ೨ ೧ ೨ ३ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ–ಏವ–ಹಿ–ಏವ–ಭೂತಾಯ । ರೂಪಾಯ–ಆಯುಷೇ–ಜ್ಯೋತಿಷೇ ॥

॥ ವ್ಯಾಹೃತಿಃ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಯಜುರಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಗ್ನಿಃ ॥

೯೫.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏವಾಹಿಯೇವಾऽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏऽ೩ । ಭೂತಾಯಾऽ೨೩೪೫ ॥ *ಛಿe / ೧ /* ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏವಾಹಿಯೇವಾऽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏऽ೩ । ರೂಪಾಯಾऽ೨೩೪೫ ॥ *ಛಿe // ೨ //* ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏವಾಹಿಯೇವಾऽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏऽ೩ । ಆಯುಷೇऽ೨೩೪೫ ॥ *ಧಿe / ೩ //* ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಏವಾಹಿಯೇವಾऽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏऽ೩ । ಜ್ಯೋತಿಷೇऽ೨೩೪೫ ॥ *ಧಿe // ೪ //*

ದೀ – ೩೮ / ಪ – ೧೬ / ಮಾ – ೧೬ / ಟೂ // ೬.೧೭೨ //

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅಗ್ನೇ ಭಗವಾನ್ ಭೂತಾಯ ಭವನಾಯ ರೂಪಾಯ ಆಯುಷೇ ಜ್ಯೋತಿಷೇ ಏವ ಆಗಚ್ಛ ರಕ್ಷವೇತಿ ॥ ಸಾಮ ೧೭೧–೧೭೨ ॥

ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಜಾತಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯವನ್ನಿತ್ತು ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಚಿತವಾದ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಬೆಳಕನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಬಿಜಯಮಾಡು. ಸಾಮ ೧೭೧–೧೭೨ ॥

ಋಕ್ – ೬೦೨

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥

ಮಯಿ ವರ್ಚೋ ಅಥೋ ಯಶೋऽಥೋ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಯತ್ಪಯಃ ।
ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ದಿವಿ ದ್ಯಾಮಿವ ದೃಂಹತು ॥ ೧–೬೦೨ ॥

ಮಯಿ–ವರ್ಚಃ–ಅಥ–ಉ–ಯಶಃ । ಅಥ–ಉ–ಯಜ್ಞಸ್ಯ–ಯತ್–ಪಯಃ ॥ ಪರಮೇ
ಷ್ಠೀ–ಪರಮೇ–ಷ್ಠೀ–ಪ್ರಜಾಪತಿಃ–ಪ್ರಜಾ–ಪತಿಃ । ದಿವಿ–ದ್ಯಾಮ್–ಇವ–ದೃಂಹತು

॥ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಸ್ಯ ವ್ರತಮ್ । ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ॥

೯೬.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾ೩ । ೨ ।
ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ । ರಕ್ಷತನೋರಕ್ಷಿ
ತಾರಾಽ೨೩೪೫ಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾ೩ ।
೨ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ । ಗೋಪಾ
ಯತಗೋಪಾಯಿತಾರಾಽ೨೩೪೫ಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆ
ನೋಽ೨ಬ್ರುವಾ೩ । ೨ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ಔ
ಹೋವಾ । ಮಯಿವರ್ಚ್ಚಃ । ಅಥೋಯಾಽ೧ಶಾಽ೨ಃ ॥ ಅಥೋ
ಯಜ್ಞ । ಸ್ಯಯಾತ್ಪಾಽ೧ಯಾಽ೨ಃ ॥ ಪರಮೇಷ್ಠೀ । ಪ್ರಜಾಪಾಽ೧
ತೀಽ೨ಃ ॥ ದಿವಿದ್ಯಾಮಿ । ವದೃಂಹಾಽ೧ತೂಽ೨೩ । ಹಾಉಹಾ
ಉಹಾಉ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾ೩ । ೨ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾಽ೨ ।
ಯಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ । ರಕ್ಷತನೋರಕ್ಷಿತಾರಾಽ೨೩೪೫ಃ । ಹಾ
ಉಹಾಉಹಾಉ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾ೩ । ೨ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರು
ವಾಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ । ಗೋಪಾಯತಗೋಪಾಯಿ

೦ ೩ ೧೧೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ — ೧
ತಾರಾಽ೨೩೪೫ಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾ೩ ।

— ೧ ^ ೩ ೫ರ೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨
೨ । ಆನೋಽ೨ಬ್ರುವಾಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ರಕ್ಷತ

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೦
ನೋರಕ್ಷಿತಾರೋಗೋಪಾಯತಗೋಪಾಯಿತಾರಃ । ೨–೨ । ಏ ।

೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೩ ೧೧೧
ರಕ್ಷತನೋರಕ್ಷಿತಾರೋಗೋಪಾಯತಗೋಪಾಯಿತಾರಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೭೫ । ಪ – ೪೮ । ಮಾ – ೪೭ । ಬೇ ॥ ೭೧೭೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪರಮೇ ಸ್ಥಾನೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಇತಿ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ । ಮಯಿ ವರ್ಚೋ ಯಶಃ ಕೀರ್ತಿಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಯಜ್ಞ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯಂ ಪಯೋಽಮೃತರಸಂದೃಂಹತು ವರ್ಧಯತು । ದಿವಿದ್ಯಾಮಿವ ಸ್ವರ್ಗೇ ಯಥಾ ಆದಿತ್ಯಂ ವರ್ಧಯತಿ । ನಃ ಅಸ್ಮದರ್ಥೇ ಪ್ರಜಾಪತ್ಯನುಚರಾನ್ ಅಭಿ ಮುಖ್ಯೇನ ಬ್ರುವೇ ಬ್ರವೀಮಿ । ಹೇ ರಕ್ಷಿತಾರಃ ರಕ್ಷತ ಪಾಲಯತ ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ । ಹೇ ಗೋಪಾಯಿತಾರಃ ಗೋಪಾಯತ ಚ । ದುಷ್ಟೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಿಭ್ಯೋ ವಾ । ಯಥಾ ತೇ ಉಪಘಾತಂ ನ ಕುರ್ವನ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೧೭೩ ॥

ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೇ ನಮ್ಮನ್ನು ದುಷ್ಟರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ನಾಶವಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀನು ನನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸೂ ಕೀರ್ತಿಯೂ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ ಯಜ್ಞದ ಫಲವಾದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳೂ ಅಮೃತತ್ವವೂ – ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯನು ವರ್ಧಿಸುವಂತೆ – ವರ್ಧಿಸಲು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. । ಸಾಮ ೧೭೩ ॥

ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಪರಮೇ ಲೋಕೇ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಪರಮೇಷ್ಠೀ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ದಿವಿ ದ್ಯೋತಮಾನೇ ಸ್ವರ್ಗೇ ದ್ಯಾಮಿವ ದ್ಯೋತಮಾನಾಂ ಕಾನ್ತಿಮಿವ । ಮಯಿ ಅಸ್ಮದೀಯೇ ಶರೀರೇ ವರ್ಚಃ ತೇಜಃ ಬ್ರಹ್ಮಾಖ್ಯಂ ದೃಂಹತು ವರ್ಧಯತು । ಅಥೋ ಅಪಿ ಚ ಯಶಶ್ಚ ದೃಂಹತು ಅಥೋ । ಕಿಂಚ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಯಾಗಸ್ಯ ಸಂಬನ್ಧಿ ಅತಏವ ಉತ್ತಮಂ ಪಯಃ ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣಮನ್ನಂ ಚ ದೃಂಹತು ।

ಪರಮೇಷ್ಠೀ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪಾಲಕನೂ ರಕ್ಷಕನೂ ಆದ ಒಡೆಯನು ದಿವಿದ್ಯಾಮಿವ ದ್ಯುಲೋಕದ ತೇಜಸ್ಸಿನಂತೆ – ದಿವಿ ತೇ ಬೃಹದ್ ಭಾ ಇತ್ಯಾಹ ಸುವರ್ಗ ಏವಾಸ್ಮೈ ಲೋಕೇ ಜ್ಯೋತಿರ್ದಧಾತಿ । ತೈ.ಸಂ ೩–೪–೩–೬ ॥ ವಿಸ್ತಾರವೂ ದೃಢವೂ ಸ್ಥಿರವೂ ಆದ

ವರ್ಚಃ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ಸೂ **ಅಥೋಯಶಃ** ಅನಂತರ ಕೀರ್ತಿಯೂ **ಅಥೋ ಯಜ್ಞಸ್ಯ** **ಯತ್** ಅನಂತರ ಯಜ್ಞಾದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತಹ **ಪಯಃ** ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣವಾದ ಹಾಲು ಅನ್ನ ಆದಿ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳೂ **ಮಯಿ** ನನ್ನಲ್ಲಿ **ದೃꣳಹತು** ದೃಢವಾಗಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ದ್ಯುಲೋಕದಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ಸೂ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗವಾಗುವಂತಹ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳೂ ನನ್ನದಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ದ್ಯುಲೋಕವಾಸಿ ಮಾದೇವಂ
ತೇಜಃ ಕೀರ್ತಿಬಲಂಗಳಂ ।
ಎಮಗಿತ್ತು ಸದಾ ಕಾಯ್ಗೆ
ಶೋಭಿಕೇ ಬಾಳ್ತೆ ಬಾನವೋಲ್ ॥

೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಸೋಮಸೋಮ–ಸೋಮ–ಸೋಮ–ಯತ್ರ–ಚಕ್ಷುಃ–ತತ್– ಆ
೩ ೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
–ಭರ–ಯತ್ರ–ಶ್ರೋತ್ರಮ್–ತತ್–ಆ–ಭರ–ಯತ್ರ–ಆಯುಃ–ತತ್–ಆ–ಭರ–ಯತ್ರ –
೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨
ರೂಪಮ್–ತತ್–ಆ–ಭರ–ಯತ್ರ–ವರ್ಚಃ–ತತ್–ಆ–ಭರ–ಯತ್ರ–ತೇಜಃ–ತತ್ –ಆ–
೩ ೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩
ಭರ–ಯತ್ರಜ್ಯೋತಿಃ–ತತ್–ಆ–ಭರ–ಸ್ತೋಭಸ್ಯಾರ್ಧಮ್–ಸೋಮ–ರಾಜನ್ ॥ ಸಾ –
೧೭೪ ॥

॥ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಃ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಸ್ಯ ವ್ರತಮ್ । ಕೃಷ್ಣವ್ರತಮ್ । ಅಂಗಿರಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಸೋಮಃ ॥

೯೬.೨. ಸೋಮಾಸೋ೩ಇಮಾ । ೩ । ಯತ್ರಚಕ್ಷುಃ । ತದಾಭಾ೩ ೧ರಾ೩೨ ॥ ಯತ್ರಶ್ರೋತ್ರಮ್ । ತದಾಭಾ೩೧ರಾ೩೨ ॥ ಯತ್ರಆ ಯುಃ । ತದಾಭಾ೩೧ರಾ೩೨ ॥ ಯತ್ರರೂಪಮ್ । ತದಾಭಾ೩೧ರಾ ೩೨ ॥ ಯತ್ರವರ್ಚ್ಚಃ । ತದಾಭಾ೩೧ರಾ೩೨ ॥ ಯತ್ರತೇಜಃ । ತದಾ ಭಾ೩೧ರಾ೩೨ ॥ ಯತ್ರಜ್ಯೋತಿಃ । ತದಾಭಾ೩೧ರಾ೩೨ ॥ ಸೋ

೨ ೨ ೧೦ ೨ ೨ ೧ ^
ಮಾಸೋಽ೩ಮಾ । ೨ । ಸೋಮಾರಾಽ೩ಜಾಽ೩ನ್ । ಹೋಽ೨
೩ ೫೦ ೦ ೧ ೧೧೧
ಹಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ । ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೧೩ । ಪ - ೨೨ । ಮಾ - ೧೧ । ಠ ॥ ೮.೧೭೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಹೇ ಸೋಮರಾಜನ್ ಯತ್ರ ಸ್ಥಾನೇ ಶರೀರೇ ವಾ ಶೋಭನ ಚಕ್ಷುರಾದಿ ತದಾಭರ ಸಂಪಾದಯ ॥ ಸಾಮ ೧೭೪ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಸೋಮನೇ ಜೀವಮಾನ ಪೂರ್ತಿ ಚಕ್ಷುರಾದಿ ಇನ್ದ್ರಿಯ ಪಟುತ್ವವೂ ಪೂರ್ಣ ಆಯುಸ್ಸೂ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ರೂಪವೂ ಕಾಂತಿಯೂ ವರ್ಚಸ್ಸೂ ಅಕ್ಷುಣ್ಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು । ಸಾಮ ೧೭೪ ॥

ಋಕ್ - ೬೦೩

॥ ಗೋತಮೋ ರಾಹೂಗಣಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಸೋಮಃ ॥

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩
ಸಂ ತೇ ಪಯಾಂ\ಸಿ ಸಮು ಯನ್ತು ವಾಜಾಃ ಸಂ ವೃಷ್ಣ್ಯಾನ್ಯಭಿಮಾತಿ
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
ಷಾಹಃ । ಆಪ್ಯಾಯಮಾನೋ ಅಮೃತಾಯ ಸೋಮ ದಿವಿ ಶ್ರವಾ
೩ ೧ ೨
ಂ\ಸ್ಯುತ್ತಮಾನಿ ಧಿಷ್ವ ॥ ೨-೬೦೩ ॥

೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦
ಸಂ\ಮ್-ತೇ-ಪಯಾಂ\ಸಿ-ಸಮ್-ಉ-ಯನ್ತು-ವಾಜಾಃ । ಸಮ್-ವೃಷ್ಣ್ಯಾ
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
ನಿ-ಅಭಿಮಾತಿಷಾಹಃ-ಅಭಿಮಾತಿ-ಸಾಹಃ ॥ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನಃ-ಆ-ಪ್ಯಾಯ
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧
ಮಾನಃ-ಅಮೃತಾಯ-ಅ-ಮೃತಾಯ-ಸೋಮ । ದಿವಿ-ಶ್ರವಾಂ\ಸಿ-ಉತ್ತಮಾ
೨ ೩
ನಿ-ಧಿಷ್ವ ॥ ೨-೬೦೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ - ಪ್ಸ್ವ ॥

೧೦ — ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೩

೯೭.೧. ಓವಾऽ೨ । ೩ । ಸನ್ತೇಪಯಾ । ಸೀऽ೩ಸಮು । ಯನ್ತು

೪೦ ೫ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪೦ ೫ ೨೦

ವಾಜಾಃ ॥ ಸಂವೃಷ್ಣಿಯಾ । ನೀऽ೩ಅಭಿ । ಮಾತಿಷಾಹಾಃ ॥ ಆ

೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪೦ ೫ ೨೧

ಪ್ಯಾಯಮಾ । ನೋऽ೩ಅಮೃ । ತಾಯಸೋಮಾ ॥ ದಿವಿಶ್ರವಾ ।

೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೧೦ — ೧ ^ ೩

ಸೀऽ೩ಉತ್ತ । ಮಾನಿಧಿಷ್ವಾ । ಓವಾऽ೨ । ೨ । ಓऽ೨ । ವಾऽ೨

೫೦ ೦ ೧

೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಪ್ಸ್ಯ । ತ್ರಿರ್ಗ್ರಸೇತ್ । ೩ ॥

ದೀ – ೧೩ । ಪ – ೨೩ । ಮಾ – ೫ । ಗು ॥ ೯.೧೭೫ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಸೋಮ ಅಭಿಮಾತಿಷಾಹಃ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಅಭಿಭವಿತಃ ತೇ ತವ ಸಂಬನ್ಧೀನಿ ಪಯಾಂಸಿ ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ರೂಪೇಣ ಸಂಯನ್ತು ಸಂಗತಾಭಿಭವನ್ತು । ವಾಜಾ ಅನ್ನಾನಿ ಚ ಸಂಯನ್ತು । ವೃಷ್ಣ್ಯಾನಿಪ್ರಜನನಸಮರ್ಥಾನಿ ಬೀಜಾನಿ ಚ ಸಂಯನ್ತು । ಅಮೃತಾಯ ಅಮರಣಾಯ ಪ್ರಾಣೀನಾಮಾಪ್ಯಾಯಮಾನಃ ಆಪ್ಯಾಯನಂ ಕುರ್ವನ್ ದಿವಿ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲೇ ಶ್ರವಾಂಸಿ ಉತ್ತಮಾನಿ ಅಮೃತರೂಪಾಣಿ ಧಿಷ್ವ ಧಾರಯ । ತತ್ರ ಹಿ ಸ್ಥಿತಃ ಆಹುತ್ಯಾದಿರಸಃ ಅನನ್ತಃ ಅಮೃತಶ್ಚ ಭವತಿ । ಸೋಮ ಪ್ಸ್ಯ ಸ್ತುತೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಸಾಮ ೧೭೫ ॥

ಈ ಸನ್ತೇಪಯಾಂಸಿ ...... ಧಿಷ್ವ । ೬೦೩ ॥ ಋಕ್ಕು ಪತ್ನೀಸಂಯಾಜವೆಂಬ ಸೋಮದೇವತಾತ್ಮಕವಾದ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಯಾಜ್ಯಾಮನ್ತ್ರವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿದೆ – ಆ.ಶ್ರೌ.ಸೂ. ೧–೧೦, ೫–೬ ॥ ದಧಿಶೇಷಪ್ರಾಶನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೋಮವ್ರತವೆಂಬ ಈ ೧೭೫ನೆಯ ಸಾಮದ ೨೦ನೆಯದಾದ । ಪ್ಸ್ಯ ॥ ಎಂಬ ನಿಧನಭಕ್ತಿಯ ಗಾನಾನಂತರ ಮೂಸಿನೋಡು ಎಂಬರ್ಥದ **ತ್ರಿರ್ಗ್ರಸೇತ್** ಪದವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಉಚ್ಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ದಧಿಪ್ರಾಶನಕ್ಕಾಗಿಟ್ಟಿರುವ ಹೋಮಶೇಷದ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಮೂರುಬಾರಿ ಮೂಗಿನಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮೂಸಿ ನೋಡುವುದು. ದಧಿಶೇಷಂ ಸ್ರುಚ್ಯಾನೀಯೋ..... ॥ ದ್ರಾ.ಶೌ.ಸೂ. ೭–೨–೧೦ ॥ **ಗ್ರಾಸ.ಪು** – ತುತು ಗ್ರಸ್ಯತೇ – ಗ್ರಸು ಅದನೇ ಧಾಃ ೩–೩–೧೯ । ಏಕೈಕಂ ಗ್ರಾಸಮಶನೀಯಾತ್ ತ್ರಹ್ಯಾಣಿ ಪೂರ್ವಮ್ । ಮನು ೧೧–೨೧೩ ॥

ಸೋಮ ಭಗವಂತನೇ ದ್ಯುಲೋಕದ ಆದಿತ್ಯ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಅನಂತವಾದ

ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ದಿವ್ಯವಾದ ಅಮೃತದ ಒಡೆಯನಾಗುವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವಷ್ಟೇ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಜೀವಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗುವ ಸಾಮಗಾನಗಳನ್ನೂ ಅಮೃತವನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸು ಎಂದು ಸೋಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ. ॥ ಸಾಮ ೧೭೫ ॥

ಹೇ **ಸೋಮ** **ಅಭಿಮಾತಿಷಾಹಃ** ಅಭಿಮಾತಿನಾಂ ಶತ್ರೂಣಾಂ ಹನ್ತುಃ ತೇ ತವ ಏವಂಭೂತಂ ತ್ವಾಂ ಪಯಾಂಸಿ ಶ್ರಪಣಾರ್ಥಾನಿ ಕ್ಷೀರಾಣಿ ಸಂಯನ್ತು ಸಂಗಚ್ಛನ್ತಾಮ್ । ತಥಾ **ವಾಜಾಃ** ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣಾನ್ಯನ್ನಾನಿ ಚ ತ್ವಾಂ ಸಂಗಚ್ಛನ್ತಾಮ್ । **ವೃಷ್ಣ್ಯಾನಿ** ವೀರ್ಯಾಣಿ ಚ ಸಂಗಚ್ಛನ್ತಾಮ್ । ಹೇ **ಸೋಮ** **ತ್ವಮ್** **ಅಮೃತಾಯ** ಆತ್ಮನಃ ಅಮೃತತ್ವಾಯ ಅಮರತ್ವಾಯ **ಆಪ್ಯಾಯಮಾನಃ** ಆ ಸಮನ್ತಾದ್ವರ್ಧಮಾನಃ ಸನ್ **ದಿವಿ** ನಭಸಿ ಸ್ವರ್ಗೇ **ಉತ್ತಮಾನಿ** ಉದ್ಗತತಮಾನಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾನಿ **ಶ್ರವಾಂಸಿ** ಅನ್ನಾನಿ ಅಸ್ಮಾಭಿರ್ಭೋಕ್ತವ್ಯಾನಿ ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣಾನಿ **ಧಿಷ್ವ** । ಧಾರಯ । ತೇ । ಕ್ರಿಯಾಗ್ರಹಣಂ ಕರ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಕರ್ಮಣಃ ಸಂಪ್ರದಾನತ್ವಾತ್ ಚತುರ್ಥ್ಯರ್ಥೇ ಷಷ್ಠೀ । ಪಾ ೨.೩.೧೩ ।

ಅಭಿಮಾತಿಷಾಹಃ ಸುತ್ತುವರಿದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಪಾಪಿಷ್ಠರನ್ನೂ ಕಾಮಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುವ – ಪಾಪ್ಮಾ ವಾ ಅಭಿಮಾತಿಃ ಕಾಠ ೧೩–೨, ತೈ ಸಂ ೨–೧–೩–೫ **ಸೋಮ** ಸೋಮದೇವನೇ **ಪಯಾಂಸಿ** ಸಂರಕ್ಷಕಗಳಾದ ಹಾಲು ಆದಿ ಗವ್ಯದ್ರವ್ಯಗಳೂ ವೃಷ್ಟಿರೂಪದ ಉದಕಗಳೂ ಜ್ಞಾನಮಯ ತೇಜಸ್ಸೂ – ಏಕತ್ ಸೋಮಸ್ಯ ತೇಜಃ ಯತ್ ಪಯಃ ತೈ.ಸಂ ೨–೫–೨–೭ ॥ **ತೇ ಸಂ ಯನ್ತು** ನಿನ್ನಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಿದು ಬಂದು ಸೇರಲಿ. **ವಾಜಾಃ ಸಮ್ ಉ** ಅಮೃತ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಅನ್ನಾದಿ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳೂ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಲಿ. **ವೃಷ್ಣ್ಯಾನಿ ಸಂ** ಬಲವೀರ್ಯಾದಿಗಳೂ ಪ್ರಜನನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲಿ – ಸಂ ವೃಷ್ಣ್ಯಾನ್ಯಭಿ ಮಾತಿಷಾಹ ಇತಿ ಸಂರೇಶಾಂಸಿ ಪಾಪ್ಮಸಹ ಇತ್ಯೇತತ್ । ಶತ ೪೭–೩–೧–೪೬ ॥ **ಅಮೃತಾಯ** ನಮ್ಮ ಜನನ ಮರಣವಿಲ್ಲದ ಅಮೃತತ್ವಕ್ಕಾಗಿ **ಆಪ್ಯಾಯಮಾನಃ** ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಾ **ದಿವಿ** ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಧಾಮದಲ್ಲಿ **ಉತ್ತಮಾನಿ** ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ **ಶ್ರವಾಂಸಿ** ಯಶೋರೂಪೀ ಅನ್ನವನ್ನು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು **ಧಿಷ್ವ** ಪಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ.

ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿರುವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಪಾಪಿಷ್ಠರನ್ನೂ ಕಾಮಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವ ಸೋಮದೇವನೇ ಹಾಲು ಆದಿ ಗವ್ಯಗಳೂ ವೃಷ್ಟಿರೂಪಿ ಉದಕಗಳೂ ತೇಜಸ್ಸೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಹರಿದು ಬರಲಿ. ನಾವು ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪವಾದ ಅನ್ನಾದಿ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳೂ ಬಲವೀರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೂ ತುಂಬಿರಲಿ. ಸರ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಯಶೋರೂಪೀ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನ್ನವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ.

ಶತ್ರುಹರಸೋಮ ! ನೀನನ್ನ-ಜಲ-ಪಯಂಗಳ್
ತೀವೆ ಬಲಮಂ ಸಮಂತು ಕಾಯಯ್ ಜಗತ್ತಂ ।
ಅಮರತೆಗೆ ನೋಂತು ಸಗ್ಗದಿಂ ರಸಮನೆಳಸಿ
ನವೆವ ಜನತೆಗಂ ಕಾಮಿತಶ್ರೀಯನೀಯಯ್ ॥

ಋಕ್ – ೬೦೪

॥ ಗೋತಮೋ ರಾಹೂಗಣಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಸೋಮಃ ॥

೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ತ್ವಮಿಮಾ ಓಷಧೀಸ್ಸೋಮ ವಿಶ್ವಾಸ್ತ್ವಮಪೋ ಅಜನಯಸ್ತ್ವಂ ಗಾಃ ।
೧ ೨೦ ೩ ೨ ಕ ೧೨೩ ೧ ೨ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦
ತ್ವಮಾತನೋರುರ್ವಽ೩ನ್ತರಿಕ್ಷಂ ತ್ವಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ವಿ ತಮೋ ವ

ವರ್ಥ ॥ ೩-೬೦೪ ॥

೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩
ತ್ವಮ್-ಇಮಾಃ-ಓಷಧೀಃ-ಓಷ-ಧೀಃ-ಸೋಮ-ವಿಶ್ವಾಃ । ತ್ವಮ್-ಅಪಃ-ಅ
೨ ೩ ೨ ೧೨
ಜನಯಃ-ತ್ವಮ್-ಗಾಃ ॥ ತ್ವಮ್-ಆ-ಅತನೋಃ-ಉರು-ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ । ತ್ವಮ್
೧ ೨೦ ೧೨೦ ೩
-ಜ್ಯೋತಿಷಾ-ವಿ-ತಮಃ-ವವರ್ಥ ॥ ೩-೬೦೪ ॥

೧೨೦ ೧೨೦ ೩೧೨ ೩ ೨ ೩೧೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಜನ-ದಿವಮ್-ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್-ಪೃಥಿವೀಮ್-ವಿಶ್ವಭೋಜಸಮ್ –
೩೨ ೩ ೩೧೨ ೩೨ ೩
ವಿಶ್ವ-ಭೋಜಸಮ್-ಪುರುರೂಪಾಃ-ಪುರು-ರೂಪಾಃ-ಅಜೀಜನಃ ॥

॥ ಸೋಮ ವ್ರತಮ್ । ಸೋಮೋ ವಿರಾಟ್ ಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೨
೬೮.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹೌವಾಽ೩ । ೩ । ಹಾಹ । ಹೌ
೨೦ ೪ ೨ ೧೧೧
ವಾಽ೩ । ೨-೩ । ಹೋವಾಽ೩ । ೩ । ಹೋಽ೩ವಾಽ೩೪೫ । ೨ ।

೪ ೨ ೫೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧

ಹೋಽಇವಾಽಇಳ । ಔಹೋವಾ । ತ್ವಮಿಮಾಓಷಧೀಸ್ಸೋಮವಿ

೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೧

ಶ್ವಾಃ ॥ ತ್ವಮಪೋಅಜನಯಸ್ತ್ವಂಗಾಃ ॥ ತ್ವಮಾತನೋರುರ್ವನ್ತರಿ

೨ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦

ಕ್ಷಮ್ ॥ ತ್ವಂಜ್ಯೋತಿಷಾವಿತಮೋವವರ್ಥ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।

೦ ೨ ೨೦

ಹೌವಾಽ ಇ । ಇ । ಹಾಹ । ಹೌವಾಽಇ । ೨–ಇ । ಹೋವಾಽಇ ।

೪ ೨ ೧೧೧ ೪ ೨ ೫೦ ೦

ಇ । ಹೋಽಇವಾಽಇಳಿ । ೨ । ಹೋಽಇವಾಽಇಳ । ಔಹೋವಾ ॥

೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦

ಏ । ಜನದಿವಮನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ಪೃಥಿವೀಂವಿಶ್ವಭೋಜಸಮ್ಪುರುರೂಪಾಅ

೦ ೧ ೧೧೧

ಜೀಜನಃ । ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨ಇಳಿ ॥

ದೀ – ೪೦ । ಪ – ೪೧ । ಮಾ – ೧೪ । ಪೀ ॥ ೧೦.೧೭೬ ॥

॥ ದಶ ಪ್ರಥಮಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೧ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಸೋಮ ತ್ವಮ್ ಇಮಾಃ । ಓಷಧೀಃ ವಿಶ್ವಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಅಪಃಗಾಶ್ಚ ಯಾಗಾದಿಸಾಧನಭೂತಾಃ ಅಜನಯಃ ಜನಯಸಿ । ತ್ವಂ ಮೇಘದ್ವಾರೇಣ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಉತನೋಃ ವ್ಯಾಪ್ನೋಷಿ । ತ್ವಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾವಿತಮಃ ವಿಗತತಮಃ ಕ್ವರ್ಥ ವರ್ಧಸೇ । ಜನ ಸಂಜನಕ ಸೋಮ ಪುರುರೂಪಃ ತ್ವಂ ಬಹರೂಪಸ್ಸನ್ ದಿವ ಮನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಪೃಥಿವೀಂ ವಿಶ್ವಭೋಜಸಂ ಸರ್ವೋಪಭೋಗ್ಯಾಂ ಅಜೀಜನಃ ಜನ ಯಸೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೧೭೬ ॥

ಸೋಮ ಭಗವಂತನೇ ನೀನು ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಸಾಧನಭೂತವಾದ ಜಲಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ಸಸ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಹವಿದ್ರ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೀಯುವ ಗೋ ಸಂಕುಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಮೇಘಗಳ ಮೂಲಕ ಅನ್ತರಿಕ್ಷವನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಹು ಬಗೆಯ ಬಹು ರೂಪಗಳ ಜನರನ್ನೂ ಪೃಥಿವೀ ಸ್ವರ್ಗ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಭೋಗ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ । ಸಾಮ ೧೭೬ ॥

ಹೇ ಸೋಮ ತ್ವಮ್ ಇಮಾಃ ಭೂಮ್ಯಾಂ ವರ್ತಮಾನಾಃ ವಿಶ್ವಾಃ ಓಷಧೀಃ ಅಜನಯಃ ಉತ್ಪಾದಿತವಾನಸಿ । ತಥಾ ತ್ವಮ್ ಅಪಃ ತಾಸಾ ಮೋಷಧೀನಾಮ್

ಕಾರಣಭೂತಾನಿ ವೃಷ್ಟ್ಯುದಕಾನಿ ಅಜನಯಃ । ತಥಾ ತ್ವಂ ಗಾಃ ಸರ್ವಾನ್ ಪಶೂನ್ ಉದಪಾದಯಃ । ಉರು ವಿಸ್ತೀರ್ಣಮ್ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ತ್ವಮ್ ಆ ಅತನೋಃ ವಿಸ್ತಾರಿತವಾನಸಿ । ತಸ್ಮಿನ್ನನ್ತರಿಕ್ಷೇ ಯತ್ ತಮಃ ಅಸ್ಮ ದ್ದೃಷ್ಟಿನಿರೋಧಕಮ್ ಅನ್ಧಕಾರಂ ತದಪಿ ತ್ವಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಆತ್ಮೀಯೇನ ಪ್ರಕಾಶೇನ ವಿ ವವರ್ಥ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಕೃತವಾನಸಿ । ವವರ್ಥ ವೃಞ್ ವರಣೇ ಲಿಟಸ್ಥಲಿ ಬಭೂಥಾತತನ್ಥಜಗೃಮ್ಭವ ವರ್ಥೇತಿ – ಪಾ.೭.೨.೬೪ – ನಿಪಾತ್ಯತೇ । ಆತನೋಃ ಆತತನ್ಥ ಇತಿ ಸಾಮ್ನ ಋಚಃ ಪಾಠೌ ॥

ಸೋಮ ಸೋಮದೇವನೇ **ತ್ವಮ್** ಓಷಧಿಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ನೀನು **ಇಮಾಂ** ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ **ವಿಶ್ವಾಃ** ಸಮಸ್ತವಾದ **ಓಷಧೀಃ** ಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಸಸ್ಯವರ್ಗವನ್ನೂ ತಾಪನಾಶಕ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ **ಅಜನಯಃ** ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವೆ **ತ್ವಮ್** ನೀನು **ಅಪಃ** ಅಮೃತಸ್ವರೂಪವಾದ ಜೀವಜಾತ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವ ಮಳೆ ನದಿ ಸಾಗರಾದಿಸಮಸ್ತ ಜಲ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವೆ. **ತ್ವಮ್** ನೀನು **ಗಾಃ** ಗೋ ಆದಿ ಪಶುಸಂಕುಲಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವೆ. **ಉರು** ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾದ **ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್** ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವಕಾಶವನ್ನೀಯುವ ಅನ್ತರಿಕ್ಷವನ್ನು **ತ್ವಮ್** ನೀನು **ಆತನೋಃ** ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದೀಯೆ. **ತ್ವಮ್** ನೀನು **ಜ್ಯೋತಿಷಾ** ನಿನ್ನ ತೇಜೋರೂಪದ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ **ತಮಃ** ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿನಿರೋಧಕವಾದ ಸಮಸ್ತವಾದ ಮಹಾನ್ಧಕಾರವನ್ನೂ **ವಿ ವವರ್ಥ** ನಾಶಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ.

ಭಗವಂತನಾದ ಸೋಮದೇವನೇ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಸಸ್ಯ ವರ್ಗವನ್ನೂ ಜೀವಜಾತಕ್ಕೆ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪವಾದ ಮಳೆ ನದಿ ಸಾಗರಾದಿ ಜಲ ನಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಗೋ ಆದಿ ಸಮಸ್ತ ಪಶು ಸಂಕುಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆಕಾಶವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೀಯೆ. ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿನಿರೋಧಕವಾದ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಗಳ ಮಹಾನ್ಧಕಾರವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀಗಿ ನಾಶಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ.

ನಿನ್ನ ತೇಜದಿಂ ಘೋರಾಂಧಕಾರಮಂ ನೀಂ
ಪರಿದು ಬಾನನೆಲ್ಲಂ ಮಹೋದಾರಮಾಗಿ ।
ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಬೆಳ್ಪುಮೂಡಿಸಯ್ ಸೋಮದೇವ !
ಬುವಿಗೆ ಸಲ್ಗಿನ್ನು ಸಸ್ಯಗೋಜಲಸಮೃದ್ಧಿ ॥

॥ ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ಯ ವ್ರತಮ್ । ಭಾರದ್ವಾಜಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ — ೧ ೨
೯೯.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ದದದ । ದದಾ೭ಽಯಾ । ಇ

೧೦ ೦ ೨೧ ೨ ೩ ೪೦ ೫ ೨೧ ೨೧
ನ್ದ್ರೋೕರಾಜಾ । ಜಗತಃ । ಚರ್ಷಣೀೕನಾಮ್ ॥ ಅಧಿಕ್ಷಮಾ । ವಿಶ್ವ

೦ ೨ ೩ ೪ ೫ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೩ ೪
ರೂ । ಪಂಯದಸ್ಯಾ ॥ ತತೋೕದದಾ । ತೀೕಽಇದಾಸು । ಷಾಇವಸೂ

೫ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೩ ೪ ೫ ೨೦
ನೀೕ ॥ ಚೋೕದದ್ರಾಧಾಃ । ಉಪಸ್ತು । ತಂಚಿದರ್ವಾಕ್ । ಹಾಉ

೦ ೦ ೧ ೨ — ನ ೨
ಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ದದದ । ದದಾಽ೨ಯಾಽ೩ । ಹಾಉವಾಽ೩ ॥

೩ ೧೧೧
ಈಽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೧೫ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೧೨ । ಮ್ರಾ ॥ ೧೧.೧೭೭ ॥*

ಈ ೧೭೭ ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಇನ್ದ್ರೋ ರಾಜಾ ಜಗತಃ ೫೮೭ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಭಗವತಃ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ವಾಗ್ದದದ ದದಯ ದತ್ತ ದಯಧ್ವಂ ಇತಿ ಬ್ರವೀತಿ । ದಯತೇ ರಕ್ಷತಿ ॥ ಸಾಮ ೧೭೭ ॥

ದೇವತೆಗಳೂ ಅಸುರರೂ ಮನುಷ್ಯರೂ ಪ್ರಜಾಪತಿಯಿಂದ ದ ದ ದ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದರು. ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವಭಾವತಃ ದಾಂತರಲ್ಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಂದರೆ ತಪಸ್ಸಿನ ಕಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಇನ್ದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರರಾದುದರಿಂದ ದಮವುಳ್ಳವರಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅಸುರರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಕ್ರೂರರೂ ಹಿಂಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದಯೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಅಂದರೆ ಶಾಂತವಾದ ಸಮಾಧಾನವಾದ ಮನಸ್ಸಿನವರಾಗಿರಬೇಕಂದೂ ಮನುಷ್ಯರು ಸ್ವಭಾವತಃ ಲೋಭಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟೂ ದಾನ ಮಾಡುವವರಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಈ ದ ವರ್ಣದ ಉಪದೇಶದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಸಾಧನ ತ್ರಯವನ್ನು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರರಿಗೂ ವಿಧಿಸಿ ಅನುಶಾಸನ ಮಾಡಿರುವರು. ಬೃ.ಉ.೫. ೨–೧, ೨, ೩ ॥ ಸಾಮ ೧೭೭ ॥

॥ ಭರದ್ವಾಜಿನಾಂ ವ್ರತಮ್ । ಭರದ್ವಾಜೋಽನುಷ್ಟುಪ್ । ಸೋಮೇನ್ದ್ರೌ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ವಿ ೧೦ ೨
೧೦೦.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಜಽ೨ಮ್ । ೨ । ವಾಜಮ್ ।

— ೧೦ ವಿ ೧೦ ೨ — ೧೦ ವಿ
ಏಽ೨ । ವಾಜಽ೨ಮ್ । ೩ । ವಾಜಮ್ । ಏಽ೨ । ವಾಜಽ೨ಮ್ ।

೧೦ ೨ — ೧೦ ೭ ೧೦ ೨ —
೩ । ವಾಜಮ್ । ಏ೯೨ । ವಾಜ೯೨ಮ್ । ವಾಜಮೋ೯೨ಇ ।
೧೦ ೨ —೧ ೨೧ — ೧
೨–೩ । ವಾಜಮ್ । ವಿವೀ೯೨ವಿವಿ । ೩ । ವಿವಿಹೋ೯೨ಇವಿವಿ ।
೨ ೧ ೨೧೦ —೧ ^ ೩ ೨೦
೩ । ವೃಶ್ನವಾಇವಿ । ೩ । ಅಭೀನವನ್ತಆ೯೨ದ್ರೂಹಾ೯೨ಃ । ದ್ರುಹೋ
೧ ೨ ೧ — ೧ ^ ೩ ೨
ದ್ರುಹಃ । ೩ । ಪ್ರಿಯಮಿನ್ದ್ರಸ್ಯಕಾ೯೨ಮಾಯಾ೯೨ಮ್ । ಮಿಯಂ
೧ ೨೧ ೦ — ೧ ^ ೩ ೨೦
ಮಿಯಮ್ । ೩ । ವತ್ಸನ್ನಪೂರ್ವಆ೯೨ಯೂನೀ೯೨ । ಯುನೀ
೧ ೨೦ ೧ — ೧ ^ ೩ ೨೦ ೧
ಯುನಿ । ೩ । ಜಾತ೮ರಿಹನ್ತಿಮಾ೯೨ತಾರಾ೯೨ಃ । ತರೋತರಃ ।
೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೭ ೧೦ ೨
೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಜ೯೨ಮ್ । ೨ । ವಾಜಮ್ । ಏ
— ೧೦ ೭ ೧೦ ೨ — ೧೦ ೭
೯೨ । ವಾಜ೯ ೨ಮ್ । ೩ । ವಾಜಮ್ । ಏ೯೨ । ವಾಜ೯೨ಮ್ ।
೧೦ ೨ — ೧೦ ೭ ೧೦ ೨ —
೩ । ವಾಜಮ್ । ಏ೯೨ । ವಾಜ೯೨ಮ್ । ವಾಜಮೋ೯೨ಇ ।
೧೦ ೨ —೧ ೨೧ — ೧
೨–೩ । ವಾಜಮ್ । ವಿವೀ೯೨ವಿವಿ । ೩ । ವಿವಿಹೋ೯೨ಇವಿವಿ ।
೨ ೧ ೨ ೦
೩ । ವೃಶ್ನವಾಇವಿ । ೨ । ವ್ಯಾ೯೨೩ಶ್ನವಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಸು
೧೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೧ ೧ ೧
ಧಾಮಧಾಮ । ೨–೨ । ಏ । ಸುಧಾಮಧಾಮಾ೯೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೬೩ । ಪ – ೮೫ । ಮಾ – ೬೮ । ಣ್ಯೆ ॥ ೧೨.೧೭೮ ॥

ಈ ೧೭೮ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಅಭೀನವನ್ತೇ ಅದ್ರುಹಃ ೫೫೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಸೋಮಂ ವಾಜ ಅನ್ನಂ ಅಶ್ನವೈ ವೃಶ್ನವೈ ವಿಶೇಷೇಣ ಅಶಿತುಂ ಸುಧಾಮ ಧಾಮ ಶೋಭನಂ ಚ ಸ್ಥಾನಂ ಆಸಾದಯಿತುಂ ಅಭೀನವನ್ತೇ ಇತಿ ಯೋಜನಾ ॥ ೧೭೮ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಸೋಮನೇ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅನ್ನ ಸಂಕೇತವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನಲು ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣವಾದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅನ್ನವನ್ನೂ ವಾಸಮಾಡಲು ರಮ್ಯವಾದ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಗೃಹಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. । ಸಾಮ ೧೭೮ ॥

ಋಕ್ – ೬೦೫

॥ ಮಧುಚ್ಛನ್ದಾಃ ವೈಶ್ವಾಮಿತ್ರಃ ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಅಗ್ನಿಮೀಡೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವಮೃತ್ವಿಜಮ್ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಹೋತಾರꣳ ರತ್ನಧಾತಮಮ್ ॥ ೪-೬೦೫ ॥

೩ ೨ ೩ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಅಗ್ನಿಮ್–ಈಡೇ–ಪುರೋಹಿತಮ್–ಪುರಃ –ಹಿತಮ್ । ಯಜ್ಞಸ್ಯ–ದೇವಮ್–
೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
ಋತ್ವಿಜಮ್ । ಹೋತಾರಮ್–ರತ್ನಧಾತಮಮ್–ರತ್ನ–ಧಾತಮಮ್ ॥

॥ ಯಮವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ಯಮವ್ರತಮ್ । ಯಮೋ ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
೧೦೧.೧. ಮನೋಹಾಉ । ವಯೋಹಾಉ । ವರ್ಚೋರ್ಹಾಉ ।
೧ ೦ ^ ೩ ೨^ ೩ ೫ ೨
ಅಗ್ನಿಮ್ । ಈಡಾಽ೨ಇ । ಪುರೋಹಾಽ೨೩೪ಇತಾಮ್ ॥ ಇಹ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ^
ಹಾಉ । ಇಡಾಹಾಉ । ಆಯುರ್ಹಾಉ । ಯಜ್ಞ । ಸ್ಯದಾಽ೨ಇ ।
೩ ೨ ೩ ೫ ೨ ೦ ೦ ೦
ವಮೃತ್ವೀಽ೨೩೪ಜಾಮ್ ॥ ಸ್ವರ್ಹಾಉ । ಜ್ಯೋತಿರ್ಹಾಉ । ಋತ
೦ ೧೦ ೦ ೨ ೪
ꣳಹಾಉ । ಹೋತಾ । ರꣳರಾಽ೨೩ ॥ ತ್ನಧಾಽ೩ತಾಽ೫ಮಾಽ೬
೨ ೧ ೩ ೧೧೧
೫೬ಮ್ ॥ ಏಽ೩ । ಮಹಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೮ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೧೭ । ಶೋ ॥ ೧೩.೧೭೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಮನೋ ವಯೋ ವರ್ಚಃ ಇಹಾ ಇಡಾ ಆಯುಃ ಸ್ವರ್ಜ್ಯೋತಿಃ ಋತಂ ಮಹೋಽಗ್ನಿಂ ಪುರೋಹಿತಂ ಅಗ್ರೇಸ್ಥಿತಮ್ । ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವಂ ದ್ಯೋತಕಂ ಋತ್ವಿಜಂ ಯಷ್ಟಾರಂ ಹೋತಾರಂ ದೇವಾನಾಮಾಹ್ವಾಯಿತಾರಂ ರತ್ನಧಾತಮಂ ರಮಣೀಯಾನಾಂ ಧನಾನಾಂ ದಾತಾರಂ ಅಗ್ನಿಂ ಯಾಚಾಮೀತಿ ಯೋಜನಾ. । ೧೭೯ ॥

ದೃಢವಾದ ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅನ್ನದ್ಯೋತಕವಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿರುವ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಪೂರ್ಣ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಸಮಾಜದ ಹಿತಸಾಧಿಸಲು ಬೇಕಾದ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನೂ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದ ವಾಕ್ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿ ಸ್ಥೈರ್ಯಧೈರ್ಯಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ ಎಲ್ಲರ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುವ ಮುಂದಾಳತ್ವವನ್ನೂ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಲು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲೂ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಆರ್ತ್ವಿಜ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ರಮಣೀಯವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳ ದಾತಾರನಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಅಗ್ನಿನಾಮಕಂ ದೇವಮ್ ಈಡೇ ಸ್ತೌಮಿ । ಈಡಸ್ತುತಾವಿತಿ ಧಾತುಃ । ಮನ್ತ್ರಸ್ಯಾಸ್ಯ ಹೋತ್ರಾ ಪ್ರಯುಜ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ ಅಹಂ ಹೋತಾ ಸ್ತೌಮೀತಿ ಲಭ್ಯತೇ । ಕೀದೃಶಮಗ್ನಿಮ್ । ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಪುರೋಹಿತಮ್ ಯಥಾ ರಾಜ್ಞಃ ಪುರೋಹಿತಸ್ತದ ಭೀಷ್ಟಂ ಸಂಪಾದಯತಿ ತಥಾಗ್ನಿರಪಿ ಯಜ್ಞಸ್ಯಾಪೇಕ್ಷಿತಂ ಹೋಮಂ ಸಂಪಾದಯತಿ । ಯದ್ವಾ । ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಸಂಬನ್ಧಿ ಪೂರ್ವಭಾಗೇ ಆಹವನೀಯರೂಪೇಣಾವಸ್ಥಿತಮ್ । ಪುನಃ ಕೀದೃಶಮ್ । ಹೋತಾರಮ್ ಋತ್ವಿಜಮ್ । ದೇವಾನಾಂ ಯಜ್ಞೇಷು ಹೋತೃನಾಮಕ ಋತ್ವಿಗಗ್ನಿರೇವ । ತಥಾ ಚ ಶ್ರೂಯತೇ ಋತ್ವಿಗ್ವೈ ದೇವಾನಾಂ ಹೋತೇತಿ । ಐ.ಬ್ರಾ ೩–೧–೪ । ಪುನರಪಿ ಕೀದೃಶಮ್ । ರತ್ನಧಾತಮಮ್ ಯಾಗ ರೂಪಾಣಾಂ ರತ್ನಾನಾಮತಿಶಯೇನ ಧಾರಯಿತಾರಂ ಪೋಷಯಿತಾರಮ್ । ಅಥಾಗ್ನಿ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಯಾಸ್ಕೋ ಬಹುಧಾ ನಿರ್ವಚನಂ ದರ್ಶಯತಿ । ಅಥಾತೋಽನು ಕ್ರಮಿಷ್ಯಾಮೋಽಗ್ನಿಃ ಪೃಥಿವೀಸ್ಥಾನಸ್ತಂ ಪ್ರಥಮಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮೋ ಅಗ್ನಿಃ ಕಸ್ಮಾದ ಗ್ರಣೀರ್ಭವತಿ । ಅಗ್ರಂ ಯಜ್ಞೇಷು ಪ್ರಣೀಯತೇಗ್ರಂ ನಯತಿ ಸಂನಯಮಾನಃ ಅಕ್ನೋಪನೋಭವತೀತಿ ಸ್ಥೌಲಾಷ್ಠೀವಿರ್ನಕ್ನೋಪಯತಿ ನ ಸ್ನೇಹಯತಿ ತ್ರಿಭ್ಯ ಆಖ್ಯಾತೇಭ್ಯೋ ಜಾಯತ ಇತಿ ಶಾಕಪೂಣಿರಿತಾದಕ್ತಾದ್ದಗ್ಧಾದ್ವಾ ನೀತಾತ್ಸ ಖಲ್ವೇತೇ ರಕಾರಮಾದತ್ತೇ ಗಕಾರಮನಕ್ತೇರ್ವಾ ದಹತೇರ್ವಾನೀಃ ಪರಸ್ತಸ್ಯೈಷಾಭವತಿ ತ್ಯಗ್ನಿಮೀಳೇ ಇತಿ । ನಿರು ೭–೧–೪ ಇತಿ ॥

ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಯಜ್ಞದ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯಜ್ಞದ – ಯಜ್ಞೋವೈ ಮಹಿಮಾ । ಶತ ೬–೩–೧–೧೮ ಏತಾವಾನಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಋ ೧೦–೯೦–೩ ಪುರೋಹಿತಂ – ಪುರಃ ಏನಂ ದಧಾತೀತಿ ಪುರೋಹಿತಃ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತು ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಂತೆ

ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುವ ಮುಖ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ. **ಋತ್ವಿಜಮ್** ಋತೌ ಯಜತೀತಿ ಋತ್ವಿಕ್ – ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡುವವನು–ಪಾ ಸೂ ೩–೨–೫೯ । ಬ್ರಹ್ಮ ಹೋತೃ ಅಧ್ವರ್ಯು ಉದ್ಗಾತೃ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ **ಹೋತಾರಮ್ ಹ್ವಯತಿ** ಆಹ್ವಾನಮಾಡುವುದು. ಕರೆಯುವುದು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ಹೋತೃ ಶಬ್ದವು ಜುಹೋತಿ ಹೋಮ ಮಾಡುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ಉಪಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವಾಗ ಹೋತಾರಂ ಋತ್ವಿಜಂ ಎಂಬೆರಡೂ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ದೇವತೆಗಳು ನೆರವೇರಿಸುವ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯೇ ಹೋತೃವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಹೋತೃವಿನಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೋತೃವೆಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿ ಇದೆ. **ರತ್ನಧಾತಮಮ್** ಯಜ್ಞದ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ಯಜ್ಞಕರ್ತೃವಿಗೆ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ **ದೇವಂ** – ದಿವ್ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಬೆಳಗುವ ದಾನಮಾಡುವ **ಅಗ್ನಿಂ** ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನನ್ನು **ಈಡೇ** ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಅಧ್ಯೇಷಣಾ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪೂಜಾ ಪೂಜೆ ಅರ್ಚನೆ ಎಂಬರ್ಥಗಳಿವೆ – ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತೇನೆ. **ಅಗ್ನಿ** ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಿ–೭–೧೪ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಉದಾಹರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ – ಸಾರಾಂಶ ಹೀಗಿದೆ.

ದೇವಸೇನೆಗೆ ನಾಯಕನಾಗಿ ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಮುನ್ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಅಗ್ರಣೀ ಎಂದಾಗಿದೆ–ಅಗ್ನಿರ್ಮುಖಂ ಪ್ರಥಮೋ ದೇವಾನಾಂ ಅಗ್ನಿರ್ವೈ ದೇವಾನಾಮವಮಃ ಐ.ಬ್ರಾ ೧–೧ ॥ ಅಗ್ನಿರಗ್ರೇ ಪ್ರಥಮೋ ದೇವತಾನಾಂ ತೈ ಬ್ರಾ ೨–೪–೩–೩ ॥ ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನೂ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವನೂ ಮುಂದಾಳೂ ನಾಯಕನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ – ಸವಾ ಏಷೋಽಗ್ರೇದೇವತಾನಾಮಜಾಯತ ತಸ್ಮಾದಗ್ನಿರ್ನಾಮೇತಿ । ವಾ–ಸಂ ॥ ಈ ಅಗ್ನಿಯು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದವನಾದುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಪಶುಬಂಧ ಸೋಮ ಆದಿ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿಕುಂಡದಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಆಹವನೀಯವೆಂಬ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ.

ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನನ್ನೇ ಒಡ್ಡಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಿತ್ತು ಕಾಷ್ಠಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂದಹಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಪಚನಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಪ್ರೇರಿಸುವುದ ರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿ. ಅಗ್ನಿಯು ಅಕ್ನೋಪನನಾದುದರಿಂದ – ಕ್ನು – ಸ್ನೇಹ – ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ಕ್ನೋಪಯತಿ – ನಕ್ನೋಪಯತೀತಿ ಅಕ್ನೋಪನಃ । ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲದ – ಕಾಷ್ಠಾದಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲದೆ ದಹಿಸುವವನಾದುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ. ಇಣ್‌ಗತೌ–ಏತಿ– ಅಯನ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅ ಕಾರವು ಅಕ್ತೋಽನ್ಞೂ ಕಕಾರಕ್ಕೆ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದ ಗಕಾರವೂ ಅಥವಾ ದಗ್ಧೋ ದಹ ಭಸ್ಮೀಕರಣೇ–ದಗ್ಧ ಶಬ್ದದ ಗಕಾರವೂ ನೀತೋಣೇಞ್ ಪ್ರಾಪಣೇ–ನೀ–ನಿ ಕಾರವೂ ಸೇರಿ ಅ+ಗ್+ನಿ ಸೇರಿ ಅಗ್ನಿ ಶಬ್ದವಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿಯು ಯಜ್ಞಭೂಮಿಗೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡಿ ಸ್ವಶರೀರ ನಯನದಿಂದ ಕಾಷ್ಠಾದಿಗಳನ್ನು ದಹಿಸಿ

ಹವಿಸ್ಸು ಪಚನವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುವವನಾದುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವತಾರೂಪವಾಗಿಯೂ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪುರೋಹಿತನಾಗಿಯೂ ಹೋತೃವೆಂಬ ಋತ್ವಿಜನಾಗಿಯೂ ಯಜ್ಞಕರ್ತೃವಿಗೆ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಾದಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪ್ರಸಾದರೂಪವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನಾಗಿಯೂ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಗ್ನಿಯಂ ಬೇಳ್ವೆವಾವೆಂದುಂ
ದೇವಾಹ್ವಾನಕೆ ನೋಂತನಂ ।
ರತ್ನದಂ ದಲ್‌ಪುರೋಹಿತಂ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಆಯುರ್ಧಾಃ–ಆಯುಃ–ಧಾಃ–ಅಸ್ಮಭ್ಯಮ್–ವರ್ಚೋರ್ಧಾಃ–ವರ್ಚಃ
೨ ೩ ೧ ೨
–ಧಾಃ–ದೇವೇಭ್ಯಃ ॥ ಸಾಮ ೧೮೦ ॥

॥ ಅಙ್ಗಿರಸಾಂವ್ರತಮ್ । ಅಙ್ಗಿರಸಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೫
೧೦೨.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾऽಇ । ಓऽ೨ಇಳವಾಕ್ ।
೨ ೧ ೨ ೧ ೫
೨–೩ । ಓಮ್ । ಇ । ಓಮ್ । ಇ । ಹಾऽಇ । ಓऽ೨ಇಳವಾಕ್ ।
೨೦೦ ೧೦ ೦ ೦
೨–೩ । ಏಆಯುಃ । ಇ । ಆಯುಃ । ಇ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋನೇಮಧಿ
೦ — ೧ ೦ ೦ ೦ — ೧
ತಾಹವಾऽ೨ನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರ್ಯಾಯುನಜತೇಧಿಯಾऽ೨ಸ್ತಾಃ ॥
೦ ೦ ೦ ೦ — ೧ ೦ ೦ ೦ ೦
ಶೂರೋನೃಷಾತಾಶ್ರವಸಶ್ಚಕಾऽ೨ಮಾಇ॥ ಆಗೋಮತಿವ್ರಜೇಭಜಾ
— ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೫
ತುವಾऽ೨ನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾऽಇ । ಓऽ೨ಇಳವಾ
೨ ೧ ೨ ೧
ಕ್ । ೨–೩ । ಓಮ್ । ಇ । ಓಮ್ । ಇ । ಹಾऽಇ । ಓऽ೨ಇ
೫ ೨೦೦ ೧೦ ೩೦ ೨
ವಾಕ್ । ೨–೩ । ಏಆಯುಃ । ಇ । ಆಯುಃ । ೨ । ಆಯೂऽ

೩ಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ಆಯುರ್ದ್ಧಾಅಸ್ಮಭ್ಯಂವರ್ಚ್ಚೋಽಧಾ
ದೇವೇಭ್ಯಾऽ೨೩ಳ೫ಃ ॥

ದೀ – ೪೭ । ಪ – ೫೭ । ಮಾ – ೫೩ । ಥಿ ॥ ೧೪.೧೮೦ ॥

ಈ ೧೮೦ ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಅಶ್ವಿನೋರ್ವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ಅಶ್ವಿನೌ ಬೃಹತ್ಯಶ್ವಿನೌ ॥

೧೦೩.೧. ಹೋಽಇಹಾऽ೩ । ಇಹೋಽಇಹಾऽ೩ । ೨–೩ । ಇಮಾ ಉವಾನ್ದಿವಿಷ್ಟಯಾಓಹಾಉ ॥ ಉಸ್ರಾಹವನ್ತೇಅಶ್ವಿನಾಓಹಾಉ ॥ ಅಯಂವಾಮಹ್ವೇವಸೇಶಚೀವಸೂಓಹಾಉ ॥ ವಿಶಂವಿಶಂ\ಹಿಗಚ್ಛ ಥಾಓಹಾಉ । ಹೋಽಇಹಾऽ೩ । ಇಹೋಽಇಹಾऽ೩ । ೨–೨ । ಹೋಽಇಹಾऽ೩ । ಇಹೋಽಇಹಾऽ೩ಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಈऽ೫ ಹೀಽಹೀಽಹೀಽಹೀಽಹಿ ॥ *ದೀ–೨೮ । ಪ–೧೮ । ಮಾ – ೨೨ । ಡಾ ॥ ೧೫.೧೮೧ ॥*

೧೦೩.೨. ಹೋಽಇಹಾ । ಇಹೋಽಇಹಾ । ೨–೩ । ಇಮಾಉವಾ ನ್ದಿವಿಷ್ಟಯಾಹೋಽಹಾಉ ॥ ಉಸ್ರಾಹವನ್ತೇಅಶ್ವಿನಾಹೋಽಹಾಉ ॥ ಅಯಂವಾಮಹ್ವೇವಸೇಶಚೀವಸೂಹೋಽಹಾಉ ॥ ವಿಶಂವಿಶಂ\ಹಿ ಗಚ್ಛಥಾಹೋಽಹಾಉ । ಹೋಽಇಹಾ । ಇಹೋಽಇಹಾ । ೨–೨ ।

೧ ೩ ೨ ೧ ೩ ೨ ೫೦ ೦ ೧ —
ಹೋ೯ಇಹಾ। ಇಹೋ೯ಇಹಾ೩ಽಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಈ೩ಽ೨ ।೩ ॥

ದೀ - ೧೪ । ಪ - ೨೦ । ಮಾ - ೧೮ । ನೈ ॥ ೧೬೧೮೨ ॥

ಈ ೧೮೧-೧೮೨ನೆಯ ಗಾನಗಳು ಇಮಾಉವಾನ್ದಿವಿಷ್ಟಯೇ ೩೦೪ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಋಕ್ – ೬೦೬

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಗ್ನಿಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೨ಉ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
ತೇಽಮನ್ವತ ಪ್ರಥಮಂ ನಾಮ ಗೋ೯ನಾಂ ತ್ರಿಃ ಸಪ್ತ ಪರಮಂ ನಾಮ
೧ ೨ ೩ ೨ ೩ಕ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧
ಜಾನನ್ । ತಾ ಜಾನತೀರಭ್ಯನೂಷತ ಕ್ಷಾ ಆವಿರ್ಭುವನ್ನರುಣೀರ್ಯ
೨೦ ೩ ೧ ೨
ಶಸಾ ಗಾವಃ ॥ ೫-೬೦೬ ॥

೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ತೇ–ಅಮನ್ವತ–ಪ್ರಥಮಮ್–ನಾಮ–ಗೋ೯ನಾಮ್ । ತ್ರಿಃ–ಸಪ್ತ–ಪರಮಮ್–
೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
ನಾಮ–ಜಾನನ್ ॥ ತಾಃ–ಜಾನತೀಃ–ಅಭಿ–ಅನೂಷತ–ಕ್ಷಾಃ । ಆವಿಃ–ಆ–ವಿಃ–
೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦
ಭುವನ್–ಅರುಣೀಃ–ಯಶಸಾ–ಗಾವಃ ॥ ೫-೬೦೬ ॥

೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಶವಃ–ವೃಷಭಪತ್ನೀಃ–ವೃಷಭ–ಪತ್ನೀಃ–ವೈರಾಜಪತ್ನೀಃ–ವೈರಾಜ–
೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೩ ೧ ೨ ೩
ಪತ್ನೀಃ । ವಿಶ್ವರೂಪಾಃ–ವಿಶ್ವ–ರೂಪಾಃ–ಅಸ್ಮಾಸು–ರಮಧ್ವಮ್ ॥

॥ ಗವಾಂವ್ರತಂ ॥ ಗಾವಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬ್ಗಾವಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
೧೦೪.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಗಾವೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ವೃಷಭ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ಪತ್ನೀರ್ಹಾಉ । ೩ । ವೈರಾಜಪತ್ನೀರ್ಹಾಉ । ೩ । ವಿಶ್ವರೂಪಾ

೦ ೦ ೦ ೧೦

ಹಾಉ । ೩ । ಅಸ್ಮಾಸುರಮಧ್ವಉ\ಹಾಉ । ೩ । ತೇಮನ್ವತಪ್ರಥ

೦ ― ೧ ೦ ― ೧

ಮನ್ನಾಮಗೋಽನಾಮ್ ॥ ತ್ರಿಸ್ಸಪ್ತಪರಮನ್ನಾಮಜಾಽನಾನ್ ॥

೦ ೦ ೦ ೦ ― ೧ ೨೦೧ ೦

ತಾಜಾನತೀರಭ್ಯನೂಷತಾಽಕ್ಷಾಃ ॥ ಆವಿರ್ಭುವನ್ನರುಣೀರ್ಯಶ

೦ ― ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ಸಾಗಾಽವಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಗಾವೋಹಾಉ । ೩ ।

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ವೃಷಭಪತ್ನೀರ್ಹಾಉ । ೩ । ವೈರಾಜಪತ್ನೀರ್ಹಾಉ । ೩ । ವಿಶ್ವ

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ರೂಪಾಹಾಉ । ೩ । ಅಸ್ಮಾಸುರಮಧ್ವಉ\ಹಾಉ । ೨ । ಅಸ್ಮಾಸು

೨ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೦

ರಮಧ್ವಾಽ೩ಉ\ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಗಾವೋವೃಷಭಪತ್ನೀರ್ವೈರಾ

೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧೦

ಜಪತ್ನೀರ್ವಿಶ್ವರೂಪಾಅಸ್ಮಾಸುರಮಧ್ವಮ್ । ೨–೨ । ಏ । ಗಾ

೦ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೩

ವೋವೃಷಭಪತ್ನೀರ್ವೈರಾಜಪತ್ನೀರ್ವಿಶ್ವರೂಪಾಅಸ್ಮಾಸುರಮಧ್ವಾಽ

೧ ೧ ೧

೨೩೪೫ಮ್ ॥ *ದೀ –೧೨೯ । ಪ – ೪೩ । ಮಾ – ೪೬ । ದೂ ॥ ೧೭.೧೪೩ ॥*

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಗಾವೋವ್ರತಯೋಃ ತಾ ಏವ ದೇವತಾಃ । ದ್ವಾದಶ ಮಾಸಾಃ ಪಂಚರ್ತವಃ । ತ್ರಯ ಇಮೇ ಲೋಕಾಃ ಆದಿತ್ಯಃ ಏಕವಿಂಶಃ ವಿಶಿಷ್ಟಕಾಲ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಲೋಕಃ ಯಾವತ್ ಸ್ಥಿತಃ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂ ಸೂರ್ಯಾಖ್ಯೇಶ್ವರಾಧಿಷ್ಠಿತಂ ಗವ್ಯೇನ ಕ್ಷೀರಾದಿನಾ ಸನ್ಧಾರ್ಯತ ಇತಿ । ಯೇ ತ್ರಿಸ್ಸಪ್ತ ಏಕವಿಂಶತಿಸಂಖ್ಯಾಕಾವಿರಾಜಃ ತಾ ಇತಿ । ಗವಾಂ ಪರಮಂ ನಾಮ ಜಾನನ್ ಜಾನನ್ತಿ । ತೇ ತಂ ಗೋನಾಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರಧಾನಂ ನಾಮ ಅಮನ್ವತ ಅವಗಚ್ಛನ್ತಿ ತಾಃ ಗಾವಃ ಇತ್ಥಂ ಜಗತಃ ಸ್ಥಿತಿಃ ಭವತೀತಿ ಜಾನತೀಃ ಜಾನಾನಾಃ ಕ್ಷಾಃ ಪೃಥಿವೀ ಸ್ಥಾನಾನ್ ಅಭ್ಯನೂಷತ ಸೇವನ್ತೇ । ಯಶಸಾ ಮಹತಾ ಪ್ರಭಾವೇನ ಅರುಣೀಃ ಅರೋಚಮಾನಾಃ ಆವಿರ್ಭುವನ್ ಮನುಷ್ಯೇಷ್ವಾಽ ವಿಭೂತಾಃ । ಹೇ ಗಾವಃ ವೃಷಭಪತ್ನೀಃ ಕಾಮಾನ್ ವರ್ಷಯಿತುಃ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ವೃಷಭರೂಪಸ್ಯ ಪತ್ನ್ಯಃ ವಿರಾಜಃ ಅಪತ್ಯಸ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ ಪುಂಸರೂಪೇಣ ಅವಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಮನ್ವಾಖ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ವೈರಾಜಸ್ಯ ಪತ್ನ್ಯಃ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋ ಅವಸ್ಥಿತಿಹೇತುತ್ವಾತ್ ವಿಶ್ವರೂಪಾಃ । ಅಸ್ಮಾಸುರಮಧ್ವಂ ಯಾಗಸಾಧನ ಭಾವಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯಧ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳು ಐದು ಋತುಗಳು. ತ್ರಿಲೋಕಗಳು ಹಾಗೂ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದ ನೆಯ ಆದಿತ್ಯನೆಂಬ ಕಾಲಾವಯವಗಳಿಂದ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕ ವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಪರಮೇಶ್ವರನಾದ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ಗೋಕ್ಷೀರಾದಿ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯಾದಿಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಸಂಖ್ಯಾಕವಾಗಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಧಾನವಾದುದೂ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೂ ಅಗ್ರಗಣ್ಯವಾದುದೂ ಪ್ರಥಮವಾದುದೂ ಗೋನಾಮರೂಪಿಗಳೆಂದು ಈ ಭೂಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮನು ಪ್ರಜಾಪತಿಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪುಂ-ಸ್ತ್ರೀ ರೂಪವಾದ ವೃಷಭ ಮತ್ತು ಗೋ ಮಿಥುನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸಂತತಿಯು ಯಜ್ಞಸಾಧನ ಭೂತವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು.

ಹೇ ಅಗ್ನೇ ತೇ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಕುರ್ವಾಣಾ ಅಙ್ಗಿರಸಃ ಗೋನಾಂ ಗವಾಂ ವಾಚಾಂ ಸಂಬನ್ಧಿ **ನಾಮ** ಸ್ತುತಿಸಾಧಕಂ ಶಬ್ದಮಾತ್ರಂ **ಪ್ರಥಮಂ** ಪೂರ್ವಮ್ **ಅಮನ್ವತ** ಅಜಾನತ । ಪಶ್ಚಾತ್ತಸ್ಯಾ ವಾಚಃ ಸಂಬನ್ಧೀನಿ ತ್ರಿಃ ಸಪ್ತ ಏಕವಿಂಶತಿ ಸಂಖ್ಯಾಕಾನಿ **ಪರಮಂ** ಪರಮಾಣಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾನಿ ನಾಮ ನಾಮಾನಿ ಸ್ತುತಿಸಾಧಕಾನಿ ಸ್ತೋತ್ರಾಣಿ । ಜಾತಾವೇಕವಚನಮ್ । ಛನ್ದಾಂಸಿ ವಾ । ತಾನಿ ಚ ಗಾಯತ್ರ್ಯಾದೀನಿ ಜಗತ್ಯನ್ತಾನಿ ಸಪ್ತ । ಅತಿಜಗತ್ಯಾದೀನಿ ಅತಿಧೃತ್ಯನ್ತಾನಿ ಸಪ್ತ । ಕೃತಿ ಪ್ರಭೃತೀನ್ಯುತ್ಕೃತ್ಯ್ಕೃತಿಪರ್ಯನ್ತಾನಿ ಸಪ್ತ । **ಜಾನನ್** ಅಜಾನನ್ । **ಅಲಭನ್ತ** ಏವಂ ವಿಧಚ್ಛನ್ದೋಯುಕ್ತೈರ್ಮನ್ತ್ರೈರಗ್ನಿ ಮಸ್ತುವನ್ನಿತ್ಯರ್ಥಃ । **ತಾಃ** ವಾಚಃ ಜಾನತೀಃ ಸರ್ವಂ ಜಾನತ್ಯಃ **ಕ್ಷಾಃ** ಕ್ಷಿಯನ್ತಿ ಗಚ್ಛನ್ತ್ಯುಷಃಕಾಲಂ ಪ್ರಾಪಯನ್ತಿತಾಃ **ಅಭ್ಯನೂಷತ** ಅಸ್ತುವನ್ । ತತಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ **ಯಶಸಾ** ತೇಜಸಾ ಸಹ **ಅರುಣೀಃ** ಅರುಣವರ್ಣಾಃ **ಗಾವಃ** **ಆವಿರ್ಭುವನ್** ಪ್ರಾದುರಭೂವನ್ । ಯದ್ವಾ । ತೇ ಅಙ್ಗಿರಸಃ **ಪ್ರಥಮಂ** ಪುರಾತನಂ **ನಾಮ** ಏಹಿಸುರಭಿ ಗುಗ್ಗುಲು ಗನ್ಧಿನೀತಿ ಧೇನುನಾಮಧೇಯಮ್ **ಅಮನ್ವತ** ಉಚ್ಚಾರಯಾ ಮಾಸುಃ । ಪಶ್ಚಾತ್ಸ್ವಭೂತಾನಿ ಪಣಿಭಿರ ಪಹೃತಾನಿ ತ್ರಿಃಸಪ್ತ ರತ್ನಾನ್ಯವಿನ್ದನ್ । ತತ್ ಉಚ್ಚಾರಿತಂ ಜಾನತ್ಯೋ **ಗಾವಃ ಅಭ್ಯನೂಷತ** । ಹಮ್ಭಾರವಲಕ್ಷಣಂ ಶಬ್ದಮಕುರ್ವತ । ತದಾನೀಮುಷಾಃ ಪ್ರಾದುರ ಭೂದಿತಿ ॥ ತೇಽಮನ್ವತ ಪ್ರಥಮಂ ನಾಮ ಗೋನಾಂತ್ರಿಃ ಸಪ್ತಪರಮಂನಾಮಜಾನನ್ । ತಾಜಾನತೀರಭ್ಯನೂಷತಕ್ಷಾ ಆವಿರ್ಭುವನ್ನರುಣೀರ್ಯ ಶಸಾಗಾವಃ । ಇತಿ ಛನ್ದೋಗಾಃ। ತೇಮನ್ವತ ಪ್ರಥಮಂ ನಾಮ ಗೋನಾಂ ತ್ರಿಃಸಪ್ತ ಪರಮಂನಾಮ ಜಾನನ್ । ತಾಜಾನ ತೀರಭ್ಯನೂಷತ ಕ್ಷಾ ಆವಿರ್ಭುವನ್ ಧೇನೋಸ್ತ್ರಿಃ ಸಪ್ತಮಾತುಃ ಪರಮಾಣಿ ವಿನ್ದನ್ । ತಜ್ಜಾನತೀರಭ್ಯನೂಷತ ವಾ ಆವಿರ್ಭುವದರುಣೀ ಯಶಸಾಗೋಃ । ಇತಿ ಬಹ್ವೃಚಾಃ ॥

ಹೇ ಅಗ್ನಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಅಂಗಿರಸರಾದಿ ಋಷಿಗಳು **ಗೋನಾಂ** ವಾಕ್ಸಂಬಂಧವಾದ ಸ್ತುತಿರೂಪೀ ವೇದವಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ **ನಾಮ** ಓಮ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತುತಿಸಾಧಕವಾದ ಶಬ್ದಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ **ಪ್ರಥಮಂ** ಮೊದಲಿಗೆ **ಅಮನ್ವತ** ಮನನಮಾಡಿದರು ತಿಳಿದರು ಅನಂತರ **ಪರಮಂ** ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ-ಪರೇ ಭವಂ-

ಪರಮಮ್-ಅನ್ತೋವೈ ಪರಮಮ್ - ಐತ. ೫-೨೧ । **ನಾಮ** ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ತುತಿ ಸಾಧನವಾದ **ತ್ರಿಃ ಸಪ್ತ** ಏಳರ ಮೂರು ಗುಂಪಿನ - ಗಾಯತ್ರೀ ಉಷ್ಣಿಕ್ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಬೃಹತೀ ಪಙ್ಕ್ತಿಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಜಗತೀ ॥ ಅತಿ ಜಗತೀ ಶಕ್ವರೀ ಅತಿಶಕ್ವರೀ ಅಷ್ಟಿಃ ಅತ್ಯಷ್ಟಿಃ ಧೃತಿಃ ಅತಿಧೃತಿಃ ॥ ಕೃತಿಃ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಅಕೃತಿಃ ವಿಕೃತಿಃ ಸಂಕೃತಿಃ ಅಭಿಕೃತಿಃ ಉತ್ಕೃತಿಃ ॥ ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದುಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಛನ್ದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೇದವಾಣಿಯನ್ನು **ಜಾನನ್** ಅರಿತರು ತಿಳಿದರು. **ತಾಃ** ಆ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು **ಜಾನಾತೀಃ** ತಿಳಿದ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ **ಕ್ಷಾಃ** ಭೂಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳು **ಉಷಃ** ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು **ಅಭ್ಯನೂಷತ** ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ನಂತರ **ಯಶಸಾ** ತೇಜಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ **ಅರುಣೀಃ** ದೀಪ್ತಿವಂತನಾದ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಸೂರ್ಯನ **ಗಾವಃ** ಕಿರಣಗಳು ವೇದವಾಣಿಗಳು **ಆವಿರ್ಭುವನ್** ಪ್ರಕಟವಾದವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುವು.

ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನ ಸ್ತುತಿಕರ್ತರಾದ ಋಷಿಗಳು ವಾಕ್ ಸಂಬಂಧವಾದ ವೇದವಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಓಮ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ತುತಿಸಾಧಕವಾದ ಶಬ್ದರೂಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮೊದಲು ತಿಳಿದರು. ಅನಂತರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಛಂದಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಮೈದಳೆದಿರುವ ವೇದವಾಣಿಯನ್ನು ಅರಿತರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಭೂಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಉಷಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ವೇದವಾಣಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಯಶಸ್ಕರವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ದೀಪ್ತಿವಂತವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು- ವೇದವಾಣಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು.

ವಾಣಿ ಪರಮಸ್ತುತ್ಯೆಯಾದಿಯೊಳೆನುತ್ತೆ ಕವಿಗಳ್
ಮೂರೇಳು ಛಂದಂಗಳೊಳ್ ದೇವಿಯಂ ನುತಿಸಿದರ್ ।
ಬಳಿಕಮಾ ನುಡಿಯಿಂದೆ ನುತಿಸಿದರುಷೋದೇವಿಯಂ
ಇದರಿಂದಮಾದುದಲ್ತೆ ಪ್ರಸ್ಫುಟಾರುಣರುಚಿ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ - ದೇವೇಷು-ನಿಧಿಮಾನ್-ನಿ-ಧಿಮಾನ್-ಅಹಮ್ ।

॥ ಗವಾಂವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ಗಾವಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬ್ಗಾವಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨
೧೦೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಅಗ್ನಿಮೀಡೇಪುರೋಹಿತಮ್ ।
೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೦
ದೇವೇಷುನಿಧಿಮಾ೧\ಅಹಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯ
೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦
ಜ್ಞಸ್ಯದೇವಮೃತ್ವಿಜಮ್ । ದೇವೇಷುನಿಧಿಮಾಜ್ಅಹಮ್ ॥ ಹಾಉ

೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦
ಹಾಉಹಾಉವಾ । ಹೋತಾರꣳರತ್ನಧಾತಮಮ್ । ದೇವೇಷು
೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦
ನಿಧಿಮಾಜ್ಅಹಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಏ । ದೇವೇ
೨ ೧೦ ೨ ೧
ಷುನಿಧಿಮಾಜ್ಅಹಮ್ ॥ ೨–೩ ॥

ದೀ – ೨೮ । ಪ – ೧೬ । ಮಾ – ೨೭ । ಟೀ ॥ ೧೮.೧೮೪ ॥

ಈ ೧೮೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಅಗ್ನಿಮೀಡೇ ಪುರೋಹಿತಂ ೬೦೫ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಪ್ಸು–ಅನ್ತಃ–ಆ–ಅರ್ಕಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಸ್ವಃ । ಸಾಮ ೧೮೫ ॥

॥ ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ಕಶ್ಯಪೋಽನುಷ್ಟುಪ್ಸ್ತೋಮಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦
೧೦೬.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪ್ಸುವನ್ತರಾ । ೩ । ಕೋಜ್ಯೋ
೨ ೧೦ ೦ ೨ ೦
ತಿಃ । ಅರ್ಕೋಜ್ಯೋತಿಃ । ೨ । ಸುವರ್ಧ್ಯೇನೂಃ । ೩ । ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ
೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೨
ಸುಽಽವಾರ್ಽಽ೧ಇದಾಽ೨ಃ ॥ ಯಾವಾಹುಸ್ಸಯುಽ೩ಜಾವಾಽ೧ಇ
೦ ೧ ೨
ತೀಽ೨ ॥ ಯಯೋರ್ವಿಶ್ವಮಽ೩ಪಾಇವ್ರಾಽ೧ತಾಽ೨ಮ್ ॥ ಯಜ್ಞ
೦ ೦ ೧ ೨ ೨೦ ೦ ೦
ನ್ಧೀರಾನಿಽ೩ಚಾಆಽ೧ಯಾಽ೨೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪ್ಸುವನ್ತ
೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೦
ರಾ । ೩ । ಕೋಜ್ಯೋತಿಃ । ಅರ್ಕೋಜ್ಯೋತಿಃ । ೨ । ಸುವರ್ಧ್ಯೇ
೧ ೦ ೦ ೩೦ ೨ ೧
ನೂಃ । ೨ । ಸುವರ್ಧ್ಯೇನುಃ । ಔಹೋವಾಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಇ
೧ ೧ ೧
ಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೩೭ । ಪ – ೨೭ । ಮಾ – ೨೬ । ಘೂ ॥ ೧೯.೧೮೫ ॥

೩ ೨ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಕಹ್ವೌ – ಹೌ ॥

೨೦ ೦ ೦
೧೦೬.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ । ೩ । ಕಹ್ವಾಽ೨ಉ ।
೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೨
೩ । ಕಶ್ಯಪಸ್ಯಸುವಾಽ೨೩ರ್ವಿದಾಃ ॥ ಯಾವಾಹುಸ್ಸಯುಽ೩ಜಾವಾಽ
೦ ೧ ೨
೧ಇತೀಽ೨ ॥ ಯಯೋರ್ವಿಶ್ವಮಪಾಽ೨೩ಇವ್ರತಾಮ್ ॥ ಯಜ್ಞ
೦ ೦ ೧ ೨ ೨೦ ೦ ೦
ನ್ಧೀರಾನಿಽ೩ಚಾಆಽ೧ಯಾಽ೨೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ ।
೧ ೨ ೩
೩ । ಕಹ್ವಾಽ೨ಉ । ೨ । ಕಹ್ವಾಽ೨೩ಉ । ಹ್ವಾಉವಾಽ೩ ॥ ಈಽ
೧೧೧
೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೧೧ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೧೮ । ಜ್ಯೈ ॥ ೨೦.೧೮೬ ॥*

ಈ ೧೮೫ ಮತ್ತು ೧೮೬ನೆಯ ಗಾನಗಳು ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ಸ್ವರ್ವಿದಃ ೩೬೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

॥ ದಶದ್ವಿತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೨ ॥

॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇ ಚತುರ್ಥಸ್ಯಾರ್ಧಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

॥ ಅಙ್ಗಿರಸಾಂ ವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ಅಙ್ಗಿರಸಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೨೦
೧೦೭.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಇನ್ದ್ರಾಽ೩೧೨೩ಮ್ । ಹಾಉ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ಹಾಉಹಾಉ । ನರೋನೇಮಧಿತಾಹವಾನ್ತಾಇ । ಹವಾನ್ತಾಇ ।
೧ ೨ ೨ ೩ ೪ ೫ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಹವಾನ್ತಾಽ೩ಇ । ಓಇ । ಹವನ್ತಾಇ । ವನ್ತಾ । ಔಹೋವಾ । ಏ
೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೨೦ ೦
ಹಿಯಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯತ್ಪಾಽ೩೧೨೩ । ಹಾಉಹಾ
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ಉಹಾಉ । ಯಾರ್ಯುನಜತೇಧಿಯಾಸ್ತಾಃ । ಧಿಯಾಸ್ತಾಃ । ಧಿ

೧ ೨ ೨ ೩ ೪ ೫ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨
ಯಾಸ್ತಾಽ೩ಃ । ಓಇ । ಧಿಯಸ್ತಾಃ । ಯಸ್ತಾ । ಔಹೋವಾ । ಏಹಿ
೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೨೦ ೦
ಯಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಶೂರೋಽ೩೧೨೩ । ಹಾಉಹಾ
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧
ಉಹಾಉ । ನೃಷಾತಾಶ್ರವಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ । ಚಕಾಮಾಇ । ಚಕಾ
೨ ೨ ೩ ೪೦ ೫ ೧೦ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨
ಮಾಽ೩ಇ । ಓಇ । ಚಕಾಮಾಇ । ಕಾಮಾ । ಔಹೋವಾ । ಏಹಿ
೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೨೦ ೦
ಯಾ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಗೋಽ೩೧೨೩ । ಹಾಉಹಾಉ
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
ಹಾಉ । ಮತಿವ್ರಜೇಭಜಾತುವಾನ್ನಃ । ತುವಾನ್ನಃ । ತುವಾನ್ನಾಽ
೨ ೩ ೪ ೫ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೦
೩ಃ । ಓಇ । ತುವನ್ನಾಃ । ವನ್ನಾ । ಔಹೋವಾ । ಏಹಿಯಾ ।
೧೧೧
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಽ೩ । ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೫೩ । ಪ – ೪೭ । ಮಾ – ೪೮ । ತ್ರೈ ॥ ೧.೧೮೭ ॥

ಈ ೧೮೭ನೆಯ ಗಾನವು ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋನೇಮಧಿತ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಸಹಸ್ವಾನ್–ಸಹಸಃ–ಪತಿಃ–ಅದಿದ್ಯವತ್–ಸ್ವರ್ಜಿತ್–ಸ್ವಃ–ಜಿತ್–
೩ ೦ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧೨೦
ವಾಜಸಾತಮಃ–ವಾಜ–ಸಾತಮಃ–ಅದಿದ್ಯವಮ್ । ಸಾಮ ೧೮೮ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
೧೮೮.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಇಹಾಹಾಉ ।
೧ ೨ ನ ೨ ೧ ೦ ೨೦
೩ । ಇಯಾಹಾಉ । ೨ । ಇಯಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾ । ಅಭಿತ್ವಾಶೂ
೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೦ ೨
ರನೋನುಮೋಹಸ್ ॥ ಅದುಗ್ಧಾಇವಧೇನವೋಹಸ್ । ಈಶಾನಮ
೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೦
ಸ್ಯಜಗತಃಸ್ವರ್ದೃಶꣳಹಸ್ । ಈಶಾನಮಿನ್ದ್ರತಸ್ಥುಷೋಹಸ್ ॥ ಸಹ

೨೧ ೧ ೨೧೨೧ ೨ ೧ ೨೧ ೦ ೨೧೦೨ ೧೦ ೨ ೧
ಸ್ವಾನ್ತ್ಸಹಸಸ್ಪತಿರದಿದ್ಯವದ್ಧಸ್ ॥ ಸ್ವರ್ಜಿದ್ವಾಜಸಾತಮೋದಿದ್ಯವದ್ಧ
೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ಸ್ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಇಹಾಹಾಉ ।
೧ ೨ ೧ ನ ೨ ೧ ೦
೩ । ಇಯಾಹಾಉ । ೨ । ಇಯಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಇಡಾ
೦
ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾ । ೩ ॥

ದೀ – ೨೮ । ಪ – ೩೧ । ಮಾ – ೩೭ । ಟೇ ॥ ೨.೧೮೮ ॥

ಈ ೧೮೮ನೆಯ ಗಾನವು ಅಭಿತ್ವಾಶೂರನೋನುಮಃ ೨೩೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಋಕ್ – ೬೦೭

॥ ಗೃತ್ಸಮದಃ ಶೌನಕಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಅಪಾಂನಪಾತ್ ॥

೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨೦
ಸಮನ್ಯಾ ಯನ್ತ್ಯುಪ ಯನ್ತ್ಯನ್ಯಾಃ ಸಮಾನಮೂರ್ವಂ ನದ್ಯಸ್ಪೃಣನ್ತಿ ।
೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧
ತಮೂ ಶುಚಿ೮\ ಶುಚಯೋ ದೀದಿವಾ೮\ಸಮ್ ಅಪಾಂನಪಾತಮು
೨ ೩ ೧ ೨
ಪ ಯನ್ತ್ಯಾಪಃ ॥ ೬-೬೦೭ ॥

೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ಸಮ್–ಅನ್ಯಾಃ–ಅನ್–ಯಾಃ–ಯನ್ತಿ–ಉಪ–ಯನ್ತಿ–ಅನ್ಯಾಃ–ಅನ್– ಯಾಃ ।
೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ಕ೨ ೩ ೨ ೩
ಸಮಾನಮ್–ಸಮ್–ಆನಮ್–ಊರ್ವಮ್–ನದ್ಯಃ–ಪೃಣನ್ತಿ ॥ ತಮ್–ಉ–
೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦
ಶುಚಿಮ್–ಶುಚಯಃ–ದೀದಿವಾ೮\ಸಮ್ । ಅಪಾಮ್–ನಪಾತಮ್–ಉಪ–
೩ ೧ ೨೦
ಯನ್ತಿ–ಆಪಃ ॥ ೬-೬೦೭ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಐರಯತ್–ಅಪಃ–ಸಂ–ಐರಯತ್–ಭೂತಮ್–ಐರಯತ್–ಅ

೨ ೧೨೦ ೩೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩೨ ೧೨೦ ೩೨ ೩ ೨ ೩
ಪಾಮ್–ಗರ್ಭಃ–ಅಗ್ನಿಃ–ಇಡಾ–ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ – ಗರ್ಭಃ–ಅಗ್ನಿಃ–ಇಡಾ–ಅಗ್ನಿಃ–ಶಿಶುಕ್ವಃ–ಶಿ
೨ ೩೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩೧೨ ೩೨ ೧೨೦ ೩೨ ೩ ೨ ೧
–ಶುಕ್ವಃ–ಶುಕ್ರಃ–ಶಿಶುಕ್ವಃ–ಶಿ–ಶುಕ್ವಃ–ತೇಜಃ–ಶಕ್ರಸ್ಯ–ಶಕ್ವಂ–ತೇಜಃ – ಸಪ್ರಾಃ–ಸ–ಪ್ರಾಃ–ಸ
೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩೨
ಮೀಚೀಃ–ಸಂ–ಈಚೀಃ–ತೇಜಃ–ಉಷಃ–ನ–ಜಾರಃ ॥ ೧೮೯ ॥

॥ ಅಪಾಂ ವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ಆಪೋ ವಿರಾಡಿನ್ದ್ರ ಆಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಾಪಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧ ೦
೧೮೯.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಐರಯತ್ । ೩ । ಅಪಸ್ಸಮ್ಮೈರ
೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦
ಯತ್ । ೩ । ಭೂತಮ್ಮೈರಯತ್ । ೩। ಅಪಾಙ್ಗರ್ಭೋಗ್ನಿರಿಡಾ ।
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧
ಪಾಙ್ಗರ್ಭೋಗ್ನಿರಿಡಾ । ೨ । ಪೃಥಿವ್ಯಾಗರ್ಭೋಗ್ನಿರಿಡಾ । ೩ । ಸ
೦ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨
ಮನ್ಯಾಯನ್ತ್ಯುಪಯನ್ತಿಯಾಽ೨೩ನ್ಯಾಃ ॥ ಸಮಾನಮೂರ್ವನ್ನದ್ಯಸ್ಪೃ
೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨
ಣಾಽ೨೩ಂನ್ತೀ ॥ ತಮೂಶುಚಿಂಶುಚಯೋದೀದಿವಾಽ೨೩ಂಸಾ
೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೨೦ ೦
ಮ್ ॥ ಅಪಾನ್ನಪಾತಮುಪಯನ್ತಿಯಾಽ೨೩ಪಾಽ೩ಃ । ಹಾಉಹಾ
೦ ೧೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧
ಉಹಾಉ । ಐರಯತ್ । ೩ । ಅಪಸ್ಸಮ್ಮೈರಯತ್ । ೩ । ಭೂತ
೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ಮ್ಮೈರಯತ್ । ೩ । ಅಪಾಙ್ಗರ್ಭೋಗ್ನಿರಿಡಾ । ಪಾಙ್ಗರ್ಭೋಗ್ನಿ
೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ರಿಡಾ । ೨ । ಪೃಥಿವ್ಯಾಗರ್ಭೋಗ್ನಿರಿಡಾ । ೨ । ಪೃಥಿವ್ಯಾಗರ್ಭೋ
೦ ೨ ೦ ೧ ೨೧ ೨೦ ೧ ೨೧
ಗ್ನಿರಿಡಾಽ೩ । ಹಾಉವಾ ॥ ಏ । ಅಗ್ನಿಽಶಿಶುಕ್ವಃ । ಏ । ಶುಕ್ರಽಶಿಶುಕ್ವಃ ।
೨೦ ೧೦ ೨೧ ೨೧ ೨೦ ೧೦ ೨೧೦ ೦ ೨೦ ೦
ಏ । ತೇಜಃಶಕ್ರಸ್ಯಶಕ್ವಮ್ । ಏ । ತೇಜಃಸಪ್ರಾಸ್ಸಮೀಚೀಃ । ಏ ।
೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ತೇಜಉಷೋನಜಾರಃ । ಏ । ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೮೮ । ಪ – ೪೯ । ಮಾ – ೩೫ । ಧು ॥ ೩.೧೮೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಐರಯನ್–ಸಂ–ಐರಯನ್–ಸಂ–ಅಸ್ವರನ್ ॥

೧೮೯.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಐರಯನ್ । ಇ । ಸಮ್ಮೈರಯನ್ । ಇ । ಸಮಸ್ವರನ್ । ಇ । ಸಮನ್ಯಾಯನ್ತ್ಯುಪಯನ್ತಿಯಾಽ೨ಇನ್ಯಾಃ ॥ ಸಮಾನಮೂರ್ವನ್ನದ್ಯಸ್ಪೃಣಾಽ೨ಇನ್ತೀ ॥ ತಮೂಶುಚಿ೪ಶುಚಯೋದೀದಿವಾಽ೨ಇ೪ಸಾಮ್ ॥ ಅಪಾನ್ನಪಾತಮುಪಯನ್ತಿಯಾಽ೨ಇಪಾಽಇಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಐರಯನ್ । ಇ । ಸಮ್ಮೈರಯನ್ । ಇ । ಸಮಸ್ವರನ್ । ೨ । ಸಮಸ್ವರಾಽಇನ್ । ಹಾಉವಾಽಇ ॥ ಈಽ೨ಇಳಾ ॥

ದೀ – ೨೬ । ಪ – ೨೬ । ಮಾ – ೨೮ । ಕ್ರೈ ॥ ೪.೧೯೦ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಆಪಃ ಅನ್ಯಾಃ ಸಂಯನ್ತಿ ಆಹುತಿರಸೇನ ಸಮುದ್ರೋದಕೇನ ಚ ಮಿಶ್ರೀಭೂತಾಗಚ್ಛನ್ತಿ । ಅನ್ಯಾಃ ನದ್ಯಃ ಅಪಯನ್ತಿ ಅಮಿಶ್ರೀ ಭೂತಾಃ ಸಹಗಚ್ಛನ್ತಿ । ಸಮಾನಂ ಸಾಧಾರಣಂ ಊರ್ವಂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಸಮುದ್ರಂ ಚ ಪೃಣನ್ತಿ ಪೂರಯನ್ತಿ । ತಂ ಸೂರ್ಯಮಗ್ನಿಂ ವಾ ಶುಚಿಂ ದೀಪ್ತಿಂ ದೀದಿವಾಂಸಂ ಅತಿಶಯೇನದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಅಪನಪಾತಂ – ಅಪತ್ಯಭೂತಂ ಉಪಯನ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿಂ ಕಾರಯನ್ತಿ । ಸಚ ಸೋಮ ಅಪಾಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಶ್ಚ ಗರ್ಭ ಭೂತೋಽಗ್ನಿಃ ಆಹುತಿವೃಷ್ಟಿದ್ವಾರೇಣ ಪುನರಪಃ ಸಮ್ಮೈರಯತ್ ಪ್ರೇರಯತಿ । ಅತೋಽಗ್ನಿರ್ಭೋಕ್ತಾ ಶುಕ್ರಶ್ಚ ಸೋಮೋ ಭೋಗ್ಯಃ । ಶಿಶುಕ್ವಃ ಶಿಶೋಃ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ನಿಮಿತ್ತಂ ಶುಕ್ರಸ್ಯ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ತೇಜಃ ಶಕ್ವಂ ಶಕ್ತಂ ಅಗ್ನೀಷೋಮೌ ಏಷ ಏವ ತಥಾ ತೇಜಃ ಸೌರಂ ಸಪ್ರಾಃ ಸರ್ವತ್ರ ಪೂರಕಂ ಸಮೀಚೀಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಮ್ । ಉಷೋನ ಉಷಸೋ ಜಾರಮಿವ ಜರಯಿತಾರಂ ಮಹತ್ವಾತ್ ಪ್ರಕಾಶಾನ್ತರಾಣಾಂ ಸ್ಥಗಯಿತಾರಂ ಅಗ್ನಿಸೋಮ ಜನ್ಯಮೇವ ಸ್ವರ್ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ತಾವೇವೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪುನಶ್ಚ ಆಪೋಽಗ್ನ್ಯಾದಿಕಂ ಭೋಕ್ತಾರಂ ಸಮ್ಮೈರಯನ್ ಪ್ರೇರಯನ್ತಿ । ಸಮಸ್ವರನ್ ಸಂಗತಾಶ್ಚ ಗಚ್ಛನ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಸೋಮಾದಿ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯಗಳು ಸಮುದ್ರಾದಿ ಉದಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರತು ಮೇಘವಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಮುದ್ರದೊಂದಿಗೆ

ಸೇರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ನದಿಯಾಗಿ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಈ ನೀರು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಭೂಮಿ ಸಮುದ್ರ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದು ಅಗ್ನಿ ಸೂರ್ಯರ ಅತಿಶಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಶುದ್ಧಿಗೊಂಡು ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ಥವಾಗಿರುವ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಯಜ್ಞದ ಆಹುತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ವೃಷ್ಟಿಯಮೂಲಕ ನೀರನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟದಾಗಿರುವ ಚಿತ್ರಕಾಶದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಇನ್ದ್ರನ ತೇಜಸ್ಸು ಅಗ್ನಿಷೋಮಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಷಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಸೂರ್ಯನ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸಾಗಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾ ಸರ್ವತ್ರಪ್ರಸರಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿಚಕ್ರವನ್ನು ನಿಯಮದಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – **ಅನ್ಯಾಃ** ವರ್ಷಾಣಾಮ್ **ಆಪಃ ಸಂ ಯನ್ತಿ** । ಭೂಮ್ಯಾಂ ಸಙ್ಗಚ್ಛನ್ತೇ । **ಅನ್ಯಾಶ್ಚ** ಪೂರ್ವಂ ತತ್ರಾವಸ್ಥಿತಾಃ **ಉಪಯನ್ತಿ** ಉಪಗಚ್ಛನ್ತಿ । ತಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಆಪಃ **ಸಮಾನಂ** ಸಹ **ನದ್ಯಃ** ನದೀಭೂತ್ವಾ **ಊರ್ವಂ** ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯೇ ವರ್ತಮಾನಂ ಬಡವಾನಲಂ **ಪೃಣನ್ತಿ** ಪ್ರೀಣಯನ್ತಿ । ಪೃಣಪ್ರೀಣನೇ –ಪ.ತೌದಾದಿಕಃ । **ತಮು** ತಮೇವ । **ಅಪಾಂ ನಪಾತಂ ಶುಚಿಂ** ನಿರ್ಮಲಂ **ದೀದಿವಾಂಸಂ** ದೀಪ್ಯಮಾನಮ್ । ದೀದಿವೇತಿ ಛಾನ್ದಸೋ ದೀಪ್ತಿಕರ್ಮಾಲಿಟಃ ಕ್ವಸುಃ । ವಸ್ವೇಕಾಜಾದ್‌ಘಸಾಮಿತಿ ನಿಯಮಾತ್ ಇಡಭಾವಃ । ಛನ್ದಸೀ ವೇತಿ ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ವಚನಾತ್ ಪಾ. ೭–೨–೬೭ ॥ ವಾರ್ತಿಕ.ಪಾ. ೬–೧–೭ ॥ ದ್ವಿರ್ವಚನಾಭಾವಃ । ಏವಂ ಭೂತಂ **ಶುಚಯಃ** ಶುದ್ಧಾಃ **ಆಪಃ ಉಪಯನ್ತಿ** ಸಮೀಪೇ ಗಚ್ಛನ್ತಿ॥

ಏಷ ಹಿ ವೈದ್ಯುತಾಗ್ನಿರೂಪೇಣ ಮೇಘೇ ವರ್ತಮಾನೋಽಸ್ಮಾನ್ ಅಜೀಜನದಿತಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಬಡವಾನಲರೂಪೇಣ ವರ್ತಮಾನಂ ತಂ ಪರ್ಯುಪಾಸತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ। ಯದ್ವಾ ಅನ್ಯಾ ಏಕದ್ಧ್ಯನಾಖ್ಯಾ ಆಪಃ ಸಂ ಯನ್ತಿ । ಚಾತ್ವಾಲೋತ್ಕರಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ವಸತೀವರೀಭಿಃ ಸಙ್ಗಚ್ಛನ್ತೇ । ಅನ್ಯಾ ವಸತೀವರ್ಯಾಖ್ಯಾ ಆಪಶ್ಚ ಉಪಯನ್ತಿ ಉಪ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏಕಮತ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಭವನ್ತಿ । ಏತಾಶ್ಚ ಮಿಲಿತ್ವಾ ಯಜ್ಞಂ ಸಾಧಯನ್ತ್ಯಃ ತತ್ಸಾಧ್ಯವೃಷ್ಟಿದ್ವಾರಾ ನದ್ಯೋ ಭೂತ್ವಾ **ಊರ್ವಂ** ಪೃಣನ್ತೀತ್ಯಾದಿ ಸಮಾನಮ್ । ಏವಂ ಹಿ ಆಪೋ ವಾ ಅಸ್ಪರ್ಧನ್ತ ವಯಂ ಪೂರ್ವಂ ಯಜ್ಞಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಃ ಇತ್ಯಾದಿಕೋ ಬಹ್ವೃಚ – ಐ.ಬ್ರಾ ೨.೨೦ ॥ ವಿನಿಯೋಗಶ್ಚಾನುಗೃಹ್ಯತೇ ॥ ಅಪಾನ್ನಪಾತ ಮುಪಯನ್ತ್ಯಾಪಃ–ಪರಿತಸ್ಥುರಾಪಃ । ಇತಿ ಸಾಮ್ನ ಋಚಃ ಪಾಠಭೇದಃ ॥

ಅನ್ಯಾಃ ಸಂ ಯನ್ತಿ ಮಳೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ **ಅನ್ಯಾಃ ಉಪಯನ್ತಿ** ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದ ನೀರು ಈ ಮಳೆಯ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. **ಸಮಾನಂ** ಒಟ್ಟಾದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ನೀರೂ ಕಲೆತು **ನದ್ಯಃ** ನದೀರೂಪವಾಗಿ **ಊರ್ವಂ** ಆಶ್ರಯರೂಪವಾಗಿ ಅಥವಾ ಆಚ್ಛಾದನರೂಪವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮಹಾನದವಾದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಬಡಬಾನಲವನ್ನು – ಊರ್ವೀ ಉರ್ವ್ಯಃ ನದೀನಾಮ್ ನಿಘಂ ೧–೧೩ । ಉರ್ವೀ ಊರ್ಣೋತಿ ವೃಣೋ

ತೇರಿತ್ಯೌಪಮನ್ಯವಃ ನಿರು ೨-೨೭ ॥ **ಪೃಣನ್ತಿ** ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ. **ಶುಚಿಂ** ನಿರ್ಮಲನೂ ಪವಿತ್ರನೂ **ದೀದಿವಾಂಸಂ** ದೇದೀಪ್ಯನೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನೂ ಆದ **ಅಪಾಂ ನಪಾತಮ್** ನೀರುಗಳ ಪೌತ್ರನಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು **ಅಪಾಂ ನ ಪಾತಮ್** ನೀರು ಮಳೆಯಾಗಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳದಂತೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಮೇಘಗಳನ್ನು **ಆಪಃ ಉಪಯನ್ತಿ** ನೀರುಗಳು ಸುತ್ತಲೂ ಸಮೀಪಿಸಿ ಆವರಿಸುತ್ತವೆ. ಮಳೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ನೀರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನದೀ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ನದಿಗಳ ಪೌತ್ರನಾದ ಅಪಾಂ ನಪಾತಮ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ವೈದ್ಯುತಾಗ್ನಿಯ ರೂಪವಾದ ಮೇಘದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಅಪಾಂ ನ ಪಾತ್ ದೇವನು ಉದಕರೂಪದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು ಎಂಬ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಡಬಾಗ್ನಿರೂಪದಿಂದಿರುವ ಈ ದೇವನನ್ನೇ ಸಮೀಪಿಸಿ ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಈ ಉದಕಗಳು ಸುತ್ತುವರೆದಿವೆ. ಯಜ್ಞಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಏಕಧನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಉದಕ ಹರಿಯುತ್ತಾ ಯಾಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿನ ಚಾತ್ವಾಲ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಉತ್ಕರವೆಂಬ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವ ವಸತೀವರೀ ಆದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದಕಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ ಯಜ್ಞಕರ್ಮವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಆಶಯದಂತೆ ಫಲ ರೂಪವಾದ ಮಳೆಯಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸುಭಿಕ್ಷವಾಗಿ ನಂತರ ನದಿಯಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಎಂತು ಮಳೆನೀರಿಳೆಯೊಳಿಳಿದು ನದಿಯಂ ಸೇರುತುಂ
ನದಿಯೆ ಕಡಲಾಗಿ ಮುಂಬರಿವುದೋ ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ।
ಬಡಬಾಗ್ನಿ ನಲಿವಿಂದುದಿಸಿ ನೀರನಿದನೆತ್ತುತುಂ
ಬಾನ್ಗಡರಿಪುದೊ ಅಂತೆ ಸೋಮನುದಕಮನಡರುವಂ ॥

೨ ೩೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಪ್ರಾಕ್–ಅನ್ಯತ್–ಅನ್–ಯತ್–ಅನು–ವರ್ತೇರ್ತ–ರಜಃ–ಅಪಾಕ್–
೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩
ಅಪ–ಅಕ್–ಅನ್ಯತ್–ಅನ್–ಯತ್–ತಮಃ – ಅಪ–ಈಷತಿ–ಭ್ಯಸಾ–ಅರೂರುಚತ್–ಘ
೨ ೩ ೧ ೨ ೩೨ ೧ ೨೦ ೩
ರ್ಮಃ –ಅರೂರುಚಾತ್–ಉಷಸಾತ್–ದಿವಿ–ಸೂರ್ಯಃ–ವಿ–ಭಾತಿ ॥

॥ ಅಹವ್ರ್ರತಮ್ । ಅಹಗ್ರಾಯತ್ರೀಸೂರ್ಯಃ ॥

೨ ೧೦ ೨ ೦ ೧ ೦
೧೧೦.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ। ಪ್ರಾಗನ್ಯದನುವರ್ತತೇರಜೋ

೦ ೧ ೨ ೨ ೧೦

ಇಜ್ಞಾತಽ೩ವಾ೩ದಾಽ೧ಸಾಽ೨೩ಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಪ್ರಾ

೨ ೦೧೦ ೦೨೧ ೦ ೦೨ ೧೦ ೨೦

ಗನ್ಯದನುವರ್ತತೇೕರಜೋೕಪಾಗನ್ಯತ್ತಮೋೕಪೇಷತಿಭ್ಯಸಾ । ಹಾಉ

೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೨

ಹಾಉಹಾಉ । ದೇವಂವಹನ್ತಿಽ೩ಕಾ೩ತಾಽ೧ವಾಽ೨೩ಃ ॥ ಹಾಉ

೧೦ ೨ ೦೧೦ ೦೧ ೦

ಹಾಉಹಾಉವಾ । ಪ್ರಾಗನ್ಯದನುವರ್ತತೇೕರಜೋೕಪಾಗನ್ಯತ್ತಮೋೕ

೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨

ಪೇಷತಿಭ್ಯಸಾ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ದೃಶೇವಿಶ್ವಾಯಽ೩ಸೂರಾಽ

೨ ೦ ೧ ೦ ೨

೧ಯಾಽ೨೩ಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಏ । ಅರೂರುಚ

೧೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧೧೧

ದ್ಘರ್ಮೋೕಅರೂರುಚದುಷಸಾಂದಿವಿಸೂರ್ಯೋೕವಿಭಾತೀಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೪೨ । ಪ - ೧೫ । ಮಾ - ೨೭ । ಘೀ ॥ ೫.೧೯೧ ॥

ಈ ೧೯೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ ೩೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಭಗವತಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಾಗನ್ಯತ್ ರಜೋ ಜ್ಯೋತಿಃ ಉದಯಾದಾರಭ್ಯ ಅನುವರ್ತತೇ ದಿವಸಭಾಗೇ । ಅಪಾಕ್ ಪಶ್ಚಾತ್ ಅಸ್ತ ಮಯಾದನನ್ತರಂ ಚನ್ದ್ರನಕ್ಷತ್ರಗತಂ ರಜಃ ಜ್ಯೋತಿಃ ಅನ್ಯತ್ ಅಸ್ಯೈವ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಭೂತಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ । ತಮಃ ಭ್ಯಸಾ ಭಯೇನೇವ ಅಪಈಷತಿ ಅಪಗಚ್ಛತಿ । ಅರೂರುಚತ್ ದೀಪ್ಯತೇ ಸೂರ್ಯಃ ಏತತ್ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಘರ್ಮಃ ಸೋಮಃ ರೋಚತೇ ಉಷಸಾಂ ಮಧ್ಯೇ । ದಿವಿ ಪ್ರಸೂರ್ಯಃ ಜಗದಧ್ಯಕ್ಷತ್ವೇನ ವಿಭಾತಿ ॥

ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯು ಉದಯಾಸ್ತಪರ್ಯಂತ ಹಗಲನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಾನಂತರ ಚನ್ದ್ರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಜ್ಯೋತಿಯು ರಾತ್ರಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಕತ್ತಲು ಪಲಾಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ಸೋಮನು ಉಷಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ದಿವ್ಯ ಲೋಕಗಳು ಬೆಳಗುತ್ತವೆ.

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ರಾತ್ರಿಃ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦
ಆ ಪ್ರಾಗಾದ್ಭದ್ರಾ ಯುವತಿರಹ್ನಃ ಕೇತೂನ್ತ್ಸಮೀರ್ತ್ಸತಿ ।
೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಅಭೂದ್ಭದ್ರಾ ನಿವೇಶನೀ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತೋ ರಾತ್ರೀ ॥ ೭-೬೦೮ ॥

೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨
ಆ-ಪ್ರ-ಆ-ಅಗಾತ್-ಭದ್ರಾ-ಯುವತಿಃ । ಅಹ್ನಃ-ಅ-ಹ್ನಃ-ಕೇತೂನ್-ಸಮ್-
೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧
ಈರ್ತ್ಸತಿ ॥ ಅಭೂತ್-ಭದ್ರಾ-ನಿವೇಶನೀ-ನಿ-ವೇಶನೀ । ವಿಶ್ವಸ್ಯ-ಜಗತಃ-ರಾ
೨೦
ತ್ರೀ ॥ ೭-೬೦೮ ॥

॥ ರಾತ್ರೇರ್ವ್ರತಮ್ । ರಾತ್ರ್ಯನುಷ್ಟುಪ್ರಾತ್ರಿಃ ॥

೧ — ೧೦ ೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧
೧೧೧.೧. ಹೋಽಽವಿಇ । ೩ । ಆಪ್ರಾಗಾದ್ಭದ್ರಾಯುವತಿಃ ॥ ಹೋ
— ೧ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ —
ಽವಿಇ । ೩ । ಅಹ್ನಃಕೇತೂನ್ತ್ಸಮೀರ್ತ್ಸತಿ ॥ ಹೋಽಽವಿಇ । ೩ ।
೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦ — ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦
ಅಭೂದ್ಭದ್ರಾನಿವೇಶನೀ ॥ ಹೋಽಽವಿಇ । ೩ । ವಿಶ್ವಸ್ಯಜಗತೋರಾ
೨೦ — ೧ ೮ ೨
ತ್ರೀ । ಹೋಽಽವಿಇ । ೨ । ಹೋಽಽವಿ । ವಾಽಽ೩ । ಹಾಉವಾಽಽ೩ ॥
೧ ೧ ೧
ಈಽಽವಿ೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೧೪ / ಪ - ೨೨ / ಮಾ - ೧೬ / ಝೂ ॥ ೬೧೯೨ ॥*

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ರಾತ್ರೀ ಭದ್ರಾ ಶ್ರಮಜಕ್ಲೇಶನಿವಾರಣಾತ್ಭನ್ದನೀಯಾ । ಯುವತಿಃ ಸದೈಕರೂಪತ್ವಾತ್ ಅವೃದ್ಧಾವಾ । ಪ್ರಾಗಾತ್ ಆಗಚ್ಛತಿ । ಅಹ್ನಃ ಕೇತೂನ್ನಯತ್ವೇನ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಾತ್ ಚಿಹ್ನಭೂತಾನ್ ರಶ್ಮೀನ್ ಸಮೀರ್ತ್ಸತಿ ಪ್ರವರ್ತಯತಿ। ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ರಾತ್ರೀ ನಿವೇಶನೀ ಸಂವೇಶನ ಕಾರಿಣೀ ಅಭೂತ್ ಭವತಿ ॥

ರಾತ್ರಿ ದೇವತೆಯು ಶ್ರಮಜನ್ಯ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ತುತಿ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಪಡೆದಿದೆ. ರಾತ್ರಿ ದೇವತೆಯು ಬಾಲ್ಯ ಯೌವನ ಮುಪ್ಪುಗಳೆಂಬ ವಿಕಾರಗಳಿಗೊಳಗಾಗದೇ ಸದಾ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾದ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಯೌವನ ರೂಪದಿಂದಲೇ ಇದ್ದು ಹಗಲಿನ ಚಿಹ್ನೆಯಾದ ಸವಿತೃವಿನ ಕಿರಣಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದಾದ ಆಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವ ಜಾತವನ್ನೂ ಎದಿರುಗೊಂಡು ಸಂತೈಸುವ ವಿಶ್ರಾಮಧಾಮವಾಗಿದೆ.

ಭದ್ರಾ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶಸಂತಾಪಂ ನಿವಾರಯನ್ತೀ ಸುಖಕರೀ **ಯುವತಿಃ** ತಮಸೋ ಮಿಶ್ರಯಿತ್ರೀ ರಾತ್ರಿಃ **ಆಪ್ರಗಾತ್** ಆಭಿಮುಖ್ಯೇನ ಪ್ರಗಚ್ಛತಿ । **ಅಹ್ನಃ** ಚನ್ದ್ರಮಸಃ **ಕೇತೂನ್** ರಶ್ಮೀನ್ **ಸಮೀರ್ತ್ಸತಿ** ಸಮ್ಯಕ್ ಬನ್ಧಯಿತುಮಿಚ್ಛತಿ ಚ । ಅತ ಏವ ಭದ್ರಾ ಕಲ್ಯಾಣೀ ರಾತ್ರೀ **ವಿಶ್ವಸ್ಯ** ಸರ್ವಸ್ಯ **ಜಗತಃ ನಿವೇಶನೀ** ನಿವೇಶಕಾರಿಣೀ **ಅಭೂತ್** ಭವತಿ । ಅಹನಿ ಸ್ವಸ್ವವ್ಯಾಪಾರಾತ್ ಖಿನ್ನಾನ್ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿನಃ ಸ್ವಾಶ್ರಯೇಷು ಸ್ವಾಪಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ಭದ್ರಾ ಯುವತಿಃ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀ ಬಿಸಿಲಿನ ದಗೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ತಣ್ಣನೆಯ ಕತ್ತಲಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸುವ ದುಃಖವನ್ನುದೂರಮಾಡಿ ಆನಂದ ವನ್ನೀಯುವ **ರಾತ್ರಿಃ** ಪೃಥಿವಿಯೇಶರೀರವಾಗಿ ಆದಿತ್ಯನೇಕಣ್ಣಾಗಿ ವಾಯುವೇ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ಸೋಮನೇಗಂಧವಾಗಿ ಸ್ನೇಹರೂಪದಿಂದಾಗಿರುವ ಅರ್ಚಿರಾದಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ ರಾತ್ರೀ ದೇವಿ–ಸಾ.ವಿ.ಬ್ರಾ.೩–೮ ॥ ಆಶ್ರಯ ರೂಪಾ ಛಾಯಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶ್ರೀ – ಯಸ್ಯಚ್ಛಾಯಾಽಮೃತಮ್ । ಋ. ಸಂ. ೧೦.೧೨೧–೨ । ರಾತ್ರಿರೇವ ಶ್ರೀಃ ಶತ. ೧೦–೨–೬–೧೬ । ಕ್ಷೇಮೋ ರಾತ್ರಿಃ ಶತ.೧೩–೧–೪–೩ ॥ **ಆಪ್ರಾಗಾತ್** ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಬರುತ್ತಿದೆ. **ಅಹ್ನ** ಚನ್ದ್ರಮಸಃ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನ ಹಗಲಿನ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಸವಿತೃವಿನ – ಅಹರೇವ ಸವಿತಾ । ಗೋ ೧.೧.೩೩ ॥ **ಕೇತೂನ್** ಕಿರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ – ಕೇತುಃ ಪ್ರಜ್ಞಾನಮ್ ನಿಘಂ ೩–೯ ॥ **ಸಮ್ ಈರ್ತ್ಸತಿ** ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿ ಸಮೃದ್ಧವನ್ನಾಗಿಸುತ್ತದೆ. **ಭದ್ರಾ** ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾದ ರಾತ್ರಿಯು **ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ** ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವ ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ **ನಿವೇಶನೀ ಅಭೂತ್** ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಧಾಮವಾಯಿತು.

ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಆನಂದವನ್ನೀಯುವ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾದ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದುಂಟಾಗುವ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಧಗೆಯನ್ನುನಿವಾರಿಸಿ ತಂಪನ್ನೀಯುವ ಕತ್ತಲು ಬೆಳದಿಂಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನೀಯುವ ರಾತ್ರೀದೇವಿಯು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನೀಯುವ ಶಾಂತಿಯ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಕಾಂತೆವೋಲ್ ಬರ್ಪುದೀ ರಾತ್ರಿ
ಶಮಿಕುಂ ಪಗಲ ಬೇಗೆಯಂ
ಸರ್ವಲೋಕದ ವಿಶ್ರಾಂತಿ
ಸ್ಥಾನಮೀಕೆಯ ನಲ್ಬಗೆ ॥

ಋಕ್ – ೬೦೯

॥ ಭರದ್ವಾಜೋ ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯಃ ಜಗತೀ ವೈಶ್ವಾನರೋಗ್ನಿಃ ॥

೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ಉ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯ ವೃಷ್ಣೋ ಅರುಷಸ್ಯ ನೂ ಮಹಃ ಪ್ರ ನೋ ವಚೋ ವಿದಥಾ
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಜಾತವೇದಸೇ । ವೈಶ್ವಾನರಾಯ ಮತಿರ್ನವ್ಯಸೇ ಶುಚಿಃ ಸೋಮ
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಇವ ಪವತೇ ಚಾರುರಗ್ನಯೇ ॥ ೮-೬೦೯ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯ–ಪ್ರ–ಕ್ಷಸ್ಯ–ವೃಷ್ಣಃ–ಅರುಷಸ್ಯ–ನೂ–ಮಹಃ । ಪ್ರ–ನಃ–ವಚಃ–ವಿದಥಾ–
೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧
ಜಾತವೇದಸೇ–ಜಾತ–ವೇದಸೇ ॥ ವೈಶ್ವಾನರಾಯ–ವೈಶ್ವ–ನರಾಯ–ಮತಿಃ–ನ
೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ವ್ಯಸೇ–ಶುಚಿಃ । ಸೋಮಃ–ಇವ–ಪವತೇ–ಚಾರುಃ–ಅಗ್ನಯೇ ॥

೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ– ಹಸ್–ಹಹಸ್–ಅರ್ಚಿಃ–ಶೋಚಿಃ । ತಪಃ–ಹರಃ ॥ ಸಾ.೧೯೩ ॥

॥ ವಿಷ್ಣೋರ್ವ್ರತಮ್ । ವಿಷ್ಣುರ್ಜಗತೀ ವೈಶ್ವಾನರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ‾‾ ೧ ^
೧೧೨.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ । ೨ । ಊಽ೨ ।
೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦
ವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾಽ೩ । ಹಸ್ ಸ್ಥಿ ಹಹಸ್ । ಅರ್ಚಿಶ್ಶೋಚಿಸ್ತ
೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧
ಪೋಹರಃ । ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯವೃಷ್ಣೋಅರುಷಸ್ಯನೂಮಾಽ೨೩ಹಾಃ ॥ ಪ್ರ

೦ ೦ ೦ ೦ ೨೧೦ ೨ ೦ ೦ ೧೦
ನೋವಚೋವಿದಥಾಜಾತವೇದಾಽ೨೩ಸಾಇ ॥ ವೈಶ್ವಾನರಾಯಮ
೨೧೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨೧
ತಿರ್ನವ್ಯಸೇಶೂಽ೨೩ಚೀಃ ॥ ಸೋಮಇವಪವತೇಚಾರುರಗ್ನಾಽ೨೩
೨ ೨೦ ೦ ೦ — ೧ ^
ಯಾಽ೩ಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ । ೨ । ಊಽ೨ ।
೨ ೩ ೧೧೧
ವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೨೨ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೧೭ । ಪ್ರೋ ॥ ೭೧೯೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ವಿಶ್ವಾನರಸ್ಯ ಕಾಮಪ್ರಕ್ಷರಣಾತ್ ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯ ವೃಷ್ಣಃ ವರ್ಷಿತುಃ ಅರುಷಸ್ಯ ಅಹಿಂಸಕಸ್ಯ ಮಹಃ ಮಹತ್ವಂ ಭವತಿ ॥ ನೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಏತಸ್ಮೈ ಜಾತವೇದಸೇ ಅಗ್ನಯೇ ವಿದಥಾ ವೇದನಸ್ಥಾನೇ ಯಾಗಸ್ತುತಿಕಾಲೇ ನವ್ಯಸೇ ನ ವಿಪರ್ಯೇತಿ । ಸೋಮ ಇವ ಪವತೇ ಸೋಮಃ ಯಥಾ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿನಾ ಮಹತ್ತ್ವಾಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ । ಏವಂ ಭಕ್ತ್ಯಾದಿವಶೇನ ಚಾರುಃ ಶೋಭನೋ ಮನ್ದಃ ಪವತೇ । ಪರಮೇಶ್ವರ ವಿಷಯೇ ಪವಿತ್ರತಾಂ ಪ್ರತಿಪದ್ಯತೇ । ಅರ್ಚಿಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಶೋಚಿಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ತಪಃ ಪಾವಕಃ ಹರಃ ಭೋಗ್ಯಾಽಹರಣಾತ್ ವೈಶ್ವಾನರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ॥

ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಗಳ ಪರಿಣಾಮದಿಂದಲೂ ಸೋಮನು ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ನಮ್ಮನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವಂತೆ ವೈಶ್ವಾನರ ನಾಮಕ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನು ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಪರಿಣಾಮ ಪರಿವರ್ತನಗಳನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅತೀತನಾಗಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಅಹಿಂಸಕನೂ ಸರ್ವರ ಮನೋರಥಗಳನ್ನೀಡೇರಿಸುವವನೂ ಕಾಮ ವರ್ಷಕನೂ ಭೋಗಾದಿ ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರದನೂ ಪವಿತ್ರನೂ ಪ್ರಕಾಶಕನೂ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯ ಸಮ್ಪೃಕ್ತಸ್ಯ ವ್ಯಾಪ್ತಸ್ಯ । ಯದ್ವಾ । ಪೃಕ್ಷಂ ಹವಿರ್ಲಕ್ಷಣಮನ್ನಮ್ । ತದ್ವತಃ ವೃಷ್ಣಃ ಸೇಕ್ತುಃ ಅರುಷಸ್ಯ ಆರೋಚನಸ್ಯ ವೈಶ್ವಾನರಾಯ ಮಹಃ ಪೂಜಾಯುಕ್ತಂ ಬಲಂ ತೇಜೋ ವಾ ನು ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಸ್ತೌಮಿ । ಅತ ಏವ ನಃ ಅಸ್ಮದೀಯಂ ವಚಃ ವಚನಂ ವಿದಥೇ ಯಾಗೇ ಪ್ರ ಯಚ್ಛತಿ ಸ್ತೌತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಜಾತವೇದಸೇ ಜಾತಪ್ರಜ್ಞಾಯ ಜಾತಧನಾಯ ವಾ । ತಮುದ್ದಿಶ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಉಕ್ತಮೇವ ಪ್ರಕಾರಾಂತರೇಣಾದರಾದಾಹ । ನವ್ಯಸೇ ನವತರಾಯ । ವೈಶ್ವಾನರಾಯ ಅಗ್ನಯೇ ಶುಚಿಃ ನಿರ್ಮಲಾ । ಸ್ತೋತೄಣಾಂಶೋಧಯಿತ್ರೀ ವಾ ಚಾರುಃ ಕಲ್ಯಾಣೀ ಮತಿಃ ಮನನೀಯಾ ಸ್ತುತಿಶ್ಚ ಪವತೇ ಮತ್ಸಕಾಶಾತ್ಪ್ರಭವತಿ । ಸ್ವಯಮೇವ ಗಚ್ಛತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸೋಮಃ ಇವ ಯಥಾ ಸೋಮಃ ದಶಾಪವಿತ್ರಾತ್ಸ್ರವತಿ ತದ್ವದಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯ -

ಪೃಕ್ಷಸ್ಯ ಇತಿ । ಮಹಃ – ಸಹಃ ಇತಿ ಪ್ರನೋವಾಚ – ಪ್ರನುವೋಚಮ್ ಇತಿ । ಜಾತವೇದಸೇ – ಜಾತವೇದಸಃ ಇತಿ । ನವ್ಯಸೇ – ನವ್ಯಸಿ ಇತಿ । ಚ ಸಾಮ್ನ ಋಚಃ ಪಾಠಃ ಭೇದಾಃ ॥

ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನೂ **ವೃಷ್ಣಃ** ಮನೋರಥಗಳನ್ನೀಡೇರಿಸುವವನೂ **ಅರುಷಸ್ಯ** ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಪ್ರಕಾಶಮಯನೂ **ಜಾತವೇದಸೇ** ಜಾತ ಪ್ರಜ್ಞನೂ ಆದ ಜಾತವೇದನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಗ್ನಿಯ – ನಿರು. ವೈ ೧–೧೯–೨೦ ॥ **ಮಹಃ** ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಪೂಜನೀಯತೆಯನ್ನೂ **ವಿದಥಾ** ಈಗಲೇ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ – ನಿರು ೬–೭ ॥ **ಮತಿಃ** ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ – ಮನ್ಯತೇ ಅರ್ಚತಿ ಕರ್ಮ – ನಿಘಂ. ೨–೬ ॥ **ಶುಚಿಃ** ನಿರ್ಮಲವಾದುದೂ **ಚಾರುಃ** ಮನೋಹರವಾದುದೂ ಆದ **ವಚಃ** ನಮ್ಮ ವಾಚನವು ಪ್ರಶಂಸಾ ರೂಪವಾದ ಸ್ತುತಿಯು **ವೈಶ್ವಾನರಾಯ** ವಿಶ್ವನರಹಿತಾಯ ವೈಶ್ವಾನರ ರೂಪಿಯಾದ – ನಿರು ದೈ ೧–೨೧–೨೨ ॥ **ಅಗ್ನಯೇ** ಅಗ್ನಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ **ಸೋಮ ಇವ** ಸೋಮರಸ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ **ಪವತೇ** ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೀಡೇರಿಸುವವನೂ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಜಾತ ಪ್ರಜ್ಞನೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ವೈಶ್ವಾನರ ರೂಪನೂ ಆದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ಮನೋಹರವಾದ ನಮ್ಮ ಸ್ತುತಿಗಳು ಸೋಮರಸ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಅಥವಾ ಭಗವಂತನೇ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸೋಮರಸವು ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗುವಂತೆ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಮಗೆ ಪವಿತ್ರಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲೆಂದು ವ್ಯಾಪಕನೂ ಶಕ್ತಿವಂತನೂ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಮಾನವರ ಹಿತೈಷಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ದೀಪ್ತಿಮಂತನನಗ್ನಿದೇವನನೆಲ್ಲೆಡೆಗಮೆಸೆದಿರ್ಪನಂ
ನುತಿಪೆವಾಂ; ಸವನಂಗಳೊಳ್ ಹುತವಹನಿಗೊಪ್ಪುವ ಮಂತ್ರದಿಂ ।
ಸುಂದರಂ ಸುಪವಿತ್ರನತಿಶಯಸೌಖ್ಯದಂ ಶಿಖಿ ತೋಷಿಸು–
–ತ್ತೆಮ್ಮನೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಗೆ ಕೆಲದೊಳ್ ಸೋಮನಂ ಬಳಿಕೊಳ್ವವೊಲ್ ॥

ಋಕ್ – ೬೧೦

॥ ಋಜಿಶ್ವಾ ಭಾರದ್ವಾಜಃ ಜಗತೀ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩
ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾ ಮಮ ಶೃಣ್ವನ್ತು ಯಜ್ಞಮ್ ಉಭೇ ರೋದಸೀ ಅ

೨ರ ೩ ೧ ೨ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಪಾಂ ನಪಾಚ್ಚ ಮನ್ಮ । ಮಾ ವೋ ವಚಾಂಸಿ ಪರಿಚಕ್ಷ್ಯಾಣಿ
೩ ೨ಉ ೩ ೧ ೨
ವೋಚಂ ಸುಮ್ನೇಷ್ವಿದ್ವೋ ಅನ್ತಮಾ ಮದೇಮ ॥ ೯-೬೧೦ ॥

೧ ೨ರ ೩ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨
ವಿಶ್ವೇ-ದೇವಾಃ-ಮಮ-ಶೃಣ್ವನ್ತು-ಯಜ್ಞಮ್ । ಉಭೇ-ಇತಿ-ರೋದಸೀ-ಇತಿ
೩ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩
-ಅಪಾಮ್-ನಪಾತ್-ಚ-ಮನ್ಮ ॥ ಮಾ-ವಃ-ವಚಾಂಸಿ-ಪರಿಚಕ್ಷ್ಯಾಣಿ-ಪರಿ
೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩
-ಚಕ್ಷ್ಯಾಣಿ-ವೋಚಮ್ । ಸುಮ್ನೇಷು-ಇತ್-ವಃ-ಅನ್ತಮಾಃ-ಮದೇಮ ॥
೯-೬೧೦ ॥

॥ ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ದೇವಾನಾಂ ವ್ರತಮ್ । ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಇನ್ದ್ರಃ ಜಗತೀ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ —
೧೧೩.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಇಹೀ । ೩ । ಆಇಹೀಽ೨ ।
೧ ೨ — ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೦
೩ । ಆಇಹಿಹಾಽ೨ಇ । ೨ । ಆಇಹಿಹಾಇ । ವಿಶ್ವೇದೇವಾಮಮಶೃ
೨ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧
ಣ್ವನ್ತುಯಾಽ೨೩ಜ್ಞಾಮ್ ॥ ಉಭೇರೋದಸೀಅಪಾನ್ನಪಾಚ್ಚಮಾಽ೨
೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨
೩ನ್ಮಾ ॥ ಮಾವೋವಚಾಂಸಿಪರಿಚಕ್ಷ್ಯಾಣಿವೋಽ೨೩ಚಾಽ೩ಮ್ ॥
೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ — ೧
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಇಹೀ । ೩ । ಆಇಹೀಽ೨ । ೩ । ಆಇ
೨ — ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೦
ಹಿಹಾಽ೨ಇ । ೨ । ಆಇಹಿಹಾಇ । ಸುಮ್ನೇಷ್ವಿದ್ವೋಅನ್ತಮಾಮ
^ ೩ ೨ ೧೧೧
ದಾಽ೨ಇಮಾಉವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೨೧ । ಪ - ೨೫ । ಮಾ - ೩೬ । ಜ್ರೋ ॥ ೮.೧೯೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ರೋದಸೀ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಅಪಾನ್ನಪಾಚ್ಚ ಯಜ್ಞಂ ಸ್ವಸುತ್ಯಾದಿಕಂ ಯಾಜನಂ ಮನ್ಮ ಮದೀಯಂ ಶೃಣ್ವನ್ತು । ಭಗವತಾಂ

ಪ್ರಸಾದಾತ್ **ವಃ** ಯುಷ್ಮಭ್ಯಂ ವಚಾಂಸಿ **ಪರಿಚಕ್ಷ್ಯಾಣಿ** ವರ್ಜನೀಯಾನಿ ಋಷಿಛನ್ದೋ ದೈವತ ರಹಿತಾನಿ । **ಮಾವ್ರೋಚಂ ಸುಮ್ನೇಷು** ಹವಿರ್ವಿಷಯೇ **ಅನ್ತಮಾ** ಭಕ್ತಿವಶೇನ ನಿಕಟತಮಾ **ವಃ** ಯುಷ್ಮಾನ್ **ಮದೇಮ** ತರ್ಪಯೇಮ ॥

ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಋಷಿ ಛನ್ದೋ ದೇವತಾರಹಿತವಾದ ವೇದಮನ್ತ್ರಗಳ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೇ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥ್ವಿಗಳೇ ಅಗ್ನಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಯಜ್ಞ ಯಾಜನಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡುವ ವೇದ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಆಲಿಸೋಣವಾಗಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಸಮೀಪವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಭಕ್ತಿವಶದಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸುಗಳು ತಮಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಸಂತಸಪಡಿಸಲಿ.

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ–**ವಿಶ್ವೇ** ಸರ್ವೇ **ದೇವಾಃ ಮಮ** ಮದೀಯಂ **ಮನ್ಮ** ಮನನೀಯಂ **ಯಜ್ಞಂ** ಯಜನೀಯಮ್ । ಪೂಜಾಂ ಹವೀಂಷಿ ವಾ । **ಶೃಣ್ವನ್ತು** । ಗೃಹ್ಣನ್ತ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ । **ಅಪಾಂ ನಪಾತ್** ಮಧ್ಯಸ್ಥಾನೀಯೋಽಗ್ನಿಶ್ಚ । **ಉಭೇ ರೋದಸೀ** ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಅಸ್ಮ ದೀಯಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಶೃಣ್ವನ್ತು । **ಚಿತ್ತೇ** ಅವಧಾರಯನ್ತು ॥ ಅಥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತಾಃ । ಹೇ **ದೇವಾಃ ವಃ** ಯುಷ್ಮಾಕಂ **ಪರಿಚಕ್ಷ್ಯಾಣಿ** ಪರಿವರ್ಜನೀಯಾನಿ ಯಾನಿ **ವಚಾಂಸಿ** ಸ್ತೋತ್ರಾಣಿ **ಮಾವ್ರೋಚಂ** ನ ಬ್ರವೀಮಿ । ಅಪಿತು ಸಮೀಚೀನಾನೀತಿ । ಅತಃ **ವಃ** ಯುಷ್ಮಾಕಮ್ **ಅನ್ತಮಾಃ** ಅನ್ತಿಕತಮಾಃ ಸನ್ತೋ ವಯಂ **ಸುಮ್ನೇಷು ಇತ್** ಯುಷ್ಮಭಿರ್ದತ್ತೇಷು ಸುಖೇಷ್ವೇವ ವರ್ತಮಾನಾಃ **ಮದೇಮ** ಮೋದೇಮ । ಯಜ್ಞಮ್ ಯಜ್ಞಿಯಾಃ ಇತಿ ಪಾಠೌ ॥

ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೂ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ವೇದಜ್ಞ ಋಷಿಗಳೂ – ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಸೂಕ್ತವಾಚಃ ತೈ.ಸಂ ೩–೩–೨–೧, ೨ । ಪ್ರಾಣೇನ್ದ್ರಿಯಗಳೂ – ಪ್ರಾಣಾ ವೈ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ತೈ.ಸಂ ೫–೨–೨–೧೧ ॥ ಪ್ರಾಣಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ । ಕಾಠ ೮–೧ ॥ **ಉಭೇ ರೋದಸೀ** ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವಿಗಳೂ – ರೋದಸೀ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ನಾಮ ನಿಘಂ ೩–೩೦ ॥ ಮಾತೃವರ್ಗಪಿತೃವರ್ಗಗಳೆರಡೂ–ದ್ಯೌರ್ಮೇಪಿತಾ ಮಾತಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಹೀಯಮ್ । ಋ ೧–೧೬೪ – ೩೩ ॥ ಪ್ರಾಣೋದಾನಗಳೆರಡೂ – ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀ ಪ್ರಾಣೋದನೌ ಶತ. ೪–೩–೧–೨೨ ॥ **ಚ** ಮತ್ತು **ಅಪಾಂ ನಪಾತ್** ಅಪಾನ್ನಪಾತ್ ಹೆಸರಿನ ಅಂತರಿಕ್ಷಾಗ್ನಿಯೂ ಮಿಂಚೂ ನಿರು ದೈ ೪–೧೮, ೧೯ ॥ ಉಪಾಸಕನನ್ನು ಪತಿತನಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಗವಂತನೂ **ಮಮ** ನನ್ನ ನಾನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವ **ಯಜ್ಞಂ** ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಲಿ. ಸಹಕರಿಸಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ನೆರವಾಗಲಿ. **ಮನ್ಮ** ಮನನೀಯವಾದ ಮನಮುಟ್ಟುವ ಸ್ತುತಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು – ಮನ್ಮಭಿಃ ಮನನೀಯೈಃ ಸ್ತೋಮೈಃ ನಿರು ೧೦–೬ ॥ **ಶೃಣ್ವನ್ತು** ಕೇಳಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ **ವಃ** – ತಮ್ಮಗಳ **ಪರಿಚಕ್ಷ್ಯಾಣಿ ವಚಾಂಸಿ** ನಿಂದನೀಯವಾದ ತಿರಸ್ಕಾರಯುತವಾದ ವಚನಗಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು **ಮಾ ವ್ರೋಚಂ** ವಾಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಪಠಿಸುವುದಿಲ್ಲ. **ವಃ ಅನ್ತಮಾಃ** ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಾವು **ಸುಮ್ನೇಷು ಇತ್** ಅತ್ಯಂತ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದು **ಮದೇಮ** ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿರುವಂತಾಗಲಿ.

ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೂ ದ್ಯಾವಾಪೃಥ್ವಿಗಳ ರಕ್ಷಕನಾದ ಅಗ್ನಿಯೂ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ನೆರವಾಗಲಿ. ಮನಮುಟ್ಟುವ ನನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಲಿ. ನಾನು ನಿಂದನೀಯ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡದೆ ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವಂತಾಗಲಿ.

ಅಗ್ನಿಯೊಡವರಿದೆಲ್ಲ ನೆಲಬಾನ್ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಲ್ಮೆಯಿಂ–
–ದೆಮ್ಮ ದಿವ್ಯಸ್ತುತಿಗಳಂ ಕೇಳಿಸಿದೆಪೆವು ಶ್ರುತಿಮೂಲಮಂ ।
ಕೇಳುಗೆಮ್ಮಯ ನುತಿಗಳಂ ಸುರರೆಲ್ಲರಂತೆಯೆ ದೇವರಂ
ಕೀಳ್ಗರೆವ ದುಷ್ಕೀತರಂ ದಯೆಗೆಯ್ಯದಿರ್ಕೆ ಮಹೋನ್ನತರ್ ॥

॥ ವಸಿಷ್ಠವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ದ್ವಯೋರ್ವಸಿಷ್ಠಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ — ೧
೧೧೪.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ । ೩ । ಷಿ । ೩ । ಇ
೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨೩೪೫ ೨
ಯಾಹಾಉ । ೩ । ಉದುಬ್ರಹ್ಮಾ । ಣೇಽ೩ಐರ । ತಶ್ರವಸ್ಯಾ ॥ ಇ
೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೧೦
ನ್ದ್ರ೮\ಸಮಾ । ಯೇ೯ಽ೩ಮಹ । ಯಾವಸಿಷ್ಠಾ ॥ ಆಯೋವಿಶ್ವಾ ।
೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪೦ ೫ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೩
ನೀಽ೩ಶ್ರವ । ಸಾತತಾನಾ ॥ ಉಪಶ್ರೋತಾ । ಮಈವ । ತೋವ
೪೦ ೫ ೨೦ ೦ ೦ — ೧
ಚಾಜ್‌ಸೀ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ । ೩ । ಷಿ । ೩ । ಇ
೨ ನ ೨ ೧೧೧
ಯಾಹಾಉ । ೨ । ಇಯಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೬ / ಪ – ೩೪ / ಮಾ – ೧೪ / ಫ್ರೀ ॥ ೬.೧೯೫ ॥

೨೦ ೦ ೦ —
೧೧೪.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ । ೩ । ಷಿ । ೩ ।
೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨
ಇಯೋ । ೩ । ಇಯೋವಾ । ೩ । ಇಯೋವಾಹಾಇ । ೩ ।
೧ ೭ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨
ಉದುಽ೨ । ೨ । ಉದು । ಉದೋವಾ । ೩ । ಉದೋವಾಹಾ
೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦
ಇ । ೩ । ಬ್ರಹ್ಮಾ । ಣೇಽ೩ಐರ । ತಶ್ರವಸ್ಯಾ । ಸ್ಯಾ । ಸ್ಯಾ । ಸ್ಯೋ

೦ ೦ ೦ ೨೦ ೧ ೭ ೧
ವಾ । ೩ । ಸ್ತ್ಯೋ೯ವಾಹಾಇ । ೩ ॥ ಇನ್ದ್ರಾಽ೨ಮ್ । ೨ । ಇ
೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧
ನ್ದ್ರಮ್ । ಇನ್ದ್ರೋ೯ವಾ । ೩ । ಇನ್ದ್ರೋ೯ವಾಹಾಇ । ೩ । ಸಮಾ ।
೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೦
ಯೇ೯ಽ೩ಮಹ । ಯಾವಸಿಷ್ಠಾ । ಷ್ಠಾ । ಷ್ಠಾ । ಷ್ಠೋ೯ವಾ । ೩ ।
೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೭ಂ ೧೦ ೨೦ ೧೦
ಷ್ಠೋ೯ವಾಹಾಇ । ೩ ॥ ಆಯೋ೯ಽ೨ । ೨ । ಆಯಃ । ಆಯೋ೯
೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦
ವಾ । ೩ । ಆಯೋ೯ವಾಹಾಇ । ೩ । ವಿಶ್ವಾ । ನೀ೯ಽ೩ಶ್ರವ । ಸಾತ
೦ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೧
ತಾನಾ । ನಾ । ನಾ । ನೋ೯ವಾ । ೩ । ನೋ೯ವಾಹಾಇ । ೩ ॥ ಉ
೭ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨
ಪಾಽ೨ । ೨ । ಉಪ । ಉಪೋ೯ವಾ । ೩ । ಉಪೋ೯ವಾಹಾಇ ।
೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೦ ೧೦
೩ । ಶ್ರೋ೯ತಾ । ಮಘವ । ತೋ೯ವಚಾ೮ಸೀ೯ । ಸೀ೯ । ಸೀ೯ । ಸೋ೯
೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦
ವಾ । ೩ । ಸೋ೯ವಾಹಾಇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ ।
೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦
೩ । ಷಿ । ೩ । ಇಯೋ೯ । ೩ । ಇಯೋ೯ವಾ । ೩ । ಇಯೋ೯ವಾ
೨ ೧೦ ನ ೨ ೧೧೧
ಹಾಇ । ೨ । ಇಯೋ೯ವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೫೬ / ಪ – ೧೧೪ / ಮಾ – ೪೨ / ಘ್ರಾ // ೧೦.೧೯೬ //

ಈ ೧೯೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಉದು ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಯೈರತ ೩೩೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ದಶ ತೃತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೩ ॥

೧೨೦ ೧೨೦ ೩೧೨ ೩ ೧೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ–ವಿಶ್ವಾ–ಧನಾನಿ–ಸಜ್ಜಿತ್ಯ–ಸಂ–ಜಿತ್ಯ–ವೃತ್ರಹಾ–ವೃತ್ರ–ಹಾ–ಭೂರ್ಯಾ
೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩೨ ೧೨೦
ಸುತಿಃ–ಭೂ ರಿ –ಆಸುತಿಃ–ಉರುಮ್–ಘೋ ಷ ಮ್–ಚಕ್ರೇ–ಲೋಕಮ್–ವೃತ್ರಮ್–ಏಭ್ಯಃ–

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦
ಲೋಕೇಭ್ಯಃ–ನುನು–ದಾನಃ–ವೃತ್ರಮ್–ಜಘನ್ವಾನ್–ಅ ಪ –ತತ್–ವವಾರ–ಯತ್–ತಮಃ ।
ಸಾಮ ೧೯೭ ॥

॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಸಞ್ಜಯಮ್ । ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦
೧೧೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಿಶ್ವಾಧನಾನಿಸಞ್ಜಿತ್ಯವೃತ್ರಹಾ
೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೦
ಭೂರ್ಯಾಸುತಿಃ । ಹೋಇ । ೨–೩ । ಉರುಂಘೋಷಂಚಕ್ರೇ
೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦
ಲೋಕಮ್ । ಹೋಇ । ೨–೩ । ವೃತ್ರಮೇಭ್ಯೋಲೋಕೇಭ್ಯೋ
೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧
ನುನುದಾನಃ । ಹೋಇ । ೨–೩ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮಧಿ ।
೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨^ ೩ ೪ ೫
ತಾಹವನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ ॥
೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨೩೪೦ ೫ ೨೦ ೧೦
ಶೂರೋನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ ॥ ಆಗೋಮತಾಇ ।
೨ ೧೦ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨
ವ್ರಜೇಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಿಶ್ವಾಧನಾನಿಸ
೧ ೨ ೧೦೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦
ಞ್ಜಿತ್ಯವೃತ್ರಹಾಭೂರ್ಯಾಸುತಿಃ । ಹೋಇ । ೨–೩ । ಉರುಂಘೋ
೨ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೧೦
ಷಂಚಕ್ರೇಲೋಕಮ್ । ಹೋಇ । ೨–೩ । ವೃತ್ರಮೇಭ್ಯೋಲೋಕೇ
೦ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೦ ೧೦
ಭ್ಯೋನುನುದಾನಃ । ಹೋಇ । ೨–೨ । ವೃತ್ರಮೇಭ್ಯೋಲೋಕೇ
೦ ೨ ೦ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೨೦
ಭ್ಯೋನುನುದಾನಃ । ಹೋಽ೨ । ವಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏ ।
೧ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧
ವೃತ್ರಂಜಘನ್ವಾಁ\ಅಪತದ್ವಾರಯತ್ತಮಃ । ೨–೨ । ಏ । ವೃತ್ರಂ
೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೧ ೧ ೧
ಜಘನ್ವಾಁ\ಅಪತದ್ವಾರಯತ್ತಮಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೧೦ । ಪ – ೫೭ । ಮಾ – ೫೫ । ಘು ॥ ೧೧.೯೭ ॥

ಈ ೧೯೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರೋ ವೃತ್ರಂ ಏಭ್ಯಃ ಲೋಕೇಭ್ಯಃ ನುನುದಾನಃ ಪ್ರೇರಯನ್ ವಿಶ್ವಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಧನಾನಿ ಸಞ್ಜಿತ್ಯ ವೃತ್ರಹಾ ಭೂರ್ಯಾಸುತಿಃ ಬಹುಧನಃ ಅನ್ನಸ್ಯ ಪ್ರಸವಿತಾ ಉರುಂ ಘೋಷಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಶಬ್ದಯುಕ್ತಂ ಲೋಕಂ ಚಕ್ರೇ ಕರೋತಿ। ಯತ್ ತಮಃ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಲಕ್ಷಣಂ ತದ್ವೃತ್ರಂ ಜಘನ್ವಾನ್ ಘ್ನನ್ ಅಪವಾರ ಅಪಸಾರಯತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ಇನ್ದ್ರನು ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತ ಅನ್ನ ಧನಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಆರ್ಭಟಮಾಡುತ್ತಾ ಲೋಕಭಯಂಕರನಾಗಿರುವ ದುರ್ಭಿಕ್ಷ ಲಕ್ಷಣೋಪೇತನಾದ ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು ನಾಶಮಾಡಿ ಲೋಕವನ್ನು ದುರ್ಭಿಕ್ಷದ ದವಡೆಯಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ಲೋಕವನ್ನು ಸುಭಿಕ್ಷಗೊಳಿಸಿದನು.

ಋಕ್ – ೬೧೧

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ಮಹಾಪಙ್ಕ್ತಿಃ ಲಿಂಗೋಕ್ತಾದೇವತಾಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ರ ೨ರ ೩ ೨ ೩
ಯಶೋ ಮಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಯಶೋ ಮೇನ್ದ್ರಬೃಹಸ್ಪತೀ । ಯ
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಶೋ ಭಗಸ್ಯ ವಿನ್ದತು ಯಶೋ ಮಾ ಪ್ರತಿಮುಚ್ಯತಾಮ್ । ಯಶಸ್ವ್ಯಽ
೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಸ್ಯಾಃಸಂಸದೋಽಹಂ ಪ್ರವದಿತಾ ಸ್ಯಾಮ್ ॥ ೧೦-೬೧೧ ॥

೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩
ಯಶಃ–ಮಾ–ದ್ಯಾವಾ–ಪೃಥಿವೀ–ಇತಿ । ಯಶಃ–ಮಾ–ಇನ್ದ್ರಬೃಹಸ್ಪತೀ–ಇನ್ದ್ರ–
೧ ೨ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೩
ಬೃಹಸ್ಪತೀ–ಇತಿ ॥ ಯಶಃ–ಭಗಸ್ಯ–ವಿನ್ದತು । ಯಶಃ–ಮಾ–ಪ್ರತಿ–ಮುಚ್ಯ
೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೨
ತಾಮ್ ॥ ಯಶಸ್ವೀ–ಅಸ್ಯಾಃ–ಸಂಸದಃ–ಸಮ್–ಸದಃ । ಅಹಮ್–ಪ್ರವದಿತಾ–
೩ ೨ ೩
ಪ್ರ–ವದಿತಾ–ಸ್ಯಾಮ್ ॥ ೧೦-೬೧೧ ॥

೧೧೬.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯಶೋಮಾದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯಶೋಮೇನ್ದ್ರಬೃಹಸ್ಪತೀ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯಶೋಭಗಸ್ಯವಿನ್ದತು ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯಶೋಮಾಪ್ರತಿಮುಚ್ಯತಾಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಯಶಃಸ್ವಿಯಸ್ಯಾಸ್ಸಜ್ಸದಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಅಹಂಪ್ರವದಿತಾಸ್ಯಾಮ್ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಅಶ್ವಮಿಷ್ಟಯೇಽ೩ಹಸ್ ॥

ದೀ - ೧೫ । ಪ - ೧೪ । ಮಾ - ೨೫ । ಭು ॥ ೧೨.೧೯೮ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಇನ್ದ್ರಾಬೃಹಸ್ಪತೀ ಮಾಂ ಪ್ರಾಪ್ನುತಾಂ । ಭಗಸ್ಯ ಬೋಧನಾಗುಣ ವಿಜ್ಞಾನಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ಭಜನೀಯಸ್ಯ ಸಂಬನ್ಧಿ ಯಶಃ ಮಾಂ ಪ್ರತಿವಿನ್ದತು ಯಥಾಮೇಕೀರ್ತಿರ್ಭವೇತ್ । ಮಾ ಯಶಃ ಪ್ರತಿಮುಚ್ಯತಾಂ ಸಂಬನ್ಧ್ಯತಾಂ । ಅಸ್ಯಾಃ ಸಂಸದಃ ಯಾಗಾದಿ ಸದಸಿ ಯಶಸ್ವೀ ಸನ್ ಅಹಂ ಪ್ರವದಿತಾ ಶೋಭನವಕ್ತಾ ಸ್ಯಾಂ । ಅಶ್ವಂ ವ್ಯಾಪಕಂ ಇಷ್ಟಯೇ ಇಷ್ಟ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಅರ್ಥಂ ದದಾತು ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ದ್ಯಾವಾಪೃಥ್ವೀ ಇನ್ದ್ರಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ವಿಜ್ಞಾನಗುಣ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಬೋಧನಾನುಗುಣಯುಕ್ತವೂ ಸೇವಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವೂ ಆದ ಕೀರ್ತಿಯು ನನ್ನದಾಗಿ ಎಂದೂ ನನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗದಿರಲಿ. ಈ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಋತ್ವಿಜರೂ ಸಂಸದರೂ ಕೀರ್ತಿವಂತರಾಗಿರಲಿ. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಶುಭವಾದ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡುತ್ತಿರುವಂತಾಗಲಿ. ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿರಲಿ.

ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋಃ ಯಶಃ ಮಾ ಸ್ತೋತಾರಮ್ ವಿನ್ದತು । ಲಭತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ ಕಿಂ ಚ । ಇನ್ದ್ರಬೃಹಸ್ಪತೀ ಇನ್ದ್ರಬೃಹಸ್ಪತ್ಯೋಃ ಯಶಃ ಮಾ ಮಾಂ ವಿನ್ದತು । ಕಿಂ ಚ । ಭಗಸ್ಯ ಆದಿತ್ಯಸ್ಯ ಯಶಃ ಮಾ ಮಾಂ ವಿನ್ದತು । ಬಹುಲೇನ ಯಶಸಾ ಯಶೋಮಯಾ ಮಾ ಪ್ರತಿಮುಚ್ಯತಾಮ್ । ನ ಪ್ರಮುಚ್ಯತಾಮ್ । ಅಸ್ಯಾಃ ಸಂಸದಃ ಸಮೂಹಸ್ಯ ಯಶಸ್ವೀ ಅಹಂ ಪ್ರವದಿತಾ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರವಕ್ತಾ ಸ್ಯಾಮ್ ಭೂಯಾಸಮ್ ॥

ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಂತಿರುವ ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥಿವೀಲೋಕಗಳ - ದ್ಯೌರ್ಮೇ ಪಿತಾ ಮಾತಾ ಪೃಥಿವೀ ಮಹೀಯಮ್ ಋ ೧-೧೬೪-೩೩ ॥ **ಯಶಃ ಮಾ** ಯಶಸ್ಸು ನನ್ನದಾಗಲಿ ಯಶೋರೂಪೀ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿ - ಯಸ್ಯ ನಾಮ ಮಹದ್ಯಶಃ ಯಜು ೩೨-೩ ॥ **ಇನ್ದ್ರಬೃಹಸ್ಪತೀ** ಇನ್ದ್ರ ಮತ್ತು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ದೇವತೆಗಳ ಶಿಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಗುರುವಿನ ರಾಜಾ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸನ **ಯಶಃ ಮಾ** ಕೀರ್ತಿ ನನ್ನದಾಗಲಿ. **ಭಗಸ್ಯ** ಐಶ್ವರ್ಯದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಆದಿತ್ಯನ-ನಿರು ದೈ ೧-೧೦, ೬-೧೩, ೧೪ ನಿರು ೩-೧೬ **ಯಶಃ ಮಾ ವಿನ್ದತು** ಕೀರ್ತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಲಿ. **ಯಶಃ ಮಾ ಪ್ರತಿಮುಚ್ಯತಾಮ್** ಯಶಸ್ಸು ನನ್ನನ್ನು ಎಂದೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದಿರಲಿ.

ಈ ಲೋಕ ಆಲೋಕಗಳ ಇನ್ದ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಆದಿತ್ಯರ ಯಶಸ್ಸು ನನ್ನದಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿರಲಿ. ಯಶಸ್ಸು ಎಂದೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗ ದಿರಲಿ. ಇದೇ ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಋ ೫೯೪ ಅರ ೧೦೧ ಛಾಂ. ಉ ೮-೧೪-೧ ಮಂ ಬ್ರಾ ೨-೫-೯ ಮತ್ತು ೨-೮-೧ ರಿಂದ ೧೨ ನೋಡಬಹುದು.

ಬೃಹಸ್ಪತೀಂದ್ರರುಂ ಭೂಮಿಬಾನ್ಗಳುಂ ರವಿಯುಂ ಸದಾ ।
ಜಸಮಂ ನೀಳ್ಗೆ; ನಾಮೆಂದುಂ ನೀಗದಿರ್ಕೆ ಜಸಂಗಳಂ ।
ಅಂತೆಯೇ ಸಂಘದೊಳ್ ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳ್ ಕೀರ್ತಿಗಕ್ಕೆ ಮೇಣ್ ॥

೨ ೩೨ ೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ - ಕ್ಷೌ-ವ್ರತಮ್-ಸ್ವಃ-ಶಕುನಃ । ಸಾಮ ೧೯ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ ಸಮ್ಮಿತಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ವಿರಾಡಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೨ ೧೦ ೨ ೦
೧೧೭.೧. ಏऽ೩೧ । ೪ । ಪ್ರವೋಮಹಾ೩ । ಮಹೇವೃಧಾ೩ಭ
೩ ೫ ೧ ೨ ೨ ೧೦
ರಾऽ೨೩೪ಧ್ವಾಮ್ । ಕ್ಷೌ । ೪ ॥ ಏऽ೩೧ । ೪ । ಪ್ರಚೇತಸಾ೩ ।
೨ ೩ ೫ ೧ ೨
ಪ್ರಸುಮತಾ೩ಜ್ಕೃಣೂऽ೨೩೪ಧ್ವಾಮ್ । ಕ್ಷೌ । ೪ ॥ ಏऽ೩೧ । ೪ ।

೨ ೧ ೦ ೨ ೩ ೫ ೧
ವಿಶಽಪೂರ್ವಾಇಃ । ಪ್ರಚರಚರ್ಷಣಾಽ೨೩ಳಇಪ್ರಾಃ । ಕ್ರೌ । ಳ ॥
೨ ೨ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೨೦
ಏಽ೩೧ । ೨ । ಏಽ೩೧೨ । ಆಽ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ವ್ರ
೧ ೦ ೨೦ ೧
ತಮೇಸುವರೇಶಕುನಃ ॥

ದೀ - ೯ । ಪ - ೩೭ । ಮಾ - ೧೧ । ಥ ॥ ೧೩.೧೯೯ ॥

ಈ ೧೯೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಪ್ರವೋ ಮಹೇಮಹೇವೃಧೇ ೩೨೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇಶ್ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ ಸಮ್ಮಿತಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ― ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦
೧೧೮.೧. ಏಽ೨ । ೫ । ಯೋವಾ । ೫ । ಯೋವಾಹಾಇ । ೫ ।
೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೪ ೫ ―
ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾಇ । ಏಽ೨ । ೫ ।
೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ನ ೨
ಯೋವಾ । ೫ । ಯೋವಾಹಾಇ । ೪ । ಯೋವಾಽ೩ಹಾಉ ।
೧ ― ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦
ವಾ । ಕ್ರೌ । ೩ ॥ ಏಽ೨ । ೫ । ಯೋವಾ । ೫ । ಯೋವಾಹಾಇ ।
೧೦ ೨ ೧ ೨^ ೩ ೪ ೫ ―
೫ । ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ । ಏಽ೨ । ೫ ।
೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ನ ೨
ಯೋವಾ । ೫ । ಯೋವಾಹಾಇ । ೪ । ಯೋವಾಽ೩ಹಾಉ ।
೧ ― ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦
ವಾ । ಕ್ರೌ । ೩ ॥ ಏಽ೨ । ೫ । ಯೋವಾ । ೫ । ಯೋವಾಹಾ
೧೦ ೨ ೧ ೨೩೪೦ ೫ ―
ಇ । ೫ । ಶೂರೋನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ । ಏಽ೨ ।
೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ನ
೫ । ಯೋವಾ । ೫ । ಯೋವಾಹಾ ಇ । ೪ । ಯೋವಾಽ೩
೨ ೧ ― ೧೦ ೦
ಹಾಉ । ವಾ । ಕ್ರೌ । ೩ ॥ ಏಽ೨ । ೫ । ಯೋವಾ । ೫ ।

೦ ೦ ೨೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೩ ೪
ಯೋವಾಹಾಇ । ಔ । ಆಗೋಮತಾಇ । ವ್ರಜೇಭ । ಜಾತುವ

ಔ ___ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೦
ನ್ನಾಃ । ಏ೭೨ । ಔ । ಯೋವಾ । ಔ । ಯೋವಾಹಾಇ । ೪ ।

೦ ನ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧
ಯೋವಾ೭೩ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ವ್ರತಮೇಸುವರೇಶಕುನಃ ॥

ದೀ - ೨೦೪ । ಪ - ೧೪೭ । ಮಾ - ೪೮ । ಥೈ ॥ ೧೪.೨೦೦ ॥

ಈ ೨೦೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ ಸಂಮಿತಂ । ಸ್ತೋಭತ್ರಿಂಶತಾ ಋಕ್ಪಾದತ್ರಯೇಣ ಚ । ಕ್ಷ್ಣೌ ಶಬ್ದೇ ಸ್ತುತಿ ಲಕ್ಷಣೇ ಸುಮತಿಂ ಕೃಣುಧ್ವಂ ದೇವಾ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ । ಇನ್ದ್ರಾದಯೋ ದೇವಾಃ । ಏ ಯೋವಾ ಯೋವಾಹಾಇ ಪಾದಸ್ಯಾದೌ ಪಶ್ಚಾತ್ ಸ್ತೋಭಾಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ । ಪಾದಾಃ ಕ್ಷ್ಣೌಚೇತಿ ಚತ್ವಾರ ಇತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಂ ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶತ್‌ಸಂಖ್ಯಯಾ ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ ಸಂಮಿತತ್ವಂ । ವ್ರತಂ ಅನ್ನಂ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಶುಕುನಃ ಅಚಿನ್ತ್ಯಶಕ್ತಿ ಭಗವಾನಿನ್ದ್ರ ಏವ ॥ ಸಾಮ ೨೦೦ ॥

ಏ ಪ್ರವಃ । ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅರ ೧೯೯ನೆಯ ಗಾನವು ಋಕ್ ಮನ್ತ್ರದ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಂದಲೂ ಮೂವತ್ತು ಸ್ತೋಭಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಗಾನದಲ್ಲಿನ ಕ್ಷ್ಣೌ ಶಬ್ದವು ಸ್ತುತಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದು ಸ್ತುತಿಸುವ ನನಗೆ ಸುಮತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಇನ್ದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊರೆ ಇಡಲಾಗಿದೆ.

ಏ ಯೋವಾ ಯೋವಾಹಾಇ । ಎಂಬ ಅರ ೨೦೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಪಾದದ ಮೊದಲಲ್ಲೂ ಅನಂತರದಲ್ಲೂ ಇರುವ ೩೦ ಸ್ತೋಭಗಳು ಕ್ಷ್ಣೌ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದು ವ್ರತರೂಪವಾದ ಅನ್ನವೂ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶ ತೇಜಸ್ಸೂ ಅಚಿನ್ತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯೂ ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನದೇ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧೨ ೩ ೨ ೧೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಕಪೌ–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಪತ–ಸ್ವಃ–ಪತ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್–ಪೃಥಿವೀಮ್–ಪಙ್ಕ್ತ
೩೧೨ ೩ ೧೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧೨೦
–ಪ್ರದಿಶಃ–ಪ್ರ–ದಿಶಃ–ಋಷೀನ್–ದೇವಾನ್–ವರ್ಣಮ್ । ಸಾಮ ೨೦೧ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
೧೧೯.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಹಾಉ । ೩ । ಹಹಹಾಉ ।

೧ ೨ ೧ ೨
೩ । ಕಪಾಽ೨೩ಉ । ೩ । ಹಾಽ೩ಓಽ೨೩ । ೨ । ಹಾಽ೩೧ಉ

೧ ೦ ೦ ೨ ೧
ವಾಽ೨ । ಅಭಿತ್ವಾಶೂರನೋಽ೩ । ಆಉ । ವಾಽ೨೩ । ನೂಽ೨

೫ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦
೩೪ಮಾಃ । ಈಡಾ । ೩ । ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪತಸ್ತ್ವಽಪತಾನ್ತರಿಕ್ಷಂಪೃಥಿವೀಂ

೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨
ಪಞ್ಚಪ್ರದಿಶಋಷೀನ್ದ್ದೇವಾನ್ವರ್ಣಮ್ ॥ ಅದುಗ್ಧಾಇವಧಾಽ೩೧ಉ

೫ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧
ವಾಽ೨೩ಇ । ನಾಽ೨೩೪ವಾಃ । ಈಡಾ । ೩ । ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪತಸ್ತ್ವಽ

೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨
ಪತಾನ್ತರಿಕ್ಷಂಪೃಥಿವೀಂಪಞ್ಚಪ್ರದಿಶಋಷೀನ್ದ್ದೇವಾನ್ವರ್ಣಮ್ ॥ ಈ

೦ ೫
ಶಾನಮಸ್ಯಜಗತಸ್ಸುವಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ದೃಽ೨೩೪ಶಾಮ್ ।

೨೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ಈಡಾ । ೩ । ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪತಸ್ತ್ವಽಪತಾನ್ತರಿಕ್ಷಂಪೃಥಿವೀಂಪಞ್ಚಪ್ರದಿಶ

೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೦ ೨
ಋಷೀನ್ದ್ದೇವಾನ್ವರ್ಣಮ್ ॥ ಈಶಾನಮಿನ್ದ್ರತಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ।

೫ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨
ಸ್ಥೂಽ೨೩೪ಷಾಃ । ಈಡಾ । ೩ । ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪತಸ್ತ್ವಽಪತಾನ್ತರಿಕ್ಷಂ

೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೦
ಪೃಥಿವೀಂಪಞ್ಚಪ್ರದಿಶಋಷೀನ್ದ್ದೇವಾನ್ವರ್ಣಮ್ । ಹಾಉಹಾಉ

೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧
ಹಾಉ । ಹಹಾಉ । ೩ । ಹಹಹಾಉ । ೩ । ಕಪಾಽ೨೩ಉ ।

೨ ೧ ೨ ೨೦ ೧ ೦
೩ । ಹಾಽ೩ಓಽ೨೩ । ೨ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨ ॥ ಏ । ವ್ರತಮೇ

೨೦ ೧
ಸುವರೇಶಕುನಃ ॥ *ದೀ -೬೪ / ಪ -೫೪ / ಮಾ -೪೯ / ಧೋ ॥ ೧೫.೨೦೧ ॥*

ಈ ೨೦೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಭಿತ್ವಾ ಶೂರನೋನುಮಃ ೨೩೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಕಪೌ ಕಂ ಉದಕಂ ಪಾತೀತಿ ಕಪಿಃ । ಸೂರ್ಯ ಪರ್ಜನ್ಯಾದಿಃ । ತದರ್ಥೇ ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಾಂ ನೋನುಮಃ । ಜ್ಯೋತಿಃ ಸ್ವಃ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಪೃಥಿವೀಂ ಪಂಚಪ್ರದಿಶಃ ಋಷೀನ್ ದೇವಾನ್ ವರ್ಣಮ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ । ಪಾತ ಪಾಲಯತೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೨೦೧ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗ ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ಪೃಥ್ವಿ ಹಾಗೂ ಎಂಟೂ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ನಾಲ್ಕೂ ವರ್ಣದವರನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು । ಸಾಮ ೨೦೧ ॥

೩ ೨ ೧ ೧೨೦ ೧೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಹಾಉವಾಕ್–ಆಯುಃ–ಯನ್–ಆಯುಃ–ವಯಃ ॥

॥ ಯುಗ್ಯಞ್ಚ ದಶಸ್ತೋಭಮ್ । ಜಮದಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩೦೨೦^ ೦ ೩೦ ೦
೧೨೦.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಓಹಾ । ೩ । ಹಾಓವಾ । ೩ ।
೧ __ ೧ __ ೦ ೧೦ ೧೦
ಊಽ೨ । ೩ । ಓಽ೨ । ೩ । ಹಾಉವಾಕ್ । ೩ । ಆಯು
೨೦೦ ೧೦
ರ್ಯನ್ । ೩ । ಏಆಯುಃ । ೩ । ಆಯುಃ । ೩ । ವಯಾಃ । ೨ ।
೦ ೦ ೦ __ ೧ ೦ ೦
ವಯಃ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋನೇಮಧಿತಾಹವಾಽ೨ನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರ್ಯಾ
೦ __ ೧ ೦ ೦ ೦ ೦ __ ೧
ಯುನಜತೇಧಿಯಾಽ೨ಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋನೃಷಾತಾಶ್ರವಸಶ್ಚಕಾಽ೨ಮಾ
೦ ೦ ೦ ೦ __ ೧ ೨೦ ೦ ೦
ಇ ॥ ಆಗೋಮತಿವ್ರಜೇಭಜಾತುವಾಽ೨ನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ
^ ೩೦೨೦^ ೦ ೩೦ ೦ ೧ __ ೧ __
ಉ । ಓಹಾ । ೩ । ಹಾಓವಾ । ೩ । ಊಽ೨ । ೩ । ಓಽ೨ । ೩ ।
೨೦ ೧೦ ೦ ೨೦೦ ೧೦
ಹಾಉವಾಕ್ । ೩ । ಆಯುರ್ಯನ್ । ೩ । ಏಆಯುಃ । ೩ । ಆ

^ ೩ ೫೦ ೦

ಯುಃ । ೩ । ವಯಾಃ । ೨ । ವಾಽ೨ । ಯಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋ

೨೦ ೦ ೧೦ ೨೧ ೨೦ ೧೦ ೦ ೦ ೩ ೧೧

ವಾ ॥ ಏ । ಆಯುರ್ಧಾಅಸ್ಮಭ್ಯಂವರ್ಚೋಧಾದೇವೇಭ್ಯಾಽ೨೩೪

೧

೫ಃ ॥ *ದೀ – ೯೫ / ಪ – ೬೪ / ಮಾ – ೫೯ / ಭೋ ॥ ೧೬.೨೦೨ ॥*

ಈ ೨೦೨ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋನೇಮಧಿತಾ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ದಶಸ್ತೋಭಯೋಗಾತ್ ದಶಸ್ತೋಭಮ್ । ಆಯುರಾ ದೇಯೋರ್ ಜನಾತ್ ಯುಗ್ಯಮ್ । ಇನ್ದ್ರ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ವಾಕ್ ಆಯುಃ ಯನ್ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರವಹನ್ ಶರೀರೇವರ್ತಮಾನಃ ಆಯುರ್ಜೀವನಂ ಆಯುಃ ಪುತ್ರಾದಿ ವಯೋಽನ್ನಂ ಭವತು । ಆಯುರ್ಧಾ ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ಬಲದಾತಾ ದೇವೇಭ್ಯಃ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ವರ್ಚೋಧಾದೀಪ್ತೇರ್ಧಾತಾಭವ ॥ ಸಾಮ ೨೦೨ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆಯುಃಪರ್ಯನ್ತ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಪ್ರಾಣವು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಶಾರೀರಕ ಬಲವೂ ಪುತ್ರಾದಿ ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ ವಾಗಾದಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಗಳ ದೀಪ್ತವಾದ ಪಟುತ್ವವೂ ಜೀವನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿರಲಿ.

ಋಕ್ – ೬೧೨

॥ ಹಿರಣ್ಯಸ್ತೂಪ ಆಙ್ಗಿರಸಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೩ಕ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨

ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ನು ವೀರ್ಯಾಣಿ ಪ್ರವೋಚಂ ಯಾನಿ ಚಕಾರ ಪ್ರಥಮಾನಿ

೩ ೨ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨

ವಜ್ರೀ । ಅಹನ್ನಹಿಮನ್ವಪಸ್ತತರ್ದ ಪ್ರ ವಕ್ಷಣಾ ಅಭಿನತ್ ಪರ್ವತಾ

ನಾಮ್ ॥ ೧೧-೬೧೨ ॥

೧ ೨೦ ೩ ಕ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩

ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ–ನು–ವೀರ್ಯಾಣಿ–ಪ್ರ–ವೋಚಮ್ । ಯಾನಿ–ಚಕಾರ–ಪ್ರಥಮಾನಿ–ವ

೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩೧ ೨ ೩
ಜ್ರೇ ॥ ಅಹನ್–ಅಹಿಮ್–ಅನು–ಅಪಃ–ತತರ್ದ । ಪ್ರ–ವಕ್ಷಣಾಃ–ಅಭಿನತ್–
೧೨೦
ಪರ್ವತಾನಾಮ್ ॥ ೧೧-೬೧೨ ॥

೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯ–ವೃತ್ರ–ಹತ್ಯಾಯ–ಅಧೃಷ್ಣವೇ–ಅ–ಧೃಷ್ಣವೇ–ಅಪೂ
೧೨ ೩ ೧೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೩೧೨ ೩೧ ೨ ೧
ರವೇ–ಅ–ಪೂರವೇ–ಪೃಥಿವೀಂ–ಚ–ವಿ–ವರ್ತಯ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್– ಸು –ಧಾರಯಾ । ದಿ
೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩
ವಮ್–ವೇಪ–ಅವೇಪಯಃ–ಅ–ವೇಪಯಃ–ವೃತ್ರಹಾ–ವೃತ್ರ–ಹಾ–ಸಪ–ತ್ನಹಾ–ಸಪತ್ನ–
೨
ಹಾ । ಸಾಮ ೨೦೩ ॥

॥ ವಾರ್ತ್ರಘ್ನಮ್ । ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦
೧೨೧.೧. ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯಹೋ೯ಇ । ೩ । ಅಧೃಷ್ಣವೇಹೋ೯ಇ ।
೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ — ೧೦
೩ । ಅಪೂರವೇಹೋ೯ಇ । ೨ । ಅಪೂರಾವಾಽ೨ಇ । ಪೃಥಿವೀ
೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧
ಇ್ಟಾಹೋ೯ಇ । ೩ । ವಿವರ್ತ್ತಯಾಹೋ೯ಇ । ೨ । ವಿವರ್ತ್ತಾ
— ೧ ೨ ೦ ೧ ೦
ಯಾಽ೨ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷ೮ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಸುಧಾರಯಾಹೋ೯ಇ । ೨ ।
೨ ೦ ೧ — ೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦
ಸುಧಾರಾಯಾಽ೨ । ದಿವಂವೇಪಾಹೋ೯ಇ । ೩ । ಅವೇಪಯೋ
೨ ೦ ೧ — ೧ ᑌ
ಹೋ೯ಇ । ೨ । ಅವೇಪಾಯಾಽ೨ಃ । ಹೋ೯ಇ । ೨ । ಹುವೇಽ೨ ।
— ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨ । ಇನ್ದ್ರಽ೨ । ೨ । ಇನ್ದ್ರ । ಸ್ಯನೂ । ೨ । ಸ್ಯ
೧ — ೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ನೂಽ೩ । ಆಉ । ವಾಽ೨ । ವೀರ್ಯಾಣಿ । ಪ್ರವಾ । ೨ । ಪ್ರ
೧೧೧ ೧೦ ೨
ವಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨೩ । ಚಾಽ೨೩ಳಔಮ್ ॥ ಯಾನಿಽ೨ । ೨ ।

೧೦ ೨ ೧ ೨ — ೧೦ ೨
ಯಾನಿ । ಚಕಾ । ೨ । ಚಕಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ । ರಪ್ರಥಮಾ । ನಿ

೧ ೨ ೧೧೧ ೧೨
ವಾ । ೨ । ನಿವಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨೩ । ಜ್ರೀಽ೨೩೪೫ ॥ ಅಹಽ

೧ ೨ ೧ ೨
೨ನ್ । ೨ । ಅಹನ್ । ಅಹಾಇಮ್ । ೨ । ಅಹಾಽ೩೧ಉ ।

— ೧೨೧ ೨೧ ೨
ವಾಽ೨ । ಅನ್ವಪಃ । ತತಾ । ೨ । ತತಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨೩ ।

೧೧೧ ೧೨ ೧ ೨೧ ೨
ದಾಽ೨೩೪೫ ॥ ಪ್ರವಽ೨ । ೨ । ಪ್ರವ । ಕ್ಷಣಾಃ । ೨ । ಕ್ಷ

— ೧೨ ೧ ೨೧ ೨
ಣಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ । ಅಭಿನತ್ಪಾ । ರ್ವತಾ । ರ್ವತಾಽ೩೧ಉ ।

೧೧೧ ೨ ೧ ೦ ೨
ವಾಽ೨೩ । ನಾಽ೨೩೪೫ಮ್ । ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯಹೋಇ । ೩ । ಅ

೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧
ಧೃಷ್ಣವೇಹೋಇ । ೩ । ಅಪೂರವೇಹೋಇ । ೨ । ಅಪೂರಾ

— ೧೦೦ ೨ ೧ ೦
ವಾಽ೨ಇ । ಪೃಥಿವೀಇಷ್ಟಾಹೋಇ । ೩ । ವಿವರ್ತಯಾಹೋಇ ।

೨ ೧ — ೧ ೨ ೦ ೧
೨ । ವಿವರ್ತಾಯಾಽ೨ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂಹೋಇ । ೩ । ಸುಧಾರ

೦ ೨ ೦ ೧ — ೧೦ ೦
ಯಾಹೋಇ । ೨ । ಸುಧಾರಾಯಾಽ೨ । ದಿವಂವೇಪಾಹೋಇ ।

೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ — ೧
೩ । ಅವೇಪಯೋಹೋಇ । ೨ । ಅವೇಪಾಯಾಽ೨ಃ । ಹೋಇ ।

ಉ — ೦ ೧೦ ೨ ೧೦
೨ । ಹುವೇಽ೨ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨ ॥ ಏ । ವೃತ್ರಹಾಸಪತ್ನಹಾ ।

೨–೩ ॥ *ದೀ – ೮೫ । ಪ – ೧೨೧ । ಮಾ – ೭೬ । ಪೂ ॥ ೧೭.೨೦೩ ॥*

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಸ್ವಭೂತಾನಿ ವೀರ್ಯಾಣಿ ವೀರಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರವೋಚಂ ಕಥಯಾಮಿ । ಯಾನಿ ಪ್ರಥಮಾನಿ ಮುಖ್ಯಾನಿ ವಜ್ರೀ ಚಕಾರ ಕರೋತಿ। ಕಾನೀ ತಾನೀತ್ಯಾಹ – ಅಹಿಂ ಮೇಘಮ್ ಅಹನ್ ಘ್ನನ್ ಅಪಃ ನು ತತರ್ದಃ ಪ್ರೇರಯತಿ । ಪರ್ವತಾನಾಂ ಪ್ರವಕ್ಷಣಾಃ ನದೀಃ ಅಭಿನತ್ ವಿದಾರ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಯತಿ

ವೃತ್ರಹತ್ಯಾಯ ಶತ್ರುಹನನಾಯ ತಥಾ ವೃತ್ರಾಯ ಅಘೃಷ್ಣವೇ ಅಸಮರ್ಥಾಯ ಅಪೂರವೇ ಅಪೂರ್ಣಾಯ ಇನ್ದ್ರ ವೀರ್ಯಾಣಿ ಪ್ರಬ್ರವೀಮಿ । ಭಗವನ್ ಇನ್ದ್ರ ಪೃಥಿವೀ ವಿವರ್ತಯ ಸಮ್ಯಗವಸ್ಥಾಪಯ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಸುಷ್ಟು ಧಾರಯ ದಿವಂ ವೇಪ ವಿಶೇಷೇಣ ಪಾಯ । ವಿಗತಪಯೋ ವೇಪಯಃ ಅವೇಪಯಃ ಪಯಸ್ವೀಸನ್ ವೃತ್ರಹಾ ಸಪತ್ನಹಾ ಚ ಭವ । ಯೇನ ದೇವತಾಽವರಣಂ ಕೃತಂ ಸಃ ವೃತ್ರಃ ತಂ ಹನ್ತೀತಿ ಸ್ಪರ್ಧನಾತ್ ವೃತ್ರಹಾ ಸಪತ್ನಹಾ ॥ ೨೦೩ ॥

ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸ್ವಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದ ವೀರ್ಯಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಮೇಘಗಳನ್ನುಸೀಳಿ ನೀರನ್ನು ತಂದ. ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಸೀಳಿ ನದಿಗಳು ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಕಾಡು ಮೇಡು ಹೊಲಗದ್ದೆ ಬಾವಿ ಕೆರೆ ನದಿ ಸಮುದ್ರ ಎಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿ ಸುಂದರವನ್ನಾಗಿಸಿದ. ಅನ್ತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಧಾರಣಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದ. ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನೀರನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಮರೆಮಾಡಿದ್ದ ವೃತ್ರನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ ವೃತ್ರಾರಿ ಎನಿಸಿದ । ಸಾಮ ೨೦೩ ॥

ವಜ್ರೀ ವಜ್ರಯುಕ್ತಃ ಇನ್ದ್ರಃ ಪ್ರಥಮಾನಿ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧಾನಿ ಮುಖ್ಯಾನಿ ವಾ । ಯಾನಿ ವೀರ್ಯಾಣಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಪ್ರಯುಕ್ತಾನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಚಕಾರ । ತಸ್ಯ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ತಾನಿ ವೀರ್ಯಾಣಿ । ನು ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪ್ರವೋಚಂ ಪ್ರಬ್ರವೀಮಿ । ಕಾನಿ ವೀರ್ಯಾಣೀತಿ ತದುಚ್ಯತೇ – ಅಹಿಂ ಮೇಘಮ್ ಅಹನ್ ಹತವಾನ್ ತದೇತದೇಕಂ ವೀರ್ಯಮ್ । ಅನು ಪಶ್ಚಾತ್ ಅಪಃ ಜಲಾನಿ ತತರ್ದ ಹಿಂಸಿತವಾನ್ । ಭೂಮೌ ಪಾತಿತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ ಇದಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಪ್ರವೀರ್ಯಮ್ । ಪರ್ವತಾನಾಂ ಸಂಬನ್ಧಿನೀಃ ವಕ್ಷಣಾಃ ಪ್ರವಹಣಶೀಲಾಃ ನದೀಃ ಪ್ರ ಅಭಿನತ್ ಕೂಲದ್ವಯಕರ್ಷಣೇನ ಪ್ರವಾಹಿತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ ಇದಂ ತೃತೀಯಂ ವೀರ್ಯಮ್ ॥

ವಜ್ರೀ ವಜ್ರಾಯುಧಯುಕ್ತನಾದ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ – ವಜ್ರಃ ಕಸ್ಮಾತ್ ವರ್ಜಯತೀತಿ ಸತಃ ನಿರು ೩–೧೨ ॥ ಓಜಸ್ವಿಯಾದ – ವಜ್ರೋ ವಾ ಓಜಃ ಶ ೮–೪–೧–೨೦ ॥ ನು ತಕ್ಷಣ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಥಮಾನಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಯಾನಿ ವೀರ್ಯಾಣಿ ಚಕಾರ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರವೋಚಂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತೇನೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಹಿಂ ಮೇಘವನ್ನು ಮೃತ್ಯುವೆಂಬ ಸರ್ಪವನ್ನು – ಅಹಿಃ ನಿರ್ಹ್ರಸಿತೋಪಸರ್ಗ ಆಹನ್ತೀತಿ ನಿರು ೨–೧೭ । ಅಹನ್ ಸೀಳಿದನು ಅಪಃ ಅನುತತರ್ದ ನೀರು ಮಳೆಯಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಾಮಾದಿವಾಸನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದನು – ಆಪೋವೈ ಸರ್ವೇ ಕಾಮಾಃ ಶತ. ೧೦–೫–೪–೧೫ ॥ ಪರ್ವತಾನಾಂ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕ ಜ್ಞಾನಜ್ಯೋತಿಯಾದ ವೇದವನ್ನು – ಪರ್ವ ಪುನಃ ಪೃಣಾತೇಃ ಪ್ರೀಣಾತೇರ್ವಾ ನಿರು ೧–೨೦ ॥ ಪರ್ವತೀ ಭಾಸ್ವತೀ ನಿರು ೨–೨೫ ॥ ಪರ್ವತಃ ಪರ್ವವಾನ್ ನಿರು ೧–೨೦ ॥ ತಪ್ ಪರ್ವಮರುದ್ಭ್ಯಾಮ್ ಅಷ್ಟಾ. ೫–೨–೧೨೨–

ವಾಃ ॥ ವಕ್ಷಣಾಃ ಪ್ರವಹಿಸುವ ನದಿಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಾಮೃತದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಪ್ರ ಅಭಿನತ್ ದಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು.

ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯಾದ ಓಜಸ್ವಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಹಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೇಘವನ್ನು ಸೀಳಿ ಮಳೆಸುರಿಸಿ ನದಿಗಳು ಪರ್ವತಗಳನ್ನುಸೀಳಿ ದಡಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹರಿಯು ವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮೃತ್ಯುವೆಂಬಸರ್ಪವನ್ನು ಸೀಳಿ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಕಾಮಾದಿ ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುನೀಡುವ ವೇದವೆಂಬ ಜ್ಞಾನ ಗಂಗೆಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತೆ ಹರಿಸಿದನು.

ಮುಗಿಲ್ಗಳಂ ಸೀಳುತೆ ನೀರನುರ್ಚಿ
ಶೈಲೇಯಕಲ್ಲೋಲಿನಿಯಂ ದಡಕ್ಕಂ ।
ನಿರ್ಬಂಧಿಪಂ ವಜ್ರಿಯಮೇಯಸತ್ತ್ವಂ
ಶಕ್ರಂಗಡಾತಂ ಸುತಿಪಾತ್ರವೀರಂ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦
ಅಭಿಪ್ರಘ್ನನ್ತಂ–ಅಭಿ– ಪ್ರಘ್ನನ್ತಮ್–ಓ ಜ ಸಾ–ಸ್ವೋಜಸಾ–ಸು–ಓಜಸಾ–ಅ ಸಿ –
೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧ ೨೦
ಪ್ರಾಣಃ–ಪ್ರ–ಆನಃ–ಅಸಿ–ಅ ಸಿ –ಚಕ್ಷುಃ–ಅಸಿ–ಅ ಸಿ –ಶ್ರೋ ತ್ರ ಮ್–ಅಸಿ–ಅ ಸಿ –ಜ್ಯೋ ತಿ ಃ
೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨
–ಅಸಿ–ಇಡಾಮ್–ಗಚ್ಛ–ಸೂರ್ಯಮ್–ಗಚ್ಛ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್–ಗಚ್ಛ–ನಾ ಕೇ –ವಿ–ಭಾಹಿ–ಸ್ವಃ–
೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩
ಗಚ್ಛ–ಜ್ಯೋ ತಿ ಃ–ಗಚ್ಛ–ಅ ತಿ –ಜ್ಯೋ ತಿ ಃ–ವಿ–ಭಾಹಿ ॥ ಸಾಮ ೨೦೪ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇಶ್ಚಾಷ್ಟಾನಿಧನಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧
೧೨೨.೧. ಅಭಿಪ್ರಘ್ನಾ । ತಮೋಽಜಸಾ । ತಮೋಽಜಾಸಾಽ೨ । ೩
೦ ೧ ೨ ೦ ೧ ೦ ೧
–೩ । ತಮೋಽಜಸಾ । ಸುವೋಽಜಾಸಾಽ೨ । ೨–೨ । ತಮೋಽಜಸಾ ।
೨ ೦ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧
ಸುವೋ । ಜಾಽ೨ । ಸಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ । ಅಸಿಪ್ರಾಣಏಅ
೨೦ ೧ ೦ ^ ೩ ೫
ಸಿ । ೩ । ಏಅಸಿ । ೩ । ಸತ್ಯಮಿತ್ಥಾವೃಷಾಽ೨ಇದಾಽ೨೩ಳಸೀ ।
೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೩ ೫೦ ೦ ೧ ೦
ಏಅಸಿ । ೨ । ಏ । ಆಽ೨ । ಸಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ । ಇಡಾ

ಜ್ಗಚ್ಛಸೂರ್ಯರ್ಜಗ್ಗಚ್ಛೇ । ಡಾಜ್ಗಚ್ಛಸೂರ್ಯರ್ಜಗ್ಗಚ್ಛೇ । ಡಾಜ್ಗಚ್ಛಸೂ

ರ್ಯರ್ಜಗ್ಗಚ್ಛ ॥ ಅಭಿಪ್ರಘ್ನಾ । ತಮೋಽಜಸಾ । ತಮೋಽಜಾಸಾಽ೨ ।

೩–೩ । ತಮೋಽಜಸಾ । ಸುವ್ರೋಽಜಾಸಾಽ೨ । ೨–೨ । ತಮೋಽಜ

ಸಾ । ಸುವ್ರೋ । ಜಾಽ೨ । ಸಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋಽವಾ । ಅಸಿಚಕ್ಷು

ರೇಽಅಸಿ । ೩ । ಏಽಅಸಿ । ೩ । ವೃಷಜೂತಿರ್ನೋರ್ಽಽ೨ವಾಽ೨೩ಳಇ

ತಾ । ಏವಿತಾ । ೨ । ಏ । ವಾಽ೨ಇ । ತಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋಽವಾ ।

ಅನ್ತರಿಕ್ಷಜ್ಗಚ್ಛನಾಕೇಽವಿಭಾಹಿ । ೩ ॥ ಅಭಿಪ್ರಘ್ನಾ । ತಮೋಽಜಸಾ ।

ತಮೋಽಜಾಸಾಽ೨ । ೩–೩ । ತಮೋಽಜಸಾ । ಸುವ್ರೋಽಜಾಸಾಽ೨ ।

೨–೨ । ತಮೋಽಜಸಾ । ಸುವ್ರೋ । ಜಾಽ೨ । ಸಾಽ೨೩ಳ । ಔ

ಹೋಽವಾ । ಅಸಿಶ್ರೋತ್ರಮೇಽಅಸಿ । ೩ । ಏಽಅಸಿ । ೩ । ವೃಷಾ

ಹ್ಯಗ್ರಶೃಣ್ವೆಷೇಪರಾಽ೨ವಾಽ೨೩ಳತೀ । ಏವತಿ । ೨ । ಏ । ವಾಽ

೨ । ತಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋಽವಾ । ಸ್ವರ್ಗಚ್ಛಜ್ಯೋತಿರ್ಗಚ್ಛ । ೩ ॥

ಅಭಿಪ್ರಘ್ನಾ । ತಮೋಽಜಸಾ । ತಮೋಽಜಾಸಾಽ೨ । ೩–೩ । ತ

ಮೋಽಜಸಾ । ಸುವ್ರೋಽಜಾಸಾಽ೨ । ೨–೨ । ತಮೋಽಜಸಾ । ಸು

ವ್ರೋ । ಜಾಽ೨ । ಸಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋಽವಾ । ಅಸಿಜ್ಯೋತಿರೇಽಅ

ಸಿ । ೩ । ಏಽಅಸಿ । ೩ । ವೃಷೋಽಅರ್ವಾವತಾಽ೨ಇಶ್ರೂಽ೨೩ಳ

೫ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦
ತಾಃ । ಏಶ್ರುತಃ । ೨। ಏ । ಶ್ರೂ೨ । ತಾ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥
೧ ೦ ೦ ೨೦ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೧೩
ಅತಿಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಭಾಹ್ಯೇಅತಿ । ೨ । ಅತಿಜ್ಯೋತಿರ್ವಿಭಾಹ್ಯೇಅತೀ೬
೧೧೧
೨೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೧೪೬ / ಪ – ೧೩೬ / ಮಾ – ೪೦ / ಕೌ ॥ ೧೮.೨೦೪ ॥*

ಈ ೨೦೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಸತ್ಯಮಿತ್ಥಾ ವೃಷೇದಸಿ ೨೬೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪಾದ ಚತುಷ್ಟಯಸ್ಯ ಆದೌ ಅನ್ತೇ ಚ ನಿಧನ ಭಕ್ತಿಯೋಗಾತ್ ಅಷ್ಟಾನಿಧನಂ । ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಾಂ ಓಜಸಾ ಶತ್ರುಂ ಅಭಿಪ್ರಘ್ನನ್ತಂ ಸ್ವೋಜಸಾ ಶೋಭನೇನ ವಿಜ್ಞಾನಾಖ್ಯೇನ ಓಜಸಾ ಸ್ತುಮಃ । ಪ್ರಾಣಃ ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಂ ಮೇ ಅಸಿ । ಇಡಾಮ್ ಅನ್ನಂ ಸೂರ್ಯಂ ಅನ್ನಂ ಚ ಪಾಲನಾರ್ಥಂ ಗಚ್ಛ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಗಚ್ಛ ರಸಾನುಪ್ರದಾನಾರ್ಥಂ ನಾಕೇ ಸ್ವರ್ಗೇ ವಿಭಾಹಿ ದೀಪ್ತೋಭವ । ಸ್ವಃ ದಿವಂ ಗಚ್ಛ । ಜ್ಯೋತಿಃ ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲಂ ಗಚ್ಛ । ಅತಿ ಜ್ಯೋತಿಃ ಸೌರಂ ತೇಜೋ ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶೇನ ಅನವಚ್ಛಿನ್ನೇನ ವಿಭಾಹಿ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೨೦೪ ॥

ಈ ಸಾಮಗಾನದ ನಾಲ್ಕೂ ಪಾದಗಳ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ನಿಧನ ಭಕ್ತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಅಷ್ಟಾನಿಧನವೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನ ಓಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸ್ವಂತ ಸಾಹಸ ಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದಲೇ ಶತ್ರುನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಸ್ತೋತ್ರ ಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕಣ್ಣೂ ಕಿವಿಯೂ ದ್ರಷ್ಟಾರನೂ ಶ್ರೋತೃವೂ ಜ್ಯೋತಿಯೂ ಅನ್ನವೂ ನೀನೇ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ. ಅನ್ನವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸೂರ್ಯ ನಲ್ಲಿಗೂ ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ರಸಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಅನ್ತರಿಕ್ಷಕ್ಕೂ ದಯಮಾಡು. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೀಪ್ತನಾಗಿರು. ಆದಿತ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಚಿತ್ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸು । ಸಾಮ ೨೦೪ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨
ವಯಃ–ಬೃಹತ್–ವಿಭ್ರಾಷ್ಟಯೇ–ವಿ–ಭ್ರಾಷ್ಟಯೇ–ವಿ ಧ ರ್ಮಣೇ–ವಿ– ಧರ್ಮಣೇ – ಸತ್ಯ
೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨
ಮ್–ಓ ಜ ಃ–ರ ಜ ಃ–ಸ್ವಃ–ಭದ್ರಮ್–ಸುಧಾ–ಸು–ಧಾ–ಇ ಷ ಮ್–ಊ ರ್ಜ ಮ್–ಬೃಹತ್–
೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩
ಯ ಶ ಃ–ದಿವಿ–ದಧೇ ॥

॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ರಾಜನಮ್ । ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೨೩.೧. ಹಿಮ್ । ೩ । ಹೋ । ೩ । ಹಉ । ೩ । ಓಹಾ । ೩ । ಔಹೋಇ । ೩ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽಇಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾಇ । ೩–೩ । ವಯೋಬೃಹತ್ । ೩ । ವಿಭ್ರಾಷ್ಟಯೇವಿಧರ್ಮಣೇ । ೩ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾಇಧಿಯಸ್ತಾಃ । ೩–೩ । ಸತ್ಯಮೋಜಃ । ೩ । ರಜಸ್ಸುವಃ । ೩ ॥ ಶೂರೋನೃಷಾ । ತಾಽಇಶ್ರವಸಶ್ಚಕಾಮಾಇ । ೩–೩ । ಭದ್ರಉಸುಧಾ । ೨ । ಭದ್ರಉಸುಧೇ । ಷಮೂರ್ಜಮ್ । ಇಷಮೂರ್ಜಮ್ । ೨ ॥ ಆಗೋಮತಾಇ । ವ್ರಜೇಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ । ೩–೩ । ಬೃಹದ್ಯಶಃ । ೩ । ದಿವಿದಧೇಽಇಹಸ್ । ೨ । ದಿವಿದಧೇಽಇ । ಹಾಉವಾ ॥ ವಾಗೀಡಾಸೂರ್ವೋಬೃಹದ್ಭಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥ದೀ–೬೬ । ಪ–೭೭ । ಮಾ–೪೬ । ಖೂ ॥ ೧೯.೨೦೫ ॥

ವಯೋ ಬೃಹತ್ ಮಹದನ್ನಂಪ್ರಾಪ್ತುಂ । ವಿಭ್ರಾಷ್ಟಯೇ ವಿಶೇಷೇನ ದಿಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ವಿಶೇಷತೋ ಧರ್ಮಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ । ಇನ್ದ್ರ ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ ಭಜ । ಸತ್ಯಂ ಓಜಃ ರಜೋ ಲೋಕಂ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶಂ ಭದ್ರಂ ಮಂಗಲಂ ಸುಧಾ ಶೋಭನಧಾರಣಾ ಇಷಮನ್ನಂ ಊರ್ಜಂ ಬಲಂ ಬೃಹದ್ಯಶಃ ಮಹತೀಂ ಕೀರ್ತಿಂ ಧೀತಿಂ ಸಂಪಾದಯ । ದಿವಿ ದ್ಯೋತನವತಿ ಸ್ಥಾನೇ ದಧೇ ಧಾರಯ । ವಾಗೀಡಾಸ್ವಃ ಬೃಹದ್ಭಾ ಇತ್ಯಾದಿ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಭವತು ॥ ಸಾಮ ೨೦೫ ॥

ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಪಡೆಯಲೂ ಅತಿಶಯ ದೀಪ್ತಿವಂತರಾಗಲೂ ಧರ್ಮಸಿದ್ಧಿಸಲೂ ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನನ್ನು ಪೂಜಿಸೋಣ ಭಜಿಸೋಣ. ಸತ್ಯ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿ ಆ ಲೋಕ ಈ ಲೋಕಗಳ ಸುಖವನ್ನೀಯುವ ಅನ್ನ ಮಂಗಳಕರವಾದ ದೇಹಬಲ ಮಹತ್ತಾದ ಯಶಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ

ಒಳ್ಳೆಯ ವಾಕ್ ಶಕ್ತಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಕಾಂತಿ ಈ ಎಲ್ಲವೂ ಇನ್ದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮ್ಮದಾಗಲಿ । ಸಾಮ ೨೦೫ ॥

೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦
ಅಸೌ–ಅಯಮ್–ನಮಃ–ಕಿಟ್–ಮ ನ ಃ–ಪ್ರಾಣಃ–ಪ್ರ–ಆನಃ–ಚಕ್ಷುಃ–ಶ್ರೋತ್ರಮ್–ಘೋಷಃ
೩೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩೨ ೩ ೨
–ವ್ರತಮ್–ಭೂತಮ್–ಪಾನಮ್ । ಚಿತ್ತಮ್–ಧೀತಮ್ ॥ ಸಾಮ ೨೦೬ ॥

॥ ರೌಹಿಣಮ್ । ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೨೩.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಇಹೀ । ೩ । ಆಇಹಿಯಾ । ೩ । ಆಸಾಉ । ೩ । ಆಯಾಮ್ । ೩ । ನಾಮಾಃ । ೩ । ಕಿಟ್ । ೨ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ೯ನೇಮಧಿತಾಹವಾ೭೨ನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರ್ಯಾ೯ಯುನಜತೇಧಿಯಾ೭೨ಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂರೋ೯ನೃಷಾತಾಶ್ರವಸಶ್ಚಕಾ೭೨ಮಾಇ ॥ ಆಗೋ೯ಮತಿವ್ರಜೇಭಜಾತುವಾ೭೨ನ್ನಾಃ । ಮನಾ೭೨೩ಹೋ೯ಇ । ಪ್ರಾಣಾ೭೨೩ಹೋ೯ಇ । ಚಕ್ಷೂ೭೨೩ಹೋ೯ಇ । ಶ್ರೋತ್ರಾ೭೨೩೪ಹೋ೯ಇ । ಘೋಷಾ೭೨೩೪ಹೋ೯ಇ । ವ್ರತಾ೭೨೩೪ಹೋ೯ಇ । ಭೂತಾ೭೨೩೪ಹೋ೯ಇ । ಪಾನಾ೭೨೩೪ಹೋ೯ಇ । ಚಿತ್ತಾ೭೨೩೪ಹೋ೯ಇ । ಧೀತಾ೭೨೩೪ಹೋ೯ಇ । ಸುವಾ೭೨೩ಹೋ೯ಇ । ಜ್ಯೋತಾ೭೨೩ಇಹೋ೯೭೨ । ವಾ೭೨೩ಳಔಹೋವಾ ॥ ಊ೭೨೩ಳಶ ॥ *ದೀ – ೨೬ / ಪ – ೩೬ / ಮಾ – ೩೭ / ಕೇ೯ ॥ ೨೦.೨೦೬ ॥*

ಈ ೨೦೫ ಮತ್ತು ೨೦೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅಸೌ ಸೂರ್ಯಾದಿಃ ಅಯಮ್ ಅಗ್ನ್ಯಾದಿಃ ನಮಃ ಅನ್ನಾದಿಃ ಕಿಟ್ ಗಮನಂ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದ್ವಾದಶ ಮಾಸಾತ್ಮಕಂ ಮನಃ ಪ್ರಾಣಃ ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಘೋಷಃ ವ್ರತಂ ಭೂತಂ ಪಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ಸ್ಮರಣಂ ಧೀತಂ ಧ್ಯಾನಂ ಸ್ವಜ್ಯೋರ್ತಿರಿನ್ದ್ರೋ ಭಗವಾನ್ ವಾ ॥ ಸಾ ೨೦೬ ॥

ಜೀವನ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಇನ್ದ್ರನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇನ್ದ್ರನು ವಾಸನಾರೂಪಿ ಶತ್ರುಗಳ ಸಂಹಾರಕನೂ ಜ್ಞಾನದೀಪ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಇನ್ದ್ರನು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲಿ. ಗಮನಾರ್ಥಕವಾದ ಕಿಟ್ ಶಬ್ದವು ಗತಿಯುಳ್ಳ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಣ ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ಶ್ರೋತ್ರ ಘೋಷ ವ್ರತ ಭೂತ ಪಾನ ಚಿತ್ತ ಸ್ಮರಣ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನವೆಂಬ ಹನ್ನೆರಡೂ ದ್ವಾದಶಾತ್ಮಕನಾದ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿಯಾದ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನೇ ಎಂದೂ ಔಹೋಇಕಾರಸ್ತೋಭವು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೆಂದೂ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ದಶ ಚತುರ್ಥಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೪ ॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇ ಗೇಯಗಾನೇ ಚತುರ್ಥಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

॥ ಅಗ್ನೇರಿಲಾಂದಮ್ ಪಂಚಾನುಗಾನಮ್ ಇರಾನ್ನಂವಾ ॥ ಅಗ್ನ್ಯನುಷ್ಟುಬಾತ್ಮಾ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧

೧೨೪.೧ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊ೨ । ೩ ॥ ಹುಊ೨ । ೩ ॥ ಇಯಾಹಾಉ । ೨ । ಇಯಾ೩ಹಾಉ । ವಾ೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾ೨೩೪೫ ॥

೧ ೨ ೧ ನ ೨ ೧ ೧೧೧

ದೀ – ೩ । ಪ – ೧೨ । ಮಾ – ೧೦ । ಶೌ ॥ ೧.೨೦೭ ॥

ಋಕ್ – ೬೧೩

॥ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಗಾಥಿನಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಆತ್ಮಾ ಅಗ್ನಿರ್ವಾ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨

ಅಗ್ನಿರಸ್ಮಿ ಜನ್ಮನಾ ಜಾತವೇದಾ ಘೃತಂ ಮೇ ಚಕ್ಷುರಮೃತಂ ಮ ಆಸ

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ೩ ೧ ೨ ೩
ನ್ । ತ್ರಿಧಾತುರರ್ಕೋ೯ ರಜಸೋ ವಿಮಾನೋಽಜಸ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಹ
೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ವಿರಸ್ಮಿ ಸರ್ವಮ್ ॥ ೧೨-೬೧೩ ॥

೩ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ರ
ಅಗ್ನಿಃ-ಅಸ್ಮಿ-ಜನ್ಮನಾ-ಜಾತವೇದಾಃ-ಜಾತ-ವೇದಾಃ । ಘೃತಮ್-ಮೇ-ಚಕ್ಷುಃ
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೨
-ಅಮೃತಮ್-ಅ-ಮೃತಮ್-ಮೇ-ಆಸನ್ ॥ ತ್ರಿಧಾತುಃ-ತ್ರಿ-ಧಾತುಃ-ಅರ್ಕಃ
೧೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೩
-ರಜಸಃ-ವಿಮಾನಃ-ವಿ-ಮಾನಃ । ಅಜಸ್ರಮ್-ಅ-ಜಸ್ರಮ್-ಜ್ಯೋತಿಃ-ಹ
೨ ೩ ೧೨ರ
ವಿಃ-ಅಸ್ಮಿ-ಸರ್ವಮ್ ॥ ೧೨-೬೧೩ ॥

॥ ಅಗ್ನೇರಿಲಾಂದಂಪಂಚಾನುಗಾನಮ್ ॥ ಅಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಾತ್ಮಾ ಅಗ್ನಿಃ ವಾ ॥ ತತ್ರ ದ್ವಿತೀಯಮಿದಮ್ ॥

೨ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೦ ೧ ೦ ೨ರ
೧೨೪.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಅಗ್ನಿರಸ್ಮಿಜನ್ಮನಾಜಾತವೇದಾಃ ।
೧ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨ರ
ಇಡಾ । ಸುವಃ । ಇಡಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಘೃತಮ್ಮೇ
೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨
ಚಕ್ಷುರಮೃತಮ್ಮಆಸನ್ । ಇಡಾ । ಸುವಃ । ಇಡಾ ॥ ಹಾಉ
೧೦ ೨ ೧೦ ೨ರ ೧೦ ೨ ೧ ೦
ಹಾಉಹಾಉವಾ । ತ್ರಿಧಾತುರರ್ಕೋ೯ರಜಸೋವಿಮಾನಃ । ಇಡಾ ।
೦ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨
ಸುವಃ । ಇಡಾ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಅಜಸ್ರಂಜ್ಯೋತಿರ್ಹ
೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦
ವಿರಸ್ಮಿಸರ್ವಮ್ । ಇಡಾ ॥ ಸುವಃ । ಇಡಾ ॥

ದೀ - ೧೯ । ಪ - ೨೦ । ಮಾ - ೨೧ । ನ ॥ ೨.೨೦೮ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಹಾಉ । ಊಽ೨ । ಅಗ್ನಿಃ ಇಲಾನ್ದಂ ಸಾಮ ಇರಾನ್ನಂ ವಾ । ಪಂಚಾನುಗಾನಾನಿ ಸ್ತುತಯೋ ಯತ್ರ ಇತಿ ಪಂಚಾನುಗಾನಮ್ । ಆ.ಬ್ರಾ. ೬-೩-೫-೧ ॥ ಪ್ರಥಮೇ ಅನುಗಾನೇ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯೇ ಪಠಿತಾಪಿ ಅಗ್ನಿರಸ್ಮೀತಿ ಋಕ್

ಅನುಪ್ರವಕ್ತ್ರ್ಯಾ । ನಿರರ್ಥಕ್ಯೈಃ । ಸ್ತೋಭೈಃ ಸ್ತುತೇಃ ಅಸಂಭವಾತ್ ಸ್ವಯಮೇವ ಪರಮೇಶ್ವರೋಕ್ತಿಃ । ಅಗ್ನಿರಸ್ಮಿ ಜನ್ಮನಾಽಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕಾಲೇ ಏವಾಹಂ ಜಾತವೇದಾಃ । ಘೃತಾದಿಹವಿಃ ಮೇ ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರಕಾಶಕಂ ಆಸನ್ ಆಸ್ಯೇ ಮುಖೇ ಅಮೃತಮ್ । ಮಮ ಅಗ್ನಿಮುಖೇನ ದೇವ ತೃಪ್ತೇಃ ಜಗತಃ ಆಪ್ಯಾಯನಾತ್ ಪ್ರಾಣಿನೋ ನ ಮ್ರಿಯನ್ತೇ । ತಥಾ ತ್ರಿಧಾತುಃ ಅಧಿ ದೈವಮಧಿ ಭೂತಂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಚ ಸ್ಥಿತಃ ಅರ್ಕಃ ದೇವಃ ರಜಸಃ ಲೋಕಸ್ಯ ಅಹಂ ವಿಮಾನಃ ವಿವಿಧ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ ವಿಭುಃ ಕ್ವಚಿತ್ ಮನುಷ್ಯಾದಿಷು ಪರಿಮಿತಃ । ಅಜಸ್ರಂ ಸರ್ವಕಾಲಮಾಪ್ಯಾಯಕತ್ವಾತ್ ಸರ್ವ ಮನ್ತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ಜ್ಯೋತಿರ್ಹವಿಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ॥ ಅರ ೨೦೭, ೨೦೮ ॥

ಸಾಮಗಾನ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಉ ... ॥ ಊಽ೨ ಎಂಬ ಅರ ೨೦೭ ನೆಯ ಗಾನವು ಕೇವಲ ಅವ್ಯಕ್ತಾರ್ಥ ಸ್ತೋಭಗಳಿಂದ ಉದಯವಾಗಿರುವ ಏಕೈಕ ಸಾಮಗಾನವಾಗಿದೆ. ಋಕ್ ರಹಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಗಾನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಪರಂ ಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಗಾನವು ಅಗ್ನಿರಸ್ಮೀತಿ ಎಂಬ ೬೧೩ನೆಯ ಋಕ್ಕನ್ನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ತುತಿಗಳು ಐದು ಗಾನಗಳಿಂದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪಂಚಾನುಗಾನವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಸ್ವಯಂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತಜ್ಞಾನಗಳ ಆಗರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜಾತವೇದನೆನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಘೃತಾದಿ ಹವ್ಯದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತವಿರುವುದಾಗಿ ಅಗ್ನಿಮುಖವಾಗಿಯೇ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನರಾಗಿ ಜೀವಿಗಳು ಜೀವಿಸುವಂತಾಗಿ ಅಧಿದೈವ ಅಧಿಭೂತ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿಭುವಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತವೂ ಕಾಲತ್ರಯದ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪದ ಹವಿಸ್ಸಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕೃತಪರತತ್ತ್ವಸ್ವರೋಪೇಗ್ನಿಃ ಸ್ವಾತ್ಮನಃ ಸರ್ವಾತ್ಮನಃ ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವಾನುಭವಮ್ ಅಸ್ಯಾಮ್ ಋಚಿ ಆವಿಷ್ಕರೋತಿ । ದ್ವಯೋಃ ಉತ್ತರಾಗ್ನೇಃ ಸ್ತುತಿಃ ಪೂರ್ವಾಸ್ತುತಿಃ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾತ್ಮನಃ । ಹೇ ಕುಶಿಕಾಃ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯಭಾವೇನ ದ್ವಿವಿಧಮ್ ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ । ಏತಾವದ್ವಾ ಇದಮನ್ನಂ ಚೈವಾನ್ನಾದಶ್ಚ ಸೋಮಃ ಏವಾನ್ನ ಮಗ್ನಿರನ್ನಾದಃ । ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ತತ್ರ ಸಕಲಭೋಕ್ತೃವರ್ಗರೂಪೇಣ ಅನ್ನಾದೋಽಗ್ನಿಃ । ಸ ಚ ಅಗ್ನಿವಾಯ್ವಾದಿತ್ಯ ಭೇದೇನ ತ್ರೇಧಾ ಭೂತ್ವಾ ಪೃಥಿವ್ಯನ್ತರಿಕ್ಷ ದ್ಯುಲೋಕಾನಧಿತಿಷ್ಠತಿ । ತದುಕ್ತಂ ವಾಜಸನೇಯಕೇ । ಸ ತ್ರೇಧಾತ್ಮಾನಂ ವ್ಯಕುರುತ । ಆದಿತ್ಯಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ವಾಯುಂ ತೃತೀಯಮ್ ಇತಿ ॥ ಬೃ.ಆ ೧–೨–೩ ॥

ತತ್ರ ಸಃ **ಅಗ್ನಿಃ** ಅಹಂ **ಜನ್ಮನಾ** ಏವ **ಜಾತವೇದಾಃ** **ಅಸ್ಮಿ** । ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿ ಸಾಧನ – ನೈರಪೇಕ್ಷ್ಯೇಣ ಸ್ವಭಾವತ ಏವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಪರತತ್ವ ಸ್ವರೂಪೋಽಸ್ಮಿ । **ಘೃತಂ ಮೇ ಚಕ್ಷುಃ** ಯದೇತದ್ವಿಶ್ವಸ್ಯಾವಭಾಸಕಂ ಮಮ ಸ್ವಭಾವ ಭೂತಂ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕಂ ಚಕ್ಷುಃ ತದ್ಘೃತಮ್ । ಇದಾನೀಮತ್ಯನ್ತಂ ದೀಪ್ತಮ್ । ಯದೇತತ್ **ಅಮೃತಂ** ಕರ್ಮಫಲಂ ದಿವ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ವಿಷಯೋಪಭೋಗಾತ್ಮಕಂ ತತ್ **ಮೇ** ಮಮ **ಆಸನ್** ಆಸ್ಯೇ ವರ್ತತೇ । ಸಕಲ ಭೋಕ್ತೃವರ್ಗಾತ್ಮನಾ ಸ್ವಯ ಮೇವಾವಸ್ಥಾನಾತ್ । ಏವಂ ಸ್ವಾತ್ಮನಃ ಪೃಥಿವ್ಯಧಿಷ್ಠಾತೃರೂಪತಾಮಭಿಧಾಯ ವಾಯ್ವಾತ್ಮನಾನ್ತರಿಕ್ಷಾಧಿಷ್ಠಾತೃತಾಮಾಹ – ಅರ್ಕೋ ಜಗತಃ ಸ್ರಷ್ಟಾ ಪ್ರಾಣಃ । ಸೋಽರ್ಚನ್ನಚರತ್ತಸ್ಯಾರ್ಚತ ಆಪೋಽಜಾಯನ್ತಾರ್ಚತೇವಮೇತಿಕಮಭೂದಿತಿ ತದೇವಾ ರ್ಕಸ್ಯಾರ್ಕತ್ವಮ್ – ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ । ಶ.ಬ್ರಾ ೧೦–೬–೫ । ಸಪ್ರಾಣಃ ಅಹಂ **ತ್ರಿಧಾತುಃ** ತ್ರಿಧಾ ಆತ್ಮಾನಂ ವಿಭಜ್ಯ ತತ್ರ ವಾಯ್ವಾತ್ಮನಾ ರಜಸಃ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಸ್ಯ **ವಿಮಾನಃ** ವಿಮಾತಾ ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಅಸ್ಮಿ । ತಥಾ ಆದಿತ್ಯರೂಪೇಣ ದ್ಯುಲೋಕಾಧಿಷ್ಠಾತೃತಾಮಾಹ । **ಅಜಸ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿಃ** । ಅನುಪಕ್ಷೀಣಂ ನಿತ್ಯಂ ತೇಜಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ದ್ಯುಲೋಕಾಧಿ ಷ್ಠಾತೃತಾ ಆದಿತ್ಯೋಽಹಮಸ್ಮಿ । ಏವಂ ಭೋಕ್ತೃರೂಪತಾಮಾತ್ಮನೋಽನುಸಂಧಾಯ ಭೋಗ್ಯ ರೂಪತಾಮಪ್ಯನುಸನ್ಧತ್ತೇ । ಯತ್ **ಹವಿಃ** ಭೋಗ್ಯಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಸ್ತಿ ತತ್ **ಸರ್ವಮ್** ಅಪ್ಯಹಮೇವಾಸ್ಮಿ ।

ಯದ್ವಾ । **ಅಹಮಗ್ನಿರಸ್ಮಿ** ದೇವಾನಾಮ್ ಹವಿಃ ಪ್ರಾಪಣಾದಜ್ಞನಾದಿಗುಣ ಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ । ಕಿಂ ಚ **ಜನ್ಮನಾ** ಉತ್ಪತ್ಯಾ **ಜಾತವೇದಾಃ** ಜಾತ ಜ್ಞಾನೋಽಸ್ಮಿ । ಉತ್ಪತ್ತಿಕ್ಷಣಮೇವ ಸರ್ವಜ್ಞೋಽಹಮಸ್ಮಿ । ಅಥವಾ ಜಾತಂ ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾತ್ಮತಯಾ ವೇತ್ತೀತಿ ಜಾತವೇದಾಃ । ಸರ್ವಾತ್ಮಕಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ತತ್ಕಥಮ್ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ । **ಘೃತಂ ಮೇ ಚಕ್ಷುಃ** ಯದೇತದ್ ಘೃತಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಸ್ತಿ ತನ್ಮೇ ಚಕ್ಷುಃಸ್ಥಾನೀಯಮ್ । ಯಥಾ ಲೋಕೇ ಚಕ್ಷುರ್ಭಾಸಕಮ್ ಏವಂ ಘೃತಂ ಮಯಿ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಜ್ವಾಲಾ ಮುತ್ಪಾದಯನ್ಮಮ ಭಾಸಕಮ್ । **ಅಮೃತಮ್** – ಪ್ರಭಾರೂಪಂ ಯದಮೃತಮ ವಿನಾಶಿ ಜ್ಯೋತಿಃ **ಮೇ** ಮಮ **ಆಸನ್** ಆಸ್ಯೇ ವರ್ತತೇ । **ತ್ರಿಧಾತುಃ** ಪ್ರಾಣಾಪಾನವ್ಯಾನಾತ್ಮಕಸ್ತ್ರಿಧಾ ವರ್ತಮಾನಃ **ಅರ್ಕಃ** ಅರ್ಚನೀಯಃ । ಯಃ ಪ್ರಾಣೋಽಸ್ತಿ ಸೋಽಪ್ಯಹಮೇವಾಸ್ಮಿ । ತಥಾ ರಜಸೋಽನ್ತರಿಕ್ಷಸ್ಯ **ವಿಮಾನಃ** ವಿಶೇಷೇಣ ಮಾತಾ ಪರಿಚ್ಛೇತ್ತಾ ವಾಯುಶ್ಚಾಹಮಸ್ಮಿ । ಕಿಂ ಚ **ಅಜಸ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿಃ** ನೈರನ್ತರ್ಯೇಣ ತಾಪಕಃ ಸೂರ್ಯಶ್ಚಾಹಮಸ್ಮಿ । ಕಿಂ ಬಹುನಾ । ಆಜ್ಯ ಪುರೋಡಾಶಾದಿರೂಪಂ ಯದೇತ ದ್ಧವಿರಸ್ತಿ ತದುಪಲಕ್ಷಿತಂ ತತ್ಸರ್ವಮಪ್ಯಹಮಸ್ಮಿ। ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ । ಛಾಂ.ಉ. ೩–೧೪–೧ ॥ ತಮನೇಕಧಾಗ್ನೇಃ ಸರ್ವಾತ್ಮಕತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೇನ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ಮುಕ್ತಂ ಭವತಿ ॥ ಅಜಸ್ರಮ್–ಧರ್ಮಃ–ಇತಿ ಸಾಮ್ನ ಋಚಃ ಪಾಠಭೇದಃ ॥

ಜನ್ಮನಾ ಜನ್ಮದಿಂದಲೇ **ಅಗ್ನಿಃ** ಅಗ್ರಣಿ ಮುಖಂಡನಾಗಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ರುವ ನಾನು **ಜಾತವೇದಾಃ** ಸರ್ವಜ್ಞನು **ಅಸ್ಮಿ** ಆಗಿರುವೆನು. **ಘೃತಂ** ತುಪ್ಪವು ತೇಜಸ್ಸು – ತೇಜೋ ವೈ ಘೃತಂ ಮೈ ೧–೬–೮ । **ಮೇ** ನನ್ನ **ಚಕ್ಷುಃ** ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಕವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು **ಅಮೃತಮ್** ಅಮೃತವು **ಮೇ** ನನ್ನ **ಆಸನ್** ಮುಖ ಬಾಯಿ ಆಗಿದೆ. **ತ್ರಿಧಾತುಃ**

ಪ್ರಾಣ ಅಪಾನ ವ್ಯಾನ ಎಂದು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿರುವ **ಅರ್ಕಃ** ಪೂಜನೀಯವಾದ ಆದಿತ್ಯನೂ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ಪೃಥ್ವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷ ದ್ಯುಲೋಕಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ-ಸ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಇಮಾನ್ ತ್ರೀನ್ ಲೋಕಾನ್ ಸ್ತ್ರೇಧಾಽದುಹತ್ ತತ್ ತ್ರಿಧಾತೋಸ್ತ್ರಿಧಾತುತ್ವಮ್ । ನಾನೇ ಆಗಿರುತ್ತೇನೆ । ತೈ.ಸಂ ೨-೩-೭-೧ । **ರಜಸಃ** ಅಂತರಿಕ್ಷದ **ವಿಮಾನಃ** ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವು ನಾನೇ. ಅಳತೆ ಮಾಡುವ ವಾಯುವೂ ನಾನೇ **ಅಜಸ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿಃ** ಕ್ಷೀಣವಾಗದ ನಿರಂತರವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯೂ ನಾನೇ **ಹವಿಃ** ಹವಿಸ್ಸು ಮೊದಲಾಗಿ **ಸರ್ವಮ್** ಎಲ್ಲವೂ **ಅಸ್ಮಿ** ನಾನೇ ಆಗಿರುವೆನು.

ಕುಶಿಕಗೋತ್ರದ ಋಷಿಗಳು ಸರ್ವಾತ್ಮ ಭಾವದಿಂದ ಮೊದಲು ಉತ್ತರಾಗ್ನಿಯ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಅಗ್ನಿಯೇ ತನ್ನ ಪರತತ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕುಶಿಕರೇ ಭೋಕ್ತೃ ಮತ್ತು ಭೋಗ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಜಗತ್ತೂ ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಭೋಗ್ಯವಾದುದು ಅನ್ನ. ಭೋಗಿಸುವವನೇ ಅನ್ನಾದ. ಸೋಮನು ಅನ್ನ ಅಗ್ನಿಯು ಅನ್ನಾದ. ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಅನ್ನಾದ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲಭೋಕ್ತೃವರ್ಗರೂಪದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೇ ಅನ್ನಾದ-ಭೋಗಿಸುವವನು. ಈ ಅಗ್ನಿಯು ಅಗ್ನಿ ವಾಯು ಆದಿತ್ಯ ಎಂಬ ಭೇದದಿಂದ ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ಪೃಥಿವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷ ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ವಾಜಸನೇಯ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ - ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯೂ ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯನೂ ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಾಯುವೂ ಆದನು. ಆ ಅಗ್ನಿಯು - ನಾನು ಜನ್ಮದಿಂದಲೇ ಜಾತವೇದನಾಗಿರುವೆನು ಎಂದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ಶ್ರವಣ ಮನನ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸನಗಳಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಘೃತವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು - ಅಂದರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಅಥವಾ ಬೆಳಕು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆ ಘೃತವು ಈಗ ಅತ್ಯಂತ ದೀಪ್ತವಾಗಿ ಅಮೃತ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ - ಅಂದರೆ ಗವ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯೋಪ ಭೋಗಾತ್ಮಕವಾದ ಕರ್ಮ ಫಲವೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಜಗತ್ತಿನಪ್ರಾಣನಾದ ನಾನು ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನೂ ಆದಿತ್ಯನಾಗಿ ದ್ಯುಲೋಕವನ್ನೂ ವಾಯುವಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಜಗತ್ತನ್ನು ರಚಿಸುವ ಪ್ರಾಣನೂ ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದಾಗಿದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸರ್ವಾತ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಈ ಬಗೆಯಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನಮಾಡಬಹುದು.

ಅಗ್ನಿಃ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ತಲುಪಿಸುವವನು **ಅಸ್ಮಿ** ನಾನೇ ಅಗಿರುವೆನು **ಜನ್ಮನಾ** ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ **ಜಾತವೇದಾಃ** ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು ಅಥವಾ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಎಲ್ಲ

ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸರ್ವಾತ್ಮನು **ಘೃತಂ ಮೇ ಚಕ್ಷುಃ** ಘೃತವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು **ಅಮೃತಂ** ಅಮೃತವು **ಮೇ** ನನ್ನ **ಆಸನ್** ಮುಖದಲ್ಲಿದೆ. **ತ್ರಿಧಾತುಃ** ಪ್ರಾಣಾಪಾನವ್ಯಾನಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಾಣವೂ ನಾನೇ ಆಗಿರುವೆನು. **ರಜಸಃ** ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ **ವಿಮಾನಃ** ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಳೆಯುವ ವಾಯುವೂ ನಾನೇ ಆಗಿರುವೆನು. **ಅಜಸ್ರಂಜ್ಯೋತಿಃ** ನಿರಂತರ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನೂ ನಾನೇ ಆಗಿರುವೆನು. **ಹವಿರಸ್ಮಿಸರ್ವಮ್** ಘೃತ ಪುರೋಡಾಶಾದಿ ಸಕಲ ಹವಿಸ್ಸುಗಳಲ್ಲೂ ನಾನೇ ಇರುವೆನು. ಅರ್ಥಾತ್ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ನಾನೇ.

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನುತಲುಪಿಸುವ ಉಜ್ವಲವಾಗಿಉರಿಯುವುದೇ ಮೊದಲಾದಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾದ ಅಗ್ನಿಯುನಾನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು ಎಂದರೆ – ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆದಕ್ಷಣದಿಂದಲೂ ಸಕಲ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವೆನು ಅಥವಾ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆನು – ನಾನು ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವೆನು. ಇದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಈ ಘೃತವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು – ಈ ಘೃತವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ – ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನುಕೊಡುವ ಹಸುವಿನ ಘೃತವು ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಪ್ರಭಾರೂಪವಾದ ನಾಶವಿಲ್ಲದ ಅಮೃತವು ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ವ್ಯಾನಗಳೆಂಬ ಮೂರುವಿಧವಾಗಿ ಇರುವ ಪೂಜನೀಯವಾದ ಪ್ರಾಣಗಳೇ ನಾನು. ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಳೆಯುವ ವಾಯುವೂ ನಾನೇ. ನಿರಂತರವಾಗಿ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನೂ ನಾನೇ ಆಗಿರುವೆನು. ಹೆಚ್ಚೇನು ಆಜ್ಯ ಪುರೋಡಾಶಾದಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಹವಿಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರುವವನೂ ನಾನೇ ಆಗಿರುವೆನು. ಎಂದರೆ ಶ್ರುತಿಯ ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾನೇ ಆಗಿರುವೆನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುವ ಅಗ್ನಿಯು ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಕೇವಲಾತ್ಮನನಲಸ್ವರೂಪನಾಂ
ತೇಜಮಲ್ತೆ ಸಕಲಜ್ಞನಾದಗಂ ।
ಮನ್ಮುಖಂ ಋತಸರಸ್ವತೀಶಿಖಂ
ಪ್ರಾಣನಾಂ ಮಿಹಿರನಾಂ ಸಮೀರನಾಂ ॥

ಋಕ್ – ೬೧೪

॥ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಗಾಥಿನಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಗ್ನಿಃ ॥

೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ೡ ೩ ೧ ೨ೡ ೩ ೧ ೨ೡ೩ ೧

ಪಾತ್ಯಗ್ನಿರ್ವಿಪೋ ಅಗ್ರಂ ಪದಂ ವೇಃ ಪಾತಿ ಽಯಹ್ವಶ್ಚರಣ೧\ಸೂ

೨ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೧ ೩ ೧ ೨
ರ್ಯಸ್ಯ । ಪಾತಿ ನಾಭಾ ಸಪ್ತಶೀರ್ಷಾಣಮಗ್ನಿಽಪಾತಿ ದೇವಾನಾ
೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಮುಪಮಾದಮೃಷ್ವಃ ॥ ೧೩-೬೧೪ ॥

ಸ್ವ-೩೦ । ಉ ೩ । ಧಾ ೧೦೧ । ವ । ದ-೩ ॥

೧ ೨೧ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೧ ೩ ೨ ೧ ೨೧ ೩ ೨ ೧೨೧
ಪಾತಿ-ಅಗ್ನಿಃ-ವಿಪಃ-ಅಗ್ರಮ್-ಪದಮ್-ವೇಃ । ಪಾತಿ-ಯಹ್ವಃ-ಚರಣಮ್
೧ ೨೧ ೧ ೨೧ ೧ ೨೧ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩
-ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ॥ ಪಾತಿ-ನಾಭಾ-ಸಪ್ತಶೀರ್ಷಾಣಮ್-ಸಪ್ತ-ಶೀರ್ಷಾಣಮ್-ಅ
೨ ೧ ೨೧ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೧ ೩ ೨
ಗ್ನಿಃ । ಪಾತಿ-ದೇವಾನಾಮ್-ಉಪಮಾದಮ್-ಉಪ-ಮಾದಮ್-ಋಷ್ವಃ ॥

ಆ - ೮೬ । ಅ - ೨೮ । ಪ - ೨೮೮ । ಗೈ । ದ - ೩ ॥

॥ ತೃತೀಯಾದಶತಿಃ ॥ ೩ ॥ ತೃತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೩ ॥

॥ ಅಗ್ನೇರಿಲಾಂದಂಪಂಚಾನುಗಾನಮ್ । ಅಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಗ್ನಿಃ । ತತ್ರ ತೃತೀಯಮಿದಮ್ ॥

೨೧ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧
೧೨೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪಾತ್ಯಗ್ನಿರ್ವಿಪೋಽಅಗ್ರಂಪದಂ
೨೧ ೫ ೨
ವೇಃ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಸೂಽ೨೩೪ವಾಃ । ಇಹ । ಹಾಽ೩
೫ ೨೧ ೦ ೦ ೦
೧ಉವಾಽ೨೩ । ಜ್ಯೋಽ೨೩೪ತೀಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪಾ
೦ ೧ ೨೧
ತಿಯಹ್ವಶ್ಚರಣಂ೮ಸೂರಿಯಾಸ್ಯಾ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಸೂಽ೨
೫ ೨ ೫
೩೪ವಾಃ । ಇಹ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಜ್ಯೋಽ೨೩೪ತೀಃ ॥
೨೧ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪಾತಿನಾಭಾಸಪ್ತಶೀರ್ಷಾಣಮಾಗ್ನಿಃ । ಹಾಽ
೫ ೨
೩೧ಉವಾ೨೩ । ಸೂಽ೨೩೪ವಾಃ । ಇಹ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨
೫ ೨೧ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
೩ । ಜ್ಯೋಽ೨೩೪ತೀಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪಾತಿದೇವಾನಾ

ಮುಪಮಾದಮಾರ್ಷ್ವ: । ಹಾ೨ಇ೧ಉವಾ೨೩ಇ । ಸೂ೨೩ಇಳಿ

ವಾ: । ಇಹ । ಹಾ೨ಇ೧ಉವಾ೨೩ಇ । ಜ್ಯೋ೨೩ಇಳಿತೀ: ॥

ದೀ - ೨೮ । ಪ - ೨೮ । ಮಾ - ೩೨ । ಡಾ ॥ ೩.೨೦೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಭಗವಾನಗ್ನಿ: ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಣಿ ಪಾಲನಾತ್ **ವಿಪ್ರ:** । ಅಗ್ರಂ ಪದಂ ಪ್ರಧಾನಂ ಸ್ಥಾನಂ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವಂ **ವೇ:** ವೇತ್ತು: ಸಮ್ಯಗಾಹಾರ ಪರಿಣಾಮೇನ ಚಿತ್ತನೈರ್ಮಲ್ಯಮುತ್ಪಾದಯನ್ **ಪಾತಿ** ಪಾಲಯತಿ । ತಥಾ **ಯಹ್ವ:** ಮಹಾನ್ ಏಷ **ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಚರಣಂ** ಉದಯಾಸ್ತಮಯಲಕ್ಷಣಂ **ಪಾತಿ** । ತಥಾ **ನಾಭಾ** ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನೇ **ಸಪ್ತಶೀರ್ಷಾಣಾಮ್** ಸಪ್ತಛನ್ದೋಯೋಗಾತ್ ಬುದ್ಧಿ: ಮನ: ಶ್ರೋತ್ರಂ ತ್ವಕ್ ಚಕ್ಷು: ಜಿಹ್ವಾ ನಾಸಿಕಯೋಗಾಚ್ಚ ಸಪ್ತಶಿರಸಂ ಯಜ್ಞಂ **ಪಾತಿ** । ತಥಾ **ಋಷ್ವ: ದೇವಾನಾ ಮುಪಮಾದಂ** ತೃಪ್ತಿಂ **ಪಾತಿ** ॥ ಸಾಮ ೨೦೯ ॥

ಅಗ್ನಿಯು ವಿವಿಧಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ವಿಪ್ರ ನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವನದ ಅಂತಿಮಗುರಿಯಾದ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನರಿತವನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ನೇತಾರನಾಗಿ ಪ್ರಧಾನಸ್ಥಾನವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಹಾರದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಭಾಗದಿಂದ ಚಿತ್ತವುನಿರ್ಮಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಾಲಕನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸೂರ್ಯನ ಚರಣಗತಿಯನ್ನು ಉದಯಾಸ್ತದ ಲಕ್ಷಣದಿಂದಲೂ ಚರಾಚರಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ನಿಯಂತೃವೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಗಾಯತ್ರ್ಯಾದಿ ಸಪ್ತಛಂದಸ್ಸುಗಳ ಯೋಗದಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸು ಕಿವಿ ಚರ್ಮ ಕಣ್ಣ ನಾಲಿಗೆ ಮೂಗು ಎಂಬ ಸಪ್ತಶೀರ್ಷಸ್ಥ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ ಸಪ್ತ ಹವಿಸ್ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲೂ ಯಜ್ಞಗ್ಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಋಷಿಗಳನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ರಕ್ಷಕನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ - **ಅಗ್ನಿ: ವೇ:** ಗನ್ತ್ರ್ಯಾ: ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಾಯಾ: **ವಿಪ:** ಭೂಮ್ಯಾ: **ಅಗ್ರಂ** ಮುಖ್ಯಂ **ಪದಂ** ಸ್ಥಾನಂ **ಪಾತಿ** ರಕ್ಷತಿ । **ಯಹ್ವ:** ಮಹಾನಗ್ನಿ: **ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಚರಣಮ್** । ಚರತ್ಯನೇನೇತಿ ಚರಣಮನ್ತರಿಕ್ಷಂ **ಪಾತಿ** । **ನಾಭಾ** ನಾಭೌ ಅಂತರಿಕ್ಷಸ್ಯ ಮಧ್ಯೇ **ಸಪ್ತಶೀರ್ಷಾಣಂ** ಸಪ್ತಗಣಂ ಮರುದ್ಗಣಂ **ಪಾತಿ** । **ಋಷ್ವ:** ದರ್ಶನೀಯೋಽಯಮ್ **ಅಗ್ನಿ: ದೇವಾನಾಮ್ ಉಪಮಾದಮ್** ಉಪಮಾದಕಂ ಯಜ್ಞಂ **ಪಾತಿ** ರಕ್ಷತಿ । ಪಾತ್ಯಗ್ನಿರ್ವಿಪೋ ಅಗ್ರಮ್ - ಪಾತಿ ಪ್ರಿಯೇರಿಪೋ ಅಗ್ರಮ್ - ಇತಿ ಪಾಠೌ ॥

ಋಷ್ವ: ದರ್ಶನೀಯನಾದ **ಅಗ್ನಿ:** ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನು **ವೇ:** ಪರಿ ಭ್ರಮಣಶೀಲವಾದ **ವಿಪ:** ಭೂಮಿಯ **ಅಗ್ರಂ** ಪ್ರಧಾನವಾದ **ಪದಂ** ಸ್ಥಾನ ವನ್ನು **ಪಾತಿ**

ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. **ಯಹ್ವಃ** ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ – ಯಹ್ವಃ ಮಹ ನ್ನಾಮ ನಿಘಂ೩-೩ । ಅಗ್ನಿಯು **ಸೂರ್ಯಸ್ಯ** ಸೂರ್ಯನ – ತಂ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಸೋಽರ್ಯ ಇತ್ಯಯನ್ ತತ್ಸೋಽರ್ಯಸ್ಯ ಸೋಽರ್ಯತ್ವಂ ಸೋಽಯೋರ್ ನಾಮ್ಯೈಷ ತಂ ಸೂರ್ಯ ಇತಿ ಪರೋಕ್ಷಮಾಚಕ್ಷತೇ । ಜೈ ೩-೩೫೭ । ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ತೈ ಸಂ ೧-೪ ೪೩-೧ ॥ **ಚರಣಮ್** ಸಂಚಾರಸ್ಥಾನವಾದ ಅನ್ತರಿಕ್ಷವನ್ನು **ಪಾತಿ** ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. **ನಾಭಾ** – ಅನ್ತರಿಕ್ಷದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಬಂಧಿಸುವ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ – ನಾಭೀರ್ವೈ ಪ್ರಾಣಾನ್ ದಾಧಾರ ಕಾಠ ೩೭-೧೬ । **ಸಪ್ತ ಶೀರ್ಷಾಣಂ** ಸಪ್ತ ಮರುದ್ಗಣಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸು ಬುದ್ಧಿ ಸಹಿತ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣು ಕಿವಿ ಮೂಗು ಬಾಯಿ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು – ಪ್ರಾಣೋ ವೈಶಿರಃ ಜೈ ೧-೨-೬೮ । ಪಾತಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. **ದೇವಾನಾಮ್** ದೇವತೆಗಳಿಗೆ **ಉಪಮಾದಮ್** ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಯಜ್ಞವನ್ನು **ಪಾತಿ** ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ದರ್ಶನೀಯನೂ ಆದ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿರೂಪದಿಂದಲೂ ಅನ್ತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಹಾಗೂ ಮರುದ್ಗಣ ರೂಪದಿಂದಲೂ ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯರೂಪದಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗರ್ಪಿಸಿ ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಯಜ್ಞವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭೂಸ್ಥಾನೀಯಂ ವಹ್ನಿದೇವಂ ವಿಶುದ್ಧಂ
ದ್ಯುಸ್ಥಾನೀಯಂ ಸೂರ್ಯದೇವಂ ಮಹಾದ್ವಂ ।
ಮಧ್ಯವ್ಯಾಪ್ತರ್ ಮಾರುತರ್ ಶಕ್ರಮಿತ್ರರ್
ಕಾಯ್ವರ್ ನಮ್ಮೀ ಜನ್ಮಮಂ ಬನ್ನದಿಂದಂ ॥

॥ ಅಗ್ನೇರಿಲಾಂದಂ । ಪಂಚಾನುಗಾನಮ್ । ಅಗ್ನಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಗ್ನಿಃ॥ ತತ್ರಚತುರ್ಥಮಿದಮ್॥

೧೨೬.೧. ಇಯಾಽ೨ । ೩। ಇಯಾಹಾಉ । ೩ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ । ನೇಽ೩ಮಧಿ । ತಾಹವನ್ತಾ೩ । ಹವನ್ತೇಽ೩ । ಹಉ\ಹಉ\ಹಜ್‌ಹ ಉ\ಹಉ\ । ೨-೩ । ಹವನ್ತೇ । ೩ ॥ ಯತ್ಪಾರಿಯಾಃ । ಯುನಜ । ತಾ೩ಧಿಯಸ್ತಾಃ । ಧಿಯಸ್ತಾಽ೩ಃ । ಹಉ\ಹಉ\ಹಜ್‌ಹಉ\ಹಉ\ ।

೨-೩ । ಧಿಯಸ್ತಾಃ । ೩ ॥ ಶೂರೋಽನೃಷಾ । ತಾಽ೩ಶ್ರವ । ಸಶ್ಚಕಾ

ಮಾಇ । ಚಕಾಮೇಽ೩ । ಹಉ\ಹಉ\ಹಜ್‌ಹಜ್‌ಹಉ\ । ೨-೩ ।

ಚಕಾಮೇ । ೩ ॥ ಆಗೋಽಮತಾಇ । ವ್ರಜೇಭ । ಜಾತುವನ್ನಾಃ ।

ತುವನ್ನಾಽ೩ಃ । ಹಉ\ಹಉ\ಹಜ್‌ಹಜ್‌ಹಉ\ । ೨-೩। ತುವನ್ನಃ ।

೩ । ಇಯಾಽ೨ । ೩। ಇಯಾಹಾಉ । ೨ । ಇಯಾಽ೩ಹಾಉ ।

ವಾ ॥ ಏ । ವ್ರತಮೇಽಸುವರೇಽಶಕುನಃ ॥

ದೀ - ೫೧ । ಪ - ೬೩ । ಮಾ - ೨೬ । ಗೂ ॥ ೪.೨೧೦ ॥

ಈ ೨೧೦ನೆಯ ಗಾನವು ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ಎಂಬ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ತಥಾ ಇನ್ದ್ರಂ ನರಃ ಅಗ್ನಿರೇವ ಇನ್ದ್ರರೂಪೇಣ ಹೂಯತೇ ॥ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೇ ಇನ್ದ್ರರೂಪದಿಂದ ಈ ಗಾನದ ಮೂಲಕ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ । ಸಾಮ ೨೧೦ ॥

ಋಕ್ - ೬೧೫

॥ ವಾಮದೇವೋಗೌತಮಃ ಪಙ್ಕ್ತಿರಗ್ನಿಃ ॥

ಭ್ರಾಜನ್ತ್ಯಗ್ನೇ ಸಮಿಧಾನ ದೀದಿವೋ ಜಿಹ್ವಾ ಚರತ್ಯನ್ತರಾಸನಿ । ಸ ತ್ವಂ ನೋ ಅಗ್ನೇ ಪಯಸಾ ವಸುವಿದ್ರಯಿಂ ವರ್ಚೋ ದೃಶೇದಾಃ ॥ ೧-೬೧೫ ॥

೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೨
ಭ್ರಾಜನ್ತಿ–ಅಗ್ನೇ–ಸಮಿಧಾನ–ಸಮ್–ಇಧಾನ–ದೀದಿವಃ । ಜಿಹ್ವಾ–ಚರತಿ–ಅನ್ತಃ
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
–ಆಸನಿ ॥ ಸಃ–ತ್ವಮ್–ನಃ–ಅಗ್ನೇ–ಪಯಸಾ–ವಸುವಿತ್–ವಸು–ವಿತ್ । ರಯಿ
೧ ೨ರ ೩ ೨ ೩
ಮ್–ವರ್ಚಃ–ದೃಶೇ–ದಾಃ ॥ ೧–೬೧೫ ॥

॥ ಅಗ್ನೇರಿಲಾಂದಂ । ಪಂಚಾನುಗಾನಮ್ । ಅಗ್ನಿಃಪಙ್ಕ್ತಿರಿನ್ದ್ರಃ । ತತ್ರ ಪಂಚಮಮಿದಂ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨
೧೨೭.೧. ಭ್ರಾಜಾಔಹೋೞಹೋೞಹಾಇ । ತ್ಯಗ್ನೇಸಮಿಧಾನಾದೀಽ೧
೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ದಿವಾಽ೨ಃ ॥ ಜಿಹ್ವಾಔಹೋೞಹೋೞಹಾಇ । ಚರತ್ಯನ್ತಾರಾಽ೧ಸಾ
೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨
ನೀೞ೨ ॥ ಸತ್ವಾಔಹೋೞಹೋೞಹಾಇ । ನೋೞಅಗ್ನೇಪಯಸಾವಸೂಽ
೨ ೧ ೨ ೩ಕ ೨ ೧ ೧
೩ವೀತ್ ॥ ರಯಿಂವರ್ಚೋೞದೃಶೌಹೋೞ೩ । ಹಿಮ್ಮಾಽ೨ । ದಾ ।
೨ ೪ ೫ ೪
ಔಽ೩ಹೋೞವಾ । ಹೋೞಽ೫ಇ ॥ ಡಾ ॥

ದೀ – ೧೩ । ಪ – ೧೨ । ಮಾ – ೧೦ । ಶೌ ॥ ೫.೨೧೧ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅಗ್ನೇ ಸಮಿಧಾನ ದೀಪ್ಯಮಾನ ದೀದಿವಃ ಅತಿಶಯೇನ ದೀಪ್ಯಮಾನ ತವ ಆಸನಿ ಆಸ್ಯೇ ಜಿಹ್ವಾ ಭ್ರಾಜನ್ತಿ ಚರನ್ತಿ ಸ ತ್ವಂ ನಃ ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ಅಗ್ನೇ ವಸುವಿತ್ ಪಯಸಾ ಹವಿಷಾ ತೃಪ್ತಃ ದೃಶೇ ಚ ದರ್ಶನಾಯ ರಯಿಂ ಧನಂ ವರ್ಚಃ ದೀಪ್ತಿಂ ದಾಃ ದೇಹಿತ್ಯರ್ಥಃ ಸಾ ॥ ೨೧೧ ॥

ದೇದೀಪ್ಯಮಾನನಾಗಿ ಅತಿಶಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಧನವಂತನಾದ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ನಾವು ಅರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನೂ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ॥ ಸಾ ೨೧೧ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಸಮಿಧಾನ ಋತ್ವಿಗ್ಭಿಃ ಸಮಿಧ್ಯಮಾನ ದೀಪ್ತ ಹೇ ಅಗ್ನೇ ಭ್ರಾಜನ್ತೀ ಪ್ರಕಾಶಮಾನಾ ಆಸನಿ ಆಸ್ಯೇ ಅಂತರ್ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಾ ತ್ವದೀಯಾ ಜಿಹ್ವಾಃ ಹವೀಂಷಿ ಚರತಿ ಭಕ್ಷಯತಿ । ಹೇ ಅಗ್ನೇ ವಸುವಿತ್ ಧನಲಮ್ಭಕ ತ್ವಮ್

ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ಪಯಸಾ ಅನ್ನೇನ ಸಹ ರಯಿಂ ರಮಣೀಯಂ ಧನಂ ದೃಶೇ ದರ್ಶನಾಯ ವರ್ಚಃ ತೇಜಶ್ಚ ತೇಜಸ್ವೀ ತ್ವಂ ವಾ ಅದಾಃ ದೇಹಿ ॥

ಸಮಿಧಾನ ಅಗ್ನೇ ಪ್ರದೀಪ್ತನಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ **ಭ್ರಾಜನ್ತೀ ಆಸನಿ** ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ **ಜಿಹ್ವಾ** ನಾಲಿಗೆ ರೂಪೀ ಜ್ವಾಲೆಯು ಪ್ರಕಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಾಕ್ ವಾಣೀ–ಜಿಹ್ವಾ ವಾಙ್‌ನಾಮ ನಿಘಂ ೧–೧೧ । ಚರತಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದೆ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ. **ವಸುವಿತ್ ಅಗ್ನೇ** ಧನಧಾನ್ಯಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ **ಸಃ ತ್ವಮ್** ಆ ನೀನು **ನಃ** ನಮಗೆ **ಪಯಸಾ** ಹಾಲು ಅನ್ನ ಸಂಕೇತವಾದ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾಣ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ – ಪ್ರಾಣಃ ಪಯಃ ಶ ೬–೫–೪–೧೫ **ರಯಿಮ್** ಪುಷ್ಟಿಯುಕ್ತವಾದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ – ಪುಷ್ಟಂ ವೈರಯಿಃ ಶ ೨–೩–೪–೧೩ । **ದೃಶೇ ವರ್ಚಃ** ಆಕರ್ಷಕವಾದ ದರ್ಶನೀಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನೂ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ **ಅದಾಃ** ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನಾಲಿಗೆಯಂತಿರುವ ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರಳಿಸುತ್ತಾ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಧನಧಾನ್ಯಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ನೀನು ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ಕರುಣಿಸು.

ಜ್ವಾಲಾಲೀಲಾ ! ವೀತಿಹೋತ್ರ ! ತ್ವದೀಯಂ
ತೇಜಃಪೂರ್ಣಂ ವಕ್ತ್ರಮೀ ಜ್ವಾಲೆ ಜಿಹ್ವೆ ।
ಕೊಳ್ ನೀನಿಲ್ಲಿಂ ಹವ್ಯಮಂ ! ನೀಳ್ವುದಂತೆ
ಪ್ರೇಯಶ್ರೇಯಸ್ಸರ್ವಸಂಪತ್ತಿಯೆಲ್ಲಂ ॥

॥ **ದೇವವ್ರತಾನಿ ತ್ರೀಣಿ** ॥ ತ್ರೀಣಿ ದೇವಾನಾಂ ವ್ರತಾನಿ ದೇವಸ್ಯವಾ । ರೌದ್ರೇ ಪೂರ್ವೇ ವೈಶ್ವದೇವಂ ತೃತೀಯಮ್ । ವೈಶ್ವದೇವೇ ವಾ ಪೂರ್ವೇ ರೌದ್ರಂ ತೃತೀಯಮ್ । ದ್ವಯೋ ರುದ್ರೋ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ರುದ್ರಃ ॥ ತೃತೀಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಅನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ರುದ್ರಃ ॥

ಈ ಗಾನಗಳಿಗೆ ಋಕ್ ಇಲ್ಲ. ಈ ಗಾನಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ ಹೀಗಿದೆ.

೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨
ಅಧಿ ಪತೇ–ಅಧಿ –ಪತೇ–ಮಿ ತ್ರ ಪತೇ–ಮಿ ತ್ರ –ಪತೇ–ಕ್ಷ ತ್ರ ಪತೇ–ಕ್ಷ ತ್ರ –ಪತೇ–ಸ್ವಃಪತೇ –
೧೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧
ಸ್ವಃರಿತಿ–ಪತೇ–ಧ ನ ಪತೇ–ಧ ನ –ಪತೇ–ನಮಃ–ಮನ್ಯುನಾ– ವೃತ್ರಹಾ–ವೃತ್ರ–ಹಾ–ಸೂ
೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ರ್ಯೇಣ–ಸ್ವರಾಟ್–ಸ್ವ–ರಾಟ್–ಯಜ್ಞೇನ–ಮಘವಾ–ದ ಕ್ಷಿ ಣಾ–ಅಸ್ಯ–ಪ್ರಿಯಾ –ತನೂಃ–

೧ ೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦
ರಾಜ್ಞಾ–ವಿ ಶ ಮ್–ದಾಧಾರ–ವೃಷಭಃ–ತ್ವಷ್ಟಾ–ವೃತ್ರೇಣ–ಶಚೀಪತಿಃ –ಶಚೀ–ಪ ತಿ ಃ–ಅನ್ನೇ

೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ನ–ಗಯಃ–ಪೃಥಿವ್ಯಾ–ಸೃಣಿಕಃ–ಅಗ್ನಿನಾ–ವಿ ಶ್ವ ಮ್–ಭೂತಮ್–ಅಭಿ–ಅವಃ–ವಾಯುನಾ–

೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ವಿಶ್ವಾಃ–ಪ್ರಜಾಃ–ಪ್ರ–ಜಾಃ–ಅಭಿ–ಅಪವಥಾಃ–ವಷಟ್ಕಾರೇಣ–ವಟ್–ಕಾರೇಣ–ಅರ್ಧಭಾ

೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩
ಕ್–ಅರ್ಧ–ಭಾಕ್–ಸೋಮೇನ–ಸೋಮಪಾಃ–ಸೋಮ–ಪಾಃ–ಸಮಿತ್ಯಾ–ಸಮ್–ಇತ್ಯಾ–

೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧
ಪರಮೇಷ್ಠೀ–ಪರಮೇ–ಸ್ಥೀ–ಯೇ–ದೇವಾಃ–ದೇವಾಃ–ದಿವಿಷದಃ–ದಿವಿ–ಸ ದ ಃ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಸ

೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ದಃ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷ–ಸ ದ ಃ–ಪೃಥಿವೀಷದಃ–ಪೃಥಿವೀ–ಸ ದ ಃ–ಅಪ್ಸುಷದಃ–ಅಪ್ಸು–ಸದಃ–ದಿಕ್ಷುಸದಃ

೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦
–ದಿಕ್ಷು–ಸ ದ ಃ–ಆಶಾಸ ದ ಃ–ಆಶಾ–ಸ ದ –ಸ್ಥ–ತೇ ಭ್ಯಃ–ವಃ–ದೇವಾಃ–ದೇವೇಭ್ಯಃ–ನಮಃ–

೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಅ ವ –ಜ್ಯಾಮ್–ಇವ–ಧ ನ್ವ ನಃ–ವಿ–ತೇ–ಮನ್ಯುಮ್–ನಯಾಮಸಿ–ಮೃಡತಾಮ್ –ನಃ–ಇ

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦
ಹ–ಅಸ್ಮಭ್ಯಮ್–ಯಃ–ಇದಮ್–ವಿ ಶ್ವ ಮ್–ಭೂತಮ್–ಯುಯೋ–ನಮಃ ॥

೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧
೧. ಅಧಿಪ । ತಾಇ । ಮಿತ್ರಪ । ತಾಇ । ಕ್ಷತ್ರಪ । ತಾಇ । ಸ್ವಃ

೨ ೧ ೨ — — ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧೦
ಪತಾಇ । ಧನಪತಾಽ೨ಇ । ನಾಽ೨ಮಾಃ ॥ ಮನ್ಯುನಾವೃತ್ರಹಾ

೦ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦
ಸೂರ್ಯೇಣಸ್ವರಾಡ್ಯಜ್ಞೇನಮಘವಾದಕ್ಷಿಣಾಸ್ಯಪ್ರಿಯಾತನೂರಾಜ್ಞಾ

೧ ೨೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ವಿಶಂದಾಧಾರ । ವೃಷಭಸ್ತ್ವಷ್ಟಾವೃತ್ರೇಣಶಚೀಪತಿರನ್ನೇನಗಯಃಪೃ

೧೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೦ ೦
ಥಿವ್ಯಾಸೃಣಿಕೋಽಗ್ನಿನಾವಿಶ್ವಂಭೂತಮ । ಭ್ಯಭವೋವಾಯುನಾವಿಶ್ವಾಃ

೨ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨ ೦
ಪ್ರಜಾಅಭ್ಯಪವಥಾವಷಟ್ಕಾರೇಣಾರ್ಧಭಾಕ್ಸೋಮೇನಸೋಮ

೧೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ಪಾಸ್ಸಮಿತ್ಯಾಪರಮೇಷ್ಠೀ । ಯೇದೇವಾದೇವಾಃ । ದಿವಿಷದಃ । ಸ್ಥ

೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦
ತೇಭ್ಯೋವೋದೇವಾದೇವೇಭ್ಯೋನಮಃ । ಯೇದೇವಾದೇವಾಃ ।

೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦
ಅನ್ತರಿಕ್ಷಸದಃ । ಸ್ಥತೇಭ್ಯೋವೋದೇವಾದೇವೇಭ್ಯೋನಮಃ । ಯೇ

೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦
ದೇವಾದೇವಾಃ । ಪೃಥಿವೀಷದಃ । ಸ್ಥತೇಭ್ಯೋವೋದೇವಾದೇವೇ
೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦
ಭ್ಯೋನಮಃ । ಯೇದೇವಾದೇವಾಃ । ಅಪ್ಸುಷದಃ । ಸ್ಥತೇಭ್ಯೋ
೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೧
ವೋದೇವಾದೇವೇಭ್ಯೋನಮಃ । ಯೇದೇವಾದೇವಾಃ । ದಿಕ್ಷುಸ
೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦
ದಃ । ಸ್ಥತೇಭ್ಯೋವೋದೇವಾದೇವೇಭ್ಯೋನಮಃ । ಯೇದೇವಾ
೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧೦ ೨೦ ೧
ದೇವಾಃ । ಆಶಾಸದಃ । ಸ್ಥತೇಭ್ಯೋವೋದೇವಾದೇವೇಭ್ಯೋನ
೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨
ಮಃ । ಅವಜ್ಯಾಮಿವಧನ್ವನೋವಿತೇಮನ್ಯುನ್ನಯಾಮಸಿಮೃಡತಾನ್ನ
೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦
ಇಹ ॥ ಅಸ್ಮಭ್ಯಮ್ । ಇಡಾऽ೨೩ಭಾ ॥ ಯಇದಂವಿಶ್ವಂಭೂ
೨ ೧ ೫
ತಮ್ । ಯುಯೋऽ೩ಆಲು । ವಾऽ೨೩ ॥ ನಾऽ೨೩೪ಮಾಃ ॥

ದೀ - ೧೨೬ । ಪ - ೩೭ । ಮಾ - ೩೨ । ಖಾ ॥ ೬೨೧೨ ॥

ಪ್ರಕೃತ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ೨೧೨ ಮತ್ತು ಪಠಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮುಂದಿನ ೨೧೩, ೨೧೪ ಸಾಮಗಾನಗಳು ದೇವವ್ರತ ಸಾಮಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿ ೫೭೪ನೆಯ ನಾಮವಾಗಿರುವ **ತ್ರಿಸಾಮಾ** - ದೇವವ್ರತಸಾಮಾ ಖ್ಯಾತೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಸಾಮಗೈಃ ಸ್ತುತ । ಎಂದು ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಸ್ತೋಭ ಮಯವಾದ ಈ ಸಾಮಗಾನಗಳಿಗೆ ಋಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲವಾಗಿ ಛಂದಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಾಯಣರು ಭಾಷ್ಯ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಭಟ್ಟ ಶೋಭಾಕರರೆಂಬುವರು ಬರೆದಿರುವ ಸ್ತೋಭಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ಶ್ರೀಮದಪ್ಪಯ್ಯದೀಕ್ಷಿತರ ವಂಶಸ್ಥರಾದ ಶ್ರೀ ತ್ಯಾಗರಾಜಮಖಿಗಳು ಬರೆದಿರುವ ಸಾಮರುದ್ರಸಂಹಿತಾ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಈ ಕನ್ನಡ ಅವತರಣಿಕೆಯು ಮೈದಳೆದಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಭಗವಾನ್ ರುದ್ರ ಸರ್ವಸ್ಯ ಅಧಿಪತೇ ಕ್ಷತ್ರಪತೇ ರಾಜಾದೀನಾಂ ಪತೇ । ಸ್ವಃ - ಪತೇ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಪತೇ । ಧನಪತೇ ತುಭ್ಯಂ ನಮಃ। ಪ್ರಹ್ವೋಭವಾಮಿ । ಯಸ್ತ್ವಂ ಮನ್ಯುನಾ ಕರಣ ಭೂತೇನ ವೃತ್ರಹಾ । ಸೂರ್ಯೇಣ ಸ್ವರಾಟ್ ಸೂರ್ಯರೂಪೇಣ ಜಗದಧ್ಯಕ್ಷತಯಾ ಪರಮೇಶ್ವರಃ । ಯಜ್ಞೇನ ಮಘವಾ ಇನ್ದ್ರ ಭೋಕ್ತಾ । ದಕ್ಷಿಣಾ ಗೌಃ ಅಸ್ಯಪ್ರಿಯಾ ತನೂಃ ಯಾಗಸಾಧನತ್ವಾತ್ ರಾಜ್ಞಾ ರಾಜರೂಪೇಣ ವಿಶಂ ಪ್ರಜಾಂ ದಾಧಾರ ಧಾರಯಸಿ ರಕ್ಷಸಿ ।

ವೃಷಭಃ ವರ್ಷಿತಾ ತ್ವಷ್ಟಾ ತೂರ್ಣಂ ವ್ಯಾಪಕಃ **ವೃತ್ರೇಣ** ವರಣ–ಕರ್ತಾ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇನ **ಶಚೀಪತಿಃ** ವೃತ್ರದಾರಣಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಕರ್ಮಣಃ ಪತಿಃ । **ಅನ್ನೇನ** ಗಯಃ ಗೃಹಸ್ಥಃ **ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಸೃಣಿಕಃ** ಅಂಕುಶ ಹಸ್ತ ಇವ । ಕರ್ಮ ಭೂಮಿಃ ಪೃಥಿವೀ ತತ್ರಸ್ಥಾಃ ಪರಮೇಶ್ವರ ನಿಯೋಗಾನುಪಾಲನಂ ಕೇಚಿದಾಚರನ್ತಿ ನಿಯೋಗಾತಿಕ್ರಮಂ ಅಧರ್ಮಂ ಕೇಚಿದಾಚರನ್ತಿ । ತಾಭ್ಯಾಂ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾಭ್ಯಾಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ ಜಾತಸ್ಯ ಪರಿಗೃಹೀತತ್ವಾತ್ ಉಪಚಾರತ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಅಂಕುಶ ಸ್ಥಾನೀಯಯಾ ಪರಿಗ್ರಹ ಉಕ್ತಃ । **ಅಗ್ನಿನಾ** ಆಹವನೀಯಾದಿರೂಪೇಣ ದೇವಾದಿ **ವಿಶ್ವಂ ಭೂತಂ ಅಭ್ಯಭವಃ** ಅಭಿಭವಸಿ । **ವಾಯುನಾ** ಪ್ರಾಣಾನುಗ್ರಾಹಕೇಣ **ವಿಶ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಅಭ್ಯ ಪವಥಾಃ** ಅಭಿಪವಸೇ ಪವಿತ್ರೀಕರೋಷಿ । ಶವರೂಪತಾಮಪಸಾರ್ಯಂ ಜೀವ ಯಸೀತಿ । **ವಷಟ್ಕಾರೇಣ** ವಷಟ್ಕಾರಸ್ವಾಹಾಕಾರ ಸ್ವಧಾಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರೈಃ ಭೋಗ್ಯಂ ಭೋಕ್ತ್ರಪೇಕ್ಷಯಾ ಅರ್ಥಂ ಭಜತ ಇತ್ಯರ್ಥಭಾಕ್ । ಕತಮೋ ದೇವೋಹ್ಯರ್ಧಭಾಗಿತ್ಯಾರಣ್ಯಶ್ರವಣಾತ್ – ಏವಂ ಭೋಗ್ಯಂ – **ಸೋಮೇನ** ಯಾಗಗತೇನ **ಸೋಮಪಾಃ** ಚನ್ದ್ರಮಸಂ ಪಿಬತಿ । **ಸಮಿತಿಃ** ಪತ್ನ್ಯಾ ಸಹ ಸಂಗತಿಃ ತಯಾ ಪರಮೇ ಸ್ಥಾನೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಧಿಕಾರೇ ತಿಷ್ಠತೀತಿ **ಪರಮೇಷ್ಠೀ** । ಏವಂ ರುದ್ರಸ್ಯ ಸರ್ವಾತ್ಮಕ ತ್ವಾತ್ **ಯೇ ದೇವಾಃ** ರುದ್ರಾದಯೋ ಯೂಯಂ ದೇವಾಃ ದಿವಿ ಸೀದನ್ತೀತಿ **ದಿವಿಷದಃ ಸ್ಥ** । ಹೇ ದೇವಾಃ ತೇಭ್ಯಃ ವಃ ಯುಷ್ಮಭ್ಯಂ ದೇವೇಭ್ಯಃ ನಮೋಽಸ್ತು । ಏವಂ **ಅನ್ತರಿಕ್ಷಸದ್ಭ್ಯಃ ಪೃಥಿವೀಷದ್ಭ್ಯಃ ಅಪ್ಸುಷದ್ಭ್ಯಃ ದಿಕ್ಷುಸದ್ಭ್ಯಃ ಆಶಾಸದ್ಭ್ಯಃ** ನಮಃ **ಆಶಾ** ಅವಾನ್ತರದಿಶಃ ಧನ್ವನಃ ಧನುಷಃ ಜ್ಯಾ ಯಥಾ ಕ್ರೋಧ್ವಪಗಮೇ ಅಪನೀಯತೇ ಏವಂ ತೇ ತವ ರುದ್ರಸ್ತುತ್ಯಾ **ಮನ್ಯುಂ** ವಿನಯಾಮಸಿ ನಿವಾರಯಾಮಃ । ಭಗವಾನ್ ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ ಇಹ **ಮೃಡತಾಂ** ಸುಖಯತು । ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ಇಡಾ ಭಾ ಭವೇತ್ । ಯಃ ಇದಂ **ವಿಶ್ವಂ ಭೂತಂ ಯುಯೋ** ಯೋಜಯತಿ ॥ ಅರಸಾಮ ೨೧೨ ॥

ಅಧಿಪತೇ ನಮಃ ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಒಡೆಯನೇ ಭಗವಂತನೇ ರುದ್ರನೇ ನಿನ್ನ ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡುತ್ತಾ ನಮ್ರರಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. **ಮಿತ್ರಪತೇ** ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಒಡೆಯನೇ **ಕ್ಷತ್ರಪತೇ** ರಾಜಾಧಿರಾಜರುಗಳ ಒಡೆಯನೇ ವಿಷ್ಣು ದೇವೇನ್ದ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲರ ಪ್ರಭುವೇ **ಸ್ವಃ ಪತೇ** – ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳ ಒಡೆಯನೇ ಸರ್ವಾತ್ಮಾಧಿಪತ್ಯವುಳ್ಳವನೇ **ಧನ ಪತೇ** ಐಹಿಕವಾಗಿರುವ ಪಶುಪುತ್ರಾದಿಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳ ಒಡೆಯನೇ **ಮನ್ಯುನಾವೃತ್ರಹಾ** ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು ಇನ್ದ್ರನ ಮೂಲಕ ವೃತ್ರಾದಿ ಶತ್ರುನಾಶಮಾಡುವವನೇ ಮನ್ಯುಃ ಪದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅನ್ಯ ಅರ್ಥಗಳೂ ಮನನೀಯವಾಗಿವೆ – ಮನ್ಯುರಿನ್ದ್ರೋ ಮನ್ಯುರೇವಾ ಸ ದೇವಃ ॥ **ಜ್ಞಾನವಾನ್** ಪ್ರಭು । ಋ.ಸಂ. ೧೦–೮೩–೨ ॥ ಇನ್ದ್ರೇಣ ಮನ್ಯುನಾ । ಜ್ಞಾನದೀಪ್ತ **ಪ್ರತಾಪಯುಕ್ತ** । ಅಥ. ೭–೬೩–೧ ॥ ಬ್ರಹ್ಮದ್ವಿಷಸ್ತಪನೋ ಮನ್ಯುಭೀರಸಿ । **ಕ್ರೋಧಾದಿಶತ್ರುನಾಶಕವಾಗಿರುವ** ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಮನ್ಯು ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅನ್ಯರು ಮಾಡುವ ಕ್ರೋಧ ಅವನ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಲಾರದು । ಋ.ಸಂ. ೨–೨೩–೪॥ ಸಮಸ್ಯ ಮನ್ಯವೇ ವಿಶೋ . . . । **ಮನ್ಯುರ್ಮನನ ಸಾಧನಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ** । ಸಾ.ಭಾ.ಸಾ.ಋ. ೧೩೭ ॥ ಅರೇಷಸಃ . . . ಮನ್ಯುಮತ್ತಯಾಶ್ಚಿತೇ ಗೋಃ । ಅತ್ಯನ್ತ **ಪ್ರಕಾಶಮಯ** ಅತ್ಯನ್ತ

ಮನನಶೀಲ । ಅಥ. ೭-೨೨-೨ ॥ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಪಾಪನಾಶ ಮಾಡುವವನೇ **ಸೂರ್ಯೇಣ ಸ್ವರಾಟ್** ಸೂರ್ಯರೂಪದಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶಕನಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತಾರೂಪದಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನೇ **ಯಜ್ಞೇನ ಮಘವಾ** ಶತಾಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞದ ಫಲಭೋಕ್ತೃವಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ವೃಷ್ಟಿರೂಪಿಯೇ **ದಕ್ಷಿಣಾಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾತನೂಃ** ಯಾಗ ಸಾಧನವಾದ ಗೋವು ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಯುಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಆನಂದದಾಯಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವವನೇ **ರಾಜ್ಞಾ ವಿಶಂ ದಾಧಾರ** ರಾಜರಿಗೆ ಪ್ರಜಾಪಾಲಕತ್ವ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವನೇ.

ವೃಷಭಃ ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತಿರುವವನೇ **ತ್ವಷ್ಟಾ** ವ್ಯಾಪಕ ವಾಗಿರುವ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ನಿಗ್ರಹಿಸುವವನೇ **ವೃತ್ರೇಣ ಶಚೀಪತಿಃ** ವೃತ್ರಸಂಹಾರ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಪಶುಪತಿಪದದಂತೆ ಕರ್ಮವಾಚಕವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಾ ಶಚೀನಾಂಪತೇ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ವೃತ್ರಹಂತಕನಾದ ಇನ್ದ್ರರೂಪೀ ಪಾಲಕನೇ **ಅನ್ನೇನ ಗಯಃ** ಯಜ್ಞ ಯಾಗ ದಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಬಹ್ವನ್ನಸಂಪನ್ನನಾದ ಗೃಹಸ್ಥನ ರೂಪದಲ್ಲಿರು ವವನೇ **ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಸೃಣೀಕಃ** ಶಿಷ್ಟಪಾಲಕ ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಸಕಲವನ್ನೂ ಸೃಣಿ ಅಂದರೆ ಅಂಕುಶವು ಆನೆಯನ್ನೂನಿಯನ್ತ್ರಿಸುವಂತೆ ಅಂಕುಶಸ್ಥಾನೀಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಅವರವರ ಕರ್ಮಗತ ಅಂಕುಶಧರ್ಮದಿಂದ ನಿಯನ್ತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವವನೇ **ಅಗ್ನಿನಾ ವಿಶ್ವಂ ಭೂತಮಭ್ಯಭವಃ** ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಪುರೋಡಾಶಾದಿ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಒಯ್ಯುವ ಅಗ್ನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೇ ಪಾಕಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಅಧೀನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಲಾಟಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದಹಿಸಿ ಉಪಸಂಹರಿಸುತ್ತಿರುವವನೇ **ವಾಯುನಾ ವಿಶ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾ ಆಭ್ಯಪವಥಾಃ** ಪ್ರಾಣಾನುಗ್ರಹಕವಾದ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನೇ **ವಷಟ್ಕಾರೇಣಾರ್ಧಭಾಕ್** ವಷಟ್ಕಾರ ಸ್ವಾಹಾಕಾರ ಸ್ವಧಾಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಅಭಿಲಕ್ಷಿತವಾದ ದೇವಯಜ್ಞ ಪಿತೃಯಜ್ಞ ದೇವಪೂಜಾವ್ರತಾದಿಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಕರ್ತೃಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೇ ಯಜ್ಞಕರ್ತೃವಾದ ಯಜಮಾನನ ಅರ್ಧ ಅಂದರೆ ಸಮೀಪವಾಚಕನಾಗಿರುವವನೇ **ಸೋಮೇನ ಸೋಮಪಾಃ** ಸೋಮಯಾಗ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಚನ್ದ್ರಮಂಡಲಾರೂಢರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೇ ಸರ್ವದೇವಾತ್ಮ ಕತ್ವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನೇ **ಸಮಿತ್ಯಾ ಪರಮೇಷ್ಠೀ** ಬ್ರಹ್ಮಸಭಾ ಉಪಲಕ್ಷಿತವಾದ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ನಿರತನೇ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರೇ.

ಹೀಗೆ ನಾನಾ ಮಹಿಮಾ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವನ ಅಂಶರೂಪವಾದ ರುದ್ರರೂಪಗಳನ್ನು **ಯೇದೇವಾ ದೇವಾಃ** ಎಂಬ ಆರು ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಸಾದಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ

ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭೇರೀ ಶಂಖ ಮೃದಂಗಾದಿ ಬಗೆಬಗೆಯವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುತ್ತಾ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ತಾವೂ ಆನಂದಪರವಶರಾಗಿ ಇತರರನ್ನೂ ಆನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವರು **ದಿವಿಷದಃ**. ಅನ್ತರಿಕ್ಷಾದಿ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವರು **ಅನ್ತರಿಕ್ಷಸದಃ**. ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವರು **ಪೃಥಿವೀಷದಃ**. ವರುಣಸಂಬಂಧಿ ಸಮುದ್ರ ನದೀ ತಟಾಕಾದಿ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವರು **ಅಪ್ಸುಷದಃ**. ಪೂರ್ವಾದಿ ದಿಗ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವರು **ದಿಕ್ಷುಸದಃ**. ಆಗ್ನೇಯಾದಿ ಅವಾಂತರ ದಿಶಾದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವರು **ಆಶಾಸದಃ**. ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ ದೇವರಿಗಳಿಗೂ ದೇವರುಗಳು – **ಯೇ ದೇವಾ ದೇವಾಃ**.

ಅವಜ್ಯಾಮಿವ ಧನ್ವನೋ ವಿತೇ ಮನ್ಯುನ್ನಯಾಮಸಿ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿ ವಿಹಿತ ಕಾರ್ಯಮಾಡದವರನ್ನೂ ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವವರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಲು ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಾಣಹೂಡಿ ಸಜ್ಜಾಗಿರುವ ಶಿವನ ಕೋಪವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮನ್ಯುರ್ಮನ್ಯತೇದೀಪ್ತಿ ಕರ್ಮಣಃ ನಿರು. ೧೦–೩೦ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಉದಯವಾಗುವ ಭಯದಿಂದ ಅಥವಾ ಮನನ ಸಾಧನಗಳ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಉದಯವಾಗುವ ಮನನೀಯ ವಚನಗಳಿಂದ ಗೌರವಾದರಗಳಿಂದ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮಿಸತ್ತೇವೆ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮನ್ಯವೇ ಮನನ್ಯರ್ಮನನ ಸಾಧನಂ ಸ್ತೋತ್ರಮ್ ॥ ಸಾ.ಋ. ೧೭೭ ಸಾ.ಭಾ ॥ **ಮೃಡತಾನ್ನ ಇಹ ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ಇಡಾಭಾ** ಹೀಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪಶುಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಅನ್ನಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸುಖಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ. **ವಿಶ್ವಂ ಭೂತಮ್ ಯುಯೋ ನಮಃ** ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಸರ್ವಫಲದಾತೃವೂ ಆದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ.

೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦
ನಮಃ–ಉತ್ತತಿಭ್ಯಃ–ಉತ್–ತತಿಭ್ಯಃ–ಚ–ಉತ್ತನ್ವಾನೇಭ್ಯಃ–ಉತ್–ತನ್ವಾನೇಭ್ಯಃ–ಚ–ನಮಃ–
೩ ೧೨ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩
ನಿಷಂಗಿಭ್ಯಃ–ನಿ–ಸಂಗಿಭ್ಯಃ–ಚ–ಉಪವೀತಿಭ್ಯಃ–ಉಪ–ವೀತಿಭ್ಯಃ–ಚ–ನಮಃ–ಅಸ್ಯದ್ಭ್ಯಃ–ಚ
೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨ ೩
–ಪ್ರತಿದಧಾನೇಭ್ಯಃ–ಪ್ರತಿ–ದಧಾನೇಭ್ಯಃ–ಚ–ನಮಃ –ಪ್ರವಿಧ್ಯದ್ಭ್ಯಃ –ಚ–ಪ್ರವ್ಯಾಧಿಭ್ಯಃ–ಪ್ರ–
೧೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨೦ ೩
ವ್ಯಾಧಿಭ್ಯಃ–ಚ–ನಮಃ–ತ್ಸರದ್ಭ್ಯಃ–ಚ–ತ್ಸಾರಿಭ್ಯಃ–ಚ–ನಮಃ–ಶ್ರಿತೇಭ್ಯಃ–ಚ–ಶ್ರಾಯಿಭ್ಯಃ–ಚ–
೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ನಮಃ–ತಿಷ್ಠದ್ಭ್ಯಃ–ಚ–ಉಪತಿಷ್ಠದ್ಭ್ಯಃ–ಉಪ–ತಿಷ್ಠದ್ಭ್ಯಃ–ಚ–ನಮಃ–ಯತೇ–ಚ–ವಿಯತೇ
೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩
–ವಿ–ಯತೇ–ಚ–ನಮಃ–ಪಥೇ–ಚ–ವಿಪಥಾಯ–ವಿ–ಪಥಾಯ –ಚ ॥ ಅರ. ೨೧೩ ॥

೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
೨. ಅಧಿಪ । ತಾಇ । ಮಿತ್ರಪ । ತಾಇ । ಕ್ಷತ್ರಪ । ತಾಇ । ಸ್ವಃಪ

೧ ೨ — — ೧ ೨ ೧ ೨೦
ತಾಇ । ಧನಪತಾಽ೨ಇ । ನಾಽ೨ಮಾಃ ॥ ನಮಉತ್ತತಿಭ್ಯಶ್ಚೋತ್ತ
೦ ೧೦ ೨೧೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨೧೦ ೨
ನ್ವಾನೇಭ್ಯಶ್ಚನಮೋನೀಷಂಗಿಭ್ಯಶ್ಚೋಪವೀತಿಭ್ಯಶ್ಚನಮೋಸ್ಯದ್ಭ್ಯಶ್ಚಪ್ರ ।
೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨೧ ೨ ೦ ೧ ೨೧೨ ೧ ೨
ತಿದಧಾನೇಭ್ಯಶ್ಚನಮಃಪ್ರವಿಧ್ಯದ್ಭ್ಯಶ್ಚಪ್ರವ್ಯಾಧಿಭ್ಯಶ್ಚನಮಃ ಸ್ಥಿಃ ತ್ಸರದ್ಭ್ಯ
೦ ೧ ೨೧ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨೧೨೧ ೨ ೦ ೧
ಶ್ಚತ್ಸಾರಿಭ್ಯಶ್ಚನಮಃಶ್ರಿ । ತೇಭ್ಯಶ್ಚಶ್ರಾಯಿಭ್ಯಶ್ಚನಮಸ್ತಿಷ್ಠದ್ಭ್ಯಶ್ಚೋಪತಿಷ್ಠ
೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦೨೧ ೨೧೦೨೧ ೨೦
ದ್ಭ್ಯಶ್ಚನಮೋಯತೇಚವಿಯತೇಚನಮಃಪಥೇಚವಿಪಥಾಯಚ ।
೧೨೧೦ ೨೧ ೨೦ ೧೦೨೧ ೨೦ ೧೦೨ ೧
ಅವಜ್ಯಾಮಿವಧನ್ವನೋವಿತೇಮನ್ಯುನ್ನಯಾಮಸಿಮೃಡತಾನ್ನಇಹ ॥
೨೧೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨
ಅಸ್ಮಭ್ಯಮ್ । ಇಡಾಽ೨ಇಭಾ ॥ ಯಇದಂವಿಶ್ವಂಭೂತಮ್ । ಯು
೧ ೫
ಯೋಽಇಆಉ । ವಾಽ೨ಇ ॥ ನಾಽ೨ಇಮಾಃ ॥

ದೀ - ೨೬ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೧೫ । ಘು ॥ ೭.೨೧೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಉತ್ತತಿಭ್ಯಃ ಊರ್ಧ್ವಾ-ಸ್ವಭಾವತ ಏವ ತತಿಸ್ತತನಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಉತ್ತತಯಃ । ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಮುತ್ತತನಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಯೇ ಕುರ್ವನ್ತಿ ತೇ ಉತ್ತನ್ವಾನಾಃ ನಿಷಂಗಃ ಅವಾಪಃ ಯೇಷಾಂ ತೇ ನಿಷಂಗಿಣಃ ಸಂಗ್ರಾಮಾರ್ಥಂ ಗಲೇ ಯೇ ವಾಸಾಂಸಿ ಸಂಬಧ್ನನ್ತಿ ತೇ ಉಪವೀತಿನಃ ಶರಾನಸ್ಯನ್ತಿ - ಕ್ಷಿಪನ್ತೀತಿ ಅಸ್ಯನ್ತಃ । ಪ್ರತಿದಧತ್ಯನ್ಯಪ್ರಾಣಿನೋ ಯೇ ನಿವಾರಯನ್ತಿ ತೇ ಪ್ರತಿದಧಾನಾಃ । ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಕರ್ಮಾಣಿ ವಿಧ್ಯನ್ತಿ ತಾಡಯನ್ತೀತಿ ಪ್ರವಿಧ್ಯನ್ತಃ । ಪ್ರವ್ಯಾಧಃ ಯೇಷಾ ಮಸ್ತೀತಿ ಪ್ರವ್ಯಾಧಿನಃ ತ ಏವ ಛದ್ಮನಾ ಚರನ್ತಃ ತ್ಸರನ್ತಃ ಛದ್ಮಯೇಷಾಮಸ್ತೀತಿ ತೇ ತ್ಸಾರಿಣಃ । ಶ್ರಿತಾಃ ಅನ್ಯಸ್ಯ ಸಂಬದ್ಧಾಃ । ಶ್ರಾಯಃ ಅನ್ಯೈಃ ಸಮಾಶ್ರಯಣಂ ಏಷಾಂ ತೇ ಶ್ರಾಯಿಣಃ । ಸ್ವಾತ್ಮನೇ ಸ್ಥಿತಿಂ ಕುರ್ವಾಣಾಃ ತಿಷ್ಠನ್ತಃ । ಪರೇಣ ಸಂಬಧ್ಯಮಾನಾಃ ಉಪತಿಷ್ಠನ್ತಃ । ಯಚ್ಛತಿ ನಿಯಮೇ ನಾಸ್ತಿ ಇತಿ ಯತ್ । ವಿಗತನಿಯಮಃ ವಿಯತ್ ಮಾರ್ಗೇಸ್ಥಿತಃ ಪಥಃ ಪನ್ಥಾಃ ಅಮಾರ್ಗೇಣ ಸ್ಥಿತಃ ವಿಪಥಃ । ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಅಧಿಷ್ಠಾತಾ ಪರಮೇಶ್ವರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅ ರ ಸಾ ೨೧೩ ॥

ಈ ಹಿಂದಿನ ೨೧೨ನೆಯ ಗಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಪತೇ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳಿಗಿರುವ ಅರ್ಥವೇ ಈ ೨೧೩ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ೨೧೪ನೆಯ ಗಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇದೇ ಪದಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಹುವಚನಾನ್ತಪದಗಳು ರುದ್ರಗಣ ಪರವಾಗಿಯೂ ಏಕವಚನಾನ್ತಪದಗಳು ಶಿವನ - ಭಗವಂತನ ಪರವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. **ನಮ ಉತ್ತತಿಭ್ಯಶ್ಚ**

ಉತ್ತನ್ವಾನೇಭ್ಯಶ್ಚ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರುಮಾಲು ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣೀಷಧರಿಸಿರುವ ಹಾಗೂ ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೌರ್ವಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುವ ರುದ್ರಗಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. **ನಮೋ ನಿಷಂಗಿಭ್ಯಶ್ಚ ಉಪವೀತಿಭ್ಯಶ್ಚ** ತೂಣೀರಧರರೂ ಉಪವೀತಿಧರರೂ ಆದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ. **ನಮೋಽಸ್ಯದ್ಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿದಧಾನೇಭ್ಯಃ** ಶರಸ್ಸಂಧಾನ ಪ್ರತಿಸಂಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ರುದ್ರಗಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. **ನಮಃ ಪ್ರವಿಧ್ಯದ್ಭ್ಯಃ ಪ್ರವ್ಯಾಧಿಭ್ಯಃ** ವಿಶಿಷ್ಟಲಕ್ಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವವರೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವವರೂ ಅಂದರೆ ಕರ್ತೃಕರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವರೂ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸದೆಯೂ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹಮಾಡಿ ಜಯಶಾಲಿಗಳಾಗುವವರೂ ಆದ ಶಿವಗಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. **ನಮಃ ತ್ಸರದ್ಭ್ಯಶ್ಚ ತ್ಸಾರಿಭ್ಯಶ್ಚ** ಛದ್ಮವೇಷದಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿಗೂಢವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ರುದ್ರಗಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹೀಗೆ ಐದು ಯಜುಸ್ಸುಗಳಿಂದ ನಿಗ್ರಹಮಾಡುವ ರುದ್ರಗಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಶಿಷ್ಟಾನುಗ್ರಹಮಾಡುವವರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರಿತೇಭ್ಯಶ್ಚ ಶ್ರಾಯಿಭ್ಯಶ್ಚ ಭಗವತ್ಸೇವಾನಿರತರೂ ಸಾಮಗಾನಶ್ರವಣಮಾಡಿಸುವವರೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡುವವರೂ **ನಮಸ್ತಿಷ್ಠದ್ಭ್ಯಶ್ಚ ಉಪತಿಷ್ಠದ್ಭ್ಯಶ್ಚ** ಆತ್ಮಾನುಸಂಧಾನಪರರೂ ಭಗವದುಪಾಸನಾನಿರತರೂ ಆದ ರುದ್ರಗಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. **ನಮೋ ಯತೇ ಚ ವಿಯತೇ ಚ** ನಿಯಾಮಕತ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಯಮಾದಿನಿಯಂತ್ರಕರನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ಖಚರರಲ್ಲೂ ಸಂಚರಿಸುವ **ನಮಃ ಪಥೇ ಚ ವಿಪಥಾಯ ಚ** ಸನ್ಮಾರ್ಗ ದುರ್ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವೂ ಸರ್ವ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ ಸಕಲವಿಧ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ನೀಡುವ ವೇದಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಈ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಲಾರದವರ ಶ್ರೇಯಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಪಾಶುಪತ ಪಾಂಚರಾತ್ರಾದಿ ತನ್ತ್ರಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕನೂ ಆಗಿರುವ ಕೂರ್ಮಪುರಾಣ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ । ಸಾಮ ೨೧೩ ॥

೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ನಮಃ–ಅನ್ನಾಯ–ನಮಃ–ಅನ್ನಪತಯೇ–ಅನ್ನ–ಪತಯೇ–ಏಕಾಕ್ಷಾಯ–ಏಕ–ಅಕ್ಷಾಯ–
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩
ಚ–ಅವಪನ್ನಾದಾಯ–ಅವ–ಪನ್ನಾದಾಯ–ಚ–ನಮಃ–ನಮಃ–ರುದ್ರಾಯ–ತೀರಸದೇ–ತ್ರೀ
೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩
ರ–ಸದೇ–ನಮಃ–ಸ್ಥಿರಾಯ–ಸ್ಥಿರಧನ್ವನೇ–ಸ್ಥಿರ–ಧನ್ವನೇ–ನಮಃ–ಪ್ರತಿ ಪದಾಯ–ಪ್ರತಿ –ಪ
೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩
ದಾಯ–ಚ–ಪಟರಿಣೇ–ಚ–ನಮಃ –ತ್ರ್ಯಮ್ಬಕಾಯ–ತ್ರಿ–ಅಮ್ಬಕಾಯ –ಚ–ಕಪರ್ದಿನೇ–ಚ
೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧
–ನಮಃ–ಆಶ್ರಾಯೇಭ್ಯಃ–ಚ–ಪ್ರತ್ಯಾಶ್ರಾಯೇಭ್ಯಃ–ಪ್ರತಿ–ಆಶ್ರಾಯೇಭ್ಯಃ –ಚ–ನಮಃ–ಕ್ರವ್ಯೇ

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨
ಭ್ಯಃ–ಚ–ವಿರಿಮ್ಫೇಭ್ಯಃ–ವಿ–ರಿಮ್ಫೇಭ್ಯಃ–ಚ–ನಮಃ – ಸಂವೃತೇ–ಸಂ–ವೃತೇ–ಚ–ವಿವೃತೇ–
೩ ೧೨೦ ೩
ವಿ–ವೃತೇ–ಚ । ಅರ ಸಾ ೨೧೪ ॥

೩. ಅಧಿಪ । ತಾಇ । ಮಿತ್ರಪ । ತಾಇ । ಕ್ಷತ್ರಪ । ತಾಇ । ಸ್ವಃಪ ತಾಇ । ಧನಪತಾऽ೨ಇ । ನಾऽ೨ಮಾಃ ॥ ನಮೋಽನ್ನಾಯನಮೋಽನ್ನಪತಯಏಕಾಕ್ಷಾಯಚಾವಪನ್ನಾದಾಯಚನಮೋನಮಃ । ರುದ್ರಾಯತೀರಸದೇನಮಃಸ್ಥಿರಾಯಸ್ಥಿರಧನ್ವನೇನಮಃಪ್ರತಿಪದಾಯಚಪಟರಿಣೇಚನಮಸ್ತ್ರಿಯಂಬಕಾಯಚಕ । ಪರ್ದಿನೇಚನಮಆಶ್ರಾಯೇಭ್ಯಶ್ಚಪ್ರತ್ಯಾಶ್ರಾಯೇಭ್ಯಶ್ಚನಮಃಕ್ರವ್ಯೇಭ್ಯಶ್ಚವಿರಿಮ್ಫೇಭ್ಯಶ್ಚನಮಃಸಂವೃತೇಚವಿವೃತೇಚ । ಅವಜ್ಯಾಮಿವಧನ್ವನೋವಿತೇಮನ್ಯುನ್ನಯಾಮಸಿಮೃಡತಾನ್ನಇಹ ॥ ಅಸ್ಮಭ್ಯಮ್ । ಇಡಾऽ೨೩ಭಾ ॥ ಯಇದಂವಿಶ್ವಂಭೂತಮ್ । ಯುಯೋऽ೩ಆಉ । ವಾऽ೨೩ ॥ ನಾऽ೨೩೪ಮಾಃ ॥

ದೀ – ೩೫ । ಪ – ೧೯ । ಮಾ – ೧೬ । ಭೂ ॥ ೮.೨೧೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ–ಅನ್ನಂ ಅನ್ನಪತಿರಿತಿ ಭೋಗ್ಯಭೋಕ್ತೃರೂಪತ್ವಂ ಭಗವತಃ । ಏಕಮಕ್ಷಂ ಮನ ಏವ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ ವ್ಯಾಪಕಮಸ್ಯ ಮನಃ ಅಸ್ಯ ದೈವತಂ ಚಕ್ಷುರಿತಿ ಶ್ರುತೇಃ । ನತು ಅಸ್ಮದಾದಿವತ್ ಚಕ್ಷುರಾದ್ಯಪೇಕ್ಷಾ । ಪಶ್ಯತ್ಯಚಕ್ಷುಃ ಸಶ್ರುಣೋತ್ಯಕರ್ಣಃ ಇತಿ ಶ್ರವಣಾತ್ । ಅವಪನ್ನಂ ಉಪಹತಂ ಶ್ವಾದಿರೂಪೇಣ ಅತ್ತೀತಿ ಅವಪನ್ನಾದಃ । ನಮಃ ಶ್ವಭ್ಯಶ್ವಪತಿಭ್ಯಶ್ಚವೋ ನಮಃ ಇತಿ ರುದ್ರೇಷು ಶ್ರವಣಾತ್ ಸರ್ವಾತ್ಮಕಸ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರೋ ನ ವಿರುಧ್ಯತೇ । ನದೀತೀರೇಷು ಶ್ಮಶಾನೇಷು ಸೀದತೀತಿ ತೀರಸತ್ । ಶತ್ರುನಿಗ್ರಹೇ ಪಾಲನೇ ಚ ಸ್ಥಿರಃ ದೃಢಃ । ಸ್ಥಿರಧನ್ವಾ ದೃಢಾಯುಧಃ ನ ಭೀರುಃ । ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರತಿಪದಂ ಪಾದಮುದ್ರಾಸು ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಪ್ರತಿಪದಃ । ಪಟರಂ ಪಟಲಂ ಪ್ರಾಣಿಸಮೂಹಃ ಅಸ್ಯ ಅನ್ವಾಯತತಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಪಟರೀ ತ್ರೀಣಿ ಅಬಕಾನಿ ನೇತ್ರಾಣಿ ಅಸ್ಯೇತಿ ತ್ರ್ಯಂಬಕಃ । ಕಪರ್ದಃ ಜಟಾ ಕಲಾಪಃ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಕಪರ್ದೀ ಆಶ್ರಯನ್ತಿ

ದ್ವಿಷ್ಟಾನ್ ಕೇಶಾದಿಷು ಗೃಹ್ಣನ್ತೀತಿ **ಆಶ್ರಾಯಾಃ** । ಪ್ರತೀಪಂ ಅವಷ್ಟಬ್ಧಾಃ ಆಶ್ರಯನ್ತೀತಿ **ಪ್ರತ್ಯಾಶ್ರಾಯಾಃ** । ಕ್ರವ್ಯಂ ಆಮಂ ಮಾಂಸಂ ಭಕ್ಷ್ಯತ್ವೇನ ಏಷಾಂ ಭವತಿ ತೇ **ಕ್ರವ್ಯಾಃ** ಕ್ರವ್ಯಾದಾಃ ಗೃಧ್ರಾದಯಃ । ವಿಶೇಷೇಣ **ರಿಂಘಾಃ** – ಹಿಂಸಕಾಃ **ವಿರಿಂಘಾಃ** ರುದ್ರಾಃ ಕಿಂ ಬಹುನಾ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಕಥನೇನ ಅಶೇಷ ವಿಶೇಷ ಉಪಸಂಹಾರತ್ **ಸಂವೃದುಚ್ಯತೇ** । ಏಕಏವ ರುದ್ರಃ ನ ದ್ವಿತೀಯಾಯ ತಸ್ಥೇ ಇತಿ ಜಗದಾತ್ಮನಾ ಚ ಯದಾ ವ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ ತದಾ ವಿವೃಣೋತೀತಿ **ವಿವೃತ್** । ಯಥೋಕ್ತಮಸಂಖ್ಯಾತಾಃ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸಹಸ್ರಶೋ ಯೇರುದ್ರಾಃ ಅಧಿಭೂಮ್ಯಾಮಿತಿ । ಅರ.ಸಾ.೨೧೪ ॥

ನಮೋಽನ್ನಾಯ ನಮೋಽನ್ನಪತಯೇ ಪೃಥಿವೀ ಮತ್ತು ಪೃಥಿವೀಪತಿ ರೂಪನೂ ಭೋಕ್ತೃವೂ ಮತ್ತು ಭೋಗ್ಯರೂಪನೂ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನಾದಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. **ಏಕಾಕ್ಷಾಯ** ಚ ಮನಸ್ಸೇ ಕಣ್ಣಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಒಂದೇ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಫಾಲ ಲೋಚನನೂ **ಅವಪನ್ನಾದಾಯ ಚ** ಮರಗಳಿಂದ ಉದುರಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಅಂದರೆ ಜೀರ್ಣಪರ್ಣಭಕ್ಷಿಸುವ ಯತಿಯೂ ತಪಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವ **ರುದ್ರಾಯ ತೀರಸದೇ** ಶ್ಮಶಾನ ನದೀತೀರ ಆದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. **ನಮಃ ಸ್ಥಿರಾಯ ಸ್ಥಿರ ಧನ್ವನೇ** ದೃಢಾಯುಧನೂ ಶತ್ರುನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತದಂತೆ ಸ್ಥಿರನೂ ಮಹಾಮೇರುವಿನಂತೆ ದೃಢಧನುರ್ಧರನೂ ಶತ್ರು ಭಯಂಕರನೂ ಸಾರ್ವಭೌಮನೂ ಆದ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. **ನಮಃ ಪ್ರತಿ ಪದಾಯ ಚ ಪಟರಿಣೇ ಚ** ಸಮಸ್ತ ಜೀವಿಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸರ್ವಲೋಕಾಶ್ರಿತಚರಣಾಂಬುಜನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. **ನಮಸ್ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯ** ಚ ಸೋಮ ಸೂರ್ಯ ಅಗ್ನಿ ಎಂಬ ಮೂರುಕಣ್ಣುಳ್ಳವನೂ ವೇದತ್ರಯಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ ಪ್ರಣವವಾಚ್ಯನೂ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ರುದ್ರರ ಜನಕನೂ ತ್ರ್ಯಂಬಕಮಂತ್ರದಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯನೂ ಆಗಿರುವ **ಕಪರ್ದಿನೇ ಚ** ಜಟಾಜೂಟದಿಂದ ಗಂಗೆಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಮಾಡಿದವನೂ ಈ ಕಪರ್ದದಿಂದ ವೀರಭದ್ರನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ದಕ್ಷಯಜ್ಞಧ್ವಂಸಮಾಡಿದವನೂ ಆದ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. **ನಮ ಆಶ್ರಾಯೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪ್ರತ್ಯಾಶ್ರಾಯೇಭ್ಯಶ್ಚ** ಆಶ್ರಿತರಿಗೂ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅನಿಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರಿಗೂ ಸೇವಾ ಫಲವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ **ನಮಃ ಕ್ರವ್ಯೇಭ್ಯಶ್ಚ ವಿರಿಮ್ಭೇಭ್ಯಶ್ಚ** ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯೂ ಶತ್ರುಹಿಂಸಕನೂ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ರುದ್ರಗಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. **ನಮಃ ಸಂವೃತೇ ಚ ವಿವೃತೇ ಚ** ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ನಿಜರೂಪ ತೋರಿಸದೆ ಯೋಗ ಮಾಯೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಆತ್ಮ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ನಿಜರೂಪ ತೋರಿಸುವ ಭಗವಂತನಾದ ಶಿವನಿಗೆ ರುದ್ರಗಣಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಹೀಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನಮಹಿಮಾ ಕಥನದಿಂದ ಅಶೇಷ ಉಪಸಂಹಾರ ಪೂರ್ವಕ ಸಂವೃತತ್ವವೂ ಜಗದ್ರೂಪ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ಪಙ್ಕ್ತಿಃ ಋತವಃ ಅಗ್ನಿಃ ॥

೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦
ವಸನ್ತ ಇನ್ನು ರನ್ತ್ಯೋ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಇನ್ನು ರನ್ತ್ಯಃ ।
೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦೩ ೧ ೨೦
ವರ್ಷಾಣ್ಯನು ಶರದೋ ಹೇಮನ್ತಃ ಶಿಶಿರ ಇನ್ನು ರನ್ತ್ಯಃ ॥೨-೬೧೬॥

೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩
ವಸನ್ತಃ–ಇತ್–ನು–ರನ್ತ್ಯಃ । ಗ್ರೀಷ್ಮಃ–ಇತ್–ನು–ರನ್ತ್ಯಃ ॥ ವರ್ಷಾಣಿ–ಅನು–ಶ
೧೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦
ರದಃ । ಹೇಮನ್ತಃ–ಶಿಶಿರಃ–ಇತ್–ನು–ರನ್ತ್ಯಃ ॥ ೨-೬೧೬ ॥

॥ ಋತುಷ್ಠಾ ಯಜ್ಞಾಯಜ್ಞೀಯಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಬೃಹತೀ ಋತವಃ ॥

೩ ೪ ೨ ೪ ೫ ೧೦
೧೨೮.೧. ವಾಽ೫ಸನ್ತಃ । ಈಽ೩ನ್ನೂಽ೩ರನ್ತಾಯಾಃ ॥ ಗ್ರೀಷ್ಮಇ
೨ ೨ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ನ್ನುರಾಽ೧ನ್ತೀಽ೩ಯಾಃ । ವರ್ಷಾಣ್ಯನುಶಾಽ೩ । ಹಿಮ್ ॥ ರಾಽ೩
೨ ೧೦ ^ ೩ ೨ ೩ ೧ ೧ ೧
ದಾಃ ॥ ಹೇಮನ್ತಶ್ಶಿಶಿರಇನ್ನುರಾಽ೨ನ್ತಿಯಾಉ ॥ ವಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೩ / ಪ – ೮ / ಮಾ – ೮ / ಡ್ವೈ ॥ ೯.೨೧೫ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ –ವಸನ್ತಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ । ಋತುಷ್ಠಾ ಯಜ್ಞಾಯಜ್ಞೀಯಮ್ । ಬೃಹತೀ । ವಸನ್ತೋ ಗ್ರೀಷ್ಮಃ । ವರ್ಷಾನ್ಯನು ಗ್ರೀಷ್ಮಾದನನ್ತರಂ ವರ್ಷಾಃ । ಶಾರದಃ ಶರದ್ ಹೇಮನ್ತಃ ಶಿಶಿರಃ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಸ್ವಭಾವ ಅವ್ಯಭಿಚಾರೇಣ ಪ್ರವರ್ತತಾಂ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ ॥ ಅರ ಸಾ ೨೧೫ ॥

ವಸನ್ತಾದಿ ಪ್ರತಿ ಋತುಗಳೂ ನಿಗದಿತವಾದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ವಿಚಲಿತಗೊಳ್ಳದೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೂ ರಮಣೀಯತೆಗೂ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೂ ನೆರವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಮಾನವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ವಿಹಿತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ವಿಚಲಿತರಾಗದೆ ಋಜು ಮಾರ್ಗ

ದಲ್ಲಿ ಋತ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಜೀವನದ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು । ಅರ ಸಾ ೨೧೫ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ - ವಸನ್ತ ಇನ್ನು ವಸನ್ತ ಏವ ಚೈತ್ರವೈಶಾಖರೂಪೋ ವಸನ್ತಋತುರೇವ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯೋ ಭವತಿ । ಗ್ರೀಷ್ಮ ಇನ್ನು ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಷಾಢ ರೂಪೋ ಗ್ರೀಷ್ಮಋತುರೇವ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯಃ । **ವರ್ಷಾಣಿ** ವರ್ಷಾಃ ಶ್ರಾವಣ ಭಾದ್ರಪದರೂಪೇಣಾವಯವೀಭೂತಃ ಪ್ರಾವೃಟ್ ಋತುರೇವ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯಃ । ತಾನಿ ಅನು ಶರದಃ ಆಶ್ವಿನಕಾರ್ತಿಕರೂಪೇಣಾವಯವೀಭೂತಃ ಋತುಃ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯಃ । **ಹೇಮನ್ತಃ** ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷಪೌಷರೂಪಃ ಏವ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯಃ । **ಶಿಶಿರ** ಇನ್ನು ಮಾಘಫಾಲ್ಗುನರೂಪಃ ಏವ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯಃ ॥

ವಸನ್ತಃ ಇನ್ನು ಇನ್ನು ಇತ್+ನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಚೈತ್ರವೈಶಾಖವೆಂಬ ವಸನ್ತಋತುವೇ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಗ್ರೀಷ್ಮ ಇನ್ನು ಜ್ಯೇಷ್ಠಆಷಾಢವೆಂಬ ಗ್ರೀಷ್ಮಋತುವೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯವಾದುದು **ವರ್ಷಾಣಿ ಅನು ಶರದಃ** ಶ್ರಾವಣಭಾದ್ರಪದವೆಂಬ ವರ್ಷಋತುವಿನ ಅನಂತರ ಬರುವ ಆಶ್ವಯುಜ ಕಾರ್ತಿಕ ವೆಂಬ ಶರದ್‌ಋತು **ಹೇಮನ್ತಃ** ಮಾರ್ಗಶಿರಪುಷ್ಯವೆಂಬ ಹೇಮನ್ತಋತು ಮತ್ತು **ಶಿಶಿರಃ** ಇನ್ನು ಮಾಘಫಾಲ್ಗುಣವೆಂಬ ಶಿಶಿರಋತುವೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ರನ್ತ್ಯಃ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಚೈತ್ರವೈಶಾಖ ಮಾಸಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವಸನ್ತ ಋತುವೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಗ್ರೀಷ್ಮ ಎಂದರೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠಆಷಾಢ ಮಾಸಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಗ್ರೀಷ್ಮಋತುವೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಶ್ರಾವಣಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ವರ್ಷ ಋತುವೇ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವ ಆಶ್ವಯುಜಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಶರದೃತುವೇ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಮಾರ್ಗಶಿರ ಪುಷ್ಯ ಮಾಸಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಹೇಮನ್ತಋತುವೇ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಮಾಘ ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಶಿಶಿರಋತುವೇ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲವೂ ರಮಣೀಯವಾದುದೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಈ ಮನ್ತ್ರವು ಕಾಲಪುರುಷನನ್ನು ಹೊಗಳಿದೆ. ಅರ್ಥ ಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ನಿರು ೪-೨೭ರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಮನ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಹೀಗೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ **ವಸನ್ತಃ** ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವು-ಪ್ರಾಣ ಏವ ವಸನ್ತಃ ಜೈ೨-೫೧ ॥ **ಇತ್ ನು** ಪುನಃ ಪುನಃ ಶೀಘ್ರಾತಿಶೀಘ್ರವಾಗಿ ರನ್ತ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣನಾದ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಿ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯಪಡೆದು ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. **ಗ್ರೀಷ್ಮಃ** ನನ್ನ ವಾಕ್ ವಾಣಿಯು - ವಾಕ್ ಗ್ರೀಷ್ಮಃ ಜೈ ೨-೫೦ ॥ **ಇತ್ ನು** ಶೀಘ್ರಾತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ವಾಕ್‌ಗೆ ವಾಕ್ ಆದ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ **ರನ್ತ್ಯಃ** ಸ್ತುತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ರಮಿಸಿ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯಪಡೆದು ಉತ್ಕರ್ಷ ಹೊಂದಲಿ. **ವರ್ಷಾಣಿ ಅನು** ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು - ಚಕ್ಷುರ್ವರ್ಷಾಃ ಜೈ ೨-೫೧ ॥ ಶೀಘ್ರಾತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುನಃ

ಪುನಃ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣಾದ ನಿನ್ನ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಲೆಯ ಸೊಬಗನ್ನೂ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪದಿಂದ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಿ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯಪಡೆದು ಉತ್ಕರ್ಷಹೊಂದಲಿ. **ಶರದಃ** ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು – ಶ್ರೋತ್ರಂ ಶರದಃ ಜೈ ೨–೫೧ । ಶೀಘ್ರಾತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ವೈಭವದ ಸ್ತುತಿ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕಿವಿಯ ಕಿವಿಯಾದ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಿ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯಪಡೆದು ಉತ್ಕರ್ಷಹೊಂದಲಿ. **ಹೇಮನ್ತಃ** ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು – ಮನೋ ಹೇಮನ್ತಃ ಜೈ ೨–೫೧ । ಶೀಘ್ರಾತಿಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ನಿನ್ನ ಮನನ ಚಿಂತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮನಸ್ಸಾದ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಿ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಉತ್ಕರ್ಷಹೊಂದಲಿ. **ಶಿಶಿರಃ ಇತು ನು ರನ್ತ್ಯಃ** ನನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನವು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಸ್ಥೈರ್ಯಾದಿಗಳು – ಶಿಶಿರಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಮ್ ಮೈ ೪–೯–೧೮ । ಶೀಘ್ರಾತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪುನಪುನಃ ಪಾದಗಳ ಸಂಚಾರ ನಿನ್ನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಆಸನಾದಿ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಗಳ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾದ ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸಿ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಉತ್ಕರ್ಷಹೊಂದಲಿ.

ಸಮಷ್ಟಿಯಾದ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನಾದ ಕಾಲಪುರುಷನ ಅವಯವಗಳಾದ ವಸಂತಾದಿ ಋತುಗಳ ಕ್ರಿಯಾ ಕಲಾಪಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಷ್ಟಿಯಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಪ್ರಾಣಗಳು ಪ್ರಾಣ ಯಾಮದ ಮೂಲಕವೂ ಮನಸ್ಸು ಮನನದ ಮೂಲಕವೂ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಅವನೇ ಎಂದು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕವೂ ವಾಣಿ ಅವನ ಸ್ತುತಿ ಪ್ರಶಂಸೆಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಕಿವಿಗಳು ಅವನ ಗುಣಗಣಗಳ ಕೀರ್ತನೆಯ ಶ್ರವಣ ಮೂಲಕವೂ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಸಾಹಸ ಸದಾಚಾರ ಯೋಗ ಆದಿ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಬೆರೆತು ಒಂದಾಗುವ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥ ಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಛಾಂ.ಉ ೫–೧೮ ಕೇನ ೧–೨ ॥ ನೋಡಬಹುದು.

ವಸಂತಮೆಂತು ಹರ್ಷದಂ ಬಿಸಿಲ್ಗಡೆಂತು ಭಾವುಕಂ ।
ಸುವೃಷ್ಟಿ ಮೇಣ್ ಶರತ್‌ಸಮಂ ಹಿಮಾಂತಮೆಲ್ಲಮಿಷ್ಟದಂ ॥

॥ ಅಜಿತಸ್ಯ ಜಿತಿಸಾಮ । ಅಜಿತೋ ಬೃಹತೀನ್ದ್ರಃ । ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ಬೃಹತೀನ್ದ್ರೇಶಾನೌ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨
೧೨೯.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹುಪ್ । ೩ । ಬಿಬಿಬಿಬಿಬೀ೬೩ ।

೧ ೦ ೨೦ ೦
೩ । ಹೀ೬೨ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಅಭಿತ್ವಾಶೂರನೋ

೦ ೧ ೨೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧
ನುಮೋ೬ಹಸ್ ॥ ಅದುಗ್ಧಾಇವಧೇನವೋ೬ಹಸ್ ॥ ಈಶಾನಮಸ್ಯಜ

ಗತಸ್ವರ್ದೃಶಉ\ಹಸ್ । ಈಶಾನಮಿನ್ದ್ರತಸ್ಥುಷೋಹಸ್ । ಹಾಉಹಾ ಉಹಾಉ । ಹುಪ್ । ೩ । ಬಿಬಿಬಿಬಿಬೀಽ೩ । ೩ । ಹೀಽ೨ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಏಅಸ್ । ಏಘಟ್ । ಏಮೃಸ್ । ಏ ಹಸ್ । ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೨೨ । ಪ - ೩೧ । ಮಾ - ೨೮ । ಚ್ರೈ ॥ ೧೧.೨೧೬ ॥

ಈ ೨೧೬ನೆಯ ಗಾನವು ಅಭಿ ತ್ವಾ ಶೂರನೋ ಮಮಃ ೨೩೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಸೋಮ ವ್ರತಮ್ । ಸೋಮಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಸೋಮಃ ॥

೧೩೦.೧. ಈಽ೨ । ೩ । ಸನ್ತೇಪಯಾ । ಸೀಽ೩ಸಮು । ಯನ್ತು ವಾಜಾಃ ॥ ಸಂವೃಷ್ಣಿಯಾ । ನೀಽ೩ಅಭಿ । ಮಾತಿಷಾಹಾಃ ॥ ಆ ಪ್ಯಾಯಮಾ । ನೋಽ೩ಅಮೃ । ತಾಯಸೋಮಾ ॥ ದಿವಿಶ್ರವಾ । ಸೀಽ೩ಉತ್ತ । ಮಾನಿಧಿಷ್ವಾ । ಈಽ೨ । ೨ । ಈಽ೨ । ಆಽ೨೩೪ ಔಹೋವಾ ॥ ಹಉ ॥

ದೀ - ೧೧ । ಪ - ೨೦ । ಮಾ - ೬ । ಜೂ ॥ ೧೧.೨೧೭ ॥

ಈ ೨೧೭ನೆಯ ಗಾನವು ಸನ್ತೇಪಯಾಂಸಿ ೬೦೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ದೀರ್ಘತಮಸೋಽರ್ಕಃ । ದೀರ್ಘತಮಾಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಸೋಮಃ ಸೂರ್ಯೋವಾ ॥

೧೩೧.೧. ಆಯಾಉ । ೩ । ಅಕ್ರಾನ್ತ್ಸಮುದ್ರಃಪ್ರಥಮಾಇವಿಧರ್ಮಾ

೩ ೨ ೧ ೨೧ ೦ ೩ ೨೦ ೧

ನ್ | ವಿಧರ್ಮಾನ್ | ೨ | ಜನಯನ್ಪ್ರಜಾಭುವನಾಸ್ಯಗೋಪಾಃ |

೩ ೨೦ ೧ ೦ ೦ ೩೦ ೨ ೧ ೩೦

ಸ್ಯಗೋಪಾಃ | ೨ | ವೃಷಾಪಾವಿತ್ರೇಅಧಿಸಾನೋಅವ್ಯಾಇ | ನೋ

೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೦ ೦

ಅವ್ಯಾಇ | ೨ | ಆಯಾಉ | ೩ | ಬೃಹತ್ಸೋಮೋವಾವೃಧೇಸುವಾ

೩೦ ೨ ೧ ೩೦ ೨ ೧ ೨೦

ನೋಅದ್ರಾಇ | ನೋಅದ್ರಾಇ | ನೋಅದ್ರಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ||

೨ ೨೦ ೦ ೧೦ ೧ ೧ ೧

ಏಽ೩ | ಧೇಸ್ವಾನೋಅದ್ರೀಽ೨೩೪೫ಃ ||

ದೀ - ೨೦ | ಪ - ೨೦ | ಮಾ - ೨೮ | ಮೈ || ೧೨.೨೧೮ ||

ಈ ೨೧೮ನೆಯ ಗಾನವು ಅಕ್ರಾನ್ತ್ಸಮುದ್ರಃ ಪ್ರಥಮೇ ೫೨೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

|| ದ್ವಾದಶ ಪಂಚಮಃ ಖಣ್ಡಃ || ೫ ||

ಋಕ್ – ೬೧೭

|| ನಾರಾಯಣಃ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಪುರುಷಃ ||

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಃ ಪುರುಷಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ |

೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨

ಸ ಭೂಮಿಂ ಸರ್ವತೋ ವೃತ್ವಾತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ದಶಾಙ್ಗುಲಮ್ || ೩-೬೧೭ ||

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಃ–ಸಹಸ್ರ–ಶೀರ್ಷಾಃ–ಪುರುಷಃ | ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ–ಸಹಸ್ರ–ಅಕ್ಷಃ –ಸ

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩

ಹಸ್ರಪಾತ್–ಸಹಸ್ರ–ಪಾತ್ || ಸಃ–ಭೂಮಿಮ್–ಸರ್ವತಃ–ವೃತ್ವಾ | ಅತಿ–ಅ

೨ ೩ ೨

ತಿಷ್ಠತ್–ದಶಾಙ್ಗುಲಮ್–ದಶ–ಅಙ್ಗುಲಮ್ || ೩-೬೧೭ ||

॥ ಪುರುಷವ್ರತಾನಿಪಂಚ । ಪುರುಷೋಽನುಷ್ಟುಪ್ಪುರುಷಃ । ಪ್ರಥಮಮ್ ॥

೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨
೧೩.೨.೧. ಉಹುವಾಹಾಉ । ೩ । ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ೨ಪುರೂಽ೨೩ಷಾಃ ॥
೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧೦
ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃಸಹಸ್ರಾಽ೨೩ಪಾತ್ ॥ ಸಭೂಮಿ೮\ಸರ್ವತೋವಾಽ೨೩
೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ರ್ತ್ವಾ ॥ ಅತ್ಯತಿಷ್ಠದ್ದಶಾಙ್ಗೂಽ೨೩ಲಾಮ್ । ಉಹುವಾಹಾಉ । ೨ ।
೧ ನ ೨ ೧ ೧ ೧ ೧
ಉಹುವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೬ / ಪ - ೧೨ / ಮಾ - ೧೦ / ಖೌ ॥ ೧೩.೨೧೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಪಂಚಾನುಗಾನೇ ಏಕಾನುಗಾನೇ ಚ । ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸ್ತಂಬ ಪರ್ಯನ್ತೇ ಜೀವಾತ್ಮನಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ಅನನ್ತ ಪ್ರಭೇದತ್ವಾತ್ ಸಹಸ್ರಂ ಶಿರಾಂಸಿ ಅಕ್ಷೀಣಿ ಪಾದಾಂಶ್ಚ ಅಸ್ಯೇತಿ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಕರ್ತೃರೂಪತಯಾ ಅನನ್ತರೂಪಃ ಪರಪುರುಷೋ ವ್ಯಾಕೃತಾ ವಸ್ಥಾಯಾಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿರೂಪತ್ವೇನ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪರಿಪೂರಣಾತ್ ಪುರುಷಃ । ಅಕ್ಷಾಣಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ । ಕಥಂ ಜೀವಾತ್ಮನಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಇತಿ ಉಚ್ಯತೇ । ಸ ಭೂಮಿಂ ಶರೀರಾದಿ ಲಕ್ಷಣಮಾಧಾರಂ ವೃತ್ವಾ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯ ದಶಾಂಗುಲಂ ಪ್ರಾದೇಶಮಾತ್ರ ಪರಿಮಾಣಂ ಹೃದಯಪುಂಡರೀಕಂ ಅತ್ಯತಿಷ್ಠತ್ ಅಧಿತಿಷ್ಠತಿ । ಸರ್ವಗತತ್ವೇಽಪಿ ತಾವತಿ ಪ್ರದೇಶೇ ಚಿತಿಕ್ರಿಯಾಭಿವ್ಯಕ್ತೇಃ । ದಶಾಂಗುಲಮಿತಿ ಮನುಷ್ಯಾದ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ ಉಚ್ಯತೇ । ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾನಾಂ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃತ್ವೇನ ಸರ್ವದಾ ಚಿತ್ ಪ್ರಕಾಶೇ ಅವತಿಷ್ಠತೇ । ದ್ವಾಸುಪರ್ಣಾ ಇತ್ಯಾದೌ ತಥಾ ಶ್ರವಣಾತ್ ॥ ಅರ. ಸಾಮ ೨೧೯ ॥

ಪುಟ್ಟ ಕ್ರಿಮಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನವರೆಗೆ ಅನಂತಭೇದ ಪ್ರಭೇದಗಳ ರೂಪದಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ **ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ** ಪ್ರಾದೇಶಮಾತ್ರ ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯಸ್ಥನಾಗಿ ಸೀಮಿತಗೊಂಡೂ ಆಯಾ ಶರೀರಾದಿ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅನ್ತ ರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ **ಪುರುಷ** ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳ ಅಧಿ ಷ್ಠಾತೃವಾಗಿ **ಅತ್ಯ ತಿಷ್ಠತ್** ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ - ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಸಮಷ್ಟಿರೂಪೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡದೇಹೋ ವಿರಾಡಾಖ್ಯೋ ಯಃ ಪುರುಷಃ ಸೋಽಯಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಃ । ಸಹಸ್ರಶಬ್ದ ಸ್ಯೋಪಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ಅನನ್ತೈಃ ಶಿರೋಭಿರ್ಯುಕ್ತಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಯಾನಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಶಿರಾಂಸಿ ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ತದ್ದೇಹಾನ್ತಃ ಪಾತಿತ್ವಾತ್ತದೀಯಾನ್ಯೇವೇತಿ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷತ್ವಮ್ । ಏವಂ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷತ್ವಂ ಸಹಸ್ರಪಾದತ್ವಂ ಚ । ಸಃ ಪುರುಷಃ ಭೂಮಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡ ಗೋಲಕರೂಪಾಂ ಸರ್ವತಃ ಆ ಸಮನ್ತಾತ್ ವೃತ್ವಾ ಪರಿವೇಷ್ಟ್ಯ

ದಶಾಙ್ಗುಲಪರಿಮಿತಂ ದೇಶಮ್ **ಅತ್ಯತಿಷ್ಠತ್** ಅತಿಕ್ರಮ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ । ದಶಾಙ್ಗುಲಮಿತ್ಯುಪಲಕ್ಷಣಮ್ । ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಾದ್ಬಹಿರಪಿ ಸರ್ವತೋ ವ್ಯಾಪ್ಯಸ್ಥಿತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ಪುರುಷಃ ಪೂರ್ವಂ ಸೃಷ್ಟಿಗೆಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಉಷ್–ಔಷತ್ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸಿದನು ಆದುದರಿಂದ – ಪೂರ್ವ + ಉಷ್ ಪೂರುಷಃ ಪುರುಷಃ ಬೃಉ ೧–೪–೧ । ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಕಲ ದೇಹಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಶಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ – ಪುರಿಶೇತೇ ಪುರುಷಃ ಶ. ಬ್ರಾ ೧೩–೬–೨–೧ । ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವೂ ಈ ಪರಮಪುರುಷನ ದೇಹವು. ಇವನ ಸ್ವರೂಪವು ಸಮಸ್ತವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಮೀರಿರುತ್ತದೆ – ಐ.ಬ್ರಾ ೨.೧೪ । ಛಾಂ.ಉ ೫–೧೮–೧ । ಮತ್ತು ೧–೬–೬ । ಕಠ ೪–೧೨, ೧೩, ೧೭ । ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನು ಪರಮಾತ್ಮನು. **ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ** ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನುಳ್ಳವನು. ಅನಂತಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನನು–ಸಹಸ್ರಂ ಬಹುನಾಮ ನಿಘಂ೩–೧ । **ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ** ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು. ಅನಂತ ದರ್ಶನಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು **ಸಹಸ್ರಪಾತ್** ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನು. ಅನಂತ ಗತಿಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು **ಸಃ** ಆ ಪರಮಪುರುಷನು **ಭೂಮಿಮ್** ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ತ್ರಿಭುವನಗಳನ್ನೂ ಇಡೀಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ **ಸರ್ವತಃ ವೃತ್ವಾ** ಸುತ್ತಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿಯೂ ಸಹ **ದಶಾಙ್ಗುಲಮ್** ದಶಾಂಗುಲ ಸಂಪುಟ– ಎರಡೂ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೂ ಹತ್ತೂ ಇನ್ದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಭೋಗ್ಯವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನೂವ್ಯಾಪಿಸಿ ಆವರಿಸಿಯೂ ಪಂಚ ಸ್ಥೂಲ ಮಹಾಭೂತರೂಪವಾದ ಮತ್ತು ತನ್ಮಾತ್ರಕವೆನಿಸಿರುವ ಪಂಚಸೂಕ್ಷ್ಮಭೂತರೂಪವಾದ ದಶಾಂಗುಲನ್ಯಾಯದಂತಿರುವ ಅಂದರೆ ಪೃಥ್ವಿಗಿಂತ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ನೀರನ್ನೂ ನೀರಿಗಿಂತ ಹತ್ತುಪಟ್ಟುದೊಡ್ಡದಾದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಗಿಂತ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ವಾಯುವನ್ನೂ ವಾಯುವಿಗಿಂತ ಹತ್ತುಪಟ್ಟುದೊಡ್ಡದಾದ ಆಕಾಶವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಭೂತಜಗತ್ತನ್ನು ಸರ್ವತ್ರವ್ಯಾಪಿಸಿಯೂ ಆವರಿಸಿಯೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಇವುಗಳ ಹತ್ತರಷ್ಟಕ್ಕಿಂತಲೂ **ಅಧಿತಿಷ್ಠತ್** ಮಿಗಿಲಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸಕಲಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಷ್ಟಿರೂಪವಾದ ಪಂಚೇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರವಾಗುವ ಹಾಗೂ ಆಗದಿರುವ ಅನುಭವಕ್ಕೆಟಕುವ ಹಾಗೂ ಎಟುಕದಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ದೇಹವಾಗಿರುವ ಪುರುಷನು ವ್ಯಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಜೀವಿಯ ದೇಹವೆಂಬ ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಕರ್ತೃರೂಪದಿಂದ ಅನಂತ ಶಿರಸ್ಸು ಕಣ್ಣು ಪಾದಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿ ಅಖಿಲಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಭೋಗ್ಯವಾದ ಅನುಭವವೇದ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿಯೂ ಆವರಿಸಿಯೂಸಹ ಶರೀರಾದಿಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ನಿವೃತ್ತವಾಗಿ ದಶಾಂಗುಲ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನೂಮೀರಿ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡವನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಪುರುಷಂ ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ದಲ್
ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ।
ಮುಚ್ಚುತೀ ಬುವಿಯಂ ಮೀರಿ
ನಿಂತಂಪತ್ತಂಗುಲಕ್ಕವಂ ॥

॥ ನಾರಾಯಣಃ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಪುರುಷಃ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ಉ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ತ್ರಿಪಾದೂರ್ಧ್ವ ಉದೈತ್ಪುರುಷಃ ಪಾದೋಽಸ್ಯೇಹಾಭವತ್ ಪುನಃ ।
೨ ೩ ೨ ೩ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ತಥಾ ವಿಷ್ವಜ್ ವ್ಯಕ್ರಾಮದಶನಾನಶನೇ ಅಭಿ ॥ ೪-೬೧೮ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨
ತ್ರಿಪಾತ್–ತ್ರಿ–ಪಾತ್–ಊರ್ಧ್ವಃ–ಉತ್–ಐತ್–ಪುರುಷಃ । ಪಾದಃ–ಅಸ್ಯ–ಇಹ
೩ ೨ ೩೦೧೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೨ ೩ ೨ ೩
–ಅಭವತ್–ಪುನರಿತಿ ॥ ತಥಾ–ವಿಷ್ವಜ್–ವಿ–ಸ್ವಜ್–ವಿ–ಅಕ್ರಾಮತ್ । ಅಶ
೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ನಾನಶನೇ–ಅಶನ–ಅನಶನೇ–ಇತಿ–ಅಭಿ ॥ ೪-೬೧೮ ॥

॥ ಪುರುಷವ್ರತಮ್ ॥ ಪುರುಷೋಽನುಷ್ಟುಪ್ಪುರುಷಃ ॥ ದ್ವಿತೀಯಮ್ ॥

೨ ೧ ೦ ೦ — ೧೦ ೦ ೦
೧೩೩.೧. ಉಹುವೌಹೋವಾಽ೨ । ೩ । ತ್ರಿಪಾದೂರ್ಧ್ವಉದೈ
೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೨೧ ೨ ೧ ೦
ತ್ಪುರೂಽ೨೩ಷಾಃ ॥ ಪಾದೋಸ್ಯೇಹಾಭವತ್ಪೂಽ೨೩ನಾಃ ॥ ತಥಾ
೨ ೧ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೧
ವಿಷ್ವಜ್ವಿಯಕ್ರಾಽ೨೩ಮಾತ್ ॥ ಅಶನಾನಶನೇಆಽ೨೩ಭೀ । ಉಹು
೦ ೦ — ೧ ೦ ^ ೩
ವೌಹೋವಾಽ೨ । ೨ । ಉಹುವೌ । ಹೋಽ೨ । ವಾಽ೨೩೪ ।
೫೦ ೦ ೩ ೫ ೨ ೧ ೦ ೦ —
ಔಹೋವಾ । ಈಽ೨೩೪ಡಾ । ಉಹುವೌಹೋವಾಽ೨ । ೨ ।
೧ ೦ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೩
ಉಹುವೌ । ಹೋಽ೨ । ವಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ । ಸೂಽ೨೩
೫ ೨ ೧ ೦ ೦ — ೨ ೧ ೦ ^
೪ವಾಃ । ಉಹುವೌಹೋವಾಽ೨ । ೨ । ಉಹುವೌ । ಹೋಽ೨ ।
೩ ೫೦ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ವಾಽ೨೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಊಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೩೭ / ಪ – ೨೮ / ಮಾ – ೬ / ಜರ್ಗ ॥ ೧೪.೨೨೦ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಉಹುವಾ ಹೋವಾ । ಇತ್ಯನ್ನಮಾಹ್ವಯನ್ತಿ ಭೋಕ್ತೃತಯಾವಸ್ಥಾನಾತ್ ಇತಿ ಸ್ತೋಭಪದಾರ್ಥಃ । ನನು ಪರಮಾತ್ಮನೋ ವಿಶ್ವಾಕಾರತಯಾ ಪರಿಣಾಮೇ ಸತಿ ಅನಿತ್ಯತಾ ಪ್ರಸರತೀತಿ ಅತ ಆಹ ತ್ರಿಪಾದೂರ್ಧ್ವಂ ಇತಿ ನ ಕ್ಷೀರವತ್ ಪರಿಣಮತೇ । ಅಪಿ ತು ಸ್ವರೂಪಾದಪ್ರಚ್ಯುತಸ್ಯ ಇಚ್ಛಾಧೀನಂ ವಿಭೂತಿಮಾತ್ರಂ ವಿಶ್ವಂ ಪಾದಃ ಅಂಶಃ ಭವತಿ । ತತ ಉದ್ಗತಃ ತ್ರಿಪಾದಧಿಕಃ ದೇಶ ಕಾಲಾಽಽಕಾರಾನವಚ್ಛೇದಾತ್ ತ್ರಿಪಾದಿತಿ ಕಾರಣಾವಸ್ಥಾಽನವಚ್ಛಿನ್ನಾ ಉಚ್ಯತೇ । ಪಾದ ಇತಿ ಪರಿಮಿತಾ । ಸಾಽಽಗಮಪಾಯಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಮುಚ್ಯತೇ । ತಥಾ ಅಪರಿತ್ಯಕ್ತ ಸ್ವರೂಪತಯಾ **ವಿಷ್ವಙ್** ಅಧೋಗತಂ ಜಗತ್ **ವ್ಯಕ್ರಾಮತ್** ವಿಕ್ರಾಮತಿ-ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿ॥ **ಅಶನಾನಶನೇ** ಅಭಿ-ಆಶನಂ ಅನಶನಂ ಚ ಪ್ರತಿ ಭೋಗಾರ್ಥಂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಂ ಚ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಅಧಿತಿಷ್ಠತಿ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇಡಾ ಸ್ವರಿತಿ ಚ ಭೋಗ್ಯಂ ಸ್ವರೂಪಲಾಭಶ್ಚ ಸ್ತೋಭೈರನೂಚ್ಯತೇ ॥

ಉಹುವಾ ಹೋವಾ ಎಂದು ಅನ್ನಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆ. **ಪಾದ** ಶಬ್ದ ಭಗವಂತನ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೆಂಬ ಶಂಕೆ ನಿವಾರಿಸಲು ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿ ವೈಭವ ಅಪರಿಮಿತವಾದದ್ದಾಗ್ಯೂ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಆಜ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಪರಿಣಾಮಹೊಂದದೆ ಸ್ವರೂಪಚ್ಯುತನಾಗದೆ ವಿಭೂತಿಮಾತ್ರದಿಂದ ತ್ರಿಪಾದಕ್ಕೂ ಆಚೆ ಪಾತಾಳಾದಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಯೂ ಅಂದರೆ ಅದರ ಆಚೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆಂದಿದೆ. ಜೀವ ಜಗತ್ತಿನ ಅಶನ-ಭೋಗ ಅನಶನ-ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಭಗವಂತನೇ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವಾಗಿದ್ದಾನೆ । ಅರ. ಸಾ ೨೨ ॥

ಯೋಽಯಂ ತ್ರಿಪಾತ್ಪುರುಷಃ ಸಂಸಾರಸ್ಪರ್ಶರಹಿತೋ ಬಹುಲಸ್ವರೂಪಃ ಸೋಽಯಮ್ **ಊರ್ಧ್ವಮ್ ಉದೈತ್** । ಅಸ್ಮಾದಜ್ಞಾನ ಕಾರ್ಯಾತ್ಸಂಸಾರಾದ್ಬಹಿರ್ಭೂತಃ ಸನ್ ತತ್ರತ್ಯೈರ್ಗುಣದೋಷೈರಸ್ಪೃಷ್ಟಃ ಉತ್ಕರ್ಷೇಣ ಸ್ಥಿತವಾನ್ । ಅಸ್ಯ ಯೋಽಯಂ **ಪಾದಃ** ಲೇಶಃ ಸೋಽಯಮಿಹ ಮಾಯಾಯಾಂ ಪುನರಭವತ್ । ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಾಭ್ಯಾಂ ಪುನಃಪುನರಾಗಚ್ಛತ್ । ಅಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪರಮಾತ್ಮಲೇಶತ್ವಂ ಭಗವತಾಪ್ಯುಕ್ತಂ - ವಿಷ್ಟಭ್ಯಾಹಮಿದಂ ಕೃತ್ಸ್ನಮೇಕಾಂಶೇನ ಸ್ಥಿತೋಜಗತ್ ಇತಿ - ಭ.ಗೀ ೧೦-೪೨ ॥ ತಥಾ ಮಾಯಾಯಾ ಮಾಗತ್ಯಾನನ್ತರಂ **ವಿಷ್ವಙ್** ದೇವತಿರ್ಯಗಾದಿರೂಪೇಣ ವಿವಿಧಃ ಸನ್ **ವ್ಯಕ್ರಾಮತ್** ವ್ಯಾಪ್ತವಾನ್ । ಕಿಂ ಕೃತ್ವಾ। **ಅಶನಾನಶನೇ** ಅಭಿಲಕ್ಷ್ಯ । ಅಶನಂ ಭೋಜನಾದಿ ವ್ಯವಹಾರೋಪೇತಂ ಚೇತನಂ ಪ್ರಾಣಿಜಾತಮ್ । ಅನಶನಂ ತದ್ರಹಿತಮಚೇತನಂ ಗಿರಿನದ್ಯಾದಿಕಮ್ । ತದುಭಯಂ ಯಥಾ ಸ್ಯಾತ್ತಥಾಽಯಮೇವ ವಿವಿಧೋಭೂತ್ವಾ ವ್ಯಾಪ್ತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ತ್ರಿಪಾತ್ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಗಿಂತ ಅತೀತನು ಅಂದರೆ ತ್ರಿಗುಣಾತೀತನು. ಜನ ಮಹ ಸತ್ಯಲೋಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಆಚೆಗೆ ಉದರ ಹೃದಯ ದಹರಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಹಸ್ರಾರದಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತ್ ಸ್ವಪ್ನ ಸುಷುಪ್ತಿಸ್ಥಾನಗಳಿಗಿಂತ ಅತೀತವಾದ ತುರೀಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ

ಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವೇದತ್ರಯಿಗಳಿಗೂ ಅತೀತನಾಗಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರವಾಗಿ ಭೋಗ್ಯವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂರರಷ್ಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನು **ಊರ್ಧ್ವಮ್ ಉದೈತ್** ಪೃಥ್ವೀ ಆದಿ ಇನ್ದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ನಶ್ವರವಾದ ಸ್ಥೂಲಜಗತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಅತೀತವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವ ಸ್ಥೂಲಪ್ರಪಂಚದ ಗುಣದೋಷಾದಿಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದ ಅತ್ಯಂತಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಪರಮಪದವೆನಿಸುವ ಅವ್ಯಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು ಸ್ಥಾಪಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. **ಅಸ್ಯಪಾದಃ** ಈ ಆದಿ ಪುರುಷನ ಕಾಲುಭಾಗವಾದ ಅಂಶವು ಅಲ್ಪಭಾಗವು ತನ್ನ ಶಾಶ್ವತಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿಕೊಂಡು **ಇಹ** ಈ ಸಂಸಾರವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಗಳಂತೆಯೇ ಪುನಃ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯರೂಪವಾಗಿ **ಅಭವತ್** ಆವಿರ್ಭೂತವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು **ತತಃ** ವ್ಯಕ್ತರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಂತರ **ಸಾಶನಾನಶನೇ ಅಭಿ** ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆಯುಳ್ಳ ಆಹಾರನೀರನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಚೇತನವೆನಿಸುವ ಜೀವ ಜಗತ್ತಾಗಿಯೂ ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ಆಹಾರನೀರನ್ನು ಸೇವಿಸದ ಅಚೇತನವಾದ ಜಡಜಗತ್ತೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಗೊಂಡು **ವಿಷ್ವಙ್** ವಿಶ್ವದ ನಾನಾ ರೂಪವಾಗಿ **ವ್ಯಕ್ರಾಮತ್** ವ್ಯಾಪಿಸಿತು.

ಇನ್ದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೋಚರವಾಗದ ವಿರಾಟ್‌ಪುರುಷನ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗವಾದ ಮೂರುಪಾದಗಳು ಸಂಸಾರಾತೀತವಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳೆಂಬ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿವೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿವೆ. ಈ ಪರಮಪುರುಷನ ಅಲ್ಪಾಂಶವಾದ ಕಾಲುಭಾಗವು ತನ್ನ ಶಾಶ್ವತಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾಧೀನ ವಿಭೂತಿಮಾತ್ರವಾಗಿ ಹಿಂದಿನಕಲ್ಪಗಳಂತೆಯೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರವಾದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಜಗತ್ತಿನರೂಪವಾಗಿ ಪದೇಪದೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಲೇ ಕಾಲಕ್ರಮಾವಚ್ಛಿನ್ನನೂ ಜಗದಾತ್ಮನೂ ಆದ ಈ ಪರಮಪುರುಷನು ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪದಿಂದ ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆಗಳುಳ್ಳ ಚೇತನ ಜಗತ್ತಾಗಿಯೂ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದ ಅಚೇತನವಾದ ಜಡ ಜಗತ್ತಾಗಿಯೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿ ನಾನಾ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ನಾನಾ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮುಪ್ಪಾಲತೀತನಾಗಿರ್ಪಂ ಪಾಲೊಂದಾತನದಿಲ್ಲಿ ದಲ್ ।
ಚರಾಚರಾತ್ಮಕಾಕಾರಂ ತೋರ್ಪನಿಲ್ಲಿಂತವಂ ಗಡಂ ॥

॥ ನಾರಾಯಣಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಪುರುಷಃ ॥

ಪುರುಷ ಏವೇದಂ ಸರ್ವಂ ಯದ್ ಭೂತಂ ಯಚ್ಚ ಭಾವ್ಯಮ್ ।
ಪಾದೋಽಸ್ಯ ಸರ್ವಾ ಭೂತಾನಿ ತ್ರಿಪಾದಸ್ಯಾಮೃತಂ ದಿವಿ ॥

ಪುರುಷಃ–ಏವ–ಇದಮ್–ಸರ್ವಮ್ । ಯತ್–ಭೂತಮ್–ಯತ್–ಚ–ಭಾವ್ಯಮ್ ॥ ಪಾದಃ–ಅಸ್ಯ–ಸರ್ವಾ–ಭೂತಾನಿ । ತ್ರಿಪಾತ್–ತ್ರಿ–ಪಾತ್–ಅಸ್ಯ–ಅಮೃತಮ್–ಅ–ಮೃತಮ್–ದಿವಿ ॥ ೫–೬೧೯ ॥

॥ ಪುರುಷವ್ರತಮ್ ॥ ಪುರುಷೋಽನುಷ್ಟುಪ್ಪುರುಷಃ ॥ ತೃತೀಯಮ್ ॥

೧೩೪.೧. ಇಯೌಹೋವಾಽ೨ । ೩ । ಪುರುಷಏವೇದಂ ಸಾಽ೨೩ರ್ವಾಮ್ ॥ ಯದ್ಭೂತಂಯಚ್ಚಭಾವಾಽ೨೩ಯಾಮ್ ॥ ಪಾದೋಸ್ಯಸರ್ವಾಭೂತಾಽ೨೩ನೀ ॥ ತ್ರಿಪಾದಸ್ಯಾಮೃತಂದಾಽ೨೩ಇವೀ । ಇಯೌಹೋವಾಽ೨ । ೨ । ಇಯೌ । ಹೋಽ೨ । ವಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ । ಈಽ೨೩ಳಡಾ । ಇಯೌಹೋವಾಽ೨ । ೨ । ಇಯೌ । ಹೋಽ೨ । ವಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ । ಜ್ಯೋಽ೨೩ಳತೀಃ । ಇಯೌಹೋವಾಽ೨ । ೨ । ಇಯೌ । ಹೋಽ೨ । ವಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಈಽ೨೩ಳ೫ ॥

ದೀ – ೩೭ / ಪ – ೨೮ / ಮಾ – ೫ / ಜು ॥ ೧೫.೨೨೧ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ನನು ಜಗತಃ ವ್ಯತಿರೇಕೇ ಪುರುಷಸ್ಯ ಜಗತ್ ಅಂಶ ಭೂತಮಿತಿ ನ ಘಟತೇ । ಅತಃ ಉಚ್ಯತೇ – **ಪುರುಷ ಏವೇತಿ** ಕಾಲತ್ರಯಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಜಗದಾತ್ಮನಾ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವಶೇನ ಆಸ್ತೇ । ಪುನಶ್ಚ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶಮಾತ್ರೇಣ ಕೇವಲೇನ ರೂಪೇಣ । ಅತಃ ಕಾದಾಚಿತ್ಕತ್ವಾತ್ ಜಗದಾಖ್ಯಂ ರೂಪಂ ಪಾದತ್ವೇನ ಕಥಿತಮ್ । ಚಿದಾನಂದರೂಪತಾ ತು ಕಾರಣತ್ವೇನ ಸರ್ವದಾವಸ್ಥಾನಾತ್ ಅಮೃತಂ ಚಿತೇರ ವಿಲೋಪಾತ್ । ದಿವಿ ದ್ಯೋತನವತಿ ಸ್ವರೂಪ ಇತಿ ಚ ಉಕ್ತಮ್ । ೨೨೧ ॥

ಜಗದ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿರುವ ಪುರುಷನ ಅಂಶಭೂತವಾಗಿ ಜಗತ್ತು ಘಟಿಸಲಾರ ದೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು **ಪುರುಷ ಏವೇತಿ** ಈ ಜಗತ್ತು ಪುರುಷನೇ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಏವ ಪದವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಕಾಲತ್ರಯಗಳಿಂದ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿರುವ ಜಗತ್ತಿನ ರೂಪವಾಗಿರುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಧೀನವಾಗಿರದ ಪುರುಷನ ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ಕೇವಲ ರೂಪಮಾತ್ರವಾಗಿರುವುದನ್ನೇ ಪಾದಮಾತ್ರವೆಂದು ಮಾಂಡೂಕ್ಯೋಪನಿಷತ್ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವು ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಯಾವಲೋಪವೂ ಇಲ್ಲದೆ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪ ವಾಗಿ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ನೆಲಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಯತ್ ಇದಂ ವರ್ತಮಾನಂ ಜಗತ್ ತತ್ಸರ್ವಂ **ಪುರುಷ ಏವ** । **ಯದ್ ಭೂತಮ್** ಉತ್ಪನ್ನಂ ಜಗತ್ **ಯಚ್ಚ ಭಾವ್ಯಂ** ಭವಿಷ್ಯಜ್ಜಗತ್ ತದಪಿ ಪುರುಷ ಏವ । ಯಥಾಽಸ್ಮಿನ್ ಕಾಲೇ ವರ್ತಮಾನಾಃ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಚರಾ ಚರಾತ್ಮಕ ಪುರುಷಸ್ಯಾವಯವಾಃ ತಥೈವ ಗತಾಗಾಮಿನೋರಪಿ ಕಲ್ಪಯೋರ್ದ್ರಷ್ಟವ್ಯ ಮಿತ್ಯಭಿ ಪ್ರಾಯಃ । ಏತದೇವ್ಯೋಭಯಂ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕ್ರಿಯತೇ । **ಅಸ್ಯ** ಪುರುಷಸ್ಯ **ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ** ಕಾಲತ್ರಯವರ್ತೀನಿ ಪ್ರಾಣಿಜಾತಾನಿ **ಪಾದಃ** ಚತುರ್ಥೋಽಂಶಃ । **ಅಸ್ಯ** ಪುರುಷಸ್ಯಾವಶಿಷ್ಟಂ **ತ್ರಿಪಾತ್** ಸ್ವರೂಪಮ್ **ಅಮೃತಂ** ವಿನಾಶರಹಿತಂ ಸತ್ **ದಿವಿ** ದ್ಯೋತನಾತ್ಮಕೇ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪೇ ವ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ ಇತಿ ಶೇಷಃ । ಯದ್ಯಪಿ ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನನ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತೈ.ಆಅ–೧ ತೈ.ಉ.೨–೧ । ಇತ್ಯನನ್ತಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೋಹಿ । ಯದನ್ತತ್ವಾಭಾವಾತ್ಪಾದಚತುಷ್ಟಯಂ ನಿರೂಪಯಿತುಮಶಕ್ಯಂ ತಥಾಪಿ ಜಗದಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಅಲ್ಪಮಿತಿ ವಿವಕ್ಷಿತತ್ವಾತ್ ಪಾದತ್ವೋಪಚಾರ ॥

ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಈ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಗಳಂತೆಯೇ ಪ್ರಕೃತವಾದ ವರ್ತಮಾನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಪಂಚೇನ್ದ್ರಿಯಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ತವಾದ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ **ಪುರುಷ** ಏವ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. **ಯದ್ ಭೂತಮ್** ಈಗಾಗಲೇ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ ಚ ಮತ್ತು **ಯಚ್ಚ ಭಾವ್ಯಂ** ಮುಂದೆ ಬರುವ ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತೂ **ಅಸ್ಯ** ಈ ಪರಮಪುರುಷನ **ಪಾದಃ** ಅಲ್ಪಾಂಶವಾದ ಕೇವಲ ಕಾಲು ಭಾಗಮಾತ್ರ **ಅಸ್ಯ** ಈ ಪುರುಷನ **ತ್ರಿಪಾತ್** ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶವಾದ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗವು **ದಿವಿ** ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ದ್ಯುಲೋಕ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳಂತೆ ಇನ್ದ್ರಿಯಾತೀತವಾದ **ಅಮೃತಂ** ಮರಣ ರಹಿತವೂ ನಾಶರಹಿತವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಆದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯೆನಿಸಿರುವ ಪರಮ ಪದವಾಗಿದೆ.

ಕಲ್ಪಕಲ್ಪಾಂತರಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಇನ್ದ್ರಿಯ ಗೋಚರವಾಗಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ವರ್ತಮಾನವಾದ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತೂ ಹಿಂದಿನಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುವ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತೂ ವಿರಾಟ್‌ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂಶ – ಪಾದ ಅಂದರೆ ಕಾಲು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಇನ್ದ್ರಿಯಾತೀತವೂ ಗುಣಾತೀತವೂ ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತವೂ ಆಗಿದ್ದು ಉಳಿದ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶ ಮರಣರಹಿತವೂ ನಾಶರಹಿತವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಆದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ ಎನಿಸಿರುವ ಅಮೃತತತ್ವವೆಂಬ ಪರಮಪದವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥ ಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಈಶ ೧-೨, ೫ ಪ್ರಶ್ನ-೫-೬ ಶ್ವೇ ೫-೨೩ ಬೃ.ಉ ೨-೫-೧ ರಿಂದ ೧೪. ಛಾಂ.ಉ.೩-೧೨-೬- ಬ್ರಸೂ ೧-೧-೨೬ ಭಗೀ ೭-೬, ೭ ಮತ್ತು ೧೦-೪೨ ನೋಡಬಹುದು.

ಇರ್ಪುದಿರ್ದುದು ಮೇಣ್ಬಂದೆ ಅಪ್ಪುದೆಲ್ಲಮುಮಾತನೇ !
ಕಾಲಲ್ತೆ ತೋರುವೀ ಲೋಕಂ ಮುಕ್ಕಾಲವ್ಯಕ್ತಮಚ್ಯುತಂ ॥

ಋಕ್ – ೬೨೦

॥ ನಾರಾಯಣಃ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಪುರುಷಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೨ಉ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ತಾವಾನಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ತತೋ ಜ್ಯಾಯಾಁಶ್ಚ ಪೂರುಷಃ ।
೩ ೧ ೨ ೩೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ಉತಾಮೃತತ್ವಸ್ಯೇಶಾನೋ ಯದನ್ನೇನಾತಿರೋಹತಿ ॥ ೬-೬೨೦ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩
ತಾವಾನ್-ಅಸ್ಯ-ಮಹಿಮಾ । ತತಃ-ಜ್ಯಾಯಾನ್-ಚ-ಪುರುಷಃ ॥ ಉತ-ಅ
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩
ಮೃತತ್ವಸ್ಯ-ಅ-ಮೃತತ್ವಸ್ಯ-ಈಶಾನಃ । ಯತ್-ಅನ್ನೇನ-ಅತಿರೋಹತಿ-ಅತಿ-
೧ ೨೦
ರೋಹತಿ ॥ ೬-೬೨೦ ॥

॥ ಪುರುಷವ್ರತಮ್ । ಪುರುಷೋಽನುಷ್ಟುಪ್ಪುರುಷಃ । ಚತುರ್ಥಮ್ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧
೧೩೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತಾವಾನಸ್ಯ । ಮಹಾಽ೨೩ಇ
೨ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧೦
ಮಾಽ೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತತೋಜ್ಯಾಯಾಜ್‌ಶ್ಚಪೂರೂಽ
೨ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦
೨೩ಷಾಽ೩ಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಉತಾಮೃತತ್ವಸ್ಯೇಶಾಽ೨೩

೨ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೦ ೨೧೦
ನಾऽಹಿಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದನ್ನೇನಾತಿರೋऽಹಾऽ೨ಇ
೨ ೨ ೧ ೧
ತೀऽ೩ಹಿ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾऽ೩ಹಿ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾऽ೨ಇ
೧ ೧
೪೫ ॥ *ದ್ – ೨೩ / ಪ – ೧೨ / ಮಾ – ೧೯ / ಶೋ ॥ ೧೬೨೨೨ ॥*

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ನನು ಜಗತ್ಸ್ವರೂಪತ್ವೇ ಪಾದಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಅನಿತ್ಯತಾ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಸರತೀತ್ಯತ ಉಚ್ಯತೇ – ತಾವಾನಸ್ಯೇತಿ । ಚೈತನ್ಯಮೇವ ಇಚ್ಛಾ ವಶೇನ ವ್ಯೋಮಾದಿರೂಪತಯಾ ವಿಭಾತಿ । ನತು ಅರ್ಥಾನ್ತರಂ ಜಾಯತೇ ವಿನಶ್ಯತಿ ವಾ । ಯಥಾ ಸಂಸಾರಿಪುರುಷಾಣಾಂ ಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಜಾಗ್ರತ್ ಸ್ವಪ್ನೇ ಚ ವಿಚಿತ್ರಾಕಾರಾ ಸಂವಿತ್ ಉಪಸಂಹೃತ ಕರಣವ್ಯಾಪಾರಾ ಚ ಕೇವಲಾ ಭವತಿ । ನ ಚ ಏತಾವತಾ ಸ್ವರೂಪಾಪಹಾರಃ । ಏವಂ ವ್ಯೋಮಾದಿ ಆತ್ಮನಾವಸ್ಥಾನಂ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯನಾನ್ಯ ಥಾತ್ವಮಿತಿ । ಮಹದಿದಮ್ ಅಚಿನ್ತ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರ ಜನ್ಯಂ ತದುಪ ಸಂಹಾರೇಣ ಚ ದೇಶಕಾಲಾವಚ್ಛಿನ್ನಸ್ಯ ರೂಪಸ್ಯ ಅವಸ್ಥಾನಂ । ಈಶ್ವರೋ ವ್ಯಾಕೃತಾ ವಸ್ಥಾಯಾಂ ಸಂಸಾರಿಣಾಂ ಅಮೃತತ್ವಸ್ಯೇಶಾನಃ ಈಶ್ವರಃ । ಯದಮೃತತ್ವಂ ಅನ್ನೇನ ಅಮೃತಾಖ್ಯೇನ ರಸೇನ ಅತಿರೋಹತಿ ಪ್ರರೋಹಂ ಗಚ್ಛತಿ – ಸ್ಥಿತಿಂ ಬಧ್ನಾತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಈಶ್ವರಾವಸ್ಥಾ ಭೋಕ್ತೃಭೋಗ್ಯಭಾವೇನ ಅವತಿಷ್ಠತೇ ॥

ಜಗತ್ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಉಪಯೋಗವಾಗಿರುವ ಪಾದ ಪ್ರಯೋಗ ದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅನಿತ್ಯತ್ವ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ತಾವಾನಸ್ಯೇತಿ ಎಂದಿದೆ. ಚೈತನ್ಯವೇ ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆಕಾಶಾದಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಸಂಸಾರಿ ಪುರುಷನ ಸನ್ನಿಧಾನ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಇನ್ದ್ರಿಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳೂ ಜನ್ಮಾದಿ ಅವಸ್ಥಾತ್ರಯಗಳೂ ತೋರಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದೇ ವಿನಹ ಅದೇನೂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪವಲ್ಲ. ಅಮೃತಸ್ವರೂಪವಾದ ಅನ್ನರಸವೇ ಈಶ್ವರನ ವ್ಯಾಕೃತಾವಸ್ಥೆಯ ಸಂಸಾರಾದಿ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಗ್ಯ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಆಕಾಶಾದಿ ಮಹತ್ತತ್ವಗಳೂ ಅವನ ಅಚಿನ್ತ್ಯವಾದ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದ ದೇಶಕಾಲಾವಚ್ಛಿನ್ನ ಜಗತ್ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ । ಸಾ ೨೨೨ ॥

ಸಾಯಣ ಬಾಷ್ಯ – ಅತೀತಾನಾಗತವರ್ತಮಾನರೂಪ ಜಗದಾದ್ಯಾಧಾರೋ ಯೋऽಸ್ತಿ ತಾವಾನ್ ಸರ್ವೋऽಪಿ ಅಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಸ್ವಕೀಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿಶೇಷಃ । ನ ತು ತಸ್ಯ ವಾಸ್ತವಂ ಸ್ವರೂಪಮ್ । ವಾಸ್ತವಸ್ತು ಪುರುಷಃ ತತಃ ಮಹಿಮ್ನೋऽಪಿ ಜ್ಯಾಯಾನ್ ಅತಿಶಯೇನಾಧಿಕಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಉತ ಅಪಿ ಚ ಅಮೃತತ್ವಸ್ಯ ದೇವತ್ವಸ್ಯ ಅಯಮೀಶಾನಃ ಸ್ವಮಾಯಾಯಾ ಯತ್ ಯಸ್ಮಾತ್ ಕಾರಣಾತ್ ಅನ್ನೇನ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಭೋಗ್ಯೇನ ಅನ್ನೇನ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇನ ಅತಿರೋಹತಿ ಸ್ವಕೀಯಾಂ ಕಾರಣಾವಸ್ಥಾಮತಿಕ್ರಮ್ಯ ಪರಿದೃಶ್ಯಮಾನಜಗದವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ।

ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಕರ್ಮಫಲಭೋಗಾಯ ಜಗದವಸ್ಥಾಸ್ವೀಕಾರಾತ್ ನೇದಂ ತಸ್ಯ ವಸ್ತುತತ್ತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ತಾವಾನಸ್ಯ ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ ವರ್ತಮಾನವೆಂಬ ತ್ರಿಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ನಡೆಯುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ ಲಯ ರೂಪೀ ಸಮಸ್ತ ಚೇತನಾಚೇತನ ಜಗದ್ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೂ ಆಧಾರನಾದ **ಅಸ್ಯ** ಈ ಪರಪುರುಷನ **ಮಹಿಮಾ** ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾದ ವಿಭೂತಿ ವಿಶೇಷವೇ ಆಗಿದ್ದು ಅವನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ **ಚ** ಅಲ್ಲದೆ **ಪುರುಷಃ** ಆ ಪರಮ ಪುರುಷನು **ತತಃ** ಈ ಮಹಾಮಹಿಮಾನ್ವಿತ ಜಗತ್ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತಲೂ **ಜ್ಯಾಯಾನ್** ಅತ್ಯಧಿಕ ಸ್ವರೂಪದವನಾಗಿದ್ದೂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾತೀತನಾಗಿ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೀರಿದ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. **ಉತ** ಮತ್ತು **ಅಮೃತತ್ವಸ್ಯ ಈಶಾನಃ** ಅಮೃತಪುತ್ರರ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಭುವೂ ಅನಾದ್ಯನಂತನೂ ಮರಣರಹಿತನೂ ನಾಶರಹಿತನೂ ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. **ಯತ್** ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ **ಅನ್ನೇನಾತಿರೋಹತಿ** ಭೋಗ ಸಾಧನವಾದ ಕರ್ಮಫಲಸಂಜ್ಞಕವಾದ ಐಹಿಕ ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ಜಗದ್ರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅನ್ನಂಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿರುತ್ತಾನೆ ತ್ಯಜಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ತ್ರಿಕಾಲಗಳ ರೂಪವಾದ ಈ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೂ ಈ ಪರಮಪುರುಷನ ಮಹಿಮೆಯೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿಶೇಷವೇ ಆಗಿರುವುದಾದರೂ ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಈ ಮಹಾಮಹಿಮಾನ್ವಿತ ಜಗತ್ತಿನ ಮೂರರರಷ್ಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನಾಗಿದ್ದೂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ತೀತನಾಗಿ ಸತ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೀರಿದ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಭುವೂ ಅನಾದ್ಯನಂತನೂ ನಾಶರಹಿತನೂ ಅಕ್ಷರಶಬ್ದವಾಚ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವಿಗಳ ಕರ್ಮಫಲಸಂಜ್ಞಿಕ ಭೋಗಸಾಧನವಾದ ಅನ್ನದಿಂದ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಅನ್ನಂಬ್ರಹ್ಮನೆನಿಸಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಮಹಾಮಹಿಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ – ಬ್ರ ಸೂ ೧–೧–೨೬ ಈಶ – ೫ ಕಠ ೩–೧೧ ಪ್ರಶ್ನ ೫–೨–೩ ಮುಂ ೧–೧–೫, ೬, ೨–೧–೧ ೨–೨–೫ ತೈ ೨–೧ ಛಾಂ ೩–೧೨–೬, ೮–೪–೧, ೨ ಬೃ.ಉ ೨–೩–೧, ೨–೧–೨ ೩–೮ ರಿಂದ ೧೧ ೫– ೧–೨ ಶ್ವೇ ೫–೧, ೩–೧೭ ಭಗೀ ೧೦–೪೨, ೧೩–೧೫.

ಇಂತೆನಲ್ಕಾತನೊಳ್ಪಂ ನಾಂ; ಮಿಗಿಲ್ ಮೇಣದರಿಂದವಂ ।
ಸ್ವಾಮಿಯಾತಂ ಜಗಜ್ಜೀವಾಮೃತಪುಷ್ಟಿಸ್ಥಿತೀಷ್ಟಿಗಂ ॥

॥ ನಾರಾಯಣಃ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಸ್ರಷ್ಟಾ ಪುರುಷಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೨ ೩ ೧

ತತೋ ವಿರಾಡಜಾಯತ ವಿರಾಜೋ ಅಧಿ ಪೂರುಷಃ । ಸ ಜಾತೋ

೨೦ ೩ ೨ಉ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨

ಅತ್ಯರಿಚ್ಯತ ಪಶ್ಚಾದ್ ಭೂಮಿಮಥೋ ಪುರಃ ॥ ೭-೬೨೧ ॥

೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೧ ೨೦

ತತಃ–ವಿರಾಟ್–ವಿ–ರಾಟ್–ಅಜಾಯತ । ವಿರಾಜಃ–ವಿ–ರಾಜಃ–ಅಧಿ–ಪುರು

೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨

ಷಃ ॥ ಸಃ–ಜಾತಃ–ಅತಿ–ಅರಿಚ್ಯತ । ಪಶ್ಚಾತ್–ಭೂಮಿಮ್–ಅಥ–ಉ–ಪುರಃ

॥ ೭-೬೨೧ ॥

॥ ಪುರುಷವ್ರತಮ್ । ಪುರುಷೋಽನುಷ್ಟುಪ್ಪುರುಷಃ । ಪಂಚಮಮ್ ॥

೨ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨೦

೧೩೬.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ತತೋವಿರಾಡಜಾಯತ ॥

೨ ೧೦೨೦ ೧ ೨೧೦ ೨ ೨

ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ವಿರಾಜೋಅಧಿಪೂರುಷಃ ॥ ಹಾಉ

೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೨

ಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸಜಾತೋಅತ್ಯರಿಚ್ಯತ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨

ಉವಾ । ಪಶ್ಚಾದ್ಭೂಮಿಮಥೋಪುರಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ

೧ ೧ ೧ ೧

ವಾಽ೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೧ । ಪ – ೧೦ । ಮಾ – ೧೯ । ಜ್ಯೋ ॥ ೧೭.೨೨೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ –ಕೇನ ಕ್ರಮೇಣ ಜಗದಾತ್ಮತಾ ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ ಇತಿ । ಅತ ಉಚ್ಯತೇ – ತತ ಇತಿ ಪ್ರಥಮಂ ಪರಮಾತ್ಮನೋ ವ್ಯೋಮಾದಿ ಭೂತ ಪಂಚಕಂ ಜಾಯತೇ । ತತಃ ತೇಜ ಉದಕ ಕ್ಷಿತೀನಾಂ ಮಿಶ್ರೀಭಾವಾದಂಡನಿರ್ವೃತ್ತಿಃ । ಅನನ್ತರಂ ದ್ವಿಧಾಗತೇ ಅಂಡೇ ದ್ಯೌಃ ಪೃಥಿವೀ ಚ ಸಂಪದ್ಯತೇ । ತಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ವಿರಾಟ್

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಭಿಮಾನೀ ಜಾಯತೇ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಜೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಆದಿತ್ಯ ಇತಿ ಪರ್ಯಾಯಾಃ । ವಿರಾಜಃ ಅನನ್ತರಂ ಪುರುಷಃ ಮನು ಶಬ್ದವಾಚ್ಯಃ ಜಾಯತೇ । ಸಃ ಮನುಸಂಜ್ಞಕಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಅತಿರಿಚ್ಯತೇ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರ ಪರಿಗ್ರಹಂ ಕೃತ್ವಾ ಗೌರೀಶ್ವರರೂಪೋ ಮಿಥುನಧರ್ಮೇಣ ದೇವಮಾನುಷ ಪಶ್ವಾದಿ ಪಿಪೀಲಿಕಾನ್ತಂ ಸಿಸೃಕ್ಷುಃ । ಪಶ್ಚಾತ್ ಭೂಮಿಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸ್ಥಾವರಾನ್ತಸ್ಯ ಉಪಭೋಗಸ್ಥಾನಂ ಕಲ್ಪಯಿತ್ವಾ ಅನನ್ತರಂ ಲಿಂಗಶರೀರಯುಕ್ತಾನ್ ದೇವಾದೀನ್ ಉತ್ಪಾದಿತವಾನ್ ಇತ್ಯೇವಮುತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ರಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ । ಸಾ ೨೨೩ ॥

ಭಗವಂತನು ಜಗದಾತ್ಮನಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಆಕಾಶಾದಿ ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಂತರ ತೇಜಸ್ಸು ನೀರು ಮಣ್ಣುಗಳ ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥ್ವೀಲೋಕಗಳಾದವು. ಇವೆರಡರ ಮಧ್ಯೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾ ಭಿಮಾನೀ ವಿರಾಟ್‌ನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಆದಿತ್ಯರು ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ರೂಪ ಗೊಂಡರು. ನಂತರ ಮನುಪ್ರಜಾಪತಿ ವಾಚ್ಯನಾದ ಪುರುಷನು ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಗೌರೀಶಂಕರರು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಮಿಥುನ ಧರ್ಮದಿಂದ ದೇವ ಮನುಷ್ಯ ಪಶುಕೀಟಾದಿಗಳೂ ಇವುಗಳ ಉಪಭೋಗ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪೃಥ್ವಿಯೂ ಲಿಂಗಶರೀರಗಳೂ ರೂಪಗೊಂಡವು । ಸಾ ೨೨೩ ॥

ವಿಷ್ವಙ್ ವ್ಯಕ್ರಾಮತ್ ಋ೬೧೮ ಇತಿ ಯದುಕ್ತಂ ತದೇವ ಅತ್ರ ಪ್ರಪಞ್ಚ್ಯತೇ। ತತಃ ತಸ್ಮಾದಾದಿಪುರುಷಾತ್ ವಿರಾಟ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡದೇಹಃ ಅಜಾಯತ ಉತ್ಪನ್ನಃ । ವಿವಿಧಾನಿ ರಾಜನ್ತೇ ವಸ್ತೂನ್ಯತ್ರೇತಿ ವಿರಾಟ್ । ವಿರಾಜೋಽಧಿ ವಿರಾಡ್ ದೇಹಸ್ಯೋಪರಿ ತಮೇವ ದೇಹಮಧಿಕರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಪುರುಷಃ ತದ್ದೇಹಾಭಿಮಾನೀ । ಕಶ್ಚಿತ್ ಪುಮಾನಜಾಯತ । ಯೋಽಯಂ ಸರ್ವವೇದಾನ್ತ ವೇದ್ಯಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸ ಏವ ಸ್ವಕೀಯಯಾ ಮಾಯಯಾ ವಿರಾಡ್ ದೇಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡರೂಪಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ತತ್ರ ಜೀವರೂಪೇಣ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಡಾಭಿಮಾನೀ ದೇವತಾತ್ಮಾ ಜೀವೋಽಭವತ್ । ಏತಚ್ಚಾಥರ್ವಣಿಕಾ ಉತ್ತರ ತಾಪನೀಯೇ ವಿಸ್ಪಷ್ಟಮಾಮನನ್ತಿ - ಸ ವಾ ಏಷ ಭೂತಾನೀನ್ದ್ರಿಯಾಣಿ ವಿರಾಜಂ ದೇವತಾಃ ಕೋಶಾಂಶ್ಚ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ । ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಮೂಢೋ ಮೂಢ ಇವ ವ್ಯವಹಾರನ್ನಾಸ್ತೇ ಮಾಯಾಯೈವೇತಿ । ೨-೧-೧ । ಸ ಜಾತಃ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷಃ ಅತ್ಯರಿಚ್ಯತ ಅತಿರಿಕ್ತೋಽಭೂತ್ । ವಿರಾಡ್ವ್ಯತಿರಿಕ್ತೋ ದೇವ ತಿರ್ಯ್ಯಙ್ ಮನುಷ್ಯಾದಿರೂಪೋಽಭವತ್ । ಪಶ್ಚಾದ್ದೇವಾದಿಜೀವಭಾವಾದೂರ್ಧ್ವಂ ಭೂಮಿಂ ಸಸರ್ಜೇತಿ ಶೇಷಃ । ಅಥೋ ಭೂಮಿ ಸೃಷ್ಟೇರನನ್ತರಂ ತೇಷಾಂ ಜೀವಾನಾಂ ಪುರಃ ಸಸರ್ಜ - ಪೂರ್ಯನ್ತೇ ಸಪ್ತಾಭಿರ್ಧಾತುಭಿರಿತಿ ಪುರಃ ಶರೀರಾಣಿ ॥

ತತಃ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನಾದ ಆದಿಪುರುಷನಿಂದ **ವಿರಾಟ್** ಬಹುವಿಧ ಚರಾಚರ ರೂಪಗಳಿಂದ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು-ವಿರಾಟ್ ವಿವಿಧಾನಿ ರಾಜಂತಿ ಇತಿ ವಿರಾಟ್ । **ಅಜಾಯತ** ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅವತರಿಸಿತು **ವಿರಾಜೋ ಅಧಿ** ಈ ಬಹು ದೊಡ್ಡದಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ವಿರಾಟ್‌ದೇಹವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ **ಪುರುಷಃ**

ಉಪನಿಷದ್ವೇದ್ಯನಾದ ಪುರುಷನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಅಭಿಮಾನೀ ದೇವತೆಯಾದ ಜೀವ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದನು. ಅಂದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವು ಉದ್ಭವಿಸಿತು. **ಪಶ್ಚಾತ್** ಅನಂತರ **ಸ ಜಾತಃ** ವಿವಿಧ ಚೇತನಾಚೇತನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ಪರಮಪುರುಷನು **ಅತ್ಯರಿಚ್ಯತ** ತನಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ದೇವತೆ ಮನುಷ್ಯ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳಾದಿರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. **ಪಶ್ಚಾತ್** ಅನಂತರ ಅವುಗಳು ವಾಸಮಾಡಲು **ಭೂಮಿಂ** ಭೂಮಿಸಂಕೇತವಾದ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪರ್ವತ ನದಿ ಸಮುದ್ರ ವನೌಷಧಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ **ಅಥ** ಅನಂತರ **ಪುರಃ** ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಪಾಂಚ ಭೌತಿಕವಾದ ಶರೀರಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣನಾದ ಪರಮಪುರುಷನಿಂದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿಯೇ ಉಪನಿಷದ್ವೇದ್ಯನಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಅಭಿಮಾನದೇವತೆಯಾಗಿ ಜೀವರೂಪವನ್ನು ತಳೆದನು. ಅನಂತರ ಚೇತನಾಚೇತನಾದಿ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ತನಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯೇ ಆದ ದೇವತಾ ಮನುಷ್ಯ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಾದಿ ರೂಪಗಳನ್ನುಧರಿಸಿ ಅವುಗಳ ವಾಸಕ್ಕನುಕೂಲ ವಾಗುವಂತೆ ಭೂಮಿ ಆದಿ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಪಾಂಚಭೌತಿಕವಾದ ವಾಸನಾರೂಪೀ ಭೋಗಶರೀರಗಳನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿದನು.

ಪೋಣ್ಕೆದತ್ತಾತನಿಂದೆಲ್ಲಂ ವಿರಾಡೆಂಬುದುಮಂತೆಯೇ ।
ಅದುವೇ ಜಗಮೆಂದಾಯ್ತು ಜೀವಮೆಂದಾದುದಂತೆಯೇ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ : ಅಸ್ಮಿನ್–ನೃಮ್ಣೇನೃಮ್ಣಮ್–ನೃಮ್ಣೇ–ನೃಮ್ಣಮ್ । ನಿ–ಧೀಮಹೇ ॥

॥ ಪುರುಷವ್ರತಮ್ । ಪಂಚಾನುಗಾನಂಚೈಕಾನುಗಾನಂಚ । ಪುರುಷೋ ಗಾಯತ್ರೀಶ್ವರ ಪುರುಷಃ ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾ ವಾ ॥ ಇದಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಏಕಾನುಗಾನಮ್ ॥

೧೩೭.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಸ್ಮೀನಸ್ಮಿನ್ । ೩ । ನೃಮ್ಣಾಇ ನೃಮ್ಣಮ್ । ೩ । ನಿಧಾಇಮಾಹೇ । ೩ । ಕಯಾನಶ್ಚಿತ್ರsಆಭೂs ೧ವಾs೨ಇತ್ ॥ ಊತೀಸದಾವೃs೩ಧಾಃಸಾs೧ಖಾs೨ ॥ ಕಯಾ ಶಚಿಷ್ಠs೩ಯಾವಾs೧ರ್ತಾs೨೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಸ್ಮೀ ನಸ್ಮಿನ್ । ೩ । ನೃಮ್ಣಾಇನೃಮ್ಣಮ್ । ೩ । ನಿಧಾಇಮಾಹೇ । ೨ ।

೧ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೧
ನಿಧಾ೨೩ಇ । ಮಾ೨ । ಹಾ೨೩ಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಸುವ
೦ ೩ ೧೧೧
ರ್ಜ್ಯೋತೀ೨೩ಳಚಿಃ ॥

ದೀ - ೧೪ । ಪ - ೨೭ । ಮಾ - ೩೩ । ಥಿ ॥ ೧೮.೨೨೪ ॥

ಈ ೨೨೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಕಯಾನಶ್ಚಿತ್ರ ಆಭುವತ್ ೧೬೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಪರಮೇಶ್ವರೋ ಜಗತಿ ಕಥಂ ಸ್ಥಿತಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಉಚ್ಯತೇ - ಕಯಾ ಏಕಯಾ ತನ್ವಾ ನೋ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಯಾಗಾದೌ ಚಿತ್ರ ಆಭುವತ್ ಯುಗಪತ್ ಅನೇಕರೂಪ ಪರಿಗ್ರಹೇಣ ಅಧಿಕಾರಿಣಾಂ ಆವಿರ್ಭವತಿ । ಹವಿರಾದಿ ಪರಿಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಸದಾವೃಧಃ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿನಾ ಸದಾ ವರ್ಧಯಿತುಃ ಉತ್ಕರ್ಷೇ ಅವಸ್ಥಾಪಯಿತು: ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಸಖಿಭೂತಃ । ಕಯಾ ಪರಯಾ ತನ್ವಾ ಶಚಿಷ್ಠಯಾ ಸತ್ಕೃತತಮಯಾ ವೃತಾ ವರ್ತನಹೇತುಭೂತಯಾ ದೃಷ್ಟಫಲಾದಿದಾನೇನ ಊತೀ ಪಾಲಯಿತಾ ಭವತಿ । ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃರೂಪೇಣ ಹವಿರಾದಿಭುಜಕ್ತೇ ಫಲೇನ ಚ ಯೋಜಯತಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಸ್ಮಿನ್ ನೃಮ್ಣೇ ಬಲೋಪಲಕ್ಷಿತೇ ಭೋಕ್ತಾರನೃಮ್ಣಂ ಅನ್ನಂ ಹವಿರಾದಿ ನಿಧೀಮಹೇ ಸಮರ್ಪಯಾಮಃ । ಇತಿ ಸ್ತೋಭಪದನಾಂ ಋಗರ್ಥಾನುಗತೋರ್ಥಃ ॥ ಸಾಮ ೨೨೪ ॥

ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಆದಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವ ಬಗೆ ಹೀಗಿದೆ. ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರ ರೂಪವನ್ನುತಳೆದು ಸ್ತುತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಹವಿರಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ದೇವ ಋಷಿ ಪಿತೃ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಭುಂಜಿಸಿ ಯಜಮಾನನ ಹಿತೈಷಿಯಾಗಿ ದೃಷ್ಟ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಫಲಬಲಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾದ ನಾವು ಭೋಕ್ತೃಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಾದಿ ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ.

ಋಕ್ - ೬೨೨

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧
ಮನ್ಯೇ ವಾಂ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಸುಭೋಜಸೌ ಯೇ ಅಪ್ರಥೇಥಾಮ
೨ ೩ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧
ಮಿತಮಭಿ ಯೋಜನಮ್ । ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಭವತಂ ಸ್ಯೋನೇ

೨೦ ೩ ೧ ೨
ತೇ ನೋ ಮುಞ್ಚತಮಂ\ಹಸಃ ॥ ೮-೬೨೨ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩
ಮನ್ಯೇ-ವಾಮ್-ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ-ದ್ಯಾವಾ-ಪೃಥಿವೀ-ಇತಿ-ಸುಭೋಜಸೌ-ಸು
೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩
-ಭೋಜಸೌ । ಯೇ-ಇತಿ-ಅಪ್ರಥೇಥಾಮ್-ಅಮಿತಮ್-ಅ-ಮಿತಮ್ -ಅ
೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦
ಭಿ-ಯೋಜನಮ್ ॥ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ-ದ್ಯಾವಾ-ಪೃಥಿವೀ-ಇತಿ-ಭವತಮ್-
೩ ೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
ಸ್ಯೋನೇ-ಇತಿ । ತೇ-ಇತಿ-ನಃ-ಮುಞ್ಚತಮ್-ಅಂ\ಹಸಃ ॥

॥ ದ್ಯಾವ್ರ್ರತಮ್ । ದ್ಯೌಃ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತೀ ಜಗತೀ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ॥

೧ ೨೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦
೧೩೮.೧. ಹುವಾಇ । ೩ । ರೂಪಮ್ । ಮನ್ಯೇವಾಂದ್ಯಾವಾಪೃಥಿ
೦ ೧ ೨ — ೦ ೦ ೦
ವೀಸುಽ೩ಭೋಜಾಽ೧ಸಾಽ೨ಉ ॥ ಯೇಅಪ್ರಥೇಥಾಮಮಿತಮಭಿಽ
೧ ೨ — ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
೩ಯೋಜಾಽ೧ನಾಽ೨ಮ್ ॥ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀಭವಽ೩ತಾಂ\ಸ್ಯೋಽ
— ೦ ೦ ೧ ೨ — ೧
೧ನಾಽ೨ಇ ॥ ತೇನೋಮುಞ್ಚತಽ೩ಮಾಂ\ಹಾಽ೧ಸಾಽ೨ಃ । ಹು
೨೦ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೨೦ ೦
ವಾಇ । ೩ । ರೂಪಾಽ೨ । ವಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ರೂ
೧
ಪಮ್ । ೨-೩ ॥

ದೀ - ೨೩ / ಪ - ೧೯ / ಮಾ - ೧೬ / ಥೂ ॥ ೧೯.೨೨೫ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಹೇ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವ್ಯೌ ಸುಭೋಜಸೌ ಮಹಾಬಲೇ ವಾಂ ಯುವಾಂ ಮನ್ಯೇ । ಯೇ ಭವತ್ಯೌ ಯೋಜನಂ ಅಮಿತಂ ಅಪರಿಮಿತಂ ಅಭ್ಯಪ್ರಥೇಥಾಂ ಆತ್ಮಾನಂ ವಿಸ್ತಾರಯತಂ । ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಸ್ಯೋನೇ ಸುಖಾಯ ಭವತಂ ತೇ ಭವತ್ಯೌ ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ ಅಂ\ಹಸಃ ಪಾಪಾತ್ ಮುಞ್ಚತಂ ಭವತ್ಯೋಃ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಶುದ್ಧಂ ರೂಪಂ ಹುವೇ ಆಹ್ವಯಾಮಿ ಗೃಹ್ಣಾಮಿ ॥ ಸಾ ೨೨೫ ॥

ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ದೇವತೆಗಳೇ ತಾವು ಒಳ್ಳೆಯ ಭೋಜನ ಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಿರೆಂದು ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ತಾವುಗಳು ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಶಾಲ ಹೃದಯಿಗಳಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ರೂಪಿಸಿ. ತಾವುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಸಮಸ್ತವಾದ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿ ಶುದ್ಧರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಲುಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲ ಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸಿ । ಸಾ ೨೨೫ ॥

ಹೇ **ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ** ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ **ವಾಂ** ಯುವಾಂ **ಸುಭೋಜಸೌ** । ಶೋಭನಪಾಲಯಿತ್ರ್ಯಾವಿತಿ **ಮನ್ಯೇ** ಅಹಂ ಜಾನಾಮಿ । ಹೇ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ **ಅಮಿತಮ್** ಅಪರಿಮಿತಂ **ಯೋಜನಮ್** । ಯುಜ್ಯತೇ ಪುರು ಷೋಽನೇನೇತಿ ಯೋಜನಮ್ । ಧನಾದಿ । ತತ್ । **ಅಭ್ಯಪ್ರಥೇಥಾಮ್** ಅಭಿ ವಿಸ್ತಾರಯತಮ್ । ಹೇ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಯುವಾಮ್ ಅಸ್ಮಾಕಂ **ಸ್ಯೋನೇ** ಸುರೂಪೇ ಸುಖಕಾರ್ಯೇ **ಭವತಮ್** । **ತೇ** ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ **ನ:** ಅಸ್ಮಾನ್ **ಅಂಹಸಃ** ಪಾಪಾತ್ **ಮುಞ್ಚತಮ್** । ಮೋಚಯತಮ್ ॥

ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥಿವೀಲೋಕಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಉದಾನ ದೇವತೆಗಳೇ – ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಪ್ರಾಣೋದಾನೌ ಶಂ. ೪–೩– ೧–೨೨ ॥ **ವಾಂ** ತಾವಿಬ್ಬರೂ **ಸುಭೋಜಸೌ** ಒಳ್ಳೆಯ ಭೋಜನ ಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪಾಲನೆಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವವರೆಂದು **ಮನ್ಯೇ** ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ – ಮನ್ಯತೇ ಕಾನ್ತಿಕರ್ಮಾ ನಿಘಂ ೨–೬ । **ಯೇ** ಈ ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥಿವೀಲೋಕಗಳು **ಅಮಿತಮ್** ಅಪರಿಮಿತವಾದ **ಯೋಜನಮ್** ಲೌಕಿಕವಾದ ಧನಾದಿಗಳನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ **ಅಭಿ ಅಪ್ರಥೇ ಥಾಮ್** ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. **ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ** ಪ್ರಾಣೋದಾನ ಗಳೆರಡೂ–ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥಿವೀ ಲೋಕಗಳೆರಡೂ **ಸ್ಯೋನೇ ಭವತಮ್** ಸುಖ ದಾಯಕವಾಗಿರಲಿ ಮೋಕ್ಷಧಾಮಗಳಾಗಿರಲಿ. **ತೇ** ಅವುಗಳೆರಡೂ **ಸ್ಯೋನೇ ಭವತಮ್** ನಮಗೆ ಸುಖಪ್ರದವಾಗಿರಲಿ. **ನಃ ಅಂಹಸಃ ಮುಞ್ಚತಮ್** ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾಪ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಲಿ.

ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥಿವೀಲೋಕಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರಾಣೋದಾನ ದೇವತೆಗಳೂ ನಮಗೆ ಸುಖಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವರೆಂದು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಇಬ್ಬರೂ ದೇವತೆಗಳು ಧನ ಆದಿ ಲೌಕಿಕ ಸುಖಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಎರಡೂ ಲೋಕಗಳು ಸುಖಪ್ರದವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾಪ ಬಂಧನ ಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಗೊಳಿಸಲಿ.

ಬಾನುಬುವಿಗಳೆ ! ಪಾಲಿಸುವ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಲ್ಲೆವು ಸರ್ವಥಾ ।
ಅಮಿತಸಂಪದವಿತ್ತು ಸೊಗವನ್ನಿತ್ತು ಮುಕ್ತರನಾಗಿಸಿಮ್ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ವಾಕ್–ಇಯಮ್–ಅನ್ತರಿಕ್ಷೇ–ಸಲಿಲಮ್–ಲೇಲಾಯ ॥

॥ ತ್ರೀಣಿ ಲೋಕಾನಾಂ ವ್ರತಾನಿ ದಿವೋಽನ್ತರಿಕ್ಷಸ್ಯ ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ॥ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥ ತತ್ರೇದಂ ದ್ವಿತೀಯಮಾಂತರಿಕ್ಷಸ್ಯವ್ರತಮಿತಿ ॥

೧೪೯.೧. ವಾಕ್ । ೨ । ವಾಗೀಯಮ್ । ಕಯಾನಶ್ಚಿತ್ರಽಇಆಭೂಽ೧ವಾಽ೨ತ್ ॥ ಊತೀಸದಾವೃಽಇಧಾಃಸಾಽ೧ಖಾಽ೨ ॥ ಕಯಾಶಚಿಷ್ಠಽಇಯಾವಾಽ೧ರ್ತ್ತಾಽ೨ ॥ ವಾಕ್ । ೨ । ವಾಗೀಯಾಽ೨ । ವಾಽ೨ಇಳಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷೇಸಲಿಲಂಲ್ಲೇಲಾಯಾಽ೨ಇಳಿಕ ॥ *ದೀ – ೧೩ । ಪ – ೧೨ । ಮಾ – ೮ । ಥೈ ॥ ೨೦.೨೨೬ ॥*

ಈ ೨೨೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಕಯಾನಶ್ಚಿತ್ರ ಆಭುವತ್ ೧೪೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪರ್ಜನ್ಯ ವಿದಾರಣೋದ್ಭವಾ ವಾಗಿಯಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ। ಅನ್ತರಿಕ್ಷೇ ಚ ಸಲಿಲಂ ಲೇಲಾಯ ಲೀಯತೇ ಸಂಹನ್ಯತೇ ವಿನಾಧಾರಮಿತಿ । ಮಹದಿದಂ ಅತೀನ್ದ್ರಿಯಂ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಭಗವತಃ ಕರ್ಮಂ ।

ಮೇಘವು ಛಿದ್ರವಾಗಿ ಮಳೆಯುಂಟಾಗುವ ಬಗೆಯು ವಾಕ್ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚಂಚಲವಾಗಿ ಚಲಿಸುವ ಸ್ವಭಾವದ ನೀರು ಯಾವ ಆಶ್ರಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿದ್ದೂ ಕರಗಿಹೋಗುವ ಈ ಮಹತ್ವದಪರಿಯು ಅತೀನ್ದ್ರಿಯನಾದ ಇನ್ದ್ರಭಗವಂತನು ನೀರಿನ ಮುಖಾಂತರ ನಮಗೆ ಕಮ್ ಸುಖವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ । ಅರ.ಸಾ ೨೨೬ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ–ಪ್ರತಿ–ಸ್ಥಾ–ಅಸಿ–ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ–ಪ್ರತಿ–ಸ್ಥಾ–ವರ್ಚಃ–ಅಸಿ–ಮನಃ–ಅಸಿ–ಭೂತಮ್ ॥

। ಪೃಥಿವೀವ್ರತಮ್ । ಪೃಥಿವೀ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮತೀ ಜಗತೀದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ॥

೧೪೯.೨. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸಿಪ್ರತಿ । ಷ್ಠಾ । ೨-೩ । ವರ್ಚೋಽಸಿಮನೋಽಸಿ ಐಹೀ । ಮನ್ಯೇವಾಂದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀಸುಭೋಽಜಸಾವ್ಯೈಹೀ ॥ ಯೇ ಅಪ್ರಥೇಥಾಮಮಿತಮಭಿಯೋಽಜನಾಮ್ಯೈಹೀ ॥ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀಭ ವತಂಸ್ಯೋಽನಾಐಹೀ ॥ ತೇನೋಽಮುಞ್ಚತಮಂಹಸಾಐಹೀ । ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸಿಪ್ರತಿ । ಷ್ಠಾ । ೨-೩ । ವರ್ಚೋಽಸಿಮನೋಽಸಿಐಹೀಽ೩ । ಹಾಉವಾ ॥ ಏ । ಭೂತಮ್ । ೨-೩ ॥

ದೀ - ೪೭ / ಪ - ೨೫ / ಮಾ - ೯ / ಇೋ // ೨೦.೨೨೭ //

ಈ ೨೨೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಮನ್ಯೇವಾಂದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ೬೨೨ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಹೇ ದ್ಯೌಃ ಪೃಥಿವೀ ಚ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಸೂರ್ಯಾ ದೀನಾಮಸಿ ಮನುಷ್ಯಾದೀನಾಂ ಚ ಅಸಿ । ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವೀಗತೇನ ಭೋಗ್ಯೇನ ಆಪ್ಯಾಯನಾತ್ । ವರ್ಚೋ ಮನಶ್ಚಾಸೀತಿ ಉಚ್ಯತೇ । ಭೂತಂ ಪರಮಾರ್ಥರೂಪಂ ಪರಮಾರ್ಥತತ್ವಂ ಏತದ್ವಶಾಲ್ಲಭ್ಯತೇ ॥ ಅರ.ಸಾ ೨೨೭ ॥

ದ್ಯಾವಾಪೃಥ್ವಿಗಳು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯ ಗಳಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯಾದಿ ಜೀವಜಗತ್ತಿನ ಹಾಗೂ ಸೂರ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಪಂಚ ಭೂತಗಳ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾರೂಪವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ. ಮನಸ್ಸೂ ಕೀರ್ತಿ ಆದಿ ವರ್ಚಸ್ಸೂ ದ್ಯಾವಾಪೃಥ್ವಿಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ. ಈ ಪರಿಯತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಭಾವನೆ ಯಿಂದಲೇ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪರಮಾರ್ಥವು ನಮ್ಮ ವಶವಾಗುತ್ತದೆ । ಅರ.ಸಾ ೨೨೭ ॥

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಇನ್ದ್ರಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಹರೀ ತ ಇನ್ದ್ರ ಶ್ಮಶ್ರೂಣ್ಯುತೋ ತೇ ಹರಿತೌ ಹರೀ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ತಂ ತ್ವಾ ಸ್ತುವನ್ತಿ ಕವಯ೨ ಪರುಷಾಸೋ ವನರ್ಗವಃ ॥ ೯–೬೨೩ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩೦ ೧ ೨
ಹರೀ–ತೇ–ಇನ್ದ್ರ–ಶ್ಮಶ್ರೂಣಿ । ಉತ–ಉ–ತೇ–ಹರಿತೌ–ಹರೀ–ಇತಿ ॥ ತಮ್–
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ತ್ವಾ–ಸ್ತುವನ್ತಿ–ಕವಯಃ । ಪರುಷಾಸಃ–ವನರ್ಗವಃ ॥ ೯–೬೨೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಋಶ್ಯಾಸಃ–ಇನ್ದ್ರ–ಭುಜ್–ಇತಿ–ಮಘವನ್–ಇನ್ದ್ರ–ಭುಜ್–ಇತಿ–ಭುಜ್–ಇತಿ–ಪ್ರಭುಜ್–ಪ್ರ–ಭುಜ್–ಇತಿ–ಇನ್ದ್ರಃ–ತಸರಪೂತಃ–ತಸರ–ಪೂತಃ ॥

॥ ಋಶ್ಯಸಾಮ ವ್ರತಮ್ । ಕಶ್ಯಪೋಽನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೨
೧೩೯.೩. ಹರೀತಇನ್ದ್ರಶ್ಮಶ್ರೂಣೇ ॥ ಉತೋತೇಹರಿತಾಽ೧ಉಹಾಽ
೨ ೧೦ ೨ ೪ ೫ ೨ ೧೦ ೦ ೨
೩ರೀ ॥ ತನ್ತ್ವಾಸ್ತುವನ್ತಿಕಾಽ೩ । ವಾಯಾಃ ॥ ಪರುಷಾಸೋವನಾಽ
೪ ೫ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
೩ । ಗಾವಾಃ ॥ ಋಶ್ಯಾಸಇನ್ದ್ರಭುಜ್ಜೆತಿಮಘವನ್ನಿನ್ದ್ರಭುಜ್ಜೆತಿಭುಜ್ಜೆತಿಪ್ರ
೧ ೦ ೨ ೦ ೩
ಭುಜ್ಜೆತೀನ್ದ್ರಸ್ತಸರಪೂತಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೯ / ಪ – ೭ / ಮಾ – ೬ / ಘೂ ॥ ೨೨.೨೨೮ ॥

॥ ದಶ ಷಷ್ಠಃ ಖಣ್ಡಃ ॥

॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇ ಪಂಚಮಸ್ಯಾರ್ಧಃಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

ಈ ಋಕ್ ಅನ್ಯವೇದಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಸಾಮಶ್ರಮಿ ಸಾತವೇಳಕರ್ ಮುಂತಾದವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ಋಕ್ ಪದ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿ **ಪುರುಷಾ ಸೋವನರ್ಗವಃ** ಎಂಬ ಪಾಠವಿದ್ದು ಇದನ್ನನುಸರಿಸಿ ಶ್ರೀ ಭರತಸ್ವಾಮಿಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಯಣರ ಭಾಷ್ಯವಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಶ್ರೌತಿಗಳು ನಾರಾಯಣದೀಕ್ಷಿತರು ರಾಮನಾಥ ದೀಕ್ಷಿತರು ಮತ್ತು ಇದೀಗ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಶರ್ಮರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿನ ಋಕ್ ಪದ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿ **ಪರುಷಾ ಸೋವನರ್ಗವಃ** ಪಾಠವಿದ್ದು ಇದನ್ನುನಸರಿಸಿ ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯವಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ತೇ ತವ ಶ್ಮಶ್ರೂಣೀ ಶ್ಮಶ್ರು ಹರೀ ಹರಿತ ವರ್ಣೇ ನೀಲೇ । ಉತ ಅಪಿ ಚ ಅಶ್ವೌ ಹರಿತೌ ತಂ ತ್ವಾಂ ಏವಂ ವಿಧಂ ಕವಯೋ ವಿಜ್ಞಾನಯುಕ್ತಾಃ ಸ್ತುವನ್ತಿ ॥ ತಥಾ **ಪರುಷಾಸಃ** ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಯಃ ಅಪಿ ತಥಾ **ವನರ್ಗವಃ** ವನಗಾಮಿನೋ ಅಪಿ ತಸ್ಕರಾಃ ಪ್ರಣಮನ್ತೇ ಸರ್ವಸ್ಯ ತ್ವಂ ಆರಾಧ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇನ್ದ್ರ **ಮಘವನ್** ಸರ್ವಾರಾಧ್ಯ । **ಋಶ್ಯಾಸಃ** ಹೀನ ವಿಜ್ಞಾನಾದಿ ಬಲಾ ಅಪಿ–ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ **ಭುಜ್** ಭೋಕ್ತಾರಃ ಸಂಪದ್ಯನ್ತೇ । **ಪ್ರಭುಜ್** ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದೇವಲೋಕ ಭೋಕ್ತಾರೋ ಭವನ್ತಿ । ಇನ್ದ್ರೋ ಭಗವಾನ್ **ತಸರಪೂತಃ** ಸ್ಪಷ್ಟಪಾಯೂರ್ಪಸ್ಥ ಇತಿ ಲಜ್ಜಾ ವಶೇನ ಪರೋಕ್ಷನಿರ್ದೇಶಃ ॥

ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ನೀನು ಹಸಿರು ಮೀಸೆಯವನೆಂದೂ ಹಸಿರುಬಣ್ಣದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನುಳ್ಳವನೆಂದೂ ನಿನ್ನ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮರು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೂ ಕಳ್ಳರೂ ವನವಾಸಿಗಳೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಅಪಾನವಾಯುದ್ವಾರಾದಿ ಪ್ರಕಟಿತ ಲಜ್ಜಾಂಗ ಗಳನ್ನುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾ ಅನುಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಹೀನಗುಣಿಗಳೂ ದುಷ್ಟರೂ ಪಾಶವೀಬಲ ಯುಕ್ತರೂ ಸಹ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವಂತರಾಗಿ ದೇವಲೋಕದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ । ಸಾ ೨೨೮ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ತೇ ತವ **ಶ್ಮಶ್ರೂಣಿ ಹರೀ** ಸೋಮಪಾನೇನ ಹರಿತವರ್ಣಾನಿ । ತಥಾ ಚ ಶ್ರೂಯತೇ । ಇನ್ದ್ರಃ ಶ್ಮಶ್ರೂಣಿ ಹರಿತಾನಿ ಪ್ರಷ್ಣುತ ಇತಿ । ಶೇಶ್ಛನ್ದಸಿ ಬಹುಲಮ್ ಪಾ– ೬–೧–೭೦ । ಇತಿ ಹರಿಶಬ್ದಾತ್ಪರಸ್ಯ ಶೇರ್ಲುಕ್ । **ಉತೋ** ಅಪಿ ಚ । ತೇ **ಹರೀ** ಅಶ್ವೌ ಹರಿತೌ ಹರಿದ್ವರ್ಣೌ । **ಕವಯಃ** ಮೇಧಾವಿನಃ **ಪುರುಷಾಸಃ** ಪುರುಷಾಃ । **ವನರ್ಗವಃ** – ವನನೀಚಿಯಾಃ । ಸಂಭಜನೀಯಾಃ ಸೇವನೀಯಾಃ ಗಾವೋ ಯೇಷಾಂ ತೇ ವನರ್ಗವಃ । ಮಧ್ಯರೇಫಶ್ಛಾನ್ದಸಃ । ಗೋಸ್ತ್ರೀಯೋಃ ಪಾ ೧–೨–೪೮ । ಇತಿ ಹ್ರಸ್ವತ್ವಮ್ – ತಾದೃಶಃ ಕವಯಃ ತೇ ತ್ವಾ ತ್ವಾಂ ಸ್ತುವನ್ತಿ ॥

ಇನ್ದ್ರ ಪರಮೇಶ್ವರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ತೇ ನಿನ್ನ **ಶ್ಮಶ್ರೂಣೀ** ಮೀಸೆಗಳು ಹೃದಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಶ್ಮಶ್ರೂಣೀ ವಚನವ್ಯತ್ಯಯಃ ಶರೀರದಲ್ಲಿ –

ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ಮ – ಶರೀರಮ್ ನಿರು ೩–೫ । ಶರೀರಂ – ಹೃದಯಮ್ ತೈ ೩–೧೦–೮–೭ । ಶ್ರಿತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ಶ್ಮಶ್ರುಶ್ಮನಿ ಶ್ರಿತಮ್ ನಿರು ೩–೫ । **ಹರೀ** ಹಸಿರುಬಣ್ಣದ ರೋಗನಿವಾರಕವೂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಪ್ರದವೂ ಆದ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಉದಾನಗಳು – ಪ್ರಾಣೋ ವೈ ಹರಿಃ ಕೌ ೧೭–೯ । **ತೇ** ನಿನ್ನ **ಹರೀ ಹರಿತೌ** ಎರಡೂ ಕುದುರೆಗಳು ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದವು. ಅಜ್ಞಾನ ನಿವಾರಕವೂ ಆನಂದದಾಯಕವೂ ದಿವ್ಯವೂ ಆದ ಜ್ಯೋತಿಃ ಸ್ವರೂಪ ಶಾನ್ತಸ್ವರೂಪಗಳೆರಡೂ – ಹರಿತೇನ ಹಿರಣ್ಯಮಯೇನ ಮೈ ೪–೨–೧ । ಋಕ್ಸಾಮೇ ವಾ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಹರೀ ಐ ೨–೨೪ । ಜ್ಯೋತಿಸ್ತದ್ಯದೃಕ್ ಜೈ ೧–೭೬ । ಯದ್ಧ ವೈ ಶಿವಂಶಾನ್ತಂ ತತ್ ಸಾಮ ಜೈ ೩–೫೨ । **ವನರ್ಗವಃ** ಗೋವುಗಳ ಮತ್ತು ವೇದವಾಣಿಯ ಭಕ್ತರೂ ಗೋಸೇವಾನಿರತರೂ ಭಜನ ಪೂಜಾರ್ಹನಾದ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಪಯಣಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿರಕ್ತರೂ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ – ವನರ್ಗೂ ವನಗಾಮಿನೌ ನಿರು ೩–೧೪ । **ಕವಯಃ ಪುರುಷಾಸಃ** ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಮೇಧಾವಿಗಳೂ ಆದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರು–ಯೇ ವಿದ್ವಾಂಸಸ್ತೇಕವಯಃ ಐ ೨–೨ । **ತಂ ತ್ವಾ** ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು **ಸ್ತುವನ್ತಿ** ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ರೋಗನಿವಾರಕನೂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಪ್ರದನೂ ಅಜ್ಞಾನ ನಿವಾರಕನೂ ಆನಂದದಾಯಕನೂ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನೂ ಶಾನ್ತ ಸ್ವರೂಪನೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ಗೋವುಗಳ ಮತ್ತು ವೇದಗಳ ಭಕ್ತರೂ ಗೋಪಾಲಕರೂ ವನವಾಸಿಗಳೂ ಸಾಧಾರಣರೂ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ವಿರಕ್ತರೂ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಂದ್ರ ! ನೀನೀಂಟುತೀ ಸೋಮಂ ಪಸಿರಾದಯ್ ! ಭುವನ್ಮುಖಂ ।
ಮೀಸೆ ಮೇಣಾಶ್ವಮುಂ ತಾನಂತೆಂದು ಪೇಳ್ವರುದಾರಿಗಳ್ ॥

ಋಕ್ – ೭೨೪

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ಅನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೨ಉ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಯದ್ವರ್ಚೋ ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯ ಯದ್ವಾ ವರ್ಚೋ ಗವಾಮುತ ।
೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಸತ್ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವರ್ಚಸ್ತೇನ ಮಾ ಸಂ ಸೃಜಾಮಸಿ ॥ ೧೦–೭೨೪ ॥

೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧
ಯತ್–ವರ್ಚಃ–ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯ । ಯತ್–ವಾ–ವರ್ಚಃ–ಗವಾಮ್–ಉತ ॥ ಸತ್ಯ

೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩
ಸ್ಯ–ಬ್ರಹ್ಮಣಃ–ವರ್ಚಃ । ತೇನ–ಮಾ–ಸಮ್–ಸೃಜಾಮಸಿ ॥ ೧೦-೬೨೪ ॥

೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಅಹಮ್–ಅನ್ನಮ್–ಅಹಮ್–ಅನ್ನಾದಃ–ಅನ್ನ–ಅದಃ –ಅಹ
೩ ೨ ೩ ೨
ಮ್–ವಿಧಾರಯಃ–ವಿ–ಧಾರಯಃ ॥ ಸಾ. ೨೨೯ ॥

॥ ದಿಶಾಂವ್ರತಮ್ ದಶಾನುಗಾನಮ್ । ದಿಶೋಽನುಷ್ಟುಪ್ಆತ್ಮಾ ॥ ಕಶ್ಯಪೋ ಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
೧೪೦.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಹಮನ್ನಮ್ । ೩ । ಅಹಮ
೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦
ನ್ನಾದೋ । ಹಮನ್ನಾದೋ । ೨ । ಹಂವಿಧಾರಯೋ । ೨ ।
೨೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨
ಹಂವಿಧಾರಯಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚೋ೯ಹಿರಣ್ಯ ।
೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧
ಸ್ಯಾ ॥ ಯದ್ವಾವರ್ಚೋ೯ಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣೋವ ।
೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦
ರ್ಚಾಃ ॥ ತೇನಮಾಸಂ೧ಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦
ಅಹಮನ್ನಮ್ । ೩ । ಅಹಮನ್ನಾದೋ । ಹಮನ್ನಾದೋ । ೨ ।
೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦
ಹಂವಿಧಾರಯೋ । ೨ । ಹಂವಿಧಾರಯಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧
ವಾ ॥ ಏ । ಅಹಮನ್ನಮಹಮನ್ನಾದೋಹಂವಿಧಾರಯಃ । ೨–೩ ।
೦ ೧ ೦ ೩ ೧೧೧
ಏ । ಅಹಂ೧ಸುವರ್ಜ್ಯೋ೯ತೀಽ೨೩೪ಹಿಃ ॥

ದೀ – ೫೩ । ಪ – ೩೯ । ಮಾ – ೨೬ । ಡು ॥ ೧.೨೨೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರದೇವತಾಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದಾತ್ ಅಹಮನ್ನಂ ಅನ್ನಾದಶ್ಚ ಭೋಗ್ಯ ಭೋಕ್ತೃಭಾವೇನ ಭವೇಯಮ್ । ಅಹಂ ವಿಧಾರಯಃ ವಿಧಾರಯಿತಾ ಜಗತಃ ತಥಾ ಯದ್ವರ್ಚೋ೯ ದೀಪ್ತಿಃ ಸ್ಥೈರ್ಯಞ್ಚ ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯ ಯದ್ವಾ –ಯಚ್ಚವರ್ಚೋ೯ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಂ ಗವಾಮುತ । ತಥಾ ಸತ್ಯಸ್ಯ

ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ವರ್ಚಃ ದೀಪ್ತಿಃ ಚಿದಾನಂದಪ್ರಕಾಶತಾ ತೇನ ಮಾ ಆತ್ಮಾನಂ ಸ೮\ಸೃಜಾಮಸಿ ಏಕಾರ್ಥ್ಯಮಾಪದ್ಯೇಮಹಿ ಪರಮೇಶ್ವರಪ್ರಸಾದಾತ್ ಸ್ವಜ್ಯೋ್ರ್ೀತಿಃ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಃ ॥ ಇನ್ದ್ರಪ್ರಸಾದಾದಹಂ ಸಹೋಽನ್ಯತ್ । ವಿರುದ್ಧಮಭಿಭವಾಮಿ । ಸಾಸಹಿಃ ಅಭಿಭಾವಯಾಮಿ; ಸಾಸಹಾನಃ ಸರ್ವದಾ ದುಷ್ಟತಾಂ ಅಭಿಭವನ್ ಪ್ರಜಾ ರಕ್ಷಾಮಿ । ವರ್ಚಃ ದೀಪ್ತಿರಹಂ ಭವೇಯಂ ಸರ್ವಸ್ಯ । ತೇಜಃ ತೇಜಸ್ವೀಸಪ್ರತಿಭಃ ಭವೇ ಯಮ್ ॥ ಸಾ ೨೨೯-೨೩೨ ॥

ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನೇ ಅನ್ನವೂ ಅನ್ನಾದನೂ ಆಗಿ ಭೋಗ್ಯ ಭೋಕ್ತೃಭಾವದಿಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೇ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ತುಂಬಿದ್ದೇನೆ ಆವರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳ ದೀಪ್ತಿ ಹೊಳಪೂ ನಾನೇ. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸರ್ವದಾ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಜಾರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ದೀಪ್ತಿವಂತನೂ ತೇಜೋವಂತನೂ ಆಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ॥ ಸಾ ೨೨೯-೨೩೨ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ ಃ ಅಹಮ್-ಸಹಃ-ಅಹಮ್-ಸಾ-ಸಹಿಃ-ಅಹಮ್-ಸಾ-ಸಹಾನಃ ॥

೧೪೦.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಹ೮\ಸಹೋ೯ । ಹ೮\ಸಹೋ೯ । ೨ । ಹಙ್‌ಸಾಸಹಿಃ । ಅಹಙ್‌ಸಾಸಹಿಃ । ೨ । ಅಹಙ್‌ಸಾಸಹಾನೋ೯ । ಹ೮\ಸಾಸಹಾನೋ೯ । ಹ೮\ಸಾಸಹಾನಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚೋ೯ಹಿರಣ್ಯ । ಸ್ಯಾ ॥ ಯದ್ವಾವರ್ಚೋ೯ಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣೋವ । ಚಾಃ ॥ ತೇನಮಾಸ೮\ಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಹ೮\ಸಹೋ೯ । ಹ೮\ಸಹೋ೯ । ೨ । ಹಙ್‌ಸಾಸಹಿಃ । ಅಹಙ್‌ಸಾಸಹಿಃ । ೨ । ಅಹಙ್‌ಸಾಸಹಾನೋ೯ । ಹ೮\ಸಾಸಹಾನೋ೯ । ಹ೮\ಸಾಸಹಾನಃ । ಹಾಉ

೦ ೦ ೦ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ೧ ೨೧
ಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಅಹ೮\ಸಹೋಽಹಜ್ಸಾಸಹಿರಹಜ್
೦ ೨ ೦ ೧ ೨ರ ೧ ೦ ೩ ೧೧೧
ಸಾಸಹಾನಃ । ೨–೩ । ಏ । ಅಹ೮\ಸುವರ್ಜ್ಯೋ ತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೬೨ / ಪ – ೩೯ / ಮಾ – ೨೬ / ಝು ॥ ೨.೨೩೦ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ರ ೧
೧೪೦.೩. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಹಂವರ್ಚ್ಚೋ । ಹಂವ
೨ರ ೧ ೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ರ ೧
ರ್ಚ್ಚೋ । ಹಂವರ್ಚ್ಚಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚ್ಚೋಹಿ
೨ ೧ ೨ರ೧ ೨ರ ೧೦ ೨ ೧ ೨೧೨೧
ರಣ್ಯ । ಸ್ಯಾ ॥ ಯದ್ವಾವರ್ಚ್ಚೋಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮ
೨ರ ೧ ೦ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೦
ಣೋವ । ಚಾಃ ॥ ತೇನಮಾಸ೮\ಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ । ಹಾಉಹಾ
೦ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧
ಉಹಾಉ । ಅಹಂವರ್ಚ್ಚೋ । ಹಂವರ್ಚ್ಚೋ । ಹಂವ ರ್ಚ್ಚಃ ।
೨ ೦ ೧ ೨ರ
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾ । ಏ । ಅಹಂವರ್ಚ್ಚಃ । ೨–೩ । ಏ ।
೧ ೦ ೩ ೧೧೧
ಅಹ೮\ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೨೬ / ಪ – ೨೭ / ಮಾ – ೨೦ / ಖೌ ॥ ೩.೨೩೧ ॥

೨ರ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ರ ೧ ೦
೧೪೦.೪. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಅಹಂತೇಜೋ । ಹಂತೇ
೨ರ ೧ ೦ ೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨ರ ೧
ಜೋ । ಹಂತೇಜಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚ್ಚೋಹಿರ
೨ ೧ ೨ರ೧ ೨ರ ೧೦ ೨ ೧ ೨೧೨೧
ಣ್ಯ । ಸ್ಯಾ ॥ ಯದ್ವಾವರ್ಚ್ಚೋಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮ
೨ರ ೧ ೦ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೦
ಣೋವ । ಚಾಃ ॥ ತೇನಮಾಸ೮\ಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ । ಹಾಉಹಾ
೦ ೧ ೦ ೨ರ ೧ ೦ ೨ರ ೧ ೦ ೨ರ
ಉಹಾಉ । ಅಹಂತೇಜೋ । ಹಂತೇಜೋ । ಹಂತೇಜಃ । ಹಾ

೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦
ಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಅಹಂತೇಜಃ । ೨–೩ । ಏ ॥
೧ ೦ ೩ ೧೧೧
ಅಹಉ\ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೩೫ । ಪ – ೨೭ । ಮಾ – ೨೦ । ಫೌ ॥ ೪.೨೩೨ ॥

೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ–ದಿಶಮ್–ದುಹೇ–ದಿಶೌ–ದುಹೇ–ದಿಶಃ–ದುಹೇ–ಸರ್ವಾಃ–ದುಹೇ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೦
೧೪೦.೫. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ದಿಶನ್ದುಹೇ । ೩ । ದಿಶೌದುಹೇ ।
೧೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೦ ೨೦ ೦ ೦
೩ । ದಿಶೋದುಹೇ । ೩ । ಸರ್ವಾದುಹೇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧
ಯದ್ವರ್ಚೋಹಿರಣ್ಯ । ಸ್ಯಾ ॥ ಯದ್ವಾವರ್ಚೋಗವಾಮು । ತಾ ॥
೨೧೨೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧
ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣೋವ । ಚಾಃ ॥ ತೇನಮಾಸಉ\ಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ ।
೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೦ ೧
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ದಿಶನ್ದುಹೇ । ೩ । ದಿಶೌದುಹೇ । ೩ । ದಿ
೦ ೨ ೦ ೧೦ ೨ ೦
ಶೋದುಹೇ । ೩ । ಸರ್ವಾದುಹೇ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೦ ೧ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦
ವಾ ॥ ಏ । ದಿಶನ್ದುಹೇದಿಶೌದುಹೇದಿಶೋದುಹೇಸರ್ವಾದುಹೇ ।
೦ ೧ ೦ ೩ ೧೧೧
೨–೩ । ಏ । ಅಹಉ\ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೮೫ । ಪ – ೪೫ । ಮಾ – ೧೫ । ಮು ॥ ೫.೨೩೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪ್ರಾಙ್ಮುಖೋ ಯಾಗಾದಿ ಕುರ್ವನ್ ಪ್ರಾಚೀಂ ದಿಶಮ್ ದೂಹೇ । ಫಲದ್ವಾರೇಣ ಆಕ್ಷಾರಯಾಮಿ । ಪಿಂಡದಾನಾದಿ ಕುರ್ವನ್ ದಿಶೌ ದೂಹೇ । ಯಜಮಾನ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಉದುಙ್ಮುಖಾನಾಂ ಕರ್ಮಾಚರಣಾತ್ ದುಹೇ । ಪ್ರತ್ಯಙ್ಮುಖತಯಾ ಜಪಾದಿಕರಣಾತ್ ಸರ್ವಾ ದುಹೇ ॥ ಸಾ ೨೩೩ ।

ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಬಂದ ಫಲದಿಂದ ಅಪವಾದಗಳನ್ನೂ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ದಕ್ಷಿಣ

ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಯಜಮಾನನೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಋತ್ವಿಜರೂ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಜಪಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಬರುವ ಫಲಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ । ಸಾ ೨೩೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ : ಮನಃ ಅಜಯಿತ್–ಹೃದಯಮ್–ಅಜಯಿತ್–ಇನ್ದ್ರಃ–ಅಜಯಿತ್–ಅಹಮ್–ಅಜ್ಯೈಷಮ್ ॥ ಸಾಮ ೨೩೪ ॥

೧೪೦.೬. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಮನೋಽಜಯಿತ್ । ೩ । ಹೃದಯಮಜಯಿತ್ । ೩ । ಇನ್ದ್ರೋಽಜಯಿತ್ । ೩ । ಅಹಮಜ್ಯೈಷಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚೋಽಹಿರಣ್ಯ । ಸ್ಯಾ ॥ ಯದ್ವಾವರ್ಚೋಽಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣೋಽವ । ಚಾಃ ॥ ತೇನಮಾಸಂ\ಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಮನೋಽಜಯಿತ್ । ೩ । ಹೃದಯಮಜಯಿತ್ । ೩ । ಇನ್ದ್ರೋಽಜಯಿತ್ । ೩ । ಅಹಮಜ್ಯೈಷಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಏ । ಮನೋಽಜಯಿದ್ಧೃದಯಮಜಯಿದಿನ್ದ್ರೋಽಜಯಿದಹಮಜ್ಯೈಷಮ್ । ೨–೩ । ಏ । ಅಹಂ\ಸುವರ್ಜ್ಯೋಽತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೪೯ । ಪ – ೪೫ । ಮಾ – ೪೨ । ನಾ ॥ ೬.೨೩೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಮನೋ ಹೃದಯಂಚಾತ್ಮಾನಂ ಯಥಾ ಇನ್ದ್ರೋ ಭಗವಾನ್ ಅಜಯಿತ್ ಅಜಯಿತ್ ವಶೀಕೃತವಾನ್ । ಏವಮಹಮಜ್ಯೈಷಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ವಶೀಕುರ್ಯಾಮ್ । ಸಾ ೨೩೪ ।

ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಹೃದಯವನ್ನೂ ತನ್ನ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ಇನ್ದ್ರನವನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ದಹರ ವಿದ್ಯೆ - ದಹರೋಪಾಸನೆ ಛಾಂ ೮-೧.೨ ॥ ಖಂಡಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಪರಾಂಬರಿಸಬಹುದು । ಸಾ ೨೩೪ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ಹೃದಯಮ್ ॥ ಕಶ್ಯಪೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥

೧೪೦.೭. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಯಃ । ೩ । ವಯೋವಯಃ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚ್ಚೋಹಿರಣ್ಯ । ಸ್ಯಾ ॥ ಯದ್ವಾವರ್ಚ್ಚೋಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣೋವ । ಚಾಃ ॥ ತೇನಮಾಸಂ೨ಸೃಜಾಮ । ಸಾ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಯಃ । ೩ । ವಯೋವಯಃ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ವಯೋವಯೋವಯಃ । ೨-೩ । ಏ । ಅಹಂ೨ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥ *ದೀ - ೩೪ / ಪ - ೩೩ / ಮಾ - ೩೦ / ದೌ ॥ ೭.೨೩೫ ॥*

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ವಯಃ ಅನ್ನಂ ಅಹಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪ್ಯಾಯಕಃ । ಸಾ ೨೩೫ ॥ ರೂಪದೇವಾದೀನಾಂ ಅಹಂ ಆಕೃತಿಃ । ಅರೂಪಸ್ಯಾಪ್ಯಹಂ ರೂಪಮ್ । ಅಥ ಏಷೋ ಅನ್ತರಾದಿತ್ಯೇ ಹಿರಣ್ಮಯಃ ಪುರುಷೋ ದೃಶ್ಯತೇ ಇತಿ । ಪರಮೇಶ್ವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೋತ್ತರಕಾಲಂ ಸದ್ಭಾವಾಪನ್ನೋಽಹಂ । ಸಾ ೨೩೬ ॥ ಉದಪಪ್ತಂ ಜಗತ್ ಪಾಲಯಾಮಿ । ನ ಭಾಂಸ್ಯಕೃಷಿ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಉಪರಿ ನಭೋ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಕರೋಮಿ । ವ್ಯದ್ಯೌತ್ಸಂ ಸೂರ್ಯೋದಯದ್ವಾರೇಣ ತಮೋ ವಿವಾಸಯಾಮಿ । ಅತತನ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಾನುಸಾರೇಣ ಪ್ರಾಣಿನೋ ವಿಸ್ತಾರಯಾಮಿ । ಪಿನ್ವಸ್ವ ಅಮೃತ ರಸೇನಾಪ್ಯಾಯಸ್ವ ಯಥಾ ತತ್ವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೋ ಜಾಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ೨೩೭ ॥ ಕಾರಣ ರೂಪ ಪ್ರಾಪ್ಯಾಪ್ರಥೇ ಜಗದುತ್ಪಾದಯಾಮಿ । ಪ್ರತ್ಯಷ್ಠಾಂ ಜಗತ್ಸ್ಥಿತಿಂ ಕರ್ತುಂ ಪ್ರವರ್ತೇ ಸರ್ವೋಪಸಂಹಾರೇಣ ವಾ ಅವತಿಷ್ಠೇ ಉಪತಿಷ್ಠೇ । ಸಾ ೨೩೮॥

ಅನ್ನಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ನಾನು ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದೇವಾಧಿ ದೇವತೆಗಳ ರೂಪವೂ ನನ್ನ ಆಕೃತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ರೂಪವಿಲ್ಲದವನೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಅಹಸ್ಸಾಗಿ ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ವಾಯು . . . ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಭೂವ । ಏಕಸ್ತಥಾ . . . ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿರೂಪೋ ಬಹಿಶ್ವ ॥ ಉಪಾಧಿಯಿಂದ ತೋರುವ ಕಲ್ಪಿತರೂಪವಾದ ಜೀವರೂಪದಿಂದಲ್ಲದೆ ಉಪಾಧಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಒಬ್ಬನೇ ರೂಪಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿರೂಪನಾಗಿ ಇರುವವನಲ್ಲದೆ ಶುದ್ಧ ಚಿನ್ಮಾತ್ರವಾದ ತನ್ನ ರೂಪದಿಂದಲೂ ಇರುತ್ತಾನೆ-ಕಠ. ೨-೨-೧೦ ॥ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರರೂಪವಾಗಿರುವ ಸದ್ಭಾವನೆಯೇ ಆದ ನಾನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಆಕಾಶ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಮೂಲಕ ಕತ್ತಲನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಾನುಸಾರ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ತತ್ವಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಮೃತರಸದಿಂದ ಆಪ್ಯಾಯನಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕಾರಣ ರೂಪವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದೇನೆ ॥ ಸಾಮ ೨೩೫ – ೨೩೮ ॥

೧೪೦.೮. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ರೂಪಮ್ । ೩ । ರೂಪಂ
ರೂಪಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚೋ೭ಹಿರಣ್ಯ ।
ಸ್ಯಾ ॥ ಯದ್ವಾವರ್ಚೋ೭ಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣೋವ ।
ರ್ಚಾಃ ॥ ತೇನಮಾಸಂಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
ರೂಪಮ್ । ೩ । ರೂಪ ಂರೂಪಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉ
ಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ರೂಪಂರೂಪಂರೂಪಮ್ । ೨-೩ । ಏ ।
ಅಹಂಸುವರ್ಜ್ಯೋ೭ತೀ೭೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೪೯ । ಪ – ೩೩ । ಮಾ – ೩೦ । ದೌ ॥ ೮.೨೩೭ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ – ಹಿ-ಯಃ-ಉ-ಉತ್-ಅಪಪ್ತಮ್-ಊರ್ಧ್ವಾ-ನಭಾಂಸಿ –ಅಕೃಷಿ-ವಿ-ಅದ್ಯೌತ್ಸಮ್-ಅತತನಮ್-ಪಿನ್ವಸ್ವ ॥ ಸಾ ೨೩೭ ॥

೧ ೨ — ೦
೧೪೦.೯. ಹಿಹಿಯಊಽ೨ । ೩ । ಉದಪಪ್ತಮ್ । ೩ । ಊ
೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨
ರ್ಧ್ವಾನಭಾಜ್‌ಸ್ಯಕೃಷಿ । ೩ । ವ್ಯದೌತ್ಸಮ್ । ೩ । ಅತತನಮ್ ।
೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧
೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚೋ೯ಹಿರಣ್ಯ । ಸ್ಯಾ ॥ ಯ
೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧
ದ್ವಾವರ್ಚೋ೯ಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣೋ೯ವ । ಚಾಃ ॥
೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨ — ೧
ತೇನಮಾಸಂ೪ಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ । ಹಿಹಿಯಊಽ೨ । ೩ । ಉದ
೨ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨೦
ಪಪ್ತಮ್ । ೩ । ಊರ್ಧ್ವಾನಭಾಜ್‌ಸ್ಯಕೃಷಿ । ೩ । ವ್ಯದೌತ್ಸಮ್ ।
೧ ೨ ೦ ೧
೩ । ಅತತನಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಉ
೨ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨
ದಪಪ್ತಮೂರ್ಧ್ವಾನಭಾಜ್‌ಸ್ಯಕೃಷಿವ್ಯದೌತ್ಸಮತತನಮ್ । ೨–೩ ।
೨ ೧ ೩ ೧ ೧ ೧
ಏಽ೩ । ಪಿನ್ವಸ್ವಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೫೦ । ಪ – ೪೯ । ಮಾ – ೩೫ । ಘು ॥ ೯.೨೩೭ ॥

೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ ಃ ಪ್ರಥೇ–ಪ್ರತ್ಯಷ್ಠಾಮ್–ಪ್ರತಿ–ಅಸ್ಥಾಮ್ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦
೧೪೦.೧೦. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪ್ರಥೇ । ೩ । ಪ್ರತ್ಯಷ್ಠಾಮ್ ।
೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೧ ೧
೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯದ್ವರ್ಚೋ೯ಹಿರಣ್ಯ । ಸ್ಯಾ ॥ ಯ
೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧
ದ್ವಾವರ್ಚೋ೯ಗವಾಮು । ತಾ ॥ ಸತ್ಯಸ್ಯಬ್ರಹ್ಮಣೋ೯ವ । ಚಾಃ ॥
೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦
ತೇನಮಾಸಂ೪ಸೃಜಾಮ । ಸಾಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಪ್ರಥೇ ।
೨೦ ೦ ೧
೩ । ಪ್ರತ್ಯಷ್ಠಾಮ್ । ೩ । ಹಾಉ ಹಾಉಹಾಉ ॥ ವಾ । ಏ । ಪ್ರ

೦ ೨೦ ೦ ೧ ೦ ೩ ೧೧
ಥೇಪ್ರತ್ಯಷ್ಠಾಮ್ । ೨-೩ । ಏ । ಅಹೌ\ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪
೧
೫ಃ ॥ *ದೀ - ೪೦ / ಪ - ೩೩ / ಮಾ - ೨೪ / ಬೀ ॥ ೧೦.೨೩೮ ॥*

ದಶ ಸಪ್ತಮಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೭ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯ ಹಿತರಮಣೀಯಸ್ಯ ಏತನ್ನಾಮಕಸ್ಯ ಯದ್ವರ್ಚಃ ತೇಜೋಽಸ್ತಿ । ಯದ್ವಾ ಅಪಿ ಚ ಗವಾಮ್ ಏತನ್ನಾಮಕಾನಾಂ ಯದ್ವರ್ಚಃ ತೇಜೋಽಸ್ತಿ । ಉತ ಅಪಿ ಚ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವೈಃ ಸಂಮತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಯದ್ವರ್ಚೋಽಸ್ತಿ ತೇನ ತ್ವೈಃ ಸಂಸೃಜಾಮಸಿ ಸಂಪಾದಯಾಮಃ । ಧನವನ್ತಃ ಪಶುಮನ್ತಃ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾ ಭವೇಮೇತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಃ ॥

ಹಿರಣ್ಯಸ್ಯ ಹಿತಕಾರಿಯೂ ರಮಣೀಯವೂ ಆದ ಸುವರ್ಣದ – ಹಿರಣ್ಯಂ ಕಸ್ಮಾದುದ್ಧ್ರಿಯತ ಆಯಮ್ಯಮಾನಮಿತಿ ವಾ ಹ್ರಿಯತೆ ಜನಾಜ್ಜನಮಿತಿ ವಾ ಹಿತ ರಮಣಂ ಭವತೀತಿ ವಾ ಹೃದಯ ರಮಣಂ ಭವತೀತಿವಾ ಹರ್ಯತೇರ್ವಾಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರೇಪ್ಸಾ ಕರ್ಮಣಃ ನಿರು ೨-೧೦ । **ಯತ್ ವರ್ಚಃ** ಯಾವ ತೇಜಸ್ಸು ಸೌಂದರ್ಯ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳಿವೆಯೋ – ಸುವರ್ಣೇ ಯದ್‌ವರ್ಚೋಮಯಿ ಶ ೧೨-೧ । **ಯತ್ ವಾ** ಮತ್ತು ಯಾವ **ಗವಾಮ್–ಉತ** ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳ ಹೊಳೆಯುವ ಮತ್ತು ಬೆಳಗುವ ತೇಜಸ್ಸು ವರ್ಚಸ್ಸುಗಳಿವೆಯೋ – ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ವರ್ಚಸಾ ವರ್ಚಸ್ವೀ ಭೂಯಾಸಮ್ ಕಾಠ ೫-೫ । ವೇದವಾಣಿಯ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ವರ್ಚಸ್ಸು ತೇಜಸ್ಸು – ಗೋಷು ಯದ್ವರ್ಚೋಮಯಿ ಶಾಂಖಾ ೧೨-೧ । ಗೌಃ ವಾಙ್‌ನಾಮ ನಿಘಂ ೧-೧೧ ॥ **ಸತ್ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ವರ್ಚಃ** ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಭಗವಂತನ ವರ್ಚಸ್ಸಾದ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪವು **ತೇನ** ಅವುಗಳಿಂದ **ಮಾ** ನನ್ನನ್ನು **ಸಂಸೃಜಾಮಸಿ** ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಭಗವಂತನೇ ಸುವರ್ಣದ ಆಕರ್ಷಣೆ ಸೌಂದರ್ಯಗಳೂ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳ ತೇಜಸ್ಸೂ ವೇದದ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವೂ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸೆನಿಸಿರುವ ಆನಂದವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿ ನನ್ನದಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಒದಗಿ ಬಂದಿರುವ ಜೀವಪ್ರದವಾದ ಅನ್ನವೂ ಅನ್ನಕ್ಕಿರುವ ಭೋಜನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಜೀವನಪ್ರದಶಕ್ತಿಯೂ ಭೋಜನವೂ ಅನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವವನೂ ಭೋಗಿಸುವವನೂ ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವವನೂ ಭುಂಜಿಸುವವನೂ ಅಂದರೆ ಭೋಕ್ತೃ ಭೋಜ್ಯ ಭೋಗ್ಯ ಭಾವಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ನಾನೇ ಆಗಿದ್ದೇನೆ – ಎಂದು ತಿಳಿದವನು ಹಿರಣ್ಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಧೈರ್ಯಗಳೆಂಬ ದೀಪ್ತಿಯೂ ಗೋ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ಆದಿ ಗವ್ಯ

ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ದೇವತಾ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ ಯಜ್ಞಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ದೈವೀ ಸಂಪತ್ತಿನ ತೇಜಸ್ಸೂ ಸತ್ವಾದಿ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದುದ್ಭವಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸೂ – **ಆತ್ಮಾನಂ ಸಂಸೃಜಾಮಸಿ । ಐಕ್ಯಾರ್ಥಮಾಪದ್ಯೇಮಹಿ ।** ಚಿದಾನಂದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅನುಭವಿಸಿದ ಋಷಿಯು ಪುಳಕಿತನಾಗಿ ಆನಂದೋದ್ಗಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. **ಹಾಉ** ಕಾರವು ಈ ಲೋಕವನ್ನೂ ಏ ಕಾರವು ಆಹ್ವಾನವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸುವಃ ಪ್ರಕಾಶದ ಜ್ಯೋತಿ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಪ್ರಬೋಧದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಗೋಗಳೊಳ್ ಸಂದ ಸತ್ವಂ ಮೇಣ್
ಪೊನ್ನಿನೊಳ್ ಸಂದ ಕಾಂತಿ ಮೇಣ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮದೊಳ್ ಸಂದ ಸತ್ವಂ ಮೇಣ್
ಸಲ್ಲಿಕೆಮ್ಮಯ ಬೇಳ್ವೆಯಂ ॥

॥ ಕಶ್ಯಪವ್ರತಮ್ ದಶಾನುಗಾನಮ್ । ಕಶ್ಯಪೋಗಾಯತ್ರೀನ್ದ್ರಃ ॥

೧೪೧.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾऽ೨ಇ । ಊऽ೨ । ೨–೩ । ಕಾಹ್ವಹ್ವಹ್ವಹ್ವ । ೩ । ಹಾऽ೨ಇ । ಊऽ೨ । ಊऽ೨ । ಊऽ೨ । ೪–೩ । ಕಾಹ್ವಹ್ವಹ್ವಹ್ವ । ಊऽ೨ । ೨–೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯಸ್ಯೇದಮಾರಜೋ಼ಯೂऽ೨ಜಾಃ ॥ ತುಜೇಜನೇವನ೮\ಸೂऽ೨ವಾಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾऽ೨ಇ । ಊऽ೨ । ೨–೩ । ಕಾಹ್ವಹ್ವಹ್ವಹ್ವ । ೩ । ಹಾऽ೨ಇ । ಊऽ೨ । ಊऽ೨ । ಊऽ೨ । ೪–೩ । ಕಾಹ್ವಹ್ವಹ್ವಹ್ವ । ಊऽ೨ । ೨–೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಇನ್ದ್ರಸ್ಯರ ॥ ತಿಯಾऽ೩ಮ್ಬ್ಯುऽ೩ಹಾऽ೬೫೬ತ್ ॥ ನಮಸ್ಸುವರಿಡಾऽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೭ । ಪ – ೬೩ । ಮಾ – ೨೮ । ಜೈ ॥ ೧೧.೨೩೯ ॥

ಈ ೨೩೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಯಸ್ಯೇದಮಾರಜಃ ೫೮೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗಾನದಲ್ಲಿ ಊ ಮೇಲಿರುವ ೧೧ ಚಿಹ್ನೆಯು ಕರುಣಾ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತದೆ.

೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩೦ ೧೨ ೩೦ ೧೨ ೩ ೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ – ಕ ಹ್ವ–ಅಹೋಇತಿ–ಆಹೋಇತಿ–ಏಹೋಇತಿ–ಪ್ರಜಾಃ –ಪ್ರ–ಜಾಃ
೩ ೨ ೩
–ಭೂತಮ್–ಅಜೀಜನೇ ॥

॥ ಕಶ್ಯಪಗ್ರೀವಾ । ದಶಾನುಗಾನಮ್ । ದ್ವಿತೀಯಮ್ । ಕಶ್ಯಪೋಽನುಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೪೧.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ॥ ಅಹೋಅಹೋ । ಅಹೋ । ಆಹೋಆಹೋ । ಆಹೋ ॥ ಏಹೋಏಹೋ ॥ ಏಹೋ । ವಾಽ೩ । ಹಾಉವಾಽ೩ ॥ ಪ್ರಜಾಭೂತಮಜೀಜನೇಽ೩ । ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥*ದೀ – ೬ / ಪ – ೧೧ / ಮಾ – ೮ / ಕೈ // ೧೨.೨೪೦ //*

॥ ಕಶ್ಯಪವ್ರತಮ್ । ದಶಾನುಗಾನಮ್ । ತೃತೀಯಮ್ । ಕಶ್ಯಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೪೨.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಫಾಲ್ಫಲ್ಫಲ್ಫಲ್ಫಲ್ ಫಲ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋನೇಮಧಿತಾ ಹವಾಽ೨ನ್ತಾಇ ॥ ಯತ್ಪಾರ್ಯಾಯುನಜತೇಧಿಯಾಽ೨ಸ್ತಾಃ ॥ ಶೂ ರೋನೃಷಾತಾಶ್ರವಸಶ್ಚಕಾಽ೨ಮಾಇ ॥ ಆಗೋಮತಿವ್ರಜೇಭಜಾತು ವಾಽ೨ನ್ನಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಫಾಲ್ಫಲ್ಫಲ್ಫಲ್ಫಲ್ ಫಲ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಮನಸ್ಸುವರಿಡಾಽ೨೩ ೪೫ ॥ *ದೀ – ೨೩ / ಪ – ೧೬ / ಮಾ – ೫೨ / ಟಾ // ೧೩.೨೪೧ //*

ಈ ೨೪೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಕಶ್ಯಪವ್ರತಮ್ ॥ ದಶಾನುಗಾನಮ್ । ಚತುರ್ಥಮ್ । ಕಶ್ಯಪಃ ॥ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೪೩.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾಉಹೌಹೌಹೌಹೌ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಯೋೀನೋೀವನುಷ್ಯನ್ನಭಿದಾತಿಮಾಽ೨ರ್ತ್ತಾಃ ॥ ಉಗಣಾವಾಮನ್ಯಮಾನಸ್ತುರೋಽ೨ವಾ ॥ ಕ್ಷಿಧೀಯುಧಾಶವಸಾ ವಾತಮಾಽ೨ಇನ್ದ್ರಾ ॥ ಅಭೀಷ್ಯಾಮವೃಷಮಣಸ್ತ್ವೋೀಽ೨ತಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹಾಉಹೌಹೌಹೌಹೌ । ೩ । ಹಾಉ ಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏವಯಸ್ಸುವರಿ ಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೫೨ । ಪ - ೧೬ । ಮಾ - ೨೧ । ಚ ॥ ೧೪.೨೪೨ ॥

ಈ ೨೪೨ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಯೋನೋವನುಷ್ಯನಭಿಧಾಶಿ ೩೩೬ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ–ಇಮಾಃ–ಪ್ರಜಾಃ–ಪ್ರ–ಜಾಃ–ಪ್ರಜಾಪತೇ–ಪ್ರಜಾ–ಪತೇ–ಹೃದಯಮ್ –ಪ್ರಜಾಃ–ಪ್ರ–ಜಾಃ–ರೂಪಮ್–ಅಜೀಜನೇ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ಹೃದಯಮ್ । ಕಶ್ಯಪವ್ರತಂ ದಶಾನುಗಾನಂ । ಪಂಚಮಮ್ । ಕಶ್ಯಪೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥

೧೪೩.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಇಮಾಃ । ೩ । ಪ್ರಜಾಃ । ೩ । ಪ್ರಜಾಪತೇ । ಹೋೀಇ । ೨–೨ ॥ ಪ್ರಜಾಪತೇ । ಹಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ ॥ ಏ । ಹೃದಯಮ್ । ೨–೨ । ಏ । ಹೃದಯಾಽ೩೧

—   ೧೦ ೦   ೨೦   ೧
ಉ । ವಾऽ೨ ॥ ಪ್ರಜಾರೂಪಮಜೀಜನೇऽ೩ । ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾऽ
೧೧೧
೨೩೪೫ ॥ *ದೀ - ೨೧ / ಪ - ೨೩ / ಮಾ - ೧೬ / ಗೂ ॥ ೧೫.೨೪೩ ॥*

॥ ಕಶ್ಯಪವ್ರತಂ ದಶಾನುಗಾನಮ್ ॥ ಇಡಾನಾಂಸಂಕ್ಷಾರಃ ॥ ಷಷ್ಠಃ ॥ ಕಶ್ಯಪೋऽನುಷ್ಟುಪ್ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦
೧೪೩.೩. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಇಡಾ । ೩ । ಸುವಃ ॥ ೩ ॥
೦ ೩೦ ೨ ೫೦ ೦ ೨೦ ೧ ೦
ಜ್ಯೋತಿಃ । ೨ ॥ ಜ್ಯೋತಾऽ೩೪ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏ । ಇಡಾ
೦ ೩ ೧೧೧
ಸುವರ್ಜ್ಯೋತೀऽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೧೪ / ಪ - ೧೩ / ಮಾ - ೯ / ದೋ ॥ ೧೬.೨೪೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಕಂ ಉದಕಂ ಹ್ವಯತಿ ಆನಯತೀತಿ ಕಹ್ವಃ ಇಂದ್ರಃ । ನಮೋನ್ನಂ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಇಡಾ ಧನಮ್ ಇಂದ್ರಪ್ರಸಾದಾತ್ । ಸಾ ೨೩೯ ॥ ಅಹೋ ಆಹೋ ಏಹೋ । ಮಹದಿದಂ ಆಶ್ಚರ್ಯಂ । ಭಗವಾನ್ ಇಂದ್ರಃ ಪ್ರಜಾ ಭೂತಂ ಚೇತನಮಚೇತನಂ ಚ ಅಜೀಜನೇ ಜನಯತೀತಿ । ಸಾ೨೪೦ ॥ ಫಲ್ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರೇಣ ನಿಷ್ಪಾದಯತಿ । ಮನಃ ಸ್ವಃ ಇಡಾ ಚ ತದಧೀನಮ್ ॥ ೨೪೧ ॥ ಹೌ ಹವನೇ ಚ ಯುಕ್ತಾಃ ಸ್ಯಾಮ । ವಯಃ ಸ್ವಃ ಇಡಾ ಚ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಭವೇತ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂಕಲ್ಪಾಜ್ಜಾತತ್ವಾತ್ । ೨೪೨ ॥ ಯತಃ ಪ್ರಜಾರೂಪಂ ಶರೀರಮಜೀಜನೇ ಜನಯತಿ । ಪುರಶ್ಚಕ್ರೇ ದ್ವಿಪದಃ ಪುರಶ್ಚಕ್ರೇ ಚತುಷ್ಪದಃ ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ । ಸಾ ೨೪೩ ॥ ಇಡಾ ಸ್ವಃ ಈರಯತ್ಯನ್ನಾನಿ । ಜ್ಯೋತಿಃ ಪ್ರಕಾಶಕಃ ಇಂದ್ರಃ । ಸಾ ೨೪೪ ॥

ನೀರನ್ನು ತರುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕಹ್ವಃ ಎಂದಿದೆ. ಅನ್ನವೂ ಧನವೂ ಪ್ರಕಾಶವೂ ಇಂದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮಗೆ ಸಿಗುವುದರಿಂದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಭಗವಂತನಾದ ಇಂದ್ರನು ಚೇತನಾಚೇತನಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು ವರ್ಣಿಸಲಾರದಂತಹ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಕಾಶ ಅನ್ನ ಅವನಧೀನ ವಾಗಿದ್ದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಫಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನರ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪಾಧೀನ ವಾಗಿರುವ ಅನ್ನ ಪ್ರಕಾಶ ಬುದ್ಧಿಗಳು ನಮ್ಮದಾಗುತ್ತವೆ. ಸರ್ವರ ಹೃದಯವಾಸಿಯಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಪ್ರಜಾರೂಪವಾದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದು ಶ್ರುತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂದ್ರನೇ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನೂ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ ॥ ಸಾ ೨೩೯-೨೪೪ ॥

॥ ವಾಮದೇವೋಗೌತಮಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

ಸಹಸ್ತನ್ನ ಇನ್ದ್ರ ದದ್ಧ್ಯೋಜ ಈಶೇ ಹ್ಯಸ್ಯ ಮಹತೋ ವಿರಪ್ಶಿನ್ । ಕ್ರತುಂ ನ ನೃಮ್ಣಂ ಸ್ಥವಿರಂ ಚ ವಾಜಂ ವೃತ್ರೇಷು ಶತ್ರೂನ್ತ್ಸುಹನಾ ಕೃಧೀ ನಃ ॥ ೧೧-೬೨೫ ॥

ಸಹಃ–ತತ್–ನಃ–ಇನ್ದ್ರ–ದದ್ಧಿ–ಓಜಃ । ಈಶೇ–ಹಿ–ಅಸ್ಯ–ಮಹತಃ–ವಿರಪ್ಶಿನ್ –ವಿ–ರಪ್ಶಿನ್ ॥ ಕ್ರತುಮ್–ನ–ನೃಮ್ಣಮ್–ಸ್ಥವಿರಮ್–ಸ್ಥ–ವಿರಮ್–ಚ–ವಾಜಮ್ । ವೃತ್ರೇಷು–ಶತ್ರೂನ್–ಸುಹನಾ–ಸು–ಹನಾ–ಕೃಧಿ–ನಃ ॥

॥ ಕಶ್ಯಪವ್ರತಂ ದಶಾನುಗಾನಮ್ । ಪ್ರಥಮಮ್ । ಕಶ್ಯಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧೪೪.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಇಹೀ । ೩ । ಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾಽ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸಹಸ್ತನ್ನಇನ್ದ್ರದಧ್ಯೋಽ೨ಜಾಃ । ಆಯಾಽ೨ಉ । ಊ । ಆಯಾಉ । ೩–೩ ॥ ಈಶೇಹ್ಯಸ್ಯಮಹತೋವಿರಾಽ೨ಪ್ಶಾಇನ್ । ಆಯಾಽ೨ಉ । ಊ । ಆಯಾಉ । ೩–೩ ॥ ಕ್ರತುನ್ನನೃಮ್ಣಂಸ್ಥವಿರಞ್ಚವಾಽ೨ಜಾಮ್ । ಆಯಾಽ೨ಉ । ಊ । ಆಯಾಉ । ೩–೩ । ವೃತ್ರೇಷುಶತ್ರೂನ್ತ್ಸುಹನಾಕೃಧಾಽ೨ಇನಾಃ । ಆಯಾಽ೨ಉ । ಊ । ಆಯಾಉ । ೩–೩ ॥ ಹಾಉಹಾ

೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೨೦
ಉಹಾಉ । ಆಇಹೀ । ೩ । ಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾ೨೩ । ಹಾಉ
೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨೧ ೨ ೦ ೧೦
ಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ಆಯುರ್ದ್ಧಾಅಸ್ಮಭ್ಯಂವರ್ಚೋಧಾ
೦ ೦ ೩ ೧೧೧
ದೇವೇಭ್ಯಾ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೪೬ । ಪ – ೫೯ । ಮಾ – ೫೧ । ಘ ॥ ೧೭೨೪೫ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರ ವಿರಪ್ಶಿನ್ ವಜ್ರಿನ್ ಸಹಃ ಓಜಶ್ಚ ತತ್ ದಧಿ ಧಾರಯ । ಹಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಅಸ್ಯ ಮಹತೋ ಜಗತಃ ತ್ವಮೀಶೇ ಐಶ್ವರ್ಯಮ್ ಅನುಭವಸಿ ವೃತ್ರೇಷು ಮಧ್ಯೇ ನಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಶತ್ರೂನ್ ಶಾಸ್ತ್ಯಾನ್ ಸುಹನಾಕೃಧಿ ಸುಹನಾನ್ ಕುರು । ಕ್ರತುನ್ನ ನೃಮ್ಣಂ ಸುಕರಮಿವ ಕರ್ಮ ಅವಹೇಲಯಾ ಕುರು । ಸ್ಥವಿರಂ ಚ ವಾಜಂ ಸುಪಕ್ವಮಿವ ಚಾನ್ನಂ ದ್ರಾಕ್ಷಾದಿಫಲಂ ಭಕ್ಷ್ಯತೇ ಸುಖೇನ ತದ್ವತ್ ಶತ್ರೂನ್ ಅಯತ್ನೇನ ನಾಶಯೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾ ೨೪೫ ॥

ಈ ಮಹಾಜಗತ್ತಿನ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸುವ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸು. ಸಾಧಾರಣ ಕರ್ಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿರುವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ – ವೃದ್ಧರು ಪಕ್ವವಾಗಿರುವ ಅನ್ನಾದಿ ಆಹಾರಗಳನ್ನೂ ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಆದಿ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ತಿನ್ನುವಷ್ಟು ಸರಾಗವಾಗಿ ನಾಶಪಡಿಸು ॥ ಸಾ ೨೪೫ ॥

ಸಾಯಣ ಬಾಷ್ಯ – ಹೇ ವಿರಪ್ಶಿನ್ ವಿಶೇಷೇಣ ರಪಣಂ ಸತ್ಯವಚನಂ ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವಿರಪ್ಶೀ । ತಸ್ಯ ಸಂಬೋಧನಮ್ । ಹೇ ವಿರಪ್ಶಿನ್ ವಿಶೇಷೇಣ ಸ್ತೋತ್ರ ವಿಷಯೇ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ। ಇನ್ದ್ರ ತೇ ತವ ಸಹಃ ಶತ್ರೂಣಾಮಭಿಭವನರೂಪಮ್ ಓಜಃ ಬಲಂ ನಃ ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ದದ್ಧಿ ದೇಹಿ । ದಧಾತೇಶ್ಛಾನ್ದಸಂ ರೂಪಂ ಲೋಟಿ ಹೇರ್ಧಿ ಭಾವಾದಿನಾ । ಯಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಂತಸ್ಯ ಅಸ್ಯ ಮಹತಃ ಬಲಸ್ಯ ಈಶೇ ಈಶ್ವರೋ ಭವಸಿ । ಅತೋ ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ನಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಕ್ರತುಂ ನ ಯಜ್ಞಮಿವ ನೃಮ್ಣಂ ಧನಂ ಸ್ಥವಿರಂ ಅತಿಶಯೇನ ಪ್ರವೃದ್ಧಂ ವಾಜಂ ಬಲಂ ಚ ಕೃಧಿ ಕುರು ॥

ವಿರಪ್ಶಿನ್ ಇನ್ದ್ರ ಮಹಾಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ – ವಿರಪ್ಶೀ ಮಹನ್ನಾಮ ನಿಘಂ ೩–೩ । ಸ್ತುತಿಸುವವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಖಚಿತವಾದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೇ ತತ್ ಸಹಃ ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುವಂತಹ ಬಾಹ್ಯ ಬಲವನ್ನೂ ಓಜಃ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆನಿಸುವ ಆತ್ಮ ಬಲವನ್ನೂ ನಃ ನಮಗೆ ದದ್ಧಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಏಕೆಂದರೆ ನೀನು ಅಸ್ಯ ಮಹತಃ ಈ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಬಲದ ಈಶೇ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದೀಯಲ್ಲವೆ ಆದುದರಿಂಧಲೇ ನಃ ನಮ್ಮ ಕ್ರತುಂ ನ ಯಜ್ಞಸದೃಶವಾದ

ಪ್ರಜ್ಞಾಸದೃಶವಾದ – ಕ್ರತುಃ ಪ್ರಜ್ಞಾನಾಮ ನಿಘಂ. ೩–೯ । ಕರ್ಮಾನುಸಾರ **ಸ್ಥವಿರಂ** ಸ್ಥಿರವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ **ನೃಮ್ಣಂ** ಧನವನ್ನು – ನೃಮ್ಣಂ ಧನನಾಮ ನಿಘಂ. ೨–೧೦ । **ವಾಜಂ** ಬಲವನ್ನೂ ಧಾನ್ಯಾದಿ ಅನ್ನಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಅನ್ನ ಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ – ಅಮೃತೋಽನ್ನಂ ವಾಜಃ ಜೈ ೨–೧೯೩ । **ನಃ** ನಮ್ಮ **ವೃತ್ರೇಷು ಉಪದ್ರವೇಷು ಸತ್ಸು** ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ದೋಷಗಳ ನಿಮಿತ್ತ – ಪಾಪ್ಮಾ ವೈ ವೃತ್ರಃ ಶ.ಬ್ರಾ ೧೧–೧–೫೭ । ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುವ **ಶತ್ರೂನ್** ಶತ್ರುಗಳನ್ನು **ಸುಹನಾ ಕೃಧಿ** ಸುಲಭವಾಗಿ ಸದೆ ಬಡಿಯುವ ಬಲವನ್ನೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರಭಗವಂತನೇ ಮಹಾಬಲಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ನೀನು ಯಜ್ಞಫಲವಾದ ಸ್ಥಿರವಾದ ಧನವನ್ನೂ ಬಲವನ್ನೂ ಅನ್ನಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸು. ನಮಗೆ ಉಪಟಳ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ಅರಿ ಷಡ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಶತ್ರು ಸಮೂಹವನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸದೆಬಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ಮಹೇಂದ್ರ ! ಸಂಪತ್ಕರ ! ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತ !
ನಮ್ಗೀ ಸಮಕ್ಕೊಪ್ಪುವ ಭಾಗ್ಯಮಂ ನೀಂ ।
ನೀಡಯ್; ಬಲಂಗೂಡಿಸುತೆಮ್ಮ ವೈರಿ–
–ವ್ರಾತಂಗಳಂ ಘಾತಿಪ ಯುಕ್ತಿ ನೀಡಯ್ ॥

॥ ಗವಾಂವ್ರತಮ್ ॥ ಕಶ್ಯಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥ ಗಾವಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಗಾವಃ ವಾ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦
೧೪೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತೇಮನ್ವತಪ್ರಥಮನ್ನಾಮಗೋ । ನಾಮ್ । ೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತ್ರಿಸ್ಸಪ್ತಪರಮನ್ನಾಮಜಾ । ನಾನ್ । ೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತಾಜಾನತೀರಭ್ಯನೂಷತಾ । ಕ್ಷಾಃ । ೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆವಿರ್ಭುವನ್ನರುಣೀರ್ಯಶ ಸಾಗಾ । ವಾಃ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾ ॥ ಏ । ದುಧಾಃ । ೨–೨ । ಏ । ದುಧಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೨೭ । ಪ – ೨೮ । ಮಾ – ೩೦ । ಜೌ ॥ ೧೮.೨೪೬ ॥

ಈ ೨೪೬ನೆಯ ಗಾನ ತೇಮನ್ವತ ಪ್ರಥಮ ೬೦೬ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ತೇದುಘಾದೋಗ್ಧವ್ಯಃ । ಯ ಇನ್ದ್ರಂಸ್ತುವನ್ತಿ ತೇಷಾಂ ದುಘಾದೋಗ್ಧವ್ಯಃ ಗಾವಃ ಸಂಪದ್ಯನ್ತೇ ಇನ್ದ್ರಪ್ರಸಾದಾತ್ ॥ ೨೪೬ ॥

ಗೋವುಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿದವರು ಇನ್ದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದಂತೆಯೇ ಆಗಿ ಇನ್ದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ಗೋವುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗುತ್ತಾರೆ ॥ ಸಾ ೨೪೬ ॥

ಋಕ್ – ೬೨೬

॥ ವಾಮದೇವೋ ಗೌತಮಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಗಾವಃ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಸಹರ್ಷಭಾಃ ಸಹವತ್ಸಾಃ ಉದೇತ ವಿಶ್ವಾ ರೂಪಾಣಿ ಬಿಭ್ರತೀ
೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧
ರ್ದ್ವ್ಯೂಧ್ನೀಃ ॥ ಉರುಃ ಪೃಥುರಯಂ ವೋ ಅಸ್ತು ಲೋಕ ಇಮಾ ಆ
೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಪಃ ಸುಪ್ರಪಾಣಾ ಇಹ ಸ್ತ ॥ ೧೨-೬೨೬ ॥

ಸ್ವ-೧೮ । ಉ-೬ । ಧಾ-೯೯ । ಟೋ । ದ-೪ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧
ಸಹರ್ಷಭಾಃ-ಸಹ-ಋಷಭಾಃ-ಸಹವತ್ಸಾಃ-ಸಹ-ವತ್ಸಾಃ-ಉದೇತ-ಉತ್-ಏ
೨೦ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ತ । ವಿಶ್ವಾ-ರೂಪಾಣಿ-ಬಿಭ್ರತೀಃ-ದ್ವ್ಯೂಧ್ನೀಃ-ದ್ವಿ-ಊಧ್ನೀಃ ॥ ಉರುಃ-ಪೃಥುಃ
೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩
-ಅಯಮ್-ವಃ-ಅಸ್ತು-ಲೋಕಃ ॥ ಇಮಾಃ-ಆಪಃ-ಸುಪ್ರಪಾಣಾಃ-ಸು-ಪ್ರಪಾ
೨ ೩ ೨ ೩
ಣಾಃ-ಇಹ-ಸ್ತ ॥ ೧೨-೬೨೬ ॥ ಆ-೬೭ । ಅ-೨೭ । ಪ-೨೪೬ । ಘೂ । ದ-೪ ॥

॥ ಚತುರ್ಥೀದಶತಿಃ ॥ ೪ ॥

॥ ಚತುರ್ಥಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೪ ॥

೧೪೬.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸಹರ್ಷಭಾಸ್ಸಹವತ್ಸಾಉದೇತ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ವಿಶ್ವಾರೂಪಾಣಿಬಿಭ್ರತೀದ್ರ್ವ್ಯೂಧ್ನೀಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಉರುಃಪೃಥುರಯಂವೋಽಅಸ್ತುಲೋಽಕಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಇಮಾಆಪಃಸುಪ್ರಪಾಣಾಇಹಸ್ತ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಅಶ್ವಮಿಷ್ಟ ಯೇಽऽಇಹಸ್ ॥

ದೀ - ೧೫ । ಪ - ೧೦ । ಮಾ - ೨೨ । ಮಾ ॥ ೧೯.೨೪೭ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಸಹ ಋಷಭಾಃ ಸಹವತ್ಸಾಃ ಉದೇತ- ಆಗಚ್ಛತ ಗಾವಃ ದ್ರ್ವ್ಯೂಧ್ನೀಃ ದ್ವಿರೂಪಂ ಊಧಃ ಯಾಸಾಂ ತಾಃ । ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಉಧಸಿ ಸುಕೃತಿನಃ ಅಮೃತರೂಪಂ ಪಯಃ ಅಪರಸ್ಮಿನ್ ವಿಷರೂಪಂ ಕ್ಷೀರಂ ವಿಭ್ರತೀಃ । ಅತ ಏವ ವಿಶ್ವಾರೂಪಾಣಿ ಪ್ರಾಣಿಕರ್ಮಾನುಸಾರೇಣ ನಾನಾಪ್ರಕಾರೇಣ ಅನನ್ತರೂಪಾಣಿ ಬಿಭೃತ್ಯಃ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ । ಅತಃ ಕಾಲದೈರ್ಘ್ಯಾದುರುಃ ದೇಶವಿಭುತ್ವಾತ್ ಪೃಥುಃ ಅಯಂ ವಃ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಅಸ್ತು ಲೋಕಃ ಇಮಾಃ ಆಪಃ ಸುಪ್ರಪಾಣಾಃ ತಾಃ ಆಹುತಯಃ ಆಪ್ಯಾಯಿಕಾ ಇಹಸ್ತ ಅನುಕೂಲಾ ಭವತೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇಷ್ಟಯೇ ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಯೇ ಅಶ್ವಂ ವ್ಯಾಪಕರೂಪಂ ಕುರುತೇತಿ । ಸಾ ೨೪೭ ॥

ಹಸುಗಳು ಕರುಗಳೊಂದಿಗೂ ಗೂಳಿಗಳೊಂದಿಗೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಲಿ. ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೆಚ್ಚಲುಗಳಿದ್ದು ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅಮೃತಸ್ವರೂಪವಾದ ಹಾಲನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ವಿಷರೂಪವಾದ ಹಾಲನ್ನು ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ವಿಷರೂಪವಾದಹಾಲನ್ನೇ ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅನೇಕವಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಧರಿಸಿರುವ ಅನನ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಲವು ದೀರ್ಘವಾಗಿದ್ದು ಅಗಾಧವಾದ ವಿಶಾಲವಾದ ವೈಭವಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಲೋಕವೂ ನಾವೂ ನಿಮ್ಮವರಾಗಿದ್ದು ಈ ಆಹುತಿರೂಪವಾದ ಪ್ರಾಣದಾಯಕವಾದ ನೀರು ನಮ್ಮ ಕಾಮನಾ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ವ್ಯಾಪಕರೂಪದಲ್ಲಿರಲಿ । ಸಾ ೨೪೭ ॥

ಸಾಯಣ ಬಾಷ್ಯ - ಹೇ ಸಹರ್ಷಭಾಃ ವೃಷಭೈಃ ಸಹಿತಾಃ ಸಹವತ್ಸಾಃ । ವತ್ಸೈಃ ಸಹಿತಾಃ ಗಾವಃ । ದ್ರ್ವ್ಯೂಧ್ನೀಃ ಸಾಯಂಪ್ರಾತಃಕಾಲೇ ದ್ವಿವಿಧಾನ್ಯೂಧಾಂಸಿ

ಯಾಸಾಂ ತಾ ದ್ವ್ಯೂಧ್ನೀಃ । ದ್ವ್ಯೂಧ್ನ್ಯಃ । ವಿಶ್ವಾ ಸರ್ವಾಣಿ ನಾನಾರೂಪಾಣಿ ಭಿಭ್ರತೀಃ ಬಿಭ್ರತ್ಯಃ ಯೂಯಮ್ ಉದೇತ । ಉದ್ಗಚ್ಛತ । ಸಮೃದ್ಧಾಃ ಸತ್ಯಃ ಆಗಚ್ಛತ । ಕಿಂ ಚ । ಉರುಃ ಬಹುಃ ಪೃಥುಃ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಃ । ಉರುಃ – ಪೃಥುರಿತಿ ಶಬ್ದಾಭ್ಯಾಮ್ ಆಯಾಮ ವಿಸ್ತಾರೌ ಉಚ್ಯೇತೇ । ಅಯಂಲೋಕಃ ವಃ ಯುಷ್ಮಾಕಮ್ ಅಸ್ತು ಭವತು। ಇಮಾ ಆಪಃ ಇಹ ಲೋಕೇ ಭೂತಲೇ ಅಸ್ಮಿನ್ಸ್ಥಾನೇ । ಸುಪ್ರಪಾಣಾಃ ಸುಖೇನ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಪಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಾಃ ಸನ್ತು । ತಸ್ಮಾದಿಹ ಬಹ್ವೀಭೂತಾಃ ಸ್ತ ಭವತ । ಉಪವಿಶತೇತಿ ಪೂರ್ವೇಣ ಸಂಬನ್ಧಃ ॥

ಸಹರ್ಷಭಾಃ ಗೂಳಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಋಷಭರೂಪೀ ಆತ್ಮದೊಂದಿಗಿರುವ ಸ್ತುತಿವಾಕ್ಯಗಳೇ – ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ರೂಪಮೃಷಭೋ ಬಲಾಯ ಮೈ ೩-೧೧-೯ । **ಸಹವತ್ಸಾಃ** ಕರುಗಳೊಂದಿಗಿರುವ ಮನರೂಪೀ ಮಗುವಿನೊಂದಿಗಿರುವ – ಮನ ಏವ ವತ್ಸಃ ಶತ. ೧೧-೩-೧೧ । **ದ್ವ್ಯೂಧ್ನೀಃ** ಸಾಯಂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲನ್ನು ನೀಡುವ ಐಹಿಕಸುಖ ಪಾರಲೌಕಿಕಸುಖ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುವ **ವಿಶ್ವಾಃ** ಸಮಸ್ತವಾದ **ರೂಪಾಣಿ** ಸುಂದರವಾದ ಮನೋಹರವಾದ ರೂಪಗಳನ್ನು **ಬಿಭ್ರತೀಃ** ಧರಿಸಿ ವಿರಾಜಿಸುವ ಗೋವುಗಳು **ಉದೇತ** ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಲಿ. **ಅಯಂ** ಈ **ಉರುಃ ಪೃಥುಃ ಲೋಕಃ** ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರದೇಶವು ಲೋಕವು **ವಃ ಅಸ್ತು** ನಿಮ್ಮದಾಗಿರಲಿ **ಇಮಾಃ ಆಪಃ** ಈ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ನೀರು ಜಲರಾಶಿಯು **ಸುಪ್ರಪಾಣಾಃ ಇಹ ಸ್ತ** ಸುಖಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾದ ನೀರು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿ । ಋ. ೬೨೬ ॥

ಸಂಜೆ ಮತ್ತು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎರಡೂಹೊತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ತಮ್ಮ ಕರುಗಳೊಂದಿಗೂ ಗೂಳಿಗಳೊಂದಿಗೂ ಇರುವ ಸುಂದರವಾದ ಮನೋಹರ ವಾದ ಅನೇಕಾನೇಕರೂಪಗಳನ್ನು ತಳೆದಿರುವ ದಿವ್ಯವಾದ ಗೋವುಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಲಿ. ಈ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಮೇಯಲನುಕೂಲವಾಗು ವಂತಿರಲಿ. ಈ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿ । ಋ. ೬೨೬ ॥

ಕರುಗಳಂ ಗೂಳಿಗಳನೊಡವರಿದು ಬನ್ನಿಮಿತ್ತಲ್
ಆವುಗಳೆ ! ಬಗೆಬಗೆಯ ರಂಗಿನಿಂ ಕಂಗೊಳಿಸುತುಂ ।
ನಮ್ಮ ಬಳಿ ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿಮ್ ! ನಿಮಗೆ ಲೋಕವಿದುವೇ
ವಾಸಯೋಗ್ಯಂ, ನೀರುನೆಳಲುಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಕೊರತೆ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ ದುಘಾಃ(೧ ೨೦)–ವಾಕ್–ಹ(೩ ೨)–ಪ್ರಜಾ(೩ ೨)–ಪ್ರ–ಜಾ(೩ ೨)–ತೋಕಮ್–ಅಜೀ(೩)–ಜನೇ–

೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೩
ಯ ಶ ಃ–ಅಕ್ರಾನ್–ಭೂತಮ್–ಅತತನತ್–ಪ್ರಜಾಃ–ಪ್ರ–ಜಾಃ–ಉ–ಸಮ್–ಅಚೂಕುಪತ್

೧ ೨ ೧೨೦
–ಪಶುಭ್ಯಃ–ಇ ತಿ ॥

॥ ಕಶ್ಯಪ ಪುಚ್ಛಂ ದಶಮಮ್ । ಕಶ್ಯಪಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ । ಅಗ್ನಿರ್ವಾ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೭೦
೧೪೭.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ

೧೦ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦
೨ । ೩ । ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ೩ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಹಾಉಹಾ

೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧ ೩ ೧ ೧ ೧
ಉಹಾಉವಾ । ಪ್ರಜಾತೋೕಕಮಜೀೕಜನೇೕಹಸ್ । ಇಹಾಽ೨೩೪೫ ।

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೭೦
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ೨ । ೩ ।

೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ೩ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಆಯಾಉ । ೩ । ಅ

೧ ೨ ೨ —೧ ೨ ೨
ಗ್ನಿರಸ್ಮಿಜನ್ಮನಾಔಽ೩ಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩ಹೋೕ । ಹಾ

—೧ ೨ ೨ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩ಹೋೕಽ೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹ

೧೦ ೭೦ ೧೦ ೨ ೧
ಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ೨ । ೩ । ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ೩ । ಹಾ

೨ ೦ ೦ ೦ ೧ ೦
ಹಾಉ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಇಹಪ್ರಜಾಮಿಹರಯಿ

೦ ೨೦ ೧ ೩ ೧ ೧ ೧ ೨೦ ೦ ೦
ಂರರಾಣೋೕಹಸ್ । ಇಹಾಽ೨೩೪೫ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।

೧ ೨ ೧೦ ೭೦ ೧೦ ೨
ವಾಗ್ಘಹಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ೨ । ೩ । ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ೩ ।

೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೨
ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಆಯಾಉ । ೩ । ಜಾತವೇದಾಔಽ೩ಹೋೕ ।

—೧ ೨ ೨ —೧ ೨ ೨
ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩ಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩ಹೋೕಽ೩ ।

ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ೨ । ೩ ।
ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ೩ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ
ಉವಾ । ರಾಯಸ್ಪೋಷಾಯಸುಕೃತಾಯಭೂಯಸೇಹಸ್ । ಇಹಾಽ
೨೩೪೫ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ
೨ । ೩ । ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ೩ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಆಯಾಉ ।
೩ । ಘೃತಮ್ಮೇಚಕ್ಷುರಮೃತಂಮಆಸಾನೌಽ೩ಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇ
ಯಾ । ಔಽ೩ಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩ಹೋೕಽ೩ । ಹಾಉ
ಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ೨ । ೩ । ಐಹಿ
ಹಾಉವಾಕ್ । ೩ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ।
ಆಗನ್ವಾಮಮಿದಂಬೃಹದ್ಧಸ್ । ಇಹಾಽ೨೩೪೫ । ಹಾಉಹಾಉ
ಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ೨ । ೩ । ಐಹಿಹಾ
ಉವಾಕ್ । ೩ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಆಯಾಉ । ೩ । ತ್ರಿಧಾತುರ
ಕೋೕರಜಸೋೕವಿಮಾನಾಔಽ೩ಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩
ಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽ೩ಹೋೕಽ೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
ವಾಗ್ಘಹಹಹಹ । ೩ । ಐಹೀೕಽ೨ । ೩ । ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ೩ ।
ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಇದಂವಾಮಮಿದಂ

ಬೃಹದ್ಧಸ್ । ಇಹಾಽ೨ಇಳಿಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹ

ಹಹಹ । ಇ । ಐಹೀೕಽ೨ । ಇ । ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ಇ । ಹಾ

ಹಾಉ । ಇ । ಆಯಾಉ । ಇ । ಅಜಸ್ರಂಜ್ಯೋತಾಇರೌಽಇಹೋೕ ।

ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽಇಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽಇಹೋೕಽಇ ॥

ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹ । ಇ । ಐಹೀೕಽ೨ । ಇ ।

ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ಇ । ಹಾಹಾಉ । ಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾ

ಉವಾ । ಚರಾಚರಾಯಬೃಹತಇದಂವಾಮಮಿದಂಬೃಹದ್ದಸ್ ।

ಇಹಾಽ೨ಇಳಿಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹ । ಇ ।

ಐಹೀೕಽ೨ । ಇ । ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ಇ । ಹಾಹಾಉ । ಇ । ಆ

ಯಾಉ । ಇ । ಹವಿರಸ್ಮಿನ್ಸರ್ವಾಮೌಽಇಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇಯಾ ।

ಔಽಇಹೋೕ । ಹಾಽ೨ಇಯಾ । ಔಽಇಹೋೕಽಇ । ಹಾಉಹಾಉ

ಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹ । ಇ । ಐಹೀೕಽ೨ । ಇ । ಐಹಿಹಾ

ಉವಾಕ್ । ಇ । ಹಾಹಾಉ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಚರಾ

ಚರಾಯಬೃಹತಇದಂವಾಮಮಿದಂಬೃಹದ್ಧಸ್ । ಇಹಾಽ೨ಇಳಿಃ ।

ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹಹಹ । ಇ । ಐಹೀೕಽ೨ । ಇ ।

ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ಇ । ಹಾಹಾಉ । ಆಯಾಉ । ಇ । ಹವಿ

೨ ೨ —೧ ೨ ೨
ರಸ್ಮಿನ್ಸರ್ವಾಮೌsಇಹೋ । ಹಾs೨ಇಯಾ । ಔsಇಹೋ । ಹಾ
—೧ ೨ ೨ ೨ರ ೦ ೦ ೧ ೨
s೨ಇಯಾ । ಔsಇಹೋsಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ವಾಗ್ಘಹ
೧೦ ೫೦ ೧೦ ೨ ೧
ಹಹಹ । ಇ । ಐಹೀs೨ । ಇ । ಐಹಿಹಾಉವಾಕ್ । ಇ । ಹಾ
೨ ೨ರ ೧ ೦ ೨ರ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨ರ
ಹಾಉ । ಏಯಶೋಕ್ರಾನ್ಭೂತಮತತನತ್ಪ್ರಜಾಉಸಮಚೂಕುಪತ್ಪ
೧ ೨ರ ೧ ೩ ೧೧೧
ಶುಭ್ಯೋಹಸ್ । ಇಹಾs೨ಇಳಸ ॥

ದೀ – ೧೯೧ । ಪ – ೨೩೮ । ಮಾ – ೨೨೧ । ಗ ॥ ೨೦.೨೪೮ ॥

ಈ ೨೪೮ನೆಯ ಗಾನವು ಅಗ್ನಿರಸ್ಮಿಜನ್ಮನಾ ೬೧೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಇನ್ದ್ರಏವಾಹ ಅಗ್ನಿಃ ಅಗ್ರಣೀಃ ಅಹಮಿತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಜಾಂತೋಕಂ ಅಪತ್ಯಸ್ಥಾನೀಯಂ ಪ್ರಜಾಂ ಅಹಂ ಅಜೀಜನೇ ಜನಯಾಮಿ ಏತಚ್ಚ ಸತ್ಯಂ ಯತೋವಾಕ್ ಹ ಕಿಲ ಪರಮಾತ್ಮನೋ ನಿಶ್ವಾಸ ಸ್ಥಾನೀಯಾ ಶ್ರುತಿಲಕ್ಷಣಾ ಕಥಯತಿ । ಏಷ ಇನ್ದ್ರಃ ಯಶೋ ಅಕ್ರಾನ್ ಆಕ್ರಾಮತಿ । ಭೂತಂ ಚೇತನಾಚೇತನ ರೂಪಂ ಅತತನತ್ ವಿಸ್ತಾರಯತಿ । ಪಶುಭ್ಯಃ ಪಶ್ವಾದಿ ಧನವಿಷಯೇ ಪ್ರಜಾಉ ಸಂ ಅಚೂಕುಪತ್ ಆಕುಲೀಕರೋತಿ ಪಶ್ವಾದಿ ವಿಷಯಂ ವ್ಯಾಮೋಹಂ ಜನಯತಿ ಅವಿದುಷಾಂ ಸಂಸಾರಿಣಾಂ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ಸಾ ೨೪೮ ॥

ಭಗವಂತನ ನಿಃಶ್ವಾಸರೂಪವಾದ ವೇದವಾಣಿಯನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವವರಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಥಮನೂ ಮುಂದಾಳೂ ಆದ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪುತ್ರ ಸ್ಥಾನೀಯರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು ನಾನೇ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಈ ಯಶಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ಇನ್ದ್ರನಿಗೇ ಸೇರಿದ್ದು ಭೂತಜಾತದ ಚೇತನಾಚೇತನದ ಸಂತತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿ ಸುವವನೂ ಮುಂದುವರೆಸುವವನೂ ನಾನೇ. ಪಶುಆದಿ ಸಂಪತ್ತಿನ ಬಗೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲದ ಸಂಸಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂಕುಚಿತ ಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ । ಸಾ ೨೪೮ ॥

॥ ಅನಡುದ್ವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ನಿಹ್ನವಾಭಿ ನಿಹ್ನವೌ ದ್ವಾವನಡುದ್ವ್ರತೇ ವಾ ನಿಹ್ನವಮ್ । ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿನ್ದ್ರಃ ॥

೧. ಇತೀಽ೨ಇತಿ । ೩ । ಇತಿಮಾತ್ರಾಚರತಿವತ್ಸಕಾಽ೨ಇತಿ । ೨ ॥ ಇತಿಮಾತ್ರಾಚರತಿವತ್ಸಕಾಽ೨೩ಃ । ಆಽ೨ಇ । ತಾಽ೨೩ಳ । ಔ ಹೋᳶವಾ ॥ ಏ । ಇತಿ । ಏ । ಇತಿ । ಏ । ಇತೀಽ೨೩ಳ೫ ॥

ದೀ – ೧೧ । ಪ – ೧೫ । ಮಾ – ೭ । ಜೇ ॥ ೨೧.೨೪೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಆರ್ದ್ರಭಾವೇನ ಇನ್ದ್ರಭಾವೇನ ಮಾತ್ರಾ ರಾತ್ರ್ಯಾ ಸಹ ಚರತಿ ವತ್ಸಕಃ ಆದಿತ್ಯಃ । ವಿರಾಜೋ ಭೋಕ್ತಾ ಸೂರ್ಯೋಽಗ್ನಿಶ್ಚ ವತ್ಸ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ॥ ಸಾ ೨೪೯ ॥ ಸ್ವಯಂ ಅಹಂ ಐಶ್ವರ್ಯಾತ್ ಸ್ಕನ್ವೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ವ್ಯಾಪ್ನೋಮಿ । ಇತಿ ಕಥಯತಿ ಭಗವಾನಿನ್ದ್ರಃ ॥ ಸಾ ೨೫೦ ॥

ಸೂರ್ಯನೂ ಅಗ್ನಿಯೂ ಶಿಶುಗಳೆಂದೂ ವಿರಾಟ್‌ಪುರುಷನು ಭೋಕ್ತೃವೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಆದಿತ್ಯನು ಶಿಶುವಿನಂತೆ ಆರ್ದ್ರಭಾವದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ । ಸಾ ೨೪೯ ॥ ನಾನು ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಭಗವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ । ಸಾ ೨೫೦ ॥

॥ ಅಥ ನಿಹ್ನವನಮೇತದನಡುದ್ವ್ರತಂ ವಾ ॥

೨. ಸ್ವಯಂ ಸ್ಕನ್ವಾಇ । ಸ್ವಯಂ ಸ್ಕೋನ್ವಾಽ೨ಇ । ೨–೨ । ಸ್ವಯಂ ಸ್ಕನ್ವಾಇ । ಸ್ವಯಮ್ । ಸ್ಕೋಽ೨ । ನ್ವಾಽ೨೩ಳ । ಔಹೋᳶವಾ ॥ ಏ । ಸ್ಕನ್ವೇ । ೨–೨ । ಏ । ಸ್ಕನ್ವಾಽ೨೩ಳ೫ಇ ॥

ದೀ – ೭ । ಪ – ೧೫ । ಮಾ – ೭ । ಞೇ ॥ ೨೨.೨೫೦ ॥

ದ್ವಾದಶ ಅಷ್ಟಮಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೮ ॥
॥ ಇತಿ ಆರಣ್ಯಕಗಾನೇ । ಪಂಚಮಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

॥ ವ್ರತಪರ್ವಂಸಮಾಪ್ತಮ್ ॥ ಇತಿ ಪಂಚಮಂ ಗಾನಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ ॥

॥ ಅಥ ಶುಕ್ರಿಯ ಪರ್ವ ॥

॥ ಅಗ್ನೇರ್ವ್ರತಮ್ । ಅಗ್ನಿರ್ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೦
೧೪೮.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ಅಗ್ನಿರ್ಮೂ
೦ ೧ ೨ — ೦ ೧ ೨
ರ್ಧಾದಿಽ೩ವಾಃಕಾಽ೧ಕೂಽ೨ತ್ ॥ ಪತಿ೨ತಿಪೃಥೀವೀಽ೩ಯಾಆಽ೧
— ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
ಯಾಽ೨ಮ್ ॥ ಅಪಾ೮ರೇತಾ೮ಸಿಽ೩ಜಾಇನ್ವಾಽ೧ತೀಽ೨೩ ॥
೨೦ ೦ ೦ ^ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೦ ೨ ೪
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೨ । ಭ್ರಾಜಾಽ೩ಓಽ೫ವಾಽ
೨೦ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೦ ೩ ೧ ೧ ೧
೬೫೬ ॥ ಏ । ವಿಶ್ವಸ್ಯಜಗತೋ೯ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೩೬ / ಪ - ೧೩ / ಮಾ - ೧೭ / ಗೇ ॥ ೧.೨೫೧ ॥

ಈ ೨೫೧ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ಧಾದಿವಃ ೨೭ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ವಾಯೋರ್ವ್ರತಮ್ । ವಾಯೋರತ್ಯಷ್ಟಿಃ ಸೋಮಃ ॥

೨೦ ೧ ೨೦ — ೧೦ ೨
೧೪೯.೧. ಭ್ರಾಜಾ । ೨ । ಭ್ರಾಜಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ । ಅಯಾರು
೧೦ ೨೦ ೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨
ಚಾಹರಿಣ್ಯಾಪುನಾನಃ ॥ ವಿಶ್ವಾದ್ವೇಷಾಜ್ಸಿತರತಿಸಯುಗ್ವಭಿಃ ।
೧೦ ೨೦ ೧೨ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧೦
ಸೂರೋ೯ನಸಯುಗ್ವಭಿಃ । ಧಾರಾಪೃಷ್ಠಸ್ಯರೋ೯ಚತೇ । ಪುನಾನೋ೯
೨ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೦
ಅರುಷೋ೯ಹರಿಃ ॥ ವಿಶ್ವಾಯದ್ರೂಪಾಪರಿಯಾಸ್ಯೃಕ್ವಭಿಃ ॥ ಸಪ್ತಾಸ್ಯೇ೯
೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨೦ — ೦ ೧
ಭಿರೃಕ್ವಭಿಃ । ಭ್ರಾಜಾ । ೨ । ಭ್ರಾಜಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ ॥ ಏ । ವಿ

೨೦ ೧೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ^ ೩ ೫೦ ೦ ೧
ಶ್ವಸ್ಮೈಜಗತೇಜ್ಯೋತಿಃ । ಜ್ಯೋऽ೨ತಾऽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಇಟ್
೧ ೧ ೧
ಸ್ಥಿ ಇಡಾऽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೩೪ / ಪ - ೧೯ / ಮಾ - ೧೨ / ಧಾ ॥ ೨.೨೫೨ ॥

ಈ ೨೫೨ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಯಾರುಚಾಹರಿಣ್ಯಾ ೪೬೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಭ್ರಾಜ ಭ್ರಾಜತೇ । **ವಿಶ್ವಸ್ಯ** ಜಗತೋ **ಜ್ಯೋತಿಃ** ಅಗ್ನಿಃ । ಸಾ ೨೫೧ । **ವಿಶ್ವಸ್ಮೈ** ಜಗತೋಜ್ಯೋತಿಃ **ಸೋಮಸ್ಯ** ಆಪ್ಯಾಯಕತ್ವೇನ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟ್ವಂ । ಸಾ ೨೫೨ ॥ **ವಯಃ** ಅನ್ನಂ **ಪಯಃ** ಪಾನಂ **ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಆಯುಃ ತಪಃ ಕರ್ಮ ವರ್ಚಃ** ದೀಪ್ತಿಃ **ತೇಜಃ** ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯಂ **ಸ್ವಃ ಜ್ಯೋತಿಃ** ಇತ್ಯಾದಿ ಭಗವತೋ ವೈಶ್ವಾನರಸ್ಯ, ಪ್ರಸಾದಾದವಾಪ್ಯನ್ತೇ । **ಅಗ್ನಿಃ ಸಮುದ್ರಂ** ಅನ್ತರಿಕ್ಷ**ಮಾಕ್ಷಯತ್** ಹವಿರ್ವಹನದ್ವಾರೇಣ ಸ್ಥಾಪಯತಿ । **ಮೂರ್ಧಾ ದಿವಃ** ಆದಿತ್ಯಾತ್ಮನಾ **ಭವತ್** - ಭವತಿ ॥ ಸಾ ೨೫೩ ॥

ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಯೋತಿಯು ಅಗ್ನಿಯೇ ಆಗಿದೆ । ೨೫೧ । ಸೋಮ ಭಗವಂತನ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನ ಸ್ವಭಾವದ ಕಾರಣ ಈ ಜ್ಯೋತಿಯು ಎಂಟು ಬಗೆಯದಾಗಿದೆ । ಸಾ ೨೫೨ ॥ ಭಗವಂತನಾದ ವೈಶ್ವಾನರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅನ್ನ ಪಾನ ನೋಟ ಕೇಳುವಿಕೆ ಆಯುಸ್ಸು ತಪಸ್ಸು ಕರ್ಮ ವರ್ಚಸ್ಸು ಇವುಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಉತ್ಸಾಹ ದಕ್ಷತೆ ಆದಿ ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯಗಳು ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾದ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯ ಸ್ವರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಹವಿರ್ವಹನ ಕರ್ಮದಿಂದ ಸಮುದ್ರ ಸಂಕೇತವಾದ ಅಕ್ಷಯವಾದ ನೀರಿನ ಭಂಡಾರವನ್ನೇ ಅನ್ತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆದಿತ್ಯಾತ್ಮನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ । ಸಾ ೨೫೩ ॥

೧೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ-ವಯಃ-ಪಯಃ-ಚಕ್ಷುಃ-ಶ್ರೋತ್ರಮ್-ಆಯುಃ-ತಪಃ -ವರ್ಚಃ-
೩ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩
ತೇಜಃ-ಅಗ್ನಿಃ-ಸಮುದ್ರಮ್-ಸಂ-ಉದ್ರಮ್-ಆ-ಕ್ಷಯತ್ ॥

॥ ಮಹಾವೈಶ್ವಾನರವ್ರತೇ ದ್ವೇ । ವೈಶ್ವಾನರೋಜಗತೀ ವೈಶ್ವಾನರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩೦೨೦^ ೩೦ ೨೦ ೨
೧೫೦.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾಇ । ವ

ಯೋ೯ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಪಯೋ೯ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಚಕ್ಷುಹೋರ್ಇ ।
೩ । ಶ್ರೋತ್ರ೮\ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಆಯುಹೋರ್ಇ । ೩ । ತಪೋ೯
ಹೋ೯ಇ । ೩ । ವರ್ಚೋ೯ಹೋ೯ಇ । ೩ ।ತೇ೯ಜೋ೯ಹೋ೯ಇ । ೩ ।
ಸುವಹೋರ್ಇ । ೩ । ಜ್ಯೋ೯ತಿಹೋರ್ಇ । ೩ । ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯವೃಷ್ಣೋ೯
ಅರುಷಸ್ಯನೂಮಾಽ೨೩ಹಾಃ ॥ ಪ್ರನೋ೯ವಚೋ೯ವಿದಥಾಜಾತವೇ
ದಾಽ೨೩ಸಾಇ ॥ ವೈಶ್ವಾನರಾಯಮತಿರ್ನ್ನವ್ಯಸೇ೯ಶೂಽ೨೩ಚೇ೯ಃ ॥
ಸೋ೯ಮಇವಪವತೇ೯ಚಾರುರಗ್ನಾಽ೨೩ಯಾಽ೩ಇ । ಹಾಉಹಾಉ
ಹಾಉ । ಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾಇ । ವಯೋ೯ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಪ
ಯೋ೯ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಚಕ್ಷುಹೋರ್ಇ । ೩ । ಶ್ರೋತ್ರ೮\ಹೋ೯ಇ ।
೩ । ಆಯುಹೋರ್ಇ । ೩ । ತಪೋ೯ಹೋ೯ಇ । ೩ । ವರ್ಚೋ೯
ಹೋ೯ಇ । ೩ । ತೇ೯ಜೋ೯ಹೋ೯ಇ । ೩ । ಸುವಹೋರ್ಇ । ೩ ।
ಜ್ಯೋ೯ತಿಹೋರ್ಇ । ೨ । ಜ್ಯೋ೯ತಿಹೋರ್ಽ೨ । ವಾಽ೨೩ಳಔ
ಹೋ೯ವಾ ॥ ಏ । ಅಗ್ನಿಸ್ಸಮುದ್ರಮಾಕ್ಷಯತ್ । ಏ । ಅಗ್ನಿರ್ಮೂ
ರ್ದ್ಧಾಭವದ್ದಿವಃ । ಏ । ಆಯುರ್ದ್ಧಾಅಸ್ಮಭ್ಯಂವರ್ಚೋ೯ಧಾದೇ೯ವೇ
ಭ್ಯಾಽ೨೩ಳಶಿಃ । ।*ದೀ -೧೦೦ । ಪ -೭೯ । ಮಾ - ೧೦೮ । ಭೈ ॥ ೩.೨೫೩ ॥*

ಈ ೨೫೩ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪ್ರಕ್ಷಸ್ಯ ವೃಷ್ಣೋ ೬೦೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ – ಇಹ–ಸ್ವಃ–ವೈಶ್ವಾನರಾಯ–ವೈಶ್ವ–ನರಾಯ–ಪ್ರದಿಶಃ–ಪ್ರ–ದಿಶಃ–
ಜ್ಯೋತಿಃ–ಬೃಹತ್–ಇನ್ದುಃ–ಇಡಾ–ಸತ್ಯಮ್–ದ್ಯೌಃ–ಭೂತಮ್–ಪೃಥಿವೀ–ಸಹಃ–ತೇಜಃ–
ಆಪಃ–ಉಷಾ–ದಿಶಃ–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಘರ್ಮಃ–ಮರುದ್ಭಿಃ–ಭುವನೇಷು–ಚಕ್ರದತ್ ॥

॥ ಮಹಾವೈಶ್ವಾನರವ್ರತಮ್ । ವೈಶ್ವಾನರೋ ಬೃಹತೀ ವೈಶ್ವಾನರಃ ॥

೧೫೧.೧. ಓಽ೩೧ಮ್ । ೩ । ಆಯೂಃ । ೩ । ಜ್ಯೋತೀಃ । ೩ ।
ಜ್ಯೋತೋವಾ । ೩ । ಜ್ಯೋತೋವಾಹಾಇ । ೨ । ಜ್ಯೋತೋ
ವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾ । ಇಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನರಾಯಪ್ರದಿಶೋಜ್ಯೋತಿ
ರ್ಬೃಹತ್ । ಇನ್ದುರಿಡಾಸತ್ಯಮ್ । ಸತ್ಯಮ್ । ೨ । ಸತ್ಯೋವಾ ।
೩ । ಸತ್ಯೋವಾಹಾಇ । ೨ । ಸತ್ಯೋವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾ । ಇ
ಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನರಾಯಪ್ರದಿಶೋಜ್ಯೋತಿರ್ಬೃಹತ್ । ಕಾಯಮಾನೋ
ವನಾತುವಾಮ್ । ತುವಾಮ್ । ೨ । ತುವ್ರೋವಾ । ೩ । ತುವ್ರೋ
ವಾಹಾಇ । ೨ । ತುವ್ರೋವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾ । ಇಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನ
ರಾಯಪ್ರದಿಶೋಜ್ಯೋತಿರ್ಬೃಹತ್ ॥ ದ್ಯೌರ್ಭೂತಂಪೃಥಿವೀ । ಪೃ
ಥಿವೀ । ೨ । ಪೃಥಿವ್ಯೋವಾ । ೩ । ಪೃಥಿವ್ಯೋವಾಹಾಇ । ೨ ।
ಪೃಥಿವ್ಯೋವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾ । ಇಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನರಾಯಪ್ರದಿಶೋ
ಜ್ಯೋತಿರ್ಬೃಹತ್ । ಯನ್ಮಾತ್ರೂರಜಗನ್ನಪಾಃ । ಅಪಾಃ । ೨ । ಅ

೧೦ ೦ ೨೧೦ ೦ ೨ ೨ ೧೦ ನ ೨
ಪೋವಾ । ೩। ಅಪೋವಾಹಾಇ । ೨ । ಅಪೋವಾಽ೩ಹಾಉ ।

೧ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ವಾ । ಇಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನರಾಯಪ್ರದಿಶೋಜ್ಯೋತಿರ್ಬೃಹತ್ ॥ ಸಹ

೧೦ ೨೧೦೨ ೧೦೨ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦
ಸ್ತೇಜಆಪಃ । ಆಪಃ । ಆಪಃ । ಆಪೋವಾ । ೩ । ಆಪೋವಾ

೨ ೦ ೧೦ ನ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧೦
ಹಾಇ । ೨ । ಆಪೋವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾ । ಇಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನರಾ

೨೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦
ಯಪ್ರದಿಶೋಜ್ಯೋತಿರ್ಬೃಹತ್ । ನತತ್ತೇಅಗ್ನೇಪ್ರಮೃಷೇನಿವರ್ತ

೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨
ನಾಮ್ । ತನಾಮ್ । ೨ । ತನೋವಾ । ೩ । ತನೋವಾಹಾಇ ।

೧೦ ನ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧
೨ । ತನೋವಾಽ೩ಹಾಉ । ವಾ । ಇಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನರಾಯಪ್ರದಿ

೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೦ ೦
ಶೋಜ್ಯೋತಿರ್ಬೃಹತ್ ॥ ಉಷಾದಿಶೋಜ್ಯೋತಿಃ । ಜ್ಯೋತಿಃ ।

೨೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೦
೨ । ಜ್ಯೋತೋವಾ । ೩ । ಜ್ಯೋತೋವಾಹಾಇ । ೨ । ಜ್ಯೋ

೧೦ ನ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨೧ ೨೦ ೧೦
ತೋವಾಽ೩ಹಾಉ।ವಾ । ಇಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನರಾಯಪ್ರದಿಶೋಜ್ಯೋ

೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೦
ತಿರ್ಬೃಹತ್ । ಯದ್ದೂರೇಸನ್ನಿಹಾಭುವಾಃ । ಭುವಾಃ । ೨ । ಭು

೧೦ ೦ ೨೧೦ ೦ ೨ ೧೦ ನ ೨
ವೋವಾ । ೩ । ಭುವೋವಾಹಾಇ । ೨ । ಭುವೋವಾಽ೩ಹಾ

೧ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨೧ ೨೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨
ಉವಾ । ಇಹಸ್ವರ್ವೈಶ್ವಾನರಾಯಪ್ರದಿಶೋಜ್ಯೋತಿರ್ಬೃಹತ್ । ಓಽ

೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦
೩೧ಮ್ । ೩ । ಆಯೂಃ । ೩ । ಜ್ಯೋತೀಃ । ೩ । ಜ್ಯೋತೋ

೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೦ ೧೦ ನ ೨
ವಾ । ೩ । ಜ್ಯೋತೋವಾಹಾಇ । ೨ । ಜ್ಯೋತೋವಾಽ೩ಹಾ

೧೦ ೨೦ ೧
ಉ । ವಾ ॥ ಘರ್ಮೋ೯ಮರುದ್ಭಿರ್ಭು೯ವನೇಷುಚಕ್ರದತ್ । ಇಟ್
೧ ೧ ೧
ಸ್ಥಿ ಇಡಾऽ೨೩೪೫ ॥ *ದೀ-೨೨೦ । ಪ-೧೨೩ । ಮಾ-೮೨ । ಬಾ ॥ ೪.೨೫೪ ॥*

ಈ ೨೫೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನ ಕಾಯಮಾನೋ ವನಾ ತ್ವಂ ೫೩ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅಗ್ನೇ ತ್ವಮೇವ ಪರಂ ಕಾರಣಂ ತಥಾ ಆಯುಃ ಪ್ರಾಣಃ ವಾಯುರ್ವಾ ಜ್ಯೋತಿಃ ಆದಿತ್ಯಃ ಇಹ ಅಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ತಥಾ ಪ್ರದಿಶಃ ಪ್ರಾಚ್ಯಾದಿಕಾಃ ದಿಶಃ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಬೃಹತ್ ಆದಿತ್ಯಾಖ್ಯಂ ವೈಶ್ವಾನರಾಯ ಅಗ್ನಯೇ ಯಾಗಾದಿ ಕರ್ತುಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಇನ್ದುರಿಡಾ ಸತ್ಯಂ ಪ್ರಾಣಃ । ದ್ಯೌಃ ಭೂತಂ ಪ್ರಾಣಿಜಾತಂ ಪೃಥಿವೀಂ । ಸಹಸ್ತೇಜ ಆಪಃ । ಉಷಾ ದಿಶೋ ಜ್ಯೋತಿಃ ಇತಿ । ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಘರ್ಮೋ ಭಗವಾನಗ್ನಿಃ ಮರುದ್ಭಿಃ ಸಹ ಭುವನೇಷು ಭೂತೇಷು ಅನ್ತರ್ಗತಃ ಚಕ್ರದತ್ ವಾಗ್ದ್ವಾರೇಣ ಶಬ್ದಂ ಕರೋತಿ । ೨೫೪ ॥

ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ನೀನು ಪರಮಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಾಯು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣರೂಪವಾದ ಆಯುಸ್ಸು, ಆದಿತ್ಯನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂರ್ವಾದಿ ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೃಹತ್ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ ದಿವ್ಯವಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು. ಆದಿತ್ಯನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ವೈಶ್ವಾನರಾಗ್ನಿಯೇ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳ ಕರ್ತೃ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸೋಮರೂಪೀ ಚನ್ದ್ರನೂ ಅನ್ನವೂ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಪ್ರಾಣರೂಪವಾದ ಸತ್ಯವೂ ಜಲರಾಶಿಯಾದ ಆಪತತ್ವವೂ ಉಷಸ್ಸೂ ದಿಕ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಯೋತಿಯೂ ಅವನ ತೇಜೋರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಭಗವಂತನಾದ ಅಗ್ನಿಯೇ ಮರುತ್ತುಗಳೊಡಗೂಡಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಜಾತಗಳ ಅನ್ತರ್ಗತನಾಗಿ ಚಕ್ರದಂತೆ ವಾಗ್ಧಾರಾರೂಪವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ । ೨೫೪ ॥

ಋಕ್ – ೬೨೭

॥ ಶತಂ ವೈಖಾನಸಾಃ ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಅಗ್ನ ಆಯೂಂ\ಷಿ ಪವಸ ಆ ಸುವೋರ್ಜಮಿಷಂ ಚ ನಃ ।
೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಆರೇ ಬಾಧಸ್ವ ದುಚ್ಛುನಾಮ್ ॥ ೧-೬೨೭ ॥

೧ ೨ಂ ೧ ೨ಂ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ಂ ೧೨ಂ ೩
ಅಗ್ನೇ–ಆಯೂಂಷಿ–ಪವಸೇ । ಆ–ಸುವ–ಊರ್ಜಮ್–ಇಷಮ್–ಚ–ನಃ
೨ ೩ ೧ ೨
॥ ಆರೇ–ಬಾಧಸ್ವ–ದುಚ್ಛುನಾಮ್ ॥ ೧–೬೨೭ ॥

॥ ಸೂರ್ಯಸ್ಯಭ್ರಾಜಮ್ ॥ ಸೂರ್ಯೋ ಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೨ಂ ೧ ೨ಂ ೧ ೨೧ಂ
೧೫೨.೧. ಭ್ರಾಜಾ । ೨ । ಭ್ರಾಜಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ । ಅಗ್ನಆ
ಂ ೨ ಂ ೧ಂ ೨ ೧ಂ ೨ ೧ ೨ ಂ ೧ಂ ಂ ೨
ಯೂಂಷಿಪವಸೇ ॥ ಆಸುವೋರ್ಜಮಿಷಂಚನಃ ॥ ಆರೇಬಾಧ
೧ ಂ ೨ಂ ೧ ೨ಂ
ಸ್ವದುಚ್ಛುನಾಮ್ ॥ ಭ್ರಾಜಾ । ೨ । ಭ್ರಾಜಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ ॥
೨ಂ ೧ಂ
ಏ । ಭ್ರಾಜ । ೨–೩ ॥

ದೀ – ೨೧ / ಪ – ೧೭ / ಮಾ – ೫ / ಋ ॥ ೫.೨೫೫ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಹೇ **ಅಗ್ನೇ** ಪವಮಾನರೂಪ **ಅಸ್ಮಾಕಮ್ ಆಯೂಂಷಿ** ಅನ್ನಾನ್ಯೇತನ್ನಾಮಕಾನಿ ವಾ **ಪವಸೇ** ಕ್ಷರಸಿ **ನಃ** ಅಸ್ಮಾಕಮ್ **ಊರ್ಜಮ್** ಅನ್ನರಸಮ್ **ಇಷಮ್** ಅನ್ನಂ **ಚ ಆ ಸುವ** ಆಭಿಮುಖ್ಯೇನ ಪ್ರೇರಯ । ಕಿಂ ಚ । **ದುಚ್ಛುನಾಮ್** ರಕ್ಷೋನಾಮೈತತ್ । ರಕ್ಷಾಂಸಿ **ಆರೇ** ಆಸ್ಮತ್ತೋ ದೂರ ಏವ **ಬಾಧಸ್ವ** ಸಂಪೀಡಯ ॥

ಅಗ್ನೇ ಪವಿತ್ರನೂ ಪ್ರಕಾಶರೂಪನೂ ನೇತಾರನೂ ಆದ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ಆಯೂಂಷಿ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು – ಯೋ ವೈ ಪ್ರಾಣಃ ಸ ಆಯುಃ ಶ ೫–೨–೪–೧೦ । ಜೀವಮಾನವನ್ನು **ಪವಸೇ** ಪವಿತ್ರ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೀಯೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತೀಯೆ – ಲಿಜರ್ಥೇಲೇಟ್ ಅಷ್ಟಾ ೩–೪–೭ । **ನಃ** ನಮಗೆ **ಊರ್ಜಮ್** ಬಲವನ್ನು ಅನ್ನರಸದಿಂದ ಬರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು **ಇಷಮ್ ಚ** ಅನ್ನ ಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ **ಆ ಸುವ** ಅನುಗ್ರಹಿಸು **ದುಚ್ಛುನಾಮ್** ದುಃಶುನಾಮ್ ಹುಚ್ಚು ನಾಯಿಗಳಂತಿರುವ ದುಷ್ಟರನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು – ಆಂತರಿಕ ಪಾಪ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು – ಯಃ ಪಾಪಂ ಕಾಮಯತೇ ತೇ ಸ ವೈ ದುಚ್ಛುನಾ ಜೈ ೧–೯೩ **ಆರೇ** ನಮಗಿಂತ ದೂರವಾಗಿರುವಾಗಲೇ – ಆರೇ ದೂರ ನಾಮ ನಿಘಂ ೩–೨೬ । **ಬಾಧಸ್ವ** ಹಿಂಸಿಸು ನಾಶಮಾಡು.

ನಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವನ್ನೇ ರಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪವಿತ್ರನೂ ಪ್ರಕಾಶರೂಪನೂ ಆದ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ನಮಗೆ ಶಾರೀರಿಕ ಬಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ

ಉನ್ನತಿಯನ್ನೂ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಮ್ಮ ಆಂತರಿಕ ದುಷ್ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ದುಷ್ಟರನ್ನೂ ದೂರದಲ್ಲೇ ನಾಶಮಾಡು.

ಅಗ್ನಿದೇವನೇ ಚಿರಮೀವುದೆಮಗೆ ಬದುಕಂ
ಈವುದೆಮಗನ್ನಬಲಸಮೃದ್ಧಿಗಳನೆಂದುಂ ।
ಶುನಕವೃತ್ತಿಯಾ ರಿಪುಗಳಂ ಸದೆವೆವಂತೆ ॥

॥ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಆಭ್ರಾಜಮ್ ॥ ಸೂರ್ಯೋಗಾಯತ್ರ್ಯಗ್ನಿಃ ॥

೧೫೩.೧. ಆ । ಭ್ರಾಜ । ೨-೩ । ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ದ್ಧಾದಿಽಽವಾಃಕಾಽ ೧ಕೂಽ೨ತ್ ॥ ಪತಿಽಪೃಥೀವಿಽಽಯಾಽಽ೧ಯಾಽ೨ಮ್ ॥ ಅಪಾ ೮ರೇತಾ೮ಸಿಽಽಜಾಽಽನ್ವಾಽ೧ತೀಽ೨ ॥ ಆ । ಭ್ರಾಜ । ೨-೨ । ಆ । ಭ್ರಾಜಾಽಽಉವಾ ॥ ಏ । ಆಭ್ರಾಜ । ೨-೩ ॥

ದೀ - ೨೧ । ಪ - ೨೧ । ಮಾ - ೫ । ಶು ॥ ೬.೨೫೬ ॥

ಈ ೨೫೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ಧಾದಿವಃ ೨೭ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಅಗ್ನ ಆಯೂ೮ಷಿ ಪವಸೇ ಪವಿತ್ರೀ ಕರೋಷಿ ವೃದ್ಧಿಂ ನಯಸಿ । ಊರ್ಜಂ ಬಲಂ ಇಷಮನ್ನಂ ಚ ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ಆಸುವ ದೇಹಿ । ಆರೇ ದೂರಾದೇವ ದುಚ್ಛುನಾಮ್ ಉಪತಾಪ ಕಾರಿಣಃ ಬಾಧಸ್ವ ॥ ಅಗ್ನಿಃ ಆಭ್ರಾಜ ಆಭ್ರಾಜತಿ ಇತಿ ॥ ಸಾ ೨೫೫-೨೫೬ ॥

ಪವಿತ್ರಕಾರಕನೂ ವೃದ್ಧಿಕಾರಕನೂ ಆದ ಅಗ್ನಿಭಗವಂತನೇ ನಮಗೆ ಶಾರೀರಿಕ ಬಲದಾರ್ಢ್ಯತೆ ಶಕ್ತಿ ಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ ಅನ್ನಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಮ್ಮ ತ್ರಿವಿಧತಾಪಗಳಿಗಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಬಾಧಿಸಿ ದುಃಖಾದಿ ಉಪತಾಪಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ದುಷ್ಟರನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನಾಶಗೊಳಿಸು. ಅಗ್ನಿಯೇ ಬೆಳಗುವವನೂ ಬೆಳಗಿಸುವವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ । ಸಾ ೨೫೫-೨೫೬ ॥

॥ ವಿಭ್ರಾಟ್ ಸೌರ್ಯಃ ಜಗತೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

ವಿಭ್ರಾಡ್ ಬೃಹತ್ಪಿಬತು ಸೋಽಮ್ಯಂ ಮಧ್ವಾಯುರ್ದಧದ್ಯಜ್ಞಪತಾವವಿ
ಹ್ರುತಮ್ । ವಾತಜೂತೋಽ ಯೋಽ ಅಭಿರಕ್ಷತಿ ತ್ಮನಾ ಪ್ರಜಾಃ ಪಿ
ಪರ್ತಿ ಬಹುಧಾ ವಿ ರಾಜತಿ ॥ ೨-೬೨೮ ॥

ವಿಭ್ರಾಟ್–ವಿ–ಭ್ರಾಟ್–ಬೃಹತ್–ಪಿಬತು–ಸೋಮ್ಯಮ್–ಮಧು । ಆಯುಃ–ದ
ಧತ್–ಯಜ್ಞಪತೌ–ಯಜ್ಞ–ಪತೌ–ಅವಿಹ್ರುತಮ್–ಅವಿ–ಹ್ರುತಮ್ ॥ ವಾತ
ಜೂತಃ–ವಾತ–ಜೂತಃ–ಯಃ–ಅಭಿರಕ್ಷತಿ–ಅಭಿ–ರಕ್ಷತಿ–ತ್ಮನಾ । ಪ್ರಜಾಃ –ಪ್ರ
–ಜಾಃ–ಪಿಪರ್ತಿ–ಬಹುಧಾ–ವಿ–ರಾಜತಿ ॥ ೨–೬೨೮ ॥

॥ ವಾಯೋರ್ವಿಕರ್ಣಮ್ ಮೃತ್ಯೋರ್ವಾ । ವಿಕರ್ಣಂ ವಾಯುರ್ಜಗತೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧೫೪.೧. ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಇಡಾ । ೩ । ಹಸ್ । ೩ । ಋತ
ಮ್ಮೇ । ೩ । ವಿಭ್ರಾಡ್ಬೃಹತ್ಪಿಬತುಸೋಽಮಿಯಾಽ೨ಮ್ಮಾಧೂಽ೨ । ಆ
ಯುರ್ದಧದ್ಯಜ್ಞಪತಾವವಾಽ೨ಇಹ್ರೂತಾಽ೨ಮ್ ॥ ವಾತಜೂತೋಽ
ಯೋಽಅಭಿರಕ್ಷತಾಽ೨ಇತ್ಮಾನಾಽ೨ ॥ ಪ್ರಜಾಃಪಿಪರ್ತಿಬಹುಧಾವಿ
ರಾಽ೨ಜಾತೀಽ೨ । ಹಾಹಾಉ । ೩ । ಇಡಾ । ೩ । ಹಸ್ । ೩ ।
ಋತಮ್ಮೇ । ೩ । ಔಹೋಽವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಘಾಽ೨ಟ್ । ಋತ

ಮ್ಮೇ । ೩ । ಔಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಘ್ರಾಽಇಟ್ । ಋತಮ್ಮೇ ।

೩ । ಔಹೋವಾಹಾಉ । ವಾ ॥ ಭ್ರಾಽಇಟ್ ॥

ದೀ - ೩೪ / ಪ - ೪೩ / ಮಾ - ೨೨ / ದಾ ॥ ೭.೨೫೭ ॥

ವಿಭ್ರಾಟ್ ವಿಭ್ರಾಜಮಾನಃ ವಿಶೇಷೇಣ ದೀಪ್ಯಮಾನಃ **ಸೂರ್ಯಃ ಬೃಹತ್** ಪರಿವೃಢಂ **ಸೋಮ್ಯಂ** ಸೋಮಮಯಂ **ಮಧು** ಪಿಬತು । ಕಿಂ ಕುರ್ವನ್ । **ಯಜ್ಞಪತೌ** ಯಜಮಾನೇ **ಅವಿಹ್ರುತಮ್** ಅಕುಟಿಲಮ್ ಅಕಂಟಕಮ್ **ಆಯುರ್ದಧತ್** ಅನ್ನಂ ವಾ ಕುರ್ವನ್ । **ಯಃ** ಸೂರ್ಯಃ **ವಾತಜೂತಃ** ವಾತೇನ ವಾಯುನಾ ಪ್ರೇರ್ಯಮಾಣಃ ಸನ್ । **ತ್ಮನಾ** ಆತ್ಮನಾ ಸ್ವಯಮೇವ **ಅಭಿರಕ್ಷತಿ** ಸರ್ವಂ ಜಗದಭಿಮೃಶನ್ ಪಾಲಯತಿ । ರಾಶಿಚಕ್ರಸ್ಯ ವಾಯುಪ್ರೇರ್ಯತ್ವಾತ್ ಸೂರ್ಯಸ್ಯಾಪಿ ತತ್ಪ್ರೇರ್ಯತ್ವಮ್ । ಸಃ ಸೂರ್ಯಃ **ಪ್ರಜಾಃ ಪಿಪರ್ತಿ** । ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಪ್ರದಾನೇನ ಪೂರಯತಿ ಪಾಲಯತಿ ವಾ । **ಬಹುಧಾ ವಿ ರಾಜತಿ** ವಿಶೇಷೇಣ ದೀಪ್ಯತೇ ಚ ॥ ಪಿಪರ್ತಿ–ಪಿಪೇಷ ಇತಿ । ಬಹುಧಾ–ಪುರುಧಾ ಇತಿ ಚ ಪಾಠೌ ॥

ವಿಭ್ರಾಟ್ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಕಾಶಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿ ಕಾಂತಿಯುತನಾಗಿ ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನು **ಯಜ್ಞಪತೌ** ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಯಜಮಾನನಿಗೆ **ಅವಿಹ್ರುತಮ್ ಆಯುಃ** ಅಕಂಟಕವಾದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಅನ್ನಸಂಕೇತವಾದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ **ದಧತ್** ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. **ಬೃಹತ್** ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ **ಸೋಮ್ಯಂ ಮಧು** ಸೋಮರಸ ಮಯವಾದ ಸ್ವಾದಿಷ್ಠವಾದ ಜೇನಿನಂತಹ ಮಧುರವಾದ ಪಾನೀಯವನ್ನು ಪಿಬತು ಪಾನಮಾಡಲಿ. **ತ್ಮನಾ** ತಾನಾಗಿಯೇ ಆತ್ಮಭಾವದಿಂದ ಸ್ನೇಹದಿಂದ **ವಾತ ಜೂತಃ** ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ **ಪ್ರಜಾಃ** ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು **ಪಿಪರ್ತಿ** ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ **ಅಭಿರಕ್ಷತಿ ಯಃ** ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನು **ಬಹುಧಾ ವಿ ರಾಜತಿ** ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಕಾಶಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿ ಬೆಳುಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನು ಯಜ್ಞನಿರತರಾದ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಕಂಟಕ ರಹಿತವಾದ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಸೋಮರಸಮಯ ವಾದ ಜೇನಿನಂತಹ ಮಧುರವಾದ ಪಾನೀಯವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಲೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. ತಾನಾಗಿಯೇ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಆತ್ಮಭಾವದಿಂದ ಸ್ನೇಹಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸಮಸ್ತಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಾ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಅತುಲಕಾಂತಿಯ ಭಾನುವು ಸೋಮಮಂ
ಸವಿಗೆ; ಯಾಜಕರಕ್ಕೆ ಮಹಾಯುಷರ್ /
ಪವನಚೋದಿತಮಿತ್ರನ ತೇಜದಿಂ
ಜಗದ ಪೋಷಣಮಕ್ಕೆ ನಿರಂತರಂ ॥

೩ ೨ ೧
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ–ಋತಮ್‌ಮೇ–ಘಶ್–ಘಟ್–ಭ್ರಾಟ್ । ಸಾ ೨೫೭ ॥ ಭದ್ರಮ್–ಶ್ರೇ
೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦
ಯಃ–ವಾಮಮ್–ವರಮ್–ಸ್ವಮ್–ಅಸ್ತಿ–ಅಭ್ರಾಜೀತ್–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಅಭ್ರಾಜೀತ್–ದೀದಿ
ವಃ–ಭಸ್ । ಸಾ ೨೫೮ ॥

॥ ಭಾಸಮ್ । ವಾಯುರ್ಜಗತೀವೈಶ್ವಾನರಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩೦೨೦^ ೩೦ ೨೦ ೧
೧೫೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾಇ । ಇ
೦ ೨ ೧
ಹೌಹೋ । ೩ । ಇಹಿಯೋ । ೩ । ಹಿಮ್ । ೩ । ಹೋ । ೩ ।
೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧
ಹಙ । ೩ । ಇಡಾ । ೩ । ಋತಮ್ಮೇ । ೩ । ಹಸ್ । ೩ । ಪ್ರಕ್ಷ
೦ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೦
ಸ್ಯವೃಷ್ಣೋಅರುಷಸ್ಯನೂಮಾಽ೨೩ಹಾಃ ॥ ಪ್ರನೋವಚೋವಿದಥಾ
೦ ೨ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧೦
ಜಾತವೇದಾಽ೨೩ಸಾಇ ॥ ವೈಶ್ವಾನರಾಯಮತಿರ್ನವ್ಯಸೇಶೂಽ೨೩
೨ ೧೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೨೦
ಚೇಃ ॥ ಸೋಮಇವಪವತೇಚಾರುರಗ್ನಾಽ೨೩ಯಾಽ೩ಇ । ಹಾ
೦ ೦ ೩೦೨೦^ ೩೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨
ಉಹಾಉಹಾಉ । ಓಹಾ । ೨ । ಓಹಾಇ । ಇಹೌಹೋ । ೩ ।
೧
ಇಹಿಯೋ । ೩ । ಹಿಮ್ । ೩ । ಹೋ । ೩ । ಹಙ । ೩ । ಇ
೦ ೨ ೧ ೦ ೩ ೫೦
ಡಾ । ೩ । ಋತಮ್ಮೇ । ೩ । ಹಸ್ । ೨ । ಹಾಽ೨೩ಳ । ಔ
೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨
ಹೋವಾ ॥ ಇಹೌಹೋ । ಭದ್ರಮ್ । ಇಹೌಹೋ । ಶ್ರೇಯಃ ।

೧ ೦ ೨೦ ೦ ೧ ೧ ೦ ೨೦ ೧೨ ೧ ೦
ಇಹೌಹೋ । ವಾಮಮ್ । ಇಹೌಹೋ । ವರಮ್ । ಇಹೌ

೨೦ ೧ ೧ ೦ ೨೦ ೧೨ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೦
ಹೋ । ಸುವಮ್ । ಇಹೌಹೋ । ಅಸ್ತಿ । ಇಹೌಹೋ । ಅಭ್ರಾ

೨೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦
ಜೇತ್ । ಇಹೌಹೋ । ಜ್ಯೋತಿಃ । ಅಭ್ರಾಜೇತ್ । ಇಹೌಹೋ ।

೧೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧೧೧
ದೀದಿವಃ । ಏಽ೨೩ । ಹಿಯಾಹಾಉವಾಽ೩ ॥ ಭಾಽ೨೩೪೫ಸ್ ॥

ದೀ - ೭೯ । ಪ - ೮೩ । ಮಾ - ೩೬ । ದೂ ॥ ೮.೨೫೮ ॥

ಈ ೨೫೮ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪ್ರಕೃಸ್ಯವೃಷ್ಣಃ ೬೦೯ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ವಿಶೇಷೇಣ ಭ್ರಾಜತೀತಿ ವಿಭ್ರಾಟ್ ಸೂರ್ಯಃ । ಬೃಹತ್ ಸೋಮ್ಯಂ ಮಧು ಪಿಬತು । ಯಜ್ಞಪತೀ ಆಯುಃ ಅವಿಹ್ರುತಂ ಅವಿಚಲಿತಂ ಸ್ಥಿರಂ ದಧತ್ ಧಾರಯತಿ । ಭಗವಾನ್ ವಾತಜೂತಃ ಅಸ್ಮದಾದೀನ್ ತ್ಮನಾ ಸ್ವಯಮೇವ ರಕ್ಷತಿ । ಪ್ರಜಾಃ ಪಿಪರ್ತಿ ಪೂರಯತಿ ಬಹುಧಾ ಚ ವಿರಾಜತಿ । ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಋತಂ ಮೇ ಅಸ್ತು । ಫಶ್ ಫಲಂ ಫಟ್ ಫಲನಿಷ್ಪತ್ತಿಃ ಭ್ರಾಟ್ ದೀಪ್ತಿಶ್ಚ ಭವತು । ಸಾ ೨೫೭ ॥ ಭದ್ರಮ್ ಮಂಗಲಂ ಶ್ರೇಯಃ ಶುಭಪ್ರಾಪ್ತಿಃ । ವಾಮಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ವರಂ ಅಭಿರುಚಿತಂ ಸ್ವಂ ಅಪತ್ಯಾದಿ ವೈಶ್ವಾನರಪ್ರಸಾದಾತ್ ಅಸ್ತಿ ಭವತಿ । ಅಭ್ರಾಜೇತ್ ಭ್ರಾಜತಿ । ಏತದ್ವಿಶಾಶ್ಚ ಭ್ರಾಜತಿ । ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯಃ ಭ್ರಾಜತಿ । ದೀದಿವಃ ಅತ್ಯರ್ಥಂ ದೀಪ್ಯತೇ । ಭಸ್ ಹವಿರಾದಿ ಸರ್ವಂ ಭಕ್ಷಯತಿ ॥ ಸಾ ೨೫೮॥

ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಕಾಶ ಕಾಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯ ದೀಪ್ತಿವಂತನಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನು ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟವಾದ ಮಧುರವಾದ ಸೋಮರಸವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಲಿ. ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಅಕಂಟಕವಾದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ. ಬಹುವಿಧವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಸ್ವತಃ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸಲಿ. ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗಲಿ. ನನಗೆ ಸತ್ಫಲವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿ. ಮಂಗಳವೂ ಶುಭವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಭಿರುಚಿಯೂ ಸತ್ ಸಂತಾನವೂ ಭಗವಂತನಾದ ವೈಶ್ವಾನರನಿಂದುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿ. ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆದಿತ್ಯನು ದೀಪ್ತನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರಲಿ. ನಾವು ಅರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರಲಿ । ಸಾ ೨೫೭–೨೫೮ ॥

॥ ಐನ್ದ್ರಂ ಮಹಾದಿವಾಕೀರ್ತ್ಯಂ ಸೌರ್ಯಂವಾ ದಶಾನುಗಾನಂ । ತಸ್ಯ ಶಿರಶ್ಚ ಗ್ರೀವಾಶ್ಚ ಸ್ಕನ್ಧ ಕೀಕಸೌ ಚ ಪುರೀಷಾಣಿ ಚ ಪಕ್ಷೌ ಚಾತ್ಮಾಚೋರೂ ಚ ಪುಚ್ಛಂಚೈತತ್ ಸಾಮ । ಸುಪರ್ಣಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ । ಶಿರೋನಾಮ ಪ್ರಥಮಾನುಗಾನಮ್ । ಆತ್ಮಸಾಮನಿ ಋಷ್ಯಾದಯೋ ನಾನ್ಯತ್ರ । ಇನ್ದ್ರೋ ಜಗತೀ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೦
೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಆಯುಃ । ೩ । ಜ್ಯೋತಿಃ । ೨ ।
೩೦ ೨ ೫೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೩ ೧೧೧
ಜ್ಯೋತಾಽ೩ಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏಽ೩ । ವಾಗ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೩ / ಪ – ೧೦ / ಮಾ – ೯ / ಶೋ ॥ ೯.೨೫೯ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩
ಸ್ತೋಭಪದಪಾಠಃ–ಏವ–ಹಿ–ಏವ–ಹಿ–ಏವ–ಹಿ–ಅಗ್ನೇ–ಹಿ–ಇನ್ದ್ರ–ಹಿ–ಪೂಷನ್–ಹಿ–ದೇವಾಃ ॥

॥ ಗ್ರೀವಾನಾಮ ದ್ವಿತೀಯಾನುಗಾನಮ್ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩ ೫೦ ೦ ೨೦ ೦
೨. ಏವಾಹಿಯೇವಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ । ಹಉ\ಸ್ಥಿಹಉ\ಹಉ\ಸ್ಥಿಹಉ\
೫೦ ೦ ೨ ೦ ೧ ೨ ೧
ಹಉ\ಽ೩ಳ । ಔಹೋವಾ । ೩–೩ । ಹಿಯೇವಾ । ಹಿಯಗ್ನಾಇ ।
೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧ ೧೧೧
ಹಿಇನ್ದ್ರಾ । ಹಿಪೂಷಾನ್ । ಹಿದೇವಾಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೩೦ / ಪ – ೧೪ / ಮಾ – ೧೩ / ಭಿ ॥ ೧೦.೨೬೦ ॥

॥ ಸ್ಕನ್ಧೋನಾಮ ತೃತೀಯಾನುಗಾನಮ್ ॥

೨ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
೩. ವಯೋಮನೋವಯಃಪ್ರಾಣಾಃ । ವಯಶ್ಚಕ್ಷುರ್ವಯಃಶ್ರೋ
೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧
ತ್ರಾಮ್ । ವಯೋಘೋಷೋವಯೋವ್ರಾತಾಮ್ । ವಯೋಽ
೦ ೨ ೧೧೧
೨೩ಭೂತಾಉ । ವಾಽ೩ । ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೭ / ಪ – ೬ / ಮಾ – ೪ / ಶ್ರೇ ॥ ೧೧.೨೬೧ ॥

॥ ಕೀಕಸೋನಾಮ ಚತುರ್ಥಾನುಗಾನಮ್ ॥

೪. ವಯೋಽಮನಾಽ೨೩ಃ । ಹೋಽಇಹೌವಾಓಽ೨೩೪ವಾ । ವಯಃ ಪ್ರಾಣಾಽ೨೩ಃ । ಹೋಽಇಹೌವಾಓಽ೨೩೪ವಾ । ವಯಶ್ಚಕ್ಷೂಽ೨೩ಃ । ಹೋಽಇಹೌವಾಓಽ೨೩೪ವಾ । ವಯೋಽಘೋಽಷಾಽ೨೩ಃ । ಹೋಽಇ ಹೌವಾಓಽ೨೩೪ವಾ । ವಯೋಽವ್ರತಾಽ೨೩ಮ್ । ಹೋಽಇಹೌವಾ ಓಽ೨೩೪ವಾ । ವಯೋಽಭೂತಾಽ೨೩ಮ್ । ಹೋಽಇಹೌವಾಓಽ೨ ೩೪೫ವಾಽ೬೫೬ ॥ ಊಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೮ । ಪ – ೧೫ । ಮಾ – ೨೧ । ಞ ॥ ೧೨.೨೬೨ ॥

ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ – ಊರ್ಕ್–ಧರ್ಮೋರ್ಧರ್ಮಃ–ಧರ್ಮಃ–ಧರ್ಮಃ ॥ ಧರ್ಮ–ವಿ ಧರ್ಮ–ವಿ–ಧರ್ಮ–ಸತ್ಯಮ್–ಗಾಯ–ಋತಮ್–ವದ–ಹಮ್–ವಮ್ ॥

॥ ಪಕ್ಷೋನಾಮ ಪಞ್ಚಮಾನುಗಾನಮ್ ॥

೫. ಊಽ೨ರ್ಕ್ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಹೋಽಽ೩ವಾಕ್ । ೩– ೩ । ಧರ್ಮೋರ್ಽ೨ಧರ್ಮಃ । ೩ ॥

ದೀ – ೧೨ । ಪ – ೧೨ । ಮಾ – ೧೮ । ಛೈ ॥ ೧೩.೨೬೩ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಭಗವಾನ್ ಏವ ಹಿ ಯೋವ ಏಹ್ಯೇಹಿ । ಸೂರ್ಯೇಣ ಸಹ ಅಗ್ನೇ ಇನ್ದ್ರ ಪೂಷನ್ ದೇವಾ ಆಗಚ್ಛತ ಇತಿ । ಗ್ರೀವಾ । ೨೬೦ । ಮನಃ ಪ್ರಾಣಃ ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಘೋಷಃ ವ್ರತಂ ಭೂತಂ । ಭಗವತೋಽ ವಯೋಽ ಅನ್ನಂ ಭೋಗ್ಯಂ ಇತಿ । ಸ್ಕನ್ಧಯುಕ್ತೌ ಕೀಕಸೌ । ಪೃಷ್ಠ ಪಾರ್ಶ್ವ ಗತೇಽಚಾಸ್ಥಿನಿ । ೨೬೧–೨೬೨। ಊರ್ಕ್ ಅನ್ನಂ । ೨೬೩ । ಧರ್ಮಃ ಧಾರಕಃ ಈಶ್ವರ ಏವೇತಿ । ಸ್ಕನ್ಧ ಕೀಕಸೀ ಚ

ಪುರೀಷಾಣಿ ಚ ಪಕ್ಸ್ನಾ ಚ ಇತಿ – ಆ ಬ್ರಾ ೩–೨೮ ॥ ಪುರೀಷಾಣಿ ಪಾಯುಪ್ರದೇಶಃ। ಧರ್ಮ ಪರಮೇಶ್ವರ ಸೂರ್ಯ ವಿಶೇಷತೋ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಧರ್ಮ ಧಾರಕ । ಅಸ್ಮಾದಾದಿ ರೂಪೇಣ ಸತ್ಯಂ ಗಾಯ ಜಪ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾದಿ ರೂಪೇಣ ವೇದಮುಚ್ಚಾರಯ । ಋತಂ ವದ ಲೌಕೀಕೇ ವ್ಯವಹಾರೇ ಚ ಋತಂ ವದ । ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ರೂಪೇಣ ವ್ಯವಹಾರಂ ನಿರ್ವರ್ತಯ । ಹ೮\ವಮಿತಿ ಪಕ್ಸ್ನಾ ಪಕ್ಷ ಸ್ಥಾನೀಯಂ ಷಷ್ಠಂ ಸಾಮ ॥ ೨೬೪ ॥

ಸಾಧಕನಾದ ಸಾಮಗಾಯಕನ ಶರೀರದ ಅವಯವಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮ ಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಆ ಗಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕುತ್ತಿಗೆ ಕಂಠಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ವೃದ್ಧಿಸಲಿ. ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನೊಂದಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ಇನ್ದ್ರ ಪೂಷನ್ ದೇವತೆಗಳು ದಯಮಾಡಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಲಿ. ಶರೀರದ ವಿವಿಧ ಎಲುಬು ಸ್ಥಾನೀಯವಾದ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಣ ಚಕ್ಷುಸ್ಸು ಶ್ರೋತ್ರ ಹಾಗೂ ಶಬ್ದಗಳೆಂಬ ವ್ರತರೂಪವಾದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಅನ್ನಾದಿ ಹವಿಸ್ಸುಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾಗಲಿ. ಅನ್ನವು ಧರ್ಮ ಧಾರಕನಾದ ಈಶ್ವರನೇ ಆಗಿದ್ದು ಅವನೇ ಭೋಗ್ಯನೂ ಭೋಕ್ತೃವೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿಶ್ವಧರ್ಮಧಾರಕನೂ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪೀ ಪರಮೇಶ್ವರನೂ ಆಗಿರುವ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನು ಜಪಸ್ವಾಧ್ಯಾಯರೂಪವಾದ ವೇದಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವಂತೆಯೂ ಯಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆಯೂ ಋಜುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುವಂತೆಯೂ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯುವಂತೆಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸೋಣವಾಗಲಿ ॥ ೨೬೪ ॥

॥ ತವಶ್ಯಾವೀಯಮ್ । ಪಕ್ಷೋನಾಮ ಷಷ್ಠಾನುಗಾನಮ್ ॥

೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨
೬. ಧರ್ಮವಿಧರ್ಮ । ೩। ಸತ್ಯಂಗಾಯ । ೩। ಋತಂವದ । ೩ ।

೧ ೮ ೧ ೮ ೧
ಹ೮\ವಂವಽ೨ಮ್ವಂವಽ೨ಮ್ವಮ್ । ೩ ॥

ದೀ – ೩ / ಪ – ೧೨ / ಮಾ – ೩ / ೯ // ೧೪.೨೬೪ //

॥ ಮಹಾದಿವಾಕೀರ್ತ್ಯಮ್ । ಆತ್ಮಾನಾಮ ಸಪ್ತಮಾನುಗಾನಮ್ ॥

೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨
೧೫೬.೭. ಔಹೌಹೋವಾಹೋಇ । ೨ । ಔಹೌಹೋವಾಹಾಽ೩

೫ ೨ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೦
೧ಉ । ವಾಽ೨೩ । ಭೂಽ೨೩ಳವಾತ್ । ವಿಭ್ರಾಡ್ಬೃಹತ್ಪಿಬತುಸೋ

೧ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦
ಮ್ಯಂಮ । ಧ್ವಾಹೌಹೋವಾಹೋಇ । ಔಹೌಹೋವಾಹೋಇ ।

೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೫ ೧೦
ಔಹೌಹೋ೯ವಾಹಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨೩ । ಜಾಽ೨೩೪ನಾತ್ । ಆ

೨ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦
ಯುರ್ದಧದ್ಯಜ್ಞಪತಾವವಿಹ್ರುತಮ್ ॥ ಔಹೌಹೋ೯ವಾಹೋ೯ಇ ।

೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ೫
೨ । ಔಹೌಹೋ೯ವಾಹಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨೩ । ವಾಽ೨೩೪ದ್ಧಾ

೧೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦
ತ್ । ವಾತಜೂತೋ೯ಯೋ೯ಅಭಿರಕ್ಷತಿತ್ಮನಾ ॥ ಔಹೌಹೋ೯ವಾ

೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨
ಹೋ೯ಇ । ೨ । ಔಹೌಹೋ೯ವಾಹಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨೩ । ಕಾಽ

೫ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೨೦ ೦ ೧೦
೨೩೪ರಾತ್ । ಪ್ರಜಾಽಽಪಿಪರ್ತಿಬಹುಧಾವಿರಾಜತಿ । ಔಹೌಹೋ೯

೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨ ─ ೦
ವಾಹೋ೯ಇ । ೨ । ಔಹೌಹೋ೯ವಾಹಾಽ೩೧ಉ । ವಾಽ೨ ॥ ಏ ।

೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ಅಭ್ರಾಜೀ೯ಜ್ಯೋ೯ತಿರಭ್ರಾಜೀ೯ಽ೨೩೪೫ತ್ ॥

ದೀ – ೭೭ । ಪ – ೩೦ । ಮಾ – ೨೨ । ಞ ॥ ೧೫.೨೬೫ ॥

ಈ ೨೬೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ವಿಭ್ರಾಡ್ಬೃಹತ್ ಪಿಬತು ೬೨೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಊರೂನಾಮ ಅಷ್ಟಮಾನುಗಾನಮ್ ॥

೧೦ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨
೮. ಭೂಮಿಃ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ । ೩ । ದ್ಯೌಃ । ೨ । ದ್ಯಾಽ೩೪ ।
೫೦ ೦ ೨ ೨೦ ೧೦ ೧ ೧ ೧
ಔಹೋ೯ವಾ ॥ ಏಽ೩ । ಭೂತಾಯಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೭ । ಪ – ೧೨ । ಮಾ – ೮ । ಥೈ ॥ ೧೬.೨೬೬ ॥

॥ ಊರೂನಾಮ ನವಮಾನುಗಾನಮ್ ॥

೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೩೦ ೨
೯. ದ್ಯೌಃ । ೩ । ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ । ೩ । ಭೂಮಿಃ । ೨ । ಭೂಮಾಽ

೫೦ ೦ ೨ ೧೦ ೩ ೧೧೧
೩ಳ । ಔಹೋ೭ವಾ ॥ ಏ೬೩ । ಆಯುಷೇ೭೨೩ಳ೫ ॥

ದೀ - ೬ / ಪ - ೧೨ / ಮಾ - ೮ / ಖೈ ॥ ೧೭.೨೬೭ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಸೂರ್ಯೋಃಭಗವಾನ್ ಭುವತ್ ಭವತಿ । ಜನತ್ ಜನಯತಿ । ವೃಧತ್ ವರ್ಧಯತಿ । ಕರತ್ ಕರೋತಿ । ಅಭ್ರಾಜೀತ್ ಭ್ರಾಜತೇ । ಜ್ಯೋತಿರಭ್ರಾಜೀತ್ ಭಾರೂಪೇಣ ಭ್ರಾಜತ ಇತ್ಯಾತ್ಮಾ ಸಪ್ತಮಃ । ೨೬೫ । ಭೂಮಿಃ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ದ್ಯೌರಿತಿ । ಇತಃ ಪ್ರದಾನಂ ದೇವಾ ಉಪಜೀವನ್ತಿ । ಅನೇನ ಕ್ರಮೇಣ ಭೂತಾಯ ಜಗದ್ಭಾವನಾಯ ಈಶ್ವರಃ । ೨೬೬ । ದ್ಯೌಃ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ । ಭೂಮಿಃ ಆದಿತ್ಯಾಜ್ಜಾಯತೇ ವೃಷ್ಟಿ ರಿತ್ಯನೇನ ಕ್ರಮೇಣ ಚೈತನ್ಯ ಬೋಧರೂಪೇಣ ಪರ ಮೇಶ್ವರಃ ಆಯುಷೇ ಪ್ರವರ್ತಯತೇ । ಏತೇ ಸಾಮನೀ ಊರೂ ಗಮನಾಗಮನ ಪ್ರತಿಪಾದನ ಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ । ಸಾಮ ೨೬೭ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ವರ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಕಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ । ೨೬೫ । ಭೂಮಿ ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ದ್ಯುಲೋಕಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು ಈ ಭೂತ ಜಗತ್ತು ಈಶ್ವರನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದಂತಾಗಿದೆ. ದ್ಯುಲೋಕ ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ಭೂಲೋಕಗಳು ಆದಿತ್ಯನಿಂದಾಗಿದ್ದು ವೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಚೈತನ್ಯ ಬೋಧವಾಗಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಈ ಭೂತಜಾತಗಳ ಪ್ರವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ ॥ ೨೬೬-೨೬೭ ॥

॥ ಪುಚ್ಛಂ ನಾಮ ದಶಮಾನುಗಾನಮ್ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧೦ ೩೦ ೨
೧೦. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಜ್ಯೋತಿಃ । ೨ । ಜ್ಯೋತಾ೭೩ಳ ।
೫೦ ೦ ೩ ೧೧೧
ಔಹೋ೭ವಾ ॥ ಈ೭೨೩ಳ೫ ॥

ದೀ - ೮ / ಪ - ೬ / ಮಾ - ೫ / ಟ್ರು ॥ ೧೮.೨೬೮ ॥

೨ ೩ ೧೨ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ - ಸಮ್-ತ್ವಾ-ಭೂತಾನಿ-ಐರಯನ್-ಸಮ್-ತ್ವಾ-ಭವ್ಯಾನಿ-ಐರ
೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨
ಯನ್-ಸಮ್-ತ್ವಾ-ಭವಿಷ್ಯತ್-ಐರಯತ್-ಸಮ್-ತ್ವಾ-ಭು ವ ನಮ್-ಐರಯತ್-ಸಮ್-
೩ ೨ ೩
ತ್ವಾ-ಭೂತಮ್-ಐರಯತ್ ॥ ಸಾ ೨೬೯ ॥

॥ ಏಕವಿಂಶತ್ಯನುಗಾನೇ ಆದಿತ್ಯವ್ರತಮ್ । ಏತತ್ಸಾಮ ಸುಪರ್ಣಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ ॥

೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦
೧. ಸನ್ತ್ವಾಭೂತಾನ್ಯೈರಯನ್ । ಹೋ೭ಇ ॥ ಸನ್ತ್ವಾಭವ್ಯಾನ್ಯೈರ
೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧
ಯನ್ । ಹೋ೭ಇ ॥ ಸನ್ತ್ವಾಭವಿಷ್ಯದೈರಯತ್ । ಹೋ೭ಇ ॥ ಸ
೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨
ನ್ತ್ವಾಭುವನಮೈರಯತ್ । ಹೋ೭ಇ ॥ ಸನ್ತ್ವಾಭೂತಮೈರಯತ್ ।
೧
ಹೋ೭ಇ ॥ *ದೀ – ೧೪ / ಪ – ೧೦ / ಮಾ – ೧೦ / ನೌ ॥ ೧೯.೨೬೯ ॥*

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಜ್ಯೋತಿಃ ಪರಂ ಚೈತನ್ಯಂ । ಸರ್ವಸ್ಯ ಅತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತತ್ವಾತ್ । ೨೬೮ । ಸನ್ತ್ವಾಭೂತಾನಿ । ಆದಿತ್ಯ ಏಕವಿಂಶತ್ಯನುಗಾನೇ ವ್ರತಾನಿ ಆದಿತ್ಯವ್ರತಂ ಏಕವಿಂಶತ್ಯನುಗಾನಂ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಪುತ್ರಃ । ದ್ವಾವಿಂಶತಿರಿತಿ ವಾರ್ಷಾ ಯಣೀ ಪುತ್ರಃ – ಆ–ಬ್ರಾ ೩–೨೯ । ಸನ್ತ್ವಾ ಉಪೀತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಪಕ್ಷೇ ಏಕ ಮೇವ ಸಾಮ ವಾರ್ಷ್ಯಾಯಣೀ ಪುತ್ರ ಮತೇನ । ದ್ವಾವಿಂಶತ್ಯನುಗಾನಾನಿ ಶಾಂಡಲೀ ಪುತ್ರ ಮತೇನ । ಭೂತಮ್ ಭೂತಶಬ್ದೋಕ್ತಂ ಭೂತಶಬ್ದಯುಕ್ತ ಏಕಂ ಸಾಮ । ಚಿತ್ರ ನ್ದೇವಾನಾಮನ್ತಶ್ಚರತೀತಿ ದ್ವಯೋಃ ಋಚೋಃ ಅಪರಂ ಇತಿ ದ್ವಾವಿಂಶತಿ ಪಕ್ಷೇ । ಇತರತ್ರತ್ವೇಕಮೇವ ಸಾಮ । ಉಭಯತ್ರ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಋಷಯಃ – ವೈಶ್ವದೇವಾಃ ಸಮೈರಯಾಃ – ಸಂಶನಾನಿ ಭೂತವದಿತ್ಯೇಕಂ ಸಾಮ । ಚಿತ್ರಂ ದೇವಾನಾಮನ್ತರತಿ ದ್ವಯೋಃ ಅಪರಂ – ಆ.ಬ್ರಾ ೩–೨೯ ॥ ಸಂಶನಾನಿ ಚೇತಿ ಬಹುವಚನಾನ್ತೋ ನಾಮ ವಿಕಲ್ಪಃ ॥ ಇದಂ ಕೃತಂ ಇದಂ ಕರೋಮಿ ಇದಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ ಇತಿ ಸರ್ವೇ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಜ್ಞಾನಾನಿ ಆತ್ಮೀಯಾನಿ ಸಮೈರಯನ್ ಸಮೀರಯನ್ತಿ ಪ್ರವರ್ತಯನ್ತಿ । ಭೂತಂ ಭುವನಂ ಪ್ರಾಣಿಕರ್ಮ ಧರ್ಮಾಖ್ಯಂ ಪ್ರವರ್ತಯನ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಸಾಮ ೨೬೯ ॥

ಸಮಸ್ತರಲ್ಲೂ ಸಮಸ್ತದರಲ್ಲೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿರುವುದೇ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಚೈತನ್ಯರೂಪಿಯಾಗಿರುವ ಜ್ಯೋತಿ । ೨೬೮ ॥ ಇದು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಇದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು ಎಂಬ ತ್ರಿಕಾಲದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಜಾತವನ್ನೂ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ । ಸಾ ೨೬೯ ॥

॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇ ಗೇಯಗಾನೇ ಷಷ್ಠಸ್ಯಾರ್ಧಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

॥ ಕುತ್ಸ ಆಙ್ಗಿರಸಃ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಚಿತ್ರಂದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಂ ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಃ ।
೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨
ಆಪ್ರಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ॑ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಜಗತಸ್ತಸ್ಥುಷಶ್ಚ

|| ೩–೬೨೯ ||

೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩
ಚಿತ್ರಮ್–ದೇವಾನಾಮ್–ಉತ್–ಅಗಾತ್–ಅನೀಕಮ್ । ಚಕ್ಷುಃ–ಮಿತ್ರಸ್ಯ–ಮಿ
೧೨ರ ೧೨ರ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
–ತ್ರಸ್ಯ–ವರುಣಸ್ಯ–ಅಗ್ನೇಃ । ಆ–ಅಪ್ರಾಃ–ದ್ಯಾವಾ–ಪೃಥಿವೀ–ಇತಿ–ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ ।
೧ ೨ರ ೩ ೨ ೧೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩
ಸೂರ್ಯಃ–ಆತ್ಮಾ–ಜಗತಃ–ತಸ್ಥುಷಃ–ಚ ॥ ೩–೬೨೯ ॥

॥ ಆದಿತ್ಯವ್ರತಮ್ ॥

೧ ೨ರ ೧೨ರ ೧೨ರ ೧ ೨ ೩ ೧೨ರ ೩ ೨ ೧೨ರ
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠ – ಉವಿ–ಇತಿ–ಅಸಿ–ಅರೂರುಚಃ–ದಿವಮ್–ಪೃಥಿವೀಮ್–ಪತಿಃ
೩ ೨ ೧೨ರ ೧೨ರ ೩ ೧೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩
–ಅಸಿ–ಅಪಾಮ್–ಓಷಧೀನಾಮ್–ಓಷ–ಧೀನಾಮ್–ವಿಶ್ವೇಷಾಮ್–ದೇವಾನಾಮ್–ಸ
೨ ೩ ೨ ೧೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೧೨ರ ೩ ೧
ಮಿತ್–ಸಮ್–ಇತ್–ಅಜಸ್ರಮ್–ಅ–ಜಸ್ರಮ್–ಜ್ಯೋತಿಃ– ಆತತಮ್–ಆ–ತತಮ್–ಆ
೨ರ ೧೨ರ ೩ ೨ ೧೨ರ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧೨ರ
ಯುಃ–ಯನ್–ಅವಃ–ಜನಾ–ವನಮ್–ಸ್ವಃ –ಸೃಪಿ–ಪ್ರ–ಸೃಪಿ–ಅಸ್ತೋಷತ–ಸ್ವಭಾನವಃ–
೩ ೧೨ರ ೩ ೧೨ರ ೩ ೨ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧
ಸ್ವ–ಭಾನವಃ –ವಿಪ್ರಾಃ–ವಿ–ಪ್ರಾಃ–ನವಿಷ್ಠಯಾ–ಮತೀ–ಗ್ರಾವಾಣಃ–ಬರ್ಹಿಷಿ–ಪ್ರಿಯೇ–ಇ
೨ರ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩
ನ್ದ್ರಸ್ಯ–ರಂ॑ಹ್ಯಮ್–ಬೃಹತ್–ಪ್ರ–ಉ–ಏತಿ ॥ ಸಾಮ೨೭೦ ॥

೧ — ೧ — ೧
೧೫೭–೧೫೯.೧. ಉವೀ꣡ಽ೨ಉವಿ । ಉವಿಹೋ꣡ಽ೨ಉವಿ । ೨ –

೩ । ಇತೀಽ೨ಇತಿ । ಇತಿಹೋಽ೨ಇತಿ । ೨–೩ । ಅಸೀಽ೨ಅಸಿ ।

ಅಸಿಹೋಽ೨ಅಸಿ । ೨–೩ । ಅರೂರುಚೋದಿವಂಪೃಥಿವೀಮ್ ।

ಅಸೀಽ೨ಅಸಿ । ಅಸಿಹೋಽ೨ಅಸಿ । ೩–೩ । ಪತಿರ । ಸ್ಯಪಾಮೋ

ಷಧೀನಾಽ೩ಮ್ । ಓಇ । ಪತಾಇರಾಽ೨೩೪ಸೀ । ೪–೩ । ಚಾ

ಇ । ತ್ರಂದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಮ್ ॥ ವಾಇಶ್ವೇಷಾನ್ದೇವಾನಾ

ಜ್ಸಮಿದಜಸ್ರಂಜ್ಯೋತಿರಾತತಾಽ೨ಮ್ । ಹೋಇ । ೨–೩ । ಆ

ಯುರ್ಯನ್ । ೩ । ಅವಃ । ೩ । ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಃ ॥

ಸುವಸ್ಸ೮ಸರ್ಪಸಜ್ಸಾಪಾರ್ । ೩ । ಜನಾವನ೮ಸುವಾಽ೨ಃಸುವಃ ।

ಜನಾಽ೨ವನಾಽ೨ಮ್ । ಸುವಾಽ೨ಃಸುವಃ । ೩–೩ । ಆಪ್ರಾದ್ಯಾವಾ

ಪೃಥಿವೀಆನ್ತರೀಽ೨೩ಕ್ಷಾಽ೩ಮ್ । ಸೃಪಿಪ್ರಸೃಪೀಐಹೀ । ೩ । ಅ

ಸ್ತೋಷತಸ್ವಭಾನವಾಐಹೀ । ವಿಪ್ರಾನವಿಷ್ಟಯಾಮತಾಐಹೀ । ಗ್ರಾ

ವಾಣೋಬರ್ಹಿಷಿಪ್ರಿಯಾಐಹೀ । ಇನ್ದ್ರಸ್ಯರ೮ಹಿಯಂಬೃಹಾದ್ಯೈಹೀ ।

ಇನ್ದ್ರಾಽ೨ । ಸ್ಯರಾಽ೨ । ಹಿಯಾಽ೨ಮ್ । ಬೃಹದಿನ್ದ್ರಸ್ಯರ೮ಹಿಯಂ

ಬೃಹಾದ್ಯೈಹೀ । ೪–೩ ॥ ಸೂರ್ಯಆತ್ಮಾಜಗತಸ್ತಾಸ್ಥುಷಾಽ೨೩ಶ್ಚಾ

೩ । ಅನ್ತಶ್ಚರತಿರೋಚನಾಐಹೀ । ೩ । ಅಸ್ಯಪ್ರಾಣಾದಪಾನತಾಐ

ಹೀ । ೩ । ವ್ಯಖ್ಯನ್ಮಹಿಷೋದಿವಾಮ್ಯೈಹೀ । ೩ । ಪ್ರೋಐತಿಪ್ರೋ

೦ ೧ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೫೦
ಏತಿ । ೩ । ಪ್ರೋ । ಏತಿ । ೨-೨ । ಪ್ರೋsಽ೨೩ । ಏತಾsಽ೩ಳಔ
೦ ೨ ೨೦ ೧೦ ೦ ೦ ೩ ೧೧೧
ಹೋವಾ ॥ ಏsಽ೩ । ದೇವಾದಿವಾಜ್ಯೋತೀsಽ೨೩ಳ೫ಃ ॥

ದೀ - ೧೬೩ । ಪ - ೧೦೮ । ಮಾ - ೮೯ । ಛೋ ॥ ೧.೨೭೦ ॥

ಈ ೨೭೦ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅಕ್ಷನ್ನಮೀಮದ ೪೧೫ನೆಯ ಋಕ್ ಚಿತ್ರಂದೇವಾನಾಂ ಎಂಬ ೬೨೯ನೆಯ ಋಕ್ ಹಾಗೂ ಅಂತಶ್ಚರತಿರೋಚನಾಸ್ಯ ಎಂಬ ೬೩೧ನೆಯ ಋಚೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಂದೇವಾನಾಂ ೬೨೯ ಋಕ್‌ನ ಭಾಷ್ಯ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯ **ಉವೀತ್ಯನ್ನಮಿತಿ** ಶ್ರುತೇಃ । ಇತಿ। **ಏತಾವದ್ಯತ್** ತತ್ವಮೇವಾಸಿ । ದಿವಂ ಪೃಥಿವೀಞ್ಚ ಅರೂರುಚಃ ಉದ್ದೀಪಯಸಿ । **ಪತಿರಸ್ಯಪಾಮೋಷಧೀನಾಂ** ಚ **ದೇವಾನಾಮನೀಕಂ** ಸಮೂಹಂ ಚಿತ್ರಂ ಚಾಯನೀಯಂ ಪೂಜ್ಯಂ **ಉದಗಾತ್** ಉದ್ ಸಮ್ಯಕ್ ಪಾಲಯತಿ । **ಜಗತೋ** ಜಂಗಮಸ್ಯ **ತಸ್ಥುಷಃ** ಸ್ಥಾವರಸ್ಯ ಚ **ಸೂರ್ಯ** ಏವ **ಆತ್ಮಾ** । **ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ದೇವಾನಾಂ** ಸಂ ಇತ್ ಉದ್ದೀಪಕಃ **ಅಜಸ್ರಂ** ನಿತ್ಯಂ **ಜ್ಯೋತಿರಾತತಂ** । ಸೂರ್ಯಃ **ಆಯುರ್ಯನ್** ಗಚ್ಛನ್ ಕಾಲಾತ್ಮಾ । **ಅವಃ** ಅವತಿ ಪಾಲಯತೀತಿ । **ಸ್ವಃ** ಪ್ರಕಾಶಃ । ಸಂ **ಸರ್ಪತೀತಿ** ಸಂಸರ್ಪಃ ಸೂರ್ಯಃ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ **ಜನಾವನಂ** ಜನಾನಾಂ ಪಾಲನಂ ಸ್ವಃ ಭಗವಾನ್ ಸೃಪಿ ಪ್ರಸೃಪಿ ಪ್ರಸರ್ಪತಿ । ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥಂ ಸರ್ಪತಿ ಚ । ಅಸ್ಮದ್ಧೃದಯಂ ಸ್ವಭಾನವೋ ರಶ್ಮಿಸ್ಥಾನೀಯಾಃ **ವಿಪ್ರಾಃ** ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ **ಗ್ರಾವಾಣಃ** ಸ್ತೋತಾರೋ **ಬರ್ಹಿಷಿ ಪ್ರಿಯೇ** ಮಹತಿಸ್ಥಾನೇ **ನವಿಷ್ಠಯಾಮತೀ** ಭಕ್ತಿವಶೇನ ನವಯಾಬುದ್ಧ್ಯಾ **ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ರಂಹ್ಯಂ ಬೃಹತ್ಪ್ರಾಪ್ಯ** ತತ್ **ಸ್ವಃ** ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಾಖ್ಯಂ **ಅಸ್ತೋಷತ** ಸ್ತುವನ್ತಿ । **ಅನ್ತಃ** । **ಪ್ರಾಣಾದಪಾನತೀ** ಅಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಉಪಕ್ಷಿಪ್ಯ **ರೋಚನಾ** ಚಿತ್ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಅನ್ತಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಚರತಿ । **ಮಹಿಷೋ** ಮಹಾನ್ **ವ್ಯಖ್ಯತ್** ಯಸ್ಮಿನ್ ಮಂಡಲಂ ಹೃದಯಂ **ಸ್ವಃ** ಪ್ರಕಾಶಾಯಂಶ್ಚರತೀತಿ । **ಪ್ರಉಏತಿ** ಸರ್ವಾನ್ತರ್ಯಾಮಿರೂಪೇಣ ತಿಷ್ಠತಿ ಅತಶ್ಚ ಭಗವಾನೇವ **ದೇವಾಸ್ತಥಾ ದಿವಾ ಆಹುಜ್ಯೋತಿಶ್ಚೈ**ತನ್ಯಮಿತಿ । ಸಾಮ ೨೭೦ ॥

ಸೂರ್ಯನೇ ಅನ್ನ. ಅನ್ನವೇ ಸೂರ್ಯ. ಎಂದು ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಅನ್ನಗಳ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶ್ರುತಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥ್ವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಜಗತ್ತನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಮುದಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀರು ಓಷಧಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಸೂರ್ಯನು ದೇವಸಮೂಹಕ್ಕೂ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳ ಆತ್ಮನಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ನಿತ್ಯವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಲಾತ್ಮನಾಗಿ ಜೀವಜಗತ್ತಿನ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ

ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಉದಯಾಸ್ತಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಸರಿದಾಡುವಂತೆ ತೋರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಸ್ಥಾನೀಯನಾದ ಸೂರ್ಯ ನನ್ನು ಬಲ್ಲ ವಿಪ್ರರು ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರ ಸ್ಥಾನೀಯನೆಂದೂ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಕನೆಂದೂ ಪುಲಕಿತರಾಗಿ ಭಕ್ತಿ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಬಗೆ ಬಗೆಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣಾಪಾನರೂಪದಿಂದ ಜೀವಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸರಿದಾಡುತ್ತಾ ಚಿತ್ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮಹಾಮಹಿಮನೆಂದೂ ವಿಶಾಲವಾದ ಬೃಹತ್ ಶರೀರಿಯೆಂದೂ ಮಹಾನುಭಾವನೆಂದೂ ಹೊಗಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಇವನು ಜೀವಿಯ ಹೃದಯಕಮಲಸ್ಥನಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಾ ಸರ್ವರ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಲೂ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳು ಸೂರ್ಯನ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯೇ ಆತ್ಮ ಚೈತನ್ಯವೆಂದು ಪರಸ್ಪರ ತಾದಾತ್ಮತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ॥ ಸಾಮ ೨೭೦ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – **ದೇವಾನಾಮ್** । ದೀವ್ಯನ್ತೀತಿ ದೇವಾಃ ರಶ್ಮಯಃ । ತೇಷಾಮ್ ದೇವಾನಾಮೇವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾನಾಮ್ । **ಅನೀಕಂ** ತೇಜಃಸಮೂಹ ರೂಪಂ **ಚಿತ್ರಮ್** ಆಶ್ಚರ್ಯಕರಂ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಸೀತ್ । ಕೀದೃಶಮ್ । ಉದಗಾತ್ ಉದಯಾಚಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತಮಾಸೀತ್ । ಕೀದೃಶಮ್ । **ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯಾಗ್ನೇಶ್ಚ ಚಕ್ಷುಃ** । ಉಪಲಕ್ಷಣಮೇತತ್ । ಏತದುಪಲಕ್ಷಿತಾನಾಂ ಜಗತಾಂ **ಚಕ್ಷುಃ** ಪ್ರಕಾಶಕಂ ಚಕ್ಷುರಿನ್ದ್ರಿಯಸ್ಥಾನೀಯಂ ವಾ । ಉದಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯೈವ **ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ** ದಿವಂ ಪೃಥಿವೀಂ **ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ** ಚ **ಅಪ್ರಾಃ** ಸ್ವಕೀಯೇನ ತೇಜಸಾ **ಆ** ಸಮನ್ತಾದಪೂರಯತ್ । ಈದೃಗ್ಭೂತಮಂಡಲಾನ್ತರ್ವರ್ತೀ **ಸೂರ್ಯಃ** ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿತಯಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರೇರಕಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ । **ಜಗತಃ** ಜಙ್ಗಮಸ್ಯ **ತಸ್ಥುಷಶ್ಚ** ಸ್ಥಾವರಸ್ಯ ಚ । **ಆತ್ಮಾ** । ಸ್ವರೂಪ ಭೂತಃ । ಸ ಹಿ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸ್ಥಾವರ ಜಙ್ಗಮಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಕಾರ್ಯವರ್ಗಸ್ಯ ಕಾರಣಮ್ – ಕಾರಣಾಚ್ಚ ಕಾರ್ಯಂ ನಾತಿರಿಚ್ಯತೇ । ತಥಾ ಚ ಪಾರಮರ್ಷಸೂತ್ರಮ್ – ತದನನ್ಯತ್ವಮಾರಮ್ಭರಣ ಶಬ್ದಾದಿಭ್ಯಃ ಬ್ರ. ಸೂ ೨–೧–೧೪ ಇತಿ । ಯದ್ವಾ । ಸ್ಥಾವರಜಙ್ಗಮಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಜಾತಸ್ಯ ಜೀವಾತ್ಮಾ । ಉದಿತೇ ಹಿ ಸೂರ್ಯೇ ಮೃತಪ್ರಾಯಂ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ಪುನಶ್ಚೇತನಯುಕ್ತಂ ಸತ್ ಉಪಲಭ್ಯತೇ । ತಥಾ ಚ ಶ್ರೂಯತೇ ಯೋಽಸೌ ತಪನ್ನುದೇತಿ ಸ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಾಣಾನಾದಾಯೋದೇತೀತಿ । ತೈ ಆ ೧–೨–೪–೧ ॥

ಅತ್ರ ವೇದದೀಪಕೃದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾನನ್ತು ಏವಮ್ – ಪರಾಪರರೂಪೇಣ ಸ್ಥಿತಃ ಸೂರ್ಯೋಽತ್ರ ಸ್ತೂಯತೇ । ನಿರು. ೬–೧೬ ॥ ಸೂರ್ಯಃ ಚಿತ್ರಮಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಯಥಾ ತಥಾ ಉದದ್ಯಾತ್ ಉದಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಉದ್ಗಚ್ಛತಿ ವಾ । ಉದಯನ್ನೇವ ಸ್ವತೇಜಸಾ ನೈಶಂ ತಮೋ ಹನ್ತಿ ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಜ್ಯೋತೀಂಷ್ಯಾದತ್ತ ಇತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಮ್ । ಕಿಮ್ಭೂತಃ ಸೂರ್ಯಃ । **ದೇವಾನಾಂ** ದೀವ್ಯನ್ತಿ ದ್ಯೋತನ್ತೇ ಇತಿ ದೇವಾಃ ಕಿರಣಾಸ್ತೇಷಾ ಮನೀಕಂ ಮುಖಮಾಶ್ರಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಯದ್ವಾನೀಕಂ ಸಮೂಹಃ ಕಿರಣ ಪುಂಜ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ ಮಿತ್ರಸ್ಯ ವರುಣಸ್ಯ ಅಗ್ನೇಃ ಚಕ್ಷುಃ ನೇತ್ರವತ್ ಪ್ರಕಾಶಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಮಿತ್ರಾದಯ ಉಪಲಕ್ಷಕಾಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಸದೇವಮನುಷ್ಯಸ್ಯ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ರೂಪಾಣಿ ಸೂರ್ಯೋದಯೇಽ

ಭಿವ್ಯಜ್ಞನ್ತೇ ಅತೋ ಮಿತ್ರಾದೀನಾಂ **ಚಕ್ಷುಃ** ಸ ಸೂರ್ಯ ಉದ್ಗತಸ್ಸನ್ **ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ** ದಿವಂ ಭೂಮಿಂ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂಚಾಪ್ರಾಃ ಆಪೂರಿತವಾನ್ ಆಪೂರಯತಿ ವಾ ಸ್ವತೇಜಸೇತಿ ಶೇಷಃ । ಏವಮಪರರೂಪೇಣ ಸ್ತುತ್ವಾಪರರೂಪೇಣ ಸ್ತೌತಿ – ಕಿಂಭೂತಃ **ಸೂರ್ಯಃ** । **ಜಗತೋ** ಜಙ್ಗಮಸ್ಯ ತಸ್ಥುಷಃ ಸ್ಥಾವರಸ್ಯ ಚ ಜಗತ ಆತ್ಮಾ ಅನ್ತರ್ಯಾಮೀ ಯಮೇತಮಾದಿತ್ಯೇ ಪುರುಷಂ ವೇದಯನ್ತೇ ಇನ್ದ್ರಃ ಸ ಪ್ರಜಾಪತಿಸ್ತದ್ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಸೂರ್ಯೋಽದ್ವೈತಮನೇ ನೋಚ್ಯತೇ ಇತಿ ಭಾವಃ । ಯ.ಮ.ಶಾ.ಸ ೭–೪೨ ॥ ಹಿರಣ್ಮಯೇನ ಪಾತ್ರೇಣ ಸತ್ಯಸ್ಯಾಪಿಹಿತಂ ಮುಖಮ್ । ಯೋಸಾವಾದಿತ್ಯೇ ಪುರುಷಃ ಸೋಽಸಾವಹಮ್ । ಇತಿ ವಾಜಸನೇಯೋಪನಿಷತ್ ಪುರುಷಃ ಪುರಿಷಾದಃ ಪುರಿಶಯಃ ಪೂರಯತೇರ್ವಾ ಪೂರಯತ್ಯನ್ತರಿತ್ಯನ್ತರ ಪುರುಷಮಭಿಪ್ರೇತ್ಯ ಇತಿ । ನಿರು ೨–೩ ॥

ದೇವಾನಾಮ್ ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದ ಕಿರಣಗಳ ದೇವತೆಗಳ **ಅನೀಕಮ್** ಸಮೂಹರೂಪವಾದಪ್ರಾಣಸ್ವರೂಪನಾದ – ಅನ ಪ್ರಾಣನೇ – ಅದಾದಿ ತತಃ ಈಕನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ ಉಣಾ ೪–೧೭ ॥ ಅಗ್ರ ನಾಯಕನಾದ – ಸೇನಾಯಾ ವೈ ಸೇನಾನೀರನೀಕಮ್ ಶ ೫–೩–೧ –೧ ॥ **ಮಿತ್ರಸ್ಯ** – ಮಿತ್ರ ದೇವತೆಯ ಪ್ರಾಣಗಳ – ಪ್ರಾಣೋವೈ ಮಿತ್ರಃ **ವರುಣಸ್ಯ** – ವರುಣ ದೇವತೆಯ; ಅಪಾನವಾಯುವಿನ – ಅಪಾನೋವರುಣಃ ತೈ ಸಂ ೫–೩–೪–೨ ॥ **ಅಗ್ನೇಃ** ಅಗ್ನಿದೇವತೆಯ ವಾಣಿಯ – ಅಗ್ನಿರ್ವೈವಾಕ್ ಜೈ ೨–೫೪ ॥ **ಚಿತ್ರಃ** ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ **ಚಕ್ಷುಃ** ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯವು ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲವು **ಉದಗಾತ್** ಉದಯಿಸಿದ ನಂತರ ಸಮಸ್ತವಾದ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲದರ ಮೇಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. **ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಚ** ದ್ಯುಲೋಕ ಪೃಥಿವೀ ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮಾನವನ ಮೇಲಿನ ಶಿರೋಭಾಗವನ್ನೂ ಕೆಳಗಿನ ಕಟಿಭಾಗವನ್ನೂ ಮಧ್ಯದ ಹೃದಯಾಕಾಶವನ್ನೂ– ಭೂಮಿಃ ಪ್ರಭಾಽನ್ತರಿಕ್ಷಮುದರಂ ದಿವಂ ಯಶ್ಚಕ್ರೇ ಮೂರ್ಧಾನಮ್ ಅಥರ್ವ ೧೦–೭–೩ ॥ **ಆಪ್ರಾಃ** ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಆವರಿಸುತ್ತಾ **ಸೂರ್ಯಃ** ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನು **ಜಗತಃ** ಚಲಿಸುವ ಚೇತನಗಳ **ತಸ್ಥುಷಃ ಚ** ಸ್ಥಾವರವಾದ ಚಲಿಸದ ಅಚೇತನಗಳ **ಆತ್ಮಾ** ಸ್ವರೂಪ ಭೂತನೂ ಪ್ರೇರಕನೂ ಆಗಿರುವನು.

ಮಿತ್ರ ವರುಣ ಅಗ್ನಿ ಆದಿ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಕಣ್ಣಿನಂತಿರುವ ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಮಹಾ ಪ್ರಕಾಶಮಯನಾದ ಭಗವಂತನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವಾಗಿ ಉದಯಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಗೋಚರನಾಗಿ ಭೂಲೋಕ ದ್ಯುಲೋಕ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಲೋಕಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿಗೇ ಸ್ವರೂಪ ಭೂತನೂ ಪ್ರೇರಕನೂ ಆಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ರವಿ ಚರಾಚರಲೋಕದ ಚೇತನಂ
ಸುರಸಮೂಹದ ವಿಸ್ಮಯವಿಗ್ರಹಂ ।
ವರುಣವಹ್ನಿಗಳೆಲ್ಲರ ಲೋಚನಂ
ತ್ರಿಭುವನಾತ್ಮನಿವಂ ಸವಿತಾರನಯ್ ॥

ಋಕ್ – ೬೩೦

॥ ಸಾರ್ಪರಾಜ್ಞೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ವಾ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೧೨ ೩೧೨ ೩೨
ಆಯಂ ಗೌಃ ಪೃಶ್ನಿರಕ್ರಮೀದಸದನ್ಮಾತರಂ ಪುರಃ ।
೩೧೨ ೩ ೧ ೨
ಪಿತರಂ ಚ ಪ್ರಯನ್ತ್ಸ್ವಃ ॥ ೪–೬೩೦ ॥

೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೨
ಆ–ಅಯಮ್–ಗೌಃ–ಪೃಶ್ನಿಃ–ಅಕ್ರಮೀತ್ । ಅಸದತ್–ಮಾತರಮ್–ಪುರಃ ॥
೩೧೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨
ಪಿತರಮ್–ಚ–ಪ್ರಯನ್–ಪ್ರ–ಯನ್–ಸ್ವಽಿರಿತಿ ॥ ೪–೬೩೦ ॥

॥ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಾಂ ಆನಂದ ಪ್ರತಿನನ್ದೌ ದ್ವೌ । ದ್ವಯೋಃ ಸೂರ್ಯೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦
೧೬೦.೧. ಉವಿಽ೨ । ೩ । ಹಿಗಿಽ೨ । ೩ । ಹಿಗಿಗಿ । ೩ । ಆಯ

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦
ಜೌ೨ಽಪೃಶ್ನಿರಕ್ರಮೀದ್ಯೈಹೀ । ೩ ॥ ಅಸದನ್ಮಾತರಂಪುರಾಐಹೀ । ೩ ॥
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
ಪಿತರಂಚಪ್ರಯನ್ತ್ಸ್ವಐಹೀ । ೩ । ಉವಿಽ೨ । ೩ । ಹಿಗಿಽ೨ । ೩ ।
೧ ೨
ಹಿಗಿಗಿ । ೩ ॥ *ದೀ – ೩೬ / ಪ – ೨೭ / ಮಾ – ೬ / ಸೂ ॥ ೨.೨೭೧ ॥*

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪೂರ್ವಸಾಮ ಪುಚ್ಛಸ್ಥಾನೀಯಂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದವಧಾರ್ಯತೇ । ಚಕ್ಷುರಾದೇರುಪರಿಷ್ಟಾತ್ ಅಭಿಧಾನಾತ್ ಅಯಂ ಆದಿತ್ಯೋ ಗೌಃ ಗಮನಾನ್ । ಪ್ರಾಶ್ನುತ ಇತಿ ಪೃಶ್ನಿಃ ಅಕ್ರಮೀತ್ ಜಗತ್ಸಂಕ್ರಾಮತಿ । ಮಾತರಂ ಪೃಥಿವೀಂ ಪಿತರಂ ದಿವಂ ಪ್ರಯನ್ ಗಚ್ಛನ್ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶರೂಪಃ ಪುರೋ ಅಗ್ರೇ ಸದಸತ್ ಪ್ರಕಾಶೇನ ಸಾದಯತಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿ । ದ್ಯೌರ್ಮೇಪಿತಾ ಮಾತಾ ಜನನೀ ಬನ್ಧುರ್ಮೇ ಪೃಥಿವೀ ಮಹೀತಿ ಮನ್ತ್ರಾನ್ತರಶ್ರವಣಾತ್ । ಉವಿ ಹಿಗೀ ಹಿಗಿಗೀ ಇತಿ ಪ್ರಮುದಿತಾನಾಂ ಅವ್ಯಕ್ತಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣಂ ಯತಃ ಆನನ್ದನಃ ಭಗವಾನ್ ಅತಃ ಆನನ್ದ ಪ್ರತಿನನ್ದತಾ ಸಾಮ್ನೋಃ । ಸಾಮ ೨೭೧–೨೭೨ ॥

ಈ ಆದಿತ್ಯನು ಉದಯಾಸ್ತಗಳೆಂಬ ತನ್ನ ಗಮನಾಗಮನದ ತೋರಿಕೆ ಯಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಜ್ಯೋತಿಯ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶದಿಂದಲೂ ಮಾತೃಸ್ಥಾನೀಯಪೃಥ್ವಿ ಯನ್ನೂ ಪಿತೃಸ್ಥಾನೀಯ ದ್ಯುಲೋಕವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಒಂದುಗೂಡಿಸುತ್ತಾ ಮುದಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಆನಂದಾತೀರೇಕದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಉವಿ ಹಿಗೀ ಹಿಗಿಗೀ ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ । ಸಾಮ೨೭೧-೨೭೨ ॥

೧೬೦.೨. ಉವೀ । ೩ । ಹಿಗೀ । ೩ । ಹಿಗಿಗೀ । ೩ । ಆಯಙ್ಗೌಃ ಪೃಶ್ನಿರಕ್ರಮೀದ್ಯೈಹೀ ॥ ಅಸದನ್ಮಾತರಂಪುರಾಐಹೀ ॥ ಪಿತರಂಚ ಪ್ರಯನ್ತ್ಸ್ವಐಹೀ ॥ ಉವೀ । ೩ । ಹಿಗೀ । ೩ । ಹಿಗಿಗೀ । ೩ ॥

ದೀ - ೧೨ । ಪ - ೨೧ । ಮಾ - ೨ । ಚೌ ॥ ೩.೨೭೨ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – **ಗೌಃ** ಗಮನಶೀಲಃ । **ಪೃಶ್ನಿಃ** ಪ್ರಾಪ್ತವರ್ಣಃ ವ್ಯಾಪ್ತತೇಜಾಃ **ಅಯಂ** ಸೂರ್ಯಃ **ಆಕ್ರಮೀತ್** । ಆಕ್ರಾನ್ತವಾನ್ । ಉದಯಾಚಲಂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾನಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಆಕ್ರಮ್ಯ ಚ **ಪುರಃ** ಪುರಸ್ತಾತ್ ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ । **ಮಾತರಂ** ಸರ್ವಸ್ಯ ಭೂತಜಾತಸ್ಯ ನಿರ್ಮಾತ್ರೀಂ ಭೂಮಿಮ್ **ಅಸದತ್** ಆಸೀದತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ । ಸದೇಶ್ಚಾನ್ದಸೋ ಲುಙ್ । ಲೃದಿತ್ವಾತ್ಚ್ಲೇರಙಾದೇಶಃ । ತತಃ **ಪಿತರಂ** ಪಾಲಕಂ ದ್ಯುಲೋಕಂ **ಚ** – ಶಬ್ದಾದನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಚ **ಪ್ರಯನ್** ಶೀಘ್ರಂಗಚ್ಛನ್ **ಸ್ವಃ** ಸುಅರಣಃ । ಶೋಭನಗಮನೋ ಭವತಿ । ಯದ್ವಾ । ಪಿತರಂ ಸ್ವರ್ದ್ಯುಲೋಕಂ ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥

ಗೌಃ ಗಮನಶೀಲನಾದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವ ಗೌಃ ಸ್ತೋತೃನಾಮ ನಿ–೩–೧೬ ಗೌಃ ಗಮನಶೀಲನಾದ ಸ್ತುತಿಕರ್ತನಾದ ಗೌಃ ಸ್ತೋತೃನಾಮ ನಿಘಂ ೩–೧೬ **ಪೃಶ್ನಿಃ** ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳ ತೇಜೋವಂತನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉಪಾಸಕ – ಪೃಶ್ನಿಃ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಾಭಾಸನ್ ನಿರು ೨–೧೪ । **ಅಯಂ** ಈ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನು ಆ ಅಕ್ರಮಿತ್ ಉದಯವಾಗುತ್ತಾ ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತಾ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. **ಪುರಃ** ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು **ಮಾತಾ** ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರಕ್ಕೂ ತಾಯಿಯಂತೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ನಿರ್ಮಾತ್ರಿಯಾದ ಪೃಥ್ವಿಯ ಅನಂತರ **ಪಿತರಂ** ಪಿತೃಸ್ಥಾನೀಯವಾದ ದ್ಯುಲೋಕದ ಆಶ್ರಯಪಡೆದು ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಯನ್ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪಯಣಿಸುತ್ತಾ **ಸ್ವಃ** ಮೋಕ್ಷಧಾಮಕ್ಕೆ ಸುಖ ಶಾಂತಿಯ ಧಾಮಕ್ಕೆ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಗಮನವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಗತಿಶೀಲನಾಗಿರುವ ಸ್ವ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಚೇತನಾ ಚೇತನಗಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಸ್ಥಾನವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿ ಪಿತೃಸ್ಥಾನವಾದ ದ್ಯುಲೋಕಕ್ಕೆ ಪಯಣಿಸುತ್ತಾ ಮೇಲೇರುತ್ತಾ ಸುಖಶಾಂತಿ ಧಾಮವಾದ ತನ್ನ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಚಲನಶೀಲನಾ ತೇಜಸ್ವಿ ಸವಿತೃವೆಸೆವಂ
ಎಲ್ಲರಿಂ ಮುನ್ನಮಾತನಟ್ಟಟ್ಟವಿಗಳು ।
ಬಾನುಬುವಿಗಳಂ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಂಡಾಡುತಿಹುವು ॥

॥ ಸೌರ್ಯಾತೀಷಜ್ಗಃ । ಉದುತ್ಯಂಗಾಯತ್ರೀಚಿತ್ರಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ಸೂರ್ಯಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨
೧೬೧.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩। ಉದುತ್ಯಞ್ಜಾ ।
೧ ೦ ೦ ೦ ಅ ೨ ೨೦ ೦
೩ । ಚಿತ್ರನ್ದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಽ೨೩ಕಾಽ೩ಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾ
೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೦ ೧
ಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ತವೇದಸಮ್ । ೩। ಚಕ್ಷುರ್ಮಿ
ಅ ೨ ೨೦ ೦ ೦ ೩೦
ತ್ರಸ್ಯವರುಣಾಸ್ಯಆಽ೨೩ಗ್ನಾಽ೩ಇಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾ
೨೦ ೩೦ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ಅ
ಜಾಓವಾ । ೩ । ದೇವಂವಹಾ । ೩ । ಆಪ್ರಾದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀಆನ್ತ
೨ ೨೦ ೦ ೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦
ರೀಽ೨೩ಕ್ಷಾಽ೩ಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ ।
೨ ೦ ೧೦ ೦ ೦ ಅ ೨ ೨೦
ತಿಕೇತವಃ । ೩। ಸೂರ್ಯಆತ್ಮಾಜಗತಸ್ತಾಸ್ಥುಷಾಽ೨೩ಶ್ಚಾಽ೩ ॥ ಹಾ
೦ ೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೦ ೦ ೧೦
ಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ದೃಶೇವಿಶ್ವಾ । ೩ । ಸೂ
೦ ೦ ಅ ೨ ೨೦ ೦ ೦
ರ್ಯಆತ್ಮಾಜಗತಸ್ತಾಸ್ಥುಷಾಽ೨೩ಶ್ಚಾಽ೩ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೦ ೧ ೨
ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩। ಯಸೂರ್ಯಮ್ । ೨ । ಯಸೂಽ೨೩ರಿಯಾ
೨ ೨೦ ೧೦ ೦ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಏಽ೩ ॥ ದೇವಾದಿವಾಜ್ಯೋಽ೨ತೀಽ೨೩೪ಶಃ ॥

ದೀ - ೧೩೬ / ಪ - ೫೦ / ಮಾ - ೫೪ / ಜೇ // ೬.೨೨೩ //

ಈ ೨೭೩ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ ೩೧ ಋಕ್ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಂದೇವಾನಾಂ ೬೨೯ ಋಕ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

೧೨೦ ೩ ೨೩ ೨ ೧೨೦ ೧ ೨ ೩
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ –ಸಹಃ–ಭ್ರಾಜ–ಅಪಃ –ಭ್ರಾಜ–ಅಭ್ರಾಜೀತ್–ವ್ಯಭ್ರಾಜೀತ್ – ವಿ–ಅ
೧೨೦ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦
ಭ್ರಾಜೀತ್–ಅದಿದ್ಯುತತ್–ವಿಶ್ವಮ್–ಭೂತಮ್–ಸಹಃ –ಬೃಹತ್–ಅದಿದ್ಯುತತ್– ಅಭ್ರಾ
೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧
ಟ್–ಪ್ರ–ಅಭ್ರಾಟ್–ಅದಿದ್ಯುತತ್–ಘರ್ಮಃ–ಅರೂರುಚತ್–ಅದಿದ್ಯುತತ್–ಘರ್ಮಃ–ಉಷ
೨ ೩
ಸಃ–ಅರೋಚಯಃ ॥ ೨೭೪ ॥

॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಸಧಸ್ಥಮ್ । ಇನ್ದ್ರೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦ ೧ ೦
೧೬೨.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸಹೋಭ್ರಾಜ । ೨ । ಸಹೋ
೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦
ಭ್ರಾಜಾ । ಪೋಭ್ರಾಜಾ । ೨ । ಪೋಭ್ರಾಜ । ಅಭ್ರಾಜೀತ್ । ೩ ।
೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦
ವ್ಯಭ್ರಾಜೀತ್ । ೩ । ಅದಿದ್ಯುತತ್ । ೩ । ಅದಿದ್ಯುತದ್ವಿಶ್ವಂಭೂತಂ
೦ — ೧ ೦ — ೧
ಸಹೋಬೃಹಾಽ೨ಿಹಾತ್ ॥ ಅದಿದ್ಯುತದಭ್ರಾಟ್‌ಪ್ರಾಽ೨ಿಭ್ರಾಟ್ ॥ ಅದಿ
೦ ೦ — ೧ ೦
ದ್ಯುತದ್ಘರ್ಮೋ೯ಅರೂರೂಽ೨ಿಚಾತ್ ॥ ಅದಿದ್ಯುತದ್ಘರ್ಮ್ಮ೯ಉಷಸೋ
೦ — ೧ ೨೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨೦
ಅರೋಚಾಽ೨ಿಯಾಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸಹೋಭ್ರಾಜ । ೨ ।
೧ ೦ ೨೦ ೦ ೧೦ ೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨೦
ಸಹೋಭ್ರಾಜಾ । ಪೋಭ್ರಾಜಾ । ೨ । ಪೋಭ್ರಾಜ । ಅಭ್ರಾಜೀತ್ ।
೧ ೨೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨
೩ । ವ್ಯಭ್ರಾಜೀತ್ । ೩ । ಅದಿದ್ಯುತತ್ । ೨ । ಅದಿದ್ಯುತಾಽ೩ಿತ್ ।
೨ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧ ೦ ೨ ೧
ಹಾಉವಾ ॥ ಏ । ಅದಿದ್ಯುತದ್ಘರ್ಮೋ೯ಅರೂರುಚದುಷಸಾಂದಿವಿ
೦ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ಸೂರ್ಯೋ೯ವಿಭಾತೀಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೭೪ / ಪ – ೩೯ / ಮಾ – ೩೩ / ಧಿ ॥ ೫.೨೭೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಭಗವಾನ್ ಸಹೋಬಲವಾನ್ ಭ್ರಾಜತಿ । ಅಪಃ ಕರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ । ಅಭ್ರಾಜೀತ್ ಪೂರ್ವಮಭಿಭ್ರಾಜತಿ ವ್ಯಭ್ರಾಜೀತ್ ವಿಶೇಷೇಣ ಭ್ರಾಜಿಷ್ಯತೇ ಚ । ಜಗದುಪಸಂಹಾರೇಣ ಚ ಸ್ವಚೈತನ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಷಾ ಅದಿದ್ಯೂದತ್ ದೀಪ್ಯತೇ । ವಿಶ್ವಂಭೂತಂ ಬೃಹತ್ ಅದಿದ್ಯುದತ್ ದ್ಯೋತಯತಿ ಭಗವಾನ್ । ಅಭ್ರಾಟ್ ಪ್ರಾಭ್ರಾಟ್ ಸ್ವಯಂ ಭ್ರಾಜಮಾನಃ ಪ್ರಾಭ್ರಾಟ್‌ಪರಾನ್ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ । ಚಿದಾನನ್ದಸ್ವರೂಪತಾಂ ಅನವಚ್ಛಿನ್ನಾಂ ಅಪರಿತ್ಯಜನ್ ಜಗದಾತ್ಮನಾ ಪ್ರಕಾಶತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಘರ್ಮೋದೀಪ್ತಿಮಾನ್ ಉಷಸಃ ಅರೋಚಯಃ ಪ್ರಕಾಶಯಸಿ ಉಷಸಾಂ ಪ್ರಕಾಶನಾತ್ । ದಿವಿ ವಿದ್ಯೋತನವತಿ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶೇ ಸೂರ್ಯೋ ವಿಭ್ರಾಜತೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೨೭೩–೨೭೪ ॥

ಜಲವು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಕರ್ಮಗಳ ಆತ್ಮನಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಅಂದರೆ ಬಲವತ್ತರವಾದ ಕರ್ಮವು ಜಗದುಪಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಷ್ಟು ಬಹು ಪ್ರಬಲವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವ ಭಗವಂತನು ವಿಶ್ವದ ಮಹಾಮಹಿಮನಾಗಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ದೀಪ್ತಿವಂತನಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಾ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್‌ಪ್ರಕಾಶನಾಗಿ ಅವುಗಳ ಧರ್ಮವನ್ನು ದೀಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ । ಸಾಮ ೨೭೩–೨೭೪ ॥

ಅರ ೧೫೬ ೧೫೭ ೧೫೮ ೧೬೦ ೧೬೨ ೧೭೪ನೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ತೋಭಪದಪಾಠಗಳಲ್ಲೂ ಸ್ತೋಭಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಘರ್ಮ ಎಂಬ ಸ್ತೋಭ ಪದ ಪಠಿತವಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿಸ್ಟೋಮದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನು ದೀಕ್ಷಿತನಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೀಯಾ ಎಂಬ ಇಷ್ಟಿಯ ನಂತರ ಪ್ರವರ್ಗ ಹೋಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ನಿಮಿತ್ತ ಮಹಾವೀರ ಎಂಬ ಬರಳಿನಾಕಾರದ ಯಜ್ಞಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಿಸಿಯಾದ ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹಾಲು ಹಾಕಿದಾಗ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಖಾದ್ಯವಿಶೇಷವಾದ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯವು ಘರ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪಿತೃಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಈ ಘರ್ಮ ಎಂಬ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ನೀರು – ಆಪ ಅರ್ಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ ೧೮೭ ಗಾನ ಮತ್ತು ಐನ್ದ್ರಕಾಂಡ ೧೧೭ ನೆಯ ಋಕ್ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ವಿವರಣೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ.

ಋಕ್ – ೬೩೧

॥ ಸರ್ಪರಾಜ್ಞೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮೋ ವಾ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ು ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಅನ್ತಶ್ಚರತಿ ರೋಚನಾಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾದಪಾನತೀ ।
೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦
ವ್ಯಖ್ಯನ್ಮಹಿಷೋ ದಿವಮ್ ॥ ೪–೬೩೧ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩

ಅನ್ತರಿತಿ–ಚರತಿ–ರೋಚನಾ । ಅಸ್ಯ–ಪ್ರಾಣಾತ್–ಪ್ರ–ಆನಾತ್–ಅಪಾನತೀ–ಅ

೨ ೩ ೨ ೧೨೦

ಪ–ಅನತೀ ॥ ವಿ–ಅಖ್ಯತ್–ಮಹಿಷಃ–ದಿವಮ್ ॥ ೪-೬೩೧ ॥

॥ ಮರುತಾಂ ಭೂತಿಸಾಮ । ಮರುತೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

೧೬೩.೧. ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹೋಽಇ । ೨–೨ । ಔಹೋಽಔ

೦ ೦ ೨ ಋ ೨ ೧ ೨

ಹೋಽವಾ । ಹಾऽಽ೩೧ಉ । ವಾऽ೨೩ । ಭೂऽ೨೩೪ವಾತ್ । ಅನ್ತಶ್ಚರ

೦ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ತಿರೋಽಚನಾ ॥ ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹೋಽಇ । ೨–೨ । ಔಹೋಽಔ

೦ ೦ ೨ ಋ ೨ ೧ ೨೦

ಹೋಽವಾ । ಹಾऽ೩೧ಉ । ವಾऽ೨೩ । ಜಾऽ೨೩೪ನಾತ್ । ಅಸ್ಯಪ್ರಾ

೧೦ ೨೦ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ಣಾದಪಾನತೀ ॥ ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹೋಽಇ । ೨–೨ । ಔಹೋಽಔ

೦ ೦ ೨ ಋ ೧ ೨

ಹೋಽವಾ । ಹಾऽ೩೧ಉ । ವಾऽ೨೩ । ವಾऽ೨೩೪ದ್ರ್ಧಾತ್ । ವ್ಯಖ್ಯ

೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ನ್ಮಹಿಷೋಽದಿವಮ್ ॥ ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹೋಽಇ । ೨–೨ । ಔ

೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ಋ

ಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹಾऽ೩೧ಉ । ವಾऽ೨೩ । ಕಾऽ ೨೩೪ರಾತ್ ।

೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹೋಽಇ । ೨–೨ । ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ ।

೨ ಋ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ಹಾऽ೩೧ಉ । ವಾऽ೨೩ । ಭೂऽ೨೩೪ತೀಃ । ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ ।

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨ —

ಹೋಽಇ । ೨–೨ । ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹಾऽ ೩೧ಉ । ವಾऽ೨ ।

೧ ೦ ೨೦ ೧೦ ೨ ೦ ೦ ೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦

ಅಭ್ರಾಜೀಜ್ಜ್ಯೋತಿರಭ್ರಾಜೀತ್ । ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹೋಽಇ ।

೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೨

೨–೨ । ಔಹೋಽಔಹೋಽವಾ । ಹಾऽ ೩೧ಉ । ವಾऽ೨೩ ॥ ಏऽ೩ ।

೧೦ ೦೦೨೦ ೩ ೧೧೧
ಸರ್ವಾನ್ಕಾಮಾನಶೀಮಹೀಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೧೨೧ / ಪ - ೬೦ / ಮಾ - ೪೯ / ಜೋ ॥ ೬.೨೭೫ ॥

ಈ ೨೭೫ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಆಯಂಗೌಃ ಪ್ರಶ್ನಿರಕ್ರಮೀತ್ ೬೩೦ ಋಕ್ ಮೇಲೂ ಹಾಗೂ ಅನ್ತಶ್ಚರತಿ ರೋಚಾನೋ ೬೩೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೂ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ - **ಅಸ್ಯ** ಸೂರ್ಯಸ್ಯ **ರೋಚನಾ** ರೋಚಮಾನಾ ದೀಪ್ತಿರನ್ತಃ ಶರೀರಮಧ್ಯೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾತ್ಮನಾ **ಚರತಿ** ವರ್ತತೇ । ಕಿಂ ಕುರ್ವತೀ । **ಪ್ರಾಣಾದ ಪಾನತೀ** ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಾದ್ಯಾಃ ಪಞ್ಚ ವೃತ್ತಯಃ । ಯತ್ರ ಪ್ರಾಣನಂ ನಾಡೀಭಿರೂರ್ಧ್ವಂ ವಾಯೋರ್ನಿರ್ಗಮನಮ್ । ತಥಾ ವಿಧಾತ್ ಪ್ರಾಣಾತ್ ಪ್ರಾಣ ನಾದನಂತರಮ್ **ಅಪಾನತೀ** ನಾಡೀಭಿರವಾಙ್ಮುಖಂ ವಾಯೋರ್ನಯನಮ್ । ತತ್ ಕುರ್ವತೀ । ಅಪ ಪೂರ್ವಾದನಿತೇರ್ಲಟಃ ಶತರಿ ಅದಾದಿತ್ವಾಚ್ಛಪೋಲುಕ್ । ಉಗಿತಶ್ಚೇತಿ ಪಾ ೪-೧-೬ ಜೇಪ್ । ಶತುರನುಮಃ ಪಾ ೬-೧-೧೭೩ ಇತಿ ನದ್ಯಾ ಉದಾತ್ತತ್ವಮ್ ॥ ಯದ್ವಾ । **ಅನ್ತಃ** ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ **ಅಸ್ಯ** ಸೂರ್ಯಸ್ಯ **ರೋಚನಾ** ರೋಚಮಾನಾ ದೀಪ್ತಿಃ **ಚರತಿ** । ಗಚ್ಛತಿ । ರುಚ ದೀಪ್ತೌ । ಅನುದಾತ್ತೇತಶ್ಚ ಹಲಾದೇರಿತಿ ಪಾ. ೩-೨-೧೪೯ ಯುಚ್ । ಕಿಂ ಕುರ್ವತೀ । **ಪ್ರಾಣಾತ್** ಪ್ರಾಣಾನಾದುದಯಾದನನ್ತರಮ್ **ಅಪಾನತೀ** ಸಾಯಾಹ್ನಸಮಯೇಽಸ್ತಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀ । ಈದೃಶ್ಯಾ ದೀಪ್ತ್ಯಾಯುಕ್ತಃ । ಅತ ಏವ **ಮಹಿಷಃ** ಮಹಾನ್ ಸೂರ್ಯಃ **ದಿವಮ್** ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ ಉದಯಾಸ್ತಮಯಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ **ವ್ಯಖ್ಯತ್** ವಿಚಷ್ಟೇ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ॥ ಮಹೇಃ ಅವಿಮಹ್ಯೋಷ್ಟಿವಚ್ ಉ.ಸೂ ೧-೪೬ । ಇತಿ ಔಣಾದಿಕಃ ಷ್ಟಿಷಚ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ । ಚಕ್ಷಿಙಃ ಖ್ಯಾಞ ಪಾ ೨-೪-೫೪ । ಛಾಂದಸೇ ಲುಜಿ ಅಸ್ಯತಿ ವಕ್ತಿಖ್ಯಾತಿ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಪಾ ೩-೧-೫೨ ಚ್ಲೇರಙಾದೇಶಃ ॥

ಅಸ್ಯರೋಚನಾ ಈ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ದೀಪ್ತಿಯು ಈ ಆತ್ಮದ ತೇಜಸ್ಸು **ಅನ್ತಃ** ಶರೀರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದ್ಯಾವಾಪೃಥ್ವಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ - ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಶತ. ೪-೩-೨-೧೨೨ । **ಪ್ರಾಣಾತ್ ಅಪಾನತೀ** ಊರ್ಧ್ವಗತಿಯುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಿಂದ ಅಧೋಗಮನವುಳ್ಳ ಅಪಾನವಾಯುವನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾ ಉದಯಕಾಲದಿಂದ ಸಾಯಂಕಾಲಪರ್ಯನ್ತ ದ್ಯುಲೋಕದಿಂದ ಪೃಥ್ವೀಲೋಕ ಪರ್ಯನ್ತ **ಚರತಿ** ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. **ಮಹಿಷಃ** ಮಹಾಮಹಿಮೋ ಪೇತನಾದ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನು - **ಮಹಿಷಃ** ಮಹನ್ನಾಮ ನಿಘಂ ೩-೩ ॥ ಮಹಾಬಲ ಶಾಲಿಯೂ ಶಕ್ತಿಯುತನೂ ಆದ ಈ ಆತ್ಮನು **ದಿವಂ** ಉದಯಾಸ್ತಗಳ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಎತ್ತರವಾದ ಅನ್ತರಿಕ್ಷವನ್ನು ದ್ಯುಲೋಕವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಮೋಕ್ಷಧಾಮವನ್ನು

ಉತ್ತಮಾಂಗವಾದ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮಸ್ತಿಷ್ಕವನ್ನು ವ್ಯಖ್ಯತ್ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ದೀಪ್ತಿಯಿಂದ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥ್ವಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಯಾಸ್ತಕಾಲಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಎತ್ತರದ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜ ಮಾನನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಆತ್ಮದ ತೇಜಸ್ಸು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಪ್ರಾಣಾದಿ ಪಂಚವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ನಾಡಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಒಯ್ದು ಅಪಾನ ವಾಯುವನ್ನು ನಾಡಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಂದು ನಾಭಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನೂ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಾ ಮಸ್ತಿಷ್ಕವನ್ನು ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಯಾಕಾಶದಂತಸ್ಥಮಾಗಿ
ಚಲಿಸುತಿರ್ಪುದೀ ಕಾಂತಿಗಳ್ ಮೇಲೆಸಾಗಲ್ ।
ಉದಯದಿವ್ಯಾಸ್ತಲೀಲೆ ದಲ್ ನಿತ್ಯಮಾಲೆ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಓಹೋಔಹೋವಾ । ಮರುತಃ । ಸರ್ವಕಾಮಾವಾಪ್ತಿಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್ ಮನ್ತ್ರೇ ಭೂತಿಪದ ಯೋಗಾಚ್ಚಭೂತಿಃ । ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಭೂತಿರ್ಭವೇತ್ । ಸರ್ವಾಂಶ್ಚಕಾಮಾನಶೀಮಹಿ । ಸಾಮ ೨೭೫ ॥

ಈ ಸಾಮಗಾನವು ಭೂತಿಪದದ ಅಸ್ತಿತ್ವದಿಂದಲೂ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನಶೀಮಹೀ ಎಂಬ ನಿಧನ ಭಕ್ತಿಯ ಯೋಗದಿಂದಲೂ ಸಾಧಕನ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸುವುದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಮ ೨೭೫ ॥

॥ ಸರ್ಪರಾಜ್ಞ್ಯಮ್ । ಸರ್ಪರಾಜಾನಃ ವಾ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೨   ೧ ೨^   ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦
೧೬೪.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಈನ್ಹೂಃ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ ।

೨೦   ೦   ೦ ೦ ೦
೩ । ಆಯಙ್ಗೌಽಽಪೃಶ್ನಿರಕ್ರಮೀದ್ವೈಹೀ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ।

೧ ೨^   ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦   ೨   ೦   ೦ ೦ ೦
ಈಡಾ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ಅಸದನ್ಮಾತರಂಪುರಾಐಹೀ ॥

೧ ೨ ^   ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦   ೨
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸಾತ್ಯಮ್ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ಪಿ

೦   ೦ ೦   ೧ ೨
ತರಙ್ಚಪ್ರಯನ್ತ್ಸ್ವಾಽಽಐಹೀ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ದೀಯೌಃ ॥

ದೀ – ೪೮ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೨೬ । ಙೂ ॥ ೭.೨೭೬ ॥

ಈ ೨೭೬ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಆಯಜ್ಞೌಃ ಪೃಶ್ನಿಃ ೬೩೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಸರ್ಪರಾಜ್ಞ್ಯಮ್ । ಸರ್ಪರಾಜಾನಃ ವಾ । ಪ್ರಜಾಪತಿಃ । ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧೬೫.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಭೂತಮ್ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ಅನ್ತಶ್ಚರತಿರೋ೭ಚನಾಐಹೀ॰ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಪೃಥಿವೀ॰ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ಅಸ್ಯಪ್ರಾಣಾದಪಾನತಾಐಹೀ॰ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸಾಹಃ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ। ೩ । ವ್ಯಖ್ಯನ್ಮಹಿಷೋ೭ದಿವಾಮ್ಮೈಹೀ॰ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ತೇ೭ಜಃ ॥

ದೀ॰ – ೫೧ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೨೬ । ಜೂ ॥ ೮.೨೭೭ ॥

ಈ ೨೭೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅನ್ತಶ್ಚರತಿ ರೋಚನಾಸ್ಯ ೬೩೧ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಋಕ್ – ೬೩೨

॥ ಸರ್ಪರಾಜ್ಞೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮೋ ವಾ ॥

ತ್ರಿಂಶದ್ಧಾಮ ವಿ ರಾಜತಿ ವಾಕ್ ಪತಙ್ಗಾಯ ಧೀ॰ಯತೇ ।
ಪ್ರತಿ ವಸ್ತೋ॰ರಹ ದ್ಯುಭಿಃ । ೬-೬೩೨ ॥

ತ್ರಿಂಶತ್–ಧಾಮ–ವಿ–ರಾಜತಿ । ವಾಕ್–ಪತಙ್ಗಾಯ–ಧೀ॰ಯತೇ ॥ ಪ್ರತಿ–ವಸ್ತೋ॰ಃ–ಅಹ–ದ್ಯುಭಿಃ ॥ ೬–೬೩೨ ॥

೧೬೬.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಆಪಃ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ३ । ತ್ರಿ೦\ಶದ್ಧಾಮವಿರಾಜತಾಐಹೀ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಊಷಾ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ३ । ವಾಕ್ಪತಙ್ಗಾಯಧೀಯತಾಐಹೀ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ದೀಶಃ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ३ । ಪ್ರತಿವಸ್ತೋರಹದ್ಯುಭಾಐಹೀ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ॥ ಜ್ಯೋತಿಃ ॥

ದೀ – ೫೧ । ಪ – ೨೦ । ಮಾ – ೨೭ । ಜೀ ॥ ೯.೨೭೮ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಪ್ರಗೀತಾನಾಂ ಋಚಾಂ ತ್ರಿಂಶನ್ಮುಹೂರ್ತ ಪರಿಚ್ಛೇದ್ಯಂ ಧಾಮ ಸ್ಥಾನಮ್ । ಪರಿಸೂರ್ಯೋ ವಿರಾಜತಿ ದ್ಯುಭಿಃ ದೀಪ್ತಿಯೋಗೇನ ಪ್ರತಿವಸ್ತೋಃ ಚಿರನಿವಾಸನಾಯ ಪತಂಗಾಯ ಸೂರ್ಯಾಯ ವಾಕ್ ಸ್ತುತಿಲಕ್ಷಣಾ ಪ್ರತಿನಿಧೀಯತೇ ಪ್ರವರ್ತನ್ತೇ । ಆಪಃ ಉಷಾ ದಿಶೋ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚ ಸೂರ್ಯೇಣ ಏವ ಉದಯಾಸ್ತಮಾನಕಾರಿಣಾ ಸಂಪದ್ಯತೇ ॥ ಸಾ ೨೭೮ ॥

ಪ್ರಗೀತದ ಈ ಋಕ್‌ಗಳು – ೧೫ ಮುಹೂರ್ತಗಳ ಹಗಲು ಮತ್ತು ೧೫ ಮುಹೂರ್ತಗಳ ರಾತ್ರಿ ಎಂಬ – ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಉದಯಾಸ್ತಮಾನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ತುತಿ ಲಕ್ಷಣವಾದ ವಾಕ್ ಉದಯಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಋಗ್ವೇದವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಯಜುರ್ವೇದವು ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಸಾಮವೇದವು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನೀರೂ ಉಷಾ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ಉದಯಾಸ್ತಮಾನಗಳೂ ಜ್ಯೋತಿಯೂ ಸೂರ್ಯನಿಂದಲೇ ಆಗಿವೆ । ಸಾ ೨೭೮ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – **ತ್ರಿಂಶದ್ಧಾಮ** ಧಾಮಾನಿ ಸ್ಥಾನಾನಿ – ವಚನ ವ್ಯತ್ಯಯಃ । **ವಸ್ತೋಃ** ವಾಸರಸ್ಯ ಅಹೋರಾತ್ರಸ್ಥಾವಯವಭೂತಾನಿ **ಅಹ**–ಶಬ್ದೋಽವಧಾರಣೇ । **ದ್ಯುಭಿಃ** ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದೀಪ್ತಿಭಿರೇವ **ವಿ ರಾಜತಿ** ವಿರಾಜತೇ । ವಿಶೇಷೇಣ ದೀಪ್ಯತೇ – ವ್ಯತ್ಯಯೇನ್ಯೈಕ ವಚನಮ್ ३–೧–೩೯ । ಮುಹೂರ್ತಾನ್ಯತ್ರ ಧಾಮಾನ್ಯುಚ್ಯನ್ತೇ । ಪಞ್ಚದಶರಾತ್ರೇಃ ಪಞ್ಚದಶಾಹ್ನಃ । **ಪತಙ್ಗಾಯ** ಪತತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪತಙ್ಗಃ ಸೂರ್ಯಃ । ತಸ್ಮೈ ಸೂರ್ಯಾಯ ಸ್ತುತಿರೂಪಾ **ವಾಕ್ ಪ್ರತಿ ಧೀಯತೇ** । ಪ್ರತಿಮುಖಂ ಸ್ತೋತೃಭಿರ್ವಿಧೀಯತೇ ಕ್ರಿಯತೇ । ಯದ್ವಾ । **ವಸ್ತೋಃ** ಅಹ್ನಃ **ತ್ರಿಂಶತ್ ಧಾಮ** ।

ಧಾಮಾನಿ । ಘಟಿಕಾಭಿಪ್ರಾಯಮೇತತ್ । ತ್ರಿಂಶತ್ ಘಟಿಕಾಃ । ಅತ್ಯನ್ತ ಸಂಯೋಗೇ ದ್ವಿತೀಯಾ ೨-೩-೫ । ಏತಾವನ್ತಂ ಕಾಲಮ್ । **ದ್ಯುಭಿಃ** ದೀಪ್ತಿಭಿರಸೌ ಸೂರ್ಯಃ **ವಿ ರಾಜತಿ** ವಿಶೇಷೇಣ ದೀಪ್ಯತೇ । ತಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಸಮಯೇ **ವಾಕ್** ತ್ರಯೀರೂಪಾ । ತಸ್ಯೈ **ಪತಙ್ಗಾಯ ಪ್ರತಿ ಧೀಯತೇ** ಪ್ರತಿಮುಖಂ ಧಾರ್ಯತೇ । ತಂ ಪೂರ್ವಂ ಸೇವತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಶ್ರೂಯತೇ ಹಿ - ಋಗ್ಭಿಃ ಪೂರ್ವಾಹ್ನೇ ದಿವಿ ದೇವ ಈಯತೇ । ಯಜುರ್ವೇದೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಮಧ್ಯೇ ಅಹ್ನಃ । ಸಾಮವೇದೇನಾಸ್ತಮಯೇ ಮಹೀಯತೇ । ವೇದೈರಶೂನ್ಯಸ್ತ್ರಿಭಿರೇತಿ ಸೂರ್ಯಃ ತೈ.ಬ್ರಾ ೩-೧೨-೯-೧ ಇತಿ । ಯದಾ ತ್ವಿಹ ಸೂಕ್ತೇ ಸಾರ್ಪರಾಜ್ಞ್ಯಾ ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಸ್ತದಾ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮನಾ ಸ್ತೂಯತ ಇತ್ಯವಗನ್ತವ್ಯಮ್॥

ವಸ್ತೋಃ ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಅವಯವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿರುವ ಅಥವಾ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರಖರವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿರುವ **ತ್ರಿಂಶದ್ಧಾಮ** ಮೂವತ್ತು ಮುಹೂರ್ತಗಳೆನಿಸಿರುವ ಮೂವತ್ತು ಸ್ಥಾನಗಳು ಅಥವಾ ಮೂವತ್ತು ಘಳಿಗೆಗಳು **ದ್ಯುಭಿಃ** ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ **ವಿರಾಜತಿ** ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುವ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತನಾದ **ಪತಂಗಾಯ** ದಿವ್ಯವಾದ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಹಾರುವ ಚಿಟ್ಟೆಯಂತೆ ಹದಿನೈದು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ರಾತ್ರಿ ಎಂಬ ಒಂದು ರೆಕ್ಕೆ ಹದಿನೈದು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ಹಗಲು ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ರೆಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾರುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸೂರ್ಯಾಭಿಮುಖವಾಗಿ **ವಾಕ್** ಬೆಳಗಿನ ವೇಳೆ ಋಗ್ವೇದ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜುರ್ವೇದ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಗಾನಗಳಿಂದಲೂ **ಪ್ರತಿ ಧೀಯತೇ** ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಹದಿನೈದು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ಹಗಲು ಮತ್ತು ಹದಿನೈದು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ರಾತ್ರಿ ಒಟ್ಟಾಗಿರುವ ಒಂದು ದಿವಸವನ್ನು ಅಥವಾ ಮೂವತ್ತು ಘಳಿಗೆಗಳ ಒಂದು ಹಗಲನ್ನು ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಚಿಟ್ಟೆಯಂತೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಋಗ್ವೇದ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜುರ್ವೇದ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಗಾನಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತೋತೃಗಳು ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ದಿನದ ಮೂವತ್ತು ಘಳಿಗೆ ಈ ಭಾನುಮಂತಂ
ತನ್ನ ಭಾನವಂಗಳನೆಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಪಸರಿಪಂ ।
ಇಂತು ಮೆರೆವನಂ ನೋಂತಿರಲ್ ಬೆಳಕು ನಮಗೆ ॥

ಸ್ತೋಭಪದಪಾಠಃ-ಉದ್ಯನ್[೩]-ಉತ್[೨]-ಯನ್-ಲೋಕಾನ್[೩]-ಅರೋ[೨]ಚಯಃ[೩]-ಇಮಾನ್[೨]-
ಲೋ[೩]ಕಾ[೨]ನ್-ಅ[೩]ರೋಚಯಃ-ಪ್ರಜಾಃ[೨]-ಪ್ರ[೩]-ಜಾಃ[೨]-ಭೂ[೩]ತ[೨]ಮ್ । ಅ[೩]ರೋಚಯಃ ॥

॥ ಸರ್ಪಸ್ಯ ಘರ್ಮರೋಚನಮಿನ್ದ್ರಸ್ಯ ವಾ । ಘರ್ಮೋರ್ ಸರ್ಪೋರ್ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೨ ೧ ೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦
೧೬೭.೧. ಉದ್ಯಁಲ್ಲೋಕಾನರೋಚಯಃ । ಹೋಇ ॥ ಇಮಾಁ
೦ ೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೨೦
ಲ್ಲೋಕಾನರೋಚಯಃ । ಹೋಇ ॥ ಪ್ರಜಾಭೂತಮರೋಚಯಃ ।
೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧ ^ ೩ ೪೦
ಹೋಇ ॥ ವಿಶ್ವಂಭೂತಮರೋಚಯಃ । ಹೋಽ೨ಹಾಽ೨೩೪ಔ
೦ ೨ ೧೦ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
ಹೋವಾ ॥ ಘರ್ಮೋರ್ಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ - ೧೬ / ಪ - ೯ / ಮಾ - ೯ / ಘೋ ॥ ೧೦.೨೭೯ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ಭಗವಾನಾದಿತ್ಯಃ ಉದ್ಯನ್ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ಅರೋಚಯಃ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥಃ । ಸಾ ೨೭೯ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಆದಿತ್ಯನು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ । ಸಾ ೨೭೯ ॥

ಋಕ್ - ೬೩೩-೬೩೪

॥ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಃ ಕಾಣ್ವಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಅಪ ತ್ಯೇ ತಾಯವೋ ಯಥಾ ನಕ್ಷತ್ರಾ ಯನ್ತ್ಯಕ್ತುಭಿಃ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಸೂರಾಯ ವಿಶ್ವಚಕ್ಷಸೇ । ೭-೬೩೩ ॥

೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧
ಅಪ-ತ್ಯೇ-ತಾಯವಃ-ಯಥಾ । ನಕ್ಷತ್ರಾ-ಯನ್ತಿ-ಅಕ್ತುಭಿಃ ॥ ಸೂರಾಯ-ವಿಶ್ವ
೨ ೩ ೨ ೩
ಚಕ್ಷಸೇ-ವಿಶ್ವ-ಚಕ್ಷಸೇ ॥ ೭-೬೩೩ ॥

೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಅದೃಶ್ರನ್ನಸ್ಯ ಕೇತವೋ ವಿ ರಶ್ಮಯೋ ಜನಾಽಁ ಅನು ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಭ್ರಾಜನ್ತೋ ಅಗ್ನಯೋ ಯಥಾ । ೮-೬೩೪ ॥

೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೧
ಅದೃಶ್ರನ್–ಅಸ್ಯ–ಕೇತವಃ । ವಿ–ರಶ್ಮಯಃ–ಜನಾನ್–ಅನು ॥ ಭ್ರಾಜನ್ತಃ–ಅಗ್ನ
೨ ೩
ಯಃ–ಯಥಾ । ೮–೬೩೪ ॥

॥ ಷಡ್ವೈನ್ದ್ರಾಃ ಪರಿಧಯ ಋತೂನಾಂ ಪ್ರಥಮಂ । ಇನ್ದ್ರೋಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧೬೭–೧೬೯.೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾ೦ವಾ । ೩ । ದಿದೀಹಿವಿಶ್ವತಸ್ಪೃಥುಃ । ಉದುತ್ಯಂಜಾತಽ೩ವಾಇದಾಽ೧ಸಾಽ೨ಮ್ ॥ ದೇವಂವಹನ್ತಿಽ೩ಕಾಇತಾಽ೧ವಾಽ೨ಃ । ದೃಶೇವಿಶ್ವಾಯಽ೩ಸೂರಾಽಯಾಽ೨ಮ್ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಅಪತ್ಯೇತಾಯಽ೩ವೋಯಾಽ೧ಥಾಽ೨ । ನಕ್ಷತ್ರಾಯನ್ತಿಽ೩ಯಾಕ್ತೂಽ೧ಭಾಽ೨ಇಃ ॥ ಸೂರಾಯವಿಶ್ವಽ೩ಚಾಕ್ಷಾಽ೧ಸಾಽ೨ಇ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಅದೃಶ್ರನ್ನಸ್ಯಽ೩ಕಾಇತಾಽ೧ವಾಽ೨ಃ ॥ ವಿರಶ್ಮಯೋಜಽ೩ನಾಜ್ಆಽ೧ನೂಽ೨ ॥ ಭ್ರಾಜನ್ತೋಅಗ್ನಽ೩ಯೋಯಾಽ೧ಥಾಽ೨೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾ೦ವಾ । ೨ । ಭ್ರಾಜಾಽ೩೦ಽ೫ವಾಽ೬೫೬ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೪೦ । ಪ – ೧೯ । ಮಾ – ೨೫ । ಋ ॥ ೧೧.೨೮೦ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಹಾಉ ಇನ್ದ್ರ ಷಟ್ಸುಪರಿಧಿಷು ಸಾಮಸು ವಿಶ್ವತಃ ಸರ್ವತಃ । ಕಾಲತೋ ದೇಶತಶ್ಚ ಪೃಥುಃ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಃ ಸೂರ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ । ಯಥಾ ಅಪತ್ಯೇ ಅಪತ್ಯ ಪೋಷಣಾರ್ಥಂ ತಾಯವಃ ಮಾತರಃ ಪ್ರವರ್ತನ್ತೇ । ಏವಂ ಸೂರಾಯ ಸೂರ್ಯಾಯ ವಿಶ್ವ ಚಕ್ಷಸೇ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ಅಕ್ತುಭಿಃ ರಾತ್ರಿಭಿಃ ಸಹ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಪರಿಪೋಷಣಾಯ ಯನ್ತಿಯಾನ್ತಿ । ಚನ್ದ್ರಾದಯೋ ರಸಾನುಪ್ರದಾನಾದಿನಾ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ಪರಿಪೋಷಣಂ ಕುರ್ವನ್ತಿ । ಅಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಸಂಬಂಧಿನೋ ರಶ್ಮಯಃ ಕೇತವಃ ಚಿಹ್ನಭೂತಾಃ ಜನಾನ್ ಅನು ಅದೃಶ್ರನ್ ಪಶ್ಯನ್ತಿ । ಭ್ರಾಜನ್ತೋ ಅಗ್ನಯೋ

ಯಥಾ ದೃಶ್ಯನ್ತೇ ತಥಾ ಸೂರ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕ್ರಿಯತ ಇತಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಃ ॥ ಶುಕ್ರಂ ಶೋಚಿಃ ಸ ಚೈತನ್ಯಂ ಸೂರ್ಯ ಏವ । ಸಾ–೨೮೦–೨೮೧ ॥

ಈ ಆರೂ ಪರಿಧಿ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದ ಸಮಸ್ತ ದೇಶಕಾಲಗಳೂ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾಯಂದಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವಂತೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ರಾತ್ರಿಗಳೂ ಚನ್ದ್ರಾದಿ ಆಕಾಶಕಾಯಗಳೂ ತಮ್ಮ ರಸಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ರಶ್ಮಿಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸೂರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರಪಂಚದ ಜನರನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಜನರಿಗೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನೇ ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕನಾಗಿರುವವನೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿವೆ । ಸಾಮ ೨೮೦–೨೮೧ ॥

॥ ದ್ವಿತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೨ ॥

೨ ೦ ೦ ೩ ೨೦೩೦ ೦ ೨
೧೬೭–೧೬೯.೨. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಶುಕ್ರಾಓವಾ । ೩ । ದಿ
೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೨ —
ದೀಹಿವಿಶ್ವತಸ್ಪೃಥುಃ । ಉದುತ್ಯಂಜಾತಽ೩ವಾ೩ದಾಽ೧ಸಾಽ೨ಮ್ ॥
೦ ೧ ೨ — ೦ ೦ ೧ ೨
ದೇವಂವಹನ್ತಿಽ೩ಕಾ೩ತಾಽ೧ವಾಽ೨ಃ ॥ ದೃಶೇವಿಶ್ವಾಯಽ೩ಸೂರಾಽ
— ೦ ೦ ೧ ೨ —
೧ಯಾಽ೨ಮ್ ॥ ಶ್ರೀಃ ॥ ಅಪತ್ಯೇತಾಯಽ೩ವೋಯಾಽ೧ಥಾಽ೨ ॥
೦ ೧ ೨ — ೦ ೦ ೧ ೨
ನಕ್ಷತ್ರಾಯನ್ತಿಽ೩ಯಾಕ್ತೂಽ೧ಭಾಽ೨೩ಃ ॥ ಸೂರಾಯವಿಶ್ವಽ೩ಚಾಕ್ಷಾಽ
— ೧ ೨ —
೧ಸಾಽ೨೩ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಅದೃಶ್ರನ್ನಸ್ಯಽ೩ಕಾ೩ತಾಽ೧ವಾಽ೨ಃ ॥ ವಿರಶ್ಮ
೦ ೧ ೨ — ೦ ೦ ೧ ೨
ಯೋಜಽ೩ನಾಜ್ಅಽ೧ನೂಽ೨ ॥ ಭ್ರಾಜನ್ತೋಅಗ್ನಽ೩ಯೋಯಾಽ
೨ ೦ ೦ ೩ ೨೦೩೦ ೦ ೨
೧ಥಾಽ೨೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಶುಕ್ರಾಓವಾ । ೨ । ಶುಕ್ರಾಽ
೪ ೩ ೧೧೧
೩ಓಽ೫ವಾಽ ೬೫೬ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೩೪ । ಪ – ೧೯ । ಮಾ – ೨೫ । ಧ್ರು ॥ ೧೨.೨೮೧ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – **ತ್ಯೇ** ತಾಯವಃ **ಯಥಾ** ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ ತಸ್ಕರಾಃ ಇವ **ನಕ್ಷತ್ರಾ** ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ದೇವಗೇಹರೂಪಾಣಿ –ದೇವಗೃಹಾ ವೈ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಇತಿ – ತೈ.ಬ್ರಾ ೧–೫–೨–೬ ॥ ಯದ್ವಾ ಇಹಲೋಕೇ ಮಾನುಷಾ ಯೇ ಸ್ವರ್ಗಮಾಪ್ನುವನ್ತಿ ತೇ ನಕ್ಷತ್ರ ರೂಪೇಣ ದೃಶ್ಯನ್ತೇ । ತಥಾ ಚ ಶ್ರೂಯತೇ – ಯೋ ವಾ ಇಹ ಯಜತೇ ಅಮುಂ ಸ ಲೋಕಂ ನಕ್ಷತೇ ತನ್ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಂ ನಕ್ಷತ್ರತ್ವಮ್ ಇತಿ – ತೈ.ಬಾ ೧–೨–೩–೫ । ಯದ್ವಾ ತೇಷಾಂ ಸುಕೃತಿನಾಂ ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣ್ಯುಚ್ಯನ್ತೇ – ಸುಕೃತಾಂ ವಾ ಏತಾನಿ ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ನಕ್ಷಾತ್ರಾಣಿ – ತೈ.ಬ್ರಾ ೫–೪–೧–೩ ಇತಿ ಆಮ್ನಾನಾತ್ । ಯಾಸ್ಕಸ್ತ್ವಾಹ – ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ನಕ್ಷತೇರ್ಗತಿ ಕರ್ಮಣೋ ನೇಮಾನಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಇತಿ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಮ್ – ನಿರು ೩–೨೦ ಇತಿ । ಯಥಾ ವಿಧಾನಿ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ **ಅಕ್ತುಭಿಃ** ರಾತ್ರಿಭಿಃ ಸಹ **ಅಪ ಯನ್ತಿ** ಅಪಗಚ್ಛನ್ತಿ । **ವಿಶ್ವ ಚಕ್ಷಸೇ** ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಕಸ್ಯ **ಸೂರಾಯ** । ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಆಗಮನಂ ದೃಷ್ಟ್ವೇತಿ ಶೇಷಃ । ತಸ್ಕರಾ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ರಾತ್ರಿಭಿಃ ಸಹ ಸೂರ್ಯಃ ಆಗಮಿಷ್ಯತೀತ್ಯಾಕುಲಯನ್ತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ತಾಯುರಿತಿ ಸ್ತೇನನಾಮ ನಿರು. ೩–೨೪–೭। ತಾಯುಸ್ತಸ್ಕರ ಇತಿ ತನ್ನಾಮಸು ಪಾಠಾತ್। ಅಕ್ತುರಿತಿ ರಾತ್ರಿನಾಮ । ಶರ್ವರೀ ಅಕ್ತುರಿತಿ ತನ್ನಾಮಸು ನಿರು. ೧–೭–೪ ಪಾಠಾತ್ ॥ ೬೩ ॥

ವಿಶ್ವ ಚಕ್ಷಸೇ ವಿಶ್ವ ದ್ರಷ್ಟಾರನಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಣ್ಣೇ ಆಗಿರುವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗುವ ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಪ್ರಕಾಶಕನಾದ **ಸೂರಾಯ** ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನ ಆಗಮನವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ – ಸಜೂಃ ಸೂರಾ ಸೂರ್ಯಮೇವ ಪ್ರೀಣಾತಿ ಮೈ ೩–೪–೪ । **ತ್ಯೇ** – ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ **ನಕ್ಷತ್ರಾ** – ದೇವತೆಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಗೃಹಗಳೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದವರು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಗೃಹಗಳೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ತೈ. ಬ್ರಾ. ೧–೫–೨–೫,೬ । ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವರು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವ ತೇಜಸ್ಸಿನ ರೂಪವಾದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ತೈ. ಸಂ. ೧–೪–೫–೩ ನಕ್ಷತಿ ಎಂಬ ಗತ್ಯರ್ಥಕ ಧಾತು ಕ್ಷತ್ರ–ಧನ ಧನರೂಪವಾದ ಹಿರಣ್ಯದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ನಿ ೩–೨೦ । **ತಾಯವಃ ಯಥಾ** ಕಳ್ಳರಂತೆ – ತಾಯುಃ ಸ್ತೇನನಾಮ ನಿಘಂ ೩–೨೪ **ಅಕ್ತುಭಿಃ** ರಾತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ನಿ ೧೨–೨೩ । **ಉಪಯನ್ತಿ** ಮರೆಯಾಗುವರು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು.

ದೇವತಾಗೃಹರೂಪವಾದ ಯಜ್ಞಮಾಡಿದವರ ವಾಸಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿರುವ ಸುಕೃತಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸೆಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ರಾತ್ರಿ ಎಂಬ ಕತ್ತಲಿನೊಡನೆ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನು ಎದುರಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಮಂಕಾಗಿ ಮರೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟವೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸದಂತಾಗುತ್ತವೆ.

ಎಲ್ಲಮಂ ಬೆಳಗಿ ಸಲ್ವ ಲೋಕಾಕ್ಷಿ ಸವಿತೃ
ಕಳ್ಳರಿಲ್ಲದಿಪ್ಪಂತೆ ಮುಂಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ।
ರಾತ್ರಿಯಂ ತಾರೆಗಳನೆಲ್ಲಮಂ ಮರೆಯಿಪಂ ॥

ಅಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಕೇತವಃ ಪ್ರಜ್ಞಾಪಕಾಃ **ರಶ್ಮಯಃ** ದೀಪ್ತಯಃ **ಜನಾನ್ ಅದೃಶ್ರನ್** । ಜನಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಅನುಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರೇಕ್ಷನ್ತೇ । ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ಪ್ರಕಾಶಯನ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ತತ್ರ ದೃಷ್ಟಾನ್ತಃ – **ಭ್ರಾಜನ್ತಃ** ದೀಪ್ಯಮಾನಾಃ **ಅಗ್ನಯ ಇವ** ॥ ವ್ಯದೃಶ್ರನ್ – ಅದೃಶ್ರಮ್ ಇತಿ ಪಾಠೌ । ೬೩೪ ॥

ಭ್ರಾಜನ್ತಃ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಾ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ **ಅಗ್ನಿಯೋ ಯಥಾ** ಅಗ್ನಿಗಳಂತೆ **ಅಸ್ಯ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ** ಈ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನ **ಕೇತವಃ** ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ – ಬೆಳಕಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಸ್ತುಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಜ್ಞಾಪಕವಾದ ನಿ ೩–೧೩ । ಆಗಮನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ **ರಶ್ಮಯಃ** ಕಿರಣಗಳು **ಜನಾಂ ಅನು** ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಕಲವನ್ನೂ ಅನುಕ್ರಮಾಗಿ ವಿ ಅದೃಶ್ರನ್ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ.

ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಗಳಂತೆ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಕಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಜನರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಉರಿವ ವಹ್ನಿಯಂದದ ಮೆರೆವ ಕಿರಣಗಣದಿಂ
ದೇವದೇವನೀ ವಿಶ್ವಾಕ್ಷಿ ಸವಿತೃದೇವಂ ।
ಜೀವಜಗಮಂ ವಿಲೋಕಿಪಂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ॥

ಋಕ್ – ೬೩೫–೬೩೬–೬೩೭

॥ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಃ ಕಾಣ್ವಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ತರಣಿರ್ವಿಶ್ವದರ್ಶತೋ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃದಸಿ ಸೂರ್ಯ ।
೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ವಿಶ್ವಮಾ ಭಾಸಿ ರೋಚನಮ್ । ೯–೬೩೫ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩
ತರಣಿಃ–ವಿಶ್ವದರ್ಶತಃ–ವಿಶ್ವ–ದರ್ಶತಃ । ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃತ್–ಜ್ಯೋತಿಃ–ಕೃತ್–ಅಸಿ–
೧ ೨ ೦ ೩ ೨
ಸೂರ್ಯ ॥ ವಿಶ್ವಮ್–ಆ–ಭಾಸಿ–ರೋಚನಮ್ ॥ ೯–೬೩೫ ॥

॥ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಃ ಕಾಣ್ವಃ । ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ಪ್ರತ್ಯಙ್ ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಃಪ್ರತ್ಯಙ್ಙುದೇಷಿ ಮಾನುಷಾನ್ ।
೩ ೨ಉ ೩ ಕ ೨೦ ೩ ೨
ಪ್ರತ್ಯಙ್ ವಿಶ್ವꣳ ಸ್ವರ್ದೃಶೇ । ೧೦-೬೩೬ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨
ಪ್ರತ್ಯಙ್–ಪ್ರತಿ–ಅಙ್–ದೇವಾನಾಮ್–ವಿಶಃ । ಪ್ರತ್ಯಙ್–ಪ್ರತಿ–ಅಙ್–ಉತ್ –
೩ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೧ ೩ ೨
ಏಷಿ–ಮಾನುಷಾನ್ ॥ ಪ್ರತ್ಯಙ್–ಪ್ರತಿ–ಅಙ್–ವಿಶ್ವಮ್–ಸ್ವಃ–ದೃಶೇ ॥

॥ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಃ ಕಾಣ್ವಃ । ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಯೇನಾ ಪಾವಕ ಚಕ್ಷಸಾ ಭುರಣ್ಯನ್ತಂ ಜನಾꣳ ಅನು ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ತ್ವಮ್ ವರುಣ ಪಶ್ಯಸಿ ॥ ೧೧-೬೩೭ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩
ಯೇನ–ಪಾವಕ–ಚಕ್ಷಸಾ । ಭುರಣ್ಯನ್ತಮ್–ಜನಾನ್–ಅನು ॥ ತ್ವಮ್–ವರುಣ
೧೨೦
–ಪಶ್ಯಸಿ ॥ ೧೧-೬೩೭ ॥

॥ ಷಡೈನ್ದ್ರಾಃ ಪರಿಧಯ ಋತೂನಾಂ ತೃತೀಯಮ್ । ಇನ್ದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀಸೂರ್ಯಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩೦ ೨೦೩೦ ೦ ೨
೧೭೦–೧೭೨.೩. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭೂತಾಓವಾ । ೩ । ದಿ
೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦
ದೀಹಿವಿಶ್ವತಸ್ಪೃಥುಃ । ತರಣಿರ್ವಿಶ್ವꣳಽ೩ದಾರ್ಶಾಽ೧ತಾಽ೨ಃ ॥ ಜ್ಯೋ
೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೨
ತಿಷ್ಕೃದಸಿಽ೩ಸೂರಾಽ೧ಯಾಽ೨ ॥ ವಿಶ್ವಮಾಭಾಸಿಽ೩ರೋಚಾಽ೧
೦ ೦ ೧ ೨
ನಾಽ೨ಮ್ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಪ್ರತ್ಯಙ್ದೇವಾಽ೩ನಾಮ್ವಾಽ೧ಇಶಾಽ೨ಃ ॥

ಪ್ರತ್ಯಙ್ಙುದೇಷಿ೨ಮಾನೂ೨೧ಷಾ೨೨ನ್ ॥ ಪ್ರತ್ಯಙ್ವಿಶ್ವಂ೨ಸು೨ರ್ವಾ
ದೃ೯೨೧ಶಾ೨೨ಇ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಯೇನಾಪಾವಕ೨ಚಕ್ಷ್ಸಾ೨೧ಸಾ೨೨ ॥
ಭುರಣ್ಯನ್ತಮ್ಜ್೨ನಾಂ೨ಅ೨೧ನೂ೨೨ ॥ ತ್ವಂವರುಣ೨ಪಾಶ್ಯಾ೨೧
ಸಾ೨೨ಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭೂತಾಓವಾ । ೨ । ಭೂ
ತಾ೨ಓ೨ವಾ೨೬೫೬ ॥ ಈ೨೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೩೭ / ಪ – ೧೯ / ಮಾ – ೨೧ / ಘೂ ॥ ೧೩.೨೮೨ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ –ಹೇ ಸೂರ್ಯ ತ್ವಂ ತರಣಿಃ ಸುಕೃತಿನಾಂ ತಾರಯಿತಾ । ವಿಶ್ವದರ್ಶತಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃತ್ ಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ಕರ್ತಾಸಿ । ವಿಶ್ವಂ ಜಗದ್ರೋಚನಂ ಶೋಚಿಷ್ಮತ್ ಪ್ರತಿ ಆಭಾಸಿ । ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶಂ ಜನಯಸೀತ್ಯರ್ಥಃ । ದೇವಾನಾಂ ಪತ್ಯಙ್–ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗೇ ಅವಸಿತ ಪ್ರತ್ಯಕ್ತ್ಯಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಉದೇಷಿ ಉದಯಂ ಕರೋಷಿ । ಮಾನುಷಾನಧಿಕಾರಿಣಃ ವಿಶಃ ಇತರಾಂಶ್ಚ ಪ್ರತ್ಯಙ್ಙುದೇಷಿ ಆಗಚ್ಛಸಿ । ವಿಶ್ವಂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಂ ಸ್ವಃ ಪ್ರಕಾಶರೂಪೋಽಸ್ಮಾನ್ ಪ್ರತ್ಯಙ್ದೃಶೇ ಪಶ್ಯಸಿ । ದೇವಾದೀನಾಂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕೇನ ರೂಪೇಣ ಜ್ಞಾನಂ ವಿನಾ ದೃಶ್ಯಸೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಪಾವಕ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ವರಣಾದ್ವರುಣಃ ಜನಾನ್ ಅನುಭುರಣ್ಯನ್ತಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಗತಿಂ ಸಂಸಾರೇ ವಿಷಯಾನ್ ಪ್ರೇತ್ಯಚರನ್ತ–ಪ್ರತಿ ಆಚರನ್ತಮ್ ಜೀವಾತ್ಮಾನಂ । ಯೇನ ಚಕ್ಷಸಾ – ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶೇನಾನ್ತರ್ಯಾಮೀ ತದ್ರೂಪಂ ರೂಪಸ್ಥಂ ಪಶ್ಯಸಿ । ತತ್ ತ್ವದೀಯ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿನಾ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇ ಅಹಂ ಇತಿ ವಾಕ್ಯಶೇಷಃ । ಭೂತಂ ತೇಜಃ ಸೂರ್ಯಃ ಏವ ॥ ಸಾ ೨೮೨ ॥

ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನೇ ಸುಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವವನೂ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಬೆಳಗಿ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವವನೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನೂ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರೆದುರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ದರ್ಶನಕೊಡುತ್ತಿರುವವನೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೈತನ್ಯಗೊಳಿಸಿ ನೋಡುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೋಡುವವನೂ ನೀನೇ ಆಗಿದ್ದೀಯೆ. ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವ ಸೂರ್ಯನೇ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಬೇಗ ಮುಳುಗಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ವಿಮುಖಗೊಳಿಸಿ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿಸುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಮಸ್ತ ಭೂತ ಜಾತಗಳ ತೇಜಸ್ಸು ನೀನೇ ಆಗಿರುವೆಯೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುವೆ । ಸಾ೨೮೨ ॥

೧೭೦-೧೭೨.೪. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತೇಜಾಓವಾ । ೩ । ದಿ
ದೀಹಿವಿಶ್ವತಸ್ಪೃಥುಃ । ತರಣಿರ್ವಿಶ್ವಽ೩ದಾರ್ಶಾಽ೧ತಾಽ೨ಃ ॥ ಜ್ಯೋ
ತಿಷ್ಕೃದಸಿಽ೩ಸೂರಾಽ೧ಯಾಽ೨ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ವಿಶ್ವಮಾಭಾಸಿಽ೩ರೋಚಾಽ
೧ನಾಽ೨ಮ್ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಪ್ರತ್ಯಙ್ದೇವಾಽ೩ನಾಮ್ವಾಽ೧ಇಶಾಽ೨ಃ ॥
ಪ್ರತ್ಯಙ್ಙುದೇಷಿಽ೩ಮಾನೂಽ೧ಷಾಽ೨ನ್ ॥ ಪ್ರತ್ಯಙ್ವಿಶ್ವಂ\ಸುಽ೩ವಾ
ರ್ದೃಶಾಽ೧ಶಾಽ೨ಇ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಯೇನಾಪಾವಕಽ೩ಚಾಕ್ಷಾಽ೧ಸಾಽ೨ ।
ಭುರಣ್ಯನ್ತಙ್ಜಽ೩ನಾಂ\ಆಽ೧ನೂಽ೨ ॥ ತ್ವಂವರುಣಽ೩ಪಾಶ್ಯಾಽ೧
ಸಾಽ೨೩ಇ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ತೇಜಾಓವಾ । ೨ । ತೇಜಾಽ
೩ಓಽ೩ವಾಽ೬೫೬ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೩೭ । ಪ - ೧೯ । ಮಾ - ೨೧ । ಝು ॥ ೧೪.೨೮೩ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಹೇ **ಸೂರ್ಯ** ತ್ವಂ **ತರಣಿಃ** ಪ್ರಗನ್ತಾ ಅನ್ಯೇನ ಗನ್ತುಮಶಕ್ಯಸ್ಯ ಮಹತೋಽ ಧ್ವನೋ ಗನ್ತಾಸಿ – ತಥಾ ಚ ಸ್ಮರ್ಯತೇ ಯೋಜನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೇ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಶತೇ ದ್ವೇ ಚ ಯೋಜನೇ । ಏಕೇನ ನಿಮಿಷಾರ್ಧೇನ ಕ್ರಮಮಾಣಂ ನಮೋಸ್ತುತೇ – ಇತಿ ॥ ಯದ್ವಾ ಉಪಾಸಕಾನಾಂ ರೋಗಾತ್ತಾರಯಿತಾಸಿ – ಆರೋಗ್ಯಂ ಭಾಸ್ಕರಾದಿಚ್ಛೇತ್ ಇತಿ ಸ್ಮರಣಾತ್ – ತಥಾ **ವಿಶ್ವ ದರ್ಶನಃ** ವಿಶ್ವೈಃ ಸರ್ವೈಃ ಪ್ರಾಣಿಭಿರ್ದರ್ಶನೀಯಃ – ಆದಿತ್ಯ ದರ್ಶನಸ್ಯ ಚಂಡಾಲಾದಿ ದರ್ಶನ ಜನಿತ ಪಾಪ ನಿವರ್ಹಣ ಹೇತುತ್ವಾತ್ । ತಥಾಚಾಪಸ್ತಂಬಃ – ದರ್ಶನೇ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ದರ್ಶನಮಿತಿ । ಯದ್ವಾ **ವಿಶ್ವಂ** ಸರ್ವಂ ಭೂತಜಾತಂ **ದರ್ಶತಂ** ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ಯೇನ ಸ ತಥೋಕ್ತಃ । ತಥಾ **ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃತ್** ಜ್ಯೋತಿಷಃ ಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ಕರ್ತಾ । ಸರ್ವಸ್ಯ ವಸ್ತುನಃ ಪ್ರಕಾಶಯಿ ತೇತ್ಯರ್ಥಃ । ಯದ್ವಾ । ಚನ್ದ್ರಾದೀನಾಮ್ – ರಾತ್ರೌಹಿ ಅಸ್ತಮಯೇ ಚಂದ್ರಾದಿಷು ಸೂರ್ಯಕಿರಣಾಃ ಪ್ರತಿ ಫಲಿತಾಃ ಸನ್ತಃ ಅನ್ಧಕಾರಂ ನಿವಾರಯನ್ತಿ । ಯಥಾ ದ್ವಾರಸ್ಯ ದರ್ಪಣೋಪರಿ ನಿಪತಿತಾಃ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಯೋ ಗೃಹಾನ್ತರ್ವರ್ತಿ ತಮೋ ನಿವಾರಯನ್ತಿ ತದ್ವದಿತ್ಯರ್ಥಃ। ಯಸ್ಮಾದೇವಂ ತಸ್ಮಾತ್ **ವಿಶ್ವಂ** ಪ್ರಾಪ್ತಂ **ರೋಚನಂ** ರೋಚ ಮಾನಮ್ **ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ** ಆಸಮನ್ತಾದ್ಭಾಸಿ ಪ್ರಕಾಶಯಸಿ ॥

ಯದ್ವಾ । ಹೇ **ಸೂರ್ಯ** ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿತಯಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರೇರಕ ಪರಮಾತ್ಮನ್ **ತರಣಿಃ** ಸಂಸಾರಾಬ್ಧೇಸ್ತಾರಕೋಽಸಿ । ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ **ವಿಶ್ವದರ್ಶತಃ** ವಿಶ್ವೈಃ ಸರ್ವೈರ್ಮುಮುಕ್ಷುಭಿರ್ದರ್ಶತೋ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕರ್ತವ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೇ ಹಿ ಅರೋಪಿತಂ ನಿವರ್ತತೇ । **ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃತ್** ಜ್ಯೋತಿಷಃ ಸೂರ್ಯಾದೇಃ ಕರ್ತಾ–ತಥಾ ಚಾಮ್ನಾಯತೇ – ಚನ್ದ್ರಮಾ ಮನಸೋ ಜಾತಶ್ಚಕ್ಷೋಃ ಸೂರ್ಯೋ ಅಜಾಯತ – ಋ ೧೦–೯೦–೧೩ ಇತಿ । ಈದೃಶಸ್ತ್ವಮ್ ಚಿದ್ರೂಪತಯಾ **ವಿಶ್ವಂ** ಸರ್ವಂ ದೃಶ್ಯಜಾತಂ **ರೋಚಮಾನಂ** ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ **ಆ ಭಾಸಿ** ಪ್ರಕಾಶಯಸಿ – ಮೈವಂ ಚೈತನ್ಯಸ್ಫುರಣೇ ಹಿ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ದೃಶ್ಯತೇ ತಥಾಚಾಮ್ನಾಯತೇ – ತಮೇವ ಭಾನ್ತಮನುಭಾತಿ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ಭಾಸಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಭಾತಿ ಕಠ. ಉ ೫–೧೫ ಇತಿ ॥ ೬೩೫ ॥

ಚನ್ದ್ರಮಾ ಮನಸೋಜಾತಶ್ಚಕ್ಷೋಃ ಸೂರ್ಯೋಽಶ್ಚ ಅಜಾಯತ । ಶ್ರೋತ್ರಾದ್ವಾಯುಶ್ಚ ಪ್ರಾಣಶ್ಚಮುಖಾದಗ್ನಿರಜಾಯತ । ತೈ.ಆ.೩–೧೨–೬ । ಯಥಾ ದಧ್ಯಾಜ್ಯಾದಿ ದ್ರವ್ಯಾಣಿ ಗವಾದಯಃ ಪಶವಃ ಋಗಾದಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯೋ ಮನುಷ್ಯಾಶ್ಚ । ತಸ್ಮಾದುತ್ಪನ್ನಾಃ ಚನ್ದ್ರಾದಯೋ ದೇವಾ ಅಪಿ ತಸ್ಮಾದೇವೋತ್ಪನ್ನಾಃ ಇತ್ಯಾಹ । ಮನಸಃ ಸಕಾಶಾತ್ ಚನ್ದ್ರಮಾಃ ಜಾತಃ ಚಕ್ಷೋಃ । ಚಕ್ಷುಷಃ ಸಕಾಶಾತ್ ಸೂರ್ಯಃ ಅಜಾಯತ । ವಾಯುಃ ಪ್ರಾಣಶ್ಚ ಶ್ರೋತ್ರಾತ್ ಕರ್ಣಾದಜಾಯತ । ಮುಖಾದಗ್ನಿರಜಾಯತ ಇತಿ ಮಹೀಧರಃ ॥

ಹೇ ಸೂರ್ಯ ತ್ವಂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃತ್ ತೇಜಸಃ ಕರ್ತಾಸಿ ವಿಶ್ವಮಾಭಾಸಿ ಪ್ರಕಾಶಯಸಿ ಚ । ಅಗ್ನಿವಿದ್ಯುನ್ನಕ್ಷತ್ರಶ್ಚನ್ದ್ರಗ್ರಹ ತಾರಕಾದಿಷು ತ್ವದೀಯ ತೇಜ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಕೀದೃಶಂ ವಿಶ್ವಮ್ ರೋಚನ ದೀಪ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ ಪ್ರಕಾಶೇನೇತಿ ಭಾವಃ । ಕೀದೃಶ ಸ್ತ್ವಂ ಉಣಾ. ೨–೯೮ । ತರಣಿಃ ತರತ್ಯತಿಕ್ರಾಮತಿ ನಭೋವರ್ತ್ಮೇತಿ ತರಣಿಃ ತರತೇರನಿಪ್ರತ್ಯಯಃ । ವಿಶ್ವದರ್ಶತಃ ವಿಶ್ವಸ್ಯ ದರ್ಶತಃ ದರ್ಶನೀಯಃ ದೃಶೇರತಚ್ । ಇತಿ ವೇದದೀಪಃ ॥ ೬೩೫ ॥

ಸೂರ್ಯ ಅನ್ತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ದೃಗ್ಗೋಚನಾಗುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನೇ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಸ್ತದಲ್ಲೂ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ **ತರಣಿಃ** ಅನ್ಯರಾರೂ ಕ್ರಮಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನ್ತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವೇಗದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಭಕ್ತರ ರೋಗಾಪಹಾರಿಯೂ ದುಃಖನಿವಾರಕನೂ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದನೂ **ಅಸಿ** ಆಗಿದ್ದೀಯೆ **ವಿಶ್ವ ದರ್ಶತಃ** ಸಕಲ ಭೂತಜಾತಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ ಸಕಲಭೂತಜಾತಗಳಿಂದ ನೋಡಲ್ಪಡುವವನೂ ಸಾಧಕರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವವನೂ **ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕೃತ್** ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನೂ ಚಂದ್ರಾದಿ

ಜ್ಯೋತಿರ್ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಿಸುವವನೂ ಚಿದ್ರೂಪಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಚನ್ದ್ರಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿ ಜ್ಯೋತಿಃಸ್ವರೂಪಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದು **ವಿಶ್ವಂ** ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿ **ರೋಚನಂ** ಅನ್ತರಿಕ್ಷಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ **ಆಭಾಸಿ** ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳಗುತ್ತೀಯೆ. ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತೀಯೆ – ತಮೇವ ಭಾಂತ ಮನುಭಾತಿ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ಭಾಸಾ ಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಭಾತಿ । ಕಠ ೫–೧೫ ॥ ೬೩೫ ॥

ಅನ್ಯರಾರೂ ಕ್ರಮಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ವೇಗದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತರ ರೋಗಾದಿ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನೇ ಸಕಲ ಭೂತ ಜಾತಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಚನ್ದ್ರಾದಿ ಜ್ಯೋತಿಃಪುಂಜಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

ಚೇತನಾಚೇತನವಾದ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸುವ ಸಾಧಕರನ್ನು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಅನ್ತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನೀನೇ ಜ್ಯೋತಿಃಸ್ವರೂಪರಾದ ಸೂರ್ಯ ಚನ್ದ್ರನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಚಿದ್ರೂಪಿಯಾಗಿ ಸಕಲಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವೆ ೬೩೫ ॥

ಮಿಹಿರ ! ಸಾಧಕೋದ್ಧಾರಮಂ ಮಾಳ್ಪ ಧೀರ !
ಸಕಲ ಸಂಸಾರಮಂ ಕಾಂಬ ಒಂಟಿಗಣ್ಣೇ !
ಚಂದ್ರತಾರಾದಿಸರ್ವತೇಜಂಗಳಾತ್ತ ॥

ಹೇ ಸೂರ್ಯ **ತ್ವಂ ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಃ** ಮರುನ್ನಾಮಕಾನ್ ದೇವಾನ್ – ಮರುತೋ ವೈ ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಃ – ತೈ.ಸಂ. ೨–೨–೫–೭ । ಇತಿ ಶ್ರುತ್ಯನ್ತರಾತ್ । ತಾನ್ ಮರುತ್ ಸಂಜ್ಞಕಾನ್ ದೇವಾನ್ । **ಪ್ರತ್ಯಙ್ ಉದೇಷಿ** ಪ್ರತಿಗಚ್ಛನ್ ಉದಯಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋಷಿ । ತೇಷಾಮಭಿಮುಖಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥೇತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾ **ಮಾನುಷಾನ್ ಪ್ರತ್ಯಙ್ ಉದೇಷಿ** । ತೇಽಪಿ ಯಥಾಽಸ್ಮದಭಿಮುಖ ಏವ ಸೂರ್ಯ ಉದೇತೀತಿ ಮನ್ಯನ್ತೇ ತಥಾ **ವಿಶ್ವಂ** ವ್ಯಾಪ್ತಂ **ಸ್ವಃ** ಸ್ವರ್ಲೋಕಂ **ದೃಶೇ** ದ್ರಷ್ಟುಂ **ಪ್ರತ್ಯಙ್** ಉದೇಷಿ । ಯಥಾ ಸ್ವರ್ಲೋಕವಾಸಿನೋ ಜನಾಃ ಸ್ವಸ್ವಾಭಿಮುಖೇನ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ತಥಾ ಉದೇಷೀತ್ಯರ್ಥಃ – ಏತದುಕ್ತಂ ಭವತಿ । ಯೇ ಲೋಕಾಃ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ತೇ ಜನಾಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಸ್ವಸ್ವಾಭಿ ಮುಖ್ಯೇನ ಸೂರ್ಯಂ ಪಶ್ಯನ್ತೀತಿ – ತಥಾ ಚಾಮ್ನಾಯತೇ – ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಂ ಏವ ಮನ್ಯತೇ ಮಾಂ ಪ್ರತ್ಯುದಗಾತ್ । ತೈ.ಸಂ. ೬–೫–೪ ॥ ಇತಿ ॥

ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನೇ **ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಃ** ದೇವಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ಮರುದ್ದೇವತೆಗಳ – ನಿಯುತೋ ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಃ । ಕಾಠ ೨–೧೩ ॥ ನಿಯುತೋ ನಿಯಮನಾದ್ವಾ ನಿಯೋಜನಾದ್ವಾ ನಿರು ೫–೨೭ । ಮರುತೋ ವೈ ದೇವಾನಾಂ ವಿಶಃ । ತೈ. ಸಂ. ೨–೨–೫೭ ॥ **ಪ್ರತ್ಯಙ್ ಉದೇಷಿ** ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಉದಯಿಸುವೆ. **ಮಾನುಷಾನ್ ಪ್ರತ್ಯಙ್** – ಈ ಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ಮನುಷ್ಯರಿಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ಉದಯಿಸುವೆ – ವಿಶಃ ಮನುಷ್ಯಾಃ । ನಿಘಂ ೨–೩ ॥ **ವಿಶ್ವಂ** ಬಹು ವಿಶಾಲವಾದ **ಸ್ವಃ** ಸ್ವರ್ಲೋಕಕ್ಕೆ **ದೃಶೇ** ಕಾಣುವಂತೆ **ಪ್ರತ್ಯಙ್** ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಉದಯಿಸುತ್ತೀಯೆ.

ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯದೇವನೇ ನೀನು ಸ್ವರ್ಲೋಕ ದೇವ ಲೋಕ ಭೂಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೆದುರಿಗೇ ಕಾಣುವಂತಹ ಸುಖವನ್ನೂ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ ।

ದೇವವರ್ಗಮಂ ನೋಡಲೊಳಗಣ್ಣಿನಿಪನೆ !
ಮಾನವರ್ಕಳಂ ಕಾಣಲಂತರ್ನಯನನೇ !
ಸಕಲಶಕ್ತಿಪ್ರದನೆ ! ಸೂರ್ಯ ! ನಿನಗೆ ನಮಿಪೆಂ ॥

ಹೇ ಪಾವಕ ಸರ್ವಸ್ಯ ಶೋಧಕ **ವರುಣ** ಅನಿಷ್ಟನಿವಾರಕ ಸೂರ್ಯ ತ್ವಂ **ಜನಾನ್** ಪ್ರಾಣಿನಃ **ಭುರಣ್ಯನ್ತಂ** ಧಾರಯನ್ತಂ ಪೋಷಯನ್ತಂ ವಾ ಇಮಂ ಲೋಕಂ **ಯೇನ ಚಕ್ಷಸಾ** ಪ್ರಕಾಶೇನ ಅನುಪಶ್ಯಸಿ ಅನುಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಕಾಶಯಸಿ ತಂ ಪ್ರಕಾಶಂ ಸ್ತುಮ ಇತಿ ಶೇಷಃ ॥ ಯದ್ವಾ । ಉತ್ತರಸ್ಯಾಮೃಚಿ ಸಂಬನ್ಧಃ ತೇನ ಚಕ್ಷಸಾ ಉದೇಷೀತಿ । ತಥಾಚ ಯಾಸ್ಕೇನೋಕ್ತಮ್ – ತತ್ತೇ ವಯಂಸ್ತುಮ ಇತಿ ವಾಕ್ಯಶೇಷೋಽಪಿವೋತ್ತರ ಸ್ಯಾಮನ್ವಯಸ್ತೇ ವ್ಯೇಷಿ । ನಿರು ೧೨–೨೨ ॥ ೬೩೭ ॥ ಸರ್ವಮೇಧೇ ಪಕ್ಷ್ಯಾಕಾರೇಣ ಅಗ್ನಿಶ್ಚೀಯತೇ ತದ್ರೂಪಮಾತ್ಮಾನಂ ಸಂಪಾದ್ಯ ಮುಕ್ತಿಮಾಪ್ನೋತಿ ತದತ್ರಪ್ರಾರ್ಥ್ಯತೇ – ಹೇ ಪಾವಕ ಶೋಧಕಯೇನ ಚಕ್ಷಸಾ ದರ್ಶನೇನ ತ್ವಂ ಭುರಣ್ಯನ್ತಮನುಪಶ್ಯಸಿ । ಕ್ಷಿಪ್ರ ಪಾತೀ ಪಕ್ಷೀ ಭುರಣ್ಯುಃ ಭುರಣ್ಯುಮಾತ್ಮಾನಂ ಕರೋತಿ ಭುರಣ್ಯತಿ ಭುರಣ್ಯತೀತಿ ಭುರಣ್ಯನ್ತಮ್ । ಕ್ವಿಬನ್ತಾತ್ ಶತೃಪ್ರತ್ಯಯಃ । ಸರ್ವಮೇಧಯಾಜಿನಂ ಭುರಣ್ಯುಪಕ್ಷಿ ರೂಪಾತ್ಮಾನಮ್ ಕೃತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗ ಚ್ಛನ್ತಂ ಯೇನ ಚಕ್ಷಸಾನುಪಶ್ಯನ್ತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ತೇನ ಚಕ್ಷಸಾ ಜನಾನಸ್ಮಾನಪಿ ಭುರಣ್ಯತಃ ಹೇ ವರುಣ ತ್ವಂ ಪಶ್ಯ ವರುಣಃ ಸೂರ್ಯಃ । ಇತಿ ವೇದದೀಪಃ ॥ ೬೩೭ ॥

ಪಾವಕ ಪವಿತ್ರಕಾರಕನೂ ಶುದ್ಧಿಕಾರಕನೂ **ವರುಣ** ಅನಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಪಾಪ ನಿವಾರಕನೂ ಆದ **ತ್ವಮ್** ಭಗವಂತನಾದ ಸೂರ್ಯನೇ ನೀನು **ಜನಾನ್** ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪ ಟ್ಟಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಭೂತ ಜಾತವನ್ನೂ **ಭುರಣ್ಯನ್ತಂ** ಭರಣ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಲೋಕವನ್ನೂ **ಭುರಣ್ಯು** ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅನ್ತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ

ರಕ್ಷಿಸುವ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತ ಯೇನ ಚಕ್ಷಸಾ ಅನುಪಶ್ಯಸಿ ಯಾವ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ನೋಡುತ್ತೀಯೋ ಬೆಳಗುತ್ತೀಯೋ ಆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ॥ ೬೩೭ ॥

ಮಹಾಪವಿತ್ರಕಾರಕನೂ ಪಾಪಾದಿ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವವನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಜಾತವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವವನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನ ಆ ದಿವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ವೇದಮನ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಆವ ತೇಜದಿಂದೆಲ್ಲಮಂ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ
ಆವ ಬಲ್ಮೆಯಿಂದೆಲ್ಲಮಂ ಪುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ ।
ಮೆರೆವೆಯೋ ಮಿತ್ರ ! ಆ ಕಾಂತಿಗೊಲಿವೆವೆಂದುಂ ॥

ಋಕ್ – ೬೩೮–೬೩೯–೬೪೦

॥ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಃ ಕಾಣ್ವಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೧೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಉದ್ದ್ಯಾಮೇಷಿ ರಜಃ ಪೃಥ್ವಹಾ ಮಿಮಾನೋ ಅಕ್ತುಭಿಃ ।
೨ ೩ ೧ ೨
ಪಶ್ಯನ್ ಜನ್ಮಾನಿ ಸೂರ್ಯ । ೧೨–೬೩೮ ॥

೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ಉತ್–ದ್ಯಾಮ್–ಏಷಿ–ರಜಃ–ಪೃಥು । ಅಹಾ–ಅ–ಹಾ–ಮಿಮಾನಃ–ಅಕ್ತುಭಿಃ ।
೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩
ಪಶ್ಯನ್–ಜನ್ಮಾನಿ–ಸೂರ್ಯ ॥ ೧೨–೬೩೮ ॥

॥ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಃ ಕಾಣ್ವಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ಕ ೨೦
ಅಯುಕ್ತ ಸಪ್ತ ಶುನ್ಧ್ಯುವಃ ಸೂರೋ ರಥಸ್ಯ ನಪ್ತ್ರ್ಯಃ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ತಾಭಿರ್ಯಾತಿ ಸ್ವಯುಕ್ತಿಭಿಃ । ೧೩–೬೩೯ ॥

೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೩ ಕ೨ ೧ ೨೦ ೩ ೧
ಅಯುಕ್ತ–ಸಪ್ತ–ಶುನ್ಧ್ಯುವಃ । ಸೂರಃ–ರಥಸ್ಯ–ನಪ್ತ್ರ್ಯಃ ॥ ತಾಭಿಃ–ಯಾತಿ–ಸ್ವ
೨೦ ೩
ಯುಕ್ತಿಭಿಃ–ಸ್ವ–ಯುಕ್ತಿಭಿಃ ॥ ೧೩–೬೩೯ ॥

॥ ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಃ ಕಾಣ್ವಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨
ಸಪ್ತ ತ್ವಾ ಹರಿತೋ ರಥೇ ವಹನ್ತಿ ದೇವ ಸೂರ್ಯ ।
೩ ೧ ೨
ಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಂ ವಿಚಕ್ಷಣ ॥ ೧೪–೬೪೦ ॥

ಸ್ವ–೯ । ಉ–೪ । ಧಾ–೫೦ । ಧೌ ॥ ದ–೫ ॥

೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩
ಸಪ್ತ–ತ್ವಾ–ಹರಿತಃ–ರಥೇ । ವಹನ್ತಿ–ದೇವ–ಸೂರ್ಯ ॥ ಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಮ್–ಶೋ
೨ ೩
ಚಿಃ–ಕೇಶಮ್–ವಿಚಕ್ಷಣ–ವಿ–ಚಕ್ಷಣ ॥ ೧೪–೬೪೦ ॥

ಆ–೫೬ । ಅ–೨೦ । ಪ–೧೯೯ । ಜೋ । ೩–೫ ॥

ಪಂಚಮೀ ದಶತಿಃ ॥ ೫ ॥ ಪಂಚಮಃ ಖಂಡಃ ॥ ೫ ॥

॥ ಇತಿ ಅರ್ಧಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥ ಇತಿ ಷಷ್ಠೋಧ್ಯಾಯಃ ॥ ೬ ॥

॥ ಇತಿ ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಆರಣ್ಯಕಂ ಕಾಣ್ಡಂ ಪರ್ವ ವಾ ಸಮಾಪ್ತಮ್ ॥

॥ ಷಡೈನ್ದ್ರಾಃ ಪರಿಧಯ ಋತೂನಾಮ್ ಪಂಚಮಮ್ ॥ ಇನ್ದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

॥ ಸಾಮವೇದಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಪೂರ್ವಾರ್ಚಿಕಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೩ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨
೧೭೩–೧೭೫.೫. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸತ್ಯಾಓವಾ । ೩ । ದಿ
೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೨
ದೀಹಿವಿಶ್ವತಸ್ಪೃಥುಃ ॥ ಉದ್ಯಾಮೇಷಿರsಜಃಪಾs೧ರ್ಥೂsನ್ರ ॥
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೧
ಅಹಾಮಿಮಾನೋsಆಕ್ತೂs೧ಭಾs೨ಇಃ ॥ ಪಶ್ಯಂಜನ್ಮಾನಿs೩ಸೂ
೨ ೧ ೨
ರಾs೧ಯಾs೨ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಅಯುಕ್ತಸಪ್ತs೩ಶೂನ್ಧ್ಯೂs೧ವಾs೨ಃ ॥
೦ ೦ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧
ಸೂರೋರಥಸ್ಯs೩ನಾಪ್ತ್ರs೧ಯಾs೨ಃ ॥ ತಾಭಿರ್ಯಾತಿಸ್ವs೩ಯೂ
೨ ೦ ೧ ೨
ಕ್ತಾs೧ಇಭೀs೨ಃ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಸಪ್ತತ್ವಾಹರಿs೩ತೋರಾs೧ಥಾs೨ಇ ॥

೦ ೧ ೨ — ೦ ೦ ೧ ೨
ವಹನ್ತಿದೇವಽಽಸೂರಾಽ೧ಯಾಽ೨ ॥ ಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಂವಿಽಽಚಾಕ್ಷಾಽ
೨೦ ೦ ೦ ೩ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨
೧ಣಾಽ೨೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಸತ್ಯಾಽವಾ । ೨ । ಸತ್ಯಾಽ
೪ ೩ ೧೧೧
೩ಽಽಶಿವಾಽ೬೫೬ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೩೬ । ಪ – ೧೯ । ಮಾ – ೨೧ । ಪ್ರ । ೧೫.೨೮೪ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅಹಾಮಿಮಾನೋ ಅಕ್ತುಭಿಃ ರಾತ್ರಿಭಿಃ ನಿರ್ಮಿಮಾನೋ ರಾತ್ರಿಭಿಃ ವಿಶ್ರಮಾರ್ಥಂ ಸ್ವಪತ್ಸು ಅಹಾನಿ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಚೇಷ್ಟಾಯೈ ಸಂಪದ್ಯನ್ತೇ । ತಥಾ ಜನ್ಮಾನಿ ಭೂತಾನಾಂ ಪಶ್ಯನ್ ದ್ಯಾಂ ದಿವಂ ರಜಶ್ಚ ಪೃಥು ವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಲೋಕಉದೇಷಿ ಆಗಚ್ಛಸಿ ಸೂರಃ ಸೂರ್ಯೋ ಯೋ ರಥಃ ತಸ್ಯ ಸಪ್ತ ಶುನ್ಧ್ಯುವೋ ರಶ್ಮಯಃ ನಪ್ತ್ಯಃ ನೇತ್ರ್ಯಃ ಅಯುಕ್ತ ಯೋಜಿತಾಃ । ತಾಭಿಃ ಸ್ವಯುಕ್ತಿಃ ಸ್ವಯಂಯೋಜಿತಾಭಿಃ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ಜಗದಧ್ಯಕ್ಷಭೂತೋ ಯಾತಿ ಸೂರ್ಯಃ । ದೇವ ಸೂರ್ಯ ವಿಚಕ್ಷಣತ್ವಾಂ ಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಂ ರಶ್ಮಿಕೇಶಂ ಯುಕ್ತಾಃ ಸಪ್ತಹರಿತೋ ಸ್ವರಥೇ ವಹನ್ತಿ । ಸತ್ಯಂ ವಾಚಿಕಂ । ಋತಂ ಮಾನಸಂ । ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಂ ರೂಪಂ ತಸ್ಯೈವ ಭಗವತಃ ॥ ಸಾಮ ೨೮೪–೨೮೫ ॥

ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಳೆದು ನಿಗದಿಮಾಡಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ರಾತ್ರಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವಂತೆಯೂ ಹಗಲು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗು ವಂತೆಯೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಜನ್ಮ ತಾಳಿರುವ ಭೂತಜಾತಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ದಯಮಾಡಿಸುತ್ತೀಯೆ. ನಿನ್ನ ರಥಕ್ಕೆ ಕಿರಣರೂಪೀ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಹೂಡಿಕೊಂಡು ರಥವು ಬೀಳದಂತೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಜಗತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಸ್ವತಃ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೇ ಸತ್ಯ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸತ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಆನಂದದಿಂದ ಶಾಂತಿ ಸಂತೋಷ ಪಡೆಯುವುದೇ ಋತ ।

೨೦ ೦ ೦ ೩ ೨೦ ೩೦ ೦
೧೭೩–೧೭೫.೬. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಋತಾಽವಾ । ೩ ।
೨ ೦ ೧ ೨ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧ ೨ —
ದಿದೀಹಿವಿಶ್ವತಸ್ಪೃಥುಃ । ಉದ್ಯಾಮೇಷಿರಽಽಜಾಃಪಾಽ೧ಥೂರ್ಽ೨ ॥
೦ ೦ ೦ ೧ ೨ — ೦ ೧
ಅಹಾಮಿಮಾನೋಽಽಅಕ್ತೂಽ೧ಭಾಽ೨ಇಃ ॥ ಪಶ್ಯಂಜನ್ಮಾನಿಽಽಸೂ

೨ — ೧ ೨ —
ರಾಽ೧ಯಾಽ೨ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಅಯುಕ್ತಸಪ್ತಽ೩ಶೂನ್ಧ್ಯುಽ೧ವಾಽ೨ಃ ॥
೦ ೦ ೧ ೨ — ೦೦೦ ೧
ಸೂರೋೕರಥಸ್ಯಽ೩ನಾಪ್ತ್ರಽ೧ಯಾಽ೨ಃ ॥ ತಾಭಿರ್ಯಾತಿಸ್ವಽ೩ಯೂ
೨ — ೦ ೧ ೨ —
ಕ್ತಾಽ೧ಇಭೀಽ೨ಃ ॥ ಶ್ರೀ ॥ ಸಪ್ತತ್ವಾಹರಿಽ೩ತೋೕರಾಽ೧ಥಾಽ೨ಇ ॥
೦ ೧ ೨ — ೦ ೦ ೧ ೨
ವಹನ್ತಿದೇವಽ೩ಸೂರಾಽ೧ಯಾಽ೨ ॥ ಶೋೕಚಿಷ್ಕೇಶಂವಿಽ೩ಚಾಕ್ಷಾಽ
೨೦ ೦ ೦ ೩ ೨೦೩೦ ೦ ೨
೧ಣಾಽ೨೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಋತಾಓವಾ । ೨ । ಋತಾಽ
೪ ೩ ೧೧೧
೩ಓಽ೫ವಾಽ೬೫೬ ॥ ಈಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೩೬ / ಪ – ೧೯ / ಮಾ – ೨೧ / ಪ್ರ ॥ ೧೬.೨೮೫ ॥

ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ – ಹೇ **ಸೂರ್ಯ** ತ್ವಂ **ಪೃಥು** ಸುವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ **ರಜಃ** ಲೋಕಮ್ – ಲೋಕಾ ರಜಾಂಸ್ಯುಚ್ಯನ್ತೇ । ನಿರು ೪–೧೯ ॥ **ದ್ಯಾಂ** ದ್ಯುಲೋಕಮ್ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಮ್ **ಉದೇಷಿ** ಉದ್ಗಚ್ಛಸಿ । ಕಿಂ ಕುರ್ವನ್ । **ಅಹಾ** ಅಹಾನಿ **ಅಕ್ತುಭಿಃ** ರಾತ್ರಿಭಿಃ ಸಹ **ಮಿಮಾನಃ** ಉನ್ಮಾನಯನ್ – ಆದಿತ್ಯಗತ್ಯಧೀನತ್ವಾದಹೋರಾತ್ರ ವಿಭಾಗಸ್ಯ – ತಥಾ **ಜನ್ಮಾನಿ** ಜನನವನ್ತಿ ಭೂತಜಾತಾನಿ **ಪಶ್ಯನ್** ಪ್ರಕಾಶಯನ್ । ಉದ್ಯಾಮ್–ವಿದ್ಯಾಮ್ ಇತಿ ಪಾಠೌ ॥ ೬೩೮ ॥

ಅಕ್ತುಭಿಃ ರಾತ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ **ಅಹಾ** ಹಗಲುಗಳನ್ನು ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು **ಮಿಮಾನಃ** ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ನಿಗದಿಮಾಡುತ್ತಾ ಅಳೆಯುತ್ತಾ ಬೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾ **ಜನ್ಮಾನಿ** ಜನ್ಮತಾಳಿರುವ ಹಾಗೂ ಜನ್ಮತಾಳಲಿರುವ ಸಕಲ ಭೂತ ಜಾತಗಳನ್ನೂ **ಪಶ್ಯನ್** ನೋಡುತ್ತಾ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಬೆಳಗುತ್ತಾ **ಸೂರ್ಯ** ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನೇ **ಪೃಥು** ವಿಸ್ತಾರವಾದ **ದ್ಯಾಂ** ರಜಃ ಅನ್ತರಿಕ್ಷ ಲೋಕವನ್ನು – ಲೋಕಾ ರಜಾಂ ಸ್ಯುಚ್ಯನ್ತೇ ನಿ೪–೧೯ ॥ **ಉದೇಷಿ** ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬುತ್ತಾ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತೀಯೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೀಯೆ ॥ ೬೩೮ ॥

ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಅಳೆದು ಕಾಲವನ್ನು ನಿಗದಿಮಾಡುತ್ತಾ ಜನ್ಮ ತಾಳಿರುವ ಹಾಗೂ ತಾಳಲಿರುವ ಸಮಸ್ತಭೂತಜಾತಗಳನ್ನೂ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅನ್ತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನೇ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿ ಉತ್ಸಾಹತುಂಬುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆ । ೬೩೮ ॥

ದೇವ ! ಸವಿತೃ ! ನೀಂ ದಿನ-ರಾತ್ರಿಯೆಂಬ ಕತದಿಂ
ನಡೆವ ಜೀವಿಗಳ್ಗಾತ್ತ ಪ್ರಕಾಶನವನು ।
ಮಾಡಿ ಬಾನಿನೊಳ್ ಮೂಡಿ ಮಿಂಚಿರ್ಪೆಯಲ್ತೆ ॥

ಸೂರಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರೇರಕಃ ಸೂರ್ಯಃ **ಶುನ್ಧ್ಯುವಃ** ಶೋಧಿಕಾ ಅಶ್ವಸ್ತ್ರಿಯಃ । ತಾದೃಶೀಃ **ಸಪ್ತ**ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾಕಾಃ **ಅಯುಕ್ತ** ಸ್ವರಥೇ ಯೋಜಿತವಾನ್ । ಕೀದೃಶೀಃ । **ರಥಸ್ಯ ನಪ್ತ್ಯಃ** । ನಪಾತಯಿತ್ರ್ಯಃ ಯಾಭಿರ್ಯುಕ್ತೋ ರಥೋ **ಯಾತಿ** ನ ಪತತಿ । ಈದೃಶೀಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಏವಂಭೂತಾಭಿಸ್ತಾಭಿರಶ್ವಸ್ತ್ರೀಭಿಃ । **ಸ್ವಯುಕ್ತಿಭಿಃ** ಸ್ವಕೀಯ ಯೋಜನೇನ ರಥೇ ಸಂಬದ್ಧಾಭಿಃ **ಯಾತಿ** ಯಜ್ಞಗೃಹಂ ಪ್ರತ್ಯಾಗಚ್ಛತಿ । ಅತಸ್ತಸ್ಮೈ ಹವಿರ್ದಾತವ್ಯಮಿತಿ ವಾಕ್ಯಶೇಷಃ ॥ ೬೩ ॥

ಸೂರಃ ಸಕಲ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನು **ರಥಸ್ಯ ನಪ್ತ್ಯಃ** ಸಂಚರಿಸುವಾಗಲೂ ರಥವನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುಗೊಡದ ಸಪ್ತ ಏಳು ಸಂಖ್ಯೆಯ – ಸಪ್ತ ಸಪ್ತಾ ಸಂಖ್ಯಾ ಸಪ್ತಾದಿತ್ಯರಶ್ಮಯ ಇತಿ ವದನ್ತಿ ನಿರು ೪–೨೬ ॥ ಸಪ್ತಯುಞ್ಜನ್ತಿ ರಥಮೇಕಚಕ್ರಮ್ । ನಿರು ೪–೨೦ ॥ ಸಪ್ತಪ್ರಾಣಾಃ ... ನಿಹಿತಾಃ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತ – ಮುಂ. ಉ. ೨–೧–೮ ॥ **ಶುನ್ಧ್ಯುವಃ** ಶುದ್ಧಿಮಾಡುವವನಾದ ಆದಿತ್ಯ – ಆದಿತ್ಯನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಾದುದರಿಂದ ಶುನ್ಧ್ಯವಃ ಹೆಣ್ಣು ಕುದುರೆಗಳು. ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವ ಕಿರಣಗಳು. ಶುನ್ಧ ವಿಶುದ್ಧೌ ಶುನ್ಧ್ಯುರಾದಿತ್ಯೋ ಭವತಿ ಶೋಧನಾತ್ । ತಸ್ಯ ಸ್ವಭೂತಾಃ । ಶಕುನಿರಪಿ ಶುನ್ಧ್ಯುರುಚ್ಯತೇ ಶೋಧನಾದೇವೋದಕ ಕ್ಷರೋಭವತಿ ಆಪೋಽಪಿ ಶುನ್ಧ್ಯವ ಉಚ್ಯನ್ತೇ ಶೋಧನಾದೇವ । ನಿರು ೪–೧೬ ॥ ಪ್ರಾಣಾವಾ ಆಪಃ ತಾಂ. ಬ್ರಾ. ೯–೯–೪ ॥ **ಸ್ವಯುಕ್ತಿಭಿಃ** ಅನ್ಯರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನ ರಥಕ್ಕೆ ಹೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ **ಅಯುಕ್ತಃ** ಯೋಜಿಸಿ ರಥಕ್ಕೆ ಹೂಡಿರುವ – ರಥೇ ತಿಷ್ಠನ್ನಯತಿ ವಾಜಿನಃ ಪುರಸ್ತಾತ್ ಸತೋಯತ್ರಯತ್ರ ಕಾಮಯತೇ ಸುಷಾರಥಿಃ । ಕಲ್ಯಾಣ ಸಾರಥಿರಭೀಶೂನಾಂ ಮಹಿಮಾನಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ಮನಃ ಪಶ್ಚಾತ್ ಸನ್ತೋಽನುಯಚ್ಛನ್ತಿ ರಶ್ಮಯಃ ನಿ. ದೈ ೩–೧೬ ॥ ರಥಂ ಚಿತ್ರಂ ಮಾರುತಂ ಮೇಘಂ ವಯಂ ಶ್ರವಣೀಯಮಾಹ್ವಯಾಮಹ ಆ ಯಸ್ಮಿನ್ ಅನ್ತಸ್ಥೌ ಸುರಮಣೀಯಾನ್ಯುದಕಾನಿ ಬಿಭ್ರತೌ ಸಚಾ ಮರುದ್ಭಿಃ ಸಹ ರೋದಸೀ । ನಿರು ೫–೫೦ ॥ **ತಾಭಿಃ** ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಿರಣ ಅಥವಾ ಕುದುರೆಗಳೆಳೆಯುವ ರಥದಲ್ಲಿ **ಯಾತಿ** ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಯಜ್ಞಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಿಜಯಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸಕಲವನ್ನೂ ಸಕಲರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಶುದ್ಧಿಕಾರಕನಾದ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾದ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನು ರಥಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಹೂಡಿಕೊಂಡು ಬೀಳಿಸದೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಏಳುಕಿರಣಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳೆಳೆಯುವ ರಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ಯಜ್ಞಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಿಜಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ । ೬೩ ॥

ಶುದ್ಧಿತತ್ವಂಗಳೆನಲ್ ಸಪ್ತಸಪ್ತಿಗಳನು
ರಥಕೆ ಹೂಡಿ ನೀನೆಲ್ಲಡೆ ವಿಹರಿಪೆಯಲ್ತೆ !
ಸಪ್ತಕಿರಣನೀನೆಂಬುದಂ ಬಲ್ಲೆ ನಾನು ॥

ಹೇ **ಸೂರ್ಯ** **ದೇವ** ದ್ಯೋತಮಾನ **ವಿಚಕ್ಷಣ** ಸರ್ವಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಯಿತಃ । **ಸಪ್ತ** ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾಕಾಃ **ಹರಿತಃ** ಅಶ್ವಾಃ ರಸ ಹರಣಶೀಲಾಃ ರಶ್ಮಯೋ ವಾ । **ತ್ವಾ** ತ್ವಾಂ **ವಹನ್ತಿ** ಪ್ರಾಪ್ನುವನ್ತಿ । ಕೀದೃಶಮ್ । **ರಥೇ** ಅವಸ್ಥಿತಾಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ತಥಾ **ಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಂ** ಶೋಚೀಂಷಿ ತೇಜಾಂಸ್ಯೇವ ಯಸ್ಮಿನ್ ಕೇಶಾ ಇವ ದೃಶ್ಯನ್ತೇ ಸ ತಥೋಕ್ತಃತಮ್ ॥ ೬೪೦ ॥

॥ ಛನ್ದೋವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಷಷ್ಠಾಧ್ಯಾಯಸ್ಯ ಪಂಚಮಃ ಖಣ್ಡಃ ॥

ರಥೇ ರಥದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುವವನೂ **ಶೋಚಿಷ್ಕೇಶಂ** ಪ್ರಕಾಶ ಮಾನವಾದ ಶುಚಿಗೊಳಿಸುವ ಕೂದಲುಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳವನೂ ನಿರು ೬-೨೫ ರಿಂದ ೨೭ ಮತ್ತು ೨-೧೧ । **ವಿಚಕ್ಷಣ** ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನೂ **ದೇವ** **ಸೂರ್ಯ** ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶ ಮಾನನಾಗಿರುವವನೂ ಆದ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನೇ **ತ್ವಾ** ನಿನ್ನನ್ನು **ಸಪ್ತ** **ಹರಿತಃ** ಹರಿದ್ವರ್ಣದ – ಹರಿತಃ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸೂರ್ಯನ ಏಳು ಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳೆಂಬ ವಾರದ ಏಳು ದಿನಗಳೆಂಬ ಏಳು ಕುದುರೆಗಳು **ವಹನ್ತಿ** ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕಿರಣಗಳೇ ಕೂದಲಾಗುಳ್ಳವನೂ ರಥದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜ ಮಾನನಾಗಿರುವವನೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನೂ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಆದ ಸೂರ್ಯ ಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಏಳೂ ಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳು ಕುದುರೆಗಳಂತೆ ಹೊತ್ತು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿವೆ ॥ ೬೪೦ ॥

ದೇವ ! ಸೂರ್ಯನೇ ! ಧೀಮಂತ ! ನಿನ್ನ ರಥಮಂ
ಸಪ್ತವರ್ಣದೀ ಸಪ್ತಾಶ್ವಪಂಕ್ತಿಯನಿಶಂ !
ಕೊಂಡು ಪೋಗುಮಂಬರದಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸೆ ಜಗಂ ॥

॥ ವಾಗಾದಿ ಪಿತ್ರ್ಯಂಸಾಮ । ವಾಙ್ಮನಃ । ಋತವೋಽಅನುಷ್ಟುಪ್‌ಸೂರ್ಯಃ ॥

೨ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ – ವಾಕ್–ಮನಃ–ಪ್ರಾಣಃ–ಪ್ರ–ಆನಃ–ಅಪಾನಃ–ಅಪ–ಆನಃ–ವ್ಯಾನಃ
೩ ೨ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೧೨೦ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨
–ವಿ–ಆನಃ–ಚಕ್ಷುಃ–ಶ್ರೋತ್ರಮ್–ಶರ್ಮ–ವರ್ಮ–ಭೂತಿಃ–ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ–ಪ್ರತಿ–ಸ್ಥಾ–ಆದಿತ್ಯಃ
೩ ೨ ೧೨೦ ೧ ೨೦ ೧೨೦
–ಆ–ದಿತ್ಯಃ–ಪಿತ್ರ್ಯಮ್–ಆಯುಃ–ಪಿತ್ರ್ಯಮ್ ॥ ೧೭–೨೮೬ ॥

೧ ೨೦ ೧ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧೦ ೨೦ ೧ ೨ ೧೦
೧೭೬.೧. ವಾಕ್ ॥ ಮನಃಪ್ರಾಣಃಪ್ರಾಣೋಽಪಾನೋಽವ್ಯಾನಶ್ಚಕ್ಷುಃಶ್ರೋ

೨ ೧ ೨ ೧ ೨ ೧೦ ೨ ೧೦ ೨೦ ೧
ತ್ರಜ್‌ಶರ್ಮವರ್ಮಭೂತಿಃಪ್ರತಿಷ್ಠಾ । ಆದಿತ್ಯಃಪಿತ್ರ್ಯಮ್ । ೩ ।

೦
ಆಯುಃಪಿತ್ರ್ಯಮ್ । ೩ ॥

ದೀ - ೧೫ / ಪ - ೮ / ಮಾ - ೭ / ಬೇ ॥ ೧೭.೨೮೬ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ - ವಾಕ್ ಮನಃ । ಋತವಃ ವಾಗಾದಿ ವಾ ಪಿತ್ರ್ಯಮನ್ತ್ಯಮಿತಿ ನಾಮ ವಿಕಲ್ಪಃ - ಋತೂನಾಂ ವಾಗಾದಿಪಿತ್ರ್ಯಮನ್ತ್ಯಂ ಆ-ಬ್ರಾ ೬-೨-೯ ॥ ವಾಗಾದಿ ಆದಿತ್ಯಃ ಏವ । ತದಂಶಕತ್ವಾತ್ ತದಧಿಷ್ಠಾನಾತ್ ವಾ ಶರ್ಮ ಸುಖಂ ವರ್ಮ ತ್ವಗಾದಿಚ್ಛಾದನಮ್ । ಭೂತಿಃ ಧನಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ವಿರಾಮಸ್ಥಾನಂ ಪಿತ್ರ್ಯಂ ಧನಾದಿ ಆದಿತ್ಯ ಏವ ತದನುಗ್ರಹಾತ್ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ । ಸಾಮ ೨೮೬ ॥

ವಾಕ್ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಾಣೋಪಾನವ್ಯಾನಗಳು ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳು ಆದಿತ್ಯನನಾಮ ವಿಕಲ್ಪವಾಗಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಆದಿತ್ಯನೇ ಆಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಚರ್ಮದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ವರ್ಮಃ ಹೀಗೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಇವು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸುಖ ಅಂದರೆ ಶರ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ದೊರಕುವ ದೊಡ್ಡತನವೂ ವಿರಾಮವೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಪಿತ್ರ್ಯಾದಿ ಲೋಕಗಳೂ ಆದಿತ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಲಭ್ಯ । ಸಾಮ ೨೮೬ ॥

॥ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಾಮ । ಮಿತ್ರಾವರುಣೌ ಗಾಯತ್ರೀ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೨ ೦ ೦ ೧ ೨ —
೧೭೬.೨. ಅನ್ತರ್ದೇವೇಷುಽಇರೋಽಚಾಽ೧ಸಾಽ೨ಇ । ೩ । ಅನ್ತಶ್ಚ

೧ ೨ — ೦ ೦ ೧ ೨ —
ರತಿಽಇರೋಽಚಾಽ೧ನಾಽ೨ ॥ ಅಸ್ಯಪ್ರಾಣಾದಽಇಪಾನಾಽ೧ತಾಽ೨ಇ ॥

೧ ೨ — ೦ ೦ ೧
ವ್ಯಖ್ಯನ್ಮಹಿಂಽಇಷೋದಾಽ೧ಇವಾಽ೨ಮ್ ॥ ಅನ್ತರ್ದೇವೇಷುಽಇರೋ

೨ — ೦ ೦ ೧ ೧ ^
ಚಾಽ೧ಸಾಽ೨ಇ । ೨ । ಅನ್ತರ್ದೇವೇಷುಽಇರೋಽ೨ಇ । ಚಾಽ೨ ।

೩ ೫ರ ೦ ೨ ೨೦ ೧೦ ೦ ೦ ೩ ೧
ಸಾಽ೨ಇಳ । ಔಹೋವಾ ॥ ಏಽಇ । ದೇವಾದಿವಾಜ್ಯೋತೀಽ೨ಇ

೧ ೧
ಳಇಃ ॥ *ದೀ - ೨೦ / ಪ - ೧೪ / ಮಾ - ೯ / ಭೋ ॥ ೧೮.೨೮೭ ॥*

॥ ಈ ೨೮೭ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಅನ್ತಶ್ಚರತಿ ರೋಚಾನಾ ೬೩೧ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

॥ ಶ್ರೋತ್ರ೮\ಸಾಮ । ಉದುತ್ಯಂ ಗಾಯತ್ರೀ ಚಿತ್ರಂ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೨೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧
೧೭೬.೩. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಭ್ರಾಜ । ೩ । ಆಯೂ
೦ ೨ ೧ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧
ರಾಯುಃ । ೩ । ಉದುತ್ಯಞ್ಜಾ । ೩ । ತವೇದಸಮ್ । ೩ । ಚಿತ್ರ
೦ ೦ ೦ ಅ ೨ ೨೦ ೦ ೦
ನ್ದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಽ೨೩ಕಾಽ೩ಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧೦ ೨ ೦
ಭ್ರಾಜಾಭ್ರಾಜ । ೩ । ಆಯೂರಾಯುಃ । ೩ । ದೇವಂವಹಾ । ೩ ।
೧ ಅ ೨ ೨೦ ೦ ೦
ಚಕ್ಷುರ್ಮಿತ್ರಸ್ಯವರುಣಾಸ್ಯಆಽ೨೩ಗ್ನಾಽ೩ಇಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾ
೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨
ಉ । ಭ್ರಾಜಾಭ್ರಾಜ । ೩ । ಆಯೂರಾಯುಃ । ೩ । ತಿಕೇತವಃ ।
೧೦ ೦ ೦ ೦ ೦ ಅ ೨ ೨೦ ೦
೩ । ಆಪ್ರಾದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀಆನ್ತರೀಽ೨೩ಕ್ಷಾಽ೩ಮ್ ॥ ಹಾಉಹಾ
೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦
ಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಭ್ರಾಜ । ೩ । ಆಯೂರಾಯುಃ । ೩ । ದೃಶೇ
೨ ೦ ೧೦ ೦ ೦ ಅ ೨ ೨೦
ವಿಶ್ವಾ । ೩ । ಸೂರ್ಯಆತ್ಮಾಜಗತಸ್ತಾಸ್ಥುಷಾಽ೨೩ಶ್ಚಾಽ೩ । ಹಾಉ
೦ ೦ ೦ ೧ ೦ ೨ ೦ ೧ ೦ ೨
ಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಭ್ರಾಜ । ೩ । ಆಯೂರಾಯುಃ । ೩ ।
೧ ೦ ೨ ೧ ೨ ೨
ಯಸೂರ್ಯಮ್ । ೨ । ಯಸೂಽ೨೩ರಿಯಾಉ । ವಾಽ೩ ॥ ಏಽ
೨೦ ೧೦ ೦ ೦ ೩ ೧ ೧ ೧
೩ । ದೇವಾದಿವಾಜ್ಯೋತೀಽ೨೩೪೫ಃ ॥

ದೀ – ೧೧೩ । ಪ – ೬೦ । ಮಾ – ೪೭ । ಣೇ ॥ ೧೯.೨೮೮ ॥

ಈ ೨೮೮ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ ೩೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಂದೇವಾನಾಮುದಗಾದನೀಕಂ ೬೨೯ನೆಯ ಋಕ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಅನ್ತರ್ದೇವೇಷು ಅನ್ತರ್ವೈಕಲ್ಪಿಕಮ್ – ವೈಕಲ್ಪಿಕಂ ತನ್ಮಿತ್ರಾ ವರುಣಯೋಃ ಚಕ್ಷುರಿತ್ಯಾ ಚಕ್ಷತೇ । ಶ್ರೋತ್ರಂತ್ವ ತದೇವೈಕೇ ದ್ವಿತೀಯೋ ತಿಷಂಗಃ ತನ್ಮಿತ್ರಾ ವರುಣಯೋಃ ಶ್ರೋತ್ರಮಿತ್ಯಾ ಚಕ್ಷತೇ । ಚಕ್ಷುಶ್ಚತ ದೈವೈಕೇ । ತೃತೀಯೋತಿಷಂಗಃ । ತದಿನ್ದ್ರಸ್ಯ ಶಿರ ಇತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ – ಆ.ಬ್ರಾ ೬–೨–೧೩ ॥ ಅನ್ತರ್ದೇವೇಷ್ವಾದಿಸಾಮ ನಾಮಾರ್ಥಂ ಚ ವಿಕಲ್ಪಃ । ಮಿತ್ರಾ ವರುಣೌ ಋಷಿಶ್ಚ ಶ್ರೋತ್ರಂ ವಾ ನಾಮ ॥ ಅನ್ತರ್ದೇವೇಷು ರೋಚತೇ ಪ್ರಕಾಶತೇ ಸೂರ್ಯ ಇತಿ ಋಗನುಸಾರೇಣ ವಿಭಾತಿ । ಹಾಉ ಮಿತ್ರಾ ವರುಣೌ ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ದ್ವಿತೀಯೇ ಅತಿಷಂಗೇ । ಶಿರ ಇತಿನಾಮ ಆದಿತ್ಯ ಏವ ಇನ್ದ್ರಾತ್ಮನಾ ಸ್ತೂಯತೇ ॥ ದೇವತಾನ್ತರತ್ವೇ ಏಕ ಸಾಮತ್ವಾನುಪಪತ್ತಿಃ । ಅರ್ಚಿಃ ಶೋಚಿಃ ತಪಃ ಹರಃ ಸಹಃ ನರಃ ಭಾ ಇತಿ ಸೂರ್ಯ ಏವ ಭಗವಾನ್ । ಸಾಮ ೨೮೬–೨೮೯ ॥

ಶಬ್ದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಾದ ಎರಡೂ ಕಿವಿಗಳು ಮಿತ್ರಾವರುಣರಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಕೇಳಿಕೆಯಿಂದ ಶ್ರೋತ್ರೇನ್ದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿದುಬರುವ ಶ್ರುತಿಯ ವೇದದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಜ್ಞಾನೇನ್ದ್ರಿಯಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ವ್ಯಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಜೀವಿ ಜೀವಿಗಳ ಅನ್ತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಚೈತನ್ಯ ವೂ ಆದಿತ್ಯನೇ ಎಂದು ಈ ಗಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ – **ಅರ್ಚಿಃ** ಕಿರಣಗಳು **ಶೋಚಿಃ** ಕಾಂತಿ **ತಪಃ** ತಪಸ್ಸು **ಹರಃ** ತೇಜಸ್ಸು **ಸಹಃ** ನೀರು **ನರಃ** ಮನುಷ್ಯ **ಭಾ** ದೀಪ್ತಿ ಪದಗಳೂ ಅರ್ಥಗಳೂ ಹೆಸರುಗಳೂ ಭಗವಾನ್ ಸೂರ್ಯನವೇ ಆಗಿವೆ.

॥ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯ ಶಿರಸ್ಸಾಮ । ಇನ್ದ್ರೋ ಗಾಯತ್ರೀ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಸೂರ್ಯಃ ॥

೧೭೬.೪. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾ೬ವಾ । ೩ । ಉದುತ್ಯಂ ಜಾ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಅರ್ಚಿಃ । ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋನೇ ಮಧಿತಾಹವಾ೨೩೩ನ್ತಾ೩೩ಇ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾ೬ ವಾ । ೩ । ತವೇದಸಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಶೋಚಿಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾ೬ವಾ । ೩ । ದೇವಂವ

೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧ ೦ ೦
ಹಾ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ತಾಪಃ । ಯತ್ವಾರ್ಯಾ

ಅ ೨ ೨೦ ೦ ೦ ೩೦
ಯುನಜತಾಇಧಿಯಾಽ೨೩ಸ್ತಾಽ೩ಃ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾ

೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೦ ೦ ೦ ೦
ಜಾಓವಾ । ೩ । ತಿಕೇತವಃ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ ।

೧ ೨ ೦ ೦ ೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೦ ೦
ಹಾರಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ದೃಶೇವಿಶ್ವಾ ।

೦ ೦ ೦ ೧ ೨ ೧೦ ೦ ೦ ೦
೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಸಾಹಃ । ಶೂರೋನೃಷಾತಾಶ್ರವ

ಅ ೨ ೨೦ ೦ ೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦
ಸಾಶ್ಚಕಾಽ೨೩ಮಾಽ೩ಇ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ ।

೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧ ೨
೩ । ಯಸೂರ್ಯಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ನಾರಃ ।

೦ ೦ ೦ ^ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦ ೨ ೦ ೦
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ । ದೃಶೇವಿಶ್ವಾ । ೩ ।

೦ ೦ ೦ ೧ — ೧೦ ೦ ೦ ಅ
ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾ । ಭಾಽ೨ಃ । ಆಗೋಮತಿವ್ರಜೇಭಜಾತು

೨ ೨೦ ೦ ೦ ೩೦ ೨೦ ೩೦ ೦
ವಾಽ೨೩ನ್ನಾಽ೩ಃ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಭ್ರಾಜಾಓವಾ । ೩ ।

೨ ೦ ೦ ೦ ೦ ೧
ಯಸೂರ್ಯಮ್ । ೩ । ಹಾಉಹಾಉಹಾಉವಾಽ೩ ॥ ಈಽ೨೩

೧೧
೪೫ ॥ *ದೀ - ೧೬೪ । ಪ - ೭೬ । ಮಾ - ೯೬ । ತ್ರೂ ॥ ೨೦.೨೮೯ ॥*

ಈ ೨೮೯ನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಉದುತ್ಯಂ ಜಾತವೇದಸಂ ೩೧ನೆಯ ಋಕ್ ಮತ್ತು ಇನ್ದ್ರನ್ನರೋ ನೇಮಧಿತಾ ೩೧೮ನೆಯ ಋಕ್ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ.

೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨೦ ೧ ೨೦
ಸ್ತೋಭ ಪದಪಾಠಃ – ಉತ್–ನಯಾಮಿ–ಆದಿತ್ಯಮ್–ಆ–ದಿತ್ಯಮ್–ಪ್ರಾಞ್ಚಮ್–ಯನ್ತ

೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೧೨೦ ೧
ಮ್–ಉತ್–ನಯಾಮಿ–ಅಹೋರಾತ್ರಾಣಿ–ಅಹಃ–ರಾತ್ರಾಣಿ–ಅರಿತ್ರಾಣಿ–ದ್ಯೌಃ –ನೌಃ–ತ

೨ರ ೧೨ರ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨ರ ೧೨ರ ೩ ೨ ೧ ೨ರ ೧
ಸ್ಯಾಮ್–ಅಸೌ–ಆದಿತ್ಯಃ–ಆ–ದಿತ್ಯಃ–ಈಯತೇ–ತ ಸ್ಮಿನ್–ವಯಮ್– ಈಯಮಾನೇ–ಈ
೨ರ ೩ ೨ ೧ ೨ರ ೨ ೩
ಯಾಮಹೇ–ಪ್ರಿಯೇ–ಧಾಮನ್–ತ್ರ್ಯಕ್ಷರೇ–ತ್ರಿ–ಅಕ್ಷರೇ ॥ ಸಾಮ ೨೯೦ ॥

॥ ಆದಿತ್ಯಸ್ತೋಽನ್ನಯಾದಿತ್ಯಾತ್ಮಾ । ಆದಿತ್ಯೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ಆದಿತ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೦
೧೭೬.೪. ಉನ್ನಯಾಮಿ । ಹೋ೩ಇ । ೨–೩ ॥ ಆದಿತ್ಯಂಪ್ರಾ
೨ ೧ ೨ ೧ ೨ರ ೧ ೨ ೦ ೦ ೧೦
ಙ್ಞಂಯನ್ತಮುನ್ನಯಾಮಿ । ಹೋ೩ಇ । ೨–೩ । ಅಹೋರಾತ್ರಾ
೨ರ ೧ ೦ ೨ ೧ ೦
ಣ್ಯರಿತ್ರಾಣಿ । ಹೋ೩ಇ । ೨–೩ । ದ್ಯೌರ್ನೌರ್ಹಾ೨ಉ । ೩ । ತಸ್ಯಾ
೦ ೦ ೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೦
ಮಸಾವಾದಿತ್ಯಈಯತೇಹಾಉ । ೩ । ತಸ್ಮಿನ್ವಯಮೀಯಮಾ
೦ ೦ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧೦
ನಈಯಾಮಹೇಹಾಉ । ೩ । ಈಯಾಮಹೇಹಾಉ । ೨ । ಈ
೦ ೨ ೨ ೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೦
ಯಾಮಹೇಽ೩ । ಹಾಉವಾ ॥ ಪ್ರಿಯೇಧಾಮಞ್ಸ್ತ್ರಿಯಕ್ಷರೇ । ೨ ।
೧೦ ೦ ೨ ೧ ೨ ೩ ೧೧೧
ಪ್ರಿಯೇಧಾಮಞ್ಸ್ತ್ರಿಯಕ್ಷರೇಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೬೫ । ಪ – ೩೪ । ಮಾ – ೨೭ । ಭೇ ॥ ೨೦.೨೯೦ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಉನ್ನಯಾಮಿ । ಆದಿತ್ಯ ಏವ ಆದಿತ್ಯಾತ್ಮಾಋಷಿಃ । ಊರ್ಧ್ವಂ ನಯಾಮಿ ಆದಿತ್ಯಮ್ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ । ಪ್ರಾಙ್ಞಂ ಯನ್ತಂ ಸಾಮ್ಮುಖ್ಯೇ ನಾವಸ್ಥಿತಂ ನಯಾಮಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋಮಿ ಜನ್ಮಮರಣಪ್ರಬನ್ಧವಿಚ್ಛೇದಾತ್ । ಅಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ಅರಿತ್ರಾಣಿ ಅತಿಕ್ರಮಯ । ಋಗತಾವಿತ್ಯಸ್ಯ ತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಯೇ ಇಡಾಗಮೇನ ಛಾನ್ದಸೇನ ಅರಿತ್ರಾಣೀತಿ । ದ್ಯೌ ಚಿತ್ಪ್ರಕಾಶಿನೀ । ನೌಃ ನೌಸ್ಥಾನೀಯಾ । ತಸ್ಯಾಮಸಾವಾದಿತ್ಯ ಈಯತೇ ಉದಯಾಸ್ತಮಯಾನಿ ಕರೋತಿ । ಚಿದಾನನ್ದಸ್ವರೂಪತಾಮಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಾನ್ ಕರೋತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ತಸ್ಮಿನ್ ಈಯಮಾನೇ ತ್ರ್ಯಕ್ಷರೇ ಆದಿತ್ಯೇ ಓಂಕಾರೇ ವಾ ಪ್ರಿಯೇ ಧಾಮನ್ ಅತ್ಯನ್ತಮಭಿಲಕ್ಷಣೀಯೇ ಸ್ಥಾನೇ ವಯಂ ತ್ವದ್ಭಾವಾಪತ್ತ್ಯಾ ಸ್ಥಿತಾಃ । ಈಯಾಮಹೇ ಉದಯಾದಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಚ ಕುರ್ವಾಣಃ ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಭವೇಮೇತಿ। ಸಾಮ ೨೯೦॥

ಈ ಸಾಮಗಾನದ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಕಲ್ಪದ ಸಾಧಕನ ಪರಮ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ – ಈ ಅಕ್ಷರವನ್ನರಿಯದೆ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವವರು ಕೃಪಣರು – ಬೃ.ಉ. ೩–೮–೧೦, ೧೧ ॥ ತನ್ನ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಭೀಷ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆಯೇ ದೇಹತ್ಯಾಗ ದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ – ಛಾಂ.ಉ. ೩–೧೪–೧, ೭–೪–೧, ೨–೩ ॥ ಬ್ರ.ಸೂ. ೩–೩–೨೭–೨೮ । ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ ಆದಿ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಾನದ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಿಗಳು ಪ್ರಬಂಧಪಾರಾಯಣಾದಿ ಭಗವತ್ ಸೇವಾಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಉನ್ನಾಯಾಮಿ ಸಾಮಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಂದಿಗೂ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಮಹಿಮೆಯೂ ಜನ ಪ್ರಿಯತೆಯೂ ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ. ಕಾಲಸಂಕೇತವಾದ ಅಹೋರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಜನ್ಮಮರಣ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಆದಿತ್ಯನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ತನ್ನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕರುಣಾರ್ದ್ರನಾಗಿ ಸಾಧಕನಿಗೆ ನೆರವಾಗಲು ಉದಯಾಸ್ತಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಜೀವಿಗಳ ಚಿತ್ ಪ್ರಕಾಶಕನಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಾಟುವ ನೌಕೆಯಾಗಿರುವ ಆದಿತ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅಂತಿಮ ಗಮ್ಯವಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಇಲ್ಲದ ತ್ರ್ಯಕ್ಷರ ಸಂಜ್ಞಿಕನಾದ ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಓಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತೇನೆ । ಅರ ಸಾಮ ೨೯೦ ॥

॥ ದಶ ತೃತೀಯಃ ಖಣ್ಡಃ ॥ ೩ ॥ ಇತ್ಯರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನೇ ಷಷ್ಠಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ ॥

ಶುಕ್ರಿಯಂ ಪರ್ವಸಮಾಪ್ತಮ್

॥ ಓಮ್ ನಮಃ ಸಾಮವೇದಾಯ ॥

ಸಾಮವೇದ ಕೌಥುಮ ಶಾಖೆಯ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ

ಛನ್ದ ಆರ್ಚಿಕ ಸಂಹಿತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಗಾನ ಸಂಹಿತೆ ಭಾಷ್ಯಕೃತಭೂಮಿಕೆ

ಐನ್ದ್ರೀರಥ ಮಹಾನಾಮ್ನೀಃ ಶಕ್ವರೀರ್ವಾ ವಿಕರ್ಷಿತಾಃ ।
ಪಞ್ಚಭಿಃ ಸಹಿತಾ ಅನ್ತೇ ಪುರೀಷಪದನಾಮಭಿಃ ॥
ಏತಾಃ ಪ್ರಕೃತಿತಸ್ತಿಸ್ರ ಉಪಸರ್ಗೈಸ್ತು ಸಂಯುತಾಃ ।
ನವ ಸಂಖ್ಯಾ ಇತಿ ಪ್ರಾಹುರ್ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಶಾಲಿನಃ ॥
ಐತರೇಯಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಽಪಿ ಶಸ್ತ್ರೇ ಷೋಡಶಿನಾಮಕೇ ।
ತಿಸ್ರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮತ್ವವರ್ಣನಾತ್ ॥

ತತ್ರ ಹಿ ಮಹಾನಾಮ್ನೀನಾಮುಪಸರ್ಗಾನುಪಸೃಜತ್ಯಯಂ ವೈ ಲೋಕಃ ಪ್ರಥಮಾ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯನ್ತರಿಕ್ಷಲೋಕೋ ದ್ವಿತೀಯಾಽಸೌ ಲೋಕಸ್ತೃತೀಯೇತಿ । ನನ್ವೇತಾಃ ಶಕ್ವ ರೀಚ್ಛನ್ದಸ್ಕಾವ್ಯಾಕ್ರಿಯನ್ತ ಇತ್ಯುಕ್ತಾಶ್ಚೇತ್ ಷಟ್‌ಪಞ್ಚಾಶದಕ್ಷರಾಃ ಸ್ಯುಃ । ತಥಾ ಚ ಸ ಮಾಮ್ನಾತಂ ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಯಾದಿ ಚತುರಕ್ಷರ್ರಮಿತಿ – ಕಾ.ಸ.ಕ್ರ ೫–೧–೩ ॥ ಅಸ್ಯಾರ್ಥಃ । ಗಾಯತ್ರ್ಯಾ ದೀನಾಮತಿಧೃತ್ಯನ್ತಾನಾಂ ಛನ್ದಸಾಂ ಚತುರ್ವಿಂಶತ್ಯಕ್ಷರಾಣ್ಯಾರಭ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರಂ ಚತು ರ್ಷು ಚತುರ್ಷು ಅಕ್ಷರೇಷ್ವಧಿಕೇಷು ಸತ್ಸು ಉಷ್ಣಿಗಾದಿ ಚ್ಛನ್ದಾಂಸಿ ಜಾಯನ್ತೇ । ಏವಂ ಕ್ರಮಶೋಽಕ್ಷರಾಧಿಕ್ಯೇ ಸತಿ ಶಕ್ವರೀ ಷಟ್ – ಪಞ್ಚಾಶದಕ್ಷರಾ ಸಮ್ಭವತೀತಿ । ಏತಾ ಋಚಸ್ತು ಶಕ್ವರೀ ಭ್ಯೋಽದಿಕಾಕ್ಷರಾ ದೃಶ್ಯನ್ತೇ । ತಸ್ಮಾದಾಸಾಮುಪಸರ್ಗಾಕ್ಷರಾಧಿಕ್ಯಂ ನ ತು ಸ್ವತ ಇತಿ ಜ್ಞಾಯತೇ । ತರ್ಹಿ ಕೇ ಪುನರುಪಸರ್ಗಾಃ । ಕೇ ಪುನಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಇತ್ಯುಚ್ಯನ್ತೇ ।

ಪ್ರಥಮಾ । **ವಿದಾಮಘವನ್ವಿದಾ** ಇತಿ ದ್ವಿಪದಾ ಋಗುಪಸರ್ಗಃ । ತತಃ **ಶಿಕ್ಷಾಶಚೀನಾಮ್ಪತೇ** – ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಯೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಾಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ । ತತಃ **ಸ್ವರ್ಣಾಂಶುಃ** ಇತಿ ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರಃ ಪಾದಃ । ಅತ್ರಾಕ್ಷರವಿಶ್ಲೇಷೇಣ ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರತ್ವಂ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ । **ಪ್ರಚೇತನ ಪ್ರಚೇತಯ** – ಇತ್ಯಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ಉಪಸರ್ಗಃ । **ಇನ್ದ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯನ ಇಷೇ** – ಇತ್ಯಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ಶಾಕ್ವರಃ । **ಏವಾ ಹಿ ಶಕ್ರಃ** – ಇತಿ ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರ ಉಪ ಸರ್ಗಃ । **ರಾಯೇ ವಾಜಾಯ ವಜ್ರಿವಃ** ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಯಃ ಪಾದಾಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ । **ಆಯಾ ಹಿ ಪಿಬ ಮತ್ಸ್ವ** – ಇತಿ ಪಾದೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಉಪಸರ್ಗಃ । ಇತ್ಯೇವಮೃಕ್ ಪ್ರಥಮಾ ॥ ೧ ॥

ಅಥ **ದ್ವಿತೀಯಾ** । **ವಿದಾ ರಾಯೇ ಸುವೀರ್ಯಮ್** – ಇತಿ ದ್ವಿಪದಾ ಉಪಸರ್ಗಃ । **ಮಂಹಿಷ್ಠವಜ್ರಿನ್‌ನೃಞ್ಜಸೇ** ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಯೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಾಃ ಪಾದಾಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ । ತತಃ **ಅಂ ಶುರ್ನ ಶೋಚಿಃ** ಇತಿ ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರಃ ಪಾದಃ । **ಚಿಕಿತ್ವೋ ಅಭಿ ನೋ ನಯ** – ಇತಿ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ಪಾದಃ । ಏತೌ ದ್ವೌ ಉಪಸರ್ಗೌ । **ಇನ್ದ್ರೋ ವಿದೇ**

ತಮು ಸ್ತುಹಿ ಇತಿ ಪಾದೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ಶಾಕ್ವರಃ । ಈಶೇ ಹಿ ಶಕ್ರಃ ಇತಿ ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರಃ ಪಾದ ಉಪಸರ್ಗಃ । ತಮೂತಯೇ ಹವಾ ಮಹೇ ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಯೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಾಃ ಪಾದಾಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ । ಕ್ರತುಶ್ಛನ್ದಋತಮ್ಬೃಹತ್ – ಇತಿ ಪಾದ ಉಪಸರ್ಗಃ । ಇತ್ಯೇವಂ ದ್ವಿತೀಯಾ । ೨ ॥

ತೃತೀಯಸ್ಯಾಃ । ಇನ್ದ್ರನ್ಧನಸ್ಯಸಾತಯೇಹವಾಮಹೇ ಇತಿ ದ್ವಿಪದಾ ಉಪಸರ್ಗಃ । ಸನಃ ಸ್ವರ್ಷತ್ ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಯೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಾಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಪಾದಾಃ । ಅಂಶುರ್ಮದಾಯ ಇತಿ ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರಃ ಪಾದಃ । ಸುಮ್ನ ಆ ಧೇಹಿ ನೋ ವಸೋ ಇತ್ಯಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ಪಾದಃ । ಏತೌ ದ್ವೌ ಉಪಸರ್ಗೌ । ಪೂರ್ತಿಃ ಶವಿಷ್ಠ ಶಸ್ಯತೇ– ಇತಿ ಪಾದೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ಶಾಕ್ವರಃ । ವಶೀ ಹಿ ಶಕ್ರಃ – ಇತಿ ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರಃ ಉಪಸರ್ಗಃ । ನೂನನ್ತನ್ನವ್ಯಂ ಸನ್ನ್ಯಸೇ ಇತ್ಯಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಯೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಾಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ । ಶೂರೋ ಯೋಗೋಷು ಗಚ್ಛತಿ_ಇತಿ ಪಾದೌ ದ್ವಾವುಪಸರ್ಗಾವಿತಿ ತೃತೀಯಾ ಋಕ್ ಸಮ್ಪನ್ನಾ ॥

ಅತ್ರ ಪ್ರಥಮಾಯಾಃ ಸಪ್ತಶಾಕ್ವರಾಣಿ ಪದಾನಿ ಪಞ್ಚೋಪಸರ್ಗಾಃ । ಏವಂ ದ್ವಿತೀಯಸ್ಯಾ ಅಪಿ ಪದಾನ್ಯುಪಸರ್ಗಾಃ । ತೃತೀಯಾಯಾಸ್ತು ಸಪ್ತ ಶಾಕ್ವರಾಣಿ ಪದಾನಿ ಷಡುಪಸರ್ಗಾಃ । ಇತ್ಯುಕ್ತಾರ್ಥೋ ನಿದಾನಕಲ್ಪೇ ಸೂತ್ರಾದಿಕಂ ಸಮ್ಯ ಗಾಲೋಚಯದ್ಭಿಃ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯೈಃ ಶ್ಲೋಕದ್ವಯೇ ಸಂಗೃಹ್ಯ ದರ್ಶಿತಃ ।

ಪ್ರಥಮಂ ದ್ವಿಪದಾ ತ್ರೀಣಿ ಶಾಕ್ವರಾಣಿ ಪದಾನ್ಯತಃ ।
ಪಞ್ಚಾರ್ಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರೌ ಚೋಪಸರ್ಗಾವೇಕಶ್ಚ ಶಾಕ್ವರಃ ॥
ಪಞ್ಚಾರ್ಣ ಉಪಸರ್ಗೋಽಥ ತ್ರಯಸ್ತೇ ಬಹಿರನ್ತಿಮಃ ।
ಇಯಮಾದ್ಯಾ ದ್ವಿತೀಯೈವಂ ತೃತೀಯಾ ಪುನರನ್ತಿಮಃ ।
ಅಧಿಕೋಽಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ಪಾದ ಉಪಸರ್ಗ ಇತಿ ಸ್ಥಿತಿಃ ॥

ಅತ್ರ ಸರ್ವತ್ರೋಪಸರ್ಗಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಕೇವಲಪದಗತಾಕ್ಷರಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ಕೃತಾ ಯಾಂ ಷಡಧಿಕಪಞ್ಚಶತ್‌ಸಂಖ್ಯಾಕಾನ್ಯಕ್ಷರಾಣಿ ಜಾಯನ್ತೇ । ಅತಸ್ತದ ದ್ವಿತೀಯಾ ಶಕ್ವ ರೀತಿ ನ ವಿರೋಧಃ ।

ಏತಾಸು ಗೀಯತೇ ಸಾಮ ಯತ್ತಚ್ಛಾಕ್ವರಮುಚ್ಯತೇ ।
ತತ್ಪಂಚಮೇಽಹ್ನಿ ಪೃಷ್ಠೇಷು ಹೋತುಃ ಪೃಷ್ಠಂ ವಿಧೀಯತೇ ॥
ಉಪಸರ್ಗೈಃ ಸಂಯುತಾನಾಮಾಸಾಮಿನ್ದ್ರೋಽಧಿದೇವತಾ ।
ಮಾಧ್ಯನ್ದಿನಂ ಯತ್ ಸವನಂ ಸರ್ವ ಮೈನ್ದ್ರಮಿತಿ ಸ್ಥಿತಮ್ ॥

ಅತ್ರೈವಾಶ್ವಲಾಯನೇನ ಸ್ವಬ್ರಾಹ್ಮಣಮನುಸರತಾ ಕಶ್ಚಿದ್ವಿಶೇಷೋಽನುಷ್ಟುಪ್ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಮ್ಪಾದನಾದಿರ್ದರ್ಶಿತಃ

ಪ್ರಚೇತನಪ್ರಚೇತಯಾಯಾಹಿ ಪಿಬಮತ್ಸ್ವ ।
ಕ್ರತುಶ್ಛನ್ದ ಋತಮ್ಬೃಹತ್ ಸುಮ್ನ ಆ ಧೇಹಿ ನೋವ ಸಃ ॥ ಇತಿ ॥

ಏಷಾನುಷ್ಟುಪ್ ಸಮ್ಪನ್ನಾ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ – ಚತುಷ್ಪದಾತ್ವಸ್ಯ ಸಂಪಾದನಾತ್ ॥

ಚಿಕಿತ್ವೋ ಅಭಿನೋನಯ ಶೂರೋ ಯೋ ಗೋಷು ।
ಗಚ್ಛತಿ ಸಖಾ ಸುಶೇವೋ ಅದ್ವಯುಃ ॥ ಇತಿ ॥

ಏಷಾ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಂಪನ್ನಾ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ ತ್ರಿಪದಾತ್ವಸ್ಯ ಸಂಪಾದನಾತ್ । ಗಾಯತ್ರ್ಯಾದಿರಿ ತ್ಯೇವಮಾದಿಃ ಏವ ತು ಪ್ರಯೋಗ ಸೌಕರ್ಯಾರ್ಥಃ । ಅಸ್ಮಾಭಿ ದಾನೀಮ್ ಸರ್ವ ಸೌಕ ರ್ಯಾರ್ಥಂ ಕ್ರಮೇಣ ಸೋಪಸರ್ಗಾಃ ಋಚೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಃ ॥

ಗ್ರನ್ಥಕಾರಾದಯೋ ಹಿ ಗ್ರಥನೀಯಂ ವ್ಯಾಖ್ಯೇಯಂ ವಾ ಪ್ರಥಮಂ ಸ್ವಮನ ಸ್ಯೇವ ಸಮ್ಪಾದ್ಯತೇ । ತತಶ್ಚ ಲೇಖ ನ್ಯಾದಿಭಿಃ ಕಾಶ್ಯತೇsತೋsತ್ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಃ ಇತಿ ಭೂತಪ್ರಯೋಗೋ ನ ಸಾಧುಃ । ಕೌಮುದೀಯಂ ವಿರಚತೇ – ಇತ್ಯಾದಾವಾಪ್ಯೇ ವಮೇವ ॥

ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಾರ್ಚಿಕ ಭಾಷ್ಯ ಕೃತ ಭೂಮಿಕೆಯ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ

ಇನ್ದ್ರದೇವತಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಮಹನಾಮ್ನೀ ಶಕ್ವರೀ ಛನ್ದಸ್ಸಿನ ಋಕ್‌ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು **ಪುರೀಷ** ಪದವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿರುವ ಐದು ಪದಗಳಿಂದ ಕಡೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ **ಮೂರು ಋಕ್ಕುಗಳು** ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ **ಉಪಸರ್ಗಪಾದಗಳ** ಸಹಿತ **ಒಂಬತ್ತಾಗಿ** ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಷೋಡಶೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಶಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂರನ್ನೇ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮತ್ರಿವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಿ ಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಛನ್ದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಶಕ್ವರೀ ಛನ್ದಸ್ಸು ೫೬ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರು ತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಋಕ್ ಮನ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ೫೬ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮಧ್ಯೆ ಉಪಸರ್ಗವೆಂಬ ಪಾದಗಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ. ಶಕ್ವರೀ ಮತ್ತು ಉಪಸರ್ಗ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ತೃಚ **ವಿದಾಮಘವನ್ವಿದಾ** ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಿಪದಾ ಋಕ್ ಉಪಸರ್ಗ. **ಶಿಕ್ಷಾಶಚೀನಾಂಪತೇ** ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲೂ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ – ಮೂರು ಶಕ್ವರೀ ಪಾದಗಳು. **ಸ್ವರ್ಣ್ನಾಂಶುಃ** ಐದಕ್ಷರಗಳ ಪಾದ – ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಮಾಡಿ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಿದೆ – ವ್ಯೂಹೇನ ಪಞ್ಚಾಕ್ಷರಃ । ಭರತಸ್ವಾಮಿ ಭಾಷ್ಯ ॥ **ಪ್ರಚೇತನಪ್ರಚೇತಯ** ಎಂಟಕ್ಷರಗಳ ಪಾದವಾಗಿದ್ದು ಎರಡು ಉಪಸರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಇನ್ದ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯನ ಇಷೇ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಗಳ ಶಾಕ್ವರೀ ಪಾದವಾಗಿದೆ. **ಏವಾಹಿಶಕ್ರಃ** ಇತ್ಯಾದಿ ಪಂಚಾಕ್ಷರ ಉಪಸರ್ಗ **ರಾಯೇ ವಾಜಾಯವಜ್ರಿವಃ** ಇತ್ಯಾದಿ ಮೂರು ಶಕ್ವರೀ ಪಾದಗಳು. **ಆ ಯಾಹಿ ಪಿಬ ಮತ್ಸ್ವ** ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಪಾದ ಉಪಸರ್ಗ.

ಎರಡನೆಯ ತೃಚ **ವಿದಾರಾಯೇ ಸುವೀರ್ಯಮ್** ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಿಪದಾ ಋಕ್ ಉಪಸರ್ಗ. **ಮಜಹಿಷ್ಠವಜ್ರಿನ್ನೃಞ್ಜಸೇ** ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲೂ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಮೂರು ಪಾದಗಳು ಶಾಕ್ವರೀ. **ಅಂಶುರ್ನಶೋಚಿಃ** ಎಂಬ ಐದು ಅಕ್ಷರದ ಪಾದ ಮತ್ತು **ಚಿಕಿತ್ವೋ ಅಬಿನೋನಯ** ಎಂಬ ಪಾದ ಎರಡೂ ಉಪಸರ್ಗ. **ಇನ್ದ್ರೋ ವಿದೋ ತಮು ಸ್ತುಹಿ** ಇದು ಎಂಟಕ್ಷರಗಳ ಶಾಕ್ವರ ಪಾದವಾಗಿದೆ. **ಈಶೇಹಿಶಕ್ರಃ** ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಪಾದ ಉಪಸರ್ಗ. **ತಮೂತಯೇ ಹವಾಮಹೇ** ಇತ್ಯಾದಿ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮೂರು ಪಾದಗಳು ಶಾಕ್ವರ. **ಕ್ರತುಶ್ಛನ್ದ ಋತಂ ಬೃಹತ್** ಎಂಬುದು ಉಪಸರ್ಗ.

ಮೂರನೆಯ ತೃಚ **ಇನ್ದ್ರಂಧನಸ್ಯಸಾತಯೇ ಹವಾಮಹೇ** ಇತ್ಯಾದಿ ದ್ವಿಪದಾ ಉಪಸರ್ಗ. **ಸ ನಃ ಸ್ವರ್ಷದತಿ ದ್ವಿಷಃ** ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲೂ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಮೂರು ಶಾಕ್ವರ ಪಾದಗಳು. **ಅಂಶುರ್ಮದಾಯ** ಎಂಬ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಪಾದ ಹಾಗೂ **ಸುಮ್ನ ಆಧೇಹಿ ನೋ ವಸೋ** ಎಂಬ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರದ ಪಾದ ಈ ಎರಡೂ ಉಪಸರ್ಗ. **ಪೂರ್ತಿಃ ಶವಿಷ್ಠಶಸ್ಯತೇ** ಎಂಬುದು ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳ ಶಾಕ್ವರ ಪಾದ. **ವಶೀ ಹಿ ಶಕ್ರಃ** ಎಂಬುದು ಐದಕ್ಷರಗಳ ಉಪಸರ್ಗ. **ನೂನಂ ತನ್ನವ್ಯಂ ಸನ್ನ್ಯಸೇ** ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲೂ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಮೂರು ಪಾದಗಳು ಶಾಕ್ವರ. **ಶೂರೋ ಯೋಗೋಷು ಗಚ್ಛತಿ** ಇತ್ಯಾದಿ ಎರಡು ಪಾದಗಳು ಉಪಸರ್ಗ.

ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮೊದಲ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ತೃಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಪಾದದಲ್ಲೂ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವ ಏಳು ಪಾದಗಳು ೫೬ ಅಕ್ಷರದ ಶಕ್ವರೀ ಆಗಿ ಉಳಿದ ಐದು ಪಾದಗಳು ಉಪಸರ್ಗವಾಗಿವೆ. ಇದೇ ಕ್ರಮವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ತೃಚದಲ್ಲೂ ಕಾಣ ಬಹುದು. ಮೂರನೆಯ ತೃಚೆಯಲ್ಲಿ ಏಳು ಶಕ್ವರೀಪಾದಗಳೂ ಆರು ಉಪಸರ್ಗ ಪಾದಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪ್ರಥಮಂ ದ್ವಿಪದಾ.... ಉಪಸರ್ಗ ಇತಿಸ್ಥಿತಿಃ । ಎಂಬೆರೆಡು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೂರು ತೃಚಗಳಲ್ಲೂ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳ ಏಳು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ಐವತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳು ಶಕ್ವರೀ ಛನ್ದಸ್ಸೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ತೃಚೆಗಳಿಂದ ಉದಯವಾಗಿರುವ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಶಾಕ್ವರ ಸಾಮಗಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಯಜ್ಞದ ಐದನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿನ ಮಾಧ್ಯಂದಿನ ಪಾವಮಾನ ಪೃಷ್ಠ ಹೋಮದಲ್ಲಿ ಹೋತೃವಿನ ಪೃಷ್ಠ ಹೋಮವಿಧಾನವನ್ನಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದೆ. ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪೃಷ್ಠ ಸ್ತೋತ್ರಗಾನವಾಗುವ ಸಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಪೃಷ್ಠಾನಿ ಭವನ್ತಿ.... ಪ್ರಾಜಾ ಪತ್ಯಂ – ತಾ. ಬ್ರಾ ೪.೮.೭ ॥ ಈ ಉಪಸರ್ಗ ಸಹಿತವಾದ ತೃಚೆಗಳಿಗೆ ಇನ್ದ್ರ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದು ಪರಂಪರಾ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ ಮಾಧ್ಯಂದಿನ ಸವನಕ್ಕೂ ಇನ್ದ್ರನೇ ದೇವತೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಆಶ್ವಲಾಯನರು ಐತ್ತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಮತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀ ಛನ್ದಸ್ಸುಗಳ ಸಂಪಾದನಾದಿಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ –

ಪ್ರಚೇತನ...... ನೋವ ಸೋ ಅನುಷ್ಟುಪ್ । ಚಿಕಿತ್ವೋ..... ಅದ್ವಯುಃ ಗಾಯತ್ರೀ । ಈ ರೀತಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಪದಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಯಜ್ಞ ಸಂಬಂಧೀ ಪ್ರಯೋಗದ ಸುಗಮ ತಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪೂರ್ವನಿದರ್ಶನದಿಂದಾಗಿ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ವರೀ ಛನ್ದಸ್ಸಿನ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾನಾಮ್ನೀನಾಂ ಪಾಠಸ್ತು ನ ತು ಛನ್ದಶ್ಚಾರ್ಚಿಕೇನಾಪಿ ಉತ್ತರಾರ್ಚಿಕೇ ಪರಂ ಛನ್ದಶ್ಚಾರ್ಚಿಕೇ ಸಮಾಪ್ತೇ ತತು ಪುಸ್ತಕಾನ್ತ್ಯಭಾಗೇ ಏವ ಸರ್ವತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ। ಏವಮಾರಣ್ಯಗಾನೇ ಸಮಾಪ್ತೇಚ ತತೋಽನನ್ತರಂ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಸಾಮ ಪಾಠಸ್ತತ್ರೈವ ಪುಸ್ತಕೇ ಸರ್ವತ್ರೇತಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟತ್ವಮಾಸಾಮಸ್ಯ ಚ ಜ್ಞಾಯತ ಇತಿ ಛನ್ದಶ್ಚಾರ್ಚಿಕಾನ್ತೇ ಏವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಾನ್ ಭಗವಾನ್ ಸಾಯಣಃ ।

ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಪರ್ವ – **ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ ಶಕ್ವರ್ಯಃ ಇತಿ ಗಾನಾಧಾರ ಭೂತಾ ನಾಂ ಋಚಾಂ ಸಂಜ್ಞಾ। ತಾಸು ಗೇಯಮಾನತ್ವಾನ್ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಪರ್ವತ್ವೇನ ವ್ಯವಹಾರಃ ।** ಸಾಮಸಂಹಿತೆಯ ೬೪೧–೬೫೦ ಹತ್ತು ಋಕ್ ಮನ್ತ್ರಗಳೂ ಇವುಗಳಿಂದ ಉದಯವಾಗಿರುವ ಸಾಮಗಾನಗಳೂ ಇರುವ ಭಾಗವು ಮಹಾನಾಮ್ನೀಪರ್ವ ಎಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇವು ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವಾನ್ತರ್ಗತ ವಾಗಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರಾರ್ಚಿಕಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇದ್ದರೂ ಉತ್ತರಾರ್ಚಿಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಲ್ಲ. ಪರಂ ಪರೆಯಿಂದಲೂ ಈ ಎರಡರ ಮಧ್ಯೆ ಸ್ವತನ್ತ್ರವಾಗಿ ಪಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಋಕ್‌ಗಳು ಅತಿ ಛನ್ದಸ್ಸು ಎಂಬ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ೫೬ ಅಕ್ಷರಗಳ **ಶಕ್ವರೀ** ಛಂದಸ್ಸಿನವಾಗಿದ್ದು ಈ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈ ಪರ್ವದ ಋಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ವರಿಯ ೫೬ ಅಕ್ಷರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ಅಕ್ಷರಗಳು **ಉಪಸರ್ಗ**ವೆಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. **ಉಪ ಗೃಹ್ಯ ಸೃಜನ್ತಿ– ಆಖ್ಯಾತಸ್ಯ ಅರ್ಥವಿಶೇಷಂ ಸೃಜನ್ತಿ ।** ಧಾತುವಿಗೆ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯವು ಸೇರಿದಾಗ ಹೊಮ್ಮುವ ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪದವೇ ಉಪಸರ್ಗ. ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳ ದ್ರಷ್ಟಾರರು ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿ. ಶಕ್ವರೀ ಛಂದಸ್ಸು. ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮನೆನಿಸಿದ ಇನ್ದ್ರನೇ ದೇವತೆ.

ಯಜ್ಞಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನನಿರತರು ಒಂದು ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಮೂರು ಋಕ್ ಗಳಾದರೂ ಇರಬೇಕೆಂದು – ಬೃಹದ್ದೇವತಾ ೮–೯೯ – ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಈ ಪರ್ವದ ೬೪೧–೬೪೯ ಮೊದಲ ಒಂಬತ್ತು ಋಕ್‌ಗಳು **ತೃಚೆ**ಗಳೆಂದೆನಿಸಿರುವ ಮೂರು ಮೂರು ಋಕ್‌ಗಳ ಮೂರು ಗುಂಪಾಗಿ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ತೃಚೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮಗಾನದಂತೆ ಮೂರು ತೃಚೆಗಳಿಂದ ಮೂರು ಸಾಮಗಾನಗಳು ಉದಯವಾಗಿವೆ. ಈ ತೃಚಾಧಾರಿತ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಸಂಪನ್ನವಾಗುವ ಪದ್ಧತಿ ಸ್ತೋಮ/ಪ್ರಕೃತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಊಹ ರಹಸ್ಯಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದರಿಂದ ಈ **ಮಹಾನಾಮ್ನೀ** ಪೂರ್ವಾರ್ಚಿಕ ಉತ್ತರಾರ್ಚಿಕಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ **ಸೇತುವೆ** ಎನಿಸಿದೆ.

ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯ ಋಚೋ ಗುಹ್ಯಸ್ತಾ ಐನ್ದ್ರಶ್ಚೈವ ಯೋ ವದೇತ್ ।

ಸಹಸ್ರಯುಗಪರ್ಯನ್ತಮಹರ್ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಸ ರಾಧ್ಯತೇ ॥ ಬೃ.ದ್ದೇ ೮-೯೮ ॥

ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಮನ್ತ್ರಗಳು ಬಹಳ ರಹಸ್ಯವಾದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ಇನ್ದ್ರನೇ ದೇವತೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಪಠನ ಪಾಠನ ನಿರತರಾದವರು ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ದಿನದ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಸಹಸ್ರಯುಗ ಪರ್ಯನ್ತರವಾದ **ಆಯುಸ್ಸನ್ನು** ಪಡೆಯುವರು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾ.ವಿ.ಬ್ರಾ ೧-೪-೭ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ **ಗವಾಮಯನ** ಫಲವೂ ಸಾ.ವಿ.ಬ್ರಾ ೧-೭-೧ರಂತೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ **ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸೂ** ಸಾ.ವಿ.ಬ್ರಾ ೧-೪-೧೩ರಂತೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ **ಅಮೃತತ್ವವೂ** ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಾಮಗಳನ್ನು **ಮಟ್ಣ್ಯಃ ಸಿಮಾಃ ಶಕ್ವರ್ಯಃ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ** ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ - ಆರ್ಷೇಯ ದೀಪ ಶಕ್ವರ್ಯಾಹ್ಯ ಪರ್ವದಂತೆ ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವಾಗ ಇನ್ದ್ರನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾಘರ್ಜನೆಯ ಘೋಷದ ಅನುಕರಣೆಯ ಶಬ್ದ **ಮಟ್ಣ್ಯಃ** ಪದವನ್ನೇ ಮಹಾನಾಮ್ನಿಯ ಪರ್ಯಾಯ ಹೆಸರನ್ನಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ದ್ರನು ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಪಠನ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳಿಂದ ವೃತ್ರಾಸುರನ ಶಿರಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯದೇಶವಾದ ಸಿಮಾಃ ಎಂದೆನಿಸಿರುವ ಭಾಗವನ್ನು ಸೀಳಿದುದರಿಂದ ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಗೆ **ಸಿಮಾಃ** ಎಂದೂ ಇನ್ದ್ರನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮಗಾನ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ **ಅಧ್ವರಮಾ** ಎಂದೂ ಇನ್ದ್ರನು ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳ ದ್ರಷ್ಟಾರನಾಗಿ **ಐನ್ದ್ರ್ಯಃ** ಎಂದೂ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂಬಂಧದಿಂದ **ಪ್ರಜಾಪತೇಃ** ಎಂದೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ **ವಿಶಾಮಿತ್ರಸ್ಯ** ಎಂದೂ ವಿಷ್ಣುಸಂಬಂಧದಿಂದ **ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಾಮ** ಎಂದೂ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಇನ್ದ್ರನಿಗೆ ಇನ್ದ್ರಿಯ ಪಟುತ್ವವನ್ನೂ ಶಾರೀರಿಕ ಬಲಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿ ಶಕ್ತಿಯುತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ **ಶಕ್ನುಹೀತಿ ತಚ್ಛಕ್ವರೀಣಾಂ ಶಕ್ವರೀತ್ವಮ್**- ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳು ಶಕ್ವರೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. **ವಜ್ರೋ ವೈ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ** ವಜ್ರದಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಈ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಮನ್ತ್ರಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯಾಗಿ **ವಜ್ರೀ** ಎನಿಸಿಕೊಂಡ ಇನ್ದ್ರನು ನಾಶ ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ವಜ್ರದ ಕಾಠಿನ್ಯದಂತೆ ಬಹು ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ವೃತ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಮಹಾನಾಮ್ನೀಸಾಮಗಳಿಗೆ ವಜ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳು ಶಕ್ವರೀ ಛನ್ದಸ್ಸಿನವುಗಳಾದುದರಿಂದ **ಶಕ್ವರೀ** ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗಿವೆ. **ಮಹಾನಾಮ್ನೀರ್ಮಹಾಮಾನಾಃ** । ಮಹದಧಿಕಂನಾಮಯಾ ಸಾಮಪಾಂ ತಾ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ । **ಆಪ್ನೋತಿಧಾತೋರುತ್ಪನ್ನಸ್ಯಾಪ್ಯಬ್ದಸ್ಯ ಸರ್ವಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿವಾಚಕತ್ವಾನ್ಮಹಾನಾಮತ್ವಮ್** ॥ ಮಹದಧಿಕವಾದ ಸರ್ವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ವಾಚಕವೂ ಸಾಧನವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಎಂಬ ನಾಮ ಧೇಯದಿಂದ ವ್ಯವಹೃತವಾಗಿದೆ - ತೈ.ಆ ೧.೧.೨ ॥

ಇನ್ದ್ರ ಎಂದರೆ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಮಹಾನ್ ಆಗಿ ಈ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಇದರ ಭೋಕ್ತೃವನ್ನಾಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಪನ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳು ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಎನಿಸಿವೆ. ಜೀವಾತ್ಮನೇ ಇನ್ದ್ರ. ಇವನ ಶಕ್ತಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ. ಇವನು ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವದರಿಂದ ಇವು ಮಹಾನಾಮ್ನೀ. ಇನ್ದ್ರ ಸೂರ್ಯನ ಹೆಸರೂ ಹೌದು. ಮೇಘಗಳಿಂದ ಮಳೆಸುರಿಸಲು ಸಾಧನವಾದ ಈ ಮನ್ತ್ರಗಳು ಮಧ್ಯಮ ವಾಕ್ಕಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಮೇಘಗಳ ಪ್ರತಾಡನದಿಂದ ಮಹಾ ಘರ್ಜನೆ ಘೋಷವಾಗುವುದ ರಿಂದಲೂ ಇದು ಮಹಾನಾಮ್ನೀ. ಈ ಪ್ರಪಂಚ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಬೃಹತ್ತಾಗಿಯೂ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಮಹಾನಾಮ್ನೀ. ಈ ಮಹತ್ವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕಾರರೂಪವಾದ ವೇದವ್ರತಗಳಲ್ಲೇ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ವ್ರತವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಐ.ಬ್ರಾ ೬-೪-೨-೧೫ ಷ.ವಿಂ.ಬ್ರಾ ೪.೫.೭ ತಾಂ.ಮ.ಬ್ರಾ ೧೩-೪-೧ ಸಾ.ವಿ.ಬ್ರಾ ೧-೪-೭, ೨-೭-೧ ॥

ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬ ಖಂಡ ೪ ರಲ್ಲಿ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಬಗೆಗೆ ಉಕ್ತವಾಗಿರುವ ಈ ವಿವರಗಳು ಉಪಾದೇಯವಾಗಿವೆ. **ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಮನ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಹೃತ ಮತ್ತು ಅವಿಹೃತ ಎಂಬ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುವುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅತಿಛಂದಸ** ಎಂಬ ಅಧಿಕಾಕ್ಷರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಋಕ್ಕುಗಳ ಮೇಳನ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. **ವಿದಾ ಮಘವನ್ ವಿದಾ** ಎಂಬ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಋಕ್ಕುಗಳಿಗೆ **ಮಹಾನಾಮ್ನೀ** ಋಕ್ಕುಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಸಾಮವೇದದ ಪ್ರಚೇತನ ಪ್ರಚೇತಯ । ೬೪೨ । ಆಯಾಽಽಹಿಪಿಬಮತ್ಸ್ವ । ೬೪೩। ಕ್ರತುಶ್ಛಂದ ಋತಂ ಬೃಹತ್ । ೬೪೬ । ಸುಮ್ನ ಆಧೇಹಿನೋವಸೋ । ೬೪೮ । ಇತಿ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ॥ ಈ ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಋಕ್ಕುಗಳ ಭಾಗಗಳಿಗೆ **ಉಪಸರ್ಗ**ವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವು ಐದು ವಿಧಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಶ್ವಲಾಯನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಚೇತನ ಇತ್ಯಾದಿ ೫ ಉಪಸರ್ಗಗಳು. ಇವುಗಳು ಒಂದರಿಂದ ಎಂಟನೆಯ ಮಹಾನಾಮ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಐದು ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಮೇಳೈಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ೩೨ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಆಗುವುದು. ಇದು **ಅವಿಹೃತಷೋಳಶನಿ** ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ಕ್ರಮದಂತೆ ಪಠಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಐದು ಉಪಸರ್ಗಗಳೂ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟು **ವಿಹೃತಷೋಳಶೀ**ಯಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುವು.

ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಶಂಸೆ – ಉಪಸರ್ಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಗವಾಗಿ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗವೇ ಈ ಲೋಕವು. ಎರಡನೆಯದೇ ಅಂತರಿಕ್ಷಲೋಕವು. ಮೂರನೆಯದೇ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಷೋಳಶಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಮಂತ್ರಗಳೊಡನೆ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ

ನಿರ್ಮಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಲೋಕೇಭ್ಯಃ ಸಂನಿರ್ಮಿತೇನ ಷೋಳಶಿನಾ ರಾಧ್ನೋತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ ॥

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಪುರುಷನೂ ಸಹ ಷೋಳಶೀ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು ಸುಖದಿಂದಿರುವನು – ಮಹಾನಾಮ್ನೀನಾಂ ಪಂಚಾಕ್ಷರಾನುಪಸರ್ಗಾನುಪಸೃಜತ್ಯೇಕಾದಶಾಕ್ಷರೇಷು ಪಾದೇಷು ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ತಚ್ಛಂದೋಭ್ಯಃ ಸಂನಿರ್ಮಿತೋ ಯತ್ಷೋಳಶೀ ತದ್ಯನ್ಮಹಾನಾಮ್ನೀನಾಂ ಪಂಚಾಕ್ಷರಾನುಪಸರ್ಗಾನುಪಸೃಜತ್ಯೇಕಾದಶಾಕ್ಷರೇಷು ಪಾದೇಷು ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ ಏವೈನಂ ವಾ ಏಷ ಛಂದೋಭ್ಯಃ ಸಂನಿರ್ಮಿಮೀತೇ । ಸರ್ವೇಭ್ಯಶ್ಛಂದೋಭ್ಯಃ ಸಂನಿರ್ಮಿತೇನ ಷೋಳಶಿನಾ ರಾಧ್ನೋತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ ॥

ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಋಕ್ಕುಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿರುವ ಹನ್ನೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಪಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ೬೪ ಅಕ್ಷರಗಳ ೨ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಮಂತ್ರಗಳಾಗುವುವು. ಹೀಗೆ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದರಿಂದ ಈ ಷೋಳಶೀ ಎಂಬ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಛಂದಸ್ಸುಗಳೂ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಂತಾಯಿತು. ಸಮಸ್ತ ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಷೋಳಶೀಯನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವರು ಈ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆದು ಸುಖಿಸುವರು.

ಶಾಕ್ವರ ಸಾಮಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿದಾಮಘನ್ವಿದಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾ.ಋ ೬೪೧–೬೪೯ ಒಂಬತ್ತು ಋಕ್ಕುಗಳು ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಎಂದೆನಿಸಿವೆ. ಈ ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಉದಯವಾಗಿರುವ ಶಾಕ್ವರೀ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಸಾಮಗಳನ್ನು ದ್ವಾದಶಾಹ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ರಥಂತರವೆಂಬ ಐದನೆಯ ದಿನದಂದು ಉದ್ಗಾತೃ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ದ್ರನು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಮಹತ್ವವಾದ ಪದವಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸಲು ಈ ಋಕ್ಕುಗಳು ಸಾಧನಭೂತವಾದುದರಿಂದ ಇವು ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಋಕ್ಕುಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಈ ಋಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಇವುಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದುದರಿಂದ ಶಕ್ವರೀ ಋಕ್ಕುಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಋಗ್ವೇದ ಮನ್ತ್ರ ಅಗ್ನಿಮೀಳೇಪುರೋಹಿತಂನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಯಥಾವ ಸು ಸಹಾಸತಿ ಎಂಬ ಅಂತಿಮ ಮನ್ತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ನಂತರವೇ ಋಗ್ವೇದದ ಗಡಿಯಿಂದಾಚೆಗೆ – ಈ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಋಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದರಿಂದ ಇವು ಋಗ್ವೇದ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಯಜುರ್ವೇದ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಕಾಂಡದ ನಂತರ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ರೂಪವಾಗಿ ಪಠಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಇದನ್ನು ಅಶ್ವಲಾಯನರು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ – ಶಾಕ್ವರಂ ಚೇತ್ಪೃಷ್ಠ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ ಸ್ತೋತ್ರೀಯ ಇತಿ ತಾ ಅಧ್ಯರ್ಥಕಾರಂ ನವ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ತಿಸ್ರೋ ಭವಂತಿ – ಶಾಕ್ವರ ಸಾಮದಿಂದ ಪೃಷ್ಠಸ್ತೋತ್ರವು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾದಾಗ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ ಎಂಬ ಒಂಬತ್ತು

ಋಕ್ಕುಗಳು ಸ್ತೋತ್ರೀಯ ಋಚೆಗಳಾಗಿರುವುವು.ಈ ಋಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ೯ ಇದ್ದರೂ ಅಧ್ಯರ್ಧಕಾರವೆನಿಸುವ ಮೂರು ಆಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದು ಋಕ್ಕಿನ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಧಋಕ್ಕನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಅದು ಒಂದು ಅರ್ಧ ಋಕ್ಕಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮೂರು ಅರ್ಧಋಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಅರ್ಧ ಋಕ್ಕಿನಂತೆ ಮಾಡಿ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಋಕ್ಕುಗಳಾಗುವುವು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಗಡಿಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವ ಪರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಡಿಯಿಂದ ಆಚೆಗಿರುವಂತೆ ಇವನ್ನು ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದರಿಂದ ಈ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಋಕ್ಕುಗಳು ಸಿಮಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. – ಐ.ಬ್ರಾ ೨೨–೨

ಋಕ್ – ೬೪೧–೬೪೨–೬೪೩

ಪ್ರಥಮಾಸ್ತಿಸ್ರ:

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಋಷಿಃ ದ್ವಿಪದಾವಿರಾಟ್ ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧೦ ೨೦ ೩ ೧ ೨
ವಿದಾ ಮಘವನ್ ವಿದಾ ಗಾತುಮನು ಶ೮\ಸಿಷೋ ದಿಶಃ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨
ಶಿಕ್ಷಾ ಶಚೀನಾಂ ಪತೇ ಪೂರ್ವೀಣಾಂ ಪುರೂವಸೋ ॥ ೬೪೧ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦ ೩ ೧೨೦ ೧೨೦ ೩
ವಿದಾಃ–ಮಘವನ್–ವಿದಾ: । ಗಾತುಮ್–ಅನು–ಶ೮\ಸಿಷಃ–ದಿಶಃ ॥ ಶಿಕ್ಷ–ಶ
೨ ೩
ಚೀನಾಮ್–ಪತೇ । ಪೂರ್ವೀಣಾಮ್–ಪುರೂವಸೋ–ಪುರು–ವಸೋ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ಕ
ಆಭಿಷ್ಟ್ವಮಬಿಷ್ಟಿಭಿಃ ಸ್ವ೩ರ್ನ್ನಾ೮\ಶುಃ ।
೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಪ್ರಚೇತನ ಪ್ರ ಚೇತಯೇನ್ದ್ರ ದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನ ಇಷೇ ॥ ೬೪೨ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧ ೨ ೩ ೨ ೧೨೦
ಆಭಿಃ–ತ್ವಂ–ತುವಮ್–ಅಭಿಷ್ಟಿಭಿಃ । ಸ್ವಃ–ಸುವಃ–ನ–ಅ೮\ಶುಃ ॥ ಪ್ರಚೇತನ–
೩೦ ೨ ೩ ೧೨೦ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨
ಪ್ರ–ಚೇತನ–ಪ್ರ–ಚೇತಯ । ಇನ್ದ್ರ–ದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನಃ–ಇಷೇ ॥ ೬೪೨ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

ಏವಾ ಹಿ ಶಕ್ರೋ ರಾಯೇ ವಾಜಾಯ ವಜ್ರಿವಃ । ಶವಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ನೃಞ್ಜ
ಸೇ ಮꣳಹಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ನೃಞ್ಜಸೇ ಆ ಯಾಹಿ ಪಿಬ ಮತ್ಸ್ವ ॥೬೪೩॥

ಸ್ವ ೨ । ಉ ೨ । ಧಾ ೨೨ । ಥಾ ॥

ಏವ–ಹಿ–ಶಕ್ರಃ । ರಾಯೇ–ವಾಜಾಯ–ವಜ್ರಿವಃ ॥ ಶವಿಷ್ಠ–ವಜ್ರಿನ್–ಋಞ್ಜಸೇ
॥ ಮꣳಹಿಷ್ಠ–ವಜ್ರಿನ್–ಋಞ್ಜಸೇ । ಆ–ಯಾಹಿ–ಪಿಬ–ಮತ್ಸ್ವ–ತ್ಸ್ವ ॥

ಆ ೧೦ । ಆ೧೨ । ಪ೪೫ । ಘು ೬ ॥

ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ । ಸಿಮಾಃ ॥ ಇನ್ದ್ರಃ ವಿರಾಡಿನ್ದ್ರಃ ಇನ್ದ್ರಃ ಶಕ್ವರೀನ್ದ್ರಃ ವಾ ॥

ವಿಽ೨ । ವಿದಾಮಘವನ್ವಿದಾಃ ॥ ಗಾತುಮನುಶꣳಸಿಷಃ । ದಾಇ
ಶಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಈಽ೩೪ಡಾ ॥ ವಿಽ೨ । ಶಿಕ್ಷಾಶಚೀನಾಮ್ಪ
ತಾಇ ॥ ಪೂರ್ವೀಣಾಮ್ಪುರೂಽ೨ । ವಸಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ।
ಈಽ೩೪ಡಾ । ಆಭಿಷ್ಟ್ವಮಭಾಽ೨ಇ । ಷ್ಟಿಭಿರಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ।
ಈಽ೩೪ಡಾ । ಸ್ವರ್ಣಾꣳಶೂಽ೨ಃ । ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ । ಈಽ
೩೪ಡಾ । ಪ್ರಾ । ಚೇತನಪ್ರಚೇತಯಾ ॥ ಈನ್ದ್ರಾ ॥ ದ್ಯುಮ್ನಾ
ಯನಾಽ೨ಇಷಾಇ । ಇಡಾ ॥ ಈನ್ದ್ರಾ ॥ ದ್ಯುಮ್ನಾಯನಾಽ೨ಇಷಾ
ಇ । ಅಥಾ ॥ ಈನ್ದ್ರಾ ॥ ದ್ಯುಮ್ನಾಯನಾಽ೨ಇಷಾಇ । ಇಡಾ ।
ಏವಾಹಿಶಕ್ರೋರಾಯೇವಾಜಾಯವಾಽ೧ಜ್ರೀಽ೩ವಾಃ । ಶವಿಷ್ಠವಜ್ರಿ

೨ ೪ ೫ ೧ ೧ ೨
ನ್ವಾ౽೩ । ಜಾಸಾಇ ॥ ಮಘಹಿಷ್ವವಜ್ರಿನ್ವಾ౽೨೩ಹೋ ॥ ಜಾಸಾ౽
೧ ೧೧೧ ೧ ೨ ೧
೩೧ಉವಾ౽೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾ౽೨೩೪೫ ॥ ಆಯಾ ॥ ಹಿಪಿ
— ೧ ೧೧೧
ಬಮಾ౽೨ತ್ಸುವಾ ॥ ಇಡಾ౽೨೩೪೫ ॥

ದೀ - ೨೨ । ಪ - ೩೯ । ಮಾ - ೨೦ । ಚೌ । ೧ ॥

ತತ್ರ ತಾವದೃಕ್ಷು ಪ್ರಥಮಂ ದ್ವಿಪದಾಮಾಹ ವಿದಾಮಘವನ್ವಿದಾ ಗಾತುಮನು ಶಂಸಿಷೋದಿಶಃ - ಇತಿ । ಹೇ ಮಘವನ್ । ಮಘಂ ಧನಮ್ । ಮಂಹತೇರ್ದಾನ ಕರ್ಮಣಃ ನೈ ೩-೨೦ । ಧನವನ್ನಿನ್ದ್ರ । ವಿದಾಃ ತ್ವಂ ವಿದ್ಧಿ । ಅತ್ರ ವೇದಿತವ್ಯ ಕರ್ಮವಿಶೇಷಸ್ಯಾನು ಪಾದನಾತ್ ಸರ್ವಂ ಜಾನೀಹೀತ್ಯರ್ಥಃ । ವಿದೇಃ ಪಂಚಮ ಲಕಾರೇ ರೂಪಮ್ ಲೇಟೀತ್ಯರ್ಥಃ ಪಾ ೩-೪-೭ ॥ ಯತಶ್ಚ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ತಸ್ಮಾತ್ ಗಾತುಂ ಯಜಮಾನ ಗನ್ತವ್ಯಂ ದೇಶಮ್ ॥ ಗಾತುಃ - ಇತಿ ಪೃಥಿವೀ ನಾಮಸು ವಿಂಶಂ ನೈಘಣ್ಟುಕಮ್..... । ಗಾತುಂ ಯಜ್ಞಾಯ ಗಾತುಂ ಯಜ್ಞಪತಯ ಇತ್ಯಪಿ ನಿಗಮೋ ಭವತಿ । ಗಮನಂ ಯಜ್ಞಾಯ ಗಮನಂ ಯಜ್ಞಪತಯೇ ಇತಿ ನೈರು ೪-೨ ॥ ವಿದಾಃ ಜಾನೀಹಿ । ಯದ್ವಾ । ಗಾತುರ್ಗಾಯತೇಃ ಸ್ತುತಿಕರ್ಮಣಃ ॥ ಗಾಯತಿ - ಇತಿ ಸ್ತುತಿ ಕರ್ಮಸು ನೈ- ಘಂ ೩-೪ ॥ ತ್ವದರ್ಥಂ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಂ ಸ್ತೋತುಃ ಸ್ತುತಿಂ ವಿದ್ಧಿ । ತತಃ ದಿಶಃ ಯಜಮಾನಸ್ಯ ಸಾಧುಮಾರ್ಗೇಣ ಸ್ವರ್ಗೇ ಗನ್ತುಂ ಮಾರ್ಗಾನ್ ಅನುಶಂಸಿಷಃ ಅನುಶಂಸಃ ಅಪದಿಶಂ ಬೋಧಯೇತಿ ಯಾವತ್ । ಶಂಸತೇಃ ಪಞ್ಚಮ ಲಕಾರೇ- ಪಾ ೩-೪-೭ । ರೂಪಮಡಾಗಮಃ । ಅಯಮುಪಸರ್ಗ ಭಾಗಃ ॥

ಅಥ ಶಾಕ್ವರ ಭಾಗಮಾಹ - ಶಿಕ್ಷಾ ಶಚೀನಾಮ್ಪತೇ ಪೂರ್ವೀಣಾಮ್ಪುರೂ ವಸೋ । ಆಭಿಷ್ಟಮಭಿಷ್ಟಿಭಿಃ - ಇತಿ । ಹೇ ಶಚೀನಾಮ್ಪತೇ । ಶಚೀಶಬ್ದೇನ ಕರ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾ । ಪೂರ್ವೀಣಾಂ ಬಹ್ವೀನಾಂ ಶಚೀನಾಂಪತೇ ಸ್ವಾಮಿನ್ । ಹೇ ಪುರೂವಸೋ ಪುರು ಪ್ರಭೂತಂ ವಸು ಧನಂ ಯಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಸಮ್ಬೋಧನಮ್ ಹೇ ಪ್ರಭೂತಧನೇನ್ದ್ರ । ಆಭಿಃ ಇ ದಾನೀಂ ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಭಿಃ ಅಭಿಷ್ಟಿಭಿಃ ಅಭ್ಯೇಷಣಾಭಿಃ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಭಿಃ ಸ್ತುತಿಭಿಃ ಅಸ್ಮದೀ ಯಾಭಿರ್ಹೇತುಭಿಃ ಶಿಕ್ಷ । ಶಿಕ್ಷತಿರ್ದಾನ ಕರ್ಮಾ - ನಿ.ಘಂ ೩-೨೦-೪ । ದೇಹಿ ವಸೂ ನೀತಿ-ಶೇಷಃ । ಪುರೂವಸೋ ಇತಿ ಸಮ್ಬೋಧನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದ್ವಸೂನೀತಿ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ॥

ಅಥೋಪಸರ್ಗಭಾಗಮಾಹ ಸ್ವ౽೩ರ್ಣಾಂಶುಃ । ಪ್ರಚೇತನ ಪ್ರಚೇತಯೇತಿ । ಸ್ವಃ । ನ । ಅಂಶುರಿತಿ ಪದತ್ರಯಮ್ । ಸ್ವರಾದಿತ್ಯಃ । ನಕಾರ: ಉಪಮಾರ್ಥೀಯಃ । ಸ್ವಃ ಇವ ಅಂಶುಃ ಅಶ್ನೋತೇರ್ವ್ಯಾಪ್ತಿಕರ್ಮಣಃ ನಿ.ಘಂ ೨-೧೮-೧೦ ವ್ಯಾಪ್ತೋ

ಭವತೀನ್ದ್ರಃ । ಹೇ ಪ್ರಚೇತನ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾ ಚೇತನಾ ಬುದ್ಧಿರ್ಯಸ್ಯಾಸೌ ತಸ್ಯ ಸಮ್ಬೋಧನಮ್ । ಹೇ ಪ್ರಶಸ್ತ ಜ್ಞಾನೇನ್ದ್ರ । ಪ್ರಚೇತಯ ಅಸ್ಮದೀಯಾಂ ಭಕ್ತಿಮವಧಾರಯ ಜಾನೀಹಿ ॥

ಅಥೋಭಯಭಾಗಮಾಹ – ಇನ್ದ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನ ಇಷೇ । ಏವಾಹಿಶಕ್ರಃ ಇತಿ। ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ನಃ ಅಸ್ಮಭ್ಯಂ ದ್ಯುಮ್ನಾಯ । ದ್ಯುಮ್ನಂ ದ್ಯೋತತೇರ್ಯಶೋವಾನ್ನಂ ವಾ – ಇತಿ ಯಾಸ್ಕಃ । ನಿರು. ೫–೫ । ಯಶಸೇ । ಯದ್ವಾ । ದ್ಯುಮ್ನಾಯ ಧನ ನಾಮೈತತ್ – ನಿ. ಘಂ ೨–೧೦–೧೩ ಧನಲಾಭಾಯ ॥ ಇಷೇ ಅನ್ನಲಾಭಾಯ ಚ ಭವ । ಆಖ್ಯಾತಾ ಧ್ಯಾಹಾರಃ । ಹಿ ಶಬ್ದಃ ಕಾರಣ ಪರಃ । ಹಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ತ್ವಂ ಶಕ್ರಃ ಧನದಾನೇ ಸಮರ್ಥ ಏವ ಭವತಿ । ತಸ್ಮಾದ್ಧನಾದಿಕಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ॥

ಅಥ ಶಾಕ್ವರ ಭಾಗಮಾಹ – ರಾಯೇ ವಾಜಾಯ ವಜ್ರಿವಃ । ಶವಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ನೃ ಞ್ಜಸೇ ಮಂಹಿಷ್ಠವಜ್ರಿನ್ನೃಞ್ಜಸೇ – ಇತಿ । ಹೇ ವಜ್ರಿವಃ ವಜ್ರಿವಿನ್ನಿನ್ದ್ರ । ಏಕೋ ಮತ್ವ ರ್ಥೀಯೋಽನುವಾದಃ । ಯದ್ವಾ । ವಜ್ರಃ ವ್ರಜನಂ ಗಮನಂ ತದ್ವಾನ್ವಜ್ರೀ । ಅಥವಾ ವಜ್ರಾಯುಧಮ್ । ತದ್ವನ್ನಿನ್ದ್ರ । ರಾಯೇ ಧನಲಾಭಾಯ ವಾಜಾಯ ಅನ್ನಲಾಭಾಯ ಚ ಪ್ರಸ ನ್ನೋ ಭವೇತಿ ಶೇಷಃ । ಹೇ ಶವಿಷ್ಠ ಅತಿಶಯೇನ ಬಲವನ್ ! ಹೇ ವಜ್ರಿನ್ ಇನ್ದ್ರಃ ಋಞ್ಜಸೇ । ಋಞ್ಜತಿಃ ಪ್ರಸಾಧನ ಕರ್ಮ । ನಿಘಂ ೩–೫–೮ ಅಸ್ಮಾಭಿರ್ಧನ ಲಾಭಾರ್ಥಂ ಪ್ರಸಾಧ್ಯಸೇ । ಯದ್ವಾ । ಋಞ್ಜತೇಃ ಪಞ್ಚಮೇ ಲಕಾರೇ ಪಾ ೩–೪–೭ ರೂಪಮ್ । ಪ್ರಸಾಧಯ ಅಸ್ಮಾನ್ಧನಾದಿಭಿಃ ಸಮೃದ್ಧಾನ್ ಕುರ್ವಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಹೇ ಮಂಹಿಷ್ಠ ಮಂಹ ತೇರ್ದಾನಕರ್ಮಣಃ । ಅತಿಶಯೇನ ದಾನಶೀಲ ಪೂಜ್ಯ ಹೇ ವಜ್ರಿನ್ ಋಞ್ಜಸೇ ಅಸ್ಮಾಭಿಃ ಪ್ರಸಾಧ್ಯಸೇ ॥

ಅಥಾಪರಭಾಗ ಮಾಹ – ಆ ಯಾಹಿ ಪಿಬ ಮತ್ಸ್ವ ಇತಿ । ಯಸ್ಮಾದೇವಂ ತಸ್ಮಾ ತ್ ಆ ಯಾಹಿ ಅಸ್ಮದೀಯಂ ಯಜ್ಞಂ ಪ್ರತ್ಯಾಗಚ್ಛ । ಆಗತ್ಯ ಚ ಪಿಬ । ತಂ ಸೋಮಂ ಪೀತ್ವಾ ಮತ್ಸ್ವ ಹೃಷ್ಟೋ ಭವೇತಿ ॥

ಸ್ತೋಭ ಭಾಷ್ಯ – ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ವಿರಾಟ್ ಇನ್ದ್ರಃ – ಐನ್ದ್ರ್ಯೋ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ ಪ್ರಜಾಪತೇ ರ್ವಾ । ವಿಷ್ಣೋರ್ವಾ । ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಸ್ಯವಾ । ಸಿಮಾ ವಾ । ಮಹ್ನ್ಯೈ ವಾ । ಅಧ್ವರಮಾ ವಾ । ಶಕ್ವರ್ಯೋರ್ವಾ । ಆ.ಬ್ರಾ.೬–೨–೧೫ ॥ ಐನ್ದ್ರಾ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ । ಮಹಾಮಾನಯಃ । ಸಿಮಾಃ ಶಕ್ವರ್ಯಃ ಮಹಾವೀರ್ವಾ । ಪರಿಶಿಷ್ಟ ೧–೩ ॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ವಿಷ್ಣುಃ ವಿಶ್ವಾಮಿ ತ್ರೋ ವಾ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ ಮಹ್ಯಾ ಮಹ್ನ್ಯೈಶ್ಶಕ್ವರ್ಯೋರ್ವೇತಿ । ಋಗ್ದ್ವಾರೇಣ ಸ್ತ್ರೀ ಲಿಂಗ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಂ ಬಹುವಚನಾನ್ತಂ ಏಕಂ ಸಾಮ ಸ್ತೋತ್ರೀಯಾತ್ರಯ ಯುಕ್ತಂ । ಮಘ ವನ್ನಿನ್ದ್ರ ಶಚೀಪತೇ ಬಲಿಕರ್ಮಣಾಮಧಿಷ್ಠಾತಃ । ಪುರೂವಸೋ ಬಹುಧನ । ಯತಸ್ತ್ವಂ ವಿಶೇಷತೋದ ದಾಸೀತಿ । ವಿದಾಃ ದಾತಾ ಅತೋವಿದಾಃ ವಿವಿಧಂ ದೇಹಿ । ಗಾತುಂ ಗಾನಂ ಸ್ತುತಿಂ ಅಸ್ಮದೀಯಾಂ ಅನುಸಂಶಿಷೋಽನುಗ್ರಹ ಬುಧ್ಯಾ ಗೃಹಾಣ । ಶಚೀನಾಂ ಪೂರ್ವೀಣಾಂ ಪ್ರಧಾನಾನಾಂ

ಕರ್ತಾ ಶಿಕ್ಷಾ ಶುಭಂ ಮಾರ್ಗಂ ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗ ಪ್ರಾ ಪಕಂ ದೇಹೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಅಭಿಷ್ಟ್ವಂ ಸ್ತುತಃ – ಅಭಿಷ್ಟ್ಯಂ ಸ್ತುತಿಃ ಸನ್ । **ದ್ಯುಮ್ನಾಯ** ಯಶಸೇ **ಇಷೇ** ಚ ಅನ್ನಾಯ । ಪ್ರಚೇತಯ ಪ್ರಬೋಧಯ ತಥಾ ಪ್ರವರ್ತಯ ಯಥಾ ಯಶ ಆದಿ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ । ಸ್ವರ್ನಂ ಆದಿತ್ಯ ಇವ ಅಂಶುಃ ಪ್ರಕಾಶಯುಕ್ತಃ ಯಥಾ ಸಃ ಜಗತ್ ಪ್ರಬೋಧಯತಿ ತದ್ವದಿತ್ಯರ್ಥಃ॥

ಏವಾಹಿ । ಬೃಹತೀ । ಶಕ್ರಃ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಾ ವಜ್ರಿಣಃ । ಶವಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ । ಋಞ್ಜಸೇ । ಮಂಹಿಷ್ಠಃ ಪೂಜ್ಯತಮಃ । ರಾಯೇ ಧನಾಯ । ವಾಜಾಯ ಅನ್ನಾಯ । ಏವಂ ಅವನಂ ಋಞ್ಜಸೇ ಪ್ರಸಾಧಯಸಿ । ಆಯಾಹಿ ಅಸ್ಮಾನನುಗೃಹೀತುಂ । ಪಿಬ ಸೋಮಂ ಮತ್ಸ್ವ ಪರಿತೃಪ್ತೋ ಭವ । ಏವಿದಾರಯೇ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ । ರಾಯೇ ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಧನಾರ್ಥಂ ಸುವೀರ್ಯಂ ಮೇಘಾದಿಕಂ ಶತ್ರುಂ ವಿದಾರಯ । ವಶಾನ್ ಪ್ರಾಣಿನಃ ಅನುಪಾಲಯ ॥

ಋಕ್ ಮುಖಾಂತರ ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಬಹುವಚನಾಂತವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಈ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಮೂರು ಸ್ತೋತ್ರೀಯಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಒಂದು ಸಾಮಗಾನವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಬಲ ಕರ್ಮಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವೂ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಧನವುಳ್ಳವನೂ ದಾನಶೀಲನೂ ಸನಾತನ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಧಾನನೂ ಪಾಲಕನೂ ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ನಿನಗೆ ಬಹು ಇಷ್ಟವಾದ ನಮ್ಮ ಸಾಮಗಾನಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಲಾಲಿಸಿ ಶುಭಕರವಾದ ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಪ್ರದವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸು. ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಬಹುಬಲಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ಪೂಜ್ಯನೇ ನಮಗೆ ಅನ್ನಧನಾದಿ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನನುಗ್ರಹಿಸು. ನಾವು ನೆರವೇರಿಸುವ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿ ಸೋಮಪಾನಮಾಡಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದು. ಮೇಘಾದಿಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸಿ ಸುವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಯನ್ನೂ ಪಾಲಿಸು ಪೋಷಿಸು ರಕ್ಷಿಸು. ॥ ಸಾಮ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ೧–೨–೩ ॥

ಮಘವನ್ ಧನವಂತನಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ನೀನು **ವಿದಾಃ** ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಅರಿತಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ. **ಗಾತುಮ್ ವಿದಾ** ಯಜ್ಞದ ಯಜಮಾನನ ಉಪಾಸಕನ ಜೀವನದ ಗುರಿಯನ್ನೂ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಈ ಗುರಿ ತಲುಪುವಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ತುತಿಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ **ದಿಶಃ ಅನು ಶಂಸಿಷಃ** ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡು. **ಪೂರ್ವೀಣಾಂ ಶಚೀನಾಂ ಪತೇ** ಸನಾತನವಾದ ಕರ್ಮಪ್ರಜ್ಞೆಗಳ ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿಗಳ ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಒಡೆಯನೇ **ಪುರು ವಸೋ** ಬಹುಬಗೆಯ ವಿದ್ಯೆ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗುಳ್ಳವನೇ ॥ ೬೪೧ ॥

ಇಂದ್ರ ! ತಿಳಿವೆನೀನೆಲ್ಲವೆಂದುಂ,
ಅದರಿಂ ಗುರಿಸಾಗಿಪ ಬಗೆಯಂ !
ತಿಳಿಸಯ್; ಬಲಮಂ ಸಲಿಸಯ್ ! ಸಿರಿಯಂ
ತಿಳಿವಿನೊಡನೆಮಗೆ ನೀಡಯ್ ॥

ಆಭಿಃ ಅಭಿಷ್ಟಿಭಿಃ ಈಗ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ **ಶಿಕ್ಷಾ** ವಿದ್ಯಾ ಆದಿ ಬಹುಧನಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. **ಸ್ವಃ ನ ಅಂಶುಃ** ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕನೂ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದವನೇ **ಪ್ರಚೇತನ ಇನ್ದ್ರ** ಚೈತನ್ಯದಾಯಕನಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗ ವಂತನೇ **ಪ್ರಚೇತಯ.** ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವಧರಿಸಿ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡು. **ನಃ** ನಮಗೆ **ದ್ಯುಮ್ನಾಯ** ಮಹತ್ತರವಾದ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಧನವನ್ನೂ **ಇಷೇ** ಅನ್ನಾದಿ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು **ಶಕ್ತಃ ಹಿ ಏವಾ** ಸಮರ್ಥನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೀಯಷ್ಟೆ ॥ ೬೪೨ ॥

ದೇವದೇವ ! ಮಘವಂತ ! ಭವದ್ರುಚಿ
ಆರಿಗಿರ್ಪುದಯ್ ಮೂಜಗದೊಳ್ ।
ಪೋಷಕಾನ್ನಸಂದಾನದಕ್ಷ ! ನತ–
–ರಕ್ಷ ! ನೀನೆ ಕನಿಕರಮಿರಿಸಯ್ ॥

ವಜ್ರಿವಃ – ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಜ್ರ ದಂಡ ಧರಿಸಿರುವವನೇ ಓಜಸ್ವಿಯೇ – ವಜ್ರೋವಾ ಓಜಃ ಶತ ೮೪–೧–೨೦ । **ರಾಯೇ**–ಧನಾದಿ ಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಿಗಾಗಿ **ವಾಜಾಯ** ಅನ್ನಾದಿ ಬಲಸಂಚಯನಕ್ಕಾಗಿ – ಅಮೃತೋಽನ್ನಂ ವೈ ವಾಜಃ । ಜೈ ೨–೧೯೩ ॥ ಅಮೃತತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. **ಶವಿಷ್ಠ** ಅತಿಶಯ ಬಲಶಾಲಿಯೇ **ವಜ್ರಿನ್** ವಜ್ರ ದಂಡಧರನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ **ಋಞ್ಜಸೇ** ನಮ್ಮನ್ನು ಸಮರ್ಥರನ್ನಾಗಿಯೂ ಸಮೃದ್ಧರ ನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡು **ಮಂಹಿಷ್ಠ** ಮಹಾದಾನಶೀಲನೇ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಮಹಾಮಹಿಮನೇ **ವಜ್ರಿನ್** ವಜ್ರದಂಡಧರ ನೇ **ಋಞ್ಜಸೇ** ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. **ಆಯಾಹಿ** ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡು. **ಪಿಬ** ಸೋಮಪಾನಮಾಡು. **ಮತ್ಸ್ವ** ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟು ಆನಂದಿತನಾಗು ॥ ೬೪೩ ॥

ತ್ರಿಜಗತ್ಪತಿ ಪುರುಹೂತ ! ಬಲೋದ್ಧತ !
ಸಿರಿಯಂ ಗಳಿಪಪ್ಪೊಲೆಮ್ಮನಿದೋ
ಅಣಿಗೊಳಿಸಯ್; ನಮ್ಮೆಡೆ ಸೋಮರಸಂ
ನಿನ್ನ ಪಾನಕೆಂದೇ ಇಹುದಯ್ ॥

ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವಂತನೂ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಪ್ರಾಜ್ಞನೂ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜ ಸ್ವಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕನೂ ಚೈತನ್ಯವಂತನೂ ಆಗಿರುವ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನೇ ಉಪಾಸಕರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸುತ್ತಾ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಗುರಿ ತಲುಪುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸು ಹಾಗೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಅನ್ನಾದಿ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಜ್ರ ದಂಡ ಧರಿಸಿರುವ ಮಹಾ ಬಲಶಾಲಿಯೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಪೂಜ್ಯನೂ ಮಹಾದಾನಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರ

ಭಗವಂತನೇ ನಮ್ಮ ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿ ಸೋಮಪಾನ ಮಾಡಿ ಮಹದಾನಂದ ವನ್ನನುಭವಿಸು.

ಋಕ್ – ೬೪೪–೬೪೫–೬೪೬

ದ್ವಿತೀಯಾಸ್ತಿಸ್ರಃ

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩

ವಿದಾ ರಾಯೇ ಸುವೀರ್ಯಂ ಭುವೋ ವಾಜಾನಾಂ ಪತಿರ್ವಶಾಂ

೧ ೨ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨

ಅನು । ಮಂಹಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ನೃಞ್ಜಸೇ ಯಃ ಶವಿಷ್ಠಃ ಶೂರಾಣಾಮ್ ॥

೬೪೪ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೧

ವಿದಾಃ–ರಾಯೇ–ಸುವೀರ್ಯಮ್–ಸು–ವೀರ್ಯಮ್ । ಭುವಃ–ವಾಜಾನಾಮ್–ಪ

೨ರ ೧೨ರ ೧೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೧೨ರ ೧

ತಿಃ–ವಶಾನ್–ಅನು ॥ ಮಂಹಿಷ್ಠ–ವಜ್ರಿನ್–ಋಞ್ಜಸೇ । ಯಃ–ಶವಿಷ್ಠಃ–ಶೂ

೨ರ

ರಾಣಾಮ್ ॥ ೬೪೪ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ಉ ೩ ೨

ಯೋ ಮಂಹಿಷ್ಠೋ ಮಘೋನಾಮಂಶುರ್ನ್ನ ಶೋಚಿಃ ।

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ

ಚಿಕಿತ್ವೋ ಅಭಿ ನೋ ನಯೇನ್ದ್ರೋ ವಿದೇ ತಮು ಸ್ತುಹಿ ॥ ೬೪೫ ॥

೨ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೧೨ರ ೩ ೨

ಯಃ–ಮಂಹಿಷ್ಠಃ–ಮಘೋನಾಮ್ । ಅಂಶುಃ–ನ–ಶೋಚಿಃ । ಚಿಕಿತ್ವಃ–ಅಭಿ

೩ ೧೨ರ ೩ ೨ ೩

–ನಃ–ನಯ । ಇನ್ದ್ರಃ–ವಿದೇ–ತಮ್–ಉ–ಸ್ತುಹಿ ॥ ೬೪೫ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

ಈಶೇ ಹಿ ಶಕ್ರಸ್ತಮೂತಯೇಹವಾಮಹೇಜೇತಾರಮಪರಾಜಿತಮ್। ಸ ನಃ ಸ್ವರ್ಷದತಿ ದ್ವಿಷಃ ಕ್ರತುಶ್ಛನ್ದ ಋತಂ ಬೃಹತ್ ॥ ೭೪೭ ॥

ಸ್ವ ೩ । ಉ ೨ । ದಾ ೪ । ೩೯ ॥

ಈಶೇ–ಹಿ–ಶಕ್ರಃ । ತಮ್–ಊತಯೆ–ಹವಾಮಾಹೇ ॥ ಜೇತಾರಮ್–ಅಪರಾಜಿತಮ್–ಅ–ಪರಾಜಿತಮ್ । ಸಃ–ನಃ–ಸ್ವರ್ಷತ್–ಅತಿ–ದ್ವಿಷಃ । ಕ್ರತುಃ –ಛನ್ದಃ–ಋತಮ್–ಬೃಹತ್ ॥ ೭೪೭ ॥ *ಆ ೧೯ । ಅ ೨ । ಪ ೫೦ । ಧೌ ॥*

ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ ಸಿಮಾಃ ॥ ಇನ್ದ್ರಃ ಶಕ್ವರೀನ್ದ್ರಃ ॥

ಏऽ೨ । ವಿದಾರಾಯೇಸುವೀರಿಯಾಮ್ ॥ ಭುವೋವಾಜಾನಾಮ್ಪತಿರ್ವಶಾऽ೨೮\ । ಅನುಆऽ೩೧ಉವಾ೨೩ । ಈऽ೩೪ಡಾ ॥ ಏऽ೨ । ಮ೮\ಹಿಷ್ಠವಜ್ರಿನ್ನೃಞ್ಜಸಾಇ । ಯಶ್ಶವಿಷ್ಠಶ್ಶೂರಾऽ೨ । ಣಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೩೪ಡಾ ॥ ಯೋಮ೮\ಹಿಷ್ಠೋಮಘೋऽ೨ । ನಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೩೪ಡಾ ॥ ಅ೮\ಶುರ್ನಶೋಚಾऽ೨ಇಃ । ಹಾऽ೩೧ವಾ೨೩ । ಈऽ೩೪ಡಾ । ಚಾಇ । ಕಿತ್ವೋಅಭಿನೋನಯಾ ॥ ಈನ್ದ್ರೋ ॥ ವಿದೇತಮೂऽ೨ಸ್ತುಹಾ ಇ । ಇಡಾ ॥ ಈನ್ದ್ರೋ ॥ ವಿದೇತಮೂऽ೨ಸ್ತುಹಾಇ । ಅಥಾ ॥ ಈನ್ದ್ರೋ । ವಿದೇತಮೂऽ೨

ಸ್ತುಹಾಇ । ಇಡಾ । ಈಶೇಹಿಶಕ್ರಸ್ತಮೂತಯೇಹವಾಽ೧ಮಾಽ೩ ಹಾಇ । ಜೇತಾರಮಪರಾಽ೩ । ಜಾಇತಾಮ್ ॥ ಸನ೭ಸ್ವರ್ಷದ ತಾಽ೨೩ಹೋಇ ॥ ದ್ವಾಇಷಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥ ಇಡಾಽ ೨೩೪೫ ॥ ಕ್ರಾತೂಃ ॥ ಛನ್ದಋತಾಽ೨ಮ್ಬೃಹಾತ್ ॥ ಇಡಾಽ೨೩೪ ೫ ॥ *ದೀ - ೨೩ । ಪ - ೩೫ । ಮಾ - ೨೪ । ಟೀ - ೨ ॥*

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಮೃಚಿ ಪ್ರಥಮಂ ದ್ವಿಪದಾಮಾಹ - **ವಿದಾ ರಾಯೇ ಸುವೀರ್ಯಮ್ಭುವೋ ವಾಜಾನಾಮ್ಪತಿರ್ವಶಾ೮\ಅನ್ವಿತಿ** । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ **ಸುವೀರ್ಯಮ್** ಶೋ ಭನೋ ವೀರಃ ಪುತ್ರಃ । ಶೋಭನಪುತ್ರೋದ್ಭವಸಾಮರ್ಥ್ಯಮ್ । ಯದ್ವಾ ಶೋಭನ ವೀರ್ಯಂ ಯುದ್ಧಾದಿಷು ಅಪರಾಜಯಂ । ವಿದಾಃ ಲಮ್ಭಯ ಪ್ರಾಪಯ । ಕಿಮರ್ಥಮ್ । ರಾಯೇ ಧನಾರ್ಥಮ್ । ಧನಂ ರಕ್ಷಿತುಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । **ವಾಜಾನಾಂ** ಸೇನಾನಾಂ ಬಲಾನಾಂ ವಾ **ಪತಿಃ** ಸ್ವಾಮೀ ತ್ವಂ **ಭುವಃ** ಭವಸಿ । **ವಶಾನ್** । **ವಶೇಃ** ಕರ್ಮಣಿ ವಶಿರಣ್ಯೋರಿತ್ಯಪ್ರ ತ್ಯಯಃ ಪಾ. ೭-೪-೮೮ । ಕಾಮ್ಯಮಾನಾನರ್ಥಾನ್ **ಅನು** ಅಭಿಲಕ್ಷ್ಯ । ಯಥಾಕಾಮಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಯದ್ವಾ । **ವಶಾನ್** ತ್ವದಧೀನಾನ್ ಯಜಮಾನಾನ್ **ಭುವಃ** ಭಾವಯಸಿ । ಭವತೇಃ ಪಞ್ಚಮ ಲಕಾರೇ- ಪಾಂ ೩-೪-೭ ರೂಪಮ್ । ಭೂಸುವೋಸ್ತಿಙಿ ಇತಿ ಗುಣ - ಪ್ರತಿಷೇಧಃ ॥

ಅಥ ಸ್ವೀಯಭಾಗಮಾಹ- **ಮ೮\ಹಿಷ್ಠ ವಜ್ರಿನ್ನೃಞ್ಜಸೇ ಯಃ ಶವಿಷ್ಠಃ ಶೂರಾಣಾ ಮ್ । ಯೋ ಮ೮\ಹಿಷ್ಠೋ ಮಘೋನಾಮ್** - ಇತಿ । ಹೇ **ಮ೮\ಹಿಷ್ಠ** ಅತಿಶಯೇನ ಬಲ ವನ್ । **ಯಃ** ಚ **ಮಘೋನಾಮ್** । ಮಘಶಬ್ದೋ ಧನವಾಚೀ । ತದ್ವತಾಂ ಮಧ್ಯೇ **ಮ೮\ ಹಿಷ್ಠಃ** । ಅತಿಶಯೇನ ದಾತಾ ತಸ್ಮಾದಸ್ಮಾಭಿರ್ಧನಾರ್ಥಂ ಪ್ರಸಾಧ್ಯಸೇ ॥

ಅಥೋಪಸರ್ಗಭಾಗಮಾಹ - **ಅ೮\ಶುರ್ನ ಶೋಚಿಃ । ಚಿಕಿತ್ವೋ ಅಭಿ ನೋ** ನಯ ಇತಿ । **ಅಂಶುರ್ನ** ವ್ಯಾಪ್ತ ಆದಿತ್ಯ ಇವ **ಶೋಚಿ**ರ್ದೀಪ್ತೋ ಭವತೀನ್ದ್ರಃ । ಶುಚದೀಪ್ತೌ - ಭ್ವಾ ಆಂ ॥ ಶುಚೇಃ ಶುಚೇರ್ಮತ್ವರ್ಥೀಯಲೋಪಃ - ಶೋಚಿ ಷ್ಮಾನ್ । ಅಥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸ್ತುತಿಃ । ಹೇ **ಚಿಕಿತ್ವಃ** ಚಿಕಿತ್ವನ್ । ಮತುವಸೋರುಃ ಸಂಬುದ್ಧೌಛನ್ದಸಿ- ಪಾ. ೮-೩-೧ ಇತಿ ರುತ್ವಮ್ । ಜ್ಞಾನವನ್ನಿಂದ್ರ । **ನಃ** ಅಸ್ಮಾನ್ **ಅಭಿ**ಲಕ್ಷ್ಯ **ನಯ** ಧನಾದಿ ಪ್ರಾಪಯ ॥

ಅಥ ಭಾಗದ್ವಯಂ ಮಿಲಿತ್ವಾಹ – **ಇನ್ದ್ರೋ ವಿದೇ ತಮು ಸ್ತುಹಿ । ಈಶೇ ಹಿ ಶಕ್ರಃ** – ಇತಿ । ಇನ್ದ್ರಃ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಯುಕ್ತಃ । **ವಿದೇ** ವಿದ್ಯತೇ ಸರ್ವೈರ್ಜ್ಞಾಯತೇ । **ತಮು** ತಮೇ ವೇನ್ದ್ರಂ **ಸ್ತುಹಿ** ಸ್ತುತಿಂ ಕುರ್ವಿತಿ । ಋಷಿರಾತ್ಮಾನಮೇವ ಶಾಸ್ತಿ । **ಹಿ** ಯಸ್ಮಾತ್ **ಶಕ್ರಃ** ಶತ್ರುಹನನಸಮರ್ಥಃ ಇನ್ದ್ರಃ **ಈಶೇ** ಈಷ್ಟೇ ಸರ್ವಸ್ಯೇತಿ ತಸ್ಮಾತ್ ತಮೇವ ಸ್ತು ಹೀತಿ ಸಮನ್ವಯಃ ॥

ಅಥ ಶಾಕ್ವರಭಾಗ ಮಾಹ – **ತಮೂತಯೇ ಹವಾಮಹೇ ಜೇತಾರಮಪರಾ ಜಿತಮ್ । ಸ ನಃ ಸ್ವರ್ಷದತಿ ದ್ವಿಷಃ** ಇತಿ । **ತಮ್** ಇನ್ದ್ರಮ್ **ಊತಯೇ** ಅಸ್ಮದ್ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಂ **ಹವಾಮಹೇ** ಆಹ್ವಯಾಮಹೇ । ಕೀದೃಶಮ್ **ಜೇತಾರಮ್** । ಯುದ್ಧೇಷು ಶತ್ರು ಜಯ ಶೀಲಮ್ । ತಾಚ್ಛೀಲ್ಯೇ ತೃನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಃ – ಪಾ ೩–೧–೧೩೫ । ಅತಏವ **ಅಪರಾ ಜಿತಮ್** । ನ ಕ್ವಾಪ್ಯನ್ಯೈಃ ಪರಾಜಿತಮ್ । **ಸಃ** ಇನ್ದ್ರಃ **ನಃ** ಅಸ್ಮಾಕಂ **ದ್ವಿಷಃ** ದ್ವೇಷ್ಟ್ರೂನ್ **ಅತಿಸ್ವರ್ಷತ್** ಅತ್ಯರ್ಥಮುಪತಪತು ವಿನಾಶಯತು । ಸ್ವೃ ಶಬ್ದೋಪತಾಪಯೋರಿತ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಪಞ್ಚಮ ಲಕಾರೇರೂಪಮ್ । ಅಥ ವಾ ಸ್ವರತಿರ್ಗತಿಕರ್ಮಾ – ನಿಘಂ ೨–೧೪–೫೪ ಅಸ್ಮತ್ತಃ ಶತ್ರೂನತಿಗಮಯತು ಅತಿ ಪಾರಯತು । ತಥಾ ಚ ಬಹ್ವೃಚಾಃ – ಸ ನಃ ಪರ್ಷದಿತ್ಯಾಮನನ್ತಿ ॥

ಅಥೋಪಸರ್ಗಭಾಗ ಮಾಹ – **ಕ್ರತುಶ್ಛನ್ದ ಋತಮ್ಬೃಹತ್** – ಇತಿ । ಶತ್ರುಹನನಾನನ್ತರಂ **ಕ್ರತುಃ** ಅಸ್ಮಾಭಿರನುಷ್ಠೀಯಮಾನಂ ಕರ್ಮ । **ಛನ್ದಃ** ಗಾಯತ್ರ್ಯಾದಿಕಂ ಶಸ್ತ್ರ ಲಕ್ಷಣಮ್ । **ಋತಮ್** ಉದಕಮ್ । ಸೋಮರಸ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಯದ್ವಾ । ಋತಂ ಸತ್ಯಭೂತಮ್ ಕರ್ಮಫಲಂ ತತ್ಸರ್ವಂ **ಬೃಹತ್** ಪ್ರಭೂತಮಸ್ತ್ವಿತಿ ಶೇಷಃ ॥

ಸುವೀರ್ಯಂ – ಶುಭಕರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸುಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಪಜಯ ಪಡೆಯದ ಯದ್ಧವೀರರನ್ನೂ **ರಾಯೇ** ಧನದಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲೂ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲೂ ಸಮರ್ಥರಾದವರನ್ನೂ **ವಿದಾಃ** ಪಡೆಯೋಣ. **ವಾಜಾನಾಮ್ಪತಿಃ** ಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿ **ವಶಾನ್** ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಯಜಮಾನರುಗಳನ್ನೂ ಅಧೀನಮಾಡಿಕೊಂಡು **ಅನುಭುವತಿ** ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಅನುಭವಿಸೋಣ. **ಮಂಹಿಷ್ಠಃ** ಅತಿ ಶಯದಾನಶೀಲನಾದ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ **ವಜ್ರಿನ್** ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ **ಶೂರಾಣಾಮ್ ಯಃ ಶವಿಷ್ಠಃ** ಶೂರಾದಿಶೂರರಲ್ಲೂ ಬಲಾಧಿಕ್ಯನಾದವನೇ **ಋಞ್ಜಸೇ** ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು ॥ ೬೪೪ ॥

ಬಲ್ಲೆ ನೀನು ಭಗವಂತ ! ಸಿರಿಯನುರೆ
ಗಳಿಪ ರೀತಿಗಳ; ಬಲವಂತ !
ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳ ನಾಯಕ ನೀನಯ್ !
ಶರಣಾಗತರಂ ಕರುಣಿಸಿರಯ್ ! ॥

ಮಘೋನಾಮ್ ಧನವಂತರಲ್ಲೇ ಹಿರಿಯನಾದವನೇ **ಚಿಕಿತ್ವಃ** ಜ್ಞಾನವಂತನೇ **ಅಂಶುಃ ನ ಶೋಚಿಃ** ಆದಿತ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನೇ **ನಃ** ನಮ್ಮನ್ನು **ಅಭಿ** ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ **ನಯ** ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. **ಇನ್ದ್ರಃ** ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಶಾಲಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರನು **ವಿದೇ** ಒಲಿಯುವಂತೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುವಂತೆ **ತಮು ಉ ಸ್ತುಹಿ** ಅವನನ್ನೇ ಸ್ತುತಿಸಿ. ॥ ೬೪೫ ॥

ಭಾಗ್ಯವಂತರೊಳ್ ಮಿಗಿಲಾದಂ
ಕಾಂತಿಮಂತರೊಳ್ ಸೊಗಸಾದಂ ।
ರವಿಯಂ ಮೀರಿಪ ಜಾಣಂ ಶಕ್ರಂ
ತಿಳಿವ ಹಾದಿಗರಿಗೊಲಿಗೆಂದುಂ ॥

ಶಕ್ರಃ ಹಿ **ಈಶೇ** ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಶತ್ರುಹನನ ಸಮರ್ಥನಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ ಎಲ್ಲರ ಶಾಸಕನೂ ಒಡೆಯನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. **ತಮ್** ಆ **ಅಪರಾಜಿತಮ್** ಸೋಲನ್ನೇ ಅರಿಯದ **ಜೇತಾರಮ್** ಜಯಶೀಲನನ್ನು **ಊತಯೇ** ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ **ಹವಾಮಹೇ** ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇವೆ. **ಸಃ** ಆ ಇನ್ದ್ರನು **ನಃ** ನಮ್ಮ **ದ್ವಿಷಃ** ದ್ವೇಷಭಾವನೆಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಗಳನ್ನು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು **ಅತಿ ಸ್ವರ್ಷತು** ಅತಿಶಯವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಲಿ. ಹೀಗೆ ಶತ್ರುನಾಶವಾದ ನಂತರ **ಕ್ರತುಃ** ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಯಜ್ಞಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು **ಛನ್ದಃ** ಗಾಯತ್ರ್ಯಾದಿ ಛನ್ದಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿಗಳು **ಋತಮ್** ಯಜ್ಞಾಂಗವಾದ ಸೋಮ ಪಾನಾದಿಗಳು ಸತ್ಯ ಭೂತವಾದ ಕರ್ಮಫಲಗಳು **ಬೃಹತ್** ಅತಿಶಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗುವುವು. ॥ ೬೪೬ ॥

ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯುತನಿಂದ್ರನಾರ್ತಿಜನ–
–ಪರ್ವಕಾರಿ; ಜಯಶಾಲಿ, ಬಲಿ ।
ರಿಪುಗಳ ಸೀಳುವ ಕುಶಲಿಯವಂ
ಚಿತ್ತಪಾಳು ಲೋಕಪ್ರಿಯಲೀಲಂ ॥

ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿಯೂ ಬಲಾಧಿಕ್ಯನೂ ಶೂರನೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಬಹು ಧನವಂತನೂ ದಾನಶೀಲನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧಕರೂ ವೀರರೂ ಧನಸಂಪಾದಕರೂ ಆದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆಯಲೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅನುಭವಿಸಲೂ ಜೀವನದ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲು ಪಲೂ ಸಮರ್ಥರಾಗೋಣ. ಜೀವನದ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಶಾಲಿಯೂ ದಾನಿಯೂ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವವನೂ ಎಲ್ಲರ ಒಡೆಯನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರಭಗವಂತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ತುತಿಸೋಣ. ದುಷ್ಟರ ನಾಶವಾದನಂತರ ನಾವು ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾದಿ

ಸತ್ಕರ್ಮಗಳೂ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಸೋಮಪಾನಾದಿ ಕರ್ಮಫಲಗಳೂ ಸಮೃದ್ಧಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಆಶಿಸಿ ನಮ್ಮ ದುಷ್ಟತನವನ್ನೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಲೂ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲೂ ಸೋಲನ್ನರಿಯದ ಸದಾ ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿರುವ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಋಕ್ – ೬೪೭–೬೪೯

ತೃತೀಯಾಸ್ತಿಸ್ರಃ

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಇನ್ದ್ರತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨

ಇನ್ದ್ರಂ ಧನಸ್ಯ ಸಾತಯೇ ಹವಾಮಹೇ ಜೇತಾರಮಪರಾಜಿತಮ್ ।

೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೨ ೩ ೧ ೨

ಸ ನಃ ಸ್ವರ್ಷದತಿ ದ್ವಿಷಃ ಸ ನಃ ಸ್ವರ್ಷದತಿ ದ್ವಿಷಃ ॥ ೬೪೭ ॥

೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ

ಇನ್ದ್ರಮ್–ಧನಸ್ಯ–ಸಾತಯೇ–ಹವಾಮಹೇ । ಜೇತಾರಮ್–ಅಪರಾಜಿತಂ–ಅ

೩ ೨ ೩ ೧ ೨ರ ೧ ೨ರ ೨ ೩ ೧

–ಪರಾಜಿತಮ್ ॥ ಸಃ–ನಃ–ಸ್ವರ್ಷತ್–ಅತಿ–ದ್ವಿಷಃ । ಸಃ–ನಃ–ಸ್ವರ್ಷ ತ್–ಅ

೨ರ ೧ ೨ರ

ತಿ–ದ್ವಿಷಃ ॥ ೬೪೭ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಇನ್ದ್ರತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ರ

ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಯತ್ತೇ ಅದ್ರಿವೋಽಽಶುರ್ಮದಾಯ ।

೩ ೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨

ಸುಮ್ನ ಆ ಧೇಹಿ ನೋ ವಸೋ ಪೂರ್ತಿಃ ಶವಿಷ್ಠ ಶಸ್ಯತೇ ॥ ೬೪೮ ॥

೧ ೨ರ ೩ ೧ ೨ರ ೩ ೨

ಪೂರ್ವಸ್ಯ–ಯತ್–ತೇ–ಅದ್ರಿವಃ–ಅ–ದ್ರಿವಃ। ಅಽಽಶುಃ–ಮದಾಯ ॥ ಸುಮ್ನೇ

೩ ೨ ೩

–ಆ–ಧೇಹಿ–ನಃ–ವಸೋ ॥ ಪೂರ್ತಿಃ–ಶವಿಷ್ಠ–ಶಸ್ಯತೇ ॥ ೬೪೮ ॥

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಃ ಶಾಕ್ವರಾಃ ಇನ್ದ್ರತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

ವಶೀ ಹಿ ಶಕ್ರೋ ನೂನಂ ತನ್ನವ್ಯಂ ಸನ್ಯಸೇ । ಪ್ರಭೋ ಜನಸ್ಯ ವೃತ್ರಹನ್ತ್ಸಮರ್ಯೇಷು ಬ್ರವಾವಹೈ । ಶೂರೋ ಯೋ ಗೋಷು ಗಚ್ಛತಿ ಸಖಾ ಸುಶೇವೋ ಅದ್ವಯುಃ ॥ ೬೪೯ ॥

ವಶೀ-ಹಿ-ಶಕ್ರಃ । ನೂನಮ್-ತಮ್-ನವ್ಯಮ್-ಸನ್ಯಸೇ ॥ ಪ್ರಭೋ-ಪ್ರ-ಭೋ -ಜನಸ್ಯ-ವೃತ್ರಹನ್-ವೃತ್ರ- ಹನ್ । ಸಮ್-ಅರ್ಯೇಷು-ಬ್ರವಾವಹೈ ॥ ಶೂರಃ-ಯಃ -ಗೋಷು-ಗಚ್ಛತಿ । ಸಖಾ-ಸ-ಖಾ-ಸುಶೇವಃ-ಸು-ಶೇವಃ-ಅದ್ವಯುಃ-ಅ-ದ್ವಯುಃ ॥ ೬೪೯ ॥

ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ ಸಿಮಾಃ । ಇನ್ದ್ರಃ ಶಕ್ವರೀನ್ದ್ರಃ ।

ಏऽ೨ । ಇನ್ದ್ರನ್ಧನಸ್ಯಸಾತಯಾಇ ॥ ಹವಾಮಹೇಜೇತಾರಮಪರಾऽ೨ । ಜಿತಮಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೩೪ಡಾ ॥ ಏऽ೨ ॥ ಸನಃಸ್ವರ್ಷದತಿದ್ವಿಷಾಃ ॥ ಸಾನಃಸ್ವರ್ಷದತಾऽ೨ಇ । ದ್ವಿಷಆऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೩೪ಡಾ । ಪೂರ್ವಸ್ಯಯತ್ತಆऽ೨ । ದ್ರಿವಆऽ೩೧ಉವಾ೨೩ । ಈऽ೩೪ಡಾ । ಅꣳಶುರ್ಮದಾಯಾऽ೨ । ಹಾऽ೩೧ಉವಾऽ೨೩ । ಈऽ೩೪ಡಾ । ಸೂ । ಮ್ನಆಧೇಹಿನೋವಸಾಉ ॥ ಪೂರ್ತಿಃ ॥ ಶವಿಷ್ಠಶಾऽ೨ಇಸ್ಯತಾಇ । ಇಡಾ ॥ ಪೂರ್ತಿಃ ॥ ಶವಿಷ್ಠಶಾऽ೨ಇಸ್ಯತಾ

೨ ೧ — ೧ ೦
ಇ ॥ ಅಥಾ॥ ಪೂರ್ತ್ರೀಃ ॥ ಶವಿಷ್ಠಶಾಽ೨ಸ್ಯತಾಇ । ಇಡಾ । ವಶೀ

೦ ೦ ೨ ೨ ೨ ೧೦
ಹಿಶಕ್ರೋಽನೂ ನಸ್ತನ್ನವ್ಯ೮\ಸಾಽ೧ನ್ಯಾಽ೩ಸಾಇ । ಪ್ರಭೋಽಜನಸ್ಯ

೨ ೪ ೫ ೧ ೦ ೧
ವಾಽ೩ । ತ್ರಾಹಾನ್ ॥ ಸಮರ್ಯೇಷುಬ್ರವಾಽ೨೩ಹೋಇ ॥ ವಾ

೨ ೧ ೧೧೧ ೧ ೨
ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಇಟ್ ಸ್ಥಿ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥ ಶೂರೋ ॥

೦ ೧೦ — ೧ ೧೧೧ ೧ ೨ ೧೦
ಯೋಗೋಷುಗಾಽ೨ಚ್ಛತಾಇ ॥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥ ಸಾಖಾಸುಶೇ

— ೧ ೧೧೧
ವೋಽ೨ದ್ವಯೂಃ ॥ ಇಡಾಽ೨೩೪೫ ॥

ದೀ – ೧೮ । ಪ – ೩೯ । ಮಾ – ೨೫ । ಡು । ೩ ॥

ಅಥ ತೃತೀಯಸ್ಯಾಮೃಚಿ ಪ್ರಥಮಂ ದ್ವಿಪದಾಮಾಹ – ಇನ್ದ್ರನ್ಧನಸ್ಯ ಸಾತಯೇ ಹವಾಮಹೇಜೇ ತಾರಮಪರಾಜಿತಮ್ – ಇತಿ । ಧನಸ್ಯ ಸಾತಯೇ ಲಾಭಾರ್ಥಮ್ । ಶೇಷಂ ಸ್ಪಷ್ಟಮ್ ॥

ಅಥ ಶಾಕ್ವರಭಾಗ ಮಾಹ –ಸ ನಃ ಸ್ಪರ್ಷದತಿದ್ವಿಷಃ । ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಯತ್ತೇ ಅದ್ರಿವಃ – ಇತಿ । ಸಃ ಇನ್ದ್ರೋ ನಃ ಅಸ್ಮಾಕಂ ದ್ವಿಷಃ ದ್ವೇಷ್ಟೄನ್ ಅತಿ ಸ್ಪರ್ಷತ್ ವಿನಾಶಯತು । ಯೇಽಪ್ಯನ್ಯೇಽಸ್ವಯಂ ದ್ವೇಷಂ ನ ಕುರ್ವನ್ತಿ ತಥಾಪಿ ದ್ವಿಷಃ ಅಸ್ಮಾಭಿರ್ದ್ವೇಷ್ಯಾಃ ತಾನಪ್ಯತಿ ಸ್ಪರ್ಷತ್ । ಸರ್ವತ್ರ ಹಿ ವೇದೇಷು ಯೋಽಸ್ಮಾನ್ ದ್ವೇಷ್ಟಿ ಯಂ ಚ ವಯಂ ದ್ವಿಷ್ಮಃ ಇತ್ಯಾದೌ ದ್ವೇಷ್ಟೄಣಾಂ ದ್ವೇಷ್ಯಾಣಾಞ್ಚ ವಿನಾಶಃ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯತೇ ॥ ಹೇ ಅದ್ರಿವಃ । ಅದ್ರಯಃ ಪರ್ವತಾಃ । ತದ್ವನ್ನಿನ್ದ್ರ । ಇನ್ದ್ರೋ ಯತಃ ಪರ್ವತಾನ್ ಭಿನತ್ತಿ ಅತಃ ಪರ್ವ ತೇನ್ದ್ರಯೋರ್ಭೇದ್ಯಭೇದಕಸಮ್ಬನ್ಧಃ । ಯದ್ವಾ । ಆದೃಣತ್ಯಾಸುರರಕ್ಷಾಂಸೀತಿ ವಾ ಅನ್ಯೈಃ ಸ್ವಯಂ ನ ದೀರ್ಯತೇ ಪ್ರಹತ ಇತಿ ವಾ ಅದ್ರಿರ್ವಜ್ರಃ । ತದ್ವನ್ನಿನ್ದ್ರ । ಪೂರ್ವಸ್ಯ ಪುರಾತನಸ್ಯ ತೇ ತವ ಯತ್ ಧನಮಸ್ತಿ ತನ್ಮಹ್ಯಮಾಹರೇತಿ ಶೇಷಃ ॥

ಅಥಾಪರಭಾಗಮಾಹ – ಅಂಶುರ್ಮ್ಮದಾಯ ಸುಮ್ನ ಆ ಧೇಹಿ ನೋ ವಸಃ – ಇತಿ । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ । ಯೋಽಯಮ್ ಅಂಶುಃ । ಸೋಮಲತಾಖಣ್ಡಃ ತಜ್ಜನ್ಯಃ ಸೋಮರಸ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಜನ್ಯೇ ಜನಕಸ್ಯವ್ಯವಹಾರಃ । ಸ ಚ ಮದಾಯ ಭವತಿ । ಯಸ್ಮಾದಸ್ಮಾಭಿರ್ದತ್ತಃ ಸೋಮಃ ತವ ಮದಾಯ ಭವತಿ ತಸ್ಮಾತ್ ಹೇ ವಸೋ ನಿವಾಸಹೇತೋ ಇನ್ದ್ರ । ನಃ ಅಸ್ಮಾನ್ ಸುಮ್ನೇ ಸುಖೇ ಧನೇ ವಾ । ಆಧೇಹಿ ಸ್ಥಾಪಯ ॥

ಅಥ ಸ್ವೀಯಪರಭಾಗೌ ಸಹೈವಾಹ – ಪೂರ್ತಿಃ ಶವಿಷ್ಠಶಸ್ಯತೇ । ವಶೀಹಿ ಶಕ್ರಃ ಇತಿ । ಹೇ ಶವಿಷ್ಠ ಬಲವತ್ತಮೇನ್ದ್ರತವ ಪೂರ್ತಿಃ ತ್ವದೀಯಂ ಧನಪೂರಣಮ್ । ದಾನ ಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ಶಸ್ಯತೇ ಸರ್ವೈಃ ಸ್ತೂಯತೇ । ಹಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಶಕ್ರಃ ಸಮರ್ಥ ಇನ್ದ್ರ ವಶೀ ಸರ್ವಸ್ಯ ನಿಯನ್ತಾ ಖಲು । ಯದ್ವಾ । ವಶೀ ವಸುವಿಷಯಸ್ವೀಕಾರವಾನ್ । ಅತ ಏವ ಶಕ್ರಃ ದಾನೇ ಶಕ್ತಿಮಾನ್ । ತಸ್ಮಾತ್ತೇ ದಾನಂ ಸ್ತೂಯತೇ ॥

ಅಥ ಶಾಕ್ವರ ಭಾಗಮಾಹ–ನೂನನ್ತ್ವನ್ನವ್ಯಂ ಸನ್ಯಸೇ । ಪ್ರಭೋ ಜನಸ್ಯ ವೃತ್ರಹನ್ರ್ಸತಸಮರ್ಯೇಷುಬ್ರವಾವಹೈ – ಇತಿ । ಹೇ ಪ್ರಭೋ ಸರ್ವಸ್ಯ ಜನಸ್ಯ ಸ್ವಾಮಿನ್ । ಹೇ ವೃತ್ರಹನ್ । ವೃತ್ರೋ ಮಾರಕಃ ಶತ್ರುಃ । ತತ್ಹನನವಾನ್ । ಶತ್ರುಘಾತಿನ್ । ನವ್ಯಮ್ ನೂತನಮ್ ವಲೀಪಲಿತಾದಿ ಲಕ್ಷಣೇನ ಪುರಾಣತ್ವೇನ ವರ್ಜಿತಮ್ ತಂ ಇನ್ದ್ರಂ ತ್ವಾಂ ನೂನಮ್ ಅವಶ್ಯಂ ಸನ್ಯಸೇ ಅಹಂ ಸಮ್ಯಕ್ ನಿತರಾಂ ಪ್ರಕ್ಷಿಪಾಮಿ । ಅಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ಮಣಿ ಹವಿಷೋ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇನ ಸ್ಥಾಪಯಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ ಅಸು ಕ್ಷೇಪಣೇ–ದಿಂ ಪಂ – ವ್ಯತ್ಯಯೇನಾತ್ಮನೇ ಪದಮ್ – ವಿಕರಣ – ಲುಕ್ ಚ । ಸಹ ಸುಪೇತ್ಯತ್ರ ಪಾ. ೨–೧–೪ – ಸಹೇತಿ ಯೋಗವಿಭಾಗಾತ್ ಸನ್ನಿಭ್ಯಾಮುಪಸರ್ಗಾಭ್ಯಾಂ ಸಹ ಸಮಾಸಃ । ಯದ್ವಾ । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ । ನವ್ಯಮಿತಿ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣಮ್ । ನೂತನಮ್ ಅನ್ಯೈಃ ಅಕ್ಷತ ಪೂರ್ವಂ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ನೂನಮ್ ಇದಾನೀಂ ಸನ್ಯಸೇ ಅಸ್ಮಾಭಿಃ ಸೇವ್ಯಸೇ । ಷಣಸಮ್ಭಕ್ತೌ । ಕಿ ರೂಪಮ್ । ಛನ್ದಸ್ಯನೇಕಮಪಿ ಸಾಕಾಙ್ಕ್ಷಮ್ – ಪಾ. ೮–೧–೩೫ – ಇತ್ಯಾಖ್ಯಾತಸ್ಯೋದಾತ್ತತ್ವಮ್ । ಕಿಙ್ಚ । ಅರ್ಯೇಷು ಪ್ರಾಪ್ತವ್ಯೇಷು ಯಜ್ಞಾದಿಷು ಕರ್ಮಸು ಸಂಬ್ರವಾವಹೈ ತ್ವಞ್ಚಾಹಞ್ಚಾವಾಂ ಸಮ್ಭಾಷಾಂ ಕರವಾವಹೈ । ಸರ್ವಸ್ಯ ಯಜಮಾನಸ್ಯೇನ್ದ್ರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೋ ಭವತಿ । ತಮರ್ಥಂ ದ್ಯೋತಯಿತುಮೇಕತ್ರ ಸಹವದನಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ॥

ಅಥೋಪಸರ್ಗಭಾಗಮಾಹ – ಶೂರೋ ಯೋ ಗೋಷು ಗಚ್ಛತಿ ಸಖಾ ಸುಶೇ ವೋ ಅದ್ವಯುಃ – ಇತಿ । ಯ ಇನ್ದ್ರಃ ಶೂರಃ ಸಮರ್ಥಃ । ಗೋಷು ನಿಮಿತ್ತ ಸಪ್ತ ಮೀ ಪಾ. ೨–೩–೩೭ ॥ ಗೋಷು ಗವಾರ್ಥಂ ಯುದ್ಧಾದಿಷು ಶತ್ರುಭ್ಯೋ ಗವಾ ನಯನಾರ್ಥಂ ಗಚ್ಛತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಕೀದೃಶಃ । ಸಖಾ ಸಮಾನಖ್ಯಾನಃ । ಸಂವಿವದತ್ಯನ್ತ ಸ್ನಿಗ್ಧಃ । ಅತ ಏವ ಸುಶೇವಃ ಶೋಭನಸುಖಃ ಅಕೃಚ್ಛ್ರೇಣ ಸುಖಕರಃ। ಅದ್ವಯುಃ ದ್ವಯ ರಹಿತಃ ಸತ್ಯಾನೃತವರ್ಜಿತಃ । ಕೇವಲ ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಯದ್ವಾ । ಯದ್ದ್ವನ್ದ್ವಂ ಮನಸಿ ವಚಸಿ ಕ್ರಿಯಯಾಂ ವಾನ್ಯತ್ ಕಾರ್ಯಮಿತಿ ತದ್ರಹಿತಃ । ಅಥವಾ ಏತತ್ಸದೃಶೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ನಾಸ್ತೀತ್ಯದ್ವಯುಃ – ಮತ್ವರ್ಥೀಯ ಉ ಪ್ರತ್ಯಯಃ – ಅಪಿ ಚ । ಏತಾಭ್ಯಾಮ್ ಯಜಮಾನೇನ್ದ್ರಯೋಃ ಸಮ್ಭಾಷಾ ಪ್ರಕಾರೋಽಭಿಧೀಯತೇ । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ಯಃ ಯಜಮಾನೋಽಸ್ತಿ ಸೋಽಯಂ ಗೋಷು ದಕ್ಷಿಣಾರೂಪೇಣದಾತವ್ಯಾಸು ಉದಾರಃ ಸನ್ ಪ್ರವರ್ತತೇ । ಸರ್ವಾ ಅಪಿ ದದಾತೀತಿ । ಯದ್ವಾ ಗೋಷು ಆಶ್ರಯಣ – ಕ್ಷೀರಾನಯನಾರ್ಥಂ ಗಚ್ಛತೀತ್ಯೇವಂ ಮದೀಯಂ ಗುಣಂ ತ್ವಂ ದೇವೇಷು ಬ್ರೂಹಿ । ಅಹಮಿನ್ದ್ರೋಽಯಂ ಸ್ತೋತ್ರೇಷು ಸಖಾ ಸನ್ ಸುಖಕರೋ ಭವತೀತ್ಯೇವಂ ತ್ವದೀಯಂ ಗುಣಮನ್ಯೇಷು ಸ್ತೋತೃಷು ಬ್ರವೀಮೀತಿ । ಏವ ಮೃಚೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಃ ॥

ಧನಸ್ಯ ಸಾತಯೇ ವಿದ್ಯೆ ಮೋಕ್ಷ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಧನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ **ಅಪರಾಜಿತಮ್** ಸೋಲನ್ನೇ ಅರಿಯದ **ಜೇತಾರಮ್** ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದ **ಇನ್ದ್ರಮ್** ಇನ್ದ್ರಭಗವಂತನನ್ನು **ಹವಾಮಹೇ** ಆಮನ್ತ್ರಿಸುತ್ತೇವೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇವೆ. **ಸಃ** ಆ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನು **ನಃ ದ್ವಿಷಃ** ನಮ್ಮ ದ್ವೇಷಿಗಳನ್ನೂ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮ ದುಷ್ಟಭಾವನೆಗಳನ್ನೂ **ಅತಿಸ್ಪರ್ಷತ್** ಅತಿಶಯವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಲಿ ॥ ೬೪೭ ॥

ಸಿರಿಯನೊಂದುವೊಂದುರುಯತ್ನದೊಳ–
–ಸ್ಖಲಿತಬಲಂ ಬಲವೈರಿವಲಂ ।
ಜಯಕಾವ್ಯಕಲಾಕಲ್ಪವೃಕ್ಷನವ–
–ನಭ್ಯುದಯಾಸ್ಪದನೆಂದೆಂದುಂ ॥

ಅದ್ರಿವಃ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ವಜ್ರದಂಡ ಧಾರಿಯಾದ ಓಜಸ್ವಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರನೇ **ಪೂರ್ವಸ್ಯ ತೇ ಯತ್** ಸನಾತನನಾದ ಪುರಾತನನಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಧನಾದಿಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಉಪಾಸಕರಾದ ಹಕ್ಕುದಾರರಾದ ನಮಗೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. **ಅಂಶುಃ ಮದಾಯ** ನಿನ್ನ ಲೇಶಮಾತ್ರ ವೀಕ್ಷಣೆಯೂ ಕಟಾಕ್ಷವೂ ಅಥವಾ ಸೋಮಪಾನದಿಂದಾಗುವ ಸಂತೋಷವೂ ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. **ನಃ ಸುಮ್ನೇ ಆಧೇಹಿ** ನಮ್ಮನ್ನು ಸುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡು. **ಶವಿಷ್ಠ** ಬಹುಬಲಶಾಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರನೇ **ಪೂರ್ತಿಃ** ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವ ನೀನು ಸಮಸ್ತರಿಂದಲೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೀಯೆ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತೀಯೆ. **ಶಕ್ರಃ** ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ದಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು **ವಶೀ ಹಿ** ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ವಶದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವೆಯಷ್ಟೆ. ॥ ೬೪೮ ॥

ಆನಂದವರ್ಧನಮಲಾ ಭವದಾದಿರೂಪಂ
ಆಸ್ವಾದವರ್ಧನಮಲಾ ಭವದೀಯತೇಜಂ ।
ಅದ್ವಂದ್ವಶೀಲನಮಲಾ ಭವದೀಯಶೌರ್ಯಂ
ಅದ್ವೈತಭಾವನಮಲಾ ಹರಿ ! ನಿನ್ನ ತತ್ತ್ವಂ ॥

ಜನಸ್ಯ ಪ್ರಭೋ ಸಮಸ್ತ ಜನರ ಸ್ವಾಮಿಯೇ **ವೃತ್ರಹನ್** ವೃತ್ರ ಸಂಕೇತವಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನೇ ಪಾಪ ದೂರಮಾಡುವವನೇ **ತತ್ ನೂನಮ್ ನವ್ಯಮ್ ಸಂನ್ಯಸೇ** ಬಾಲ್ಯ ಕೌಮಾರ ಯೌವನ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯಾದಿ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ವರ್ಜಿತನಾದ ನಿತ್ಯಯುವಕನಾದ ಇನ್ದ್ರನನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿಯೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಜೀವನವು ಕ್ಷಣ ಭಂಗುರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ನವ್ಯವಾದ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾ

ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. **ಅರ್ಯೇಷು** ಅರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಜನವರ್ಗದ ಯಜಮಾನ ಸ್ವಾಮಿ ರಾಜ ಆದಿ ಶಾಸಕರಲ್ಲಿ – ಅರ್ಯಃ ಸ್ವಾಮಿ ವೈಶ್ಯಯೋಃ *ಅಷ್ಟಾ ೩–೧–೧೦೩* // ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೇ ಆದಿ ತ್ಯಾಗಿಗಳಲ್ಲಿ **ಸಮ್ರುವಾವಹೈ** ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಿನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆ. **ಯಃ** ಯಾವ ಇನ್ದ್ರನು **ಶೂರಃ** ಪರಾಕ್ರಮಿ ಸಮರ್ಥಜ್ಞಾನಿ **ಸಖಾ** ಪವಿತ್ರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸರಳವಾದ ಮಿತ್ರ **ಸುಶೇವಃ** ನ್ಯೂನತೆ ಇಲ್ಲದ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪ ಉತ್ತಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ **ಅದ್ವಯುಃ** ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅದ್ವಿತೀಯನಾದ ಮನಸ್ಸು ವಚನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಂದ್ವವಿಲ್ಲದ ಸತ್ಯಾನೃತ ವರ್ಜಿತನಾದ ಕೇವಲ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪಿಯಾದ **ಗೋಷು** ಗೋವುಗಳ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪೃಥಿವೀ ಆದಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ – ಇಮೇ ವೈ ಲೋಕಾ ಗೌಃ ಶತಂ *೬–೧–೨–೩೪* // ಗಚ್ಛತಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಾನೆ. ॥ ೬೪೯ ॥

ವೃತ್ರಾಸುರಹರ !ಹರಿ ! ಸುಪ–
–ವಿತ್ರಾಶ್ರಯ ! ನಿನ್ನನೆಂದುಮಾರಾಧಿಪೆವಯ್ !
ಗೋತ್ರಪ್ರಿಯ ! ಗೋರೂಪಾ–
–ತ್ಮತ್ರಾಣಪರಾಯಣಾ ! ಚಿದದ್ವಯದೀಪಾ ! //

ವಿದ್ಯೆ ಆದಿ ಧನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಲೂ ಸೋಲನ್ನರಿಯದ ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಬಹುಬಲಶಾಲಿಯೂ ವಜ್ರಧಾರಿಯೂ ಸನಾತನನೂ ಪುರಾತನನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರನೇ ನೀನು ಬೀರುವ ಕಿರುಕಟಾಕ್ಷವೂ ಸಹ ಆನಂದ ಪ್ರದವಾಗಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಉಪಾಸಕರೂ ಹಕ್ಕುದಾರರೂ ಆದ ನಮಗೆ ನಿನ್ನ ಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಸುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸು. ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನೂ ಎಲ್ಲರ ಪೋಷಕನೂ ರಕ್ಷಕನೂ ಆದ ನೀನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವೆ. ನಿತ್ಯಯುವಕನೂ ಸಮರ್ಥನೂ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವನೂ ಮಿತ್ರನೂ ಸುಖದಾಯಕನೂ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ದ್ವಂದ್ವಾತೀತನೂ ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ನವನವೀನ ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದ ಹೊಗಳುವೆವು. ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ತ್ಯಾಗಿಗಳೊಡನೆಯೂ ರಾಜರುಗಳೊಡನೆಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸಲ್ಪಡು ತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಶಾಕ್ವರ – ತ್ರಿಣವದಿಂದ ಶಾಕ್ವರಸಾಮ ಉದಯವಾಗಿದೆ –ಯಜು ೧೩–೫೮ । ಹೇಮಂತ ಋತು ಹಾಗೂ ತ್ರಿಣವ ಸ್ತೋಮದೊಂದಿಗೆ ಶಾಕ್ವರ ಸಾಮವನ್ನು

ಗುರುತಿಸುತ್ತಾ – ಬಲೇನ ಶಕ್ವರೀಃ ಸಹೋ ಹವಿರಿನ್ದ್ರೇ ವಯೋದಧುಃ – ಯಜು ೨೧–೨೭ । ಎಂದಿದೆ. ಶಾಕ್ವರದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತಿ ದೇವತೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ತೈ.ಸಂ ೧–೮–೧೩–೧ ರಿಂದ ೫ । ತ್ರಿಣವಸ್ತೋಮವೂ ಶಾಕ್ವರ ಸಾಮವೂ ಅನ್ತರಿಕ್ಷದ ಆಯತನ–ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಹೇಮನ್ತಪಙ್ಕ್ತಿಸ್ತ್ರಿಣವಸ್ತೋಮಃ ಶಾಕ್ವರಂ ಸಾಮೇತ್ಯನ್ತರಿ ಕ್ಷಾಯತನಾನಿ – ನಿರು ೭–೧೧ । ಶಾಕ್ವರ ಸಾಮಗಾನದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಲೋಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ – ಪೃಥಿವೀ ಹಿಂಕಾರೋ ಅನ್ತರಿಕ್ಷಂ ಪ್ರಸ್ತಾವೋ ದ್ಯೌರುದ್ಗೀಥೋ ದಿಶಃ ಪ್ರತಿಹಾರಃ ಸಮುದ್ರೋ ನಿಧನಮೇತಾಃ ಶಕ್ವರ್ಯೋ ಲೋಕೇಷು ಪ್ರೋತಾಃ ॥ ಪೃಥಿವಿಯು ಹಿಂಕಾರ ಅನ್ತರಿಕ್ಷವು ಪ್ರಸ್ತಾವ ದ್ಯುಲೋಕವು ಉದ್ಗೀಥ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರತಿಹಾರ ಸಮುದ್ರವು ನಿಧನ. ಶಕ್ವರ್ಯಃ ನಿತ್ಯ ಬಹುವಚನ ಶಕ್ವರೀ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಋಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಉದಯವಾಗಿವೆ. **ಆಪೋ ವೈ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಅಪ್ಸು ಲೋಕಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಃ** ಎಂದಿರುವಂತೆ ನೀರಿನ ಸಂಬಂಧವು ಮಹಾನಾಮ್ನಿಯೊಂದಿಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಾಕ್ವರ ಸಾಮವು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತವಾಗಿದೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ – ಛಾಂ ಉ ೨–೧೭–೧.೨ ೨–೩–೧ ॥

ಋಕ್ – ೬೫೦

ಪಂಚ ಪುರೀಷಪದಾನಿ ।

॥ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಋಷಿಃ ಗಾಯತ್ರೀ ಪದಪಙ್ಕ್ತಿರ್ವಾ ಇನ್ದ್ರಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾತ್ಮಾ ॥

ಇ ೨ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨ ೩ ೧ ೨೦
ಏವಾ ಹ್ಯೇऽ೩ವ । ಏವಾ ಹ್ಯಗ್ನೇ । ಏವಾ ಹೀನ್ದ್ರ । ಏವಾಹಿಪೂಷನ್
೩ ೧ ೨೦
। ಏವಾಹಿದೇವಾಃ ॥ ೬೫೦ ॥

ಸ್ವ ೬ । ಉ ೨ । ಧಾ ೨೪ । ಖೀ ॥ ದ ೯ ॥

೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩ ೨ ೩
ಏವ–ಹಿ–ಏವ । ಏವ–ಹಿ–ಅಗ್ನೇ ॥ ಏವ–ಹಿ–ಇನ್ದ್ರ । ಏವ–ಹಿ–ಪೂಷನ್ ॥
೨ ೩
ಏವ–ಹಿ–ದೇವಾಃ ॥ ಆ ೮ । ಅ ೭ । ಪ ೭೯ । ರೋ । ದಶತಿ – ೬ ॥

ಇತಿ ಪಂಚಪುರೀಷಪದಾನಿ
ಇತಿ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಾರ್ಚಿಕಃ ಸಮಾಪ್ತಃ
ಇತಿ ಸಪ್ತಮಃ ಪ್ರಪಾಠಕಃ

ಇತಿ ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಪೂರ್ವಾರ್ಚಿಕಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಪಂಚಪುರೀಷ ಪದಾನಿ । ಗಾಯತ್ರೀ । ಪದಪಙ್ಕ್ತಿ ಪಙ್ಕ್ತಿರ್ವಾ ॥ ಇನ್ದ್ರಃ ॥

ಆಇವಾ ॥ ಹಿಯೇವಾಽ೨೩೪೫ । ಹೋಽಇ ॥ ಹೋ । ವಾಹಾಽ
೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಈಽ೩೪ಡಾ ॥ ಆಇವಾ ॥ ಹಿಯಗ್ನಾಽ೨೩೪
೫ಇ । ಹೋಽಇ ॥ ಹೋ । ವಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಈಽ೩೪
ಡಾ ॥ ಆಇವಾ ॥ ಹಿಇನ್ದ್ರಾಽ೨೩೪೫ । ಹೋಽಇ ॥ ಹೋ । ವಾ
ಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಈಽ೩೪ಡಾ ॥ ಆಇವಾ ॥ ಹಿಪೂಷಾಽ೨
೩೪೫ನ್ । ಹೋಽಇ ॥ ಹೋ । ವಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಈಽ
೩೪ಡಾ ॥ ಆಇವಾ ॥ ಹಿದೇವಾಽ೨೩೪೫ಃ । ಹೋಽಇ ॥ ಹೋ ।
ವಾಹಾಽ೩೧ಉವಾಽ೨೩ ॥ ಈಽ೩೪ಡಾ ॥

ದೀ - ೮ / ಪ - ೩೦ / ಮಾ-೧೯ / ಸೋ / ೪ //

॥ ಇತಿ ಪಂಚಪುರೀಷಪದಾನಿ ॥
॥ ಇತಿ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಪರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ ॥

ಅಥ ಪುರೀಷಪದಾನಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯನ್ತೇ - ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯೈನ್ದ್ರಾಣ್ಯೈವ । ತದ್ಗುಣ ಯೋಗಾತ್ತತ್ರತ್ಯತೃತೀಯಪದೇನ ವಾಗ್ನ್ಯಾದಿಪದೈರಿನ್ದ್ರ ಏವ ಸಮ್ಬೋಧ್ಯ ಸ್ತೂಯತೇ॥

ತತ್ರ ಪ್ರಥಮಂ ಪದಮಾಹ - ಏವಾಹ್ಯೇಽ೩ವೇತಿ । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ತ್ವಮ್ ಏವ ಹಿ ಏವಮುಕ್ತಗುಣೋಸಿ ಖಲು । ಯದ್ವಾ । ಏವ ಶಬ್ದಃ ಇಣ್‌ಗತೌ । ಇತ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಇಣ್ಶೀಭ್ಯಾಂ ವಣ್ - ಉಣಾದಿ ೧-೧-೫೧ ॥ ಇತಿ ವಣ್‌ಪ್ರತ್ಯಯಾನ್ತಃ । ಸು ಲುಕ್ - ಪಾ. ೭-೧-೩೯ । ಅಸ್ಮ ದೀಯಂ ಯಜ್ಞಂ ಪ್ರತ್ಯೇವ ಆಗನ್ತಾ ಭವೇತಿ ಶೇಷಃ । ಏವೇತಿ ಪುನರುಕ್ತಿರಾದರಾರ್ಥಾ ॥

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯಂ ಪದಮಾಹ – ಏವಾ ಹ್ಯಗ್ನೇ ಇತಿ । ಹೇ ಅಗ್ನೇ ಅಗ್ರ ಸ್ಯನೇತಃ ದೇವಾನಾಂ ಪುರತೋಗನ್ತರಿನ್ದ್ರ । ಏತದಾತ್ಮಕ ವಾ ಇನ್ದ್ರ । **ಏವ** ಹಿ ಏವಂ ಗುಣಯುಕ್ತಃ ಖಲು ಯಜ್ಞಂ ಪ್ರತ್ಯಾಗನ್ತಾ ವಾ ಭವ ॥

ಅಥ ತೃತೀಯಂ ಪದಮಾಹ – ಏವಾ ಹೀನ್ದ್ರೇತಿ । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಗುಣಯುಕ್ತ । ಯದ್ವಾ ಇನ್ದೇ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ತೇಜಸಾ ಭೂತಾನೀತೀನ್ದ್ರಃ । ಅಥವಾ ಇದಂ ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ಪ್ರಥಮಮಪಶ್ಯದಿತೀನ್ದ್ರಃ । ತಥಾಚ ಐತರೇಯೋಪನಿಷದಿ ೭–೩–೧೪ ಶ್ರೂಯತೇ–ಇದಮದರ್ಶಮಿತಿ । ತಸ್ಮಾದಿದನ್ದ್ರೋ ನಾಮೇದನ್ದ್ರೋ ಉ ವೈ ನಾಮ ತಮಿದನ್ದ್ರಂ ಸನ್ತಮಿನ್ದ್ರ ಇತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ ಪರೋಕ್ಷೇಣೇತಿ । ತಾದೃಶಮ್ ಏವಹಿ ॥

ಅಥ ಚತುರ್ಥಂ ಪದಮಾಹ – **ಏವಾಹಿಪೂಷನ್ನಿತಿ** । **ಪೂಷನ್** ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಪೋಷಕ ಏತದಾತ್ಮಕ ವಾ ಇನ್ದ್ರ । ಏವಮುಕ್ತಗುಣಃ ಖಲು ತ್ವಮ್ ॥

ಅಥ ಪಞ್ಚಮಂ ಪದಮಾಹ – ಏವಾ ಹಿ ದೇವಾಃ ಇತಿ । ಹೇ ದೇವಾಃ ಇನ್ದ್ರಾ ದಯಃ । ಯದ್ವಾ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಬಲರೂಪೇಣ ಇನ್ದ್ರಸ್ಯಾವಸ್ಥಾನಾತ್ ಇನ್ದ್ರ ಏವ ಬಹುತ್ವೇನ ಸಮ್ಬೋಧ್ಯತೇ । ಹೇ ಇನ್ದ್ರ ಏವಮುಕ್ತಗುಣಃ ಖಲುತ್ವಮ್ । ಯದ್ವಾ ಏವಶಬ್ದಾತ್ ಸುಪಾಂಸುಲುಗಿತಿ – ಪಾ. ೭,೧,೩೯ ಜಸೋಲುಕ್ । ಅಸ್ಮದೀಯಂ ಯಜ್ಞಂ ಆಗನ್ತಾರೋ ಭವತೇತ್ಯರ್ಥಃ ॥ ೧೦–೧ ॥

ಮಹಾನಾಮ್ನಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಪಂಚ ಪುರೀಷಪದವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಸಾಮಗಾನವು ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕದ ೬೫೦ನೆಯ ಋಕ್ ಮನ್ತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಐದುಪದಗಳಿಂದ ಉದಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪಂಚ ಪುರೀಷಪದಾನಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯವಹೃತ ವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಹಾರ ಭಕ್ತಿಯು ಪುರೀಷಪದಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ತೋಭಾಕ್ಷರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇರುತ್ತದೆ – ಲಾ ಶ್ರೌಸೂ ೭–೫೭ ॥ **ಪುರೀಷಂ** ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಪೂರಕವಾದ ಫಲವತ್ತಾದ ಪರಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮಹಾನ್ ಸರ್ವಪೋಷಕ ಅನ್ನರಸ ಸರ್ವಪೋಷಕ ಅನ್ನ. **ಪೃ**– ಪಾಲಿನ ಪೂರಣ ಅಥವಾ **ಪೄ** – ತುಂಬುವಂತೆ ಮಾಡು ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಧಾತುವಿನಿಂದ **ಪುರೀಷಮ್** ಪದ ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ನಿರು ೨–೨೨ । ಋ.ಸಂ ೧೦–೨೭–೧, ೩ ॥ **ಐನ್ದ್ರಂ** ಹಿ ಪುರೀಷಮ್ – ಶ.ಬ್ರಾ ೮–೭–೩–೭ ॥ **ವಯಾಂಸಿ** ಪುರೀಷಮ್ । **ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ** ಪುರೀಷಮ್ । **ದಕ್ಷಿಣಾಃ** ಪುರೀಷಮ್ । **ದೇವಾಃ** ಪುರೀಷಮ್ । ಶ.ಬ್ರಾ ೮–೭–೪,೧೩ರಿಂದ೧೭ ॥ ಇನ್ದ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ನಿ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ – ನಿರು ೭–೧೮ ॥ ಇನ್ದ್ರಂ ಮಿತ್ರಂ.... । ಏಕಂಸದ್ವಿಪ್ರಾ..... । ಋ.ಸಂ ೧–೧೬೪–೧೬ ॥ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ **ಪುರೀಷ** ಪದದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಗಾನರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ.

ಏವ ಹಿ ಏವ ಹಿ ಅಗ್ನೇ ಈ ಹಿಂದೆ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಣಗಳ ನಿಧಿಯಾಗಿರುವ ಅಗ್ನಿನಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿ ದೇವತೆ

ಗಳ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ಯಜ್ಞಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವ ನೀನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದು ಸತ್ಯ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ. – ಏಕ ಏಷಾಮಿತ್ಯಾಗ್ನಿಃ ಪೃಥಿವೀಂ ದಹತಿ ಸರ್ವಮೇಕೋऽಭಿ ವಿಪಶ್ಯತಿ ಕರ್ಮಭಿರಾದಿತ್ಯೋ ಗತಿರೇಕಸ್ಯ ದೃಶ್ಯತೇ – ನಿರು ೧೨–೨೭ ॥ **ಏವ ಹಿ ಇನ್ದ್ರ** ಇನ್ದ್ರನಾಮಕನಾಗಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯದಿಂದಲೂ ತೇಜೋ ವಿಶೇಷಗಳಿಂದಲೂ ಭೂತಜಾತವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾ ಪರೋಕ್ಷಪ್ರಿಯನಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ವೀಕ್ಷಿಸಿದ ನೀನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದು ಸತ್ಯ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸ – ಇಮ ಮೇವಾಗ್ನಿಂ ಮಹಾನ್ತಮಾತ್ಮಾ ನಮೇಕಮಾತ್ಮಾನಂ ಬಹುಧಾ ಮೇಧಾವಿನೋ ವದನ್ತೀನ್ದ್ರಂ ಮಿತ್ರಂ ವರುಣಮಗ್ನಿಂ ದಿವ್ಯಂಚ ಗರುತ್ಮಂತಮ್ – ಇತಿ ನಿರು ೭–೧೮ ॥ **ಏವ ಹಿ ಪೂಷನ್** ಪೂಷನ್ ನಾಮಕನಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಪೋಷಿಸಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದು ಸತ್ಯ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ. ಏವ ಹಿ ದೇವಾಃ ಸಮಷ್ಟಿ ನಾಮವಾದ ಬಹುವಚನದ ದಿವ್ಯಗುಣಯುಕ್ತವಾದ ದೇವಾಃ ನಾಮದಿಂದ ಕರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋವೇದ್ಯನಾದ ನೀನೇ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬುದು ಸತ್ಯ ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ.

ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪೂರ್ಣಪುರುಷನಾಮದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೇ ತರುತ್ತಿದೆ. ಅಗ್ನಿನಾಮದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮುಂದಾಳುತನವೇ ದಾರಿ ದೀಪವಾಗಿದೆ. ಇನ್ದ್ರನಾಮದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯದ ರೂಪವೇ ಪ್ರಶಂಸಿ ಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಪೂಷನ್ ನಾಮದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾಲನೆ ಪೋಷಣೆಗಳ ಯಶೋಗಾನ ವಾಗುತ್ತಿದೆ. ದೇವತೆಗಳೆಂಬ ಬಹುವಚನದಿಂದ ದೇದೀಪ್ಯನಾದ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಗುಣಗಳ ಸ್ತುತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಉಪಾಸನೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ.

ಪೂರ್ಣ ಪುರುಷನೇ ! ನೀನಗ್ನಿ ! ಅಗ್ರಣಿಯೆ ಬಾ !
ಋದ್ಧಿಕರ, ಶಕ್ತ ! ಬಾ ! ಪೂಷ ! ಪುಷ್ಟಿಕರ ಬಾ !
ದೇವತಾ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂ ಸಕಲನುತನೆ ಸಾರಮ್ !

ಇತಿ ಮಹಾನಾಮ್ನೀ ಋಕ್ ಪದ ಗಾನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್
ಇತಿ ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಪೂರ್ವಾರ್ಚಿಕಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

ಪ್ರಸ್ಕಣ್ವಃ ಕಾಣ್ವಃ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ । ಸೂರ್ಯಃ ॥

ಉದ್ವಯಂ ತಮಸಸ್ಪರಿ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪಶ್ಯಂತ್ತ ಉತ್ತರಮ್ ।
ದೇವಂ ದೇವತ್ರಾ ಸೂರ್ಯ ಮಗನ್ಮ ಜ್ಯೋತಿರುತ್ತಮಮ್ ॥

ಋ.ಸಂ. ೧–೫೦–೧೦ ॥

ಉತ್ । ವಯಮ್ । ತಮಸಃ । ಪರಿ । ಜ್ಯೋತಿಃ । ಪಶ್ಯನ್ತಃ ।

ಉತ್ಽತರಮ್ । ದೇವಂ । ದೇವಽತ್ರಾ । ಸೂರ್ಯಮ್ । ಅಗನ್ಮ ।

ಜ್ಯೋತಿಃ । ಉತ್ಽತಮಮ್ ॥ ೧-೫೦-೧೦ ॥

॥ ಶಂಯಾದಪತ್ಯಃ । ಉದ್ವಯಾಮೇಕಂಸಾಮ । ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಸೂರ್ಯಃ ॥

ಉದ್ವಯಾಽ೬ಮೇ ॥ ತಮಽ೩ಸಾಸ್ಪರಾಽ೨೩ । ಜ್ಯೋತಿಽಪಶ್ಯನ್ತಾಉ ತ್ತಾರಾಽ೨ಮ್ ॥ ಸ್ವಽಪಶ್ಯನ್ತಾಉತ್ತಾರಾಽ೨ಮ್ ॥ ದೇವಂದೇವ ತ್ರಾಸೂರಾಽ೨ಯಾಽ೨೩೪ಔಹೋವಾ ॥ ಅಗನ್ಮಜ್ಯೋತಿರುತ್ತಮಾಽ ೧ಮ್ ॥ *ದೀ - ೮ / ಪ - ೬ / ಮಾ - ೭ / ಟೇ / ೫ //*

ಯದ್ಯಪ್ಯಯಂ ಭಾಗೋ ಆರ್ಚ್ಚಿಕಗ್ರನ್ಥಸ್ಯ ಋಗ್ ಲಕ್ಷಣಶೂನ್ಯತ್ವಾತ್ ಪ್ರತ್ಯುತಾಸ್ಯ ಋಙ್ಮೂಲಕಗಾನತ್ವಮೇವ ಸ್ಫುಟಮ್ ಪರಮೇತನ್ಮೂಲರ್ಚ್ಚಸ್ತು ಛನ್ದಸ್ಯೇವಾರ್ಚ್ಚಿಕೇ ದೃಶ್ಯತೇಽತಸ್ತಸ್ಯೈವ ಪರಿಶಿಷ್ಟಮಿತಿ ವ್ಯವಹ್ರಿಯತೇಽಸ್ಮಾಭಿಃ, ಋಗ್ಗಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಯಾಸ್ಯ ಸಾಮವೇದೀಯ-ಮನ್ತ್ರ- ಭಾಗಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಋಗಂಶಸ್ಯೈವ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್ ಭಾಷ್ಯಕಾರಾದಿಭಿಸ್ತಥೈವ ವ್ಯವಹಾರಾತ್ ಗಾನಗ್ರನ್ಥಾನೇವ ಪ್ರಧಾನೋಭಯತ್ರಾತ್ರ ಪ್ರಕಾಶೇಽಪ್ರವೃತ್ತತ್ವಾದೃಕ್ಪರಿಚಯ ಪೂರ್ವ ಕಸ್ಯೈವ ಗಾನ ಪರಿಚಯಸ್ಯ ನ್ಯಾಯ್ಯ ತ್ವಾಚ್ಚ । ನ ಸನ್ತಿಚೇಹಶ್ರುತಾನಾಂ ಸಾಮ್ನಾಂ ಕತಿಪಯಾನಾ ಮೃಚಃ, ತೇಷಾಂ ಸ್ತೋಭ ಮಾತ್ರ - ಮೂಲಕತ್ವಾತ್ ತೇಽಖಿಲ ಸ್ತೋಭಾಃ ಸಾಯಣಾದಿಭಿರ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾನವೇತ್ಯದ್ಯಾಪಿ ನ ಜ್ಞಾಯತೇ ಪರಂ ತತ್ ಪುಸ್ತಕನ್ತ್ವಧೀತಮ ಸ್ಮಾಬಿರಾರ್ಚ್ಚಿಕಪದ - ಗ್ರನ್ಥಾಧ್ಯಯ ನಾತ್ ಪ್ರಾಗೇವೇತಿ ತಮಪಿ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯ ಯಥಾ ಗಾನಮಿಹದರ್ಶಯಿಷ್ಯೇ ॥ ಸಾಮಶ್ರಮಿ - ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕ ಪರಿಶಿಷ್ಟಮ್॥

ಶಂಯಾದಪತ್ಯ ಸಾಮಗಾನದ ಋಕ್ ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿತವಿಲ್ಲವಾಗಿ ಋಕ್ ರಹಿತ ಸಾಮವೆಂದು ಪರಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಸಾಮವೇದದಲ್ಲಿ ಈ ಋಕ್ ಇಲ್ಲ ವಾಗಿ ಸಾಯಣರು ಇದಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಬಂದಿ ರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಈ ಋಕ್

ಪದ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ವೇದ ರತ್ನಮಾಲಾ ಸಂಪುಟ ೫ ಪುಟ ೧೩೪–೧೩೭ ಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಅವಭೃಥೇಷ್ಟೌ ಹೋತ್ರಕಾ ಜಲಾನ್ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಉದ್ವಯಂ ತಮಸಸ್ಪರೀತಿ ಮನ್ತ್ರಂ ಬ್ರೂಯುಃ । ತಥಾ ಚ ಪತ್ನೀಸಂಯಾಜ್ಯೈಶ್ಚರಿತ್ವೇತಿ ಖಣ್ಡೇ ಸೂತ್ರಿತಂ। ಉದ್ವಯಂ ತಮ ಸಸ್ಪರೀತ್ಯುದೇತ್ಯ– *ಆ. ೬–೧೩* । ಇತಿ ॥

ವಯಮನುಷ್ಠಾತಾರಸ್ತಮಸಸ್ಪರಿ ತಮಸ ಉಪರಿ ರಾತ್ರೇರೂರ್ಧ್ವಂ ವರ್ತಮಾನಂ ತಮಸಃ ಪಾಪಾತ್ಪರ್ಯುಪರಿ ವರ್ತಮಾನಂ ವಾ । ಪಾಪರಹಿತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತಥಾಚಾ ಮ್ನಾಯತೇ । ಉದ್ವಯಂ ತಮಸಸ್ಪರೀತ್ಯಾಹ ಪಾಪ್ಮಾ ವೈ ತಮಃ ಪಾಪ್ಮಾನಮೇವಾ ಸ್ಮಾದಪಹನ್ತಿ / *ತೈ.ಸಂ ೫–೧–೮–೬* ॥ ಇತಿ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಮುತ್ತರಮುದ್ಗತತರ ಮುತ್ಕೃಷ್ಟತರಂ ವಾ ದೇವತ್ರಾ ದೇವೇಷು ಮಧ್ಯೇ ದೇವಂ ದಾನಾದಿಗುಣಯುಕ್ತಂ ಸೂರ್ಯಂ ಪಶ್ಯನ್ತಃ ಸ್ತುತಿಭಿರ್ಹವಿರ್ಭಿಶ್ಚೋಪಾಸೀನಾಃ ಸನ್ತ ಉತ್ತಮಮುತ್ಕೃಷ್ಟತಮಮ್ ಜ್ಯೋತಿಃ ಸೂರ್ಯರೂಪಮಗನ್ಮ । ಪ್ರಾಪ್ನವಾಮ । ತಥಾ ಚ ಶ್ರೂಯತೇ । ಅಗನ್ಮ ಜ್ಯೋತಿರುತ್ತಮಮಿತ್ಯಾಹಾಸೌ ವಾ ಆದಿತ್ಯೋ ಜ್ಯೋತಿರುತ್ತಮಮಾದಿತ್ಯಸ್ಯೈವ ಸಾಯುಜ್ಯಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ । ಯುಕ್ತಂಚೈತತ್ । ತಂ ಯಥಾ ಯಥೋಪಾಸತೇ ತದೇವ ಭವನ್ತೀತಿ ಶ್ರುತ್ಯನ್ತರಾತ್ ॥ ತಮಸಸ್ಪರಿ । ಪಂಚಮ್ಯಾಃ ಪರಾವದ್ಯರ್ಥ ಇತಿ ವಿಸರ್ಜನೀ ಯಸ್ಯ ಸತ್ವಂ । ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪಶ್ಯಂತಃ। ಇಸುಸೋಃ ಸಾಮರ್ಥ್ಯೇ । ಪಾ ೮–೩–೪೪ ಇತಿ ವಿಸರ್ಜನೀಯಸ್ಯ ಷತ್ವಂ । ವ್ಯಪೇಕ್ಷಾಲಕ್ಷಣಂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ತತ್ರಾಂಗೀ ಕ್ರಿಯತೇ । ದೇವತ್ರಾ । ದೇವಮನುಷ್ಯ ಪುರುಷಪುರುಮರ್ತ್ಯೇಭ್ಯೋ ದ್ವಿತೀಯ ಸಪ್ತಮ್ಯಾರ್ಬಹುಲಂ । ಪಾ ೫–೪–೫೬ । ಇತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥೇ ತ್ರಾ ಪ್ರತ್ಯಯಃ । ಪ್ರತ್ಯಯ ಸ್ವರಃ ಅಗನ್ಮ। ಛನ್ದಸಿ ಲುಙ್ ಲಙ್ ಲಿಟ್ ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾಯಾಂ ಲಙ್ ಬಹುಲಂ ಛನ್ದಸೀತಿ ಶಪೋಲುಕ್ । ಮ್ವೋಶ್ಚ । ಪಾ ೮–೨–೬೫ । ಇತಿ ಧಾತೋರ್ಮಕಾರಸ್ಯ ನಕಾರಃ । ಅಡಾಗಮ ಉದಾತ್ತಃ । ಪಾದಾದಿತ್ವಾನ್ನಿಘಾತಾಭಾವಃ। ಉತ್ತಮಂ । ತಮಪಃ ಪಿತ್ವಾದನು ದಾತ್ತಿತ್ವೇ ಪ್ರಾಪ್ತ ಉತ್ತಮಶಶ್ವತ್ತಮೌ ಸರ್ವತ್ರೇತ್ಯುಂಛಾದಿಷು ಪಾಠಾದಂತೋ ದಾತ್ತತ್ವಂ ॥

ವಯಂ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನನಿರತರಾದ ನಾವು **ತಮಸಸ್ಪರಿ** ಕತ್ತಲಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ರಾತ್ರಿಯಾದನಂತರ ದಯಮಾಡುವವನೂ ಅಥವಾ ಪಾಪರಹಿತನೂ **ಜ್ಯೋತಿಃ** ತೇಜಸ್ವಿಯೂ **ಉತ್ತರಂ** ಉದಯಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವವನೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ **ದೇವತ್ರಾ** ದೇವತೆಗಳ ನಡುವೆ **ದೇವಂ** ದಾನಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನೂ ಆದ **ಸೂರ್ಯಮ್** – ಸೂರ್ಯ ದೇವನನ್ನು **ಪಶ್ಯನ್ತಃ** ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದಲೂ ಹವಿಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ **ಉತ್ತಮಂ** ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ **ಜ್ಯೋತಿಃ** ಸೂರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು **ಅಗನ್ಮ** ಸೇರುವೆವು.

ಕತ್ತಲು ರೂಪವಾದ ರಾತ್ರಿಯು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಪಾಪರಹಿತನೂ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ದೇವತೆಗಳ ನಡುವೆ ದಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರತಕ್ಕ ಈ ಸೂರ್ಯ ದೇವನನ್ನು ನಾವು ಹವಿಸ್ಸುಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತಲೂ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಲೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಲೂ ಸೂರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಸೇರುವೆವು. ಅವಭೃಥೇಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೋತೃ ವರ್ಗದ ಋತ್ವಿಜರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಈ ತಮಸಸ್ಪರಿ ಮನ್ತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುವರು.

ಕಳ್ತಲೆಯ ಕಡಲ ಸೀಳಿ ಪುಣ್ಯಾಂಶು ಕೇಳಿ
ಸೂರ್ಯನುದಿಸುವಂ ದೆವಪ್ರಮೋದದಾನಿ ।
ಹವಿಯನಿತ್ತು ನಾಮ್ ಸರ್ವ ಸಾಕ್ಷಿಯನೆ ನುತಿಸಿ
ಭಜಿಸಿ ಸೇರ್ವುದಾ ಚಿಜ್ಜ್ಯೋತಿಯಪ್ಪ ರವಿಯಂ

ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣಿಯೋೞಮ್ ॥ ಭಾರ್ಗೋೞದೇವಸ್ಯಧೀಮಾಹೀಽ೨ ॥ ಧಿಯೋೞಯೋೞನಃಪ್ರಚೋೞಽ೧೨೧೨ ॥ ಹಿಮ್ ಸ್ಥಿ ಆಽ೨ । ದಾ ಯೋೞ ॥ ಆಽ೩೪೫ ॥ *ದೀ – ೬ / ಪ – ೬ / ಮಾ –೩ / ೨ / ೬ //*

ಅಥ ಭಾರುಣ್ಡ ಸಾಮ ॥

೧. ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ವದಃ । ೩ । ವದೋೞವದಃ । ೩ । ವದೋೞನ್ನೃವ್ಣಾನಿಪುರಾಯಃ । ೩ । ಯಮೋೞಹಾಉ । ೩ । ಪಿತರೋೞಹಾಉ । ೩ । ಭಾರುಣ್ಡೋೞಹಾಉ । ೩ । ಇಮಾಜ್ ಸ್ತೋೞಮಾಮ್ । ಅರ್ಹಾತೇೞಜಾ । ತಾವೇೞದಸಹೋೞಯೇೞಽ೩ । ಹೋೞಯೇೞಹೋೞಯೇೞ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨ವದಃ । ೩ । ವದೋೞವದಃ । ೩ । ವದೋೞನ್ನೃವ್ಣಾನಿಪುರಾಯಃ । ೩ । ಯ

ಮೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಪಿತರೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಭಾರುಣ್ಡೋ೯ಹಾಉ ।
೩ । ರಥಾಮಿವಾ । ಸಮ್ರಾಹೇಮಾ । ಮಾನೀ೯ಷಯಹೋ೯ಯೆ
೯ಽ೩ । ಹೋ೯ಯೇ೯ಹೋ೯ಯೇ೯ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ । ಊಽ೨
ವದಃ । ೩ । ವದೋ೯ವದಃ । ೩ । ವದೋ೯ನೃಮ್ಣಾನಿಪುರಾಯಃ ।
೩ । ಯಮೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಪಿತರೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಭಾರು
ಣ್ಡೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಭದ್ರಾಹಿನಾಃ । ಪ್ರಮಾತಿರಾ । ಸ್ಯಾಸಜ್ಸ
ದಹೋ೯ಯೇ೯ಽ೩ । ಹೋ೯ಯೇ೯ಹೋ೯ಯೇ೯ ॥ ಹಾಉಹಾಉಹಾಉ ।
ಊಽ೨ವದಃ । ೩ । ವದೋ೯ವದಃ । ೩ । ವದೋ೯ನೃಮ್ಣಾನಿಪುರಾ
ಯಃ । ೩ । ಯಮೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಪಿತರೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಭಾ
ರುಣ್ಡೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಅಗ್ನಾ೯ಇಸಖ್ಯಾ೯ಇ । ಮಾರಾ೯ಇಷಾಮಾ ।
ವಾಯನ್ತವಹೋ೯ಯೇ೯ಽ೩ । ಹೋ೯ಯೇ೯ಹೋ೯ಯೇ೯ ॥ ಹಾಉಹಾ
ಉಹಾಉ । ಊಽ೨ವದಃ । ೩ । ವದೋ೯ವದಃ । ೩ । ವದೋ೯ನೃ
ಮ್ಣಾನಿಪುರಾಯಃ । ೩ । ಯಮೋ೯ಹಾಉ । ೩ । ಪಿತರೋ೯ಹಾ
ಉ । ೩ । ಭಾರುಣ್ಡೋ೯ಹಾಉ । ೨ । ಭಾರುಣ್ಡೋ೯ಽ೩ಹಾಉ ।
ವಾ ॥ ಏ । ವದೋ೯ವದೋ೯ವದೋ೯ನೃಮ್ಣಾನಿಪುರಾಯಯಮೋ೯
ವಃಪಿತರೋ೯ಭಾರುಣ್ಡಃ । ೨–೨ । ಏ । ವದೋ೯ವದೋ೯ವದೋ೯ನೃ

೧೦ ೦ ೨ ೧ ೦ ೨ ೧ ೨೦ ೦ ೩ ೧೧೧
ವ್ಣಾನಿಪುರಾಯಯಮೋಽವ೮\ಪಿತರೋಽಭಾರುಣ್ಡಾಽ೨೩೪೫ಃ ।

ದೀ - ೧೫೪ / ಪ - ೧೧೮ / ಮಾ - ೧೧೩ / ದಿ / ೭ ॥

ಗ್ರನ್ಥೋಽಯಮೇಕಸಾಮಾತ್ಮಕಃ ಗೇಯಾದಿಗಾನಗ್ರನ್ಥಾತ್ ಪೃಥಗ್ಭೂತಃ ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕ ಮೂಲಕತ್ವಾತ್ ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕ - ಪರಿಶಿಷ್ಟತ್ವೇನೈವ ವ್ಯವಹ್ರಿಯತೇಽಸ್ಮಾಭಿಃ । ಕಿಂಚ ಛನ್ದ ಆರ್ಚಿಕ - ಪರಿಶಿಷ್ಟ - ರೂಪಸ್ಯಾರಣ್ಯಗಾನಸ್ಯೇವಾದ್ಯನ್ತಸ್ತೋಭ - ಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ತದೀಯತ್ವಮಪೀತಿ ದ್ವಿತೀಯತ್ವೇನಾಪೀತಿ ॥ ಪಿತೃಯಜ್ಞದಾವಸ್ಯ ವ್ಯವಹಾರೋ ದೃಶ್ಯತೇಽತೋಽಸೌ ಪಿತೃಸಾಮೇತ್ಯಪಿ ಪಿತೃಪದಘಟಿತತ್ವಾಞ್ಚಾತ್ರ ಬೀಜಮ್ ॥ ಸಾಮಶ್ರಮಿ - ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕ ದ್ವಿತೀಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟಮ್ ॥

ಈ ಸಾಮಗಾನವು ಇಮ೮\ ಸ್ತೋಮಮರ್ಹತೇ - ಸಂ. ೧ ಋಕ್ ೬೬ ಪು ೪೪೫ - ೪೪೮ ಮತ್ತು ೧೦೬೪ ನೆಯ ಋಕ್ ಭರಾಮೇಧ್ಮಂಕೃಣವಾಮಾ - ೧೦೬೫ ಋಕ್ ಮತ್ತು ಶಕೇಮತ್ವಾಸಮಿಧ೮\ - ೧೦೬೬ ಋಕ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಆಯಾ ಋಕ್‌ಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ಈ ಸಾಮಗಳನ್ನು ಭಾರಣ್ಡ ಸಾಮವೆಂದು ಸಾಮಶ್ರಮಿಗಳೂ ಭಾರುಣ್ಡ ಸಾಮವೆಂದು ರಾಮನಾಥದೀಕ್ಷಿತರೂ ಮತ್ತು ಸಾತವಲೇಕರರು ಭಾರೂಣ್ಡ ಸಾಮವೆಂದು ಪಂಕಜಶರ್ಮರೂ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭರಣ್ಡ - ಪು.ಸ್ವಾಮಿ ಯಜಮಾನ. ಭೃಞ - ಭರಣೀ - ಅಣ್ಡಚ - ಉ ೧-೧೨೬ ॥ ರಾಜ ದೊರೆ ವೃಷಭಂ ಭರಣ್ಡ ಋಷಿಗಳು ದ್ರಷ್ಟಾರರಾಗಿರುವ ಸಾಮಗಾನ ಭಾರುಣ್ಡ ಸಾಮ. ದೂರದ ದ್ಯುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದೇ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸನಿಹದಲ್ಲೇ ಅವತರಿಸಿರುವ ಅಗ್ನಿ ಭಗವಂತನೇ ಜಗತ್ತಿನ ನಿಯಾಮಕನೇ ನಮ್ಮ ಭರಣ ಪೋಷಣದಲ್ಲೇ ಸದಾಕಾಲ ನಿರತನಾಗಿರುವ ಒಡೆಯನೇ ಯಜಮಾನನೇ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರಂತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಮಯನೇ ನಾವು ಅರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವವನೇ ಪವಿತ್ರ ಮಾತುಗಳ ವಕ್ತೃವೇ ನಮಗೆ ಹಿತವಾವುದೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸು. ನಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಹ ರಥಾದಿ ವಾಹನದಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಯಲ್ಲೇ ಪರಮ ಗೌರವಾನ್ವಿತನೂ ಜಾತ ಪ್ರಜ್ಞನೂ ವಿದ್ಯಾಧನಭರಿತನೂ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪನೂ ಪೂಜ್ಯನೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಆದ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ಗುಣಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪೀ ದಿವ್ಯವಾದ ಸಾಮಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ ನಿನ್ನ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಗಾನ ಮಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡು ಪ್ರೇರೇಪಿಸು. ಶುದ್ಧವಾದ ಚುರುಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸು.

ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವ ನಾವು ಎಂದೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ದೂರದಾ ದಿವಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಸ್ಕರನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ ಹರಸುವ,
ಈ ರಸೆಯೊಳೇ ಸನಿಹದೊಳ್ ಶಿಖಿಯಾಗಿ ತೊಳಗುತ ಬೆಳೆಸುವ
ಪಾಲಿಸುವ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳವೋಲ್ ವತ್ಸಲಿನೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರುಂ
ಲೀಲೆಯಿಂ ಕನಿಕರಿಸುವುದಮ್ ನುಡಿನೀತಿಯೆಲ್ಲವ ತಿಳಿಪುದಮ್

ಗಮ್ಯದನುಸಾರಂ ಸುನಿರ್ಮಿತಮಪ್ಪ ರಥದ ವಿಧಾನದಿಂ
ರಮ್ಯ ಭೂಮವಿಶೇಷತತ್ವ ! ನಿರೂಪಿತಮಿದೀ ಸಾಮಮಮ್
ಇದನೆ ಪಾಡಲಿಕೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳೀಯುವುದು ಕಾಲವಿಶೇಷಮಮ್
ಪದುಳದಿಂ ರೂಪಿಸುವುದಂ ತಕ್ಕಂಥ ಸಾಧನಸತ್ತ್ವಮಮ್ ॥

ಇತಿ ಆರಣ್ಯಕಗಾನೇ ಭಾರುಣ್ಡೇನ ಸಹ ಮಹಾನಾಮ್ನೀತಿ
ಸಪ್ತಮಂಗಾನಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್

ಆರಣ್ಯಕ

ಸಪ್ತಗಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಸಾಮಗಾನಾರಣ್ಯಕ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಗಾಯತ್ರ ಗಾನ ಎರಡನೆಯದಾದ ಆಗ್ನೇಯಗಾನ ಮೂರನೆಯದಾದ ಐನ್ದ್ರಗಾನ ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ಪಾವಮಾನಗಾನಾನಂತರ ಬಂದಿರುವ **ಆರಣ್ಯಗಾನವು** ಐದನೆಯ ದಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ೨೯೬ ಗಾನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಭಾಗವು ೭೭ ಗಾನಗಳಿಂದೊ ಡಗೂಡಿದ **ದ್ವನ್ದ್ವ** ಪರ್ವವೆಂದೂ ೮೯ ಗಾನಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ **ಅರ್ಕ** ಪರ್ವವೆಂದೂ ೮೪ ಗಾನಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ **ವ್ರತ** ಪರ್ವವೆಂದೂ ೪೦ ಗಾನಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ **ಶುಕ್ರಿಯ** ಪರ್ವವೆಂದೂ ೪ ಗಾನಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ **ಮಹಾನಾಮ್ನಿ** ಪರ್ವವೆಂದೂ ೨ ಗಾನಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ **ಅರಣ್ಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟವೆಂದೂ** ವಿಭಕ್ತವಾಗಿ ಆರು ಪ್ರಪಾಠಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಛನ್ದಾರ್ಚಿಕದ ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ೫೮೬– ೬೫೦ವರೆಗಿನ ೬೫ ಋಕ್‌ಗಳಿಂದುದಯವಾಗಿರುವ ಸಾಮಗಾನಗಳೂ ಆಗ್ನೇಯ ಐನ್ದ್ರ ಪಾವಮಾನ ಕಾಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ಯೋನಿಋಕ್‌ಗಳಿಂದುದಯವಾಗಿರುವ ೭೬ ಸಾಮಗಾನಗಳೂ ಪದ/ವಾಕ್ಯ ಸ್ತೋಭಗಳಿಂದ ಉದಯವಾಗಿರುವ ಋಕ್‌ರಹಿತಸಾಮ/ ಅನರ್ಚಸಾಮ/ ಸ್ತೌಭಿಕ ಸಾಮಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ೨೨ ಸಾಮಗಾನಗಳೂ ಈ ಭಾಗದ ೨೯೬ ಸಾಮ ಗಾನಗಳಲ್ಲೇ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿವೆ. ಗ್ರಾಮಗೇಯಗಾನ ಅರಣ್ಯಗೇಯ ಗಾನಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಗಾನವೆಂದೂ ವೇಯಗಾನವೆಂದೂ ಯೋನಿಗಾನ ವೆಂದೂ ಗ್ರಾಮಗೇಯಗಾನವನ್ನು ವೇದಸಾಮವೆಂದೂ ಅರಣ್ಯಗೇಯಗಾನವನ್ನು ಛನ್ದ ಸ್ಸಾಮವೆಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. **ಅರ್ಕ ದ್ವನ್ದ್ವವ್ರತಾನಿ ಛನ್ದಸಾನಿ** ಎಂದೂ ಆರಣ್ಯ

ಗಾನದ ಅಂಗಭೂತವಾದ ಅರ್ಕದ್ವನ್ದ್ವವ್ರತ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಛಾನ್ದಸವೆಂದೂ ಖಾ.ಗೃ.ಸೂ ೨.೫.೩೪ ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. **ಛಾನ್ದಸೀಷು ಸೀಮಾಸು** ಎಂದೂ ಆರಣ್ಯಗಾನಕ್ಕೆ **ಛಾನ್ದಸವೆಂದೂ** ಪು.ಸೂ. ೪–೧೭ ಬಳಸಿದೆ. ಸಾಮಯೋನಿ ಋಕ್‌ಗಳಿಗೆ **ಛಾನ್ದಸ್ಯವೆಂದೂ** ಇವುಗಳಿಂದ ಉದಯವಾಗಿರುವ ಸಾಮಗಾನಗಳಿಗೆ ಛಾನ್ದಸ ಎಂದೂ ಸಾಯಣಾದಿ ಪ್ರಭೃತಿಗಳು ವ್ಯವಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆರಣ್ಯಗಾನದ ಲಯವನ್ನು ಊಹ್ಯ/ ರಹಸ್ಯಗಾನಗಳು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಅರಣ್ಯ – ವನ ಕಾಡು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಒಂದು ಭೇದ. **ಆರಣ್ಯಕ** – ಅರಣ್ಯವಾಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವೇದದ ಭಾಗ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವ ವೇದಭಾಗ. ಆರಣ್ಯಾನ್ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಮೃಗಗಳನ್ನು **ಅರಣ್ಯಾ** – ಅರಣ್ಯ ಪಾಲಕಳಾದ ಅರಣ್ಯಾಭಿಮಾನೀ ದೇವತೆ. **ಆರಣ** – ಆನಂದಪ್ರದ ಅವಸರ. ಯೋಗಾಧೇಷು ಯ ಆರಣೇಷು ಹವ್ಯಃ । ಋ.ಸಂ ೮–೭೦–೮ **ಅರಣ್ಯಾನ್ಮನುಷ್ಯೇ** – ಪಥ್ಯಧ್ಯಾಯ ನ್ಯಾಯವಿಹಾರ. ಮನುಷ್ಯ ಹಸ್ತಿಷ್ವಿತಿ ವಕ್ತವ್ಯಮ್ । ಅರಣ್ಯೇಧೀಯತೇ ಆರಣ್ಯಕೋಧ್ಯಾಯ ಇತಿ । ೪–೨–೧೨೯ ॥ ಅಷ್ಟಾಧ್ಯಾಯೀ ॥ ಅರಣ್ಯೇ – ರಹಸ್ಯೇ ಏಕಾಂತೇ – ಅಧೀಯಮಾನತ್ವಾತ್ ಗೇಯತ್ವಾಚ್ಚ ಏತೇಷಾಂ ಸಾಮ್ನಾಂ ಆರಣ್ಯತ್ವೇನ ರಹಸ್ಯತ್ವೇನ ಚ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಃ । ಸಾತವೇಲಕರ್ ॥ ಅರಣ್ಯಾಧ್ಯಯನಾದೇತದಾರಣ್ಯ ಕಮಿತೀರ್ಯತೇ । ಅರಣ್ಯೇತದಧೀಯೀತೇತ್ಯೇವಂವಾಕ್ಯ ಪ್ರವಕ್ಷತೇ ॥ ತೈ. ಆ ೧–೧ ಪ್ರಾಕ್ಕಥನ ಶ್ಲೋಕ ೬ ॥ ಅರಣ್ಯಾಧ್ಯಾಯ ಯೋಗ್ಯತ್ವಾ ದಪ್ಯಾರಣ್ಯಕಮಿಷ್ಯತೇ ॥ ಸಾ. ಭಾ ॥ ಅರಣ್ಯೇ ಅನೂಚ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ ಆರಣ್ಯಕಮ್ । ಬೃ.ಉ ಅವತರಣಿಕೆ ಶಂಭಾ ॥

ಲೌಕಿಕಾಕರ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳಿಂದ ಜೀವನ ಸಂಘ ರ್ಷಗಳಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಜನಸಂದಣಿಯಿಂದ ದೂರವಾದ ನದಿ ಪರ್ವತ ಅರಣ್ಯ ಗಳಂತಹ ಪ್ರಕೃತಿರಮ್ಯವಾದ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಭಂಗ ಬರದ ಭಯರಹಿತವಾದ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳ ದಲ್ಲಿ – ಏಕಸ್ತಪೋ ದ್ವಿರಧ್ಯಾಯೀ ಎಂಬ ನುಡಿಕಟ್ಟಿನಂತೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಆರಣ್ಯಕ ಮನ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ಆಯಾ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾಮಗಾನದ ನಾದದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಆನಂದಾನುಭವವನ್ನೂ – ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವನ್ನೂ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧನವಾದ ವಿಶೇಷವಾದ ವಿದ್ಯೆ ಉಪಾಸನೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ರಹಸ್ಯವಾದ ವೇದ ಮನ್ತ್ರಗಳ ಸಾಮಗಾನಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೇ – ಆರಣ್ಯಕ. ರಹಸ್ಯವಿರುವುದು ವೇದ ಮನ್ತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಸಾಮಗಾನದ ವೈಭವವನ್ನು ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ನವನೀತಂ ಯಥಾ ದಧ್ನೋ ಮಲಯಾಚ್ಚಂ ದನಂ ಯಥಾ । ಅರಣ್ಯಕಂ ಚ ವೇದೇಭ್ಯ ಓಷಧಿಭ್ಯೋಽಮೃತಂ ಯಥಾ ಮ.ಭಾ. ಶಾಂ.ಪ ೩೩೧ – ೩ । ಮೊಸರಿನಿಂದ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನೂ ಮಲಯ ಪರ್ವತದಿಂದ ಚಂದನವನ್ನೂ ಓಷಧಿಗಳಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವಂತೆ ವೇದದ ಹೃದಯ ಭಾಗವಾದ ಆರಣ್ಯಕ ಮನ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಸಾಮಗಾನಾನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೃದ್ಗತ ಭಗವಂತ ನನ್ನರಿಯಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ವೇದದ ಕರ್ಮಕಾಂಡಕ್ಕೂ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಿಗೂ ವೇದದ ಜ್ಞಾನಭಾಗಕ್ಕೂ - ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೂ ಸೇತುವೆಯಂತಿರುವುದೇ ಈ ಆರಣ್ಯಕಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳಿಗೆ ***ಆರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್*** ಎಂದೂ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

...ಯದರಣ್ಯಾಯನಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮೇವ ತತ್ ತದರಶ್ಚ ಹ ವೈ ಣ್ಯಶ್ಚಾರ್ಣವೌ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ... ॥ ಛಾಂ.ಉ.೮-೫-೩ ॥ ಯಾವುದನ್ನು ಅರಣ್ಯಾವಾಸ ಎಂದು ಹೇಳುವರೋ ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೇ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರೋ ಆ ಆತ್ಮನು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತದ್ಯ ಏವೈತಾವರಂ ಚ ಣ್ಯಂ ಚಾರ್ಣವೌ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಣಾನುವಿಂದಂತಿ ತೇಷಾಮೇವೈಷ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಃ...॥ ಛಾಂ.ಉ.೮-೫-೪ ॥ ಯಾರು ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಅರ ಮತ್ತು ಣ್ಯ ಎಂಬ ಅರ್ಣವಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಹೊಂದುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವು. ಅವರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಗತಿಯಿರುವುದು. ಅರಣರು - ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿರುವ ನೈಷ್ಠಿಕ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಲೂ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲೂ ಸಾಧಿಸಲೂ ಬಹು ಆಲಂಬನ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪವಿತ್ರವಾದ ರಹಸ್ಯವಾದ ಮನ್ತ್ರ/ಗಾನ ಭಾಗವೇ ಆರಣ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸಹಕಾರಿ ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಭಾಗದ ೨೯೬ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿನ ಆಯ್ದ ೧೮೪ ಸಾಮಗಾನಗಳು ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ದೇವತಾಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಆದಿ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರಾದಿ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನುಗಳಲ್ಲೂ ಷೋಡಶಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಷ್ಟುರಮಟ್ಟಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ಗ್ರಾಮಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನೆಗಳಲ್ಲೂ ನಿಯೋಜಿತವಾಗಿ ದುಃಖ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯಾದಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನವಾಗಿಯೂ ಲೌಕಿಕವಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕಾಮೋಪ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಯೋ ಭ್ಯುದಯಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಆರಣ್ಯಕ ಮನ್ತ್ರಗಳೂ ಸಾಮಗಾನಗಳೂ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿವೆ.

ವೇದವಾಙ್ಮಯಕ್ಕೇ ಕಿರೀಟಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವ ಸಾಮವೇದಕ್ಕೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಅವ್ಯಕ್ತಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತವಾದ ೨೨ ಸ್ತೌಭಿಕ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಆರಣ್ಯಕದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣೋಕ್ತ **ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮ** ರಹಸ್ಯಾಯ ಶತರುದ್ರ ಪ್ರಿಯಾಯಚ । ಪ್ರಭಾಸಖಂಡ ೧೩-೪೨ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮ ಅರ ೪೩ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮೋಕ್ತ ಸಾಮ ೭೫. **ತ್ರಿಸಾಮಾ** ಸಾಮಗಃ ಸಾಮ - ದೇವವ್ರತ ಸಮಾ ಖ್ಯಾತೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಸಾಮಭಿಃ ಸಾಮಗೈಃ ಇತಿ ತ್ರಿಸಾಮಾ ಅರ ೨೧೨ ೨೧೩ ೨೧೪.

ಈ ಮೂರು ದೇವವ್ರತಸಾಮಗಳೂ **ಬೃಹದ್ರಥಂತರೇ ಚ ಮೇ** ಎಂದು ಚಮಕಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ಅರ ೨೭ ಮತ್ತು ೬೬ ಸಾಮಗಾನಗಳೂ ಬೃಹತ್ಸಾಮ ತಥಾಸಾಮ್ನಾಂ । ಬೃಹತ್ಸಾಮೇತಿತ್ವಾಮಿದ್ಧಿ ಹವಾಮಹೇ ಅರ ೨೭ । **ಬೃಹತ್ಸಾಮ ತಥಾಸಾಮ್ನಾಂ** ಪ್ರಧಾನ ಮಸ್ಮಿ । ಭ.ಗೀ ೧೦-೩೫ ॥ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ಬೃಹತ್ಸಾಮವೇ ನಾನು ಎಂದಿರುವ ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೇ ಭಗವಂತನೇ ಆಗಿರುವ ಬೃಹತ್ಸಾಮವೂ ಈ ಆರಣ್ಯಕದ ಭಾಗವೇ ಆಗಿದ್ದು ಆರಣ್ಯಕಗಾನಗಳು ದೈವಿಕತೆಯ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಆರಣ್ಯೇಗೇಯಗಾನದ ೧-೮೯ ಸಾಮಗಾನಗಳ ಸಮೂಹವು ಅರ್ಕಪರ್ವ ವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮನ್ತ್ರರೂಪವಾದ ಅರ್ಕದಿಂದ ಅಗ್ನಿಪರವಾದ ಗಾಯತ್ರ ರಥಂತರ ಬೃಹತ್ ಎಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಉದಯವಾದವು. ಅಗ್ನಿಪರವಾದ ಗಾಯತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಕವೂ ಅರ್ಕದಿಂದ ಗಾಯತ್ರಸಾಮವೂ ಉದಯವಾಯಿತು. ಯಜ್ಞಕರ್ತೃವಾದ ಯಜಮಾನನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಗಾಯತ್ರ ಗಾನಮಾಡುವುದು ಗಾಯತ್ರ ಛಂದಸ್ಸೇ ಅಗ್ನಿಯಾದುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯೇ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಶಿರೋರೂಪ ಶ.ಬ್ರಾ ೯-೧, ೨-೩೫ ಅರ್ಕ ಸೂರ್ಯ ಅರ್ಚ್ಯತೇ-ಅರ್ಚಪೂಜಾಯಾಮ್ ॥ ಪೂಜಾ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ಅರ್ಥದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ - ಇಲ್ಲಿನ ೭೪ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಕಪದವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ೧೫ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಕಪದಯುಕ್ತವಾಗಿರುವು ದರಿಂದಲೇ ಈ ಸಾಮಗಾನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ **ಅರ್ಕಪರ್ವ**ವೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿದೆ. ಆರಣ್ಯಗೇಯಗಾನದ ೯೦ ರಿಂದ ೧೬೬ ಪೂರ್ತ ೭೭ ಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ೫೮ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌದ್ವೌ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ವ್ರತಪಕ್ಷೌದ್ವೌ ಇತ್ಯಾದಿ ಯುಗಲ ನಾಮರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಜೋಡಿಯಾಗಿ ದ್ವಿವಚನದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹೃತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗ **ದ್ವಂದ್ವಪರ್ವ**ವೆನಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪ ವಾದವಾಗಿ ೧೯ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಒಂದು ಋಕ್‌ಗೆ ಒಂದೇ ಸಾಮಗಾನವೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಮೂರು ಸಾಮಗಾನವೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಆರು ಸಾಮಗಾನಗಳೂ ಉದಯವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಾಚೋವ್ರತೇ ಸೋಮ ವ್ರತಮ್ ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ರತಾಭಿಧಾನಗಳಿಂದ ೧೬೭-೨೫೦ ರ ಪೂರ್ತ ೮೪ ಸಾಮಗಾನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವ ಈ ಭಾಗವು **ವ್ರತಪರ್ವ** ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವ್ಯವಹೃತವಾಗಿದೆ. ಅಪವಾದ ರೂಪವಾಗಿ ಈ ಗುಂಪಿನ ೧೪ ಸಾಮಗಾನಗಳು ವ್ರತಶಬ್ದಯುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ.

ಆರಣ್ಯ ಗೇಯಗಾನದ ೨೫೧-೨೯೦ ಪೂರ್ತ ೪೦ ಸಾಮಗಾನಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ **ಶುಕ್ರಿಯ** ಪರ್ವವೆಂಬ ಅಭಿಧಾನವಿದೆ. ಆರಿಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉರಿಸುವಂತೆ ತೃತೀಯ ಸವನದಲ್ಲಿ ರಸಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹಿಂಡಿರುವ ಸೋಮಲತೆಯ ಚರಟದಲ್ಲಿ ರಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಋಕ್ಕನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಮಾಧ್ಯಂದಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶುಕ್ರಿಯಂ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆರಿ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಪುನಃ ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುವುದೆಂದರ್ಥ. ತೈ.ಸಂ. ೬-

೧-೬, ೨-೩-೪ **ಅತ್ರಶ್ರೂಯಮಾಣಾನಾಂ ಸಾಮ್ನಾಂ ಶುಕ್ರ-ಆದಿತ್ಯ ದೇವತಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್** ತಥಾ ವ್ಯವಹಾರಃ. ಈ ಸಾಮಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಸೂರ್ಯದೇವಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರುವುದರಿಂದಲೂ ಆದಿತ್ಯಾತ್ಮಾ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಾಮ ಶ್ರೋತ್ರಸಾಮ ವಾಕ್‌ಸಾಮ ಜಿಹ್ವಾಸಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಆದಿತ್ಯಾವಯವಗಳ ಅಭಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಶುಕ್ರಿಯ ಶಬ್ದವು ಅಗ್ನಿಗೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯರ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಸಾಮಾನ್ಯತೆಯಿಂದಲೂ ಈ ಸಾಮಗಾನಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಶುಕ್ರಿಯಪರ್ವವೆಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಮೂರು ಋಚೆಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಸಾಮಗಾನ ಉದಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಇವನ್ನು ಸ್ತೋಮದ – ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ವಾಚಿಕದ ೬೪೧ರಿಂದ ೬೫೦ ಹತ್ತು ಋಕ್‌ಗಳು **ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಾರ್ಚಿಕಃ** ಎಂಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಪಡೆದಿವೆ. ಮಹದಧಿಕಮ್ ನಾಮ ಯಾಸಾಮಪಾಂ ತಾ ಮಹಾನಾಮ್ನ್ಯಃ । ಆಪ್ನೋತಿ ಧಾತೋರುತ್ಪನ್ನಸ್ಯಾಪ್ಯಬ್ದಸ್ಯ ಸರ್ವಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿವಾಚಕತ್ವಾನ್ಮಹಾನಾಮತ್ವಮ್ । ಮಹಾ ಮಾನಾ ಅಧಿಕಪೂಜಾಯುಕ್ತಾಃ । ಸರ್ವಕರ್ಮಸು ಶುದ್ಧಿಹೇತುತ್ವೇನಾಧಿಕ ಪೂಜ್ಯತ್ವಮ್ ॥ ತೈ.ಆ. ೧-೧ ಸಾ.ಭಾ ॥ ಈ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ನಾಲ್ಕು ಸಾಮಗಾನಗಳಿವೆ. ಈ ಭಾಗದ ಪ್ರಥಮ ಒಂಬತ್ತು ಋಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿನ ತೃಚೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂರು ಋಕ್‌ಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಸಾಮಗಾನದಂತೆ ಒಟ್ಟು ಮೂರು ಸಾಮಗಾನಗಳು ಉದಯವಾಗಿ ಇವೂ ಕೂಡ ಸ್ತೋಮದ ಪ್ರಕೃತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಾಮಗಾನವು ಪುರೀಷ ಪದವೆನಿಸಿರುವ ಐದು ಋಕ್‌ಪದಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಯೋಜನೆಗೊಂಡು ಪುರೀಷಸಾಮವೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಸಪ್ತಗಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗಾನದಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯದಾದ ಈ ಮಹಾನಾಮ್ನೀಗಾನಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ಋಕ್‌ಗಳು ಶಕ್ವರೀ ಛನ್ದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಗಾನಗಳು ಶಕ್ವರ್ಯಃ ಎಂಬ ಅಭಿಧಾನದಿಂದಲೂ ವ್ಯವಹೃತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ನಂತರ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ಶಂಯಾದಪತ್ಯಃ ಹಾಗೂ ಭಾರುಂಡ ಸಾಮಗಾನಗಳು ಅರಣ್ಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟಗಳೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿವೆ.

ಈ ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಠಿತವಾಗಿರುವ ೨೨ ಸ್ತೋಭಗಾನಗಳ ಪದಸ್ತೋಭ ವಾಕ್ಯಸ್ತೋಭಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀ ಶೋಭಾಕರಭಟ್ಟರೆಂಬುವರು – ಸಾಮವೇದ ಪರಿಚಯ ಪುಟ ೧೯ – ಮಾಡಿರುವ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೂ ಆಯಾಗಾನಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಾನುವಾದವನ್ನೂ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಶೇಷ ಪದಗಳ ಬಗೆಗೆ ಕೋಶಕಾರರೂ ನಿರುಕ್ತಕಾರರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳಕನ್ನೇನೂ ಚೆಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಆಸಕ್ತ ಸಂಶೋಧಕರು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಹರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆರಣ್ಯಕದ ವಿಷಯವು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಬಗೆಗೇ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ ಮನ್ತ್ರಗಳು ಸೂರ್ಯ ಅಗ್ನಿ ಇನ್ದ್ರ ವಾಯು ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳ ಗುಣಗಣಗಳನ್ನು ಪರಿಪರಿ

ಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು ಏಕದೇವತಾತ್ಮಕವಾದುದೆಂದೂ ದೇವತೆಗಳ ಈ ಗುಣ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಾಧಕನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿ ಈ ಗುಣಗಳ ಗಣಿಯಾದ ಸದ್ವಸ್ತುವೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅರಣ್ಯಪರ್ವದ ಋಕ್ ಮನ್ತ್ರಗಳ/ಗಾನಗಳ ಆಶಯ. ಇದನ್ನೇ – **ಇನ್ದ್ರಂ ಮಿತ್ರಂ ವರುಣಮಗ್ನಿಮಾಹುಃ ಅಥೋ ದಿವ್ಯಃ ಸಸುಪರ್ಣೋಗರುತ್ಮಾನ್ । ಏಕಂ ಸದ್ವಿಪ್ರಾ ಬಹುಧಾ ವದನ್ತ್ಯಗ್ನಿಂ ಯಮಂ ಮಾತರಿಶ್ವಾನಮಾಹುಃ ॥** ಋ.ಸಂ. ೧.೧೬೪-೪೬, ಅಥರ್ವ ೯-೧೦-೨೮ ॥ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇರುವ ಸದ್ವಸ್ತು ಒಂದೇ. ಅದನ್ನೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅಗ್ನಿ ಆದಿ ವಿವಿಧ ನಾಮರೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಅವುಗಳ ಅನನ್ಯ ಗುಣಧರ್ಮಗಳ ಸ್ತುತಿಗಳಿಂದಲೂ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತೆ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯಪರ್ವದಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಾನವನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿಯ ಬಂಧನವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಉತ್ತಮವಾದ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಈ ಬಂಧನವನ್ನೂ ವಿಚಾರಹೀನತೆಯಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಂಧನವೆಂಬುದನ್ನೂ ಅರಿತು ಸದ್ವಿಚಾರದಿಂದ ಮನೋಬಂಧನವನ್ನೂ ಆಚಾರ ಹೀನತೆಯಿಂದ ಶಾರೀರಿಕ ಬಂಧನವೆಂಬುದನ್ನೂ ಅರಿತು ಸದಾಚಾರದಿಂದ ಶಾರೀರಿಕ ಬಂಧನವನ್ನೂ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಪಾಪ ರಹಿತರಾಗಿ ಅಖಂಡವಾದ ಅವಿನಾಶಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೀವನದ ಸ್ಪರ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯ ರಹಿತವಾದ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದೊಂದಿಗೆ ದೈವೀಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಗೆಲ್ಲುವುದೇ ಜನುಮದ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆನಿಸದ ಯಾವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡದಿರುವುದೇ ವಾಕ್‌ಶುದ್ಧಿಯ ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಈ ವಾಕ್ ಶುದ್ಧಿಯಿಂದಲೇ ಬಹುತೇಕ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಶುಭಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವುದೇ ಮಾನವನ ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ದೈವೀಗುಣಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟದೇವತಾಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಆನಂದವಾಗಿರುವುದೇ ಉನ್ನತಿಗೇರುವ ಉಪಾಯವಾಗಿದೆ. ಉಚ್ಚಸ್ಥಿತಿಗೇರಿ ದ್ಯುಲೋಕದಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಉತ್ತಮಭೋಗವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದೇ ಅಮರತ್ವ. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಋಷಿಸದೃಶ ಕವಿಗಳು ದ್ರಷ್ಟಾರರು ಮಾಡುವ ದೇವತಾ ಸ್ತುತಿಗಳ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಕರು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಮನನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ಮನ್ತ್ರಗಳು ವಿವರಿಸುವಂತೆ ಸಮಸ್ತಮಾನವರೂ ಸ್ಪರ್ಧಾರಹಿತರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಮಾಡುವುದೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಲ್ಯಾಣ ಬಯಸುವವರ ಶಾಂತಿಸ್ಥಾಪಿಸುವವರ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯೂ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನೂ ದಾನಶೂರನೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದರಿಂದ ಅಪರಿಮಿತ ಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೃಪ್ತಿ ನೀಡುವ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಬಹುಪ್ರಶಂಸಿತವಾದ ರಮಣೀಯವಾದ ಪ್ರೇರಣಾದಾಯಕವಾದ ಭೋಗಿಸಲೂ ದಾನಮಾಡಲೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗೋಧನ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಪಡೆಯೋಣ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಅವನ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸೋಣ. ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ಜಗತ್ತಿನ ಆತ್ಮನಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತನಾಗಿ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ ದುಃಖದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವವನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಪವಿತ್ರಕಾರಕವಾದ ಕಿರಣಗಳ ಏಳು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಸಪ್ತಾಶ್ವರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಉದಯವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ದರ್ಶನ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಸೂರ್ಯಭಗವಂತನು ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮಾನವನ ಒಳಗನ್ನೂ ಹೊರಗನ್ನೂ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ವಾಯುವಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ಸಮಸ್ತ ಅನ್ನವನ್ನೂ ಮಾಗಿಸುತ್ತಾ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ.

ಯಾವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಧನ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೋ ಅದೇ ಧನ. ಮನ್ತ್ರ ಮನೆ ಮಡದಿ ಮಗ ಧನ ಧಾನ್ಯ ಗೋ ಆದಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ ಸಾಹಸ ಪರಾಕ್ರಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಮಹಾ ಧನವಂತನೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಬಲಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಇನ್ದ್ರನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿರಣ್ಯಾದಿ ತೇಜೋಮಯವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಗೋ ಆದಿ ಪಶುಗಳ ಒಡೆಯರನ್ನಾಗಿಯೂ ನಿಷ್ಪಾಪರಾನ್ನಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಯುತರನ್ನಾಗಿಯೂ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಲೂ ಭೋಗಪಡಲೂ ಅನುಕೂಲವಾದ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸುಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ದೀರ್ಘಾಯುಸ್ಸನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಬಲಶೌರ್ಯ ಸಾಹಸ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸು. ವೃತ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲೆಂದೇ ಉದಯವಾಗಿರುವ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದ ಇನ್ದ್ರನ ಚಿರಂತನವಾದ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಬಲ ಪೌರುಷ ಸಾಹಸ ಪರಾಕ್ರಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮ್ಮದನ್ನಾಗಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ವಿಜಯ ಪಡೆಯೋಣ. ಶಕ್ತಿಯ ಆಗರವೇ ಆಗಿರುವ ಸದಾ ವಿಜಯಶಾಲಿಯೇ ಆಗಿರುವ ಇನ್ದ್ರನೇ ಅಭ್ಯುದಯದ ಸಮಸ್ತ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವ ನೀನು ಉತ್ತಮ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ದೋಷರಹಿತವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸು. ನಾವು ಪಾಪ ರಹಿತರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮಹಾಮಹಿಮರು ಅದ್ವಿತೀಯರು ಶಕ್ತಿವಂತರು ಈ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯುವವರು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ

ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಂತೆ ಸಂಭಾಷಿಸುವವರು ಎಂಬ ಅಸ್ಮಿತೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅದಿತಿ ಅಗ್ನಿ ಪೃಥಿವೀ ಸಿನ್ಧು ಆದಿ ಸಮಸ್ತ ದೇವ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ. ಸಾವಿರ ಶಿರ ಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಪುರುಷನು ಪಾದಾಂಶದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ತಿನ್ನುವ ಹಾಗೂ ತಿನ್ನದಿರುವ ವಿವಿಧ ನಾಮ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದೇ ಅವನ ಮಹಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ಣತೆಯೇ ಸದಾ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದದ್ದು. ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದವನೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಂತನೇ ಶಾಸಕನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು. ವಿಜಯಿಯೂ ಅಪರಾಜಿತನೂ ಆದ ವೀರನನ್ನೇ ಲೋಕವು ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತದೆ. ಧನ ಮತ್ತು ಅನ್ನ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವನೇ ಶೂರರಲ್ಲೇ ಶೂರನೂ ಬಲಿಷ್ಠರಲ್ಲೇ ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಆದವನೇ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲನು. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನೂ ಕರ್ಮನಿರತನೂ ವೀರನೂ ಅಪರಾಜಿತನೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಮಹಿಮಾವಂತನೇ ರಕ್ಷಕನೂ ಒಡೆಯನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಅಮರತ್ವವನ್ನೀಯುವ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಅನ್ನದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವವರು ಉದಯವಾದರು. ಅನ್ನವನ್ನು ಹಸಿದವರಿಗೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ ದನಂತರ ಬೋಜನಮಾಡುವವನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ನವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡದೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನು ಭೋಜನಮಾಡುವ ಲೋಭಿಯನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೇಮಾಡದಂತೆ ಅನ್ನವೇ ತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಜ್ಞಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ತಮ್ಮನ್ನು ರಥಕ್ಕೆ ಹೂಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕುದುರೆಗಳು ಇನ್ದ್ರನ ಮಿತ್ರರು ನಿಯುತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕುದುರೆಗಳು ವಾಯುವಿನ ಮಿತ್ರರು. ಹಗಲಿನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ತಡೆದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಯನ್ನನ್ನುಗ್ರಹಿಸುವ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕಳಾದ ರಾತ್ರೀ ದೇವತೆಯು ಜಗತ್ತಿನ ಮಿತ್ರಳು.

ಸಮಸ್ತವಾದ ಆರೂ ಋತುಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲವೂ ರಮಣೀಯವೂ ಸುಖ ದಾಯಕವೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಎಂದೂ ದೂಷಿಸಬಾರದು. ದೋಷ ವಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲೇ ಎಂಬುದನ್ನರಿತು ದೋಷರಹಿತವಾದ ಯಥಾ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿದೊರಕುವವರೆಗೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ **ಕ್ರತು** ಎಂದಿರುವುದು. ಜೀವನ ಕ್ರತು ಯಜ್ಞ ರೂಪವಾಗಿರಬೇಕು. **ಸಃ ಕ್ರತುಃ ಛನ್ದಃ ಋತಂ ಬೃಹತ್** ಸಾ.ಋ.೬೪೬ ॥ ಅವನು ಕರ್ಮ ನಿರತನೂ ರಕ್ಷಕನೂ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನೂ ಮಹಾಮಹಿಮನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. **ಕ್ರತುಃ** – ನಿಶ್ಚಯ ಶಕ್ತಿ ಬುದ್ಧಿ ಯಜ್ಞ ಅನ್ತಃಪ್ರಕಾಶ ಪ್ರಜ್ಞಾ ॥ **ಛನ್ದಃ** – ಆನಂದ ಇಚ್ಛಾ ನಿಶ್ಚಯ ತತ್ಪರತಾ ॥ **ಋತಂ** – ಯೋಗ್ಯ ಸತ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಶೂರ ಪೂಜ್ಯ ತೇಜಸ್ವೀ ನಿಯಮ. **ಬೃಹತ್** – ಉಚ್ಚ ಮಹಾನ್ ದೊಡ್ಡ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಗಳೂ ಕರ್ಮ ನಿಷ್ಠರೂ ಸತ್ಯವಂತರೂ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳೂ ಆದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿವೆ.

ಉತ್ತರಾರ್ಚಿಕ, ಊಹಗಾನಗಳು ಮುಂದಿನ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅಸ್ತು ಶ್ರೌ ಷಟ್ ಸಾಋು ೪೯೧..
ನಾ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ತುತಿ ದೇವತಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತಾಗಲಿ

ಕಾಣದೂರಿನಿಂದಾಹ್ವಾನ ಬಂದಿದೇ ಬಂದಿದೇ
ಬಿಳಿಮುಗಿಲ ದಾಟಿದರೆ ತಾರೆಗಳ ಮೀಂಟಿದರೆ ಸಿಗಬಹುದಾದೂರಿಗೆ
ಎದೆತುಂಬ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮೌನದಲಿ ಮಾತ ಹುಡುಕುತ್ತಾ
ತೆರುಳುತಿಹೆನಿಂದಲ್ಲಿಗೆ !

ಓಮ್ ತತ್ಸತ್

ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

೧. ಸಾಮವೇದ ಪರಿಚಯ (ಪುರ್ನಮುದ್ರಣ)	೧೦೦/-
೨. ಸಾಮವೇದ ಸಂಧ್ಯಾನುಷ್ಠಾನವಿಧಿ (ಪುರ್ನಮುದ್ರಣ)	೭೫/-
೩ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕ ಉಪಾಕರ್ಮ(ಪುರ್ನಮುದ್ರಣ)	೧೫೦/-
೪. ಸಾಮವೇದ ಪೂರ್ವಪ್ರಯೋಗ	೨೦೦/-
೫. ಸಾಮವೇದ ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಯೋಗ(ಪುರ್ನಮುದ್ರಣ)	೧೦೦/-
೬. ಅಪರ ಪ್ರಯೋಗ (ಪುರ್ನಮುದ್ರಣ)	೧೫೦/-
೭. ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತಾ : ಋಕ್-ಪದ-ಗಾನ ಸಾಯಣ ಭಾಷ್ಯ ಕನ್ನಡ ಭಾವಾನುವಾದ - ಪದ್ಯಾನುವಾದ ಸಹಿತ : ಆಗ್ನೇಯ ಕಾಂಡಮ್ - ಸಂಪುಟ-೧	೨೨೦/-
ಐನ್ದ್ರಕಾಂಡಮ್ - ಸಂಪುಟ-೨, ೩	೨೫೦/-
ಪಾವಮಾನಕಾಂಡಮ್ - ಸಂಪುಟ-೪	೨೫೦/-
ಆರಣ್ಯಕಾಂಡಮ್ - ಸಂಪುಟ-೫	೨೫೦/-
೮. ಸಾಮಗಾನನಾಮ, ಋಷಿ, ಛನ್ದಸು, ದೇವತೆಗಳು	೩೦೦/-
೯. ಋಕ್ ಮತ್ತು ಸಾಮಗಾನ ಸಂಗ್ರಹ	೩೫೦/-
೯. ನಾರದೀಯ ಶಿಕ್ಷಾ	ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ
೧೦.ಸಾಮವೇದ ಗೃಹ ಪ್ರವೇಶ ಪ್ರಯೋಗ	ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ

ಪುಸ್ತಕ ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳು

	ದೂರವಾಣಿ
೧. ದ್ರಾಹ್ಯಾಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ನಂ ೮೦೧, ೩ನೆಯ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ೪ನೆಯ ಬ್ಲಾಕು, ರಾಜಾಜಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೦	೨೩೧೫೩೨೪೮
೨. ಬಿ.ಎನ್.ನಾಗರಾಜು, ಬೆಂಗಳೂರು	೨೬೭೨೨೬೦೩
೩. ಕೆ.ಎಲ್.ರಾಮಸ್ವಾಮಿ, ಮೈಸೂರು,	೯೫೩೮೯೭೦೦೦೭
೪. ವೇದಾಂತ ಬುಕ್ ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು	೨೬೫೦೭೯೯೦
೫. ಕಡಬಾ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು	೨೩೩೨೨೬೩೨/೯೭೩೯[illegible]೦೪೩೫
೬. ಗೀತಾ ಪ್ರಭಾಕರ -ಮೈಸೂರು	೦೮೨೧೪೨೪೩೯೫೯
೭. ಶ್ರೀ ಕೌಶಿಕ - ಹೊಸನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು	೦೮೧೮೫೨೫೬೧೪೭

ಈ ಗ್ರಂಥ ಕುರಿತು ....

ಸಾಮವೇದದ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಉಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸುವ ತುಡಿತವೇ ದ್ರಾಹ್ಯಯಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಪ್ರಕೃತೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವಿಶೇಷತೆ.... ಕೃತ್ಸ್ನದೃಷ್ಟಿಯ ರಸಫಲವನ್ನೇ ಪ್ರಕೃತ ಸಾಮವೇದ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಉಪಾಸನೆಗಳೆಂಬ ಕಾಂಡತ್ರಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಆದರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

–ಶತಾವಧಾನಿ ಡಾ|| ಆರ್. ಗಣೇಶ್

ಶಬ್ದಾತೀತನು ಶಬ್ದವೆನಿಸಿದ ವೇದದ ಒಡಲಿನಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾ ಸಾಮವೇದವು ಶಬ್ದದಾಚೆಯ ಅನುಭವೈಕವೇದ್ಯನಿಗೆ ಹೊಸ್ತಿಲಿನಂತೆ ಇದ್ದು ಶಬ್ದದ ಈಚಿನ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಅವನಿಗೂ ಕೊಂಡಿಯಂತಿರುವುದೇ ವಿಶೇಷ. ಇಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆಯ ಈ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಹೊರತರುತ್ತಿರುವುದು ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ. ಈ ಪ್ರೇರಣೆಯೇ ದಿವ್ಯ ಅತಿ ಮಾನುಷ ಋಷಿಪ್ರೇರಿತ...

–ಪ್ರೋ|| ಕೆ.ಎಸ್.ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯ

ಸಾಮಗರ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೂ ಇತರ ಶಾಖಿಗಳ ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿಯೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಾಮವೇದ ಸಂಹಿತೆಯು ಸಮಗ್ರವಾದ ಸ್ವರಸಹಿತ ಋಕ್, ಪದಪಾಠ, ಗಾನಕ್ರಮ ವಿನ್ಯಾಸಗಳೊಂದಿಗೂ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ಭಾವಾನುವಾದ,ಪದ್ಯಾನುವಾದಗಳೊಂದಿಗೂ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವುದು ಬಹಳ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ.

–ವೇದವಾರಿಧಿ ಡಾ|| ಪಿ. ರಾಮಾನುಜನ್